

Maak van een Nug^{ger} een olifant!

Bevordering arbeidsparticipatie niet- uitkeringsgerechtigden

Marloes Goudriaan
280549

Maak van een Nug_{ger} een olifant!

Bevordering arbeidsparticipatie niet-uitkeringsgerechtigden

**Afstudeeropdracht in het kader van de opleiding Bestuurskunde,
Erasmus Universiteit, Rotterdam.**

Datum: 12-08-2009

Onderwijsinstelling: Erasmus Universiteit
Burgemeester Oudlaan 50
3062 PA Rotterdam

Door: Marloes Goudriaan
Studentennummer: 280549
Opleiding: Opleiding Bestuurskunde;
Master Beleid en politiek
Faculteit: Sociale Wetenschappen

Eerste Begeleider: Prof.dr. C.W.A.M. van Paridon

Tweede begeleider: Dr. H.J.M. Fenger

Voorwoord

In september 2006 ben ik na de studie Maatschappijgeschiedenis overgestapt op de studie Bestuurskunde. Hier heb ik geen spijt van gehad. De combinatie van een studie gericht op het 'verleden' en een studie gericht op het 'heden' bleek voor mij een ideale keuze. Ik heb getracht deze combinatie door te laten klinken in mijn scriptie.

Onderwerp van mijn scriptie is de activering van niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) door gemeenten. Deze groep herbergt een bron van arbeidspotentieel die op de langere termijn, als gevolg van de demografische veranderingen, hard nodig is. Nog niet al te lang geleden leken de omstandigheden op de arbeidsmarkt vrij stabiel. In veel regio's was de arbeidsmarkt krap en de voorspellingen gaven aan dat de krapte alleen maar toe zou nemen. Dit maakte het voor de gemeenten urgent om ook aandacht te schenken aan de bevordering van de arbeidsparticipatie van nuggers. Momenteel loopt de werkloosheid als gevolg van de economische recessie echter op en neemt de werkgelegenheid af. Deze recessie trekt wel weer voorbij, maar het is de vraag hoe de gemeenten nu overtuigd kunnen worden van het belang van het activeren van nuggers. Deze gedachtewisseling leidde ertoe dat ik twijfelde aan de relevantie van het onderwerp. Deze scriptie dient daarom niet alleen om de lezers te overtuigen, maar ook om mijzelf te overtuigen.

Inmiddels heb ik mijzelf aardig overtuigd en de scriptie daarmee afgerond. Uiteindelijk blijkt voor mij het eindproduct zelfs niet het belangrijkste. Vooral de weg naar het eindproduct toe heb ik als zeer belangrijk en leerzaam ervaren. Ik wil dan ook een aantal mensen hartelijk bedanken voor het delen van hun inzichten. Hier heb ik veel van opgestoken. Allereerst wil ik mijn begeleider Kees van Paridon bedanken voor de feedback, voor zijn steun bij het zoeken naar facilitaire ondersteuning en voor het snelle nakijken van de laatste versies. Daarnaast wil ook mijn tweede begeleider Menno Fenger bedanken voor de constructieve feedback en het snelle nakijken van de laatste versies. Tevens gaat mijn dank uit naar Frans de Haan van de Raad voor Werk en Inkomen (RWI) voor zijn feedback op de onderzoeksopzet. Ook zijn collega Alex Driesens ben ik zeer dankbaar voor het meelesen, voor het gebruik van zijn netwerk en voor de bemiddeling met de voortrekkersgemeenten. Uiteraard gaat mijn dank ook uit naar diegenen die tijd hebben uitgetrokken voor het afnemen van de interviews en voor het invullen van de enquêtes. Van de RSD AOV waren dit: E. Coumans, E. Sahin en C. Overbeek. Van de gemeente Amersfoort waren dit: C. de Neef, H. Kiewit en J. Steentjes. De interviews hebben mij veel inzicht gegeven in de praktijk.

Daarnaast wil ik ook de onderzoekers van de Rekenkamer Rotterdam, waar ik mijn stage heb gelopen, nog bedanken. Alhoewel ik hier niet mijn scriptie heb geschreven, ben ik hen erg dankbaar voor de begeleiding en voor alles wat ik van hen heb kunnen leren. Tevens waren het de discussies die ik met hen voerde over de nuggers die mij op het onderwerp brachten, en ook de inspiratie voor de titel is hiervandaan gekomen.

Ten slotte wil ik nog mijn familie en vrienden bedanken. Met name Cindy voor haar nuchtere blik, Andrea voor het kalmeren elke keer wanneer mijn computer met alle opgeslagen bestanden aan de haal ging, en Erwin voor zijn steun.

Dordrecht, augustus 2009

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	- 10 -
HOOFDSTUK 1. INLEIDING	- 14 -
1.1. AANLEIDING: DE ARBEIDSMARKT IN BEWEGING	- 14 -
1.2. PROBLEEM: ONBENUT ARBEIDSPOTENTIEEL VAN DE NUGGERS	- 14 -
1.3. PROBLEEMSTELLING ONDERZOEK	- 15 -
1.3.1. Doelstelling	- 15 -
1.3.2. Centrale vraag	- 17 -
1.3.3. Deelvragen	- 17 -
1.4. RELEVANTIE	- 18 -
1.5. ONDERZOEKSOPZET	- 19 -
1.5.1. Wetenschapsopvatting en onderzoeksstrategie	- 19 -
1.5.2. Selecteren van cases	- 20 -
1.6. VERVOLG	- 21 -
HOOFDSTUK 2. BELEIDSCONTEXT EN NORMATIEVE NOTIES:	- 22 -
ONTWIKKELING VAN HET ACTIVERENDE	- 22 -
ARBEIDSMARKTBELEID	- 22 -
2.1. INLEIDING	- 22 -
2.2. GESCHIEDENIS VAN HET ARBEIDSVORZIENINGENBELEID IN RELATIE TOT HET ONTSTAAN VAN EEN ACTIVEREND ARBEIDSMARKTBELEID	- 22 -
2.2.1. Ontwikkeling van het arbeidsvoorzieningenbeleid: centralisering & toenemende overheidsbemoeienis (1900 – 1990)	- 22 -
2.2.2. Naar decentralisering, een tripartiet bestuur en het begin van een activerend arbeidsmarktbeleid (1990 – 1999)	- 23 -
2.2.3. Naar geregisseerde liberalisering & integratie tussen het arbeidsmarktbeleid en de sociale zekerheid	- 24 -
2.3. HOE PAST DE DIENSTVERLENING AAN NUGGERS BINNEN DE ONTWIKKELING VAN HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID?	- 25 -
2.3.1. Voor Suwi en na Suwi	- 25 -
2.3.2. Invoering van de Wwb in 2004	- 25 -
2.3.3. De huidige stand van zaken m.b.t. nuggers?	- 26 -
2.3.4. Ambities m.b.t. het activeren van nuggers en flankerende/ overlappende beleidsterreinen	- 27 -
2.3.5. Het netwerk van betrokken actoren	- 28 -
2.4. OPVATTINGEN EN NORMEN M.B.T. HET ACTIVEREN VAN NUGGERS?	- 29 -
2.4.1. Opvattingen	- 29 -
2.4.2. Normen m.b.t. het beleidsvormende niveau	- 30 -
2.4.3. Normen m.b.t. het beleidsuitvoerende niveau	- 30 -
HOOFDSTUK 3. BEREIKEN EN ACTIVEREN VAN NUGGERS:	- 34 -
INVLOEDSFACTOREN?	- 34 -
3.1. INLEIDING: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID OP BELEIDSVORMEND EN BELEIDSUITVOEREND NIVEAU	- 34 -
3.2. HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID OP BELEIDSVORMEND NIVEAU	- 34 -
3.2.1. Relatie tussen Rijk en gemeenten: interpretatie van de opdracht en de principaal – agent benadering	- 35 -
3.2.2. Sturingsmodellen: beïnvloeding van belangen	- 36 -

3.2.3.	<i>De kaderstellende taak van de gemeenteraad, en invloed van het college</i>	- 38 -
3.2.4.	<i>Conceptueel model m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op beleidsvormend niveau</i>	- 39 -
3.3.	HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID OP BELEIDSUITVOEREND NIVEAU	- 41 -
3.3.1	<i>Het sluitstuk van het netwerk: de nuggers</i>	- 41 -
3.3.2.	<i>Het functioneren van het netwerk rondom het lokale activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers: invloedsfactoren</i>	- 43 -
3.3.2.1	<i>De gemeentelijke regierol en regiecomponenten</i>	- 43 -
3.3.2.2	<i>netwerkmanagement</i>	- 45 -
3.3.3.	<i>Conceptueel model m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op beleidsuitvoerend niveau</i>	- 45 -
HOOFDSTUK 4.	AANPAK	- 48 -
4.1.	INLEIDING	- 48 -
4.2.	OPERATIONALISERING EN INDICATOREN	- 48 -
4.2.1.	<i>Verantwoording en operationalisering</i>	- 48 -
4.2.2.	<i>Indicatoren</i>	- 49 -
4.2.3.	<i>Exogene variabelen</i>	- 49 -
4.3.	METHODOLOGISCHE VERANTWOORDING	- 50 -
4.3.1.	<i>Wetenschapsopvatting</i>	- 50 -
4.3.2.	<i>Verantwoording keuze cases & 'quickscan'</i>	- 50 -
4.3.3.	<i>Gegevensverzameling</i>	- 51 -
4.4.	OPBOUW VAN HET ONDERZOEK	- 53 -
HOOFDSTUK 5.	CASUS 1: AMERSFOORT	- 54 -
5.1.	INLEIDING: DE GEMEENTE AMERSFOORT	- 54 -
5.2.	CONTEXT: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID EN SPECIFIEK NUGGERSBELEID IN AMERSFOORT	- 55 -
5.2.1.	<i>Van geen naar toenemende aandacht voor de nuggers</i>	- 55 -
5.2.2.	<i>Huidige stand van zaken: beleid ten aanzien van nuggers en visie op regionaal arbeidsmarktbeleid?</i>	- 56 -
5.3.	ANALYSE AMERSFOORT: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID T.A.V. NUGGERS OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU	- 58 -
5.3.1.	<i>De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst</i>	- 58 -
5.3.2.	<i>De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst</i>	- 59 -
5.4.	ANALYSE AMERSFOORT: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID T.A.V. NUGGERS OP HET BELEIDSUITVOERENDE NIVEAU	- 60 -
5.4.1.	<i>De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst</i>	- 61 -
5.4.2.	<i>De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst</i>	- 61 -
5.5.	CONCLUSIE AMERSFOORT: GOOD PRACTICES EN VERBETERPUNTEN IN HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID TEN AANZIEN VAN NUGGERS?	- 63 -
5.5.1.	<i>Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsvormend niveau: good practices en verbeterpunten?</i>	- 63 -
5.5.2.	<i>Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsuitvoerend niveau: good practices en verbeterpunten?</i>	- 64 -
5.5.3.	<i>Conclusies algemeen</i>	- 65 -

HOOFDSTUK 6. CASUS 2: RSD ALBLASSERWAARD-OOST/ VIJFHEERENLANDEN & GORINCHEM	66 -
6.1. INLEIDING: DE RSD AOV & DE GEMEENTE GORINCHEM	66 -
6.2. CONTEXT: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID EN SPECIFIEK NUGGERSBELEID VAN DE RSD AOV/ GORINCHEM	67 -
6.2.1. <i>Beleid RSD AOV en aanpalend beleid Gorinchem: nuggers worden niet concreet genoemd</i>	67 -
6.2.2. <i>Uitvoering beleid RSD AOV: apart nuggers project en pro-actieve benadering</i>	68 -
6.2.3. <i>Huidige stand van zaken: beleid ten aanzien van nuggers en visie op regionaal arbeidsmarktbeleid?</i>	68 -
6.3. ANALYSE RSD AOV/ GORINCHEM: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID T.A.V. NUGGERS OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU	70 -
6.3.1. <i>De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst</i>	70 -
6.3.2. <i>De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst</i>	71 -
6.4. ANALYSE RSD AOV/ GORINCHEM: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID T.A.V. NUGGERS OP HET BELEIDSUITVOERENDE NIVEAU.	73 -
6.4.1. <i>De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst</i>	73 -
6.4.2. <i>De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst</i>	74 -
6.5. CONCLUSIE RSD AOV/ GOINCHEM: GOOD PRACTICES EN VERBETERPUNTEN IN HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID TEN AANZIEN VAN NUGGERS?	75 -
6.5.1. <i>Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsvormend niveau: good practices en verbeterpunten?</i>	75 -
6.5.2. <i>Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsuitvoerend niveau: good practices en verbeterpunten?</i>	76 -
6.5.3. <i>Conclusies algemeen</i>	77 -
HOOFDSTUK 7. QUICKSCAN VAN DE 38 VOORTREKKERSGEMEENTEN	78 -
7.1. INLEIDING	78 -
7.2. EEN VERGELIJKING TUSSEN DE TWEE CASESTUDIES: RSD AOV/ GORINCHEM EN AMERSFOORT	78 -
7.2.1. <i>Vergelijking tussen de gemeente Amersfoort en de RSD AOV wat betreft het beleidsvormende niveau en invloedsfactoren</i>	78 -
7.2.2. <i>Vergelijking tussen de gemeente Amersfoort en de RSD AOV wat betreft het beleidsuitvoerend niveau en invloedsfactoren</i>	79 -
7.2.3. <i>Stand van zaken?</i>	79 -
7.3. DE "QUICKSCAN" VAN DE 38 VOORTREKKERS: RESULTATEN NORMEN?	80 -
7.3.1. <i>Quickscan: score normen op het beleidsvormende niveau</i>	80 -
7.3.2. <i>Quickscan: score normen op het beleidsuitvoerend niveau</i>	82 -
7.3.3. <i>Normen: een vergelijking tussen quickscan en cases</i>	84 -
7.4. DE "QUICKSCAN" VAN DE 38 VOORTREKKERSGEMEENTEN: INVLOEDSFACTOREN BELEIDSVORMEND NIVEAU?	84 -
7.4.1. <i>Quickscan voortrekkersgemeenten: invloed raad op functioneren beleid?</i>	85 -
7.4.2. <i>Quickscan voortrekkersgemeenten: invloed exogene variabelen</i>	86 -
7.5. CONCLUSIE 'QUICKSCAN'	87 -

HOOFDSTUK 8. CONCLUSIES	- 90 -
8.1. INLEIDING	- 90 -
8.2. CONCLUSIES M.B.T. HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID VAN DE VOORTREKKERSGEMEENTEN T.A.V. NUGGERS	- 90 -
8.2.1. Deelvraag 1: historische wortels en normen	- 90 -
8.2.2. Deelvraag 2: Het beleid van de voortrekkersgemeenten op beleidsvormend niveau en invloedsfactoren	- 90 -
8.2.3. Deelvraag 3: Het beleid van de voortrekkersgemeenten op beleidsuitvoerend niveau en invloedsfactoren	- 91 -
8.2.4. Deelvraag 4: Good practices en verbeterpunten?	- 91 -
8.2.5. Beantwoording centrale vraag	- 93 -
8.3. INHOUDELIJKE BESCHOUWINGEN EN AANBEVELINGEN	- 94 -
8.3.1. Inhoudelijke beschouwingen onderzoek	- 94 -
8.3.2. Inhoudelijke aanbevelingen	- 96 -
8.4. METHODOLOGISCHE KANTTEKENINGEN EN AANBEVELINGEN VOOR VERDER ONDERZOEK	- 97 -
8.4.1. Algemeen	- 97 -
8.4.2. De casussen	- 97 -
8.4.3. De quickscan	- 98 -
8.4.4. Aanbevelingen voor verder onderzoek	- 98 -
LITERATUURLIJST	- 100 -
LIJST VAN AFKORTINGEN EN DEFINITIE'S	- 160 -

Bijlagen apart bijgevoegd in: 'naslagwerk: bijlagen'

Samenvatting

Aanleiding onderzoek

Voor u ligt mijn afstudeeronderzoek naar het activerende arbeidsmarktbeleid van de voortrekkersgemeenten t.a.v. niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers). Al voordat ik daadwerkelijk aan de scriptie begon, sluimerde dit onderwerp in mijn gedachten.

Naast mijn studie heb ik namelijk, zoals vele studenten, ook andere werkzaamheden verricht. Op een gegeven moment heb ik bijvoorbeeld interviews afgenomen met bijstandsgerechtigden en nuggers. Een aantal maanden later kwam ik tijdens mijn stage weer zijdelings in aanraking met de nuggers. Het viel mij en de onderzoekers op dat deze doelgroep nauwelijks ondersteuning kreeg in het vinden van werk. Ik besloot daarom om mij hier meer in te verdiepen. Het bleek dat in 2007 in het bestuursakkoord, dat werd afgesloten tussen het ministerie van SZW en de VNG, ook een doelstelling t.a.v. nuggers was opgenomen, namelijk: om in de periode 2007-2011 25.000¹ nuggers te activeren. In diezelfde periode werden ook een aantal gemeenten aangewezen die de voortrekkersrol op zich zouden moeten nemen ten aanzien van het vormgeven van een regionaal arbeidsmarktbeleid. Deze voortrekkers zouden ook het voorbeeld moeten geven t.a.v. de nuggers.

Vraagstelling en onderzoeksmethoden

Zodoende was mijn onderwerp voor de scriptie geboren. De vraagstelling luidt dan ook: 'Hoe functioneert het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij de voortrekkersgemeenten op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau (good practices en verbeterpunten), en welke factoren hebben dit beïnvloed?'

Ik heb bewust een onderscheid gemaakt in het beleidsvormende en het beleidsuitvoerende niveau om zodoende de resultaten beter te kunnen ordenen. De beleidsvorming richt zich op in hoeverre de nuggers zijn opgenomen en geaccepteerd in beleid. De beleidsuitvoering richt zich op de samenwerking met andere actoren in het bereiken van de nuggers, o.a. in het kader van het regionale arbeidsmarktbeleid, en de resultaten van de uitvoering.

Het onderzoek betreft een kwalitatief onderzoek. De verdieping staat centraal. In het onderzoek zijn twee casestudies verricht. Met de casussen is het beleid van deze voortrekkersgemeenten ten aanzien van de nuggers zeer intensief onderzocht. Het blijven echter maar 2 van de 38 voortrekkersgemeenten (zie bijlage I) en mijns inziens zeggen twee casussen nog niet voldoende over het beleid van de voortrekkersgemeenten. Vandaar dat ik daarnaast nog een quickscan heb uitgevoerd bij de overige voortrekkersgemeenten. Hiermee is voornamelijk gekeken naar de stand van zaken betreffende de beleidsvorming ten aanzien van nuggers. Tevens zijn enkele invloedsfactoren op grotere schaal onderzocht. De beleidsuitvoering is in de quickscan beknopt aan de orde gekomen.

Conclusies

Kort samengevat blijkt dat de meeste voortrekkersgemeenten het beleid ten aanzien van nuggers goed vormgeven. De resultaten uit het onderzoek zijn overwegend positief: er is gericht beleid ten aanzien van nuggers en de meeste gemeenten zien het belang van het

¹ Inmiddels opgehoogd naar 35.000

activeren van nuggers in. Wat betreft de onderzochte invloedsfactoren blijkt uit de quickscan alleen een indicatie dat invloed van de raad op het beleid, en een groter inwoneraantal een goed functionerend arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers kunnen bevorderen. Tevens bestaan er aanwijzingen om invloedsfactoren te zoeken in de 'street level bureaucracy' theorie.

Wat betreft het beleidsuitvoerend niveau blijken de casussen een goed functionerend netwerk te hebben, en ze voldoen beiden (grotendeels) aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Daarnaast blijkt dat het merendeel van de voortrekkersgemeenten hun beleid t.a.v. nuggers ook vraaggericht vormgeven. Alleen bij de cases zijn er invloedsfactoren onderzocht. Alle onderzochte factoren blijken aanwezig: een grotendeels passende regierol van de gemeente; het aanwezig zijn van alle regiecomponenten; een kwalitatief goede ketensamenwerking; een goede evaluatie op de criteria voor wederzijdse samenwerking. Deze factoren kunnen allemaal hebben bijgedragen aan het succes van de uitvoering. Echter, in dit onderzoek kan de precieze invloed niet worden nagegaan.

Er zijn drie belangrijke verbeterpunten met betrekking tot het beleidsvormende niveau. Ten eerste heeft een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten nog geen SMART doelstelling(en) t.a.v. nuggers. Dit geldt ook voor beide casussen. Dit is wel gewenst in het kader van 'good governance' en om de resultaten goed te kunnen beoordelen. Ten tweede handhaaft een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten nog geen evenwichtig beleid. Dit is uiteraard wel dringend gewenst, om zodoende de dienstverlening voldoende open te kunnen stellen voor nuggers. Beide casussen handhaven overigens wel een evenwichtig beleid. Ten derde blijkt uit de casussen dat de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk niet als stimulerend worden ervaren. Er is meer behoefte aan mogelijkheden tot kennisuitwisseling en financiële ondersteuning.

Er zijn drie belangrijke verbeterpunten t.a.v. het beleidsuitvoerend niveau. Ten eerste heeft een kwart van de voortrekkersgemeenten de nuggers nog niet actief betrokken bij de vormgeving van het regionale arbeidsmarktbeleid. Dit zou meer aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Ten tweede verantwoordt het merendeel van de voortrekkersgemeenten in de beleidsstukken nog niet over de behaalde resultaten t.a.v. de activering van nuggers. Dit is wel gewenst aangezien het bestuursakkoord inmiddels al twee jaar geleden is afgesproken, en in dit kader inzichtelijke resultaten een duidelijke commitment van de voortrekkersgemeenten aangeven. Ten derde geeft de onderzoekspraktijk aanleiding om te concluderen dat de registratie van de voortrekkersgemeenten t.a.v. nuggers op veel fronten verschilt, waardoor de resultaten niet vergeleken kunnen worden. Ook blijkt uit de onderzoekspraktijk dat de gemeenten zich voornamelijk richten op lageropgeleide en kwetsbare nuggers.

In hoofdstuk 8 zijn de uitgebreide conclusies opgenomen.

Aanbevelingen

Ten slotte zijn er naar aanleiding van de conclusies een aantal aanbevelingen geformuleerd:

Aanbevelingen m.b.t. conclusies beleidsvormend niveau

- Uit de conclusie blijkt dat een aanzienlijk aantal van de voortrekkersgemeenten nog geen SMART-doelstelling hanteert. Aanbeveling aan de voortrekkersgemeenten en samenwerkende organisaties is om er op toe te zien dat er wel SMART geformuleerde doelstellingen t.a.v. nuggers worden geformuleerd (good governance).
- Een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten- bijna 40%- handhaaft nog geen evenwichtig beleid. Op dit vlak is nog veel ruimte voor verbetering. Aanbeveling is om erop toe te zien dat het beleid evenwichtiger wordt vormgegeven.

- De twee casussen tonen verbeterpunten voor de ingezette sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Advies richting ministerie van SZW en de VNG is om na te gaan waar gemeenten behoefte aan hebben, en het instrumentarium daarop aan te passen. De twee casussen gaven bijvoorbeeld aan met name behoefte te hebben aan meer financiële ondersteuning en mogelijkheden tot toegankelijke informatie via bijvoorbeeld Statline, de kernkaart Werk en bijstand, de gemeente atlas of de Suwi landkaart.

Aanbevelingen m.b.t. conclusies beleidsuitvoerend niveau

- 24% van de voortrekkersgemeenten voldoet gedeeltelijk aan de norm van een vraaggericht beleid. Aanbeveling aan deze gemeenten is om het regionale arbeidsmarktbeleid meer te koppelen aan de activering van nuggers.
- Het merendeel van de voortrekkersgemeenten legt nog geen verantwoording af over de resultaten die zijn behaald met het activeren van nuggers. Aanbeveling is om de resultaten wel te verantwoorden. Dit ten behoeve van good governance (inzichtelijk en transparant beleid) en om de focus op de nuggers vast te houden.

Aanbevelingen m.b.t. inzichten uit onderzoekspraktijk

- Veel gemeenten richten zich met name op de onderkant van de arbeidsmarkt, ook wat betreft nuggers. De vraag is dan echter hoe ook de hogeropgeleide nuggers bereikt kunnen worden. Het advies richting ministerie, VNG, adviesraden is om na te gaan wat nu daadwerkelijk wordt nagestreefd met het activeren van nuggers, en waar de verantwoordelijkheid nog meer ligt behalve bij de gemeenten.
- Gedurende het onderzoek kwam naar voren dat de registratie van de voortrekkersgemeenten t.a.v. de activering van nuggers op veel fronten verschilt. Advies is om te trachten hier meer consistentie tussen te krijgen. Dit geldt tevens voor de berekening van de omgeslagen doelstellingen t.a.v. het aantal te activeren nuggers

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Aanleiding: de arbeidsmarkt in beweging

De Nederlandse arbeidsmarkt is volgens de Commissie Arbeidsparticipatie in beweging (Bakker et al., 2008). Door de globalisering en de naderende vergrijzing wordt er op de lange termijn een nijpende krapte op de arbeidsmarkt verwacht. Zelfs nu met de huidige recessie² en de oplopende werkeloosheid (www.cpb.nl, 2009) blijven de vooruitzichten overeind staan. Met de potentiële beroepsbevolking kan maar een gedeelte van de vrijkomende banen worden opgevuld. Ook de arbeidsmigratie in Europa biedt geen structurele oplossing (Azzouz et al., 2006, 198; Bakker et al., 2008, 21; WRR, 2006, 173). Stoker (2009, 13) geeft aan dat "hoewel het vreemd lijkt in tijden van crisis over een personeelstekort te praten, (...) dit het onvermijdelijke toekomstscenario [is]".

Een complicerende factor daarbij is dat er een steeds hogere kennisgraad en flexibiliteit van de werknemers wordt vereist, doordat simpel werk in toenemende mate naar de 'lage lonen landen' wordt verplaatst (CPB, 2002, 13-14; SER, 2006, 15). Bakker et al. (2008, 21) wijzen er bijvoorbeeld op dat binnen de Europese Unie vanaf 2006 het aantal banen voor hoger- en middelbaar opgeleiden zal toenemen met 22 miljoen. Het aantal banen voor laagopgeleiden daarentegen daalt met 8,5 miljoen. De huidige recessie versterkt deze ontwikkeling. Daarom is het van belang dat de arbeidsparticipatie wordt verhoogd en dat er wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal³ (Bakker et al, 2008; SER, 2005; WRR, 2006; CPB, 2002, 11-14).

Dit belang wordt erkend door het kabinet. Illusterend hiervoor is het onderzoek verricht door de Commissie Arbeidsparticipatie (Bakker et al., 2008). In haar advies geeft zij aan dat de eerste stap in de goede richting voornamelijk gericht moet zijn op het verder verhogen van de arbeidsparticipatie van uitkeringsgerechtigden en in het bijzonder ook van niet-uitkeringsgerechtigden (verder: nuggers) (Bakker et al., 2008, 58; www.vng.nl, 2008a).

1.2. Probleem: onbenut arbeidspotentieel van de nuggers

Al sinds de jaren 1990 is er steeds meer aandacht gekomen voor de activering van werkloze uitkeringsgerechtigden. Dit naar aanleiding van een publicatie van de Wetenschappelijk Raad voor Regeringsbeleid (verder: WRR) uit 1987, genaamd: 'Activerend Arbeidsmarktbeleid'. In de jaren 1990 werd vervolgens het gedachtegoed van 'werk boven inkomen' leidend in de ontwikkelingen van het activerende arbeidsmarktbeleid. De invoering van de wet Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (verder: Suwi) in 2002 en de invoering van de Wet werk en bijstand (verder: Wwb) in 2004 sloten hierop aan (Lauwerier, 2008, 46). Sol zag in 2000 (312) echter al een ongewenst effect in de ontwikkeling van het beleid. Volgens haar werd het activeringsbeleid "uitsluitend ten dienste gesteld van de uitkeringsverstrekking" (Sol, 2000, 312). In 2004 is met de invoering van de Wwb bepaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een evenwichtige benadering t.a.v. uitkeringsgerechtigden en nuggers. Uit een reeks onderzoeken die in 2007 in opdracht van de Raad voor Werk en

² De economische recessie vindt zijn oorsprong in de kredietcrisis welke begint in de zomer van 2007, wanneer de crisis op de Amerikaanse hypotheekmarkt overslaat naar de internationale financiële markt. In de loop van 2008 kelderen de beurzen en daalt het vertrouwen in de economie. In het najaar van 2008 slaat de crisis over op de reële economie (www.nrc.nl, 2008). In februari 2009 maakt het CPB bekend dat er Nederland officieel sprake is van een recessie (www.cpb.nl, 2009). Er dient rekening gehouden te worden met een verder oplopende werkeloosheid.

³ Menselijk kapitaal: de vaardigheden van de beroepsbevolking. Volgens het CPB (2002, 12) bestaan deze vaardigheden uit "ongrijpbare vormen van kennis in hoofden van mensen", zoals "ervaringskennis, expertise, intuïtie" (CPB, 2002,12).

Inkomen (verder: RWI) zijn uitgevoerd, blijkt echter dat hier in de praktijk geen gehoor aan wordt gegeven. Deze onderzoeken bevestigen dat het in 2000 geschetste beeld van Sol (2000, 312) nog steeds relevant is. Één van de belangrijkste conclusies die de RWI (2007) uit de onderzoeken trekt, is dat het activerende arbeidsmarktbeleid hierdoor een half miljoen werkwillenden onbenut laat: de nuggers⁴. Deze nuggers herbergen een grote bron van arbeidspotentieel en zijn in vergelijking met uitkeringsgerechtigden hoger opgeleid, zoals blijkt uit tabel 1.1, tabel 1.2 en grafiek 1.3.

Inmiddels onderstreept het kabinet de aandacht voor de activering van nuggers. Dit komt naar voren uit het in mei 2008 ondertekende Bestuursakkoord "Samen aan de slag" (verder: het bestuursakkoord). Hierin is het streven opgenomen om in de periode 2007- 2011 25.000 nuggers te laten participeren (www.minszw.nl, 2008a; www.vng.nl, 2008b). Ook in de begrotingsplannen voor 2009 worden de nuggers expliciet als doelgroep genoemd (www.rijksbegroting.minfin.nl, 2008). Zelfs nu de kredietcrisis neerslaat op de arbeidsmarkt, is op 31 oktober 2008 is de doelstelling t.a.v. nuggers uit het bestuursakkoord verhoogd naar 35.000 nuggers (www.vng.nl 2008c; 2008d).

1.3. Probleemstelling onderzoek

1.3.1. Doelstelling

In de bestaande situatie is het problematisch dat het arbeidspotentieel van nuggers nog onbenut wordt. Idealiter gezien moet onderzoek gericht zijn op het verminderen van dat probleem (De Vries, 2003, 69). Hiervoor bestaan verschillende benaderingen. In dit onderzoek wordt uitgegaan van een procesbenadering. De nadruk ligt dan op het interactieproces tussen de diverse actoren (De Bruijn, 2003, 340). Er wordt van uitgegaan dat gemeenten met de verantwoordelijkheid om de nuggers te re-integreren dat niet alleen kunnen. Ze zijn hiervoor afhankelijk van andere actoren in een netwerk: "een aantal actoren met verschillende belangen, die voor de realisering van hun doelstellingen van elkaar afhankelijk zijn" (De Bruijn & Ten Heuvelhof, 2007, 1). Gemeenten zijn bijvoorbeeld afhankelijk van de middelen die ze van het Rijk krijgen, van de doorverwijzingen van andere instanties, van de samenwerking met werkgeversorganisaties, van de (verschillende) opvattingen binnen de eigen organisatie en ga zo maar door.

Uitgangspunt van deze procesgerichte benadering is de tussen VNG en ministerie van SZW afgesproken doelstelling om in de periode 2007-2011 35.000 nuggers aan het werk te helpen of maatschappelijk te laten participeren (www.minszw.nl, 2008a; www.vng.nl, 2008b, www.vng.nl, 2008c). Om deze ambitie, en ook andere ambities met betrekking tot het arbeidsmarktbeleid, te kunnen waarmaken, benadrukt de VNG het belang van regionale samenwerking. Daarop zijn enkele tientallen voortrekkersgemeenten aangewezen welke het goede voorbeeld moeten geven (www.vng.nl, 2008^e, zie bijlage I).

Het doel van dit onderzoek is om na te gaan: hoe de landelijke ambities t.a.v. nuggers door de voortrekkersgemeenten zijn vertaald in beleid, welke factoren dit beleid beïnvloeden, hoe het netwerk rondom het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers functioneert en welke lessen hier eventueel uit getrokken kunnen worden. Het onderzoek behelst geen effectiviteitsstudie of studie van het functioneren van de afdelingen binnen de gemeente zelf.

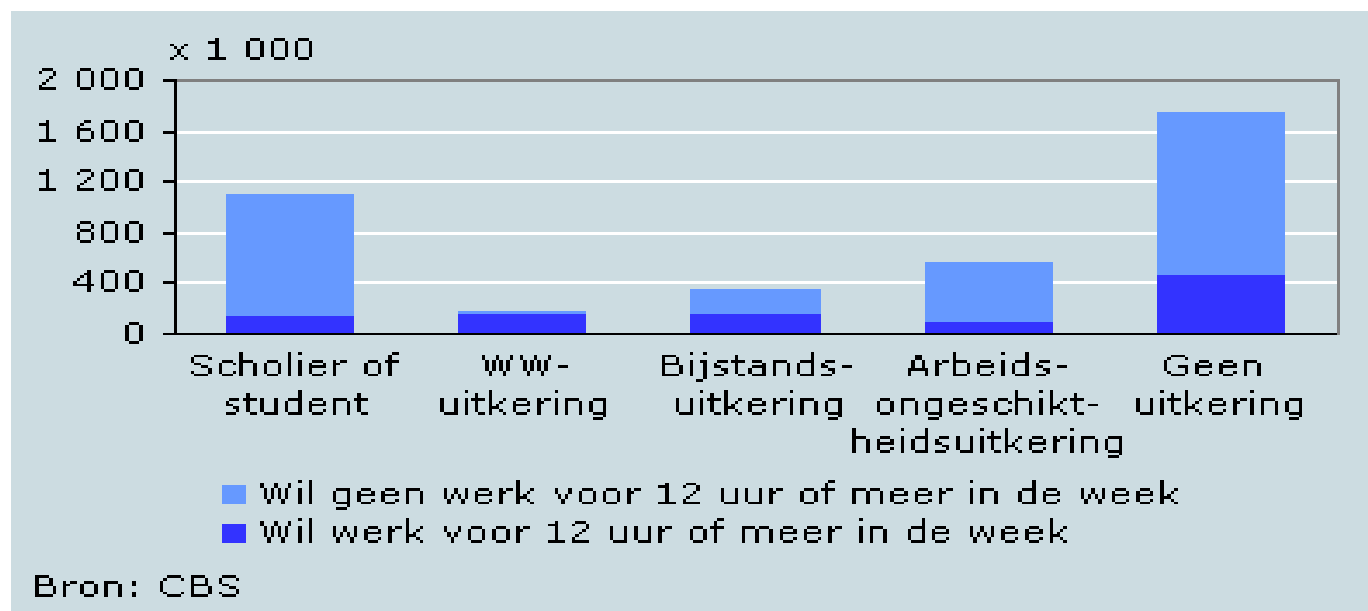
⁴ Definitie: "personen tussen de 15 en 64 jaar die geen voltijd onderwijs volgen, niet aan het werk zijn of minder dan twaalf uur per week werken en die geen uitkering krijgen, maar wel graag twaalf uur of meer per week zouden willen werken" (Goedhuys et al. 2007, 20).

Tabel 1.1: Participatiepotentieel: uitkeringsgerechtigden en nuggers 2006 (Bakker et al., 2008, 62)

Groep	Lager opleidingsniveau		Middelbaar opleidingsniveau		Hoger opleidingsniveau		Totaal, absoluut ⁵
	absoluut	%	Absoluut	%	Absoluut	%	
WW	45.440	32%	58.220	41%	35.500	25%	139.160
WAO	-	-	-	-	17.280	18%	96.000
Bijstand	81.830	49%	66.800	40%	16.700	10%	167.000
Nuggers	163.080	36%	194.790	43%	95.130	21%	453.000

Tabel 1.2: Opleidingsniveau verschillende groepen uitkeringsgerechtigden en nuggers (RWI, 2007, 13)

Groep	Participatiepotentieel (wil werken +12 uur i/d week) 2006	Percentage van totaal
WW	142.000	16,5%
WAO	96.000	11,2%
Bijstand	167.000	19,5%
Nuggers	453.000	52,8%
Totaal	858.000	100%

Grafiek 1.3: Personen zonder werk in 2006 (Bron: www.cbs.nl, 2008b)

⁵ Cijfers wijken iets af van tabel 1.1, doordat percentages niet geheel op 100% uitkomen.

1.3.2. Centrale vraag

De probleemstelling van het onderzoek luidt als volgt:

'Hoe functioneert het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij de voortrekkersgemeenten op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau (good practices en verbeterpunten), en welke factoren hebben dit beïnvloed?'

De probleemstelling is beschrijvend en diagnostisch van aard (Van Thiel, 2007, 24). Het is beschrijvend in die zin dat allereerst wordt nagegaan hoe het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij de voortrekkersgemeenten functioneert. Dit wordt beoordeeld aan de hand van normen die in het tweede hoofdstuk middels een historische en contextuele analyse in kaart worden gebracht. Het is diagnostisch in die zin dat wordt getracht good practices en eventuele verbeterpunten in kaart te brengen. Daarnaast wordt getracht te verklaren welke factoren het functioneren van het beleid mogelijk beïnvloeden.

Ter wille van het benoemen van mogelijke invloedsfactoren wordt in het derde hoofdstuk vervolgens terug gegrepen naar relevante onderzoeken en bestuurskundige theorieën. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van verschillende theoretische invalshoeken om het proces te kunnen bestuderen. De gemeenten voeren het activerende arbeidsmarktbeleid in medebewind uit. Dat wil zeggen dat zij over veel beleidsvrijheid beschikken. In het theoretische kader wordt enerzijds de nadruk gelegd op de verhouding tussen het lokale en nationale niveau en het effect hiervan op de beleidsvorming. Anderzijds wordt de nadruk gelegd op het functioneren van het lokale netwerk rondom het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en het effect hiervan op de beleidsuitvoering.

1.3.3. Deelvragen

Om de bovenstaande centrale vraag te kunnen beantwoorden, dienen verschillende zaken onderzocht te worden. Hiertoe zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- 1) Welke historische wortels heeft het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en welke normatieve noties t.a.v. het activeren van nuggers door gemeenten op beleidsvormend en beleidsuitvoerend niveau kunnen hier aan verbonden worden?

Met deze deelvraag wordt getracht een overzicht te geven van hoe er een activerend arbeidsmarktbeleid is ontwikkeld, hoe het beleid ten aanzien van nuggers hierbinnen past, welke actoren bij het beleid zijn betrokken en welke normatieve noties aan de ontwikkeling verbonden kunnen worden. Dit dient als opstap naar een theoretisch kader en het beschrijven en uiteindelijk beoordelen van de cases.

- 2) Hoe vervullen de voortrekkersgemeenten hun rol op beleidsvormend niveau m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en welke factoren, gezien vanuit een principaal-agent relatie, oefenen hier mogelijk invloed op uit?

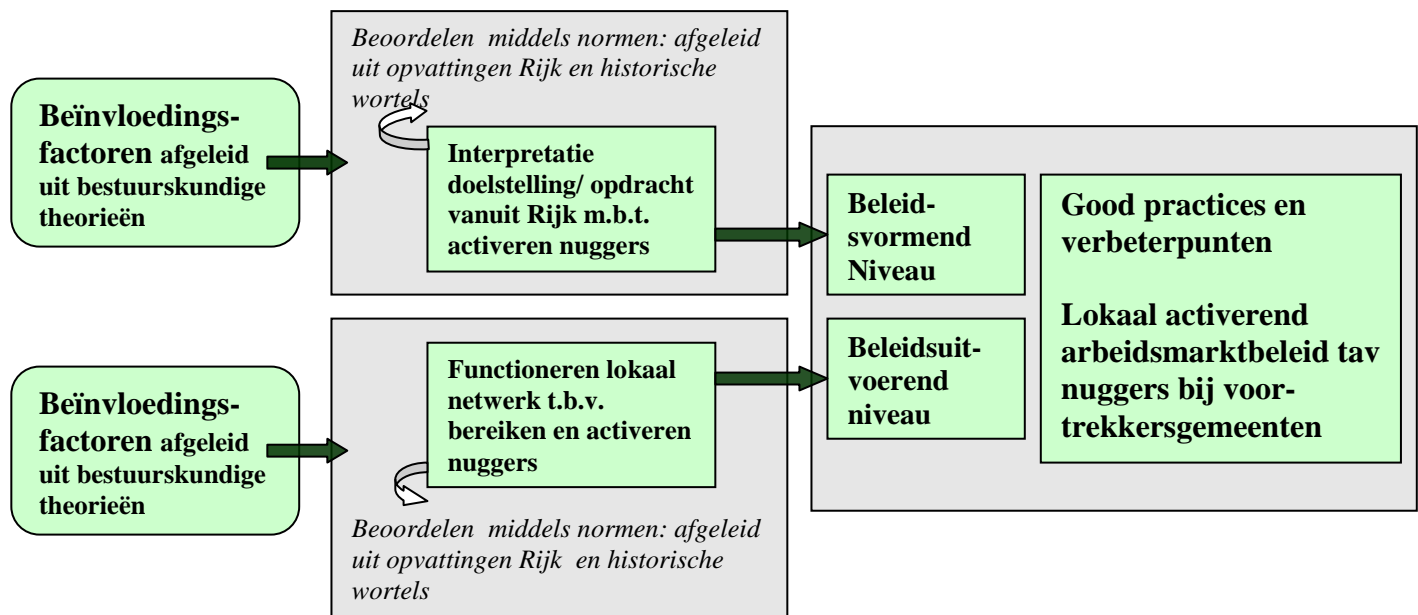
Met deze vraag wordt er ingegaan op de verhouding tussen Rijk en gemeenten. Hoe geven de gemeenten invulling aan de landelijke ambities m.b.t. nuggers (beleidsvorming)? Wat voor opdrachtgever – opdrachtnemer relatie bestaat er? En welke factoren oefenen invloed uit op de wijze waarop het beleid wordt vormgegeven?

- 3) Hoe functioneert het netwerk m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers op lokaal beleidsuitvoerend niveau en welke factoren oefenen hier mogelijk invloed op uit, gezien vanuit de regierol en het netwerkmanagement vanuit de gemeente?

Met deze vraag wordt er ingegaan op de samenwerking binnen het lokale netwerk en de mogelijke good practices en verbeterpunten die zich hierin voor kunnen doen. Aan de hand van diverse theorieën wordt de samenwerking en het uitvoeringsproces beschreven en beoordeeld, en wordt er ingegaan op hoe er getracht wordt een heterogene groep als de nuggers te bereiken. Aangezien de gemeente als initiërende actor wordt beschouwd in dit onderzoek, wordt de regierol en het netwerkmanagement van deze gemeente bestudeerd.

- 4) Welke lessen - m.b.t. good practices en verbeterpunten- kunnen er worden getrokken uit de wijze waarop de voortrekkersgemeenten het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers vormgeven op beleidsvormend en beleidsuitvoerend niveau?

Met deze vraag worden er conclusies getrokken met betrekking tot het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van de nuggers bij de voortrekkersgemeenten. In figuur 1.4 worden de bovenstaande centrale vraag en deelvragen grafisch weergegeven in een onderzoeksmodel. Dit onderzoeksmodel geeft de afbakening van het onderzoek weer.

Figuur 1.4: onderzoeksmodel

1.4. Relevantie

Tot nu toe is er beperkt onderzoek verricht naar nuggers. In 2003 heeft Nyfer onderzoek uitgevoerd naar nuggers naar aanleiding van de wet Suwi. Nyfer constateerde destijds dat nuggers een "nog onbekende doelgroep van het arbeidsmarktbeleid vormde" (Faber, 2003, 5). In 2004 heeft vervolgens Research voor Beleid in opdracht van de RWI een onderzoek gepubliceerd dat zich richtte op de kenmerken van de groep nuggers (Kop, 2004). In 2004 is daarnaast een publicatie uitgekomen, waarin aandacht wordt besteed aan de beperkte aandacht voor nuggers en Anw-ers door de gemeenten (Van der Donk, 2004). Verder is de dienstverlening aan nuggers aan bod gekomen als onderdeel van grotere onderzoeken naar

het re-integratiebeleid (o.a.: Van Horssen, Mallee & Mevissen 2004; Van Echtelt & Hoff, 2006) of is er onderzoek verricht naar subgroepen nuggers, vaak herintredende vrouwen (o.a.: Janssen et al., 2001; Burgert, Kolar, Sipkes & Van Toorn, 2001; Janssen, 2003).

In 2007 is het onderwerp door de RWI pas echt op de kaart gezet, doordat hij drie opdrachten tot onderzoek naar de groep nuggers heeft gegeven. Het eerste onderzoek werd uitgevoerd door het CBS. Dit richtte zich op het in kaart brengen van het landelijke participatiepotentieel van de nuggers (Goedhuys et al., 2007). Het tweede onderzoek werd uitgevoerd door SEO en had als doel "inzicht te verschaffen in de populatie niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden en de re-integratie activiteiten die worden ingezet voor deze groep" (Graaf-Zijl, Groot & Hop, 2007). Het derde onderzoek werd ten slotte uitgevoerd door Research voor Beleid. Dit onderzoek richtte zich op de dienstverlening door CWI en gemeenten aan nuggers (Bakker et al., 2007).

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat specifiek onderzoek naar het beleid op lokaal niveau t.a.v. nuggers beperkt is. Het huidige onderzoek tracht op verschillende wijzen een aanvulling te vormen op de eerder verrichte onderzoeken. Ten eerste zullen de inzichten en conclusies uit de eerder verrichte onderzoeken samen met relevante bestuurskundige theorieën worden geïntegreerd tot een theoretisch raamwerk. Ten tweede zal dit onderzoek trachten door middel van intensief onderzoek een verdiepingsslag toe te brengen. Een beperkt aantal cases wordt volgens een procesgerichte benadering onderzocht, waarbij ook de aandacht wordt gericht op de samenwerking met andere partners. Ten derde is het met het oog op de nieuwe maatregelen die zijn doorgevoerd, interessant om de voortrekkersgemeenten middels een 'quickscan' te vergelijken op de normen. Zodoende kan er een overzicht worden gemaakt van de huidige status van het beleid. Ten vierde is het huidige onderzoek een relevante aanvulling op eerdere verrichte onderzoeken aangezien de wetenschappelijke validiteit van verkregen resultaten door onderzoek verbetert, naarmate er meer onderzoeken worden uitgevoerd.

1.5. Onderzoeksofzet

1.5.1. Wetenschapsofvatting en onderzoeksofstrategie

In het bestuurskundig onderzoek wordt een onderscheid gemaakt in grofweg twee verschillende wetenschapsofvattingen: de empirisch-analytische benadering en de interpretatieve benadering⁶. Uitgangspunt van het empirisch-analytische onderzoek is dat "wetenschappelijke kennis op een objectieve manier wordt verkregen, door empirische waarneming en systematisch onderzoek" (Van Thiel, 2007, 39). Kritiek op deze benadering is dat de sociale werkelijkheid zich niet laat kennen. Uit deze kritiek komt de interpretatieve benadering voort. Hierbinnen staan de handelingen van en tussen mensen (interacties) centraal, welke binnen hun context moeten worden beschouwd (Van Thiel, 2007, 41). Dit onderzoek valt binnen de interpretatieve benadering. Bij een dergelijke benadering, met een diagnostische en beschrijvende vraagstelling, past een kleinschalige onderzoeksofbenadering. In dit onderzoek is daarom gekozen voor de casestudie als onderzoeksofstrategie. Casestudies zijn volgens Swanborn (2003, 43) een relevante methode: "wanneer er getracht wordt te verklaren waarom processen zich afspeelen zoals ze doen" (Swanborn, 2003, 44).

⁶ Deze tweedeling is heel grof. Er bestaan natuurlijk meer wetenschapsofvattingen die zich tussen deze twee uitersten bevinden. Echter, om het verschil duidelijk aan te duiden, zonder al te specifiek in te gaan op de genuanceerde wetenschapsofvattingen, is deze grove scheidsoflijn gehanteerd.

De uitkomsten van een casestudie zijn niet zomaar generaliseerbaar. Van belang is daarom dat de nadruk wordt gelegd op de specifieke lokale kenmerken van de case en het inzicht dat een case in bepaalde (ingewikkelde) problematiek kan bieden. Casestudies dragen hierdoor beperkt bij aan theorieontwikkeling en -toetsing (Van Thiel, 2007, 42). In dit onderzoek wordt de theorie daarom ook niet gebruikt om te toetsen of om het verder te ontwikkelen. Het theoretische kader in dit onderzoek dient om de normatieve uitgangspunten aan te geven, om aandachtspunten en variabelen te selecteren en om de bevindingen te interpreteren (Swanborn, 2003, 53). Op zijn hoogst worden de onderzochte cases gebruikt om de theorie te illustreren (Swanborn, 2003, 53).

Ten behoeve van de actuele waarde van dit afstudeeronderzoek, is er daarnaast voor gekozen om een 'quickscan' uit te voeren voor alle 38 voortrekkersgemeenten. Zodoende kan bepaald worden wat de huidige stand van zaken is van deze gemeenten.

1.5.2. Selecteren van cases

Door meerdere cases te bestuderen, kan de vergelijkbaarheid en inzicht in de problematiek worden vergroot (Swanborn, 2003, 56). In dit onderzoek wordt daarom gekozen voor een vergelijkende casestudie. Daarnaast vergroot het de mogelijkheden om in een beschrijvend onderzoek als deze, good practices en verbeterpunten in kaart te brengen (Swanborn, 2003, 56; Hague & Harrop, 2004, 69-72). Tevens maakt de analyse van meerdere cases het volgens Fenger (2001, 155) mogelijk om de verwachtingen afgeleid uit het theoretische kader meervoudig te toetsen. Nu is dit onderzoek niet hypothese gestuurd en gericht op het daadwerkelijk toetsen van theorieën, maar de analyse van meerdere cases maakt wel een betere terugkoppeling mogelijk naar de theorie.

De vraag die vervolgens rest is hoeveel cases geselecteerd moeten worden. Vanuit wetenschappelijk oogpunt kunnen hiervoor verschillende criteria gehanteerd worden, zoals replicatie (het kiezen van een aantal uit de theorie afgeleide verschillende, dan wel gelijkwaardige cases) en validiteit (des te meer cases des te beter de betrouwbaarheid) (Fenger, 2001, 157). Echter, Fenger (2001, 157) merkt nuchter op dat het aantal te onderzoeken cases ook afhankelijk is van de onderzoekstijd. Gedreven door pragmatische gronden en een beperkte onderzoekstijd, berust ik mij daarom op een tweetal te onderzoeken cases en een 'quickscan' van de overige voortrekkersgemeenten. De te onderzoeken cases bestaan uit het netwerk rondom het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers. Aangezien de gemeenten wettelijk verantwoordelijk zijn voor het re-integreren van nuggers, zullen deze gemeenten als initiërende actor worden benaderd.

Volgens Swanborn (2003, 58-61) zijn er ten slotte verschillende criteria op basis waarvan cases geselecteerd kunnen worden, zowel inhoudelijke als pragmatische. Belangrijk inhoudelijk uitgangspunt voor het selecteren van de cases is dat de gemeenten behoren tot de zogenaamde voortrekkersgemeenten (zie paragraaf 1.3.1). De cases zijn zogenaamde voorbeeld cases (Van Thiel, 2007, 101). Juist de voortrekkersgemeenten worden geselecteerd, omdat hiervan bekend is dat zij zich bezig houden met het onderwerp en zich richten op het halen van de doelstelling, zoals afgesproken tussen het ministerie van SZW en de VNG. In bijlage I is een (dynamisch) overzicht opgenomen van alle voortrekkersgemeenten. Alleen de gemeenten die op deze lijst aangeven commitment te voelen om voortrekkersrol te vervullen, komen in aanmerking voor selectie.

Een tweede criterium is spreiding qua inwonersaantal van de gemeenten. Volgens Fenger (2001, 158) maakt het kiezen voor gemeenten met een vergelijkbaar inwoneraantal het mogelijk om tot een zekere mate van vergelijkbaarheid te komen. In dit geval wordt er gekozen voor de bestudering van zogenaamde middelgrote steden, met een minimumaantal

van 20.000 inwoners en een maximumaantal van 250.000 inwoners. Dit komt overeen met de klassen 4 tot en met 7 van de indeling die wordt gehanteerd bij de Kernkaart Werk en Bijstand (www.gemeenteloket.szw.nl, 2009). De allerkleinste gemeenten (klassen 1 tot en met 3) worden buiten beschouwing gelaten, omdat het netwerk en de mogelijkheden vaak kleiner zijn, en veel van deze kleinere gemeenten in fusietrajecten verwickeld zijn. Bij de vier grote steden (klasse 8: meer dan 250.000 inwoners) spelen de grote steden problematiek en de hiervoor aanvullende financiering een grote rol in het beleid. Dit maakt het beeld ten aanzien van deze gemeenten duidelijk anders dan bij andere, middelgrote gemeenten in het land en brengt de vergelijkbaarheid tussen de cases in het geding.

Uitgangspunt van de selectie is dus dat de cases in meer of mindere mate homogeen zijn qua hun rol als voortrekkersgemeenten en qua inwonersaantal. Achter dit uitgangspunt schuilt de zogenaamde replicatielogica (Van Thiel, 2007, 102). Dit houdt in dat wanneer een onderzoeker kiest voor homogene cases, hij verwacht dat de bevindingen ook homogeen zijn (van Thiel, 2007, 102). Replicatie van bevindingen duidt volgens van Thiel (2007, 102) vervolgens weer op "een goede betrouwbaarheid en validiteit en is daarom nastrevenswaardig" (2007, 103).

In het vierde hoofdstuk wordt er nader ingegaan op de criteria om te bepalen welke twee cases uiteindelijk worden geselecteerd. De onderzoekseenheden worden gevormd door alle actoren die actief betrokken zijn bij het netwerk rondom het lokale activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers. In hoofdstuk twee wordt er nader ingegaan op de verdeling van verantwoordelijkheden tussen deze actoren. In hoofdstuk vier wordt er nader ingegaan op de onderzoeksmethoden.

Voor de 'quickscan' is het enige criterium dat het de voortrekkersgemeenten betreft, zodat bepaald kan worden waar zij zich nu bevinden met hun beleid (zie paragraaf 1.3.1 en bijlage I).

1.6. Vervolg

In hoofdstuk twee wordt allereerst ingegaan op de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers. Daarbij wordt ingegaan op de ontwikkelingen die zich binnen dit veld hebben voltrokken en de normatieve opvattingen die daaraan gekoppeld kunnen worden. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van alle betrokken actoren bij het lokale activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en de verdeling van verantwoordelijkheden tussen deze actoren. In het derde hoofdstuk wordt vervolgens aan de hand van inzichten uit eerder verrichte onderzoeken en relevante bestuurskundige theorieën een theoretisch kader geschetst en een begin gemaakt met de operationalisering van de theoretische concepten. In het vierde hoofdstuk wordt daarna uiteengezet hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. De methodologische verantwoording en verdere operationalisering van de in hoofdstuk drie behandelde theoretische concepten staan hierbij centraal. Daarna komen de twee casestudies aan bod in de hoofdstukken vijf en 6. In hoofdstuk 7 komt de 'quickscan' aan de orde. In deze hoofdstukken worden de voortrekkersgemeenten beschreven, getoetst en geanalyseerd. In hoofdstuk 8 worden de conclusies samengevat en komen de kanttekeningen bij dit onderzoek en aanbevelingen voor verder onderzoek aan bod. Ten slotte zijn alle bijlagen en gedetailleerde analyses apart opgenomen in het bijgeleverde naslagwerk voor de bijlagen.

Hoofdstuk 2.

Beleidscontext en normatieve noties: ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk staat de volgende deelvraag centraal: 'Welke historische wortels heeft het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en welke normatieve noties t.a.v. het activeren van nuggers door gemeenten op beleidsvormend en beleidsuitvoerend niveau kunnen hier aan verbonden worden?'

Het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers staat niet op zichzelf. Het komt voort uit de ontwikkelingen in het arbeidsvoorzieningenbeleid, de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt. Het bij wet vastgelegde beleid ten aanzien van nuggers illustreert bij uitstek de verwevenheid die is ontstaan tussen de verschillende beleidsterreinen. Immers: hoewel de nuggers geen uitkering ontvangen, is de activering van deze groep wél bij wet ondergebracht bij de sociale zekerheid (de Wwb). In paragraaf 2.2 wordt er allereerst ingegaan op hoe het arbeidsvoorzieningenbeleid zich heeft ontwikkeld in relatie tot de sociale zekerheid en hoe hieruit het arbeidsmarktbeleid is ontstaan. In paragraaf 2.3 wordt vervolgens uiteengezet welke plaats de dienstverlening aan nuggers inneemt binnen het activerende arbeidsmarktbeleid en welke actoren hierbij betrokken zijn. In paragraaf 2.4 komt ten slotte aan bod welke normatieve noties verbonden kunnen worden aan de beschreven ontwikkelingen.

2.2. Geschiedenis van het arbeidsvoorzieningenbeleid in relatie tot het ontstaan van een activerend arbeidsmarktbeleid

Het arbeidsvoorzieningenbeleid is gericht op het bemiddelen tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Het heeft zich vanuit particulier initiatief steeds breder en onder toenemende overheidsbemoeyenis ontwikkeld (Fenger, 2001, 2). De beleidswijzigingen zijn gepaard gegaan met veranderende benamingen. De term arbeidsvoorzieningenbeleid wordt nu niet meer gebruikt. In plaats daarvan wordt gesproken van het (activerende) arbeidsmarktbeleid. Dit beleid wordt tegenwoordig geschaard onder het overkoepelende beleidsterrein van Werk en Inkomen. In de volgende paragrafen wordt deze ontwikkeling verder toegelicht.

2.2.1. Ontwikkeling van het arbeidsvoorzieningenbeleid: centralisering & toenemende overheidsbemoeyenis (1900 – 1990)

Begin 20^e eeuw startten de gemeenten in samenwerking met vakverenigingen en werkgeversorganisaties met het arbeidsvoorzieningenbeleid. Middels lokale arbeidsbeurzen werd getracht om werklozen te bemiddelen (RWI, 2006). Pas tijdens de Tweede Wereldoorlog ging het Rijk zich met het beleid bemoeien. Als gevolg van de Duitse bezetting werd de arbeidsbemiddeling een rijkstaak (RWI, 2006, 12; Lansbergen, 2003, 16; Fenger, 2001, 108; Sol, 2000, 79). Na 1945 nam de rol van de overheid verder toe. Het sociale zekerheidsstelsel werd uitgebreid⁷ (Somers et al., 2004, 49). De in de tweede wereldoorlog opgelegde organisatie van de arbeidsvoorzieningen bleef gehandhaafd (Fenger, 2001, 108).

⁷ Zo werd in 1962 de Algemene Kinderbijslagwet ingevoerd, in 1963 de Algemene Bijstandswet, in 1967 de herziene Ziektewet, de Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, in 1974 de Wet Werkloosheidsvoorziening en in 1976 de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet" (Doedens, Kortlever & Mulder, 2002, 269).

De jaren 1960 werden gekenmerkt door een sterk groeiende economie en arbeidsvraag. (Fenger, 2001, 108; WRR, 1987, 14). Volgens Fenger (2001, 108) raakte in deze context het vraagstuk van de arbeidsbemiddeling op de achtergrond. Er was sprake van een situatie van volledige werkgelegenheid en er werden immigranten verworven om vacatures te vervullen (Doedens et al., 2002, 265; WRR, 1990, 46). Toch was er maar een participatiegraad van 59% (WRR, 1990, 32). Dit kwam door het zogenaamde 'kostwinnerstelsel' (WRR, 1990, 44). Vanaf de tweede helft van de jaren 1960 brokkelde het gedachtegoed van het kostwinnersmodel echter langzaam af, onder andere door de toename van scholing (ook van vrouwen), de omslag van een industriële naar een post- industriële economie waarin de fysieke zwaarte van beroepen afnam, en de emancipatie doelstellingen (WRR, 1990, 40-71). Vanaf eind jaren 1960 ontstond er daarnaast kritiek op het arbeidsvoorzieningenbeleid. Allereerst vanuit de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (verder: OESO). De OESO concludeerde dat zicht op de inzet van arbeid en de aansluiting tussen vraag en aanbod ontbrak (Fenger, 2001, 108; Sol, 2000, 106-110).

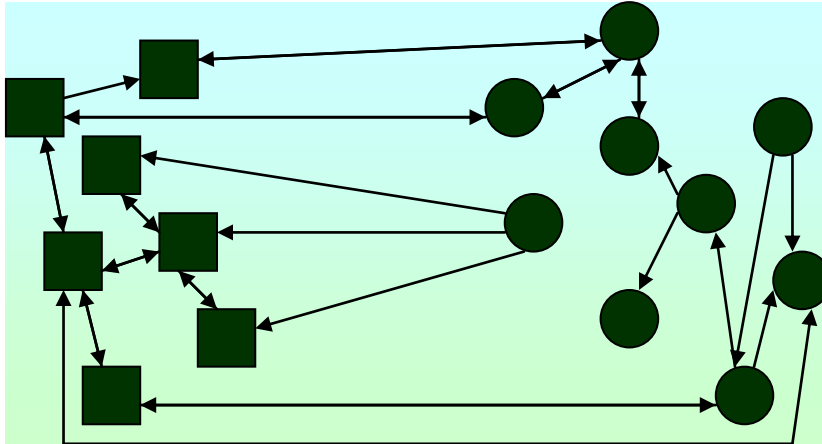
In de jaren 1970 groeide de werkeloosheid, als gevolg van de economische crises, en hierdoor zwol de kritiek aan. Niet alleen op het arbeidsvoorzieningenbeleid, maar ook op het aangrenzende beleid van de werknemersverzekeringen en de bijstand. Door het verdwijnen van de arbeidstekorten steeg het bijstandsvolume en uitkeringsvolume explosief. Er ontstond een discussie over de "efficiëntie van de uitvoeringspraktijk, de fraudegevoeligheid van de [bijstands]wet" en het arbeidsmarktbeleid (Lansbergen, 2003, 16; WRR, 1987, 15).

2.2.2. Naar decentralisering, een tripartiet bestuur en het begin van een activerend arbeidsmarktbeleid (1990 – 1999)

De veranderende economische omstandigheden en aanhoudende kritiek maakten de weg vrij voor een nieuwe benadering. Bekkers en Fenger (2007, 16) spreken in dit kader van de overgang van "government" naar "governance". Dit hield het besef in dat "the state can no longer assume a monopoly of expertise or of the resources to govern, but must rely on a plurality of interdependent institutions and actors drawn from within and beyond government" (Bekkers & Fenger, 2007, 16). Samenwerking met andere actoren werd gezien als een vereiste, horizontale relaties moesten aangescherpt worden. Dit wordt ook wel aangeduid als de netwerkbenadering. In figuur 2.1 wordt dit model weergegeven. Het netwerk denken drong ook door tot het arbeidsvoorzieningenbeleid. Om Sol (2000, 126) te citeren: "het failliet van het nationaal werkeloosheidsbeleid dat in de jaren tachtig zo'n tien jaar op de agenda staat en maar niet tot aansprekende resultaten wil leiden toont de onmacht van de rijksoverheid om wat te doen aan de langdurige werkeloosheid en de afstemming tussen de verschillende partijen op de arbeidsmarkt en maakt de geesten rijp voor inbreng van sociale partners teneinde die onmacht te doorbreken". In 1991 wordt een nieuwe Arbeidsvoorzieningswet geïmplementeerd. Er komt een gedecentraliseerd regionaal arbeidsmarktbeleid, met tripartiete besturen waarin wordt samengewerkt met werkgevers- en werknemersorganisaties (Sol, 2000, 146; Fenger, 2001, 110). De verwachting van de nieuwe wet was dat het passieve beleid, zoals ontstaan onder sterke overheidssturing, omgebogen kon worden naar een actief arbeidsmarktbeleid (Sol, 2000, 328).

Dit gedachtegoed van een actief arbeidsmarktbeleid kwam voort uit het streven van de OESO om de arbeidsmarkt actiever in te richten en werd aangeprezen in een rapport van de WRR (1987). Het arbeidsmarktbeleid diende er volgens de WRR als volgt uit te zien:

- o Meer aandacht voor mobiliteitsbevordering van de (werkende) burgers;
- o Een actieve (her)oriëntatie op de arbeidsmarkt van werklozen en herintreedsters;
- o Een tripartiet bestuur van de arbeidsvoorzieningsorganisaties;
- o Een sterk vereenvoudigd arbeidsmarktinstrumentarium en adequate kennis van arbeidsmarkt inclusief betrouwbare werkeloosheidsgegevens (WRR, 1987, 4-5).

Figuur 2.1: horizontaal model, netwerkbenadering. (bron: Bovens et al., 2001, 211)

Volgens Boorsman, Renooy, Van den Brande en Van der Veen (1994, 13) vormde voornamelijk dit idee van een activerend arbeidsmarktbeleid begin jaren 1990 de motor achter de veranderingen in de sociale zekerheid en het flankerende arbeidsvoorzieningenbeleid. Het derde kabinet- Lubbers (1989 – 1994) nam het concept als belangrijk onderdeel op in zijn regeringsprogramma (WRR, 1990, 169). In de jaren 1990 werd het adagium 'Werk boven inkomen' vervolgens leidend voor de ontwikkelingen in de sociale zekerheid (Lauwerier, 2008, 46). Daarnaast nam de aandacht voor de activering van vrouwen toe. Dit kwam met name tot uiting in de '1990 maatregel': "die vanaf 1990 meisjes van 18 jaar verplicht tot economische zelfstandigheid" (WRR, 1990, 37).

Ondertussen verscheen in 1995 het evaluatierapport van de nieuwe Arbeidsvoorzieningenwet en het tripartiet experiment uit de handen van de Commissie Van Dijk (Sol, 2000, 269). Zij uitte een vernietigend oordeel over het tripartiet experiment. Daarbovenop kwam het oordeel van de Algemene Rekenkamer dat "de bijdrage van de arbeidsbureaus aan de bestrijding van langdurige werkloosheid en werkloosheid onder minderheden op onderdelen belangrijke tekortkomingen vertoonde" (Fenger, 2001, 110). Sol (2000, 331) geeft aan dat zij zich achteraf niet helemaal kan vinden in de beoordeling en het bijbehorende perspectief van de Commissie. Zij is van mening dat het onderhandelingsproces te weinig tijd heeft gekregen (Sol, 2000, 331). Politiek Den Haag oordeelt destijds echter anders. Dit leidt tot een nieuw beleid, waarbij de beleidsvelden van de arbeidsvoorziening en sociale zekerheid worden geïntegreerd.

2.2.3. Naar geregisseerde liberalisering & integratie tussen het arbeidsmarktbeleid en de sociale zekerheid

Dit geïntegreerde beleid vindt in 2002 zijn weerslag in de wet Suwi. Met de invoering van de Suwi werd de gehele uitvoeringsstructuur veranderd met als doel een betere samenwerking en een effectievere en efficiëntere uitvoering. Door de Suwi werd het uitvoeringstelsel sociale zekerheid vorm gegeven als een keten Werk en Inkomen. De ketendienstverlening is zo vormgegeven dat het uitgangspunt 'werk boven inkomen' overheerst. De vormgeving van de Suwi is sterk beïnvloed door het gedachtegoed van het New Public Management (verder: NPM). Het NPM is een stroming die in de jaren 1990 populair werd in de Westerse landen. Uitgangspunt is het streven naar een doelmatiger werkende overheid, waarbij inspiratie wordt geput uit de bedrijfskundige traditie. Kenmerkende elementen zijn: publiek ondernemerschap, resultaatgerichtheid, marktwerking, klantgerichtheid en netwerksturing (Bovens et al., 2001, 193- 195).

Volgens Sol (2000, 332) kent het beleid onder de Suwi de volgende kenmerken:

- Ten eerste is er geen sprake meer van een scherp onderscheid tussen het arbeidsvoorzieningenbeleid en het terrein van de sociale zekerheid. De beleidsterreinen worden onder de Suwi geïntegreerd in de keten van Werk en Inkomen. De keten dient onder andere om de klantgerichtheid te verbeteren;
- Ten tweede is de invloed van de sociale partners op dit beleid sterk teruggebracht;
- Ten derde noemt Sol (2000, 332) dat de rijksoverheid nu zelf de regie heeft genomen over de uitkerings- bemiddelings- en toeleidingsfunctie. Zij spreekt in dit verband van 'geregisseerde liberalisering'. Onder invloed van het NPM heeft de overheid gekozen voor een meer zakelijke benadering. Niet zozeer het netwerk, maar ook de opdrachtgever - opdrachtnemer relaties en marktwerking zijn centrale begrippen geworden. Dit komt terug in de privatisering van de re-integratiebedrijven⁸, en de wijze waarop de overheid gebruik maakt van financiële prikkels;
- Ten vierde hebben de uitvoeringsinstellingen en gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen voor re-integratie, waarbij een activerend arbeidsmarktbeleid centraal staat
- Ten vijfde concludeert Sol (2000, 337) dat de nadruk vooral is komen te liggen op een aanbodgericht beleid. In het beleid staat nu de activering van uitkeringsgerechtigden, het bevorderen van de uitstroom en de individuele dienstverlening centraal. Volgens Sol (2000, 338) is dit een kritiek punt, omdat het voor een goed functionerende arbeidsmarkt van belang is dat er ook een verbinding is naar de vraagzijde, waarbij wordt geanticipeerd op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, en waarbij afstemming met de sociale partners onontbeerlijk is.

Volgens Sol (2000) mist het nieuwe beleid een goede aansluiting op de arbeidsmarkt, terwijl dit steeds belangrijker wordt vanwege de verwachte arbeidskrapte. In de Suwi is echter ook de activering van nuggers bij wet geregeld. Het is dus niet alleen gericht op het doen uitstromen van uitkeringsgerechtigden. In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op hoe het arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers binnen dit perspectief bezien kan worden.

2.3. Hoe past de dienstverlening aan nuggers binnen de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid?

2.3.1. Voor Suwi en na Suwi

Voor de invoering van de Suwi waren nuggers een onderbelichte groep. Pas met de invoering van de Suwi in 2002 werd de eerste grondslag gelegd voor structurele aandacht voor deze groep. Zo is bij wet vastgelegd dat "gemeenten met ingang van 2002 volledig verantwoordelijk [zijn] voor de reïntegratie van niet-uitkeringsgerechtigden [nuggers, red.] en personen met een uitkering op grond van de Algemene nabestaandenwet (anw)⁹. Uit verkennend onderzoek van Burgert et al. (2001) blijkt echter dat de meeste gemeenten in 2001 nog niet zaten te springen om de re-integratie van nuggers op zich te nemen.

2.3.2. Invoering van de Wwb in 2004

In 2004 is de Wwb in werking getreden ter vervanging van de Abw. Het grootste gevolg hiervan is geweest dat gemeenten sindsdien ook financieel verantwoordelijk zijn voor de verstrekking van de bijstandsuitkering en de re-integratietaken (RWI, 2006, 13).

⁸ Met de invoering van de Suwi is bijvoorbeeld de "private reïntegratiemarkt ingericht" (RWI, 2006, 13).

⁹ In toelichting op de 'Regeling vergoeding uitvoeringskosten reïntegratie niet-uitkeringsgerechtigden en Anw-ers', T.a.v. art. 3:1 Kaderwet SZW-subsidies en 14:4 BufW, 2001.

Met de invoering van de Wwb is tevens de taak van de activering van nuggers door gemeenten nog meer benadrukt. Zo staat er in artikel acht, tweede lid, van de Wwb bepaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een *evenwichtige* benadering van de diverse groepen: uitkeringsgerechtigden, anw-ers en nuggers.¹⁰ Om dit te bereiken hebben gemeenten meer beleidsvrijheid gekregen. De financiering middels de budgetten die de gemeenten toegekend krijgen vanuit het Rijk, zorgt er volgens Van Gent, Heekelaar & Mallee (2006, 17) echter voor dat gemeenten zullen proberen om zoveel mogelijk uitkeringsgerechtigden ten koste van de nuggers te re-integreren.¹¹

Hoewel de gemeenten met de invoering van de Wwb dus de taak hebben gekregen om een evenwichtig beleid te voeren ten aanzien van de uitkeringsgerechtigden en de nuggers, lijkt de financiële prikkel juist een onevenwichtig beleid in de hand te werken. Het beleid lijkt daardoor nog sterk aanbodgericht te zijn, een beeld wat wordt bevestigd door het in 2007 uitgevoerde onderzoek in opdracht van de RWI (zie paragraaf 1.2). Een beleid waar Sol (2000) zoveel kritiek op had. Immers, in het kader van de verwachte arbeidskrapte op de lange termijn is het juist belangrijk dat alle waardevolle arbeidskrachten worden gere-integreerd en dat er afstemming plaats vindt met de werkgevers.

2.3.3. De huidige stand van zaken m.b.t. nuggers?

Inmiddels heeft het Rijk dit ongewenste effect onderkend. Om ervoor te zorgen dat de gemeenten meer aandacht gaan schenken aan de nuggers, heeft het ministerie van SZW onlangs met de VNG afgesproken de financiële prikkels in de Wwb aan te passen. Via het wetsvoorstel Participatiebudget, welke 23 december 2008 is aangenomen door de eerste kamer, zijn met ingang van één januari 2009 de gemeentelijke middelen voor re-integratie (SZW: WWB-werkdeel), inburgering (WWI) en volwasseneneducatie (OCW) gebundeld in één specifieke uitkering voor gemeenten: het Participatiebudget (www.gemeenteloket.szw.nl, 2008). Gedachte hierachter is dat door middel van een ontschotting van de participatiebudgetten, de re-integratie activiteiten breder worden ingezet door gemeenten en dat zij zodoende meer maatwerk kunnen leveren (www.gemeenteloket.szw.nl, 2008). Middels het participatiebudget is ook een specifieke stimulans ingebouwd voor de gemeenten om meer nuggers te activeren.¹² In het bestuursakkoord wijzen het ministerie van SZW en de VNG gemeenten daarnaast op aanvullende subsidie mogelijkheden middels het IPW-programma (Innovatieprogramma Werk en Bijstand) en vanuit het ESF programma actie A (www.vng.nl, 2008a; 2008d).

¹⁰ Artikel 8, tweede lid, Wet Werk en Bijstand, 2004

¹¹ De gemeenten ontvangen een I-budget, waarmee de bijstandsuitkeringen gefinancierd moeten worden. Geld wat ze overhouden van dit budget mogen ze vrij besteden, maar eventuele tekorten moeten uit de eigen middelen gefinancierd worden. Daarnaast ontvangen gemeenten nog een budget om de re-integratie te financieren. Het W-budget. Deze middelen zijn geoormerkt: ze mogen alleen aan re-integratie worden uitgegeven. Voor de gemeenten is het dus voordelig om de re-integratiemiddelen voornamelijk in te zetten t.b.v. uitkeringsgerechtigden, zodat er wordt bespaard op het I-budget.

¹² wanneer de gemeente "iemand uit de doelgroep ten minste een half jaar aan betaald werk helpt (dat mag ook werk met een loonkostensubsidie zijn), mag de gemeente in het daaropvolgende jaar 12000€ van het participatiebudget regelluw mag inzetten" (www.vng.nl, 2008c). Ook de leeftijdsgrens van 18 jaar geldt niet voor het regelluw besteedbare bedrag" (www.vng.nl, 2008a). Een andere stimulans in het participatiebudget bestaat uit de mogelijkheid voor gemeenten om gebruik te maken van voorfinanciering van maximaal 6000€ per nugger. (www.vng.nl, 2008c).

2.3.4. Ambities m.b.t. het activeren van nuggers en flankerende/ overlappende beleidsterreinen

Ambities op nationaal niveau t.a.v. het activeren van nuggers

De financiële stimulans van het ministerie van SZW dient allereerst ter bevordering van "niet uitkeringsgerechtigden van boven de 27 jaar met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Daarbij denken partijen aan mensen die langer dan 6 maanden geen inkomsten uit werk of uitkering hebben, en gedurende dat half jaar niet ingeschreven stonden bij het CWI noch een diploma haalden op het niveau van de startkwalificatie of hoger. Mensen onder de 27 jaar vallen vanaf juli 2009 al onder de Wet investeren in jongeren (verder: WIJ)" (www.vng.nl, 2008d). Doel hiervan is het bevorderen van economische zelfstandigheid, het bevorderen van de integratie, het vergroten van de participatie voor een spreiding van de collectieve lasten en het verheffen van burgers zodat zij een startkwalificatie kunnen halen. Ten tweede geven het ministerie van SZW en de VNG aan dat binnen bovenstaande doelgroep met name de pijlen gericht moeten worden op de allochtone vrouwen (www.vng.nl, 2008d). Ten derde noemt de VNG in haar ledenbrief (www.vng.nl, 2008c) tevens expliciet de inburgeraars. Ten vierde wijst de VNG (www.vng.nl, 2008c) ook op de economische arbeidsmarktmotieven om nuggers te activeren. Om de discrepantie tussen vraag en aanbod te overkomen, acht zij het van belang dat óók getracht wordt de hoger opgeleide nuggers te bereiken en dat er wordt overlegd met werkgevers.

Ten slotte geeft Minister Donner van het ministerie van SZW aan dat gezien de huidige economische malaise het lastig zal worden om de doelstellingen t.a.v. het activeren van werklozen te halen (www.nu.nl, 2009). Echter, hoogleraar arbeidsverhoudingen Paul de Beer zegt dat in verband met de toenemende werkeloosheid op de korte termijn, de economische arbeidsmarktperspectieven nu nog meer in acht moeten worden genomen (Olsthoorn, 2009a, 19). Hij noemt bijvoorbeeld dat in deze tijden nu het moment is om vooral aandacht te besteden aan het activeren van jongeren en niet zozeer de ouderen (Olsthoorn, 2009a, 19). In de huidige economische situatie is het nog meer van belang dat het in evenwicht krijgen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt centraal staat. Dit vraagt om investeringen in het menselijke kapitaal, een vraaggerichte benadering en, en met het oog op de langere termijn, om investeringen in jongere werknemers.

Doelstellingen op lokaal niveau en good governance

Om de ambities waar te kunnen maken, is het zaak dat de gemeenten deze vertalen in hun eigen doelstellingen. Dit sluit aan bij het NPM gedachtegoed. Er dient volgens dit gedachtegoed niet beoordeeld te worden op de middelen (input) die worden ingezet, maar op de effecten (output en outcomes) (Bovens et al., 2001, 194). In dit verband wordt vaak gesproken van outputsturing: organisaties worden beoordeeld op hun prestaties. Dit is gewenst, omdat het hierdoor duidelijk is waar men het beleid op wil richten, omdat het de verantwoordingsinformatie verbetert, en omdat het een doelmatigere bedrijfsvoering stimuleert (Van der Knaap, 2000; Leeuw & Van Thiel, 2002).

Outputsturing is daarnaast gekoppeld aan het concept van good governance. Dit concept werd in de jaren 1980, ten tijde van de opkomst van paradigma's als netwerksturing en NPM (zie paragraaf 2.2), gepromoot door internationale organisaties als de OESO (Van Gunsteren, 1999, 140). Inmiddels staat good governance synoniem voor behoorlijk bestuur. Wat betreft het verantwoordingsvraagstuk wordt in dit verband de eis gesteld dat doelstellingen SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) zijn geformuleerd.

Hierdoor is van tevoren duidelijk welke resultaten men wil halen, en kan men achteraf beoordelen waarom doelstellingen wel of niet zijn gehaald. Let wel, in het openbaar bestuur dient dit niet om de organisatie af te rekenen op de prestaties, maar vooral om te kunnen leren van het gevoerde beleid.

Flankerend/ overlappend beleid

Doordat de gemeenten met hun doelstelling van het activeren van nuggers te maken hebben met zoveel verschillende groepen, hebben ze ook te maken met aanpalend beleid. De vraag is dan hoe ze het beleid t.a.v. nuggers ten opzichte van flankerend en soms zelfs overlappend beleid vormgeven. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan de Wwb. Het activeren van nuggers kan in een aantal gevallen worden gezien als een preventieve maatregel om te voorkomen dat nuggers uiteindelijk in de bijstand terecht komen. Daarnaast loopt vanaf 2004 het IPW- project. Het doel hiervan is om innovatie van de Wwb te stimuleren. Binnen dit project wordt tevens al de aandacht gevraagd voor nuggers. (www.gemeenteloket.szw.nl, 2008). Een andere subsidiepot voor nuggers komt bijvoorbeeld vanuit het ESF programma actie A (www.vng.nl, 2008a; 2008d). Flankerend beleid komt tevens voort vanuit het landelijke traject 1001 Kracht, waarmee wordt beoogd in drie jaar tijd 50.000 allochtone vrouwen naar vrijwilligerswerk te bemiddelen (www.vng.nl, 2008d).

2.3.5. Het netwerk van betrokken actoren

In de bovenstaande paragrafen is de historische context en ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers weergegeven. Voor een arbeidsmarktbeleid waarin vraag en aanbod met elkaar in evenwicht zijn, is het van belang dat het netwerk rondom dit beleid goed functioneert. Immers, er dient sprake te zijn van een goede afstemming tussen de verschillende betrokken actoren. In deze paragraaf wordt daarom een beschrijving gegeven van de belangrijkste actoren die hierbij betrokken zijn.

Sinds de Suwi zijn de drie instellingen waar een werkzoekende mee te maken krijgt achtereenvolgens het CWI, de gemeente en/ of het UWV. Op lokaal niveau werkt het CWI samen met de UWV's en de gemeenten om zodoende tegemoet te komen aan de één loket gedachte. Per 1 januari 2009 zijn het CWI en de UWV zelfs gefuseerd in de zogenaamde WERKbedrijven om de samenwerking nog meer te bevorderen (De Vries, 2008, 25). Daarnaast is er nog de SVB. De SVB heeft de verantwoordelijkheid om anw-ers te stimuleren om te gaan werken en kan ze daarbij doorverwijzen naar de gemeente (Winnubst, 2006, 42). Het UWV WERKbedrijf (voorheen CWI en UWV), de gemeente en de SVB zijn de primaire organisaties in de keten van Werk en Inkomen waar de cliënt mee te maken krijgt. Daarnaast zijn er nog enkele andere instellingen verbonden aan deze keten van Werk en Inkomen, waar de cliënten niet direct mee te maken hebben. Een overzicht van deze instellingen is opgenomen in bijlage II.

Wel zijn hier noemenswaardig:

- de RPA's, opgesteld in 2001. Dit zijn namelijk regionale overlegplatformen, waarin overleg over het lokale activerende arbeidsmarktbeleid plaats vindt (RWI, 2006, 13; Winnubst, 2006, 42)¹³;
- de RWI: een landelijk overlegorgaan binnen de keten Werk en Inkomen (www.rwi.nl, 2008);

¹³ Sinds 2006 is de financiële steun van het ministerie van SZW voor de RPA's echter vervallen. De RWI (2006, 13) wijst erop dat hierdoor een aantal RPA's niet meer bestaat en dat de toekomst van andere RPA's onzeker is. Dit maakt de vraag hoe gemeenten hun beleid afstemmen met de sociale partners des te interessanter.

- de uitzendorganisaties: in het advies van de Commissie De Vries staat bijvoorbeeld de aanbeveling "benut de uitzendbranche voor het toeleiden van nuggers (niet-uitkeringsgerechtigden) naar de arbeidsmarkt" (Commissie De Vries, 2008, 14);
- de onderwijsinstellingen i.h.k.v. 'een leven lang leren' (www.leren-werken.nl, 2008).

De gemeenten worden gezien als initiërende actor in het hierboven beschreven netwerk van actoren, omdat zij wettelijk de verantwoordelijkheid hebben om nuggers met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt te re-integreren. Zij voeren deze taak uit in medebewind en hebben daarbij een grote beleidsvrijheid om die taak naar eigen inzicht uit te voeren. Dat neemt niet weg dat er tevens een landelijk beleid is. Op landelijk niveau heeft het Ministerie van SZW duidelijk te kennen gegeven dat de activering en re-integratie van nuggers meer aandacht behoeft. Dit wordt ook vanuit de VNG gepromoot. De gemeenten hebben dus niet alleen te maken met de actoren in het lokale netwerk, maar ook met de actoren waarmee ze afspraken hebben gemaakt op het landelijke niveau, van wie ze de financiële middelen krijgen en aan wie ze tevens verantwoording moeten afleggen. In tabel 2.1 en figuur 2.2 zijn de actoren, en hun bevoegdheden en taken in tabel en schema uitgebreid weergegeven.

2.4. Opvattingen en normen m.b.t. het activeren van nuggers?

2.4.1. Opvattingen

In dit hoofdstuk is beschreven hoe het activerende arbeidsmarktbeleid is ontstaan uit en beïnvloed door ontwikkelingen op het terrein van het arbeidsvoorzieningenbeleid en de sociale zekerheid. Uit de beschrijving van de historische ontwikkeling van het arbeidsvoorzieningenbeleid in relatie tot het ontstaan van een activerend arbeidsmarktbeleid, en de plaats die de dienstverlening aan nuggers inneemt binnen het activerende arbeidsmarktbeleid, worden voor dit onderzoek de onderstaande opvattingen afgeleid:

- De nuggers vormen een interessante doelgroep in het kader van de verwachte arbeidskrapte op de lange termijn.
- Voor een evenwichtig arbeidsmarktbeleid, en om de verwachte arbeidskrapte op te kunnen lossen, is zowel een aanbodgerichte als vraaggerichte benadering van belang.
- Onder het mom van geregisseerde liberalisering wordt er vanuit het Rijk aangestuurd op het behalen van de ambities ten aanzien van nuggers. Echter, de gemeenten zijn volledig verantwoordelijk voor hoe ze hier invulling aan geven. Dit maakt stimulering vanuit het Rijk noodzakelijk.
- De re-integratie van uitkeringsgerechtigden kan al snel een sterk aanbodgericht karakter krijgen als gevolg van de nadruk die wordt gelegd op de uitstroom en de daaraan gekoppelde financiële prikkels in de Wwb. Echter, doordat er bij nuggers de noodzaak tot een zo snel mogelijke uitstroom ontbreekt, is dit juist een doelgroep waarvan de re-integratie op een meer vraaggerichte wijze vorm gegeven kan worden.
- Om te stimuleren dat gemeenten meer aandacht besteden aan nuggers, zijn er op nationaal niveau afspraken gemaakt over het inpassen van financiële stimulansen voor de gemeenten via het participatiebudget.
- De doelgroep nuggers is zeer gevarieerd. Om deze groep te bereiken is samenwerking en afstemming met andere relevante actoren in het netwerk gewenst.
- Door de gevarieerdheid van de groep zijn er diverse ambities en belangen verbonden aan het activeren van de verschillende subgroepen. Voor een evenwichtig arbeidsmarktbeleid is het van belang dat gemeenten hier op inspelen en dat er ook wordt getracht om het beleid meer vraaggericht vorm te geven.

2.4.2. Normen m.b.t. het beleidsvormende niveau

In het volgende hoofdstuk wordt er nader ingegaan op hoe bestudeerd kan worden hoe het lokale activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers functioneert. Daarbij wordt er een onderscheid gemaakt in het beleidsvormende en het beleidsuitvoerende niveau. Op beleidsvormend niveau wordt er bestudeerd hoe de gemeenten hun beleid ten aanzien van nuggers vormgeven en hoe dit in verhouding staat tot de ambities vanuit het Rijk. Het gemeentelijke beleid wordt in kaart gebracht volgens onderstaande normen. Daarbij wordt in het volgende hoofdstuk tevens aan de hand van een theoretisch kader ingegaan op mogelijke factoren die van invloed zijn op hoe dit beleid uiteindelijk wordt vormgegeven.

- 1) De voortrekkersgemeenten zijn zich bewust van de notie dat het activeren van nuggers een (deel)oplossing kan zijn voor het naderende arbeidstekort, de integratie- en emancipatiedoelstellingen, en dat zij hieromtrent het goede voorbeeld moeten geven aan de andere gemeenten.
- 2) Ze waarderen de doelstelling van de VNG en het ministerie van SZW positief.
- 3) Ze voeren een gericht beleid ten aanzien van het activeren van de nuggers, met aparte doelstelling(en) voor de doelgroep nuggers.
- 4) Het beleid is daarbinnen gericht op de verschillende groepen nuggers en daaraan verbonden verschillende belangen en doelstellingen (paragraaf 2.3.4).
- 5) Deze doelstelling(en) voldoet c.q. voldoen aan de SMART criteria van good governance, zodat de doelstelling duidelijk en controleerbaar is.
- 6) Het beleid ten aanzien van nuggers conflicteert niet zodanig met ander beleid, dat het ondergeschikt raakt aan dat beleid.
- 7) De gemeenten voeren een evenwichtig beleid ten aanzien van het activeren van nuggers en uitkeringsgerechtigden

2.4.3. Normen m.b.t. het beleidsuitvoerende niveau

Met betrekking tot het beleidsuitvoerende niveau wordt in het volgende hoofdstuk ingegaan op hoe de gemeenten het beleid ten aanzien van nuggers uitvoeren. Zoals besproken in dit hoofdstuk is het daarbij voornamelijk van belang dat ze gebruik maken van het relevante netwerk om hen heen om de nuggers te kunnen bereiken en om het beleid niet alleen op een aanbodgerichte, maar ook op een vraaggerichte wijze in te vullen. Binnen het beleidsuitvoerende niveau, staat daarom het functioneren van het lokale netwerk in dit onderzoek centraal. Daarnaast is het tevens belangrijk dat gemeenten zich bewust zijn van de verschillende groepen nuggers en dat ze daarop proberen in te spelen. Hieruit volgend wordt het functioneren van het netwerk op beleidsuitvoerend niveau volgens onderstaande normen beoordeeld. In het volgende hoofdstuk wordt daarbij tevens ingegaan op factoren die hier mogelijk invloed op kunnen uitoefenen.

- 1) De gemeenten hebben kennis van de doelgroep en hoe de verschillende subgroepen te bereiken en te motiveren met behulp van diverse instrumenten.
- 2) De kenmerken van de personen die zijn bereikt en onder de doelgroep vallen, zijn geregistreerd.
- 3) Het beleid is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht in die zin dat er tevens wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal van de nuggers en dat er aansluiting wordt gezocht op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.
- 4) De structuur van het netwerk: de gemeenten betrekken andere relevante actoren, zoals besproken in paragraaf 2.3.5, in hun beleid om nuggers te bereiken, te activeren en om dit tevens op een vraaggerichte wijze vorm te kunnen geven.
- 5) De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien.

Tabel 2.2: Overzicht actoren en bevoegdheden actoren in het netwerk rondom het activeren van nuggers

Actoren in netwerk	Verantwoordelijkheden/ bevoegdheden
Landelijke context	
<p>Het Rijk (ministerie van SZW)</p> <p>De VNG</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vastleggen doelstelling: gemeenten dienen in de periode 2007- 2011 35.000 nuggers te re-integreren - Maken van afspraken met VNG en overleggen met sociale partners - Stimuleren van gemeenten om doelstelling te halen (communicatie, ondersteuning, beschikbaar stellen van middelen e.d.) - Gemeente dient verantwoording af te leggen aan SZW - Maakt namens de Nederlandse gemeenten afspraken betreffende de doelstelling om 35.000 nuggers te re-integreren - Geeft dit vorm door middel van de voortrekkersgemeenten - Communicatie met gemeenten over aanpak/ voortgang
Lokale context	
<p>Gemeente</p> <p>Initiërende actor in lokaal netwerk wat betreft het re-integreren van nuggers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt</p> <p>CWI of UWV WERKbedrijf vanaf januari 2009</p> <p>Sociale partners o.a. in de vorm van RPA's</p> <p>RWI</p> <p>De SVB</p> <p>De uitzendbureaus</p> <p>Onderwijsinstellingen</p> <p>De doelgroep zelf: de nuggers</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Beleid vorm geven om doelstelling te halen, nuggers te bereiken en daarbij te voldoen aan de eisen van de arbeidsmarkt. - Uitvoeren van verantwoordelijkheden zoals vastgelegd in wetgeving (evenwichtige benadering): maakt de gemeente de initiërende actor in het lokale netwerk - Samenwerken met partners in lokaal netwerk - Afleggen van verantwoording: intern en extern naar het ministerie van SZW - Re-integreren nuggers fase 1 - Doorverwijzen van nuggers fase 2 tot en met 4 naar de gemeenten - Samenwerking met de gemeenten om doorverwijzing goed te laten verlopen - Afstemming met gemeenten over arbeidsmarkt en behoefte aan werknemers - Samenwerking met gemeenten in projecten om werklozen, waaronder nuggers, te re-integreren - Een landelijk overlegorgaan binnen de keten Werk en Inkomen bestaande uit vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers en gemeenten. - Bedient met zijn producten de spelers op de arbeidsmarkt. Allereerst natuurlijk de minister en staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze rol wordt in dit onderzoek niet bestudeerd. - Vanuit zijn bijzondere samenstelling is de RWI ook dé instantie die op regionaal niveau gemeenten en branches/sectoren tot elkaar kan brengen. Naast zijn rol als overlegplatform, doet de RWI deze partijen concrete en praktische handreikingen (www.rwi.nl, 2008) - Doorverwijzen van Anw-ers naar de gemeenten - Samenwerking met de gemeenten om doorverwijzing goed te laten verlopen - kunnen een rol spelen in het bereiken en prikkelen van de nuggers om weer te gaan werken, hiervoor is samenwerking met gemeenten nodig - Bijvoorbeeld de Hoge Scholen of de ROC's - Kunnen een rol spelen in het bereiken en prikkelen van de nuggers - Kunnen een rol spelen in het verbeteren van het menselijke kapitaal en (om)scholing ihkv vraag en aanbod arbeidsmarkt - Moeten bereikt en geprikkeld worden door de gemeente en diens partners om weer te gaan werken. - Zij moeten daarvoor hun inzet kunnen tonen

- VNG & Ministerie van SZW**
- Landelijke afspraken/ doelstellingen: het re-integreren van 35.000 nuggers in de periode 2007- 2011
 - Beschikbaar stellen van middelen (ondersteuning, communicatie, financiële prikkels)
 - Verantwoording

Figuur 2.3: Dienstverlening aan Nuggers in keten Werk en Inkomen (proces) (bron: grotendeels overgenomen uit: Bakker et al., 2007, 14).

Hoofdstuk 3. Bereiken en activeren van nuggers: invloedsfactoren?

3.1. Inleiding: het activerende arbeidsmarktbeleid op beleidsvormend en beleidsuitvoerend niveau

In het vorige hoofdstuk is ingegaan op de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid. Vanuit de beschreven ontwikkelingen en ambities m.b.t. het activeren van nuggers, zijn vervolgens een aantal normen geformuleerd. Deze normen geven aan welk beleid idealiter gewenst is op het beleidsvormende en het beleidsuitvoerende niveau.

De tweedeling in het beleidsvormende en het beleidsuitvoerende niveau, is gebaseerd op de rationele beleidsbenadering. Bij deze benadering wordt uitgegaan van een in de tijd gefaseerde beleidscyclus¹⁴. Voor dit onderzoek worden alleen de beleidsvormende en beleidsuitvoerende fasen in ogenschouw genomen, omdat de politieke aandacht voor de activering van nuggers de agendafase al voorbij is en het beleid om de nuggers te bereiken nu uitgekristalliseerd wordt door de voortrekkersgemeenten. Hierbij moet opgemerkt worden dat deze tweedeling puur dient als kader om de praktijk te kunnen bestuderen. Veel gehoorde kritiek op de fasebenadering van het beleid is namelijk dat er in de praktijk geen duidelijk onderscheid bestaat tussen de verschillende fasen (Bekkers, 2007, 69).

In dit onderzoek worden de fasen daarom als volgt afgebakend. Met het beleidsvormende niveau wordt in dit onderzoek bedoeld op hoe de gemeenten de opdracht vanuit het Rijk interpreteren en in hoeverre dit overeen komt met de landelijke ambities. Met het beleidsuitvoerende niveau wordt bedoeld op de wijze waarop de gemeenten het beleid uitvoeren en de nuggers trachten te bereiken en te activeren. Hierbij staat het functioneren van het netwerk in de beleidsuitvoerende fase centraal.

In paragraaf 3.2 wordt aan de hand van theorieën m.b.t. de relatie tussen Rijk en lokale overheden ingegaan op welke factoren mogelijk invloed kunnen uitoefenen op de wijze waarop het beleid t.a.v. nuggers door gemeenten wordt vormgegeven. In paragraaf 3.3 wordt vervolgens aan de hand van theorieën ingegaan op welke factoren mogelijk invloed uitoefenen op het functioneren van het lokale netwerk op het beleidsuitvoerende niveau.

3.2. Het activerende arbeidsmarktbeleid op beleidsvormend niveau

In deze paragraaf wordt ingezoomd op het functioneren van het activerende arbeidsmarktbeleid op beleidsvormend niveau. Er wordt in paragraaf 3.2.1 allereerst ingegaan op de relatie tussen Rijk en gemeenten aan de hand van de principal-agent benadering. In paragraaf 3.2.2 wordt vervolgens ingegaan op hoe het ministerie van SZW en de VNG als opdrachtgevers mogelijk het beleid kunnen sturen en de gemeenten kunnen beïnvloeden. Daarna wordt in paragraaf 3.2.3 de aandacht verlegd naar de interne hiërarchische relaties binnen de gemeenten en de invloed die er kan bestaan vanuit de raad en het college op het beleid. In paragraaf 3.2.4 komen de in hoofdstuk twee besproken normen en de in hoofdstuk drie besproken invloedsfactoren samen in een conceptueel model.

¹⁴ De eerste fase is de agendavorming, de tweede fase is de beleidsvoorbereiding, de derde fase is de beleidsvorming, de vierde fase is de beleidsuitvoering, de vijfde fase is de beleidshandhaving, de zesde fase is de beleidsevaluatie, de zevende fase is de terugkoppeling van de beleidseffecten, hierna start de beleidscyclus weer opnieuw (Bekkers, 2007, 61).

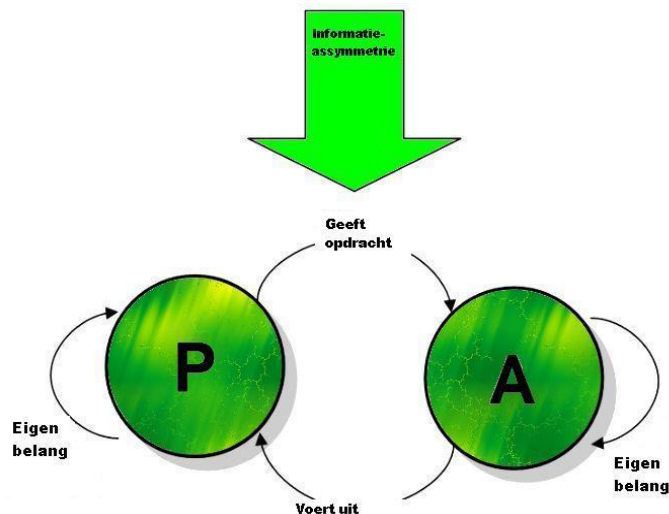
3.2.1. Relatie tussen Rijk en gemeenten: interpretatie van de opdracht en de principaal – agent benadering

De relatie tussen Rijk en gemeenten kan worden geïllustreerd aan de hand van de zogenaamde principaal-agent theorie. In dit onderzoek dient de positieve richting binnen de 'principal-agency' literatuur als uitgangspunt (Tijdink, 1996, 250). Deze benadering richt zich op de wederzijdse relatie tussen principaal en agent en wordt daarom aangeduid als 'the agency literature' (Tijdink, 1996, 251). Tijdink (1996, 251) definieert een 'agency'-relatie als "een verbintenis waarbij een principaal bepaalde (beslissings)bevoegdheden delegeert aan een agent welke een bepaalde beloning ontvangt om de belangen van de principaal te behartigen". Hierbij is er sprake van een "discretionaire handelingsruimte voor de agent bij de uitvoering van de aan hem door de principaal gedelegeerde taken" (Kickert, Mol & Sorber, 1992, 19). De discretionaire handelingsruimte kan bijvoorbeeld bestaan uit de beleidsvrijheid van de uitvoerende organisaties of de autonomie¹⁵ die gemeenten genieten.

Binnen de 'agency' benadering staan twee elementen centraal, namelijk informatie en belangen. Ten eerste veronderstellen aanhangers van de benadering dat agenten (bijvoorbeeld ambtenaren) over preciezere informatie beschikken dan principalen (bijvoorbeeld politici). Dit staat bekend als de informatie-assymmetrie tussen agent en principaal (Meier & Waterman, 1998, 176; Tijdink, 1996, 251). Ten tweede wordt er in de agency literatuur benadrukt dat de uitvoering van de tussen principaal en agent overeengekomen verbintenis niet altijd even goed verloopt. Dit omdat zowel principaal als agent soms conflicterende belangen nastreven (De Vries, 1992; Kickert et al., 1992; Tijdink, 1996; Meier & Waterman, 1998). Wat dit betreft wordt de 'agency' benadering gevoed door een heel rationele inslag, waarbij aanhangers veronderstellen dat zowel de agent als de principaal allebei zullen proberen hun nutsfunctie te maximaliseren (Tijdink, 1996, 251). De agent is daarbij in het voordeel door de informatie – asymmetrie (Tijdink, 1996, 251). Om de eigen doelstellingen te realiseren is het daarom van belang dat de principaal de agent monitort en bijstuurt indien nodig (De Vries, 1992, 60; Tijdink, 1996, 251). In figuur 3.2 wordt de relatie tussen principaal en agent weergegeven.

De relatie tussen het Rijk (ministerie van SZW en de VNG) en gemeenten kan, m.b.t. het lokale activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers, ook worden gezien als een principaal-agent relatie. Op centraal niveau streeft het Rijk naar de activering van zoveel mogelijk mensen, óók nuggers. Vanuit het Rijk zijn de algemene doelstellingen van activering, de richtlijnen voor een evenwichtige benadering, de relevante wetgeving, de verdeling van taken en bevoegdheden e.d. opgesteld. Zijn belang weerspiegelt daarmee het algemene belang. Om dit te realiseren delegeert het taken naar de uitvoerende organisaties: de gemeenten. Echter, het risico bestaat dat de belangen van de gemeenten niet geheel corresponderen met die van het Rijk en dat als gevolg van de beleidsvrijheid het algemene belang uit het oog wordt verloren. Volgens de agency theorie is het van belang dat de principaal de relatie met de agent zo vorm geeft dat de belangen van agent en principaal zo veel mogelijk samenvallen. Dit roept in dit onderzoek de vraag op hoe de gemeenten hun 'opdracht' om nuggers te activeren interpreteren en of dit overeen komt met de normen zoals geformuleerd in het tweede hoofdstuk. Daarnaast is het de vraag hoe er vanuit het Rijk, het ministerie van SZW en de VNG, wordt getracht om de doelstelling van het re-integreren van 35.000 nuggers tussen 2007 en 2011 te bereiken en welke invloed zij daarmee uitoefent op het gemeentelijke beleid.

¹⁵ Autonomie: de eigen bevoegdheden van gemeenten en provincies met betrekking tot de taken op hun grondgebied/ eigen autoriteit (Neelen, Rutgers & Tuurenhout, 2005, 26)

Figuur 3.2: relatie tussen principaal (P) en agent (A). (bron: www.economics.phil.uni-erlangen.de, 2008, 15)

3.2.2. Sturingsmodellen: beïnvloeding van belangen

Sturingsinstrumenten

In het tweede hoofdstuk is ingegaan op hoe de gemeenten hun opdracht idealiter zouden moeten interpreteren. De vraag blijft over hoe het Rijk tracht dit te beïnvloeden. Een wijze waarop het dat kan doen is door het inzetten van beleidsinstrumenten: middelen “gericht op de beïnvloeding van het keuzegedrag van actoren zodat deze hun gedrag meer aanpassen aan de doelstellingen van het beleid die met de inzet van het instrument worden beoogd” (Bekkers, 2007, 186). Van den Heuvel (2001, 285) wijst erop dat er vele indelingen van beleidsinstrumenten in omloop zijn. De meest bekende is die van Van der Doelen. Bekkers (2007, 190) spreekt in dit geval van sturingsmodellen, vanwege de nadruk die wordt gelegd op hoe de instrumenten gedrag kunnen beïnvloeden:

Het *juridische model*, ‘de zweep’, waarin het gedrag van actoren gedwongen wordt zich te conformeren aan bepaalde in wet- en regelgeving neergelegde normen en gedragsregels, waaraan rechten en plichten kunnen worden ontleend (...). Het *economische sturingsmodel* verwijst naar ‘de peen’. Instrumenten die hiertoe worden gerekend richten zich op het veranderen van de kosten en batenafweging die actoren maken (...). In het *communicatieve model*, ‘de preek’, wordt getracht het gedrag van actoren te beïnvloeden door de informatie en kennispositie van deze actoren te veranderen, waardoor bepaalde keuzealternatieven mogelijk anders worden gewaardeerd. P.190

In tabel 3.3 wordt de indeling van Van der Doelen weergegeven. Bekkers (2007, 191) geeft aan dat deze indeling niet zonder kritiek is. Critici merken bijvoorbeeld op dat er sprake is van overlap, dat niet alle sturingsinstrumenten in het model zijn opgenomen, dat er geen oog is voor de gevolgen van de instrumenten e.d. (Bekkers, 2007, 191). Toch dient dit model als uitgangspunt in dit onderzoek. Voordeel is namelijk dat het een helder overzicht geeft van de diverse instrumenten en dat de talloze diverse wijzen om instrumenten in te zetten aan dit model te relateren zijn. Aan de hand van dit model kan bestudeerd worden welke sturingsinstrumenten het ministerie van SZW en de VNG inzetten, en welk sturingsmodel de overhand voert. Daarnaast biedt de driedeling in de sturingsmodellen de kans om te bestuderen of de ingezette sturingsinstrumenten aansluiten bij de verschillende rationaliteiten van de te beïnvloeden doelgroep.

Tabel 3.3: Soorten van beleidsinstrumenten naar verschillende aspecten en sturingsmodellen ingedeeld, volgens ordening van Van der Doelen (bron: Bekkers, 2007,190)

Sturingsmodel/ Aspect	Juridisch	Economisch	Communicatief
Dirigerend	Gebod/ verbod	Prijsregulering	Voorlichting
Constituerend	Grondwet, staatsrecht	Infrastructurele werken	Onderwijs, onderzoek
Individueel	Vergunning	Heffing	Advies
Algemeen	Wet	Prijsregulering	Massamedia
Beperkend	Gebod, verbod	Heffing	Propaganda
Verruimend	Overeenkomst	Subsidie	Voorlichting

Sluiten de sturingsinstrumenten aan bij de verschillende rationaliteiten?

Bekkers (2007, 187) geeft aan dat beleidsmakers om moeten kunnen gaan met de pluriformiteit van het netwerk. Hij geeft aan dat ze rekening moeten houden "met het feit dat bijvoorbeeld hét bedrijfsleven, dé burger, of dé gemeente niet bestaat en dat het gedrag binnen deze pluriforme entiteiten door meerdere rationaliteiten wordt beïnvloed" (Bekkers, 2007, 187). Het rationaliteitenmodel van Snellen kan gebruikt worden om de verschillende rationaliteiten, waardoor de gemeente zich laat leiden, in kaart te brengen (Bekkers, 2007, 176; Edwards, 1998, 63). In tabel 3.4 wordt een overzicht gegeven van de verschillende rationaliteiten. Het model van Snellen is hierbij aangevuld met rationaliteiten die Bekkers (2002, 5) ook van belang acht.

In dit onderzoek wordt onderzocht welke instrumenten het ministerie van SZW en de VNG inzetten in het kader van de Wwb en met name de activering van nuggers, binnen welk aansturingsmodel dit past en of dit inspeelt op en/ of aansluit bij de diverse rationaliteiten van de voortrekkersgemeenten. Volgens Bekkers (2007, 188) zullen instrumenten die niet aansluiten bij de rationaliteiten van de actoren namelijk "gedoemd zijn te mislukken".

Om na te gaan of de ingezette beleidsinstrumenten aansluiten bij de rationaliteiten van de gemeenten, wordt de onderverdeling in de economische, juridische en communicatieve sturingsinstrumenten van Van der Doelen gehanteerd. Instrumenten die worden ingezet in het kader van de politieke rationaliteit, de technische rationaliteit, de organisatiekundige rationaliteit en de sociaal-psychologische rationaliteit vallen onder de communicatieve instrumenten. Het in kaart brengen van de rationaliteiten van de gemeenten kan zeer uitgebreid en complex zijn. Omdat in dit onderzoek het aansluiten van de sturingsinstrumenten op de rationaliteiten centraal staat, worden de rationaliteiten in kaart gebracht door de gemeenten te bevragen over de instrumenten die zij aangereikt hebben gekregen van het Rijk, hun oordeel daarover en of dit aansluit bij hun ambities. Het perspectief van de gemeenten dient als uitgangspunt. In hoofdstuk vier wordt hier met de operationalisering nader op ingegaan. De verwachting is dat wanneer de sturingsinstrumenten wel aansluiten op de rationaliteiten dit een positieve invloed uitoefent op het beleid t.a.v. nuggers (op beleidsvormend niveau).

Tabel 3.4: Het rationaliteiten model Snellen (bron: Bekkers, 2002, 5; Bekkers, 2007,176; Edwards, 1998, 63-65)

Rationaliteiten	Kenmerken
Politieke rationaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Nadruk op vraagstuk van maatschappelijke problemen en probleemoplossing - Rekening houden met verschillende belangen en partijen - Autonomie - Bestuurlijke verhoudingen - Politieke betrokkenheid - Bewaking van integriteit
Juridische rationaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Nadruk op de eisen van een democratische rechtsstaat - Vertrouwen in het recht ('the rule of law') - Wetgeving en directies - Rechtsgelijkheid - Rechtszekerheid - Duidelijkheid en consistentie - Checks and balances
Economische rationaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Verdeling van financiële middelen en investeringen - Economische stimulering - Kosten en baten - Effectiviteit en efficiency
Technisch-wetenschappelijke rationaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Professionele kennis staat centraal - Bvb: theorieën, behandel- en ontwerpmethoden, protocollen - Ook: ICT en technologische vereisten
Organisatiekundige rationaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Nadruk op organisatiekundige invalshoek - Effecten van maatregelen op de organisatie - Cultuuromslag nodig? - Faciliteren van organisatorische veranderingen
Sociaal- psychologische rationaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - Nadruk op hoe betrokken personen te enthousiasmeren - Gedrevenheid stimuleren

3.2.3. De kaderstellende taak van de gemeenteraad, en invloed van het college

Dualisering: de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad v.s. het in medebewind uitvoeren van het beleid

In de bovenstaande paragraaf is ingegaan op de relatie tussen Rijk en gemeenten, en hoe dit bestudeerd kan worden aan de hand van de principal- agent benadering en sturingsmodellen. Binnen de gemeenten is het college van burgemeester en wethouders (verder: B&W) verantwoordelijk voor het in medebewind uitvoeren van het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers. Het college van B&W is echter niet alleen verantwoording schuldig aan het Rijk, maar ook aan de gemeenteraad. Sinds de dualisering in 2002 heeft de gemeenteraad formeel een kaderstellende en controlerende taak gekregen. Volgens de uitgangspunten van de dualisering stelt de gemeenteraad de kaders van het door het college van B&W uit te voeren beleid vast, en dient het college vervolgens verantwoording af te leggen aan de raad over het uitgevoerde beleid. Gedachtegang achter de dualisering is dat hierdoor het machtsevenwicht tussen raad en college wordt hersteld. Derksen en Schaap (2004, 68) plaatsen daar echter een kanttekening bij.

Volgens hen oefent de raad in de praktijk, in het geval van taken die in medebewind door het college worden uitgevoerd, in het gunstigste geval slechts een toezichthoudende rol uit.

Edoch, Derksen en Schaap (2004, 104) geven aan dat de invloed die de raad kan uitoefenen afhankelijk is van welke vorm van medebewind er bestaat¹⁶. In het geval van het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers is er sprake van een zogenaamde politiek medebewind. Dat houdt in dat een eigen beleid voor de uitvoering van het rijksbeleid kan worden vastgesteld (Derksen & Schaap, 2004, 104). In de wetgeving is bijvoorbeeld niet vastgelegd wat er precies wordt bedoeld met een 'evenwichtig beleid'. Gemeenten kunnen dit naar eigen inzicht interpreteren. Dit geeft de gemeenteraad meer ruimte voor zijn kaderstellende en controlerende taak. De verwachting is in dit geval dat als gevolg van de dualisering gemeenteraden deze taken zullen uitoefenen, ook t.a.v. nuggers. De verwachting is dat bij gemeenten die goed scoren op de normen vaker positieve aandacht vanuit de raad voorkomt, en dat bij gemeenten die slecht scoren de raad dikwijls geen tot negatieve aandacht voor de nuggers zal hebben.

Samenstelling van het college van B&W: politieke kleur

De lokale politiek is omstreden. Volgens Derksen en Schaap (2004, 112) bestaat de indruk dat vooral ambtenaren de hoofdlijnen van het beleid bepalen. Verder wijzen ze erop dat er het "nauwelijks een verband bestaat tussen de inhoud van het beleid en de politieke kleur van het college of de verantwoordelijke wethouder" (Derksen & Schaap, 2004, 112). In paragraaf 3.2.2 is genoemd hoe diverse gemeenten verschillende rationaliteiten kunnen hebben. Hun kijk op de werkelijkheid zal deels bepalen hoe het beleid eruit gaat zien. Daarom kan het interessant zijn om te bestuderen of partij-ideologische opvattingen van het college invloed uitoefenen op de rationaliteiten (blik op de werkelijkheid) van de gemeente en in hoeverre dat gevolgen kan hebben voor het beleid ten aanzien van nuggers.

Voor het achterhalen van partij-ideologische posities kan het discours¹⁷ worden bestudeerd. Zodoende kan achterhaald worden of partij-ideologie een rol heeft gespeeld in het bepalen van de beleidskaders. Vervolgens kan getoetst worden of er daadwerkelijk (g)een relatie bestaat tussen inhoud van het nuggersbeleid en de politieke kleur van het college.

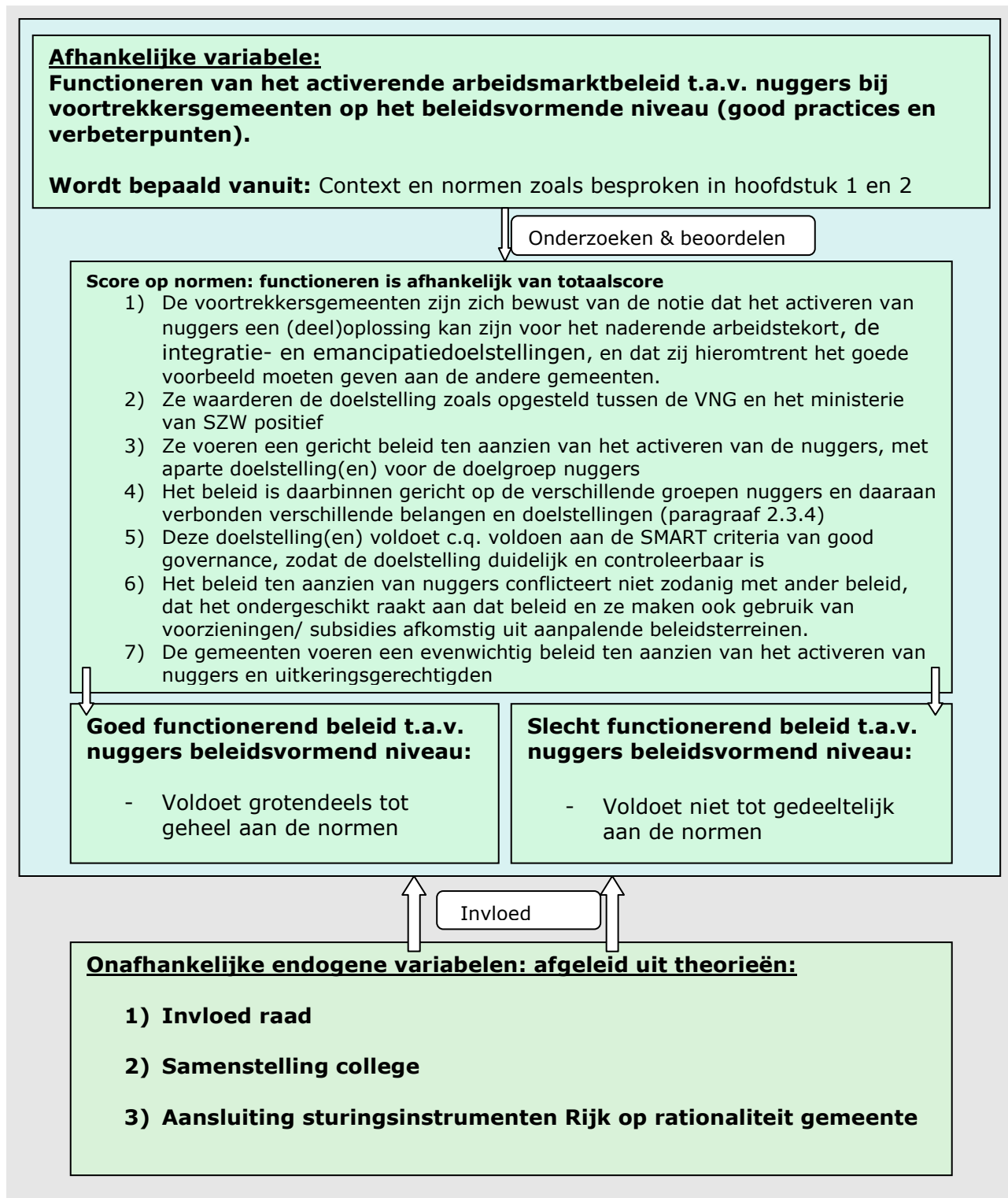
3.2.4. Conceptueel model m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op beleidsvormend niveau

In deze paragraaf zijn de interacties tussen Rijk en gemeenten, en binnen gemeenten zelf, uiteen gezet. In paragraaf 3.2.1 en 3.2.2 is ingegaan op de opdrachtgever - opdrachtnemer relatie tussen het Rijk en de gemeenten. Hiertoe zijn de sturingsmodellen van Van der Doelen aan de orde gekomen en is de indeling van Snellen in verschillende rationaliteiten besproken. In paragraaf 3.2.3 is vervolgens ingegaan op de interne hiërarchische relaties binnen de gemeente. Daartoe is de positie van de raad besproken en de kleur van het college. In figuur 3.5 is aangegeven hoe de in hoofdstuk twee beschreven normen en de in dit hoofdstuk beschreven concepten zijn gebundeld tot een conceptueel raamwerk om de

¹⁶ Politiek medebewind: waarbij gemeenten veel beleidsvrijheid ervaren; ambtelijk medebewind: weinig beleidsvrijheid. Er is geen ruimte voor lokale normstellingen; mechanisch medebewind: geen beleidsvrijheid (Derksen & Schaap, 2004, 104).

¹⁷ Met het politieke discours worden alle communicatieve handelingen bedoeld waarmee een politieke groep zijn visie op de werkelijkheid weergeeft en structureert. Deze communicatieve handelingen kunnen bestaan uit geschreven en gesproken teksten, maar ook uit gesprekken, discussies, non-verbale lichaamstaal en symboliek (Van Dijk, 1998, 194). In deze studie zal de bestudering van het politieke discours echter worden beperkt tot de gesproken en opgeschreven teksten, in verband met de beschikbaarheid van tijd en documenten voor dit onderzoek.

beleidsvorming, wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers, te kunnen beoordelen en om mogelijke invloedsfactoren hierop in kaart te kunnen brengen.

Figuur 3.5: conceptueel model m.b.t. het gewenst beleid op beleidsvormend niveau en invloedsfactoren

3.3. Het activerende arbeidsmarktbeleid op beleidsuitvoerend niveau

In deze paragraaf wordt ingezoomd op hoe het activerende arbeidsmarktbeleid op beleidsuitvoerend niveau functioneert. Zoals besproken in het tweede hoofdstuk heeft de gemeente andere actoren nodig om haar doelen te bereiken. In deze paragraaf wordt met het beleidsuitvoerende niveau, daarom ingezoomd op het functioneren van het lokale netwerk rondom het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers, met daarin de gemeenten als initiërende actor. Het netwerk wordt hierbij op twee manieren gezien. Allereerst wordt in paragraaf 3.3.1 de aandacht gevestigd op het sluitstuk van het netwerk: de nuggers zelf. In paragraaf 3.3.2 wordt vervolgens naar het netwerk als proces gekeken. In deze paragraaf wordt ingegaan op welke factoren invloed kunnen uitoefenen op het functioneren van dat netwerk. In paragraaf 3.3.3 komen de in hoofdstuk twee en drie besproken normen en invloedsfactoren samen in een conceptueel model.

3.3.1 Het sluitstuk van het netwerk: de nuggers

In deze paragraaf wordt de aandacht gevestigd op de nuggers zelf. In het tweede hoofdstuk zijn de volgende normen opgesteld wat betreft de dienstverlening die de gemeente aan nuggers biedt:

- 1) De gemeenten hebben kennis van de doelgroep en hoe de verschillende subgroepen te bereiken en te motiveren met behulp van diverse instrumenten.
- 2) De kenmerken van de personen die zijn bereikt en onder de doelgroep vallen, zijn geregistreerd.
- 3) Het beleid is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht in die zin dat er tevens wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal van de nuggers en dat er aansluiting wordt gezocht op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.

In deze paragraaf wordt nog niet de nadruk verlegd naar invloedsfactoren, maar worden deze normen verder uitgediept. Centraal staat de vraag welke belemmeringen mensen ervaren in het proces van het zoeken naar werk en hoe de gemeenten deze belemmeringen kunnen wegnemen. Een recent onderzoek dat hier op ingaat is dat van het Sociaal en Cultureel Planbureau (verder SCP, 2008). In het onderzoek komt bijvoorbeeld de theorie van het *'discouraged worker effect'* aan bod. Kern van deze theorie is, volgens Van Echtelt en Hoff (2008, 37) dat "de mate waarin de betrokkene zelf de kansen op de arbeidsmarkt positief inschat, mogelijk een rol [speelt] bij de arbeidsduur". Om er voor te zorgen dat nuggers actief op zoek gaan naar werk is het belangrijk dat ze hun kansen op de arbeidsmarkt positief inschatten en dat belemmeringen op kennisgebied worden weggenomen. Naast psychische belemmeringen, noemen Van Echtelt en Hoff (2008, 38) tevens *economische belemmeringen*. Volgens de economische theorie is "de gewenste arbeidsduur van mensen het resultaat (...) van hun optimale combinatie van inkomen en vrije tijd". Een bekend verschijnsel dat hier verband mee houdt, is de armoedeval¹⁸. Van Echtelt en Hoff (2008, 39) wijzen erop dat het effect van de armoedeval niet overschat moet worden. Andere factoren zoals leeftijd en gezondheid blijken in de praktijk vaak een grotere rol te spelen.

¹⁸ Dit houdt in dat wanneer uitkeringsgerechtigden of nuggers gaan werken zij er financieel nauwelijks op vooruit gaan of er zelfs op achteruit kunnen gaan. Bijvoorbeeld doordat ze het recht op bepaalde regelingen, zoals huursubsidie, verliezen of doordat ze nauwelijks meer gaan verdienen maar wel minder vrije tijd hebben. Bij nuggers wordt er gesproken van de instroom- of (her)intredingsval (Van Echtelt en Hoff, 2008, 38-39).

Een variant op de economische theorie is de theorie van de *'new home economics'*. In deze benadering "wordt ervan uitgegaan dat huishoudens streven naar nutsmaximalisatie van het huishouden als geheel. Volgens Van Echtelt en Hoff (2008, 39) is het volgens deze theorie namelijk mogelijk dat "het uitbesteden van huishoudelijke taken aan derden (bijvoorbeeld kinderopvang) (...) voor vrouwen de weg vrij [zou] kunnen maken om meer uur aan betaalde arbeid te besteden". De redenering luidt wel dat de extra inkomsten uit betaalde arbeid moeten opwegen tegen de bestedingen als gevolg van het uitbesteden van huishoudelijke taken. De overheid kan hierop inspelen door tegemoet te komen in de kosten van de uitbesteding van huishoudelijke taken (Van Echtelt & Hoff, 2008, 40). Ten slotte noemen Van Echtelt en Hoff (2008, 41) nog een theorie betreffende culturele belemmeringen om te gaan werken: de *'roltheoretische traditie'*. Volgens deze theorie zijn de normen in de omgeving van een individu, die betrekking hebben op het ontvangen van een uitkering en het hebben van kinderen en werken, van invloed op het zoekgedrag naar werk van de werkloze (Van Echtelt & Hoff, 2008, 41).

Samengevat zijn afgeleid uit de theorieën van de *'discouraged worker effect'* en de *'roltheoretische traditie'* onderstaande voorzieningen volgens Burgert et al. (2001, 92-96)¹⁹ en de RWI (2007) nodig om de nuggers te bereiken, te motiveren en te activeren:

- bijscholing en cursussen: om het gat met de arbeidsmarkt te overbruggen en om onzekerheid weg te nemen;
- coaching/ begeleiding, tevens om onzekerheden weg te nemen en daarbij om allochtone werklozen te laten wennen aan de cultuur;
- intensieve taalcursussen, voor diegenen die de taal nog niet goed beheersen;
- een goede voorlichting aan nuggers over de mogelijkheden;
- pro-actieve voorlichting van UWV WERKbedrijf en gemeenten.

Afgeleid uit de economische theorieën kunnen de volgende voorzieningen bijdragen aan het stimuleren en activeren van nuggers"

- economische stimulansen. Bijvoorbeeld in de vorm van een plaatsingsbonus, zoals aangeraden door het ministerie van SZW en de VNG (zie paragraaf 2.3.3);
- of door een tegemoetkoming in de kosten van het uitbesteden van huishoudelijke taken (bijvoorbeeld kinderopvang).

Van belang is dus dat de gemeenten zich bewust zijn van de verschillende doelgroepen nuggers, zoals besproken in paragraaf 2.3, dat ze zich bewust zijn van de achterliggende theorieën om hen weer aan het werk te krijgen en dat ze hierbij passende instrumenten tevens doelbewust inzetten voor de nuggers. Het registreren van de kenmerken van de geholpen nuggers en de voor hen ingezette instrumenten illustreert dan dat gemeenten hier weloverwogen mee bezig zijn. Tevens belangrijk is daarnaast dat de gemeenten niet alleen aanbodgericht te werk gaan. Zoals besproken in het tweede hoofdstuk is het belangrijk dat gemeenten gebruik maken van het netwerk om hen heen en daarbij tevens een vraaggerichte benadering inzetten ten aanzien van het activeren van de nuggers. Het is de vraag of ze bereid zijn te investeren in cursussen gericht op passend werk en het mobiliseren van ook de hoger opgeleide nuggers. Dit zou tot uiting moeten komen in de actoren waar mee samengewerkt wordt en de registratie van de resultaten. Theoretisch gezien kan er verondersteld worden dat in het geval van een goed functionerend netwerk, de aansluiting op de arbeidsmarkt en het bereiken van de diverse groepen nuggers beter is. In de volgende paragraaf wordt hier verder op ingegaan.

¹⁹ Het onderzoek van Burgert et al. (2001) is specifiek gericht op herintreedsters. In het onderzoek wordt daarbij veel aandacht besteed aan niet-uitkeringsgerechtigden vrouwen. Ze doen hun aanbevelingen specifiek voor vrouwen (in 2007 waren 44% van de nuggers vrouw). Echter, de aanbevelingen kunnen logischerwijs naar de gehele groep nuggers worden doorgetrokken, aangezien in het kader van de activerende participatiemaatschappij het nodig is dat alle nuggers, ongeacht het geslacht, de weg naar de arbeidsmarkt weten te vinden.

3.3.2. Het functioneren van het netwerk rondom het lokale activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers: invloedsfactoren

In deze paragraaf staat het functioneren van het lokale netwerk wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers centraal. Bestudeerd wordt welke factoren invloed kunnen uitoefenen op het functioneren van het lokale netwerk en het succes dat met de uitvoering al dan wel of niet wordt behaald. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van diverse netwerktheorieën. Allereerst wordt de regierol van de gemeente onder de loep genomen. Vervolgens komt het netwerkmanagement aan de orde.

3.3.2.1 De gemeentelijke regierol en regiecomponenten

Over de precieze definitie en betekenis van de regierol bestaat veel verwarring. Zo luidt kritiek: "Regie is geen eenduidig begrip. Iedereen gebruikt het, maar het is heel erg onduidelijk wat dat nu precies inhoudt" (Litjens, Pröpper & Weststeijn, 2004, 50). In dit onderzoek wordt uitgegaan van de definitie zoals gehanteerd door Litjens et al. (2004), omdat zij met hun definitie hebben getracht de verschillende interpretaties te bundelen. Hun definitie luidt: "regie is een bijzondere vorm van *sturen* en is gericht op de afstemming van actoren, hun doelen en handelingen tot een min of meer *samenhangend geheel*, met het oog op een bepaald resultaat" (Litjens et al., 2004, 13). Uit deze definitie volgt dat het invullen van de regierol door de gemeenten, wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers, een positieve invloed kan hebben op het functioneren van het netwerk. Voor het in kaart brengen van de regierol van de gemeenten dient het conceptuele kader van Litjens et al. (2004) als uitgangspunt. Dit omdat zij met hun conceptuele kader de veelzijdige aspecten van de regierol bloot weten te leggen. Litjens et al. (2004) maken allereerst een onderscheid in vier verschillende regie varianten (Zie figuur 3.6).

Eigen 'script' of beleidskader			
Doorzettingsmacht	Ja		Nee
	Ja	(I) Beheersingsgerichte regisseur (inhoudelijk én procesmatig)	(II) Uitvoeringsgerichte regisseur
	Nee	(III) Visionaire regisseur	(IV) Faciliterende regisseur

Figuur 3.6: hoofdvarianten van regie (bron: Litjens et al., 2004, 15)

Litjens et al. (2004) typeren de regierol aan de hand van twee kenmerken. Ten eerste wordt er gekeken naar doorzettingsmacht. Hieronder verstaan zij (2004, 15) "de potentie van een actor om daar waar nodig voldoende invloed uit te kunnen oefenen om eenzijdig medewerking van andere partijen af te dwingen". Hierbij kan het gaan om:

- ❖ een grote doorzettingsmacht: de regisseur legt aan alle betrokken partijen zijn wil op;
- ❖ een beperkte doorzettingsmacht: de nadruk ligt op concessie en ruil;
- ❖ geen doorzettingsmacht: overtuiging d.m.v. communicatie (visie en argumenten).

Ten tweede wordt er gekeken naar in hoeverre de regisseur zijn eigen beleidskader volgt of dat van een ander (Litjens et al., 2004, 15).

Hieruit volgen vier regie typen:

- 1) De beheersingsgerichte regisseur: sterke doorzettingsmacht en stelt zelf het beleidskader vast. De regisseur kan "op basis van diverse machtsbronnen (zoals een hiërarchische positie en bevoegdheden) actoren dwingen zijn eigen script te spelen";
- 2) De uitvoeringsgerichte regisseur: sterke doorzettingsmacht maar zonder de mogelijkheid zelf het script te schrijven. De regisseur voert het script van een ander uit, bijvoorbeeld rijksoverheid, of van een samenwerkingsverband. De doorzettingsmacht komt tot uitdrukking in bijvoorbeeld "een algemeen verbindend verklaren van een onderhandelingsresultaat";
- 3) De visionaire regisseur: een grote beleidsvrijheid om het eigen script te schrijven, maar zonder de benodigde machtsbronnen zoals hiërarchische posities of hulpbronnen om deze bij andere partijen af te kunnen dwingen. Het script is belangrijk "om partijen te mobiliseren, te enthousiasmeren en tot medewerking te bewegen. De regisseur is in zijn pogingen om medewerking te krijgen ook bereid compromissen te accepteren op zijn eigen script en zodoende zelfs een gedeelte van zijn beleidsvrijheid op te geven ten gunste van samenwerkingspartners";
- 4) De faciliterende regisseur: zonder doorzettingsmacht en zonder eigen script. Deze regisseur ondersteunt voornamelijk anderen met het ontwikkelen en uitvoeren van hun script. Hij treedt vaak namens de anderen op als "woordvoerder, organisator en coördinator" Litjens et al. (2004, 15).

Volgens Litjens et al. (2004) is niet één van deze typen beter of slechter dan de andere. Belangrijk is echter wel de vraag of gemeenten die regietype kiezen die het beste bij hun situatie passen. De verwachting is dat gemeenten met een passende regierol tot een betere uitvoering van het beleid kunnen komen (de samenwerking met anderen is immers beter).

Naast de regietypes maken Litjens et al. (2004) een onderscheid in de regiecomponenten. De regiecomponenten dienen ter aanduiding van een succesvolle uitvoering van de regierol (los van de regietypes). Volgens Litjens et al. (2004) kan aangenomen worden dat wanneer alle regiecomponenten zichtbaar zijn in de praktijk, de feitelijke invulling van de regierol ten volste wordt uitgevoerd. De verwachting is dat dit ook zal bijdragen aan een betere uitvoering (de samenwerking met anderen is immers beter).

Ten eerste noemen Litjens et al. (2004, 17) de component *overzicht houden over de gehele situatie*. De regisseur heeft dan een goed overzicht op het beleidsprobleem en aanverwante beleidsproblemen, op alle relevante actoren en diens onderlinge relaties, en op de doelen en belangen van de diverse partijen. Ten tweede noemen ze (2004, 18) de component *verantwoording over het geheel afleggen*. De regisseur is dan, zo stellen Litjens et al. (2004, 18), "bereid en blijkt ook werkelijk in staat te zijn 1) verantwoording, 2) rekenschap, 3) uitleg of 4) toelichting te bieden voor het handelen en de resultaten van het geheel aan actoren die onder zijn regie vallen. Anderen kunnen de regisseur hierop ook aanspreken". Ten derde noemen ze de component *het uitzetten of organiseren van beleidslijnen ten aanzien van het geheel*. Dit houdt volgens Litjens et al. (2004, 18) in dat de regisseur erin slaagt ten aanzien van het geheel een bepaalde koers uit te stippelen: "wat is het doel en / of wat zijn de randvoorwaarden, welke middelen worden ingezet en wat is het tijdschema? De regisseur kan deze koers zelf bepalen, maar hij kan er ook voor zorgen dat andere actoren de beleidslijnen uitzetten". Ten vierde noemen Litjens et al. (2004, 19) de component van *het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel*. Dit houdt volgens hen in (2004, 19) dat de regisseur erin slaagt "om – gegeven de opdracht of het vraagstuk- voldoende partijen te motiveren bij te dragen aan het geheel en met elkaar samen te werken voor zover de beleidslijnen dit vragen". In hoofdstuk vier worden deze componenten verder geoperationaliseerd.

3.3.2.2 **netwerkmanagement**

In het geval van het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers, bestaan er verschillende soorten afhankelijkheidsrelaties in het netwerk. Bekkers (2007, 172) maakt een onderscheid in de onderstaande afhankelijkheidsrelaties:

- *Pooled interdependency*: actoren maken gebruik van een "gemeenschappelijk reservoir van hulpbronnen", bijvoorbeeld het gemeentefonds;
- *Sequential interdependency*: ketenafhankelijkheid. "de ene actor is voor zijn functioneren, in de tijd, afhankelijk van een andere actor, omdat de taken die actoren verrichten in elkaar verlengde liggen en daarmee een keten vormen"
- *Reciprocal interdependency*: wederzijdse afhankelijkheid. (Bekkers, 2007, 172)

In het algemeen kan gesteld worden dat er in een netwerk sprake is van wederzijdse afhankelijk. De hiervoor besproken regierol kan dan dienen om de belangen meer op één lijn te krijgen. In dit geval is er naast wederzijdse afhankelijk, tevens sprake van ketensamenwerking tussen de ketenpartners (gemeente, UWV WERKbedrijf en SVB). Het gaat hier om een direct vastgelegde bevoegdheidsverdeling, waarvan de werking meer aandacht verdient dan alleen de regierol in ogenschouw te nemen. Uit onderzoek van de RWI (2007) bleek bijvoorbeeld dat de samenwerking tussen de ketenpartners, wat betreft het beleid t.a.v. nuggers, nog niet optimaal was. In hoofdstuk twee is echter beschreven dat juist deze samenwerking belangrijk is voor het bereiken van de nuggers. De UWV WERKbedrijven en de SVB moeten goed op de hoogte zijn van het beleid van de gemeente ten aanzien van nuggers voor een goede doorverwijzing. Andersom is het zaak dat de gemeenten de ketenpartners hier ook over informeren en eventueel beleidslijnen met hen uitwerken. De verwachting is dat een goede ketensamenwerking tot uiting komt in een goed functionerend beleid t.a.v. nuggers op het beleidsvormende niveau.

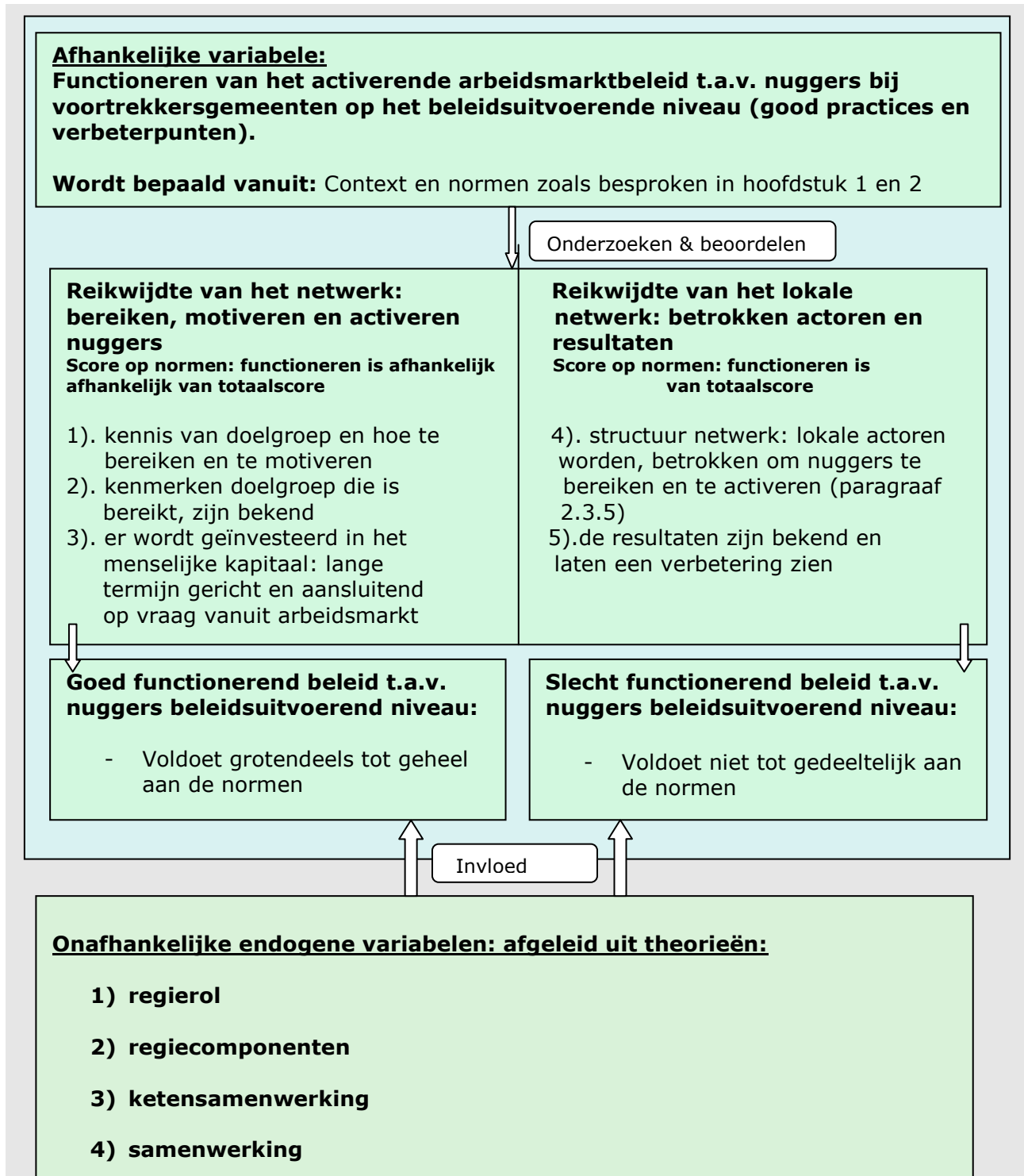
Naast de regierol en ketensamenwerking, speelt mee hoe alle betrokken actoren de processen in het netwerk waarderen. Tussen het merendeel van de betrokken actoren is er sprake van een 'reciprocal interdependency'. Voor een goede samenwerking is het belangrijk dat alle neuzen dezelfde kant op staan om zodoende optimaal van elkaanders kennis en mogelijkheden gebruik te kunnen maken. De Bruijn en Ten Heuvelhof (2007, 104) geven een aantal overzichtelijke criteria waarmee het proces van samenwerking geëvalueerd kan worden. Evaluatie moet hierbij gezien worden als een 'ongoing proces' (De Bruijn en Ten Heuvelhoff, 2007, 106).

- 1) Allereerst moeten *alle partijen tevreden* zijn over het verloop en uitkomst van het proces;
- 2) Ten tweede moeten *er problemen opgelost* zijn. Daarbij gaat het niet alleen om het probleem van de initiërende actor, maar ook van de andere actoren;
- 3) Ten derde moeten *de partijen geleerd hebben* van het proces. Het gaat hierbij om openheid voor andere benaderingen, en eventueel de standpunten aan te passen.
- 4) Ten vierde moeten er *duurzame relaties* zijn ontstaan. Partijen moeten bereid zijn om in de toekomst weer met elkaar te onderhandelen.
- 5) Ten vijfde moet er sprake zijn van een *fair proces*. Vragen die hierbij centraal staan, zijn: "hebben de partijen in het proces voldoende kansen gehad om hun belangen te realiseren?, zijn hun kernwaarden gerespecteerd?, is er naar hun opvattingen geluisterd?" (De Bruijn en Ten Heuvelhof, 2007, 104).

3.3.3. **Conceptueel model m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op beleidsuitvoerend niveau**

In deze paragraaf is onder de loep genomen hoe nuggers idealiter bereikt en geactiveerd kunnen worden en welke factoren invloed kunnen uitoefenen op het functioneren van het

lokale netwerk (en daarmee tevens op de dienstverlening t.a.v. nuggers). In figuur 3.7 is aangegeven hoe de in hoofdstuk twee en drie beschreven normen en invloedsfactoren m.b.t. het functioneren van het netwerk, zijn gebundeld tot een conceptueel raamwerk.

Figuur 3.7: conceptueel model m.b.t. het gewenste beleid op beleidsuitvoerend niveau en invloedsfactoren

Hoofdstuk 4. Aanpak

4.1. Inleiding

In het tweede hoofdstuk is ingegaan op de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid en de plaats die nuggers binnen die ontwikkeling hebben ingenomen. Uit deze ontwikkeling zijn een aantal normatieve noties afgeleid betreffende de vormgeving van het beleid en de uitvoering van het beleid ten aanzien van nuggers. In het derde hoofdstuk is vervolgens ingegaan op enkele theoretische noties over welke factoren mogelijk invloed kunnen uitoefenen op hoe het beleid ten aanzien van nuggers wordt vormgegeven en uitgevoerd. In dit hoofdstuk wordt voorts ingegaan op hoe het bovenstaande onderzocht kan worden.

In paragraaf 4.2 wordt allereerst stil gestaan bij de verdere operationalisering van de in de vorige hoofdstukken besproken concepten en de bijbehorende indicatoren. In paragraaf 4.3 wordt vervolgens de methodologische verantwoording van het onderzoek behandeld. Hierbij wordt ingegaan op de keuze van de casestudies en de 'quickscan', en de wijze en methoden van de gegevensverzameling. In paragraaf 4.4 wordt ten slotte geschetst in welke volgorde en volgens welke opbouw de cases worden bestudeerd.

4.2. Operationalisering en indicatoren

4.2.1. Verantwoording en operationalisering

Goodpractices en verbeterpunten: normen

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

'Hoe functioneert het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij de voortrekkersgemeenten op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau (good practices en verbeterpunten), en welke factoren hebben dit beïnvloed?'

Om uitspraken te kunnen doen over het functioneren en eventuele goodpractices en verbeterpunten, zijn in het tweede en derde hoofdstuk een aantal normen geformuleerd voor beide niveaus. Er kan eindeloos gediscussieerd worden over de vraag welke normen relevant zijn en hoeveel normen geformuleerd moeten worden. Normen, de naam zegt het al, blijven toch enigszins arbitrair. In dit onderzoek is er daarom voor gekozen om uitgebreid aandacht te besteden aan de context en ontwikkeling van het beleidsveld. Uit deze context en ontwikkelingen in combinatie met de ambities op landelijk niveau, zijn de in dit onderzoek gehanteerde normen gefilterd. Deze normen geven een ideale situatie weer.

Interpretatie van de opdracht

Met de interpretatie van de opdracht wordt bedoeld op hoe de gemeenten hun 'opdracht', om in periode 2007- 2011 35.000 nuggers te activeren, vormgeven en hoe het proces van besluitvorming hierover verloopt. Beleidsvorming is echter een doorlopend proces welke door de tijd heen verandert en waarbij de rol en invloed van diverse actoren kan wijzigen. In dit onderzoek kan niet dit volledige proces worden meegenomen. Daarom wordt het afgebakend naar tijd en actoren. Aangezien de afgesproken doelstelling ten aanzien van het activeren van nuggers vrij nieuw is, wordt er ingezoomd op hoe de voortrekkersgemeenten dat nu trachten vorm te geven. Dit betekent dat het lokale proces niet over een langere periode in beschouwing wordt genomen, de periode 2004 – heden staat centraal. Daarnaast

is het onderzoek, wat betreft actoren, gericht op het niveau van de organisaties (Rijk, VNG, RWI, gemeenten) en het niveau van de afdelingen (ministerie, Raad, B&W).

Vanuit de theorie van de 'Street- level bureaucracy' kunnen er kritische noten op deze aanpak worden geformuleerd. Volgens deze theorie van Lipsky komt beleid namelijk veelal in de uitvoering tot stand en oefenen in het bijzonder de betrokken uitvoeringsambtenaren (street- level bureaucrats) een grote invloed uit op de totstandkoming van het beleid (www.wrr.nl, 2009). Vanuit deze invalshoek zouden dus tevens alle betrokken ambtenaren, diens persoonskenmerken, en diens invloed op het beleid onderzocht moeten worden voor een compleet en realistischer beeld van de totstandkoming van het beleid. Deze aanpak is echter niet haalbaar in dit onderzoek. Vandaar dat de afbakening op het niveau van organisaties en afdelingen leidend blijft. Hier is tevens voor gekozen, omdat de vormgeving van de kaders, als eerste voorwaarde voor een doelgericht beleid, centraal staat.

4.2.2. Indicatoren

In het vorige hoofdstuk zijn de conceptuele modellen weergegeven, welke aangeven waar het onderzoek zich op richt. De gehanteerde concepten en variabelen zijn echter nog niet voldoende afgebakend om onderzoek mogelijk te maken. Zij moeten nog meetbaar gemaakt worden en hiervoor is een verdere operationalisering van de concepten en variabelen nodig. In bijlage V is een overzicht opgenomen van de in het onderzoek gehanteerde indicatoren. Deze indicatoren worden gebruikt als leidraad voor de informatieverzameling en beoordeling op de in dit onderzoek geformuleerde normen en concepten. In bijlage IV is daarnaast een codeboek opgenomen, waarin de variabelen en waarden van de variabelen (normering) zijn opgenomen t.b.v. de analyse van de casussen en de analyse van de quickscan.

4.2.3. Exogene variabelen

In de conceptuele modellen is weergegeven welke factoren, volgens de gehanteerde theorieën, mogelijk invloed kunnen uitoefenen op het arbeidsmarktbeleid van de gemeenten t.a.v. nuggers. Het is in dit onderzoek niet mogelijk om alle theorieën en mogelijke factoren na te gaan. Het gaat om een selectie. Bedacht moet worden dat er dus meer variabelen zijn die ook invloed kunnen uitoefenen op het beleid en welke niet worden meegenomen.

In dit onderzoek wordt wel nog rekening gehouden met twee expliciete exogene variabelen, voor wat betreft het beleidsvormende niveau. Variabelen die niet zijn onderbouwd in het theoretische kader, maar logischerwijs ook invloed kunnen uitoefenen op het beleid en daarom meegenomen dienen te worden in de analyse. Het gaat hierbij ten eerste om het aantal inwoners van de gemeente. Immers des te groter de gemeente, des te groter de organisatie en veelal des te groter de mogelijkheden. Uiteraard lossen sommigen gemeenten dit op door middel van regionale samenwerking. In dat geval wordt het aantal inwoners van het verzorgingsgebied als uitgangspunt genomen²⁰.

Ten tweede is het van belang om rekening te houden met de regionale werkloosheid en arbeidskrapte. Immers in regio's waar meer vacatures zijn, zijn doorgaans ook meer mogelijkheden om cliënten van de sociale dienst te bemiddelen, extreme vormen van frictie op de arbeidsmarkt daargelaten. Om dit te beoordelen, wordt in dit onderzoek uitgegaan van de krapte-indicator van het CWI/ UWV WERKbedrijf (RWI, 2009, 70). De RWI schrijft dat:

²⁰ Alleen indien het een verzelfstandigde regionale dienst betreft

De krapte-indicator wordt berekend door het aantal bij CWI/ UWV WERKbedrijf openstaande vacatures te delen door het aantal niet-werkende werkzoekenden dat korter dan zes maanden ingeschreven staat. Hoe hoger de score van de krapte-indicator, des te krappere de arbeidsmarkt (en dus hoe groter de arbeidsmarktkansen voor kortdurend werklozen). De krapte-indicator richt zich op beroepen tot en met mbo-niveau, omdat de vacatures voor hogeropgeleiden bij CWI/ UWV WERKbedrijf ondervertegenwoordigd zijn. (p.70)

De door de CWI/ UWV WERKbedrijf uitgerekenende krapte-indicator is door de RWI in zijn 'Arbeidsmarktanalyse 2009' vergeleken per RPA-regio (RWI, 2009, 70). Hieruit volgt dat allereerst bekeken moet worden binnen welke RPA-regio de gemeente en/ of sociale dienst valt, alvorens de krapte-indicator nagegaan kan worden.

In bijlage III zijn de conceptuele modellen inclusief de exogene variabelen opgenomen.

4.3. Methodologische verantwoording

4.3.1. Wetenschapsopvatting

In paragraaf 1.6 is uiteengezet dat dit onderzoek volgens de interpretatieve benadering wordt uitgevoerd. Gezien het geringe aantal cases wordt er niet naar een sluitende generalisatie van de bevindingen gestreefd. Het doel is bescheiden: een schets van het beleid, een toets op de normen en een terugkoppeling naar de gehanteerde theorie voor mogelijke invloedsfactoren. Het onderzoek is deductief van aard, maar het toetsen en generaliseren van de hypothesen is dus niet het voornaamste doel. De bevindingen moeten binnen een tijd- en plaatsgebonden context worden gezien. Niettemin zal wel getracht worden middels een vergelijking tussen de cases en quickscan, aan te geven welke good practices en verbeterpunten er zijn in het beleid m.b.t. nuggers en welke aanbevelingen hier over gedaan kunnen worden. De 'quickscan' dient daarnaast om te kunnen beschrijven waar de voortrekkersgemeenten nu staan met hun beleid ten aanzien van nuggers.

4.3.2. Verantwoording keuze cases & 'quickscan'

Cases

In paragraaf 1.6 is tevens kort ingegaan op de keuze van de cases. Hierin is aangegeven dat wordt gekozen voor zogenaamde homogene cases. De replicatielogica volgend, komt dit namelijk ten goede aan de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten. Als eerste criterium is genoemd dat de gemeenten zogenaamde voortrekkersgemeenten dienen te zijn. Als tweede criterium is genoemd dat het middelgrote steden dienen te zijn. De selectie keuze is daarmee gereduceerd tot de 38 voortrekkersgemeenten genoemd in bijlage I. Deze selectie moet nog verder gereduceerd worden naar twee cases. In deze paragraaf komen daarom nog enkele criteria aan bod. Deze criteria zijn inhoudelijk en pragmatisch van aard.

Allereerst staat in dit onderzoek de voortrekkersrol centraal. Daarom wordt als aanvullend criterium het 'promoten van de voortrekkersrol' door de gemeente gehanteerd. Hiermee wordt bedoeld op in hoeverre de gemeente al bezig is met het ontwikkelen en uitzetten van beleidslijnen ten aanzien van nuggers en in hoeverre zij dit tracht te promoten. Om dit te beoordelen wordt bestudeerd welke middelgrote gemeenten met hun nuggers projecten hier in de periode 2007 – heden media aandacht voor vroegen en kregen. Middelgrote gemeenten die wat dit betreft opvallen zijn: Gorinchem (www.rpa-nhn.nl, 2009; www.minszw.nl, 2009; www.vng.nl, 2009a); Amersfoort (www.divosa.nl, 2009);

www.nicis.nl, 2009); Terneuzen (www.vng.nl, 2009b); Almere (www.vng.nl, 2009c); Dordrecht (www.vilans.nl, 2009); Alkmaar (www.vng.nl, 2009d).

Ten tweede wordt als aanvullend criterium de beschikbaarheid van documenten (beleidsstukken en verslagen van raadsvergaderingen) gehanteerd. Voor alle hierboven genoemde voortrekkersgemeenten geldt dat zij een uitgebreide website hebben met voldoende toegang tot de beleidsstukken en raadsinformatie. Ten derde komt het meest cruciale criterium aan bod: de medewerking van gemeenten. Na contact op te hebben genomen met de hiervoor genoemde gemeenten, bleven er uiteindelijk twee over die tijd beschikbaar wilden stellen voor het onderzoek. Zij deden dit mede op verzoek van de heer Driesens van de RWI, die op deze wijze facilitaire ondersteuning bood t.b.v. mijn afstudeeronderzoek. Het gaat om de gemeente Amersfoort en de Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfherenlanden (verder: RSD AOV) welke o.a. het sociale beleid van Gorinchem uitvoert. Opvallend is dat de sociale diensten van de gemeenten die medewerking wilden verlenen in 2008 behoorden tot de top drie beste sociale diensten van Nederland.

Quickscan

Naast de diepte bestudering van de twee cases, wordt er tevens een 'quickscan' uitgevoerd bij alle voortrekkersgemeenten. Dat zijn er, inclusief de hiervoor genoemde cases, 38 in totaal (zie bijlage I). Doel van deze 'quickscan' is om aan te geven waar de voortrekkersgemeenten nu staan met hun beleid ten aanzien van de nuggers, twee jaar na het bestuursakkoord. Tevens dient de quickscan als referentiekader voor de twee casussen en om een beperkt aantal invloedsfactoren m.b.t. de beleidsvorming te onderzoeken.

Hiervoor worden de normen met betrekking tot het beleidsvormende niveau bij al deze gemeenten getoetst, uitgezonderd normen 1.1.2 en 1.1.6 aangezien deze niet aan de hand van alleen documenten te beoordelen zijn. Daarnaast wordt bestudeerd in hoeverre de gemeenteraad bij deze voortrekkersgemeenten invloed heeft uitgeoefend op het beleid ten aanzien van nuggers. Tevens wordt bestudeerd of er een relatie bestaat tussen de score op de normen, en de exogene variabelen. Ten slotte wordt wat betreft het beleidsuitvoerende niveau alleen de normen 2.1.3. en 2,1.5. getoetst. De andere normen en invloedsfactoren kunnen niet alleen op basis van de documenten worden getoetst. Hiervoor is een intensievere bestudering nodig en dat ondermijnt het concept van de "quickscan".

4.3.3. Gegevensverzameling

Voordeel van een casestudie is dat de intensieve observatie het risico van sociaalwenselijk gedrag verkleint (Swanborn, 2002, 120). Nadeel van casestudie's is dat sociale verschijnselen ingewikkeld zijn. De onderzoeker loopt het risico om de door hem onderzochte verschijnselen te beperkt of verkeerd te interpreteren (Swanborn, 2002, 121). Daarom is het volgens Swanborn (2002, 121) noodzakelijk om triangulatie (het gebruik van verschillende soort gegevens) toe te passen. In dit onderzoek wordt daarom gebruik gemaakt van diverse informatiebronnen met als doel dat bepaalde bevindingen zodoende gecontroleerd kunnen worden. Er wordt nu achtereenvolgens dieper ingegaan op de verschillende methoden.

Literatuuronderzoek

Van Thiel (2007, 130) geeft aan dat het belangrijk is om het onderscheid tussen "theorie als leidraad voor onderzoek of theorie als onderzoeksgegevens" in de gaten te houden. In het eerste geval worden theorieën en eerdere onderzoeken gebundeld ten behoeve van het

opstellen van een theoretisch kader. In het laatste geval worden documenten, theorieën en eerdere onderzoeken als empirische gegevens gehanteerd (Van Thiel, 2007, 130). In dit onderzoek is er een uitgebreide literatuurstudie verricht (zie hoofdstuk twee). Deze studie heeft echter gediend om een leidraad voor het onderzoek op te kunnen stellen. De normen die hieruit zijn voortgevloeid vormen het referentiekader voor de toetsing. Dit gezegd hebbende, is het dus belangrijk om erbij stil te staan dat alle interpretaties binnen dit onderzoek, t.b.v. de uiteindelijke conclusies, gestoeld zijn op dit referentiekader. Dit vormt de legitimering waarop de uitspraken uiteindelijk gebaseerd zullen zijn.

Documenten

Voor de empirische gegevensverzameling wordt allereerst gebruikt gemaakt van documentenonderzoek. Het gaat hierbij om primaire bronnen, zoals beleidsdocumenten (beleidsnota's, jaarverslagen, convenanten e.d.) en notulen van de raadsvergadering. Voordeel van deze gegevens is dat de indicatoren, zoals geformuleerd in bijlage V, snel terug te vinden zijn in en te herleiden zijn tot de bestudeerde documenten. Bovendien vormt het documentenonderzoek een belangrijk onderdeel van de triangulatie methode. Gegevens uit de interviews en enquêtes kunnen worden afgezet tegen gegevens in de documenten.

Voor de 'quickscan' van alle voortrekkersgemeenten wordt het onderzoek primair gebaseerd op de beschikbare documenten. Hierbij is uitgegaan van de bestuurlijke informatie die de gemeenten online beschikbaar hebben gesteld via het RIS of BIS. Niet elke gemeente heeft dit informatiesysteem even goed gevuld. In dit onderzoek is er van uitgegaan dat wanneer ten minste: de actuele programmabegrotingen (2007 – 2009); de recente jaarverslagen (2007 – 2009); de actuele re-integratieverordening en eventueel de bijbehorende beleidsregels; het meest recente beleidskader van de afdeling sociale zaken betreffende werk en inkomen en/ of re-integratie; toegankelijk zijn, dit voldoende handvatten biedt om conclusies te trekken over de normen. Wanneer deze informatie bij de voortrekkersgemeenten ontbreekt, waardoor er onvoldoende zicht is op het beleid, wordt de norm beoordeeld als 0 'geen informatie/ onbekend'. Dit betekent dat het niet mogelijk is om bij die gemeente een oordeel over het beleid te geven. Intensievere onderzoeksmethoden, zoals het afnemen van interviews en archiefonderzoek op locatie, zou dan andere resultaten op kunnen leveren.

Enquêtes

Ten tweede wordt er gebruik gemaakt van enquêtes ten behoeve van de gegevensverzameling. In bijlage VII zijn de enquêtevragen uitgewerkt. De enquêtevragen vormen op hun beurt weer een verdere uitwerking van de in hoofdstuk drie behandelde concepten en de in bijlage V geformuleerde indicatoren. De enquête is voornamelijk bedoeld om te peilen bij de samenwerkende organisaties (naast de gemeente) hoe zij de samenwerking ten behoeve van het activeren van de nuggers waarderen. Let wel, de enquête zal alleen uitgezet worden bij die organisaties waarmee de gemeente structureel en nauw samenwerkt ten behoeve van het activeren van nuggers. Deze gegevens kunnen vervolgens, in het kader van de triangulatie, weer vergeleken worden met de interview antwoorden van de gemeente.

De enquête is niet grootschalig en gericht aan enkele organisaties. Immers, in dit onderzoek zijn niet zozeer de kwantitatieve statische gegevens belangrijk, maar de kwalitatieve interpretatieve antwoorden, zodat deze als vergelijkingsmateriaal kunnen dienen. De vragen zijn deels gesloten, maar grotendeels open geformuleerd. Ook dit maakt een statistische bewerking lastig, maar laat wel meer ruimte over om de interpretaties van de organisaties bij de hoorns te vatten.

Interviews

Ten derde wordt er gebruik gemaakt van interviews. Die worden toegepast om te achterhalen wat de beweegredenen van de gemeente zijn om het beleid ten aanzien van nuggers op een bepaalde manier vorm te geven en om te achterhalen hoe de gemeente de samenwerking met andere actoren vormgeeft. In bijlage VI zijn de interviewvragen uitgewerkt. Per gemeente wordt gesproken met diverse personen, om zodoende recht te kunnen doen aan de scheiding tussen het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau. Wat betreft het beleidsvormende niveau komen bijvoorbeeld de wethouder, projectleider of hoofd van de afdeling in aanmerking. Wat betreft het beleidsuitvoerende niveau komen bijvoorbeeld een projectcoördinator of beleidsmedewerker, in aanmerking. De interviewvragen zijn afgeleid uit de in hoofdstuk drie behandelde concepten en de in bijlage V geformuleerde indicatoren. Het interview is semi-gestructureerd (Van Thiel, 2007, 107).

Betrouwbaarheid en validiteit

Ten slotte rest er nog de taak om de betrouwbaarheid en de validiteit van de gekozen methoden te bespreken. Met betrouwbaarheid wordt bedoeld op de: "nauwkeurigheid en consistentie van de metingen. Een meetinstrument is betrouwbaar als het bij dezelfde omstandigheden steeds dezelfde uitslag geeft" (Van Thiel, 2007, 187). Met validiteit wordt bedoeld op: "1) de geldigheid van resultaten (interne validiteit), ofwel: heb je gemeten wat je wilde meten; (2) de generaliseerbaarheid van conclusies (externe validiteit); ofwel: geldt dit ook voor andere tijdstippen, situaties, landen, organisaties?" (Van Thiel, 2007, 201).

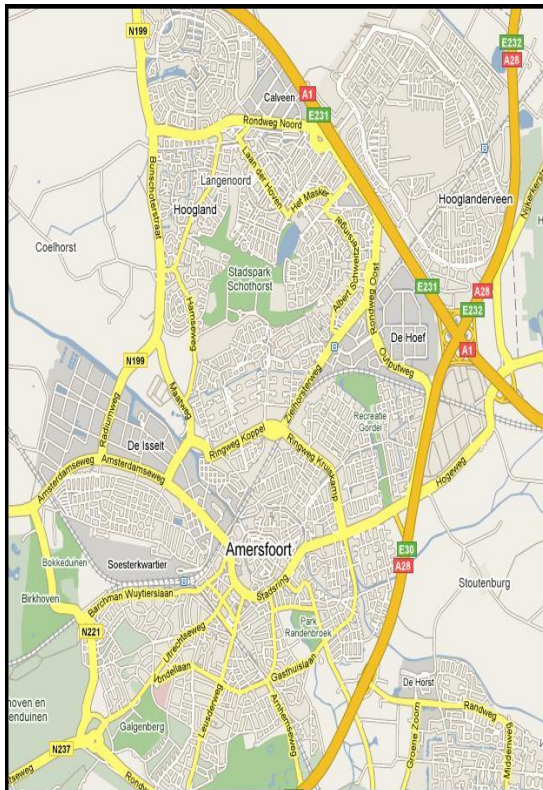
Zoals eerder al aangegeven, staat in dit onderzoek de interpretatieve benadering centraal, is het aantal te onderzoeken eenheden klein, en zijn de variabelen niet volledig afgebakend om ruimte voor interpretatie open te laten. Als gevolg hiervan, zijn een solide betrouwbaarheid en externe validiteit te hoog gegrepen. Edoch, de triangulatie dient om de betrouwbaarheid van de bevindingen enigszins te realiseren. Daarnaast is getracht om door middel van een uitgebreid operationaliseringskader (zie bijlage V) de interne validiteit te waarborgen. Door het kiezen voor homogene cases wordt daarnaast getracht om, voor zover mogelijk, de externe validiteit te bewaken (alleen m.b.t. de voortrekkersgemeenten). De 'quickscan' dient tevens ter bevordering van de externe validiteit, binnen de beperkingen zoals genoemd.

4.4. Opbouw van het onderzoek

In de volgende hoofdstukken vijf en 6 komen de cases van achtereenvolgens Amersfoort en RSD AOV/Gorinchem aan bod. In hoofdstuk 7 wordt daarna de 'quickscan' bij de overige voortrekkersgemeenten beschreven. Alle cases worden volgens dezelfde methode beschreven. Allereerst komt er een algemeen, inleidend stuk over de gemeente aan bod. Vervolgens worden de normen m.b.t. het beleidsvormende niveau beschreven, waarna wordt ingegaan op de bevindingen wat betreft de invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau. Daarna komen de normen en aansluitend de bevindingen m.b.t. het beleidsuitvoerende niveau aan bod. Ten slotte zullen enkele conclusies worden besproken. In de bijlagen XI, XII, XIV en XV zijn de gedetailleerde analyses/ onderbouwingen opgenomen. Dit is bijgevoegd ten behoeve van de controleerbaarheid van de analyse. Aangezien het een kwalitatief onderzoek betreft, heeft er immers een uitgebreide documentenanalyse plaatsgevonden. In hoofdstuk 8 zal vervolgens getracht worden om een overkoepelend beeld te schetsen met betrekking tot de goodpractices, verbeterpunten en enkele invloedsfactoren in het beleid ten aanzien van nuggers zoals vormgegeven en uitgevoerd door de voortrekkersgemeenten.

5.1. Inleiding: de gemeente Amersfoort

In dit hoofdstuk wordt het lokale activerende arbeidsmarktbeleid van de gemeente Amersfoort ten aanzien van nuggers onder de loep genomen. De gemeente Amersfoort is een middelgrote gemeente gelegen in de provincie Utrecht. De gemeente telt op dit moment 141.203 inwoners, en is daarmee qua inwoneraantal de 16^e stad van Nederland (www.amersfoort.nl, 2009a). Naar verwachting groeit het aantal inwoners naar 160.000 inwoners in 2018 (www.amersfoort.nl, 2009a).

Figuur 5.1: Kaart van de gemeente Amersfoort (bron: www.maps.google.nl, 2009a).

De gemeente Amersfoort behoort tot de RPA-regio Eemland. De krapte-indicator van deze regio is in de periode oktober 2007 – januari 2009 afgenomen van 0,73 (zeer krap) naar 0,33 (ruim). Dit betekent dat het aantal vacatures fors is afgenomen en niet meer van een 'krappe' arbeidsmarkt gesproken kan worden. Vooral tussen oktober 2008 en januari 2009 is het aantal vacatures hard gedaald. De krapte-indicator is van 0,85 (zeer krap) afgenomen naar 0,33 (ruim) (RWI, 2009, 71). In tabel 5.2 wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de krapte-indicator van de RPA-regio Eemland in vergelijking met de RPA-regio Rijnmond (casus 2) en het gemiddelde (Nederland). In bijlage X is de complete tabel weergegeven voor alle regio's.

Amersfoort is een oude stad. Zij is ontstaan in 1028 (www.amersfoort.nl, 2009b). Vanaf de jaren 1970 is Amersfoort hard gegroeid. In 1970 woonden er nog 75.000 inwoners, nu zijn dat er ruim 140.000. De stad is bijna verdubbeld qua omvang en vervult een belangrijke economische regiofunctie met "een sterk gegroeid bedrijfsleven" en één van de grootste spoorwegknooppunten in Nederland (www.amersfoort.nl, 2009b). De snelle groei van de stad brengt voor het gemeente-bestuur de nodige uitdagingen met zich mee.

In dit hoofdstuk staan de uitdagingen op sociaal gebied centraal. Hierbij wordt in het bijzonder ingezoomd op het beleid ten aanzien van nuggers. In paragraaf 5.2 wordt allereerst kort de ontwikkeling van het activeringsbeleid in Amersfoort geschetst ter wille van de beeldvorming. Vervolgens wordt in de paragrafen 5.3 en 5.4 ingezoomd op het huidige beleid ten aanzien van nuggers. In paragraaf 5.3 komt aan bod hoe dit beleid op het beleidsvormende niveau functioneert, en welke factoren mogelijk invloed hebben uitgeoefend op het beleid. In paragraaf 5.4 komt aan bod hoe dit op het beleidsuitvoerende niveau functioneert, en welke factoren hier mogelijk invloed op hebben uitgeoefend. In paragraaf 5.5 worden ten slotte enkele conclusies gepresenteerd.

In deze paragrafen worden de hoofdlijnen en belangrijkste conclusies geschetst. De uitgebreide analyse en gedetailleerde onderbouwing is opgenomen in bijlage XI.

Tabel 5.2: Een vergelijking van de krapte-indicator voor de perioden okt-2007, okt-2008 en jan-2009 van de RPA-regio's Rijnmond, Eemland en het gemiddelde in Nederland (bron: RWI, 2009,71).

RPA-regio	<u>Krapte – indicator & typering (van zeer krap, krap, gemiddeld naar ruim en zeer ruim)</u>		
	<u>Oktober 2007</u>	<u>Oktober 2008</u>	<u>Januari 2009</u>
Nederland	0,77 (zeer krap)	0,6 (krap)	0,34 (ruim)
Rijnmond	0,75 (zeer krap)	0,61 (krap)	0,43 (gemiddeld)
Eemland	0,73 (zeer krap)	0,85 (zeer krap)	0,33 (ruim)

5.2. Context: het activerende arbeidsmarktbeleid en specifiek nuggersbeleid in Amersfoort

5.2.1. Van geen naar toenemende aandacht voor de nuggers

In het beleidskader Werk en inkomen 2005 – 2009 wordt het beleid voornamelijk vanuit een aanbodgerichte visie vormgegeven. Het doen uitstromen van uitkeringsgerechtigden en het beperken van het uitkeringsvolume en de uitvoeringskosten staan centraal. In het beleidskader worden de nuggers wel genoemd, maar de gemeente geeft daarbij duidelijk aan dat de activering van deze groep een lagere prioriteit heeft dan de activering van personen met een uitkering (Gemeente Amersfoort, 2004a, 8). De lagere prioriteit komt tot uiting in een budgetplafond en een (forse) eigen bijdrage voor nuggers met een gezinsinkomen hoger dan 130% van het minimumloon (Gemeente Amersfoort, 2004a, 27; idem, 2005a, 7; idem, 2005b, 4). In 2005 en 2006 wordt dit beleid ten aanzien van nuggers voortgezet (Gemeente Amersfoort, 2004b, 3; idem, 2005c, 3).

Toch is er vanaf 2006 een kentering te bespeuren. Dit komt vooral tot uiting in het collegeprogramma Amersfoort 2006 – 2010 (Gemeente Amersfoort, 2006b). "Iedereen doet mee" is het uitgangspunt (Gemeente Amersfoort, 2006b, 7)²¹. Deze opvatting wordt onder andere aangewakkerd door de op landelijk niveau toegenomen aandacht voor probleemwijken, probleemjongeren, integratie van allochtonen en de in de steigers staande nieuwe Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (verder: WMO). Participatie en re-integratie, ook van niet-uitkeringsgerechtigde doelgroepen, krijgen hierdoor meer aandacht. De kentering wordt pas echt duidelijk in 2007. In de B&W-nota 'Iedereen is nodig: intensivering aanpak niet-uitkeringsgerechtigden' wordt het accent óók concreet op de nuggers gelegd (Gemeente Amersfoort, 2007a).

²¹ Al vanaf 2001 – 2002 wordt de campagne "iedereen doet mee" gevoerd. Echter, deze was vooral gericht op inburgeraars (Gemeente Amersfoort, 2008b, 4). Vanaf 2006 wordt de slogan tevens geassocieerd met een verbreding van de doelgroepen op het overlappende terrein van werk en inkomen en aanpalende beleidsterreinen.

Met de wijkaanpak die vanaf 2007 wordt ontwikkeld, neemt de aandacht voor het terugdringen van de werkloosheid in de wijk toe. De gemeente richt zich hierbij niet alleen op uitkeringsgerechtigden, maar ook op nuggers (Gemeente Amersfoort, 2007b, 15). De nuggers worden direct en individueel aangesproken door de AV-teams (Aanspreken & Vooruithelpen). Het aanspreken van de nuggers is een subonderdeel van de diverse werkzaamheden van de AV-teams (Gemeente Amersfoort, 2007b, 10; www.amersfoort.nl, 2009e).

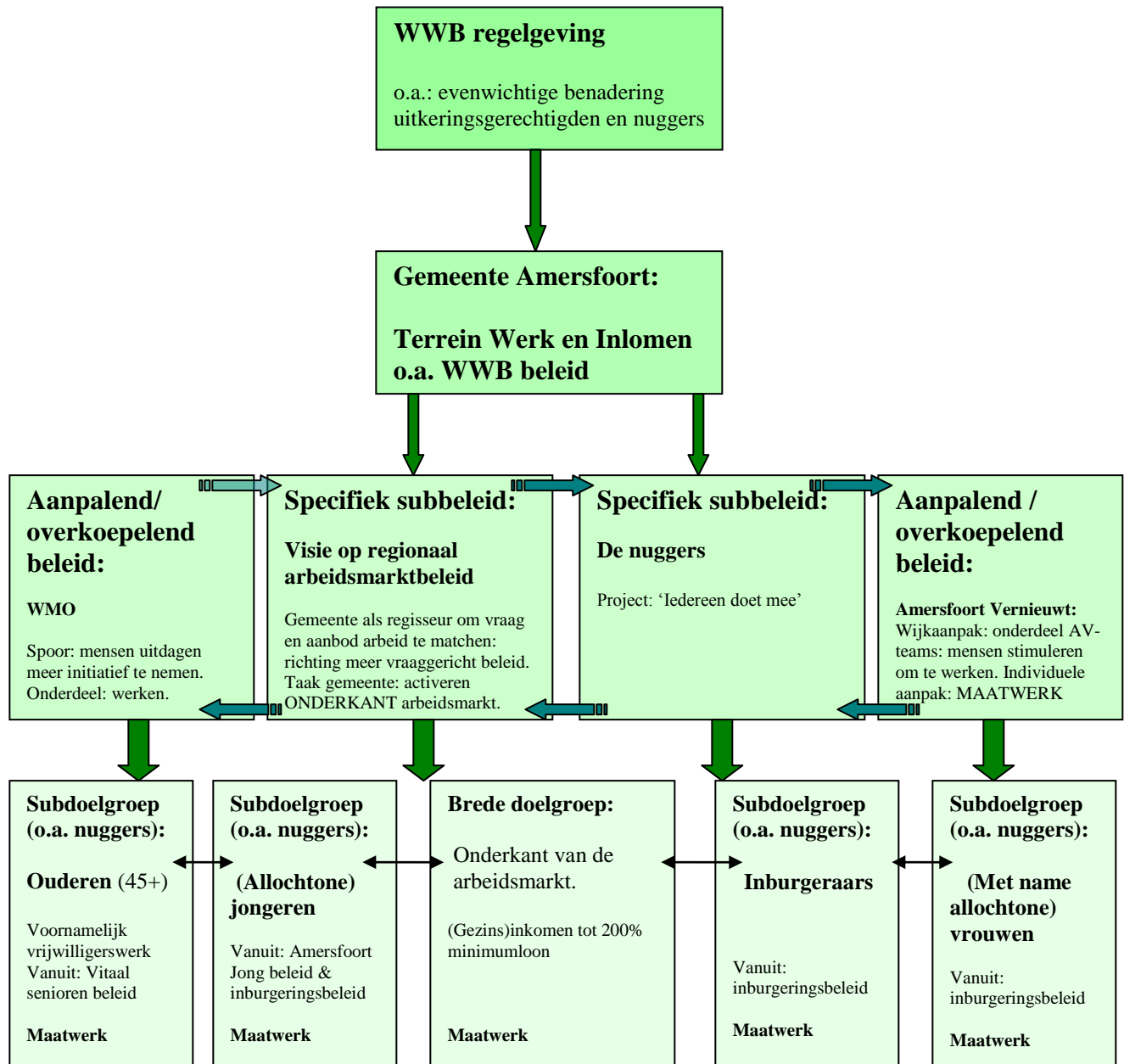
Daarnaast krijgt vanaf 2008 het WMO beleid vorm. De gemeente zie het WMO beleid onder andere als integrerend beleid, vanwege de raakvlakken met andere beleidsterreinen. Binnen het WMO beleid wordt dan ook expliciet aandacht geschonken aan de nuggers (Gemeente Amersfoort, 2008a, 18). Daarnaast richt de gemeente zich ook op andere subgroepen, die weer deels uit nuggers bestaan. Bijvoorbeeld inburgeraars, allochtone vrouwen, (allochtone) jongeren en 45-plussers. Door middel van het recent opgezette beleid betreffende de WMO en de wijkaanpak wordt getracht samenhang aan te brengen in de verschillende beleidsprojecten. Getracht wordt dit te bereiken juist door individueel maatwerk te leveren. De gemeente bakent af dat ze zich vooral richt op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt, dit geldt voor alle subgroepen nuggers. In figuur 5.3 wordt de samenhang tussen de verschillende beleidsvelden schematisch weergegeven.

5.2.2. Huidige stand van zaken: beleid ten aanzien van nuggers en visie op regionaal arbeidsmarktbeleid?

De activering van nuggers heeft nu dus definitief een plek veroverd op de agenda van de gemeente Amersfoort. De intensivering van de aanpak van nuggers uit zich duidelijk in de aanpassingen die in 2007 zijn gedaan in de beleidsregels voor deze groep. Het budgetplafond is fors verhoogd en de inkomensgrens is flink omhooggegaan. Tevens staat de dienstverlening, i.i.g. de eerste 6 gesprekken, open voor meer nuggers.

Er zijn geen concrete kwantitatieve doelstellingen vastgesteld ten aanzien van de nuggers. De afdeling laat zich leiden door de doelstelling uit het bestuursakkoord. Echter, in de uitvoering wordt getracht meer nuggers te bereiken, wanneer dat mogelijk is. De afdeling gebruikt daar graag het werkdeel voor, zo blijkt uit het interview. De benadering en afbakening van de nuggers komt terug in de nota 'visie op het arbeidsmarktbeleid' uit 2008 (www.amersfoort.nl, 2009g). Met de ontwikkeling van een visie op het regionale arbeidsmarktbeleid, heeft de gemeente Amersfoort de ontwikkeling van een voornamelijk aanbodgericht activeringsbeleid naar een meer vraaggericht beleid weer een nieuwe impuls gegeven.

De gemeente is tevreden over de resultaten die tot nu toe zijn geboekt met de aanpak van nuggers. In 2007 en 2008 zijn, door middel van bestandskoppeling, 1150 nuggers en 270 Anw-ers in beeld gebracht (Gemeente Amersfoort, 2008f; idem, 2008e; www.amersfoort.nl, 2009e). In de periode oktober 2007 – oktober 2008 zijn vervolgens in totaal 192 nuggers ingestroomd in een traject bij de gemeente. Hiervan hebben 66 nuggers in diezelfde periode betaald werk gevonden (Gemeente Amersfoort, 2008f). Tijdens het interview geeft het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie aan dat het beleid ten aanzien van nuggers wordt voortgezet. Het project van de bestandsanalyse is nu echter afgelopen, alle bestanden zijn gescreend en de doelgroep is in beeld. Verder wordt er nu iets minder actief geworven. Dit is mede het gevolg van de economische crisis en de teruglopende werkgelegenheid.

Figuur 5.3: Samenhang tussen verschillende beleidsvelden in Amersfoort die betrekking hebben op de nuggers.

5.3. Analyse Amersfoort: het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op het beleidsvormende niveau

In paragraaf 5.2 is de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid en het nuggersbeleid in Amersfoort in grote lijnen geschetst. In deze paragraaf wordt ingezoomd op de huidige stand van zaken wat betreft het beleid ten aanzien van nuggers op beleidsvormend niveau.

De bevindingen aangaande de normen en de bevindingen met betrekking tot de invloedsfactoren worden in respectievelijk paragraaf 5.3.1 en paragraaf 5.3.2 gepresenteerd. De bevindingen worden weergegeven in tabellen ten behoeve van de overzichtelijkheid. De gedetailleerde analyse is opgenomen in bijlage XI. In bijlage XIII is daarnaast een overzicht opgenomen van de geïnterviewde en geënquêteerde personen.

5.3.1. De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst

In het tweede hoofdstuk zijn een aantal normen geformuleerd voor het beleidsvormende niveau. In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen toetsen op deze normen uitgewerkt. In tabel 5.4 is opgenomen hoe Amersfoort scoort op de normen. In bijlage XI zijn de gedetailleerde onderbouwing en analyse per norm opgenomen.

Tabel 5.4: Score van Amersfoort op de normen m.b.t. het beleidsvormende niveau

Normen (zie bijlage III & bijlage V)	Score: in hoeverre voldoet Amersfoort aan de normen op beleidsvormend niveau?				
	Geheel 5	Grotendeels 4	Gedeeltelijk 3	Minimaal 2	Niet 1
1) Bewust van voortrekkersrol en maatschappelijk belang activeren nuggers	X				
2) Positieve waardering doelstelling die is opgesteld door VNG en ministerie van SZW		X			
3) Gericht beleid en aparte doelstellingen t.a.v. nuggers	X				
4) Gericht op verschillende subgroepen nuggers en de daaraan verbonden belangen		X			
5) Doelstellingen voldoen aan de SMART criteria van good governance					XX
6) Nuggersbeleid conflicteert niet met ander beleid	X				
7) Evenwichtig beleid t.a.v. nuggers en uitkeringsgerechtigden		X			

Tabel 5.4 laat zien dat de gemeente Amersfoort goed scoort op de in hoofdstuk twee geformuleerde normen aangaande het nuggersbeleid op beleidsvormend niveau. Zij voldoet grotendeels tot ruimschoots aan 6 van de 7 normen. Haar beleid komt dus in de buurt van het ideaalplaatje dat is geschetst in hoofdstuk twee. Zij schept voldoende mogelijkheden om de nuggers te activeren en neemt haar voortrekkersrol hierin serieus.

De enige norm waar de gemeente niet aan voldoet, is de norm t.a.v. de SMART doelstellingen. Dit hoeft geen implicaties te hebben voor de effectiviteit van het beleid, maar het geeft wel aan dat er van bovenaf en van buitenaf weinig zicht en controle is op het beleid. Zonder SMART doelstellingen, afgezien van de streefcijfers naar rato, is het ook lastig om het resultaat te beoordelen. Dit roept vervolgens de vraag op welke rol de gemeenteraad en het college bijvoorbeeld hebben gespeeld bij de totstandkoming van het beleid. In de volgende paragraaf wordt dat nader bestudeerd, tezamen met andere mogelijke invloedsfactoren. Kan er in het aanwezig zijn of ontbreken van de mogelijke invloedsfactoren een verklaring schuilen voor het succes van het beleid?

5.3.2. De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst

In paragraaf 5.3.1 is het Amersfoortse beleid ten aanzien van nuggers op beleidsvormend niveau getoetst op de normen. In deze paragraaf wordt de focus verlegd naar factoren die mogelijk invloed kunnen uitoefenen op hoe het beleid wordt vormgegeven. Deze factoren zijn in hoofdstuk drie aan bod gekomen. Allereerst wordt gekeken naar de instrumenten die worden ingezet vanuit het Rijk om gemeenten te stimuleren meer aan de activering van nuggers te doen. Daarna wordt ingezoomd op de rol van de gemeenteraad. Heeft de gemeenteraad de afgelopen jaren aandacht geschonken aan de activering van nuggers en heeft dit invloed uitgeoefend op hoe het beleid uiteindelijk is vormgegeven? Ten slotte wordt nagegaan wat de kleur van het college is en of de hiermee samenhangende politieke ideologieën wellicht van invloed zijn geweest.

In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen beoordelen van de invloedsfactoren uitgewerkt. In tabel 5.5 is opgenomen in hoeverre de invloedsfactoren mogelijk wel of geen invloed hebben uitgeoefend op het beleid. In bijlage XI is de gedetailleerde analyse van de invloedsfactoren opgenomen.

Tabel 5.5: relatie tussen invloedsfactoren en beleid

Invloedsfactoren (zie bijlage III & bijlage V)	Invloed: hebben de factoren invloed uitgeoefend op de vormgeving van het nuggersbeleid?		
	Positieve relatie ++	Neutrale relatie (gedeeltelijk) +-	Geen relatie --
1) Sturingsinstrumenten vanuit Rijk			--
2) Gemeenteraad			--
3) Kleur college			--

Uit tabel 5.5 blijkt dat geen van de besproken mogelijke invloedsfactoren daadwerkelijk invloed hebben uitgeoefend op de succesvolle vormgeving van het beleid. Ten eerste de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Deze sluiten niet aan bij de rationaliteitsmodellen van

de gemeente en hebben volgens de geïnterviewde nauwelijks effect gesorteerd op het beleid. Deze instrumenten zullen veel meer gericht ingezet moeten worden om mogelijk effect uit te oefenen op het beleid. De geïnterviewde geeft daarbij aan dat er vooral behoefte is aan echte financiële prikkels en aan meer toegankelijke digitale kennisuitwisseling via de bestaande internetsites. Bijvoorbeeld door de cijfers t.a.v. de nuggers op te nemen in Statline, de kernkaart Werk en bijstand, de gemeente atlas of de Suwi landkaart. Er is vooral geen behoefte aan nog meer voorlichtingsdagen of de vastlegging van taken in wetgeving.

Ten tweede de gemeenteraad. Er is vanuit de raad de afgelopen jaren geen specifieke aandacht geweest voor de activering van nuggers. Het beleid ten aanzien van nuggers komt dus niet voort vanuit de kaderstellende rol van de gemeenteraad. Aangezien er geen SMART doelstellingen t.a.v. nuggers zijn vormgegeven (zie paragraaf 5.3.1) krijgt de raad ook geen kans om een kaderstellende en controlerende rol in te nemen.

Ten derde de kleur van het college. Zoals aangegeven is er vanuit de raad geen noemenswaardige, concrete aandacht geschonken aan het activeren van nuggers. Dit gecombineerd met het feit dat er niet overduidelijk een kleur overheerst in het college, maakt dat deze invloedsfactor verder niet te toetsen is. Geconcludeerd kan worden dat in de casus Amersfoort de kleur van het college hoogst waarschijnlijk geen invloed heeft uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven.

Wel blijkt uit het afgenomen interview met het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie dat het nuggersbeleid vooral vanuit de afdeling zelf tot stand is gekomen (zie bijlage XI, 2). Dit betekent dat eventuele invloedsfactoren eerder gezocht zullen moeten worden in de theorie van de 'street level bureaucracy', zoals beschreven in paragraaf 4.2.1 Dit is echter in dit onderzoek verder niet uitgewerkt.

Ten slotte dient er nog een opmerking gemaakt te worden over de in paragraaf 4.2.3 besproken exogene variabelen. Amersfoort is een grote stad met veel inwoners, en een daarbij behorende grote sociale dienst. Hierdoor heeft Amersfoort ook voldoende budget, mits efficiënt georganiseerd, om de nuggers te activeren. Dit geeft de geïnterviewde ook aan tijdens het interview. Daarnaast blijkt uit het interview dat tevens de regionale werkloosheid en arbeidskrachte een belangrijke rol spelen ten aanzien van het nuggersbeleid. Tot oktober 2008 was de krapte-indicator in de regio Eemland zeer krap. Vanaf januari 2009 is de krapte indicator zeer ruim (zie tabel 5.2). Dit betekent dat er tot oktober 2008 een grote vraag naar arbeidskrachten was, terwijl de werkloosheid laag was. Een ideale situatie om op de activering van nuggers in te zetten. Vanaf januari is deze situatie echter omgeslagen. De werkloosheid neemt toe, en de vraag naar arbeidskrachten daalt. De geïnterviewde geeft daarom aan de arbeidsmarkt er toe leidt dat de gemeente nuggers minder actief gaat werven de komende tijd (zie paragraaf 5.2.4).

5.4. Analyse Amersfoort: het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op het beleidsuitvoerende niveau.

In paragraaf 5.3 zijn de normen en invloedsfactoren aangaande het nuggersbeleid op beleidsvormend niveau getoetst en geanalyseerd. In deze paragraaf wordt nu verder gegaan met de analyse van het beleidsuitvoerende niveau.

De bevindingen aangaande de normen en de bevindingen met betrekking tot de invloedsfactoren worden in respectievelijk paragraaf 5.4.1 en paragraaf 5.4.2 gepresenteerd. De bevindingen worden weergegeven in tabellen ten behoeve van de overzichtelijkheid. De gedetailleerde analyse is opgenomen in bijlage XI. In bijlage XIII is daarnaast een overzicht opgenomen van de geïnterviewde en geënquêteerde personen.

5.4.1. De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst

In het tweede hoofdstuk zijn een aantal normen geformuleerd voor het beleidsuitvoerende niveau. In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen toetsen op deze normen uitgewerkt. In tabel 5.6 is opgenomen hoe Amersfoort scoort op de normen. In bijlage XI zijn de gedetailleerde onderbouwing en analyse per norm opgenomen.

Tabel 5.6: Score van Amersfoort op de normen m.b.t. het beleidsuitvoerende niveau

Normen (zie bijlage III & bijlage V)	Score: in hoeverre voldoet Amersfoort aan de normen op beleidsuitvoerend niveau?				
	Geheel 5	Grotendeels 4	Gedeeltelijk 3	Minimaal 2	Niet 1
1) Kennis van doelgroep en hoe diverse subgroepen te bereiken		X			
2) De kenmerken van de bereikte nuggers worden geregistreerd				X	
3) Beleid is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht; d.w.z. gericht op menselijk kapitaal en aansluiting arbeidsmarkt		X			
4) Het netwerk wordt gebruikt om nuggers te bereiken en te activeren	X				
5) De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien	X				

Tabel 5.6 laat zien dat de gemeente Amersfoort ook goed scoort op de normen betreffende het nuggersbeleid op beleidsuitvoerend niveau. Zij voldoet grotendeels tot geheel aan vier van de vijf gestelde normen. Dit betekent dat er sprake is van een goed functionerend lokaal netwerk, ten behoeve van het re-integreren van nuggers. De gemeente zet zich pro-actief in om de nuggers te bereiken, en maakt daarbij gebruik van het lokale netwerk (zoals beschreven in hoofdstuk twee). Voor een beter inzicht in het bestand nuggers, en de kenmerken van deze groep, zou de registratie eventueel nog verbeterd kunnen worden. Een betere registratie van de kenmerken, zoals opleidingsniveau e.d., kan op beleidsmatig niveau weer worden gebruikt als input voor het regionale arbeidsmarktbeleid.

5.4.2. De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst

In paragraaf 5.4.1 zijn de normen met betrekking tot het beleidsuitvoerende niveau getoetst. In deze paragraaf wordt nu verder ingegaan op factoren die mogelijk beïnvloeden hoe het lokale netwerk op beleidsuitvoerend niveau ten aanzien van nuggers functioneert.

Welke factoren kunnen hebben bijgedragen aan het succesvolle nuggersbeleid op beleidsuitvoerend niveau?

Deze factoren zijn in hoofdstuk drie aan bod gekomen. Allereerst wordt gekeken naar de regierol van de gemeente en of deze passend is bij de situatie. Daarna wordt ingezoomd op de regiecomponenten. Zijn alle regiecomponenten voor een succesvolle regierol aanwezig? Vervolgens komt de ketensamenwerking tussen het UWV WERKbedrijf en de gemeente aan bod. Hoe is deze samenwerking en bevordert dit het zicht op en de mogelijkheden voor de nuggers? Ten slotte wordt bestudeerd hoe de samenwerking tussen alle betrokken actoren is en of deze voldoet aan de evaluatiecriteria van De Bruijn en Ten Heuvelhof (2007).

In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen beoordelen van de invloedsfactoren uitgewerkt. In tabel 5.7 is opgenomen in hoeverre de invloedsfactoren mogelijk wel of geen invloed hebben uitgeoefend op het beleid. In bijlage XI is de gedetailleerde analyse van de invloedsfactoren opgenomen.

Tabel 5.7: relatie tussen invloedsfactoren en nuggersbeleid Amersfoort

Invloedsfactoren (zie bijlage III & bijlage V)	Invloed: hebben de factoren invloed uitgeoefend op de vormgeving van het nuggersbeleid?		
	Positieve relatie ++	Neutrale relatie (gedeeltelijk) +-	Geen relatie --
1) Passende regierol	++		
2) Aanwezigheid regiecomponenten	++		
3) Optimale ketensamenwerking	++		
4) Er wordt voldaan aan alle evaluatiecriteria voor een goede samenwerking	++		

Uit de analyse van bijlage XI komt naar voren dat alle mogelijke invloedsfactoren, zoals beschreven in hoofdstuk drie, aanwezig zijn bij de gemeente Amersfoort. Haar regierol is grotendeels passend. Alle regiecomponenten voor een succesvolle regierol zijn aanwezig. Er is sprake van een optimale ketensamenwerking tussen het UWV WERKbedrijf en de gemeente. En er wordt voldaan aan alle evaluatiecriteria die wijzen op een goede samenwerking tussen de betrokken actoren. Dit betekent dat deze invloedsfactoren tezamen, of apart, heel goed bijgedragen kunnen hebben aan het succesvolle nuggersbeleid op beleidsuitvoerend niveau. Let wel, de invloed kan niet onomstotelijk worden vastgesteld, aangezien het hier een case studie betreft. De invloed kan niet statistisch worden bewezen in deze onderzoeksoepzet. Het betreft dus een aanwijzing. Hieronder wordt kort nog ingegaan op de afzonderlijke invloedsfactoren.

Ten eerste de passende regierol. Uit de analyse, zie bijlage XI, blijkt dat een visionaire regierol het meest passend is bij de situatie. In de praktijk grenst de regierol van Amersfoort aan zowel een visionaire als een faciliterende regierol, afhankelijk van de actoren waarmee wordt samengewerkt. Deze regierol past grotendeels bij de situatie. Wel kan er gezien de situatie nog genoemd worden dat er eventueel ruimte is voor een nog sterkere visionaire regierol waar de gemeente meer het voortouw neemt.

Ten tweede de aanwezigheid van de regiecomponenten. In hoofdstuk drie is uitgelegd dat volgens de theorie het succes van de regierol kan worden bepaald aan de hand van een aantal regiecomponenten. Al deze regiecomponenten blijken grotendeels tot geheel aanwezig te zijn bij de gemeente Amersfoort. Zij houdt overzicht op de situatie, zij legt nagenoeg aan bijna alle actoren verantwoording af over het geheel, ze is gevorderd in het uitzetten van beleidslijnen t.a.v. het geheel, en zij organiseert inzet en samenwerking tussen alle betrokken actoren met het oog op het geheel.

Ten derde de ketensamenwerking. Geconcludeerd kan worden dat de ketensamenwerking met het UWV WERKbedrijf zeer goed is. Dit zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren. Van een hechte samenwerking met de SVB is geen sprake. Echter, het is onduidelijk of een hechtere samenwerking tot nog betere resultaten zou kunnen leiden. De geïnterviewde van de sociale dienst geeft bijvoorbeeld aan dat het project om nuggers en ANW-ers in kaart te brengen met de SVB, weinig heeft opgeleverd. Zij vraagt zich af of de tijd en energie opwegen tegen de resultaten.

Ten vierde de evaluatiecriteria. Uit de analyse in bijlage XI komt naar voren dat de gemeente Amersfoort ook op deze evaluatiecriteria goed scoort. Dit betekent dat tevens de goede kwaliteit van de samenwerking deels een verklaring zou kunnen zijn voor het goed functionerende lokale netwerk. Alle (benaderde) betrokken actoren zijn grotendeels tevreden over het verloop van het beleid, gedurende het project zijn problemen opgelost, de partijen hebben geleerd van het proces, er zijn duurzame relaties ontstaan, en de (benaderde) betrokken actoren geven aan dat er grotendeels sprake is geweest van een fair proces.

5.5. Conclusie Amersfoort: Good practices en verbeterpunten in het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers?

In deze paragraaf worden de belangrijkste conclusies besproken met betrekking tot het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers, zoals vormgegeven en uitgevoerd door de gemeente Amersfoort. Behandeld worden de good practices en verbeterpunten van deze casus. In hoofdstuk 7 en 8 komende de overkoepelende conclusies aan bod.

5.5.1. Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsvormend niveau: good practices en verbeterpunten?

Good practices

Samengevat, kunnen onderstaande good practices worden afgeleid uit de casus gemeente Amersfoort betreffende het beleidsvormende niveau:

Normen:

- De gemeente Amersfoort voldoet aan bijna alle normen: er is een intensieve benadering van de nuggers
- Amersfoort tracht ook duidelijk een invulling te geven aan zijn voorbeeldrol als voortrekkersgemeente. Zij heeft daartoe de nota 'visie op het arbeidsmarktbeleid' ontwikkeld.
- Het beleid ten aanzien van uitkeringsgerechtigden en nuggers is evenwichtig vormgegeven. Voor nuggers is bijna net zo veel ondersteuning als voor de uitkeringsgerechtigden.

Invloedsfactoren:

- De gemeente Amersfoort is zelf heel gedreven om het beleid van de nuggers goed vorm te geven. Die gedrevenheid komt van binnenuit. De invloeden van buitenaf- zoals van het

Rijk, de gemeenteraad en het college- lijken nauwelijks impact te hebben op het beleid. Aan de hand van de 'street level bureaucracy' theorie zou nader onderzocht kunnen worden hoe belangrijk de cultuur van de organisatie is. Deze theorie komt in dit onderzoek verder niet aan de orde.

Verbeterpunten

Samengevat, kunnen onderstaande verbeterpunten worden afgeleid uit de casus gemeente Amersfoort betreffende het beleidsvormende niveau:

Normen:

- De gemeente Amersfoort heeft geen SMART doelstellingen geformuleerd over de re-integratie van nuggers. Dit gaat ten koste van de kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad. Tevens is het beleid daardoor niet transparant.

Invloedsfactoren:

- Er zijn nog veel verbetermogelijkheden voor de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Deze sluiten nu niet aan bij de overheersende rationaliteiten van de gemeente Amersfoort. Zij geeft aan vooral meer behoefte te hebben aan meer financiële ondersteuning, meer mogelijkheden tot digitale kennisuitwisseling en meer politieke aandacht voor de nuggers. Wat betreft de instrumenten die nu worden ingezet, geeft Amersfoort aan dat:
 - o de aanpassing van de financiële prikkel in de Wwb in economisch opzicht niets verandert voor de sociale diensten. De geïnterviewde geeft aan dat het "een sigaar uit eigen doos" is.
 - o de geïnterviewde geeft ook aan vooral geen behoefte te hebben aan nog meer voorlichtingsdagen of juridische dictaten.

In verband met de economische recessie, de toename van het aantal uitkeringsgerechtigden en daarmee de afkalvende capaciteit van de gemeente om nuggers te bemiddelen, kan juist de inzet van goede sturingsinstrumenten een belangrijke rol gaan spelen. Dit is dus vooral belangrijk met het oog op de exogene variabelen zoals het beschikbare budget en de krapte-indicator, welke in de nabije toekomst het beleid negatief kunnen gaan beïnvloeden.

5.5.2. Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsuitvoerend niveau: good practices en verbeterpunten?

Good practices

Samengevat, kunnen de volgende good practices worden afgeleid uit de casus Amersfoort betreffende het beleidsuitvoerende niveau:

Normen:

- De gemeente Amersfoort voldoet bijna volledig aan alle normen. Dit betekent dat de gemeente gebruik maakt van een goed functionerend lokaal netwerk ten behoeve van het bereiken en activeren van nuggers.
- Tevens betekent dit dat daarbij het activeren van de nuggers gericht is op de lange termijn en dat er ook duidelijk sprake is van een vraaggerichte benadering. Kortom: er is sprake van een succesvolle uitvoering.
- De gemeente Amersfoort heeft dan ook een pro-actieve houding richting de nuggers en onderneemt veel activiteiten. Een greep uit deze good practices:
 - o De uitvoerders hebben bijvoorbeeld advertenties geplaatst in de lokale krant;
 - o Er zijn contacten gelegd met verschillende werkgevers voor werk/ leer plekken voor nuggers;
 - o Er worden ook sociale activeringstrajecten ingezet voor nuggers in samenwerking met vrijwilligersorganisatie Ravelijn;

- Door middel van de AV-teams worden nuggers direct aangesproken door de gemeente.
- Het gerichte beleid van Amersfoort heeft geleid tot goede resultaten: in de periode oktober 2007 – oktober 2008 zijn 192 nuggers ingestroomd, waarvan er 66 binnen dat jaar werk hadden. De gemeente Amersfoort voldoet daarmee ruimschoots aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord.

Invloedsfactoren:

- De samenwerking tussen Amersfoort en zijn belangrijkste bondgenoten – het UWV WERKbedrijf, de N.V.A en Ravelijn – is zeer hecht.
- De goede samenwerking komt ook naar voren uit:
 - Een grotendeels passende regierol van de gemeente;
 - Het aanwezig zijn van alle regiecomponenten;
 - Een kwalitatief goede ketensamenwerking;
 - Een goede evaluatie op de criteria voor wederzijdse samenwerking;
- Bovenstaande factoren kunnen allemaal hebben bijgedragen aan het succes van de uitvoering. Echter in dit onderzoek kan de precieze invloed niet worden nagegaan. Daarvoor is aanvullend kwantitatief en statistisch onderzoek nodig.

Verbeterpunten

Samengevat, kunnen onderstaande verbeterpunten worden afgeleid uit de casus Amersfoort betreffende het beleidsuitvoerende niveau:

Normen:

- De re-integratie van nuggers is gekoppeld aan het regionale arbeidsmarktbeleid. De gemeente geeft echter aan zich vooral verantwoordelijk te voelen voor laagopgeleide nuggers. Dit terwijl in de discussie op hoger niveau juist ook het vraagstuk van het betrekken van hoogopgeleiden in de arbeidsmarkt en het vinden van voldoende gespecialiseerde mensen centraal staat. Echt een knelpunt is dit niet. In de praktijk blijkt namelijk dat de gemeente toch vooral redelijk goedgeschoolde mensen bereikt. Daarnaast is deze afbakening van de gemeente ook begrijpelijk. De gemeente is voor wat betreft de nuggers ook maar verantwoordelijk voor ongeveer 10% van deze doelgroep. Dit roept wel de vraag op, bij wie de verantwoordelijkheid dan zou moeten liggen en hoe het arbeidsmarktbeleid in zijn geheel aangestuurd moet worden.
- Voor een beter inzicht in het bestand nuggers, en de kenmerken van deze groep, zou de registratie eventueel nog verbeterd kunnen worden. Een betere registratie van de kenmerken, zoals opleidingsniveau e.d., kan op beleidsmatig niveau weer worden gebruikt als input voor het regionale arbeidsmarktbeleid.

Invloedsfactoren:

- De regierol van de gemeente is grotendeels passend bij de situatie. Wel zou de gemeente in haar regierol nog iets meer het voortouw kunnen nemen.

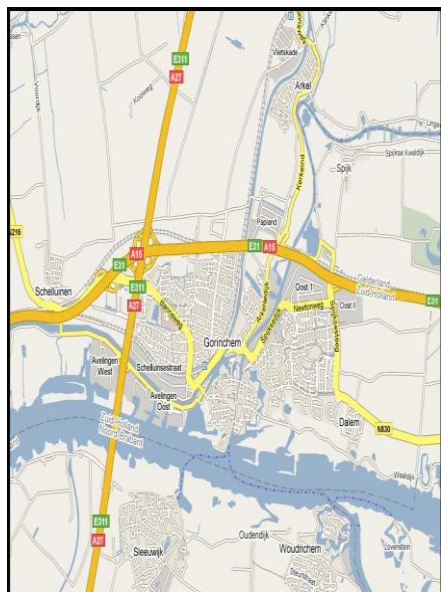
5.5.3. Conclusies algemeen

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat het beleid van de gemeente Amersfoort ten aanzien van nuggers zowel op beleidsvormend, als op beleidsuitvoerend niveau goed functioneert. Er zijn meer good practices, dan verbeterpunten en de resultaten zijn ook prima in orde. Dit betekent dat Amersfoort recht doet aan haar voortrekkersrol, en haar titel als beste sociale dienst van Nederland. In hoofdstuk 7 en 8 zullen nog enkele overkoepelende conclusies aan bod komen, waarbij het beleid van de gemeente Amersfoort op bepaalde punten vergeleken zal worden met andere gemeenten/ sociale diensten.

6.1. Inleiding: De RSD AOV & de gemeente Gorinchem

In dit hoofdstuk wordt het lokale activerende arbeidsmarktbeleid van de Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (verder: RSD AOV) ten aanzien van nuggers onder de loep genomen. De RSD AOV voert "de wet- en regelgeving uit op het gebied van werk, uitkeringen, bijzondere kosten, schulden, inburgering en scholing" (www.rsdaov.nl, 2009a). Het verzorgingsgebied van de RSD AOV bestaat in totaal uit ongeveer 130.000 inwoners. De sociale dienst is een samenwerkingsverband van de gemeenten Gorinchem (34.641 inwoners), Leerdam (20.738 inwoners), Hardinxveld-Giessendam (17.547 inwoners), Giessenlanden (14.421 inwoners), Zederik (13.396 inwoners), Lingewaal (10.926 inwoners), Graafstroom (9.821 inwoners) en Liesveld (9.725 inwoners) (www.rsdaov.nl, 2009a; www.cbs.nl, 2009b). Van deze gemeenten is Gorinchem het grootst. Gorinchem is een middelgrote gemeente gelegen in de provincie Zuid-Holland.

De gemeente telt op dit moment 34.641 inwoners, en is daarmee qua inwoneraantal de 125^e gemeente van Nederland (www.cbs.nl, 2009b). Naar verwachting groeit het aantal inwoners naar ruim 35.000 inwoners in 2025 (www.cbs.nl, 2009c). Er wordt dus geen grote groei van het aantal inwoners verwacht. Dit geldt evenzo voor de overige gemeenten die aangesloten zijn bij de RSD AOV (www.cbs.nl, 2009c). Dat maakt Gorinchem en omgeving op de lange termijn gevoelig voor vergrijzing.

Figuur 6.1: Kaart van de gemeente Gorinchem (bron: www.maps.google.nl, 2009b).

De gemeente Gorinchem, diens omgeving en de RSD AOV behoren tot de overkoepelende RPA-regio Rijnmond (www.platformarbeidsmarkt.nl, 2009). De krapte-indicator van deze regio is in de periode oktober 2007 – januari 2009 afgenomen van 0,75 (zeer krap) naar 0,43 (gemiddeld). Dit betekent dat binnen een relatief korte periode het aantal vacatures behoorlijk is gedaald. Echter, in vergelijking met de andere regio's scoort de regio Rijnmond nog steeds goed op de krapte-indicator. In veel regio's is het aantal beschikbare vacatures veel minder (RWI, 2009, 71). In tabel 6.2 wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de krapte-indicator van de RPA-regio Rijnmond in vergelijking met de RPA-regio Eemland en het gemiddelde (Nederland). In bijlage X is de complete tabel weergegeven voor alle regio's.

Van de acht gemeenten in de RSD AOV is Gorinchem de grootste gemeente. Vandaar dat Gorinchem de rol van voortrekkersgemeente voor de Alblasserwaard op zich heeft genomen. In dit hoofdstuk wordt daarom de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid van de RSD AOV in relatie tot de ontwikkelingen in Gorinchem bestudeerd. Hierbij wordt in het bijzonder ingezoomd op het beleid ten aanzien van nuggers.

In paragraaf 6.2 wordt deze ontwikkeling allereerst in grote lijnen geschetst ter wille van de beeldvorming. Vervolgens wordt in de paragrafen 6.3 en 6.4 ingezoomd op het huidige beleid ten aanzien van nuggers. In paragraaf 6.3 komt aan bod hoe dit beleid op het beleidsvormende niveau functioneert, en welke factoren mogelijk invloed hebben uitgeoefend op het beleid. In paragraaf 6.4 komt

aan bod hoe dit op het beleidsuitvoerende niveau functioneert, en welke factoren hier mogelijk invloed op hebben uitgeoefend. In paragraaf 6.5 worden ten slotte enkele conclusies gepresenteerd. De uitgebreide analyse en gedetailleerde onderbouwing is opgenomen in bijlage XII.

Tabel 6.2: Een vergelijking van de krapte-indicator voor de perioden okt-2007, okt-2008 en jan-2009 van de RPA-regio's Rijnmond, Eemland en het gemiddelde in Nederland (bron: RWI, 2009,71).

RPA-regio	Krapte – indicator & typering (van zeer krap, krap, gemiddeld naar ruim en zeer ruim)		
	Oktober 2007	Oktober 2008	Januari 2009
Nederland	0,77 (zeer krap)	0,6 (krap)	0,34 (ruim)
Rijnmond	0,75 (zeer krap)	0,61 (krap)	0,43 (gemiddeld)
Eemland	0,73 (zeer krap)	0,85 (zeer krap)	0,33 (ruim)

6.2. Context: het activerende arbeidsmarktbeleid en specifiek nuggersbeleid van de RSD AOV/ Gorinchem

6.2.1. Beleid RSD AOV en aanpalend beleid Gorinchem: nuggers worden niet concreet genoemd

Het sociale beleid van de gemeente Gorinchem en de in paragraaf 6.1 genoemde omliggende gemeenten wordt uitgevoerd door de RSD AOV. De RSD AOV is opgericht in 2001. De gemeenschappelijke regeling moest er toe leiden dat de bedrijfsvoering van de sociale diensten verder zou professionaliseren, en dat de kwaliteit van de dienstverlening en efficiency zouden verbeteren (www.gorinchem.nl, 2009b, 2). In de beleidsstukken van de RSD AOV wordt veel aandacht geschonken aan de activering van uitkeringsgerechtigden. Het activeren van nuggers wordt echter nauwelijks genoemd. (www.gorinchem.nl, 2009e; idem, 2009f; idem, 2009g; RSD AOV, 2005a; idem, 2005b; idem, 2006; idem, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007c). Wel geeft de RSD AOV voornemens te zijn de omslag te maken van aanbodgericht werken naar vraaggericht werken (RSD AOV, 2007a, 7; idem, 2007c, 7 en 18). Tevens geeft hij aan actief te stimuleren dat allochtone vrouwen met kinderen deelnemen aan het arbeidsproces, onder andere door het geven van voorlichtings-bijeenkomsten en ondersteuning in kinderopvang (RSD AOV, 2007a, 50;).

Er is geen duidelijke overlap tussen de beleidsvelden van Gorinchem en het sociale beleid van de RSD AOV betreffende de activeringsdoelstellingen. Met de komst van de WMO toont de gemeente wel meer aandacht voor het: "versterken van zelfredzaamheid van inwoners" (www.gorinchem.nl, 2009h; idem, 2009i). Maar deze ambities worden niet concreet vertaald in het begeleiden naar werk o.i.d. (Gemeente Gorinchem, 2007a, 12). Ook in het

jeugdbeleid van de gemeente is niet direct een koppeling zichtbaar met het doel van re-integratie naar werk. Het activeren naar werk neemt wél een belangrijke plaats in binnen het inburgeringsbeleid van de gemeente Gorinchem. De gemeente benoemt de nuggers zonder betaalde baan zelfs als een prioritaire groep, naast uitkeringsgerechtigde inburgeraars en geestelijke bedienaren (Gemeente Gorinchem, 2006a, 2). De gemeente ziet de nuggers voornamelijk als: "allochtone vrouwen in een achterstandspositie met kinderen tot 18 jaar" (idem, 2006, 2, 12). In 2007 is de uitvoering van het inburgeringsbeleid overgedragen aan de RSD AOV (www.gorinchem.nl, 2009k).

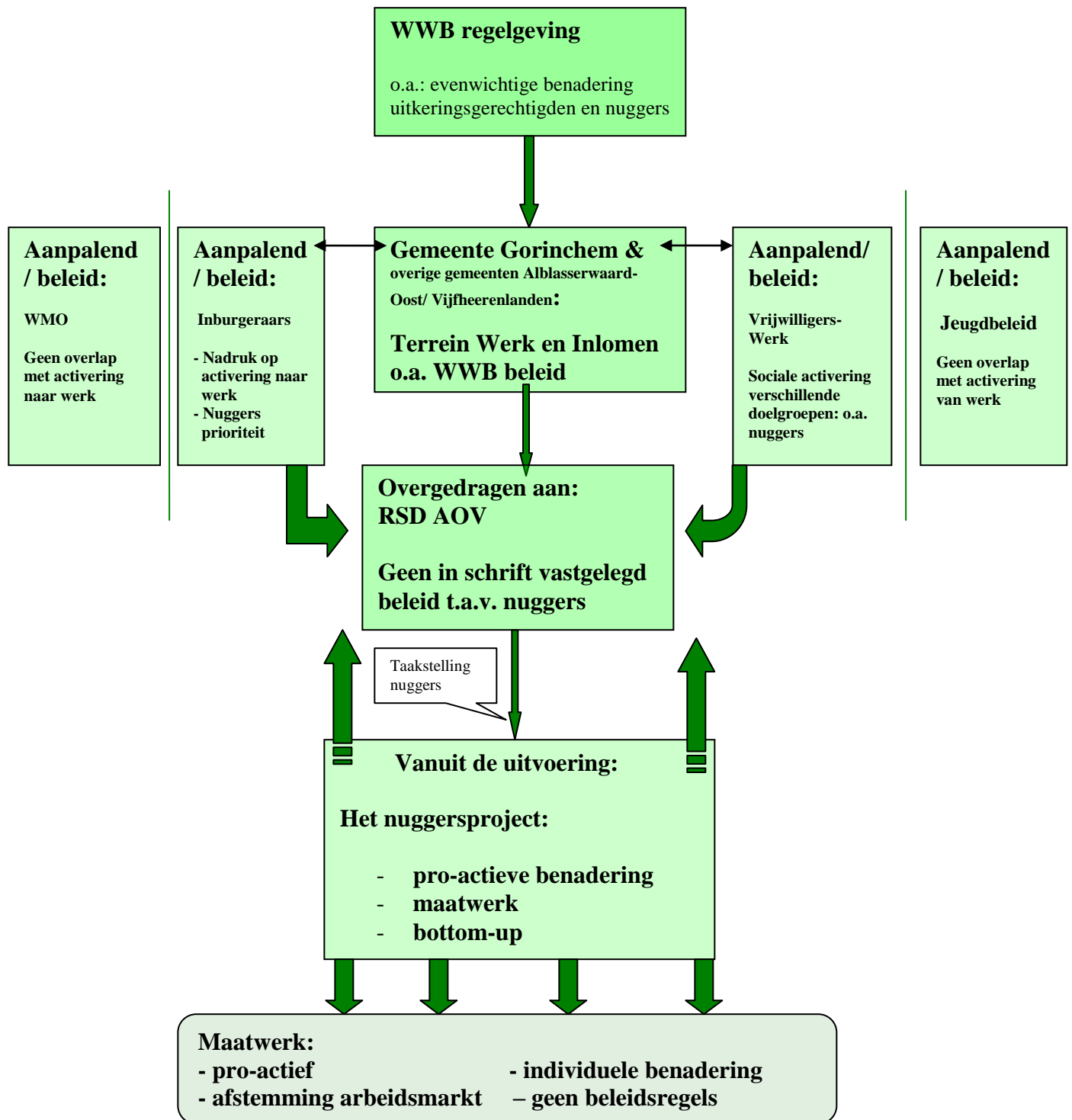
6.2.2. Uitvoering beleid RSD AOV: apart nuggers project en pro-actieve benadering

Uit paragraaf 6.2.1 blijkt dat er nauwelijks beleid ten aanzien van nuggers is vastgelegd in nota's bij de RSD AOV en de gemeente Gorinchem. Toch staat de RSD AOV bekend om zijn succesvolle aanpak bij deze groep. Deze aanpak wordt dan ook regelmatig uitgelicht in persberichten (www.vng.nl, 2009a, 10; www.rpa-nhn.nl, 2009; www.minszw.nl, 2009). Tijdens het interview dat is afgenomen met de projectleider en klantmanagers van het nuggersproject wordt aangegeven dat het beleid ten aanzien van de nuggers vanuit de uitvoering tot stand is gekomen. De geïnterviewden zijn van mening dat het succes van het nuggersproject deels ook tot stand is gekomen, doordat het vanuit de uitvoering is opgezet. Dit heeft de uitvoerders veel vrijheid en ruimte gegeven om het project op poten te zetten, om af te tasten wat mogelijk en haalbaar is, en om maatwerk te leveren (Coumans et al., 2009). Behalve dat er geen nuggersbeleid op schrift staat, zijn er ook geen specifieke beleidsregels ten aanzien van nuggers vastgesteld. De re-integratie ondersteuning van de RSD AOV staat open voor iedereen, ongeacht wat het gezinsinkomen is. Tevens is er geen maximumbedrag voor de trajecten vastgesteld.

De uitvoerders hebben veel activiteiten ondernomen om het nuggersproject tot een succes te maken en om de nuggers te kunnen bereiken. De geïnterviewden geven aan dat ze de doelgroep heel gericht en pro-actief hebben benaderd: ze hebben bijvoorbeeld advertenties geplaatst in de lokale krant; ze zijn gericht naar moskeeën gegaan; er zijn contacten gelegd met zorginstellingen voor werk/ leer plekken voor nuggers; er is een tour langs alle wethouders van de gemeenten van het regionale samenwerkingsverband gepland e.d. Deze pro-actieve houding heeft tot goede resultaten geleid. In 2008 heeft de dienst in plaats van 25 nuggers, 50 nuggers geholpen. Er worden vooral herintreedsters bereikt, zowel allochtone als autochtone vrouwen. Jongeren komen niet vaak voor. De inburgeraars maken nog niet echt opvallend deel uit van het bestand. Dit komt mede doordat de inburgeringstrajecten pas medio 2007 zijn opgestart. Van de nuggers die worden bereikt, is een deel hoogopgeleid en een deel laagopgeleid. Beide groepen hebben volgens de geïnterviewden wel een redelijk grote afstand tot de arbeidsmarkt.

6.2.3. Huidige stand van zaken: beleid ten aanzien van nuggers en visie op regionaal arbeidsmarktbeleid?

De geïnterviewden geven aan dat het nuggersproject wordt gecontinueerd. De economische crisis oefent daar voorlopig, wat hen betreft, geen invloed op uit. Ze blijven gefocust op de lange termijn en de verwachte arbeidstekorten als gevolg van de vergrijzing. Nuggers blijven volgens de geïnterviewden een belangrijke bron van arbeidspotentieel voor sectoren waar arbeidskrachte wordt verwacht. In figuur 6.3 is het (aanpalende) beleid van de RSD AOV en de gemeente Gorinchem uitgewerkt. Voor 2009 is de doelstelling, die nog niet in beleid is vastgelegd, om 62 nuggers te activeren. Naarmate het nuggersproject vordert, wordt het beleid volgens de planning ook langzaam uitgekristalliseerd in beleidsstukken. De geïnterviewden geven verder aan dat ze zich zeer bewust zijn van hun voorttrekkersrol.

Figuur 6.3: Samenhang tussen (aanpalend) beleid van de RSD AOV en Gorinchem, betrekking hebbende op de nuggers.

6.3. Analyse RSD AOV/ Gorinchem: het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op het beleidsvormende niveau

In paragraaf 6.2 is de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid en het nuggersbeleid van de RSD AOV/ Gorinchem in grote lijnen geschetst. In deze paragraaf wordt ingezoomd op de huidige stand van zaken wat betreft het beleid ten aanzien van nuggers op beleidsvormend niveau.

De bevindingen aangaande de normen en de bevindingen met betrekking tot de invloedsfactoren worden in respectievelijk paragraaf 6.3.1 en paragraaf 6.3.2 gepresenteerd. De bevindingen worden weergegeven in tabellen ten behoeve van de overzichtelijkheid. De gedetailleerde analyse is opgenomen in bijlage XII. In bijlage XIII is daarnaast een overzicht opgenomen van de geïnterviewde en geënquêteerde personen.

6.3.1. De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst

In het tweede hoofdstuk zijn een aantal normen geformuleerd voor het beleidsvormende niveau. In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen toetsen op deze normen uitgewerkt. In tabel 6.4 is opgenomen hoe de RSD AOV/ Gorinchem scoort op de normen. In bijlage XII zijn de gedetailleerde onderbouwing en analyse per norm opgenomen.

Tabel 6.4: Score van de RSD AOV/ Gorinchem op de normen m.b.t. het beleidsvormende niveau

Normen (zie bijlage III & bijlage V)	Score: in hoeverre voldoet de RSD AOV/ Gorinchem aan de normen op beleidsvormend niveau?				
	Geheel 5	Grotendeels 4	Gedeeltelijk 3	Minimaal 2	Niet 1
1) Bewust van voortrekkersrol en maatschappelijk belang activeren nuggers	X				
2) Positieve waardering doelstelling die is opgesteld door VNG en ministerie van SZW	X				
3) Gericht beleid en aparte doelstellingen t.a.v. nuggers		X			
4) Gericht op verschillende subgroepen nuggers en de daaraan verbonden belangen	X				
5) Doelstellingen voldoen aan de SMART criteria van good governance					X
6) Nuggersbeleid conflicteert niet met ander beleid	X				
7) Evenwichtig beleid t.a.v. nuggers en uitkeringsgerechtigden	X				

Tabel 6.4 laat zien dat de RSD AOV/ Gorinchem goed scoort op de in hoofdstuk twee geformuleerde normen aangaande het nuggersbeleid op beleidsvormend niveau. Zij voldoet grotendeels tot ruimschoots aan 6 van de 7 normen. Haar beleid komt dus in de buurt van het ideaalplaatje dat is geschetst in hoofdstuk twee. Zij schept voldoende mogelijkheden om de nuggers te activeren en neemt haar voortrekkersrol hierin serieus.

De enige norm waar de gemeente niet aan voldoet, is de norm t.a.v. de SMART doelstellingen. Dit hoeft geen implicaties te hebben voor de effectiviteit van het beleid, maar het geeft wel aan dat er van bovenaf en van buitenaf weinig zicht en controle is op het beleid. Zonder SMART doelstellingen, afgezien van de streefcijfers naar rato, is het ook lastig om het resultaat te beoordelen. Dit roept vervolgens de vraag op welke rol de gemeenteraad en het college bijvoorbeeld hebben gespeeld bij de totstandkoming van het beleid. In de volgende paragraaf wordt dat nader bestudeerd, tezamen met andere mogelijke invloedsfactoren. Kan er in het aanwezig zijn of ontbreken van de mogelijke invloedsfactoren een verklaring schuilen voor het succes van het beleid?

6.3.2. De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsvormend niveau getoetst

In paragraaf 6.3.1 is het beleid van de RSD AOV/ Gorinchem ten aanzien van nuggers op beleidsvormend niveau getoetst op de normen. In deze paragraaf wordt de focus verlegd naar factoren die mogelijk invloed kunnen uitoefenen op hoe het beleid wordt vormgegeven. Deze factoren zijn in hoofdstuk drie aan bod gekomen. Allereerst wordt gekeken naar de instrumenten die worden ingezet vanuit het Rijk om gemeenten te stimuleren meer aan de activering van nuggers te doen. Daarna wordt ingezoomd op de rol van de gemeenteraad. Heeft de gemeenteraad de afgelopen jaren aandacht geschonken aan de activering van nuggers en heeft dit invloed uitgeoefend op hoe het beleid uiteindelijk is vormgegeven? Ten slotte wordt nagegaan wat de kleur van het college is en of de hiermee samenhangende politieke ideologieën wellicht van invloed zijn geweest.

In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen beoordelen van de invloedsfactoren uitgewerkt. In tabel 6.5 is opgenomen in hoeverre de invloedsfactoren mogelijk wel of geen invloed hebben uitgeoefend op het beleid. In bijlage XII is de gedetailleerde analyse van de invloedsfactoren opgenomen.

Tabel 6.5: relatie tussen invloedsfactoren en nuggersbeleid van de RSD AOV/ Gorinchem

Invloedsfactoren (zie bijlage III & bijlage V)	Invloed: hebben de factoren invloed uitgeoefend op de vormgeving van het nuggersbeleid?		
	Positieve relatie ++	Neutrale relatie (gedeeltelijk) +-	Geen relatie --
1) Sturingsinstrumenten vanuit Rijk			--
2) Gemeenteraad			--
3) Kleur college			--

Uit tabel 6.5 blijkt dat geen van de in hoofdstuk drie besproken mogelijke invloedsfactoren daadwerkelijk invloed hebben uitgeoefend op de succesvolle vormgeving van het beleid. Ten eerste de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Deze sluiten niet aan bij de

rationaliteitenmodellen van de gemeente en hebben volgens de geïnterviewden nauwelijks effect gesorteerd op het beleid. Deze instrumenten zullen veel meer gericht ingezet moeten worden om mogelijk effect uit te oefenen op het beleid. De geïnterviewden geven daarbij aan dat er vooral behoefte is aan meer politieke aandacht voor nuggers en aan meer toegankelijke digitale kennisuitwisseling via de bestaande internetsites. Bijvoorbeeld door de cijfers t.a.v. de nuggers op te nemen in Statline, de kernkaart Werk en bijstand, de gemeente atlas of de Suwi landkaart. Tevens geven ze aan dat het voor sociale diensten met een laag W-budget van belang is dat ze meer en betere financiële prikkels krijgen. Er is vooral geen behoefte aan nog meer voorlichtingsdagen of de vastlegging van taken in wetgeving.

Ten tweede de gemeenteraad. Er is vanuit de raad van Gorinchem de afgelopen jaren geen specifieke aandacht geweest voor de activering van nuggers. Het beleid ten aanzien van nuggers komt dus niet voort vanuit de kaderstellende rol van de gemeenteraad. Aangezien er geen SMART doelstellingen t.a.v. nuggers zijn vormgegeven (zie paragraaf 6.3.1) krijgt de raad ook geen kans om een kaderstellende en controlerende rol in te nemen.

Ten derde de kleur van het college. Zoals aangegeven is er vanuit de raad geen noemenswaardige, concrete aandacht geschonken aan het activeren van nuggers. Dit gecombineerd met het feit dat er niet overduidelijk een kleur overheerst in het college van Gorinchem, maakt dat deze invloedsfactor verder niet te toetsen is. Geconcludeerd kan worden dat in de casus RSD AOV/ Gorinchem de kleur van het college hoogst waarschijnlijk geen invloed heeft uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven.

Wel blijkt uit het afgenomen interview met de uitvoerders van de RSD AOV, dat het nuggersbeleid vooral vanuit de afdeling zelf tot stand is gekomen (zie bijlage XII, 2). Dit betekent dat eventuele invloedsfactoren eerder gezocht zullen moeten worden in de theorie van de 'street level bureaucracy', zoals beschreven in paragraaf 4.2.1 Dit is echter in dit onderzoek verder niet uitgewerkt.

Ten slotte dient er nog een opmerking gemaakt te worden over de in paragraaf 4.2.3 besproken exogene variabelen. De RSD AOV is een gezamenlijke sociale dienst van verschillende gemeenten. Hierdoor heeft de sociale dienst de verantwoordelijkheid voor een groot verzorgingsgebied met in totaal 130.000 inwoners. De RSD AOV werkt efficiënt en heeft ook voldoende budget tot beschikking om de nuggers te activeren. De geïnterviewden geven tijdens het interview aan dat het bij een veel kleiner inwoneraantal en budget de vraag zou zijn in hoeverre er middelen worden uitgetrokken voor de nuggers.

Daarnaast blijkt uit het interview dat tevens de regionale werkloosheid en arbeidskrapte een rol spelen ten aanzien van het nuggersbeleid. Tot oktober 2008 was de krapte-indicator in de regio zeer krap tot krap. Vanaf januari 2009 is de krapte indicator gemiddeld (zie tabel 6.2). Dit betekent dat er tot oktober 2008 een grote vraag naar arbeidskrachten was, terwijl de werkloosheid laag was. Een ideale situatie om op de activering van nuggers in te zetten. Vanaf januari is de werkloosheid toegenomen en de vraag naar arbeidskrachten gedaald. Echter, de krapte indicator is met de aanduiding 'gemiddeld' nog steeds goed in vergelijking met andere delen in Nederland (zie bijlage X). De geïnterviewden geven aan dat de arbeidsmarktomstandigheden een rol hebben gespeeld in het aanjagen van het nuggersbeleid.

6.4. Analyse RSD AOV/ Gorinchem: het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op het beleidsuitvoerende niveau.

In paragraaf 6.3 zijn de normen en invloedsfactoren aangaande het nuggersbeleid op beleidsvormend niveau getoetst en geanalyseerd. In deze paragraaf wordt nu verder gegaan met de analyse van het beleidsuitvoerende niveau.

De bevindingen aangaande de normen en de bevindingen met betrekking tot de invloedsfactoren worden in respectievelijk paragraaf 6.4.1 en paragraaf 6.4.2 gepresenteerd. De bevindingen worden weergegeven in tabellen ten behoeve van de overzichtelijkheid. De gedetailleerde analyse is opgenomen in bijlage XII. In bijlage XIII is daarnaast een overzicht opgenomen van de geïnterviewde en geïnterviewde personen.

6.4.1. De normen met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst

In het tweede hoofdstuk zijn een aantal normen geformuleerd voor het beleidsuitvoerende niveau. In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen toetsen op deze normen uitgewerkt. In tabel 6.6 is opgenomen hoe de RSD AOV/ Gorinchem scoort op de normen. In bijlage XII zijn de gedetailleerde onderbouwing en analyse per norm opgenomen.

Tabel 6.6: Score van RSD AOV/ Gorinchem op de normen m.b.t. het beleidsuitvoerende niveau

Normen (zie bijlage III & bijlage V)	Score: in hoeverre voldoet de RSD AOV/ Gorinchem aan de normen op beleidsuitvoerend niveau?				
	Geheel 5	Grotendeels 4	Gedeeltelijk 3	Minimaal 2	Niet 1
1) Kennis van doelgroep en hoe diverse subgroepen te bereiken		X			
2) De kenmerken van de bereikte nuggers worden geregistreerd			X		
3) Beleid is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht; d.w.z. gericht op menselijk kapitaal en aansluiting arbeidsmarkt	X				
4) Het netwerk wordt gebruikt om nuggers te bereiken en te activeren		X			
5) De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien		X			

Tabel 6.6 laat zien dat de RSD AOV/ Gorinchem ook goed scoort op de normen betreffende het nuggersbeleid op beleidsuitvoerend niveau. Zij voldoet grotendeels tot geheel aan vier van de vijf gestelde normen. Dit betekent dat er sprake is van een goed functionerend lokaal

netwerk, ten behoeve van het re-integreren van nuggers. De gemeente zet zich pro-actief in om de nuggers te bereiken, en maakt daarbij gebruik van het lokale netwerk. Voor een beter inzicht in het bestand nuggers, en de kenmerken van deze groep, zou de registratie eventueel nog verbeterd kunnen worden. Dit kan op beleidsmatig niveau weer worden gebruikt als input voor het regionale arbeidsmarktbeleid.

6.4.2. De invloedsfactoren met betrekking tot het beleid voor nuggers op beleidsuitvoerend niveau getoetst

In paragraaf 6.4.1 zijn de normen met betrekking tot het beleidsuitvoerend niveau getoetst. In deze paragraaf wordt nu verder ingegaan op factoren die mogelijk beïnvloeden hoe het lokale netwerk op beleidsuitvoerend niveau ten aanzien van nuggers functioneert. Welke factoren kunnen hebben bijgedragen aan het succesvolle nuggersbeleid?

Deze factoren zijn in hoofdstuk drie aan bod gekomen. Allereerst wordt gekeken naar de regierol van de gemeente en of deze passend is bij de situatie. Daarna wordt ingezoomd op de regiecomponenten. Zijn alle regiecomponenten voor een succesvolle regierol aanwezig? Vervolgens komt de ketensamenwerking tussen het UWV WERKbedrijf en de gemeente aan bod. Hoe is deze samenwerking en bevordert dit het zicht op en de mogelijkheden voor de nuggers? Ten slotte wordt bestudeerd hoe de samenwerking tussen alle betrokken actoren is en of deze voldoet aan de evaluatiecriteria van De Bruijn en Ten Heuvelhof (2007).

In bijlage V zijn de indicatoren voor het kunnen beoordelen van de invloedsfactoren uitgewerkt. In tabel 6.7 is opgenomen in hoeverre de invloedsfactoren mogelijk wel of geen invloed hebben uitgeoefend op het beleid. In bijlage XII is de gedetailleerde analyse van de invloedsfactoren opgenomen.

Tabel 6.7: relatie tussen invloedsfactoren en nuggersbeleid RSD AOV/ Gorinchem

Invloedsfactoren (zie bijlage III & bijlage V)	Invloed: hebben de factoren invloed uitgeoefend op de vormgeving van het nuggersbeleid?		
	Positieve relatie ++	Neutrale relatie (gedeeltelijk) +-	Geen relatie --
1) Passende regierol	++		
2) Aanwezigheid regiecomponenten	++		
3) Optimale ketensamenwerking	++		
4) Er wordt voldaan aan alle evaluatiecriteria voor een goede samenwerking	++		

Uit de analyse van bijlage XII komt naar voren dat alle mogelijke invloedsfactoren, zoals beschreven in hoofdstuk drie, aanwezig zijn bij de RSD AOV/ Gorinchem. Zijn regierol is passend. Alle regiecomponenten voor een succesvolle regierol zijn aanwezig. Er is sprake van een optimale ketensamenwerking tussen het UWV WERKbedrijf en de sociale dienst. En er wordt voldaan aan alle evaluatiecriteria die wijzen op een goede samenwerking tussen de betrokken actoren. Dit betekent dat deze invloedsfactoren tezamen, of apart, heel goed bijgedragen kunnen hebben aan het succesvolle nuggersbeleid op beleidsuitvoerend niveau.

Let wel, de invloed kan niet onomstotelijk worden vastgesteld, aangezien het hier een case studie betreft. Het betreft dus een aanwijzing. Hieronder wordt kort nog ingegaan op de afzonderlijke invloedsfactoren

Ten eerste de passende regierol. Uit de analyse, zie bijlage XII, blijkt dat een uitvoeringsgerichte regierol het meest passend is bij de situatie. In de praktijk vervult de RSD AOV een voornamelijk uitvoeringsgerichte regierol binnen een klein, maar hecht samenwerkingsverband. Daarnaast is binnen de context van het bredere regionale arbeidsmarktveld een faciliterende regierol te herkennen van de sociale dienst. De uitvoeringsgerichte regierol overheerst echter. Dit past goed bij de situatie van de RSD AOV.

Ten tweede de aanwezigheid van de regiecomponenten. In hoofdstuk drie is uitgelegd dat volgens de theorie het succes van de regierol kan worden bepaald aan de hand van een aantal regiecomponenten. Al deze regiecomponenten blijken grotendeels tot geheel aanwezig te zijn bij de RSD AOV/ Gorinchem. Hij houdt overzicht op de situatie, Hij legt aan alle actoren verantwoording af over het geheel, hij is gevorderd in het uitzetten van beleidlijnen t.a.v. het geheel, en hij organiseert inzet en samenwerking tussen alle betrokken actoren met het oog op het geheel.

Ten derde de ketensamenwerking. Geconcludeerd kan worden dat de ketensamenwerking met het UWV WERKbedrijf zeer goed is. Dit zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren. Van een samenwerking met de SVB is geen sprake. Echter, het is onduidelijk of een hechtere samenwerking tot nog betere resultaten zou kunnen leiden. De geïnterviewden geven bijvoorbeeld aan dat de SVB zich alleen richt op het verstrekken van uitkeringen en dat er verwarring zou kunnen ontstaan door deze organisatie bij de re-integratie van Anw-ers te betrekken.

Ten vierde de evaluatiecriteria. Uit de analyse in bijlage XII komt naar voren dat de RSD AOV ook op deze evaluatiecriteria goed scoort. Dit betekent dat tevens de goede kwaliteit van de samenwerking deels een verklaring zou kunnen zijn voor het goed functionerende lokale netwerk. Alle betrokken actoren zijn tevreden over het verloop van het beleid, gedurende het project zijn problemen opgelost, de partijen hebben geleerd van het proces, er zijn duurzame relaties ontstaan, en de betrokken actoren geven aan dat er sprake is geweest van een fair proces.

6.5. Conclusie RSD AOV/ Gorinchem: Good practices en verbeterpunten in het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers?

In deze paragraaf worden de belangrijkste conclusies besproken met betrekking tot het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers, zoals vormgegeven en uitgevoerd door de RSD AOV/ Gorinchem. Behandeld worden de good practices en verbeterpunten van deze casus. In hoofdstuk 7 en 8 komende overkoepelende conclusies aan bod.

6.5.1. Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsvormend niveau: good practices en verbeterpunten?

Good practices

Samengevat, kunnen onderstaande good practices worden afgeleid uit de casus RSD AOV/ Gorinchem betreffende het beleidsvormende niveau:

Normen:

- De RSD AOV voldoet aan bijna alle normen: er is een intensieve benadering van de nuggers

- De dienst tracht ook duidelijk een invulling te geven aan zijn voorbeeldrol als voortrekkersgemeente.
- De sociale dienst heeft een heel evenwichtig beleid ten aanzien van uitkeringsgerechtigden en nuggers: nuggers krijgen dus dezelfde kansen als de uitkeringsgerechtigden.

Invloedsfactoren:

- De RSD AOV is zelf heel gedreven om het beleid van de nuggers goed vorm te geven. Die gedrevenheid komt van binnenuit. De invloeden van buitenaf- zoals van het Rijk, de gemeenteraad en het college- lijken nauwelijks impact te hebben op het beleid. Aan de hand van de 'street level bureaucracy' theorie zou nader onderzocht kunnen worden hoe belangrijk de cultuur van de organisatie is. Deze theorie komt in dit onderzoek verder niet aan de orde.

Verbeterpunten

Samengevat, kunnen onderstaande verbeterpunten worden afgeleid uit de casus RSD AOV/ Gorinchem betreffende het beleidsvormende niveau:

Normen:

- De RSD AOV heeft bijna niets over de nuggers opgenomen in beleidsstukken en heeft daardoor ook geen SMART doelstellingen m.b.t. nuggers. Dit gaat ten koste van de kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraden. Tevens is het beleid daardoor niet transparant.

Invloedsfactoren:

- Er zijn nog veel verbetermogelijkheden voor de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Deze sluiten nu niet aan bij de overheersende rationaliteiten van de RSD AOV. De dienst geeft aan vooral meer behoefte te hebben aan meer politieke aandacht voor de nuggers (ook voor de lange termijn) en meer digitale mogelijkheden tot kennisuitwisseling.

Wat betreft de instrumenten die nu worden ingezet, geeft de RSD AOV aan dat:

- o de aanpassing van de financiële prikkel in de Wwb in economisch opzicht niets verandert voor de sociale diensten. De geïnterviewden geven aan dat het "een sigaar uit eigen doos" is.
- o de geïnterviewden geven ook aan vooral geen behoefte te hebben aan nog meer voorlichtingsdagen of juridische dictaten.

De RSD AOV heeft zelf voldoende budget en ook de arbeidsmarktomstandigheden in de regio zijn relatief goed. Echter, de geïnterviewden geven aan dat dit bij veel andere sociale diensten wel knelpunten zijn. Als gevolg van de economische recessie met mogelijke bezuinigingen op het werkdeel en een voor veel regio's verslechterde krapte-indicator tot gevolg, is het volgens de geïnterviewden daarom wel van belang dat het Rijk hier met passende sturingsinstrumenten rekening mee houdt.

6.5.2. Conclusies beleid t.a.v. nuggers op beleidsuitvoerend niveau: good practices en verbeterpunten?

Good practices

Samengevat, kunnen de volgende good practices worden afgeleid uit de casus RSD AOV/ Gorinchem betreffende het beleidsuitvoerend niveau:

Normen:

- De RSD AOV voldoet bijna volledig aan alle normen. Dit betekent dat de RSD AOV gebruik maakt van een goed functionerend lokaal netwerk ten behoeve van het bereiken en activeren van nuggers.

- Tevens betekent dit dat daarbij het activeren van de nuggers gericht is op de lange termijn en dat er ook duidelijk sprake is van een vraaggerichte benadering. Kortom: er is sprake van een succesvolle uitvoering.
- De RSD AOV heeft dan ook een pro-actieve houding richting de nuggers en onderneemt veel activiteiten. Een greep uit deze good practices:
 - o De uitvoerders hebben bijvoorbeeld advertenties geplaatst in de lokale krant;
 - o Die advertenties zijn vervolgens gekoppeld aan lokale bijeenkomsten;
 - o Ze zijn gericht naar moskeeën gegaan om te vertellen over de mogelijkheden voor nuggers;
 - o Er zijn contacten gelegd met zorginstellingen voor werk/ leer plekken voor nuggers;
 - o Er is een tour langs alle wethouders van de gemeenten van het regionale samenwerkingsverband gepland. Dit om de nuggers onder hun aandacht te brengen, en om een pro-actieve houding van de gemeenten te promoten, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van stageplekken en functies voor nuggers;
 - o Ze hebben een tijd lang een column bijgehouden in de lokale krant, waarin de zoektocht van de nuggers naar een 'droombaan' werd beschreven.
- Het gerichte beleid van de RSD AOV/ Gorinchem heeft geleid tot goede resultaten: in 2008 zijn 50 nuggers ingestroomd, waarvan er 15 binnen dat jaar werk hadden. De RSD AOV/ Gorinchem is daarmee hard op weg om de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te bereiken. Elk jaar wordt de doelstelling hiertoe verhoogd. Er wordt beoogd om in 2009 62 trajecten te starten.

Invloedsfactoren:

- De samenwerking tussen de RSD AOV en zijn belangrijkste bondgenoten – het UWV WERKbedrijf en het WSP – is zeer hecht.
- De goede samenwerking komt ook naar voren uit:
 - o Een passende regierol van de gemeente;
 - o Het aanwezig zijn van alle regiecomponenten;
 - o Een kwalitatief goede ketensamenwerking;
 - o Een goede evaluatie op de criteria voor wederzijdse samenwerking;
- Bovenstaande factoren kunnen allemaal hebben bijgedragen aan het succes van de uitvoering. Echter in dit onderzoek kan de precieze invloed niet worden nagegaan. Daarvoor is aanvullend kwantitatief en statistisch onderzoek nodig.

Verbeterpunten

Samengevat, kunnen onderstaande verbeterpunten worden afgeleid uit de casus RSD AOV/ Gorinchem betreffende het beleidsuitvoerend niveau:

Normen:

- Voor een beter inzicht in het bestand nuggers, en de kenmerken van deze groep, zou de registratie eventueel nog verbeterd kunnen worden. Een betere registratie van de kenmerken, zoals opleidingsniveau e.d., kan op beleidsmatig niveau weer worden gebruikt als input voor het regionale arbeidsmarktbeleid.

6.5.3. Conclusies algemeen

In het algemeen kan geconcludeerd worden dat het beleid van de RSD AOV ten aanzien van nuggers zowel op beleidsvormend, als op beleidsuitvoerend niveau goed functioneert. Er zijn meer good practices, dan verbeterpunten en de resultaten zijn prima in orde. Dit betekent dat de RSD AOV recht doet aan zijn voortrekkersrol. In hoofdstuk 7 en 8 zullen nog enkele overkoepelende conclusies aan bod komen i.v.m. andere gemeenten/ sociale diensten.

7.1. Inleiding

In dit hoofdstuk komt een 'quickscan' aan bod. Dit dient om de contouren aan te geven van de in de vorige hoofdstukken behandelde cases. Daarnaast dient het om een algemeen beeld te geven van hoe de voortrekkersgemeenten (zie bijlage I) er nu voor staan in hun nuggersbeleid en welke factoren hier mogelijk invloed op hebben uitgeoefend. De 'quickscan' is bondiger dan de casestudies. De analyse vindt plaats op basis van de gegevens die beschikbaar zijn in het BIS of RIS. De beknopte analyse is terug te vinden in de bijlagen XIV en XV. De afbakening van de 'quickscan' maakt dat niet alle normen en invloedsfactoren geanalyseerd kunnen worden. Het richt zich daarom op de volgende normen:

Beleidsvormend niveau:

- 1.1.1: Bewust van voortrekkersrol en maatschappelijk belang activeren nuggers;
- 1.1.3: Gericht beleid en aparte doelstellingen t.a.v. nuggers;
- 1.1.4: Gericht op verschillende subgroepen nuggers en de daaraan verbonden belangen;
- 1.1.5: Doelstellingen voldoen aan de SMART criteria van good governance;
- 1.1.7: Evenwichtig beleid t.a.v. nuggers en uitkeringsgerechtigden;

Beleidsuitvoerend niveau:

- 2.1.3: Beleid is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht;
- 2.1.5: De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien.

De analyse van de invloedsfactoren wordt afgebakend tot: invloed van de gemeenteraad (periode 2007 – heden); en de exogene variabelen (inwoneraantal en krapte-indicator²²).

In paragraaf 7.2 worden allereerst de casestudies met elkaar vergeleken. Vervolgens worden in paragraaf 7.3 de resultaten van de 'quickscan' betreffende de normen gepresenteerd. In paragraaf 7.4 komen daarna de resultaten van de 'quickscan' betreffende de invloedsfactoren aan bod. In paragraaf 7.5 worden ten slotte de conclusies besproken.

7.2. Een vergelijking tussen de twee casestudies: RSD AOV/ Gorinchem en Amersfoort

7.2.1. Vergelijking tussen de gemeente Amersfoort en de RSD AOV wat betreft het beleidsvormende niveau en invloedsfactoren

Opvallend is dat beide cases goed scoren op de normen op beleidsvormend niveau. Alle twee voldoen ze grotendeels tot ruimschoots aan 6 van de 7 normen. Beiden hebben dan ook gericht beleid voor de nuggers, en de nuggers krijgen nagenoeg dezelfde re-integratiemogelijkheden als de uitkeringsgerechtigden. Bij de RSD AOV zijn er nog net iets meer mogelijkheden dan bij Amersfoort, doordat er bij de RSD AOV geen beleidsregels t.a.v. nuggers zijn vastgesteld. Het enige minpunt van beide cases is dat zij geen SMART geformuleerde doelstellingen hanteren. Dit toont aan dat het beleid niet transparant en controleerbaar is voor de gemeenteraad.

²² Voor de krapte-indicator wordt de periode oktober 2008 (zie bijlage X) als uitgangspunt genomen. Dit, omdat in 2008 de economische omstandigheden nog redelijk constant waren. Als gevolg van de recessie is de krapte-indicator verslechterd. De gevolgen van de economische crisis voor het nuggersbeleid zijn nog niet duidelijk. Daarom wordt de krapte-indicator van de huidige periode buiten beschouwing gelaten.

Opvallend is verder dat bij beide cases geen van de invloedsfactoren daadwerkelijk invloed hebben uitgeoefend op het nuggersbeleid. Volgens de geïnterviewden zijn de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk niet bepalend geweest voor het beleid, en daarnaast hebben de gemeenteraad en het college geen specifieke aandacht getoond voor de nuggers. Bij beide cases blijkt vooral de cultuur van de eigen organisatie belangrijk te zijn. Dit biedt aanknopingspunten voor verder onderzoek aan de hand van de 'Street level bureaucracy' theorie. Daarnaast is de gelijkenis betreffende de exogene variabelen opvallend. De cases zijn qua grootte van het verzorgingsgebied vergelijkbaar (middelgrote steden). Tevens was de krapte-indicator van de regio's van beide sociale diensten tot oktober 2008 zeer goed.

Wat betreft de invloedsfactoren is de beperkte invloed van de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk een knelpunt. Vooral omdat de sociale diensten allebei aan geven wel behoefte te hebben aan extra stimulering vanuit het Rijk. Beide diensten geven aan de aanpassing van de financiële prikkel in de Wwb (zie paragraaf 2.3.3) een sigaar uit eigen doos te vinden. Beiden geven aan vooral behoefte te hebben aan meer politieke aandacht voor de nuggers, en meer toegankelijke digitale mogelijkheden tot kennisuitwisseling. De gemeente Amersfoort geeft aan daarnaast behoefte te hebben aan extra financiële ondersteuning.

7.2.2. Vergelijking tussen de gemeente Amersfoort en de RSD AOV wat betreft het beleidsuitvoerende niveau en invloedsfactoren

De sociale diensten scoren ook allebei goed op de normen op beleidsuitvoerend niveau. Beiden voldoen ze grotendeels tot geheel aan vier van de vijf normen. Dit betekent dat beiden gebruik maken van een goed functionerend lokaal netwerk ten behoeve van het bereiken en activeren van nuggers. Tevens betekent dit dat het activeren van nuggers gericht is op de lange termijn en dat er ook sprake is van een vraaggerichte benadering. Beide diensten hebben ook creatieve manieren bedacht om de nuggers pro-actief te benaderen. De gemeente Amersfoort belt bijvoorbeeld rechtstreeks aan bij de nuggers via de AV-teams. De RSD AOV legt bijvoorbeeld bezoeken af aan moskeeën en wethouders. De pro-actieve aanpak werpt zijn vruchten af. Amersfoort voldoet ruimschoots en de RSD AOV voldoet grotendeels aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Het enige minpunt van beide cases is dat de registratie van de nuggers te wensen overlaat. Een betere registratie van de kenmerken van de nuggers, zoals opleidingsniveau e.d., kan gebruikt worden als input voor het regionale arbeidsmarktbeleid.

Opvallend is verder dat bij beide cases alle in hoofdstuk drie besproken factoren aanwezig zijn die een positieve invloed kunnen uitoefenen op het beleid. Bij beiden is de regierol grotendeels passend, zijn alle regiecomponenten grotendeels tot geheel aanwezig, is er sprake van een goede ketensamenwerking met het UWV WERKbedrijf, en voldoet de wederzijdse samenwerking grotendeels tot geheel aan alle evaluatiecriteria. Het aanwezig zijn van deze factoren kan dus hebben bijgedragen aan de succesvolle uitvoering van beide sociale diensten. De precieze invloed kan echter niet in dit onderzoek worden aangetoond, daarvoor is aanvullend kwantitatief en statistisch onderzoek nodig.

7.2.3. Stand van zaken?

De casussen Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem tonen veel overeenkomsten. Ze voldoen ongeveer hetzelfde aan de normen, en ook de invloedsfactoren zijn in een zelfde mate al dan niet aanwezig. Beide cases zijn bovendien succesvol. Dit komt terug in het resultaat. Beiden halen de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord (grotendeels). Ze doen wat betreft de activering van nuggers dus zeker recht aan hun voorttrekkersrol. De vraag is nu wat het totaalbeeld van de voorttrekkersgemeenten is. Zijn andere gemeenten al net zo ver? In de paragrafen 7.3 en 7.4 wordt dit nader bestudeerd.

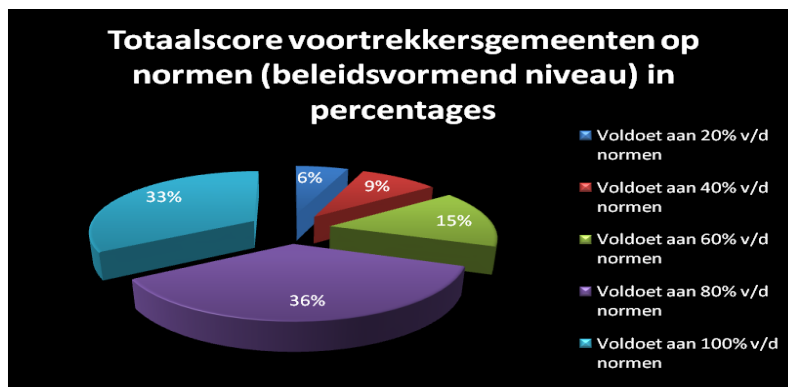
7.3. De "quickscan" van de 38 voortrekkers: resultaten normen?

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van hoe de totale groep voortrekkersgemeenten (zie bijlage I) scoort op de normen. Ook hier wordt het onderscheid tussen het beleidsvormende en het beleidsuitvoerende niveau gehandhaafd. In paragraaf 7.3.1 komt het beleidsvormende niveau aan bod. In paragraaf 7.3.2 komt het beleidsuitvoerende niveau aan bod. In de quickscan zijn ook de resultaten van Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem meegenomen om een beeld van de gehele groep te kunnen schetsen. In paragraaf 7.3.3 wordt nog ingegaan op hoe de twee casussen functioneren vergeleken met de rest van de voortrekkersgemeenten.

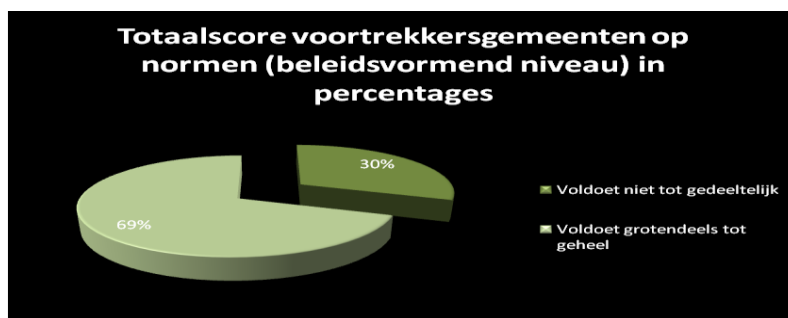
7.3.1. Quickscan: score normen op het beleidsvormende niveau

Algemeen beeld

In de cirkeldiagrammen 7.1 en 7.2 is een overzicht opgenomen van de totale score van alle voortrekkersgemeenten op de normen. Zij laten zien dat het merendeel van de voortrekkersgemeenten²³ geheel tot grotendeels aan de normen op het beleidsvormende niveau voldoet²⁴. 69% van de voortrekkersgemeenten is goed op weg. Dit geldt echter niet voor alle voortrekkers²⁵. 30% van de gemeenten voldoet aan maximaal 3 van de 5 normen. Er is dus nog ruimte voor verbetering. Vooral, omdat het hier om de 'voortrekkers' gaat.

Cirkeldiagram 7.1: Score voortrekkersgemeenten op de normen op beleidsvormend niveau (gedetailleerd)

Cirkeldiagram 7.2: Score voortrekkersgemeenten op de normen op beleidsvormend niveau (globaal)

²³ In de overzichten zijn 5 van de 38 voortrekkersgemeenten (13%) buiten beschouwing gelaten, omdat er voor deze gemeenten onvoldoende informatie voorhanden was om alle normen te kunnen toetsen.

²⁴ 11 voldoen aan alle normen (33%) en 12 voldoen aan 4 van de 5 normen (36%).

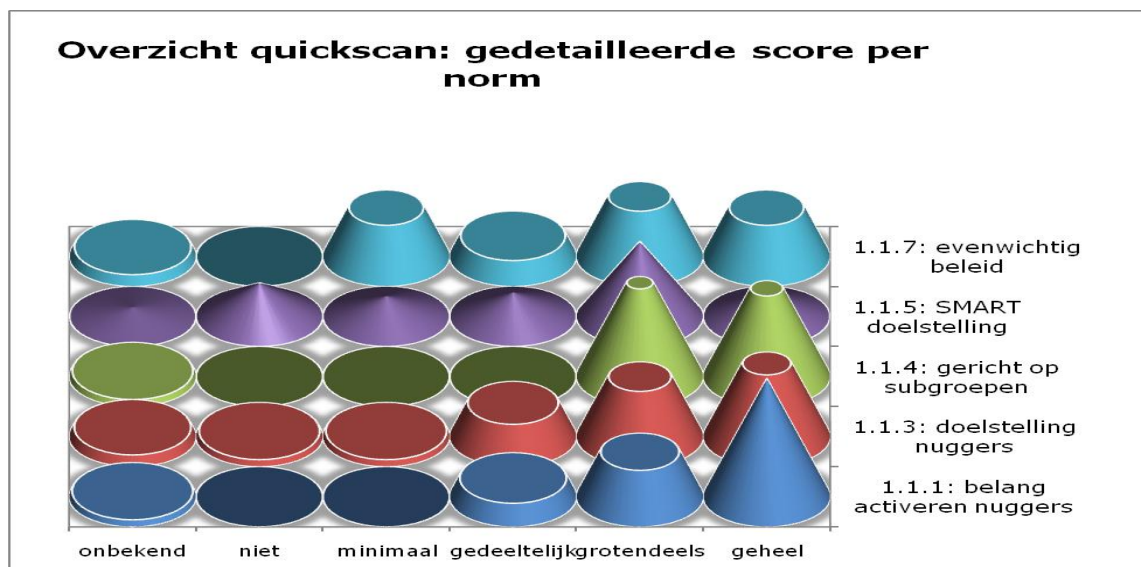
²⁵ 5 voortrekkersgemeenten (15%) voldoen aan 60% van de normen, oftewel: 3 van de 5 normen. 3 voortrekkersgemeenten (9%) voldoen aan 40% van de normen, oftewel: 2 van de 5 normen. 2 voortrekkersgemeenten (6%) voldoen aan 20% van de normen, oftewel: 1 van de 5 normen.

De normen uitgelicht

Er zijn 5 verschillende normen t.a.v. het beleidsvormende niveau getoetst bij de voortrekkersgemeenten. Dit zijn de normen:

- 1.1.1: Bewust van voortrekkersrol en maatschappelijk belang activeren nuggers;
- 1.1.3: Gericht beleid en aparte doelstellingen t.a.v. nuggers;
- 1.1.4: Gericht op verschillende subgroepen nuggers en de daaraan verbonden belangen;
- 1.1.5: Doelstellingen voldoen aan de SMART criteria van good governance;
- 1.1.7: Evenwichtig beleid t.a.v. nuggers en uitkeringsgerechtigden;

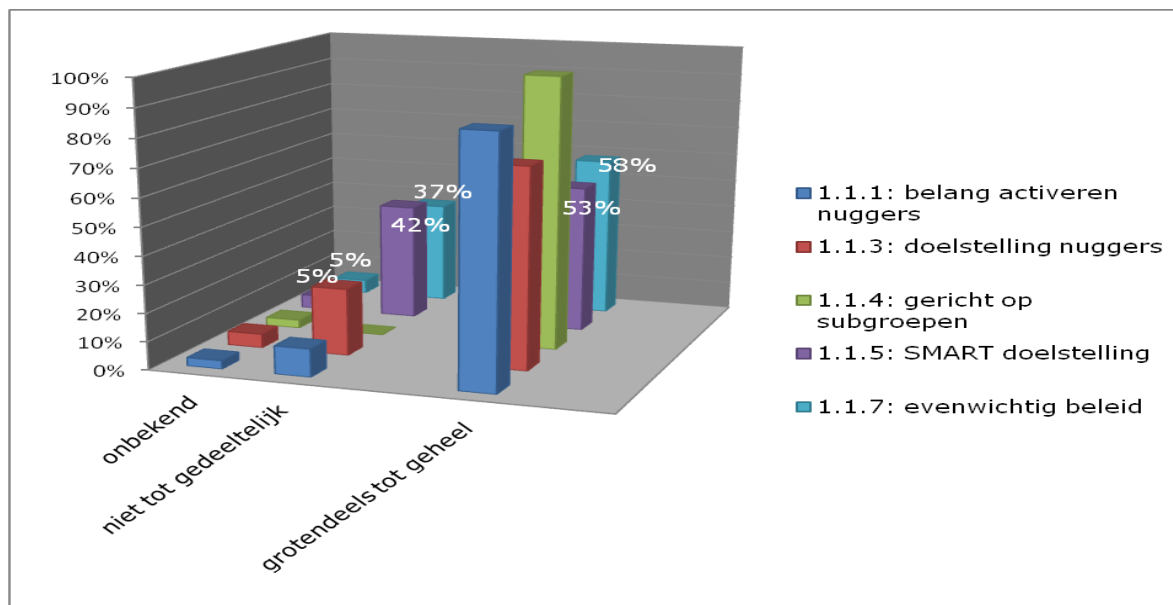
Grafiek 7.3 geeft een gedetailleerd overzicht van in hoeverre de voortrekkersgemeenten aan de verschillende normen voldoen. Uit het overzicht blijkt dat de gemeenten vooral goed scoren op de normen 1.1.1, 1.1.3 en 1.1.4. Dit geeft aan dat het merendeel van de voortrekkersgemeenten zich bewust is van haar voortrekkersrol, daarbij ook de pijlen richt op de nuggers, en dat zij haar beleid ook afstemt op specifieke subgroepen zonder dat de individuele afweging in het geding komt (maatwerk). De grafiek toont verder dat de scores op de normen '1.1.5: SMART doelstelling' en 1.1.7: evenwichtig beleid' minder goed uit de verf komen. De spreiding bij deze twee normen is groter.

Grafiek 7.3: Overzicht quickscan: mate waarin gemeenten aan de normen voldoen/ gedetailleerd per norm.

Bij grafiek 7.4 zijn de scores teruggebracht tot 'niet tot gedeeltelijk' en 'grotendeels tot geheel'. Deze grafiek toont duidelijk dat bij de normen '1.1.5: SMART doelstelling' en '1.1.7: evenwichtig beleid' nog veel ruimte is voor verbetering. Wat betreft de SMART doelstelling voldoet 42% van de gemeenten niet tot gedeeltelijk aan de norm. Dit geeft aan dat de gemeenteraad bij veel voortrekkersgemeenten haar kaderstellende en controlerende taak niet goed kan uitoefenen t.a.v. nuggers en dat de doelstellingen nog niet voldoende gericht zijn op resultaat en het afleggen van verantwoording over de behaalde resultaten. De grafiek illustreert daarnaast dat veel voortrekkersgemeenten- om precies te zijn bijna 40%- nog geen evenwichtig beleid t.a.v. nuggers handhaven²⁶.

²⁶ Overigens zit hier één gemeente bij die voornemens is om het beleid ten aanzien van nuggers te versoepelen. Dit is echter nog niet vastgelegd in de beleidsregels en -verordeningen. Zonder correctie voldoet 37% van de voortrekkersgemeenten niet tot gedeeltelijk aan de norm. Met correctie gaat het om 34% van de voortrekkersgemeenten. Deze cijfers zijn exclusief de 5% van de voortrekkersgemeenten waarbij het beleid onbekend is.

Grafiek 7.4: Globaal overzicht quickscan: mate waarin voortrekkersgemeenten aan de normen voldoen

Om te bepalen wat een evenwichtig beleid is, is uitgegaan van de criteria van Bakker et al. (2007, 24: zie bijlage V). Bij de voortrekkersgemeenten (bijna 60%) die wél een evenwichtig beleid hanteren, worden of geen inkomenscriteria gehanteerd of er worden rechtvaardige inkomenscriteria gehanteerd. De dienstverlening aan nuggers is bij deze gemeenten i.i.g. vrijwel gelijk aan de dienstverlening die bijstandsgerechtigden ontvangen. In dit onderzoek is een 'gelijke dienstverlening' daarbij nog soepel beoordeeld in vergelijking met het onderzoek van Bakker et al. (2007, 24). Er is vooral veel waarde gehecht aan een gelijke toegang tot scholings- en sociale activeringsinstrumenten voor de verschillende doelgroepen, en een gelijke toegang tot ondersteunende voorzieningen zoals een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang.²⁷

De onevenwichtige dienstverlening van bijna 40% van de voortrekkersgemeenten uit zich in een afbakening van het aantal instrumenten waar nuggers gebruik van kunnen maken.

- Nuggers hebben dan bijvoorbeeld beperkt toegang tot scholingsinstrumenten;
- Of kunnen geen gebruik maken van sociale activeringstrajecten;
- Of er is een sterke afbakening in doelgroepen; de instrumenten worden bijvoorbeeld alleen ingezet voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren onder de 27 jaar en inburgeraars

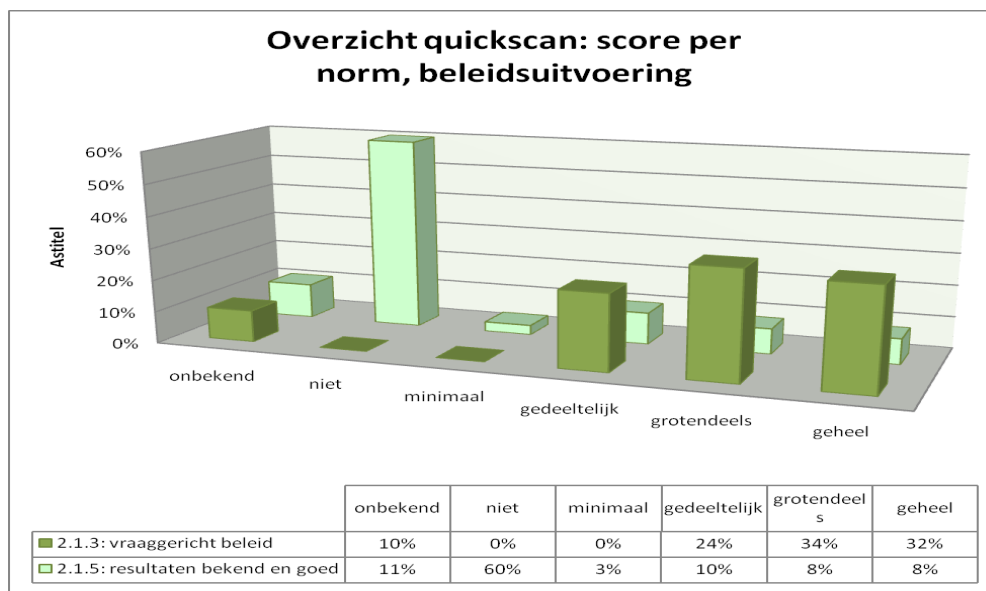
7.3.2. Quickscan: score normen op het beleidsuitvoerende niveau

In de vorige paragraaf is een overzicht gegeven van hoe de voortrekkers scoren op de normen die zijn geformuleerd voor het beleidsvormende niveau. In deze paragraaf wordt nu ingegaan op hoe zij scoren op de normen t.a.v. het beleidsuitvoerende niveau. Slechts twee normen zijn hierbij bestudeerd: '2.1.3: Beleid is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht'; en: '2.1.5: De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien'. Omdat het slechts 2 normen betreft, wordt er geen algemeen overzicht gegeven. Grafiek 7.5 Toont

²⁷ Veel gemeenten die in dit onderzoek onder de noemer van een 'evenwichtig beleid' zijn geschaard, maken nog wel een onderscheid in de toegang tot gesubsidieerde arbeid en uitstroompremies. Veel gemeenten stellen deze instrumenten niet beschikbaar voor nuggers. Dit is logisch gezien de kosten. Hier is in dit onderzoek dan ook niet zwaar aan getild. Nuggers horen zich juist te kenmerken door een sterke intrinsieke motivatie dus dergelijke dure motivatie-instrumenten zouden voor deze groep, theoretisch gezien, weinig effect sorteren.

de score per norm. 66%²⁸ van de voortrekkersgemeenten voert een vraaggericht beleid. Deze gemeenten houden rekening met de arbeidskrapte die op de langere termijn wordt verwacht en houden nu, ten tijde van oplopende werkeloosheid, hun peilen gericht op het bevorderen van de arbeidsparticipatie, ook van de nuggers. Deze gemeenten werken daartoe ook samen met werkgevers(organisaties) en ontwikkelen een regionaal arbeidsmarktbeleid. Bij 10%²⁹ van de voortrekkersgemeenten kan hier geen uitspraak over worden gedaan wegens onvoldoende informatie. 24% van de voortrekkersgemeenten voldoet gedeeltelijk aan de norm. Bij deze gemeenten wordt voornamelijk het activeren van nuggers nog niet duidelijk gekoppeld aan het streven naar een regionaal arbeidsmarktbeleid.

In grafiek 7.5 valt verder op dat 60% van de voortrekkersgemeenten niet aan norm 2.1.5 'resultaten bekend en goed' voldoet. Dat de meesten niet aan deze norm voldoen, betekent niet dat zij de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord niet realiseren. Tijdens het documentenonderzoek bleek voornamelijk dat het merendeel nog geen resultaten t.a.v. de nuggers in de recente beleids- en verantwoordingsstukken heeft opgenomen³⁰. De resultaten zijn dus onbekend.³¹ Toch is deze norm bewust meegenomen. Twee jaar geleden is in het bestuursakkoord de extra doelstelling t.a.v. nuggers vastgelegd. Idealiter zouden gemeenten deze doelstelling al verwerkt moeten hebben en de eerste resultaten moeten verantwoorden volgens de eigen planning- en controlecyclus. Ze hebben immers ook de resultaten t.b.v. de 0-meting geleverd aan de VNG (www.vng.nl, 2009a).

Grafiek 7.5: Overzicht quickscan: mate waarin gemeenten aan de normen t.b.v. de beleidsuitvoering voldoen

²⁸ Komt overeen met 25 voortrekkersgemeenten

²⁹ 4 voortrekkersgemeenten

³⁰ Het aanwezig zijn van actuele recente beleidsstukken in het BIS of RIS is opgenomen als eis in bijlage V om een uitspraak over deze norm te kunnen doen. Indien er te weinig informatie in het BIS/ RIS stond, is de norm beoordeeld met onbekend. Vandaar het vrij hoge percentage van 10% waarbij de norm niet is beoordeeld

³¹ Nu toont de casus van de RSD AOV/ Gorinchem, dat zelfs wanneer er geen informatie en/ of resultaten zijn opgenomen in de beleidsstukken, er toch een gericht beleid t.a.v. nuggers kan bestaan en dat bij de uitvoerende afdeling tevens de resultaten t.a.v. nuggers bekend kunnen zijn. Dit kan dan alleen achterhaald worden door middel van extra onderzoek en het afnemen van interviews e.d. Dit betekent dat bij de ruim 70% van de voortrekkersgemeenten die niet aan de norm voldoet er wél resultaten bekend kunnen zijn bij de uitvoerende afdeling. De bestudering van de registratie van resultaten heeft daarnaast interessante constatering opgeleverd. Hier wordt in hoofdstuk 8 met de beschouwing over het onderzoek nog verder op ingegaan.

7.3.3. Normen: een vergelijking tussen quickscan en cases

In deze paragraaf worden de resultaten van de twee casussen afgezet tegen de resultaten die voor alle voortrekkersgemeenten bekend zijn, betreffende de normen.

Normen op het beleidsvormende niveau

In vergelijking met de rest van de voortrekkersgemeenten doen Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem het nog steeds goed. Ze horen bij het merendeel van de voortrekkersgemeenten (69%) die grotendeels tot goed scoren op de normen³². Ze behoren echter niet tot de absolute top. 33% van de voortrekkersgemeenten doet het nog beter en voldoet aan alle vijf de normen (m.b.t het beleidsvormende niveau) die zijn getoetst (zie grafiek 7.1). Een aandachtspunt voor beide casussen is wat dit betreft de norm t.a.v. SMART doelstellingen. Beide casussen voldoen niet aan deze norm. Zij blijken hierin niet de enige te zijn. 42% van de voortrekkersgemeenten voldoet niet tot gedeeltelijk aan deze norm. Amersfoort en de RSD AOV bevinden zich bij de 18% die geheel niet aan de norm voldoet.

Een norm die bij de quickscan ook opvalt, is de norm ten aanzien van een evenwichtig beleid. Bijna 40% handhaaft geen evenwichtig beleid. Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem scoren wat dat betreft goed. Zij voldoen allebei wel aan deze norm.

Normen op het beleidsuitvoerende niveau

Het merendeel van de voortrekkersgemeenten voldoet aan de norm ten aanzien van het uitvoeren van een vraaggericht beleid. Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem bevinden zich bij de 66% van de voortrekkersgemeenten die hier goed op scoort.

Op de norm betreffende de registratie van de resultaten wordt een stuk minder goed gescoord. Ruim 60% van de voortrekkersgemeenten voldoet geheel niet aan deze norm, en slechts 16% voldoet grotendeels tot geheel aan de norm. Er kan echter niet geconcludeerd worden dat Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem het goed doen bij deze norm in vergelijking met de andere voortrekkersgemeenten. Bij deze twee casussen heeft aanvullend onderzoek plaats gevonden, waardoor de resultaten achterhaald konden worden. Met het oog op 'good governance' en het belang van het activeren van nuggers is dit dus nog een grote verbeterpunt. In hoofdstuk 8 wordt er met de beschouwingen over het onderzoek nog verder uitgeweid over de registratie van de resultaten door de voortrekkersgemeenten.

7.4. De "quickscan" van de 38 voortrekkersgemeenten: invloedsfactoren beleidsvormend niveau?

In de vorige paragraaf is aangegeven hoe de voortrekkersgemeenten scoren op de normen t.a.v. het beleidsvormende en het beleidsuitvoerende niveau. In deze paragraaf wordt nu ingegaan op factoren die het beleid kunnen beïnvloeden. Voor de quickscan zijn alleen de invloedsfactoren m.b.t. het beleidsvormende niveau bestudeerd. Het gaat hierbij om:

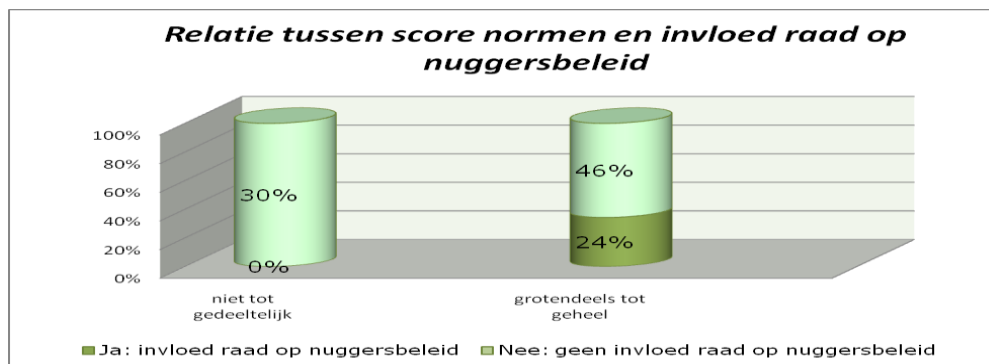
- de invloed van de gemeenteraad op het beleid
- en om de volgende exogene variabelen:
 - o de krapte-indicator
 - o en het inwoneraantal van het verzorgingsgebied van de sociale dienst.

³² Zie grafiek 7.1. Hierbij wordt uitgegaan van de 33 voortrekkersgemeenten waarbij alle normen getoetst konden worden.

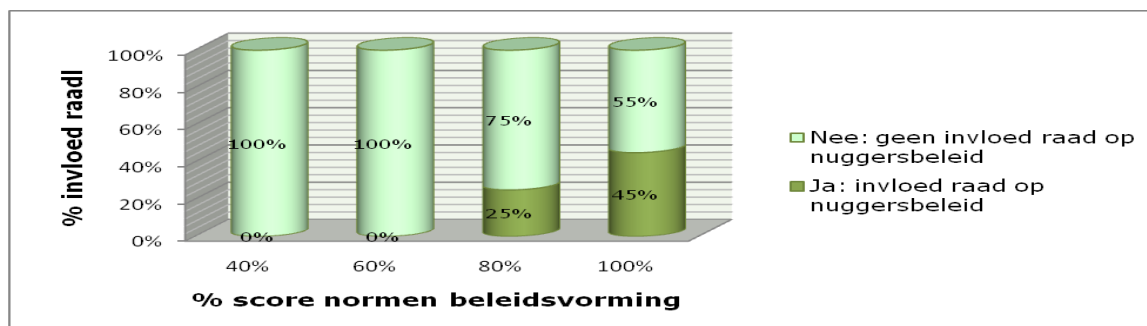
7.4.1. Quickscan voortrekkersgemeenten: invloed raad op functioneren beleid?

Allereerst wordt er bestudeerd of er een verband te ontdekken is tussen de invloed die de raad uitoefent op het beleid en de totaalscore t.a.v. de normen op het beleidsvormende niveau. Hiervoor is ten eerste nagegaan of de nuggers onderwerp van debat zijn geweest in de raad, en vervolgens is bestudeerd of eventuele aandacht vanuit de raad voor de nuggers zich heeft vertaald in het beleid. De aandacht vanuit de raad is alleen meegeteld wanneer dit daadwerkelijk positief is doorgeslonken in het beleid.

In grafiek 7.6 wordt dit globaal weergegeven bij de onderzochte voortrekkersgemeenten³³. De grafiek illustreert dat de raad helemaal geen invloed heeft uitgeoefend op het beleid bij voortrekkersgemeenten die niet goed scoren op de normen. Verder illustreert de grafiek dat de raad wel invloed heeft uitgeoefend op het nuggersbeleid van gemeenten die goed scoren op de normen. De invloed lijkt echter niet significant. Slechts bij 35% van de voortrekkersgemeenten die goed scoren op de normen, heeft de raad invloed uitgeoefend op het nuggersbeleid. Een meer gedetailleerde grafiek geeft echter een ander beeld. Dit wordt weergegeven in grafiek 7.7. Hieruit blijkt tevens dat de raad geen invloed heeft uitgeoefend op het nuggersbeleid bij gemeenten die slecht scoren op de normen (maximaal 60%). Echter de grafiek geeft ook aan dat bij gemeenten die beter scoren (vanaf 80%) de invloed die de raad heeft uitgeoefend op het beleid toeneemt. Bij de gemeenten die 100% scoren op de normen, heeft de gemeenteraad in 45% van de gevallen invloed uitgeoefend op het nuggersbeleid. Alhoewel niet overheersend, is dit een indicatie dat de invloed van de raad zeker geen onderschatte invloedsfactor dient te zijn.

Grafiek 7.6: Globaal: relatie tussen score normen en de invloed raad op nuggersbeleid

Grafiek 7.7: Gedetailleerd: relatie tussen score normen en invloed raad op nuggersbeleid

³³ Van de 38 voortrekkersgemeenten is van 33 voortrekkersgemeenten de totaalscore t.a.v. de normen op het beleidsvormende niveau meegenomen. Dit omdat van 5 voortrekkersgemeenten niet alle normen gescoord konden worden doordat er niet voldoende informatie in het BIS/ RIS stond.

7.4.2. Quickscan voortrekkersgemeenten: invloed exogene variabelen

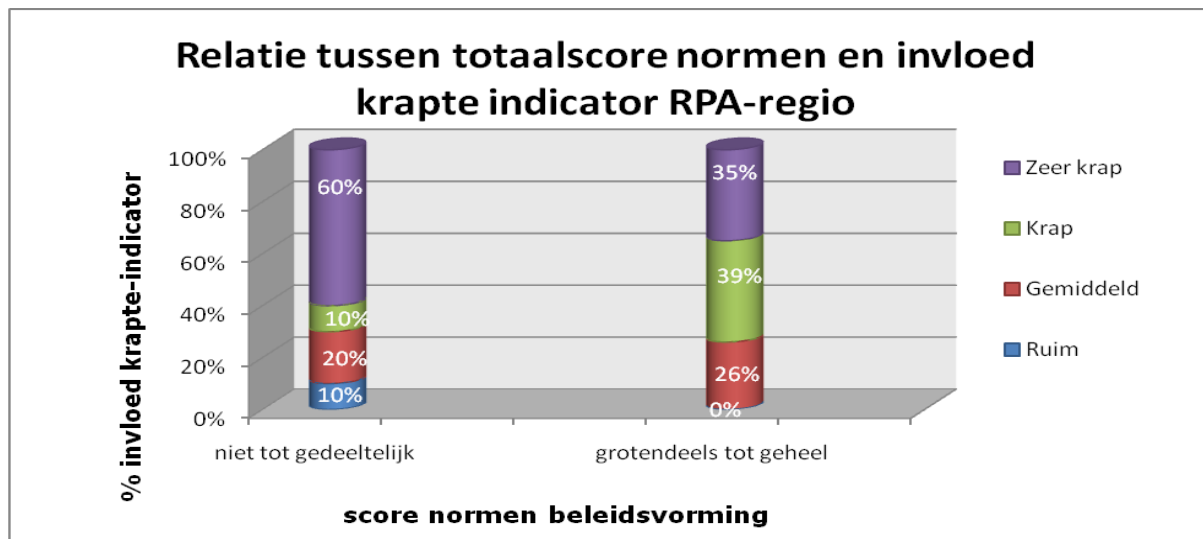
In deze paragraaf worden nog twee exogene variabelen onder de loep genomen, namelijk:

- de krapte-indicator en het inwoneraantal van het verzorgingsgebied

Bestaat er een relatie tussen deze variabelen en de score van de voortrekkersgemeenten³⁴ op de normen t.a.v. het beleidsvormende niveau?

Invloed krapte-indicator.

Allereerst de krapte-indicator. In Bijlage X is een overzicht opgenomen van de krapte indicator voor de verschillende RPA- regio's. Onderzocht is of er een mogelijk verband bestaat tussen de krapte-indicator en het beleid ten aanzien van nuggers. Dit is weergegeven in grafiek 7.8

Grafiek 7.8: relatie tussen score normen beleidsvormend niveau en de krapte indicator van de RPA-regio waar voortrekkersgemeenten onder vallen

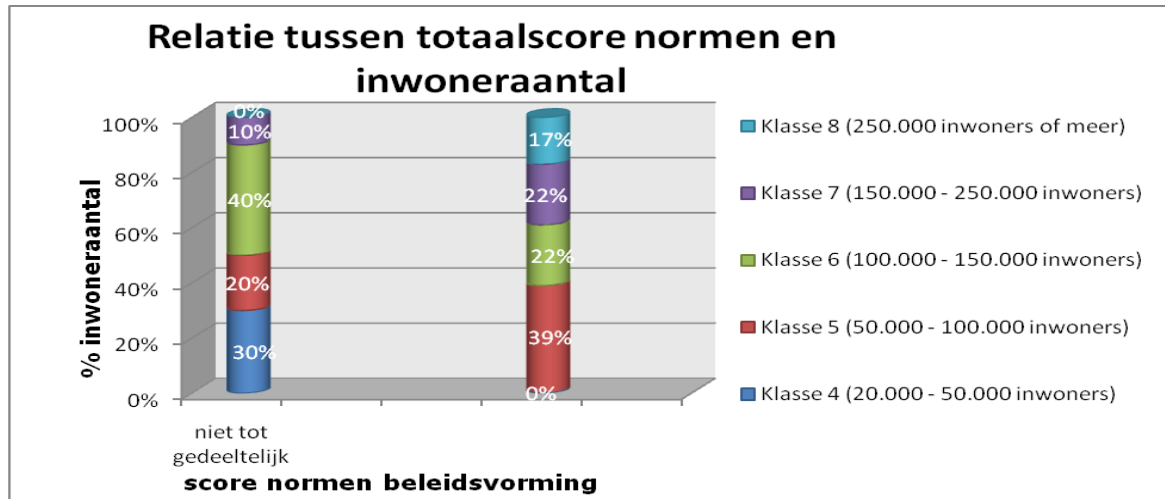
De krapte-indicator loopt bij de voortrekkersgemeenten uiteen van ruim tot zeer krap. Des te krappere de krapte-indicator des te meer vraag er is naar werknemers (zie paragraaf 4.2.3). De verwachting is dus dat de gemeenten die grotendeels tot geheel aan de normen voldoen, veeleer een krappe tot zeer krappe arbeidsmarkt hebben, en dat bij gemeenten die slechter scoren op de normen de arbeidsmarkt ruimer zal zijn. Grafiek 7.7 toont dat deze verwachting zich niet zodanig manifesteert in de praktijk. Opvallend is dat bij zowel de gemeenten die slecht scoren als bij de gemeenten die goed scoren, het percentage van gemeenten met een ruime tot gemiddelde arbeidsmarkt vrijwel gelijk is. Bij allebei de categorieën ligt dit rond de 30%. Nog opvallender is dat bij de voortrekkersgemeenten die minder goed scoren, het percentage met een zeer krappe arbeidsmarkt flink overheerst. 60% van deze gemeenten heeft een zeer krappe arbeidsmarkt tegenover 35% van de gemeenten die grotendeels tot geheel voldoen aan de normen. Uit de quickscan blijkt de indicatie dat de krapte-indicator dus geen overheersende invloed uitoefent op het functioneren van het beleid³⁵.

³⁴ Ook bij deze analyse worden alleen de 33 voortrekkersgemeenten meegenomen, waar alle normen getoetst konden worden.

³⁵ Dit is slechts een indicatie. De geïnterviewden bij de casussen gaven bijvoorbeeld aan dat de arbeidsmarktomstandigheden wel een rol hebben gespeeld bij het tot stand komen van het beleid. Dat er op grotere schaal geen verband wordt aangetoond, wil niet zeggen dat op micro niveau het verband altijd ontbreekt.

Inwoneraantal verzorgingsgebied sociale dienst

Bestaat er een relatie tussen het inwoneraantal van het verzorgingsgebied van de sociale dienst en het beleid t.a.v. nuggers? (zie paragraaf 4.2.3). In grafiek 7.9 wordt de relatie tussen het inwoneraantal³⁶ en de score op de normen getoond.

Grafiek 7.9: relatie tussen score normen beleidsvormend niveau en het inwonersaantal³⁷

Er vallen een aantal zaken op in grafiek 7.9:

- Allereerst valt het op dat ruim 30% van de voortrekkersgemeenten die minder goed scoort, bestaat uit kleinere gemeenten.
- Ten tweede kan de constatering gedaan worden dat 70% van de gemeenten die minder goed scoort, bestaat uit middelgrote tot grote steden (klasse 5 tot en met 7).
- Ten derde valt het op dat onder de voortrekkersgemeenten die goed scoren geen kleinere steden voorkomen. Ruim 80% is een grote tot middelgrote stad (klasse 5 tot en met 7).
- Ten vierde valt het op dat de 4 grote steden zich allen bevinden onder de voortrekkersgemeenten die goed scoren op de normen.

Alhoewel niet overheersend, is dit een indicatie dat er een relatie bestaat tussen het inwonersaantal en het nuggersbeleid. Het lijkt erop dat des te groter de gemeente is, des te beter de gemeente scoort op de normen t.a.v. de beleidsvorming.

7.5. Conclusie 'quickscan'

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de quickscan gepresenteerd. Dit geeft met name aan in hoeverre de voortrekkers op koers zijn met hun nuggersbeleid en hoe dit functioneert. Eventuele invloedsfactoren zijn beperkt nagegaan enkel voor het beleidsvormende niveau.

Conclusies m.b.t. het beleidsvormende niveau

Het algemene beeld is positief. Het merendeel van de voortrekkersgemeenten voldoet grotendeels tot geheel aan de normen. Dit betekent dat de gemeenten gericht beleid hebben

³⁶ Onder de voortrekkersgemeenten zitten geen echte kleine gemeenten. De kleinste gemeenten bevinden zich in gemeenteklasse 4. De meeste gemeenten bevinden zich in de klassen 5 tot en met 7. Dit zijn middelgrote tot grote steden. Ook de 4 grote steden (Rotterdam, Amsterdam, Utrecht en Den Haag) bevinden zich onder de voortrekkersgemeenten (klasse 8).

³⁷ In Excel is de tweede categorie 'grotendeels tot geheel' weggefallen. Dit hoort onder de tweede staaf te staan.

ontwikkeld ten aanzien van de nuggers, het belang hiervan ook inzien, en dat de dienstverlening open staat voor diverse subgroepen nuggers. Er is echter nog een groep voortrekkers waar veel ruimte voor verbetering is. Het betreft hier zo'n 1/3^e deel van de gemeenten. Gezien de voortrekkersrol van deze gemeenten nog een behoorlijk deel. De twee casestudies behoren bij het merendeel van de voortrekkersgemeenten dat goed functioneert. 33% van de voortrekkersgemeenten doet het, op de getoetste normen, zelfs nog beter dan de casussen. Voor beide casussen ligt ruimte voor verdere verbetering vooral bij het formuleren van SMART-doelstellingen. Dit is een verbeterpunt welke ook geldt voor een aanzienlijk gedeelte van de rest van de voortrekkersgemeenten (42%). SMART-doelstellingen kunnen helpen om het beleid nog sterker te richten op de te behalen resultaten en de verantwoording die hierover afgelegd dient te worden aan o.a. de raad.

Een norm waar beide casestudies goed op scoren in vergelijking met de rest van de voortrekkersgemeenten, is de norm ten aanzien van een evenwichtig beleid. Een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten- bijna 40%- handhaaft nog geen evenwichtig beleid naar de verschillende doelgroepen toe. Dit is een verbeterpunt, omdat het hier de voortrekkersgemeenten betreft die een voorbeeldfunctie zouden moeten uitoefenen

Invloedsfactoren m.b.t. het beleidsvormende niveau

Met de quickscan is een beperkt aantal invloedsfactoren bestudeerd. Hieruit is naar voren gekomen dat er geen relatie bestaat tussen de krapte-indicator en het functioneren van het beleid (score op de normen). Wel is er een relatie gevonden tussen de invloed van de raad op het beleid en het functioneren van het beleid, en het inwoneraantal en het functioneren van het beleid. Deze relaties dienen slechts ter indicatie. Er kan geen significant verband worden aangetoond, omdat daarvoor het aantal onderzochte eenheden in dit onderzoek te klein is. Tevens is het met beleidsvraagstukken niet goed mogelijk om de richting van het verband en de omvang van andere exogene variabelen vast te stellen. Dit wordt bijvoorbeeld geïllustreerd door de casussen. Bij beide casussen bleek de raad geen invloed te hebben uitgeoefend op het beleid. En bij beide casussen geven de geïnterviewden aan dat de arbeidsmarktomstandigheden toch wel een rol hebben gespeeld.

Conclusies m.b.t. het beleidsuitvoerende niveau

Met betrekking tot het beleidsuitvoerende niveau, is met de quickscan getracht na te gaan hoe het zit met het bereik en de resultaten van het gevoerde nuggersbeleid. Eventuele invloedsfactoren zijn niet onderzocht met de quickscan. Wat betreft het bereik blijkt dat de meeste voortrekkersgemeenten hun beleid vraaggericht vormgeven en de arbeidsparticipatie van verschillende groepen actief trachten te vergroten, ook van de nuggers en zelfs nu ten tijde van een economische crisis. De twee casussen behoren bij het merendeel van de voortrekkersgemeenten dat zijn uitvoering vraaggericht vormgeeft. 24% van de voortrekkersgemeenten voldoet gedeeltelijk aan de norm. Hier is nog ruimte voor verbetering. Bij deze gemeenten wordt voornamelijk het activeren van nuggers nog niet duidelijk gekoppeld aan het streven naar een regionaal arbeidsmarktbeleid.

De resultaten van het beleid kunnen bij het merendeel van de voortrekkersgemeenten niet afgeleid worden uit de beleidsstukken. Ruim 70% van de voortrekkersgemeenten voldoet daarom niet aan de norm. Er kan echter niet geconcludeerd worden dat Amersfoort en de RSD AOV/ Gorinchem het goed doen bij deze norm in vergelijking met de andere voortrekkersgemeenten. Bij deze twee casussen heeft aanvullend onderzoek plaats gevonden, waardoor de resultaten achterhaald konden worden. Met het oog op 'good governance' en het belang van het activeren van nuggers is dit dus nog een belangrijke verbeterpunt voor de meeste voortrekkersgemeenten.

8.1. Inleiding

Het doel van dit afstudeeronderzoek is om aan te geven hoe de voortrekkersgemeenten ervoor staan met hun lokale activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en welke factoren hier mogelijk invloed op hebben uitgeoefend. Dit onderzoek heeft getracht dit te onderzoeken vanuit een kwalitatieve insteek. Hiertoe heeft er een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden, waarbij de twee casestudies het meest verdiepende element vormen en de quickscan dient voor een algemener beeld. In dit hoofdstuk worden de conclusies, beschouwingen en aanbevelingen op een rijtje gezet. In paragraaf 8.2 worden de conclusies besproken. In paragraaf 8.3 komen de inhoudelijk beschouwingen en aanbevelingen aan bod. In paragraaf 8.4 komen de methodologische kanttekeningen en aanbevelingen aan bod.

8.2. Conclusies m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid van de voortrekkersgemeenten t.a.v. nuggers

In de inleiding is een centrale vraag geformuleerd. Ter beantwoording hiervan worden allereerst de deelvragen doorgenomen.

8.2.1. Deelvraag 1: historische wortels en normen

- 1) Welke historische wortels heeft het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en welke normatieve noties t.a.v. het activeren van nuggers door gemeenten op beleidsvormend en beleidsuitvoerend niveau kunnen hier aan verbonden worden?

Deze deelvraag is in het tweede hoofdstuk beantwoord. Hierbij is de ontwikkeling van het activerende arbeidsmarktbeleid beschreven in relatie tot de sociale zekerheid, en in relatie tot de noodzaak om vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten. Vanuit deze ontwikkeling en vanuit de belangen die gediend zijn met het activeren van nuggers, zijn een aantal normen geformuleerd. De normen geven aan wat voor beleid ten aanzien van nuggers idealiter gewenst is op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau, en welke verbeterpunten en good practices er kunnen bestaan. De normen staan in bijlage III.

8.2.2. Deelvraag 2: Het beleid van de voortrekkersgemeenten op beleidsvormend niveau en invloedsfactoren

- 2) Hoe vervullen de voortrekkersgemeenten hun rol op beleidsvormend niveau m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers en welke factoren, gezien vanuit een principaal-agent relatie, oefenen hier mogelijk invloed op uit?

De normen dienen als uitgangspunt voor de beantwoording. Vervolgens is er getracht na te gaan welke factoren invloed kunnen uitoefenen op hoe het beleid functioneert. Voor het beleidsvormende niveau is hierbij het uitgangspunt van de principaal-agent relatie genomen. Op deductieve wijze zijn een aantal invloedsfactoren uit specifiekere theorieën gehaald die vervolgens zijn getoetst.

Uit het onderzoek blijkt dat het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers op het beleidsvormende niveau bij het merendeel van de voortrekkers goed functioneert. Met betrekking tot de invloedsfactoren is gekeken naar invloed vanuit de raad, vanuit het college, en vanuit de sturingsinstrumenten ingezet door het Rijk. De laatste twee factoren zijn alleen nagegaan bij de twee casussen. Uit het onderzoek komt alleen een indicatie naar

voren over de invloed van de raad. Hier wordt in paragraaf 8.2.4 verder op ingegaan. Verder is met de quickscan ook nagegaan of exogene variabelen, zoals het inwoneraantal en de krapte-indicator, invloed hebben uitgeoefend op de vormgeving van het beleid. Dit is niet vastgesteld voor de krapte-indicator. Wel bestaat er een indicatie dat bij grotere gemeenten het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers beter functioneert.

8.2.3. Deelvraag 3: Het beleid van de voortrekkersgemeenten op beleidsuitvoerend niveau en invloedsfactoren

- 3) Hoe functioneert het netwerk m.b.t. het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers op lokaal beleidsuitvoerend niveau en welke factoren oefenen hier mogelijk invloed op uit, bezien vanuit de regierol en het netwerkmanagement vanuit de gemeente?

Bij deze deelvraag staat met name de samenwerking met andere belangrijke actoren in de uitvoering centraal. Ook ten aanzien van de beleidsuitvoering is getracht om invloedsfactoren te toetsen. De twee casussen blijken een goed functionerend netwerk te hebben met betrekking tot het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers. Ook blijken alle invloedsfactoren bij beide cases aanwezig te zijn. Hier wordt in paragraaf 8.2.4 verder op ingegaan. De derde deelvraag kan alleen voor de twee casussen volledig beantwoord worden. Wel is bij de rest van de gemeenten nog onderzocht hoe zij ervoor staan betreffende het bereik en de resultaten van het nuggersbeleid. Wat betreft het bereik blijkt dat de meeste voortrekkersgemeenten hun beleid vraaggericht vormgeven. De resultaten van het beleid kunnen bij het merendeel van de voortrekkersgemeenten niet afgeleid worden uit de beleidsstukken. Hier wordt in paragraaf 8.2.4 verder op ingegaan.

8.2.4. Deelvraag 4: Good practices en verbeterpunten?

- 4) Welke lessen - m.b.t. good practices en verbeterpunten- kunnen er worden getrokken uit de wijze waarop de voortrekkersgemeenten het activerende arbeidsmarktbeleid ten aanzien van nuggers vormgeven op beleidsvormend en beleidsuitvoerend niveau?

Beleidsvorming: good practices en verbeterpunten

Good practices:

- De casussen voldoen grotendeels tot geheel aan bijna alle normen. Dit houdt in dat ze zich bewust zijn van het belang van nuggers voor de arbeidsmarkt/ integratie/ emancipatie, dat ze hier voor gericht beleid voeren, dat dit gericht is op verschillende subgroepen, dat het niet conflicteert met ander beleid, en dat het evenwichtig is vormgegeven.
- De quickscan toont ook een positief beeld. Het merendeel van de voortrekkersgemeente- bijna 70%- voldoet ook grotendeels tot geheel aan alle normen (in dit geval 4 van de 5).

Wat betreft de invloedsfactoren blijkt bij de casestudies de gedrevenheid van de uitvoerders belangrijk te zijn voor het succes van het beleid. De invloeden van buitenaf- zoals van het Rijk, de gemeenteraad en het college- hebben nauwelijks impact op het beleid. Aan de hand van de 'street level bureaucracy' theorie zou nader onderzocht kunnen worden hoe belangrijk de cultuur van de organisatie is. Deze theorie komt in dit onderzoek verder niet aan de orde. De quickscan toont echter dat bij 45% van de voortrekkers die het goed doen, de raad een positieve invloed heeft uitgeoefend op het functioneren van het nuggersbeleid.

Verbeterpunten:

Bij de twee casussen is een belangrijk verbeterpunt met name de formulering van SMART doelstellingen ten aanzien van nuggers. Dit geldt ook voor een aanzienlijk deel van de rest van de voortrekkersgemeenten (ruim 40%).

Een norm waar beide casestudies goed op scoren in vergelijking met de rest van de voortrekkersgemeenten, is de norm ten aanzien van een evenwichtig beleid. Een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten- bijna 40%- handhaaft nog geen evenwichtig beleid. Tevens blijkt dat veel gemeenten zich met name richten op lager opgeleiden en nuggers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

De quickscan toont daarnaast dat 1/3^e deel van de voortrekkersgemeenten in totaal nog niet goed scoort op de normen. Gewenst is dat deze gemeenten hun voortrekkersrol t.a.v. nuggers versterken.

De twee casussen tonen ten slotte nog verbeterpunten voor de ingezette sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Dit geldt alleen voor de twee cases en kan niet gegeneraliseerd worden. Wat betreft de instrumenten die nu worden ingezet, blijkt dat: de aanpassing van de financiële prikkel in de Wwb niet als zodanig gewaardeerd wordt; er vooral geen behoefte is aan nog meer voorlichtingsdagen of juridische dictaten; er met name behoefte is aan meer financiële ondersteuning en mogelijkheden tot toegankelijke en uitwisselbare informatie via bijvoorbeeld Statline, de kernkaart Werk en bijstand, de gemeente atlas of de Suwi landkaart.

Beleidsuitvoering: good practices en verbeterpunten

Good practices:

De beleidsuitvoering is met name bij de twee casussen bestudeerd en getoetst:

- Ze voldoen bijna volledig grotendeels tot geheel aan de normen. Dit betekent dat de gemeenten gebruik maken van een goed functionerend lokaal netwerk ten behoeve van het bereiken en activeren van nuggers.
- Tevens betekent dit dat daarbij het activeren van de nuggers gericht is op de lange termijn en dat er ook duidelijk sprake is van een vraaggerichte benadering.
- De gemeenten hebben dan ook een pro-actieve houding richting de nuggers en ondernemen veel activiteiten. Een greep uit deze good practices:
 - o Er zijn bijvoorbeeld advertenties geplaatst in de lokale kranten;
 - o Er zijn contacten gelegd met werkgevers voor werk/ leer plekken voor nuggers;
 - o Door middel van de AV-teams worden in Amersfoort nuggers direct aangesproken;
 - o De uitvoerders van de RSD AOV zijn gericht naar moskeeën gegaan;
 - o De RSD AOV heeft een tour langs alle wethouders gepland.
- Het gerichte beleid van beide casussen heeft geleid tot goede resultaten: beiden voldoen geheel tot grotendeels aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord.
- Wat betreft de invloedsfactoren blijkt dat ze allemaal aanwezig zijn bij beide gemeenten: een grotendeels passende regierol van de gemeente; het aanwezig zijn van alle regiecomponenten; een kwalitatief goede ketensamenwerking; een goede evaluatie op de criteria voor wederzijdse samenwerking. Deze factoren kunnen allemaal hebben bijgedragen aan het succes van de uitvoering. Echter in dit onderzoek kan de precieze invloed niet worden nagegaan. Daarvoor is aanvullend (kwantitatief) onderzoek nodig.

De quickscan heeft zich beperkt tot 2 normen, namelijk ten aanzien van een vraaggericht beleid (1) en ten aanzien van de resultaten (2). Wat betreft de eerste norm blijkt dat de meeste voortrekkersgemeenten hun beleid vraaggericht vormgeven en de arbeidsparticipatie van verschillende groepen actief trachten te vergroten, ook van de nuggers en zelfs nu ten tijde van een economische crisis.

Verbeterpunten:

24% van de voortrekkersgemeenten voldoet echter gedeeltelijk aan de norm van een vraaggericht beleid. Hier is nog ruimte voor verbetering. Bij deze gemeenten kan met name het regionale arbeidsmarktbeleid meer gekoppeld worden aan de activering van nuggers

De tweede norm is die t.a.v. de resultaten. Ruim 70% van de gemeenten voldoet niet aan de norm: met name doordat zij geen resultaten hebben opgenomen in de verantwoording. Er kan echter niet geconcludeerd worden dat de casussen het goed doen bij deze norm in vergelijking met de andere voortrekkersgemeenten. Bij deze twee casussen zijn de resultaten achterhaald middels aanvullend onderzoek; ze waren tevens niet opgenomen in beleidsstukken. Met het oog op 'good governance' en het belang van het activeren van nuggers is dit dus nog een belangrijke verbeterpunt voor de meeste voortrekkers.

8.2.5. Beantwoording centrale vraag

'Hoe functioneert het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij de voortrekkersgemeenten op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau (good practices en verbeterpunten), en welke factoren hebben dit beïnvloed?'

Met het beantwoorden van de deelvragen is de centrale vraag inmiddels ook beantwoord. Kort samengevat blijkt dat de meeste voortrekkersgemeenten het beleid ten aanzien van nuggers goed vormgeven. De resultaten uit het onderzoek zijn overwegend positief: er is gericht beleid ten aanzien van nuggers en de meeste gemeenten zien het belang van het activeren van nuggers in. Wat betreft de onderzochte invloedsfactoren blijkt uit de quickscan alleen een indicatie dat invloed van de raad op het beleid, en een groter inwoneraantal een goed functionerend arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers kunnen bevorderen. Tevens bestaan er aanwijzingen om invloedsfactoren te zoeken in de 'street level bureaucracy' theorie.

Wat betreft het beleidsuitvoerende niveau blijken de casussen een goed functionerend netwerk te hebben, en ze voldoen beiden (grotendeels) aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Daarnaast blijkt dat het merendeel van de voortrekkersgemeenten hun beleid t.a.v. nuggers ook vraaggericht vormgeven. Alleen bij de cases zijn er invloedsfactoren onderzocht. Alle onderzochte factoren blijken aanwezig: een grotendeels passende regierol van de gemeente; het aanwezig zijn van alle regiecomponenten; een kwalitatief goede ketensamenwerking; een goede evaluatie op de criteria voor wederzijdse samenwerking. Deze factoren kunnen allemaal hebben bijgedragen aan het succes van de uitvoering. Echter, in dit onderzoek kan de precieze invloed niet worden nagegaan.

Er zijn drie belangrijke verbeterpunten met betrekking tot het beleidsvormende niveau. Ten eerste heeft een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten nog geen SMART doelstelling(en) t.a.v. nuggers. Dit geldt ook voor beide casussen. Dit is wel gewenst in het kader van 'good governance' en om de resultaten goed te kunnen beoordelen. Ten tweede handhaaft een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten nog geen evenwichtig beleid. Dit is uiteraard wel dringend gewenst, om zodoende de dienstverlening voldoende open te kunnen stellen voor nuggers. Beide casussen handhaven overigens wel een evenwichtig beleid. Ten derde blijkt uit de casussen dat de sturingsinstrumenten vanuit het Rijk niet als stimulerend worden ervaren. Er is meer behoefte aan mogelijkheden tot kennisuitwisseling en financiële ondersteuning.

Er zijn twee belangrijke verbeterpunten t.a.v. het beleidsuitvoerende niveau. Ten eerste heeft een kwart van de voortrekkersgemeenten de nuggers nog niet actief betrokken bij de vormgeving van het regionale arbeidsmarktbeleid. Dit zou meer aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Ten tweede verantwoordt het merendeel van de voortrekkersgemeenten in de beleidsstukken nog niet over de behaalde resultaten t.a.v. de activering van nuggers. Dit is wel gewenst aangezien het bestuursakkoord inmiddels al twee jaar geleden is afgesproken, en in dit kader inzichtelijke resultaten een duidelijke commitment van de voortrekkersgemeenten aangeven.

8.3. Inhoudelijke beschouwingen en aanbevelingen

In de vorige paragraaf zijn de conclusie van dit onderzoek aan bod gekomen. In deze paragraaf komen enkele inhoudelijke beschouwingen en aanbevelingen aan bod.

8.3.1. Inhoudelijke beschouwingen onderzoek

De inhoudelijke beschouwingen dienen als extra reflectie op datgene wat is onderzocht. Dit onderzoek is in eerste instantie deductief van aard. Vanuit de dominante paradigma's en vanuit de bestuurlijke theorieën zijn een aantal normen en invloedsfactoren gedestilleerd. Vervolgens is getracht dit in de empirie te onderzoeken. Een onderzoek is echter nooit alleen puur deductief. Vaak komen er tijdens het onderzoek interessante zaken naar boven welke van tevoren nog niet overzien waren, en dus nog niet ingekaderd waren. Dit geldt met name bij kwalitatief onderzoek, waarbij gebruik wordt gemaakt van casussen. Mijns inziens moet er binnen een deductief onderzoek ook ruimte zijn voor dergelijke inductieve inzichten die al gaandeweg worden verzameld. Dit versterkt de relatie tussen theorie en empirie in het onderzoek. Vandaar deze paragraaf. In deze paragraaf wordt ingegaan op enkele inzichten die al gaandeweg het onderzoek naar boven kwamen drijven.

Inzicht 1: vraaggericht arbeidsmarktbeleid en verantwoordelijkheid gemeente

In het eerste en tweede hoofdstuk is aangegeven dat het activeren van nuggers onder andere belangrijk is voor het functioneren van de arbeidsmarkt. Ondanks de oplopende werkloosheid is er nog steeds sprake van een mismatch op de arbeidsmarkt. Er is in bepaalde sectoren nog veel vraag naar (met name hoger opgeleide) werknemers, terwijl het aanbod van arbeid hier niet op aansluit. Daarnaast wordt op de langere termijn een arbeidstekort verwacht. Gedurende het onderzoek bleek echter dat veel gemeenten zich met name richten op lageropgeleiden en kwetsbare doelgroepen. Vanuit het perspectief van de gemeenten is dat logisch. Dat is immers hun primaire wettelijke taak. De WWB is een vangnetregeling. De doelstelling uit het bestuursakkoord richt zich verder ook op een beperkte omvang van de doelgroep nuggers: 10% van de geschatte totale doelgroep.

De vraag is dan hoe ook de hogeropgeleide nuggers bereikt en gestimuleerd kunnen worden. Is dit een taak van de gemeente, of moet de verantwoordelijkheid hiervoor ook bij andere organisaties gezocht worden? Nu lijkt het erop alsof de verantwoordelijkheid grotendeels bij de gemeenten wordt gelegd, terwijl dat spanning oproept met hun wettelijke taak en financiële mogelijkheden. Het activeren op nuggers kan ook op andere niveaus vormgegeven worden: bijvoorbeeld op Rijksniveau of op het niveau van de vakbonden en werkgevers.

Inzicht 2: beleidsvorming: nuggers in relatie tot andere doelgroepen

Sommige gemeenten wekken de indruk niet veel waarde te hechten aan de nuggers als aparte doelgroep in de beleidsstukken. Een voorbeeld is de gemeente Den Haag. Deze gemeente spant zich al jarenlang hard in voor het aan het werk krijgen van jongeren zonder startkwalificatie en de zogenaamde nieuwkomers (inburgeraars). In de beleidsstukken zijn geen concrete cijfers en doelstellingen t.a.v. nuggers terug te vinden. Toch is het waarschijnlijk dat de gemeente de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord (het activeren van 254 nuggers per jaar) met gemak haalt.

- In het schooljaar 2007/2008 zijn 611 niet-uitkeringsgerechtigde jongeren geholpen;
- In 2008 zijn daarnaast 564 samenlooptrajecten gestart voor inburgeraars: trajecten gecombineerd met re-integratie waaraan veel nuggers meedoen (Den Haag, 2009e).

Inzicht 3: registratie van de resultaten t.a.v. nuggers

Voor de norm t.a.v. de resultaten zijn de beleidsstukken van de voortrekkers grondig bestudeerd. De gemeenten zouden deze informatie moeten registreren, aangezien er al een nulmeting heeft plaatsgevonden. Tijdens de bestudering bleek dat de gemeenten de resultaten op verschillende wijzen registreren en verantwoorden (zie bijlage XIV).

- 1) Sommige gemeenten bleken uit te gaan van het aantal gestarte trajecten, anderen van het aantal lopende trajecten, weer sommigen van de uitstroom naar werk. Tevens bleek de periode waarover werd gemeten niet consistent tussen de gemeenten (bijlage XIV).
 - Bijvoorbeeld Groningen. Voor 2008 had de gemeente de doelstelling om 75 nuggers aan het werk te helpen. Over 2008 wordt vervolgens verantwoord dat 10 nuggers zijn uitgestroomd naar werk (Idem, 2009b). De gemeente gaat dus uit van gestarte trajecten die hebben geleid tot uitstroom naar werk, terwijl het bestuursakkoord spreekt van gestarte trajecten. De laatste norm is soepeler
- 2) Sommige gemeenten, zoals Amsterdam, hebben de resultaten t.a.v. nuggers al opgenomen in de verantwoording. Bij veel voortrekkers ontbreekt de verantwoording t.a.v. nuggers. Apeldoorn geeft hierover bijvoorbeeld aan dat de resultaten t.a.v. nuggers nog inzichtelijk gemaakt moeten worden. Deze verklaring roept vervolgens de vraag op welke cijfers dan zijn aangeleverd ten behoeve van de 0-meting?
- 3) Ook hanteren gemeenten verschillende definities t.a.v. de doelgroep nuggers.
 - Tilburg heeft de activering van nuggers toegespitst op de niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars, en voor deze groep een aparte doelstelling opgesteld. Met de nuggers worden bij Tilburg dus voornamelijk inburgeraars bedoeld en bereikt.
 - Zwolle heeft echter naast een doelstelling voor niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars een aparte doelstelling voor nuggers geformuleerd. In de verantwoording over 2008 geeft de gemeente vervolgens aan dat er maar 14 nuggers zijn gerealiseerd. Hierbij is geen rekening gehouden met de trajecten die eventueel zijn gerealiseerd voor de inburgeraars zonder werk en uitkering.
 - Alkmaar telt, net als Tilburg, ook de niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars mee. Daarnaast zet deze gemeente gesubsidieerde banen in waarbij mensen in plaats van een uitkering een minimumloon ontvangen. De gemeente geeft aan dat "mensen die instromen in gesubsidieerde banen worden aangemerkt als nuggers" (ook als ze anders een uitkering krijgen) (Gemeente Alkmaar, 2008a). Bij gemeenten waar nuggers worden uitgesloten van gesubsidieerd werk is dit onmogelijk.

Inzicht 4: berekening omgeslagen doelstelling uit het Bestuursakkoord

Het lijkt erop dat de gemeenten andere berekeningswijzen hanteren om te berekenen welk aandeel zij dragen in het bereiken van de landelijke doelstelling³⁸

- 1) Een eerste mogelijkheid is om uit te gaan van een evenredige berekening op basis van het inwonersaantal (of geschatte potentiële beroepsbevolking of geschatte aantal werkwillende nuggers) als percentage van het landelijke aantal inwoners (of geschatte landelijke potentiële beroepsbevolking of geschatte aantal werkwillende nuggers). Veel gemeenten zijn uitgegaan van deze berekeningswijze.
- 2) Sommige gemeenten hanteren echter een andere berekeningsmethode. Bijvoorbeeld Helmond. Helmond is uitgegaan van een evenredig aantal op basis van het landelijke verhoudingspercentage tussen het aantal werkwillende nuggers (453.000) en de

³⁸ Ik ga hier uit van de nog niet verhoogde doelstelling uit het bestuursakkoord (25.000), omdat deze bij veel gemeenten in de beleidsstukken is opgenomen. De doelstelling van 35.000 is bij veel gemeenten nog niet opgenomen in de beleidsstukken (hangt veeleer samen met de tijdsplanning van de planning- en controlecyclus)

doelstelling die is afgesloten tussen VNG en Bestuursakkoord (20.000 volgens Helmond, was eigenlijk 25.000 en nu weer 35.000). Zo komt Helmond op een percentage van 4,41% en gaat zij ervan uit dat zij 4,41% van het geschatte aantal werkwillende nuggers in Helmond (2408) moet activeren. Dat is dus 106 nuggers in de periode 2007-2011 (4 jaar), terwijl volgens de andere berekening Helmond in die periode, gebaseerd op de doelstelling van 25.000, 132 personen zou moeten activeren.

Bij Helmond is er zodoende een verschil van bijna 25% in de taakstelling uitgaande van de verschillende berekeningen. De doelstelling kan naar evenredigheid dus behoorlijk verschillen tussen de diverse gemeenten, afhankelijk van de berekeningswijze.

8.3.2. Inhoudelijke aanbevelingen

Aanbevelingen m.b.t conclusies beleidsvormend niveau

- Uit de conclusie blijkt dat een aanzienlijk aantal van de voortrekkersgemeenten nog geen SMART-doelstelling hanteert. Aanbeveling aan de voortrekkersgemeenten en samenwerkende organisaties is om er op toe te zien dat er wel SMART geformuleerde doelstellingen t.a.v. nuggers worden geformuleerd (good governance).
- Een aanzienlijk deel van de voortrekkersgemeenten - bijna 40% - handhaaft nog geen evenwichtig beleid. Op dit vlak is nog veel ruimte voor verbetering. Aanbeveling om is om erop toe te zien dat het beleid evenwichtiger wordt vormgegeven.
- De twee casussen tonen verbeterpunten voor de ingezette sturingsinstrumenten vanuit het Rijk. Advies richting ministerie van SZW en de VNG is om na te gaan waar gemeenten behoefte aan hebben, en het instrumentarium daarop aan te passen. De twee casussen gaven bijvoorbeeld aan met name behoefte te hebben aan meer financiële ondersteuning en mogelijkheden tot toegankelijke informatie via bijvoorbeeld Statline, de kernkaart Werk en bijstand, de gemeente atlas of de Suwi landkaart.

Aanbevelingen m.b.t. conclusies beleidsuitvoerend niveau

- 24% van de voortrekkersgemeenten voldoet gedeeltelijk aan de norm van een vraaggericht beleid. Aanbeveling aan deze gemeenten is om het regionale arbeidsmarktbeleid meer te koppelen aan de activering van nuggers.
- Het merendeel van de voortrekkersgemeenten legt nog geen verantwoording af over de resultaten die zijn behaald met het activeren van nuggers. Aanbeveling is om de resultaten wel te verantwoorden. Dit ten behoeve van good governance (inzichtelijk en transparant beleid) en om de focus op de nuggers vast te houden.

Aanbevelingen m.b.t. inzichten uit onderzoekspraktijk

- Veel gemeenten richten zich met name op de onderkant van de arbeidsmarkt, ook wat betreft nuggers. De vraag is dan echter hoe ook de hogeropgeleide nuggers bereikt kunnen worden. Het advies richting ministerie, VNG, adviesraden is om na te gaan wat nu daadwerkelijk wordt nagestreefd met het activeren van nuggers, en waar de verantwoordelijkheid nog meer ligt behalve bij de gemeenten.
- Gedurende het onderzoek kwam naar voren dat de registratie van de voortrekkersgemeenten t.a.v. de activering van nuggers op veel fronten verschilt. Advies is om te trachten hier meer consistentie tussen te krijgen. Dit geldt tevens voor de berekening van de omgeslagen doelstellingen t.a.v. het aantal te activeren nuggers

8.4. Methodologische kanttekeningen en aanbevelingen voor verder onderzoek

In de voorgaande paragraaf is ingegaan op de inhoudelijke conclusies, beschouwingen en aanbevelingen die afgeleid zijn uit het onderzoek. In deze paragraaf wordt de uitvoering van het onderzoek onder de loep genomen.

8.4.1. Algemeen

Dit onderzoek is kwalitatief van aard. Er zijn relatief veel factoren onderzocht bij relatief weinig eenheden. Zoals aangegeven in het vierde hoofdstuk levert dit enerzijds veel verdieping en kennis op, maar anderzijds kunnen de resultaten en conclusies niet zomaar gegeneraliseerd worden. De betrouwbaarheid en validiteit kan niet gegarandeerd worden.

2 sporen onderzoek & vergelijking

In deze paper is daarnaast gekozen voor een 2 sporen onderzoek. Allereerst zijn er twee casussen uitgebreid onderzocht. Ten tweede is er een quickscan uitgevoerd. Doel hiervan is voornamelijk om aan te geven hoe de rest van de voortrekkersgemeenten functioneert, en hoe de casussen ervoor staan in vergelijking met de rest. Er heeft ook een vergelijking plaats gevonden tussen de twee casussen en de quickscan. Deze vergelijking is niet helemaal zuiver:

- o bij de casussen zijn namelijk meer normen getoetst en meer invloedsfactoren;
- o tevens zijn er bij de casussen meer onderzoeksmethoden gehanteerd, waardoor er meer informatie is achterhaald. Dit komt vooral tot uiting bij de norm betreffende de resultaten.

Wat dat betreft heeft er een afweging plaats gevonden tussen zuiverheid versus duidelijkheid. De quickscan is toch gehandhaafd om een algemeen beeld te kunnen schetsen van de stand van zaken van de voortrekkersgemeenten, en om een beperkt aantal invloedsfactoren op grotere schaal te kunnen toetsen.

Aantal onderzoekseenheden en aard van de conclusies

In de paper is er verder voor gekozen om de onderzoekseenheden af te bakenen tot de voortrekkersgemeenten die commitment hebben uitgesproken. Betreffende dit aspect gaat het om homogene eenheden. De voortrekkersrol en het uitoefenen van een voorbeeldfunctie staan centraal in dit onderzoek. De conclusies zijn hier ook naar toe geschreven.

Kanttekening is dat er hierdoor relatief weinig eenheden zijn onderzocht: 38. De invloedsfactoren konden bij slechts 33 eenheden onderzocht worden, omdat bij 5 eenheden niet voldoende informatie voorhanden was. Door het lage aantal eenheden kunnen er geen directe verbanden aangetoond worden. De uitspraken betreffen dan ook indicaties, aanwijzingen voor mogelijke relaties. De grafieken hebben voornamelijk een illustratieve functie. Ze geven geen betrouwbare relaties en resultaten weer die gegeneraliseerd kunnen worden naar overige (non-voortrekkers)gemeenten. De conclusies hebben dus specifiek betrekking op de twee casussen en de voortrekkersgemeente. Dit geeft geen beeld van hoe het gesteld is met de overige non-voortrekkersgemeenten.

8.4.2. De casussen

Ten behoeve van de casussen is er intensief onderzoek verricht. Er zijn verschillende methoden gebruikt, zoals het uitvoeren van documentenonderzoek, het afnemen van interviews en het uitzetten van enquêtes. Hierbij is er ook triangulatie toegepast, om de betrouwbaarheid van de resultaten te versterken. De resultaten van de casussen zijn echter

sterk contextgebonden en de resultaten kunnen dan ook niet gegeneraliseerd worden. De resultaten zijn in de conclusie daarom gebruikt als aandachtspunten.

Bij de casussen kon verder niet alles onderzocht worden. Er is maar een beperkt aantal invloedsfactoren onderzocht. Opvallend is dat bij beide casussen de raad geen invloed uitoefent op het beleid, terwijl dit bij 45% van de voortrekkersgemeenten die even goed functioneren wel het geval is. Dit illustreert nogmaals de contextgebondenheid van de casussen. Tevens geven de casussen inductieve aanwijzingen voor andere invloedsfactoren die nu in dit onderzoek niet zijn onderzocht:

- bijvoorbeeld de cultuur van de organisatie zelf. Dit biedt aanwijzingen voor verder onderzoek aan de hand van de 'street level bureaucracy';

8.4.3. De quickscan

De quickscan is qua onderzoek minder intensief dan de casussen. Het dient binnen dit onderzoek dan ook met name om een algemeen beeld te kunnen schetsen van de stand van zaken bij de voortrekkersgemeenten, om een beperkt aantal invloedsfactoren op grotere schaal te kunnen toetsen, en daarnaast dienen de uitkomsten als referentiekader waar de resultaten van de casussen mee vergeleken kunnen worden.

Voor de quickscan is alleen gebruik gemaakt van documentenonderzoek. Een belangrijke kanttekening bij dit deelonderzoek is dan ook dat er geen triangulatie heeft plaatsgevonden. Er is puur uitgegaan van wat er in de documenten staat die beschikbaar zijn via het RIS of BIS³⁹. Dit brengt het risico met zich mee dat bij sociale diensten die voornamelijk vanuit de uitvoering werken, andere methoden andere resultaten op zouden kunnen leveren. De RSD AOV, één van de casussen, is hier een voorbeeld van. Dit betekent dus dat er een kritische kanttekening geplaatst kan worden bij de betrouwbaarheid van de resultaten.

Toch is ervoor gekozen om het onderzoek op deze wijze uit te voeren. Hierbij speelt mee dat in dit onderzoek veel waarde wordt gehecht aan het paradigma van 'good governance' (zie hoofdstuk twee). Vanuit deze invalshoek zou verwacht mogen worden dat de doelen en resultaten t.a.v. nuggers inmiddels, twee jaar na het afsluiten van het bestuursakkoord, wel zijn opgenomen in de beleidsstukken van de voortrekkersgemeenten die immers een voorbeeldfunctie uitoefenen. De conclusies zijn dan ook vanuit deze invalshoek geschreven.

8.4.4. Aanbevelingen voor verder onderzoek

In dit onderzoek zijn alleen de voortrekkersgemeenten betrokken. Verder onderzoek zou zich kunnen richten op de voortgang van de gemeenten in het algemeen. Gezien het aantal eenheden zou kwantitatief onderzoek tot een betere externe validiteit leiden.

Het onderzoek geeft echter ook aanwijzingen voor verder verdiepend onderzoek, waarbij meer wordt ingezoomd op eventuele invloedsfactoren. Hierbij zou bijvoorbeeld aan de hand van de 'street level bureaucracy' theorie meer aandacht geschonken kunnen worden aan de cultuur van de organisatie. De wisselende invloed van de raad op het beleid bij voortrekkersgemeenten die goed functioneren, geeft tevens aanleiding tot verder onderzoek naar het functioneren van de duale structuur binnen de gemeenten en de invloed hiervan op het beleid.

³⁹ Indien het RIS niet goed gevuld was, en er geen recente relevante documenten aanwezig waren, zijn de normen en invloedsfactoren uiteraard niet beoordeeld. Dit was het geval bij 5 van de 38 voortrekkersgemeenten.

Literatuurlijst

Geraadpleegde literatuur

Azzouz, K., Ceglowska, A., Donker van Heel, Ende, M.A. van der, Kreft, W. P.A., Nauta, J.A., Nugteren, M., Versantvoort, M.C., Vossen, I.W.E. & Zoon, C.P.A. (2006), *Evaluatie werknemersverkeer MOE-landen*. Rotterdam: Ecorys.

Bakker, P., Bovenberg, L., Ester, P., Groot, R. de, Klosse, S., Oosterwijk, J.W., Schrijer, D. & Westerlaken, A. (2008), *Naar een toekomst die werkt. Advies Commissie Arbeidsparticipatie*. Rotterdam: auteur.

Bakker, R.C., Bunt, S. & Flapper, E.M.J. (2007), *Aan de slag met de Nuggers. Onderzoek naar de dienstverlening van CWI en gemeenten aan niet- uitkeringsgerechtigden* (Projectnummer: B3274). Leiden: Research voor Beleid.

Bekkers, V.J.J.M. (2002), Schaken op meerdere borden. Over procesmanagement en de ontwikkeling van basisregistraties binnen de publieke sector. In: *Management & Informatie*, 2002 (3), 23-34.

Bekkers, V. (2007), *Beleid in beweging: achtergronden, benaderingen, fasen, en aspecten van beleid in de publieke sector*. Den Haag: Lemma.

Bekkers, V. & Fenger, M. (2007), The governance concept in public administration. In: Bekkers, V., Dijkstra, G., Edwards, A. & Fenger, M. (Reds.), *Governance and the democratic deficit* (pp. 13 – 33). Hampshire: Ashgate.

Boorsman, S., Brande, B. van den, Renooy, R. & Veen, R. van der (1994), *Een activerende bijstand? Een onderzoek naar besluitvorming over activering van cliënten door sociale diensten*. Den Haag: VUGA.

Bovens, M.A.P., Rosenthal, U., 't Hart, P. & Twist, M.J.W. van, (2001), *Openbaar bestuur. Beleid, organisatie en politiek* (zesde herziende druk). Apfen aan den Rijn: Kluwer.

Bruijn, H. de & Heuvelhof, E. ten, (2007), *Management in netwerken. Over veranderen in een multi-actorcontext* (3^e druk). Den Haag: Lemma

Bruijn, T.J.N.M. de, (2003), Samenwerken in beleidsnetwerken. Hoofdstuk 15 in: Herweijer, M. & Hoogerwerf, A. (Reds.), *Overheidsbeleid. Een inleiding in de beleidswetenschappen* (zevende druk) (pp. 329-350). Alphen aan den Rijn: Kluwer.

Burgert, J., Kolar, C., Sipkes, L. & Toorn, H. van, (2001), *(Potentiële) herintreedsters onder de loep genomen* (Projectnr. 9359/44479032). Den Haag: B&A Groep.

Centraal Planbureau. (2002), *De pijlers onder de kenniseconomie. Opties voor institutionele vernieuwing*. 's-Gravenhage: Auteur.

Commissie De Vries, (2008), *De uitzendbranche als aanjager van de werkgelegenheid. Advies door de commissie De Vries over de bevordering van de arbeidsparticipatie*. Badhoevedorp: ABU.

Derksen, W. & Schaap, L. (2004), *Lokaal bestuur* (vierde druk). 's-Gravenhage: Elsevier bedrijfsinformatie bv.

De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers. (31 september 2008). *WERKblad*, p.4

Dijk, T.A. van, (1998), *Ideology. A multidisciplinary approach*. Londen: Sage Publications

Doedens, A., Kortlever, Y. & Mulder, L. (2002), *Geschiedenis van Nederland. Van prehistorie tot heden* (tweede druk, tweede oplage). Baarn: HBuitgevers.

Donk, M. van der, (2004), *De reïntegratie van nug'ers en anw'ers*. Artikel op 'Gemeente Nu'. http://www.gemeente.nu/sociale_zaken_actuele_themas/id1220-53222/de_reintegratie_van_nugers_en_anwers.html, geraadpleegd te 23.09.2008.

Drechtsteden, (2003), *Kansrijk in de Drechtsteden. Aanzet tot een visie op sociaal beleid in de Drechtsteden*. Dordrecht: Auteur.

Drechtsteden, (2007a), *Jaarverslag en jaarrekening 2006*. Dordrecht: Auteur.

Drechtsteden, (2007b), *Programmabegroting 2008 gemeenschappelijke regeling Drechtsteden*. Dordrecht: Auteur.

Echtelt, P. van, & Hoff, S. (2006), *Wel of niet aan het werk. Achtergronden van het onbenut arbeidspotentieel onder werkenden, werklozen en arbeidsongeschikten* Den Haag: SCP.

Edwards, A.R. (1998). De vier rationaliteiten in Bestuurskundige Argumentatie: De Praxeologische tafel als integratieve methodologie. In Meer, F.B. van der, & Ringeling, A.B. (Eds.) (1998), *Bestuurskunde en praktijk: Liber Amicorum voor prof. mr. dr. I.Th.M. Snellen ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam* (pp. 63-76). Alphen aan den Rijn: Samsom.

Edzes, a., & Westerhof, E., (2008), *Effectiviteit en doelmatigheid van re-integratie in Schouwen-Duiveland*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Esselink, R. & Severijn, J., (2008), *Regiofoto Twente. Arbeidsmarkt in perspectief. POWI arbeidsmarktmonitor 2008*. Twente: Platform Onderwijs, Werk en Inkomen (POWI).

Faber, J. (2003), *Werkzoekenden zonder uitkering. De positie van nuggers op de arbeidsmarkt* (NYFER studies). Breukelen: NYFER.

Fenger, M. (2001), *Sturing van samenwerking: institutionele veranderingen in het beleid voor Werk en Inkomen*. Enschede: Universiteit Twente.

Fleer, E., (2008), *Tussentijdse evaluatie Werkloket de Lure. Periode 1 april 2006 tot 31 december 2007*. Zwolle: Auteur.

Geerdes, C. (oktober 2008), *Het is onacceptabel dat zo veel 45-plussers thuis zitten*. [interview met Arriën Kruyt, wethouder sociale zaken en werkgelegenheid gemeente Amersfoort voor het Nicis Institute]. Den Haag: Nicis Institute.
Gemeente zoekt werkloze zonder uitkering, (29 november 2008), *Stadhuis aan huis. Wekelijkse informatiepagina's van de gemeente Almere*, p.1

Gemeente Alkmaar, (2003a), *Nieuw beleid gesubsidieerd arbeid gemeente Alkmaar*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2003b), *Kadernotitie integratiebeleid*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2004a), *Reïntegratieverordening*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2004b), *Beleidsplan reïntegratie en voorzieningen*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2005a), *Gewijzigd beleidsplan reïntegratie en voorzieningen*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2005b), *Verordening Wet Inburgering*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2007), *Programmabegroting 2008, meerjarenraming 2009-2011*. Alkmaar: auteur.

Gemeente Alkmaar, (2008a), *Beleidskader re-integratie*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2008b), *WMO beleidskader 2008-2012. Nieuwe verbindingen in wonen, welzijn en zorg*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Alkmaar, (2008), *Perspectiefnota 2008 t/m 2011*. Alkmaar: Auteur

Gemeente Alkmaar, (2009), *Programmaplan opvoeden en opgroeien*. Alkmaar: Auteur.

Gemeente Almere, (2004), *Beleidsuitvoeringsplan Reïntegratie in 2005 (deel 2)* . Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2005), *Verslag over de uitvoering. Wet werk en bijstand (WWB) 2004. Gemeente Almere*. Almere: 2004.

Gemeente Almere, (2006a), *Coallitieakkoord 2006-2010. Voor een sociaal, ambitieus en avontuurlijk Almere*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2006b), *Plan van aanpak inburgering allochtone vrouwen*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2007a), *Re-integratieverordening sociale zaken 2007*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2007b), *Programmabegroting 2008*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2007c), *Verordening Wet inburgering gemeente Almere 2007*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2007d), *Iedereen actief! Re-integratienota 2008-2010*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2008a), *Programmarekening 2007*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2008b), *Definitieve programmabegroting 2009*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2008c), *Notitie Deltaplan inburgering in Almere: "vaste voet in Almere"*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2009a), *Informatie over (extra) tegemoetkoming kosten kinderopvang*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2009b), *Programmarekening 2008 (ontwerp)*. Almere: Auteur.

Gemeente Almere, (2009c), *Programmabegroting 2010 (meerjarenbegroting, ontwerp)*. Almere: Auteur.

Gemeente Amersfoort (2004a), *"Doen wat je kunt". Beleidskader Werk en Inkomen 2005 – 2009*. Amersfoort: gemeente auteur.

Gemeente Amersfoort (2004b), *Jaarplan werk en inkomen 2005, gemeente Amersfoort*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2005a), *Beleidsverslag werk en inkomen 2004*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2005b), *Beleidsregels niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een uitkering op grond van de algemene nabestaandenwet (nug'gers)*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2005c), *Jaarplan werk en inkomen 2006, gemeente Amersfoort*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2006a), *Beleidsverslag werk en inkomen 2005*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2006b), *Collegeprogramma Amersfoort 2006 – 2010*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2006c), *Bouwen aan binding. Nota integratiebeleid 2006 – 2009*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2006d), *Vitaal seniorenbeleid heeft de toekomst. Vervolgaanpak seniorenbeleid 2006 – 2007*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2007a), *Iedereen is nodig: intensivering aanpak niet-uitkeringsgerechtigden*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2007b), *Amersfoort Vernieuwt: Kruiskamp Krachtwijk Wijkactieplan*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2008a), *Amersfoort Ondersteunt: beleidskader Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2008 – 2011*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2008b), *Bouwen aan binding. Stand van zaken rondom de uitvoering van het Amersfoorts integratiebeleid*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2008c), *Begroting 2008 – 2011. Amersfoort stad met een hart*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2008d), *Meedoen in Amersfoort. Participeren door inburgeren*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2008e), *Beleidsnota: Amersfoortste aanpak niet-uitkeringsgerechtigden: iedereen is nodig*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2008f), *Managementrapportage oktober 2008: 'Iedereen is nodig' (17 oktober 2008)*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2009a), *Begroting 2009 – 2012. Amersfoort stad met een hart*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amersfoort (2009b), *Beleidsregels niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) (folders)*. Amersfoort: auteur.

Gemeente Amsterdam (2006), *Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand (versie 13 juli 2006)*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2007a), *Vrouwenemancipatie in Amsterdam. Niemand aan de kant*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2007b), *Meerjarenbeleidsplan Werk, Participatie en Re-integratie 2008 - 2011. Dienst werk en Inkomen, iedereen werkt mee*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam (2008a), *Notitie: 'Op zoek naar verborgen talent' (bijlage 2, behorende bij voordracht nr. 384 van 2008)*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam (2008b), *30 maanden DWI*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2009a), *Meerjarenbeleidsplan participatie 2009 - 2012*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2009b), *Jaarrekening 2008*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2006a), *Apeldoorn verandert. Bestuursakkoord 2006 - 2010*. Apeldoorn: Auteur,

Gemeente Apeldoorn, (2006b), *Programmabegroting 2007- 2010*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2007), *Meerjarenprogrammabegroting 2008 - 2011. Begroting in de wachtstand*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2008a), *Reïntegratieverordening gemeente Apeldoorn 2008*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2008b), *Meerjarenprogrammabegroting 2009 - 2011*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2008c), *Verstaan en begrijpen. Nota integratiebeleid gemeente Apeldoorn*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2008d), *Inspraaknota Vierjaarplan WMO gemeente Apeldoorn. 'Mee meedoen mogelijk maken 2008 - 2011'*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2009a), *Jaarstukken 2008. Jaarrekening en jaarverslag*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2009b), *Prévoorjaarsnota 2009*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2009c), *Notitie "Vervolgtrajecten inburgering" en de kwaliteit van inburgering in Apeldoorn*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Apeldoorn, (2009d), *Niemand laten vallen. Contourennota werk en inkomen*. Apeldoorn: Auteur.

Gemeente Breda, (2005), *Armoedeprofiel Breda 2005*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2006a), *Beleidsverslag over de uitvoering van de Wet werk en bijstand c.s. 2005*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2006b), *Kiezen voor elkaar! Coalitieakkoord voor de bestuursperiode 2006-2010*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2006c), *Kwartaalrapportage arbeidsmarkt Breda 2006; 3 kwartaal*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2006d), *Rondkomen in Breda, 2006. Wegwijzer voor financiële tegemoetkomingen en regelingen*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2007a), *Verordening Wet Inburgering*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2007b), *Re-integratieverordening Wet Werk en Bijstand Breda*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2007c), *Beleidsverslag Sociale Zaken 2006*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2007d), *Gemeentebegroting 2008*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2008a), *Gemeentebegroting 2009*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2008b), *Jaarverslag 2007*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2008c), *Kadernota 2009. Kiezen voor samen werken*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2008d), *Beleidsverslag Sociale Zaken 2008*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2008e), *Meedoen en verbinden. Diversiteitsbeleid 2008-2012*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2009a), *Jaarverslag 2008*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2009b), *Maatschappelijke visie Breda 2020: Meedoen en verbinden*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2009c), *Programma wijkontwikkeling*. Breda: Auteur.

Gemeente Breda, (2009d), *Visie arbeidsmarktbeleid 2009-2015. Iedereen doet mee, want iedereen is nodig! (concept)*. Breda: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2005), *Beleidsplan reïntegratie 2005*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2006a), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2007*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2006b), *Beleidsjaarverslag Werk en Inkomen 2005*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2006c), *Actieprogramma jeugd 2007-2010*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2007a), *Programmabegroting 2008-2011*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2007b), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2008*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2007c), *Beleidsverslag Werk en Inkomen 2006*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2007d), *Programma inburgering 2007*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2007e), *Voortgangsrapportage burgerschap 2007*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2008a), *Programmabegroting 2009-2012*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2008b), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2008c), *Sociaal-economische agenda Den Haag 2010*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2008d), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2009*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2008e), *Beleidsverslag Werk en Inkomen 2007*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2008f), *Voortgangsrapportage jeugd 2008*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2009a), *Jaarverslag 2008*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2009b), *Verordening Wet Inburgering 2009*. Den Haag: Auteur

Gemeente Den Haag, (2009c), *Beleidsverslag werk en inkomen 2008*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag, (2009d), *Voortgangsbericht inburgering 2009 (RIS 164611)*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Den Haag (2009e), *Voortgangsbericht inburgering 2008 (RIS 160753)*. Den Haag: Auteur.

Gemeente Deventer, (2004a), *Voortgangsrapportage Wet Werk en Bijstand in de gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2004b), *Nota Wet Werk en Bijstand in de gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2004c), *Beleidsnotitie: de gemeente Deventer en integraal arbeidsmarktbeleid*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2005a), *Beleidsregels Startbaan-vergoeding WWB 2005 (art.8 WWB jo.art.14 Reintegratieverordening)*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2005b), *Notitie Deventer Wijkaanpak*. Deventer: Auteur

Gemeente Deventer, (2005c), *Toekomst gesubsidieerde arbeid & opbouw werk loont 2005 - 2010*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2006a), *Programmabegroting 2007 (inclusief meerjarenbegroting 2008 - 2010)*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2006b), *Sturings- en verantwoordingsrapportage op het programma Werk en Inkomen, zoals uitgevoerd door de sector sociale voorzieningen van de gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2006c), *Nul-Resultaatmeting Werk Loont, peildatum 1 januari 2006*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2007a), *Uitvoeringsplan schoolverlatersoffensief Stedendriehoek*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2007b), *Alle inwoners doen mee! Aanvalsplan laaggeletterdheid 2007 tot 2011 gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2007c), *Opzet re-integratiebeleidsplan 2007 -2008, inc. bijlage A 'uitwerking scenario taakstellingen', bijlage B 'begroting W-deel 2007 - 2008', bijlage C 'presentatie scenario's WWB'*. Deventer: auteur.

Gemeente Deventer, (2007d), *Re-integratiebeleidsplan 2007 - 2008, inc. bijlage A 'Wiz-navigator september 2007'; bijlage b 'evaluatie-rapport "Werk loont"; bijlage C project "relatie als nieuwe waarde"; bijlage d project "nieuwe instroom"*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2007e), *Re-integratiebeleidsplan 2007 - 2008: beantwoording vragen*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2007f), *Programmabegroting 2008 (inclusief meerjarenbegroting 2009 - 2011)*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008a), *Re-integratieverordening WWB, IOAW, IOAZ 2008*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008b), *Jaarverslag 2007 gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008c), *Beleidsplan WMO Deventer 2008 - 2011*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008d), *Integrale armoedenota 2008. Inzicht in achtergronden van armoede en maatregelen ter voorkoming van armoede en ter bevordering van participatie in deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008e), *Programmabegroting 2009 (inclusief meerjarenbegroting 2010-2012)*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008f), *Re-integratiebeleidsplan 2009*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2008g), *Concept 'Visie op re-integratie 2009- 2014'*.Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2009a), *Jaarverslag 2008 gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2009b), *Uitvoeringsprogramma WMO 2008 - 2011. Jaarschijf 2009*. Deventer: Auteur.

Gemeente Deventer, (2009c), *WIZ navigator 3e kwartaal 2008 & Analyse WIZ navigator 3e kwartaal 2008*. Deventer: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2006a), *Daadkracht naast visie. Coalitieakkoord 2006-2010*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2006b), *Uitgangspuntennotitie Sociaal Actieprogramma gemeente Doetinchem*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Doetinchem: Auteur

Gemeente Doetinchem, (2007b), *Iedereen doet mee. WMO beleidsplan 2008-2012*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2007c), *Ondersteunen en meedoen. Armoedenota Doetinchem*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2007d), *Jongleren in Doetinchem/ Visiedocument jeugdbeleid 0-23 jaar, 2007-2011*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2008a), *Programmabegroting 2009*. Doetinchem: Auteur

Gemeente Doetinchem, (2008b), *Jaarstukken 2007*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2008c), *Evaluatie re-integratiebeleid gemeente Doetinchem*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2009a), *Jaarstukken 2008*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2009b), *Werken werkt! Beleidsplan re-integratie 2009-2011*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2009c), *Re-integratieverordening gemeente Doetinchem 2009*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Doetinchem, (2009d), *Trendnota 2010*. Doetinchem: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2004a), *"De kortste weg naar werk!" Strategische agenda 2004-2006, een nieuwe visie en aanpak voor werk en bijstand*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2004b), *Beleidsregels en aanbesteding verordening Werk en Bijstand 2004*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005a), *Jaarplan 2005 sociale dienst*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005b), *Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010. Dordrecht werkt door!* Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005c), *Verslag 2004 sociale dienst*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005d), *Integraal verslag over de uitvoering 2004, sociale dienst*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2006), *Begroting 2007 gemeente Dordrecht*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2007), *Naar een regionaal actieplan integraal arbeidsmarktbeleid*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2008a), *Programmabegroting 2009 en meerjarenbegroting 2010-2011*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2008b), *Uitvoeringsplan Wijkgericht werken 2009*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2008c), *Doorzetten en verbreden. Rapportage actieprogramma integratie 2007-2008*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2009), *Jaarverslag 2008 gemeente Dordrecht*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Ede, (2003), *Verordening reïntegratie niet uitkeringsgerechtigden en uitkeringsgerechtigden Anw*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2004), *Beleidsscenario Wet werk en bijstand*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2006), *Begeleiding naar werk, werken aan werk (brochure)*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2007a), *Meetellen en meedoen. Kadernota participatie en integratie , 2008-2011*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2007b), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2007c), *Beleidsplan WMO 2008-2011, gemeente Ede*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2007d), *Programmabegroting 2008-2011. Stevig fundament, uitdagend elan, goede toekomst*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2007e), *Nota jeugdbeleid Ede*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2008a), *Programmarekening 2007*. Ede: Auteur.

Gemeente Ede, (2008b), *Programmabegroting 2009-2012. Vitaal en toekomstgericht*. Ede: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2004a), *Raadsvoorstel met nadere toelichtingen inzake kaderstelling Wet werk en bijstand (raadsnummer 04.R744.001)*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2004b), *Reïntegratieverordening gemeente Eindhoven*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2005), *Nota Herijking minimabeleid*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2006a), *Allochtone/ Turkse ondernemers in Eindhoven, en hun aansluiting op de lokale voorlichtings- en adviesstructuur*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2006b), *Beleidnota inburgering in Eindhoven, een kans tot (re)integratie en participatie*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2007a), *Eindhoven één in werk . Werk voor velen in de brainport Eindhoven*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2007b), *Eindhoven één in werk. Actieplan*. Eindhoven:Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2007c), *Programmabegroting 2008-2011*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2007d), *Programma diversiteit, " beter samen, samen beter". Plan van aanpak en uitvoeringsprogramma 2007-2009*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2008a), *Informatie nota voor de raad Betreft 2e tussentijdse rapportage 2008 (raadsnummer 08.R2807.001)*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2008b), *Informatienota voor de raad Betreft Programma Arbeidsmarktbeleid (raadsnummer 08.R2662.001)*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2008c), *Programmabegroting 2009-2012*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2009a), *Overzicht gemeentelijke regelingen (brochure)*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2009b), *Een pakket op maat... voor iedereen die wil participeren. Visie nota participatiebudget Eindhoven*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2009c), *Informatienota voor de raad Betreft invloed kredietcrisis op in- en uitstroomgegevens Wet werk en bijstand (raadsnummer 09.R2957.001)*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2009d), *Raadsinformatiebrief Betreft De kredietcrisis en de gemeente Eindhoven (raadsnummer 09.R2944.001)*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Eindhoven, (2009e), *Concernverslag 2008*. Eindhoven: Auteur.

Gemeente Emmen (2003a), *Wet werk en bijstand. Uitgangspuntennotitie (11 december 2003) (RIS 1196)*. Emmen: Auteur.

Gemeente Emmen (2003b), *Bijlage I werk boven inkomen: het klantenbestand (11 december 2003) (RIS 1199)*. Emmen: Auteur.

Gemeenten Emmen (2004), *Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand*. Emmen: auteur.

Gemeenten Emmen (2007a), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2007 - 2010 (RIS 2478)*. Emmen: Auteur.

Gemeente Emmen (2007b), *Invoeringsnota Wet Inburgering (16 februari 2007) (RIS 2588)*. Emmen: Auteur

Gemeente Emmen (2008a), *Jaarstukken 2007. Jaarrekening en jaarverslag. Programma 6. Arbeidsparticipatie*. Emmen: Auteur.

Gemeente Emmen (2008b), *Kadernota 2008: meerjarenperspectief 2009 - 2012. Inclusief Bestuursrapportage 2008-1 (RIS 3148)*. Emmen: Auteur

Gemeente Gorinchem (2005), *Programmabegroting 2006 – 2009*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gorinchem/ Alblasserwaard Vijfheerenlanden (2006a), *Kadernota beleid en organisatie Inburgering en Educatie Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gorinchem (2006b), *Programmabegroting 2007 – 2009*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gorinchem/ Alblasserwaard Vijfheerenlanden (2007a), *Beleidsplan wet maatschappelijke ondersteuning*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gorinchem (2007b), *Programmabegroting 2008 – 2011*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gorinchem (2008a), *Uitvoeringsnota vrijwilligersbeleid 2008 gemeente Gorinchem*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gorinchem (2008b), *Programmabegroting 2009 – 2012*. Gorinchem: auteur.

Gemeente Gouda, (2005), *Beleidsplan 2006 Dienst Arbeid en Inkomen*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2006a), *Verslag over de uitvoering (VODU) WWB 2005*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2006b), *Discussienota integraal armoedebeleid*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2007a), *Programmabegroting 2008-2011*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2007b), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand, Gouda 2007*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2007c), *Beleidsplan 2008 Dienst Arbeid en Inkomen*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2007d), *Actieplan jeugdbeleid 2008. "Een goudse toekomst"*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2007e), *Nieuwe sporen op maat . Nota re-integratie 2007-2010/ beleidsplan 2007*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2007f), *Uitgangspunten en visie maatschappelijke ondersteuning Gouda (concept)*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2008a), *Programmabegroting 2009-2012*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2008b), *Kaders integraal armoedebeleid 2009-2012*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2008c), *Beleidsplan re-integratie 2009. Beleidsevaluatie en voornemens*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2008d), *Statusrapport Wet werk en bijstand gemeente Gouda, 1e kwartaal 2008*. Gouda: Auteur.

Gemeente Gouda, (2009a), *Jaarstukken 2008*. Gouda: Auteur

Gemeente Gouda, (2009b), *Uitvoeringsprogramma integraal armoedebeleid 2009-2012*. Gouda: Auteur.

Gemeente Groningen, (2003), *Voortgangsrapportage Agenda voor de toekomst, 1e kwartaal 2003*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2004), *Verordening Wet Kinderopvang gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005a), *Opgroeien in balans. Beleidskader 2005-2011, integraal jeugdbeleid*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005b), *Opgroeien in Balans. Uitvoeringsprogramma integraal jeugdbeleid*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005b), *Welzijn, onderweg naar maatschappelijke ondersteuning. Nota over het welzijnsbeleid 2006-2010*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005c), *Nota reïntegratie gemeente Groningen*. Groningen: Auteur

Gemeente Groningen, (2006a), *Een werkend netwerk. Activerend arbeidsmarktbeleid gemeente Groningen 2006-2010*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2006b), *Inburgeren in Groningen. Uitgangspunten voor invoering van de Wet Inburgering*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2006c), *Werken, meedoen, erbij horen. Reïntegratiebeleid in samenhang met welzijn en zorg 2006- 2008*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2006d), *Uitsluiting uitgesloten. Armoedebestrijding en sociale uitsluiting in Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2007a), *Wijkactieplan de hoogte. Samen het verschil maken*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2007b), *Gemeentebegroting 2008 van de gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008a), *Gemeenterekening 2007 van de gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008b), *Gemeentebegroting 2009 van de gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008c), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand 2004 en wijzigingen re-integratieverordening 2008*. Groningen: Auteur

Gemeente Groningen, (2008d), *Uitvoeringsbesluit voorzieningen reïntegratieverordening wet werk en bijstand*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008e), *Gesubsidieerde banen in Groningen: 2009-2012. Maatregelen voor de ombouw van gesubsidieerde banen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008f), *Resultaten van re-integratie*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2009a), *PR-bericht SoZaWe Groningen (jaarverslag 2008-2009)*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2009b), *Gemeenterekening 2008*, Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2009c), *Re-integratiemonitor. Stand van zaken re-integratieactiviteiten voor werkzoekenden in de gemeente Groningen 2008*. Groningen: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2005), *Reïntegratieverordening WWB (Wet Werk en Bijstand)*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2006a), *Coalitieakkoord Haarlem 2006 - 2010. Sociaal en Solide*. Haarlem : Auteur.

Gemeente Haarlem, (2006b), 'Niemand aan de kant', kadernota reïntegratie 2006 - 2008. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2007a), *Strategisch bedrijfsplan 2007 - 2010 Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemeente Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2007b), *Wet Inburgering in de gemeente Haarlem 2007 tot en met 2009*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2007c), *Volwasseneducatie en onderwijsachterstandenbeleid in het kader van het uitvoeringsprogramma Brede doeluitkering sociaal*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2007d), *Nota minimabeleid 2008 - 2010*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2007e), *Programmabegroting 2008 - 2012 Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2008a), *Bestuursrapportage 2008-I*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2008b), *Kadernota 2008*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2008c), *Ontmoeten, verbinden en meedoen. Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem (2008d), *Programmabegroting 2009 - 2013*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2008e), *Nota invoering participatiebudget per 1 januari 2009*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2008f), *Jaarverslag 2007*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009a), *Reïntegratiebeleid: antwoorden op de vragen van de voorbereidingsgroep over reïntegratiebeleid*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009b), *Reïntegratiebeleid: Memo van 10 februari 2009 inzake resultaat trajecten 2007*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009c), *Re-integratieverordening WWB, IOAW en IOAZ gemeente Haarlem*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009d), *Addendum bij de kadernota re-integratie 2006 - 2008 van de gemeente Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009e), *Jaarverslag 2008 Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Helmond, (2004), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2006), *Beleidsplan reïntegratie 2007, als bedoeld in artikel 4 reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2007a), *Begroting 2008*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2007b), *Verordening tegemoetkoming kosten kinderopvang gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2007c), *Nu of nooit. Jaarplan 2007-2008 in het kader arbeidsmarktbeleid gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2007d), *Kadernotitie arbeidsmarkt 2007-2010*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2008a), *Begroting 2009*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2008b), *Beleidsregels WWB (laatste versie)*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2008c), *Stille reserve/ Niet Uitkeringsgerechtigden (Concept)*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2008d), *Evaluatie inburgering*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2008e), *Kadernota integratiebeleid gemeente Helmond 2008-2011*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2008f), *Helmond, zorgzame, actieve en sociale stad. Wet maatschappelijke ondersteuning, beleidsplan 2008-2011*. Helmond: Auteur.

Gemeente Helmond, (2009), *Jaarplan arbeidsmarktbeleid 2009 gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2003), *Investeren in mens en werk .Beleidsnotitie over de gevolgen van de Wet Werk en Bijstand voor de gemeente Hengelo*. Hengelo: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2006), *Beleidsbegroting 2007 - 2010*. Hengelo: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2007), *Beleidsbegroting 2008 - 2011*. Hengelo: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2008a), *Beleidsbegroting 2009 - 2012*. Hengelo: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2008b), *Koers op kansen. Armoedebeleid 2008 - 2011, gemeente Hengelo*. Hengelo: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2008c), *Sterk aan het werk, voortgangsrapportage intensivering re-integratieaanpak (december 2008)*. Hengelo: Auteur

Gemeente Hengelo, (2008d), *Actieprogramma ondernemerschap. Actieprogramma gemeente Hengelo ter versterking van de economie in deze tijden van recessie*. Hengelo: Auteur.

Gemeente Hengelo, (2009a), *Reintegratieverordening 2009*. Hengelo: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2002), *Project niet-uitkeringsgerechtigden*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2003), *beleidsplan 2004 van Arbeidsmarkt en Sociale Zaken (AmSZ)*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2004a), *Verordening tegemoetkoming kosten kinderopvang*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2004b), *Wet werk en bijstand: gemeentelijk beleid (reg.nr. 04.0688)*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2005a), *Verslag over de uitvoering WWB 2004 gemeente 's-Hertogenbosch*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2005b), *Samenhang economie en arbeidsmarkt in 's-Hertogenbosch*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007a), *Begroting 2008*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007b), *Beleidsplan inburgering*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007c), *Participatie op de arbeidsmarkt*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007d), *Leren(d) werken aan de toekomst*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2008a), *Jaarverslag 2007*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2008b), *Begroting 2009*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009a), *Verordening Wet werk en bijstand 2009, gemeente 's-Hertogenbosch*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009b), *Beleidsregels Wet werk en bijstand 2009*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009c), *Jaarverslag 2008*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009d), *Actualisatie begroting 2009*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

Gemeente Hilversum (2005), *Jaarplan 2005 en 2006 sociale zaken*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2006a), *Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand 2006*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2006b), *Inventarisatieonderzoek naar de minima in Hilversum*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2008a), *Werken aan Werk, Visie op re-integratie, strategie en aanpak*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2008b), *Programmabegroting 2009*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2008c), *Plan van aanpak impuls re-integratie*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2009a), *Re-integratieverordening 2009, en beleidsregels*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hilversum (2009b), *Verslag re-integratie 2008*. Hilversum: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2004a), *Beleidsregels arbeidsvoorwaarden detachering*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2004b), *Beleidsregel participatieplaatsen Hoorn*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2004c), *Beleidsregel uitstroomplaatsen Hoorn*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006a), *Meedoen en erbij Hoor'n. Kadernotitie Wet Maatschappelijke Ondersteuning*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006b), *Programmabegroting 2007. Meerjarenraming 2008-2010*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006c), *Collegeakkoord Hoorn. Hoorn: de mens centraal*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006d), *Collegeuitvoeringsprogramma 2006-2010*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2007a), *Programmabegroting 2008. Meerjarenraming 2009-2011*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2007b), *Beleidsplan/ activiteitenplan GWI West-friesland*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2008a), *Jaarstukken 2007. Programmaverantwoording en programmarekening*. Hoorn: Auteur

Gemeente Hoorn, (2008b), *Programmabegroting 2009. Meerjarenraming 2010-2012 (werkversie)*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2008c), *Participatie, de mens centraal. "Van A(f)hankelijkheid naar Z(elf)standigheid"*, *beleidsplan Werk en Bijstand 2008-2010 (over de kaderstelling)*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2008d), *Groeien, bloeien en boeien. Kadernota jeugdbeleid gemeente Hoorn (concept)*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2009a), *Jaarstukken 2008. programmaverantwoording en programmarekening*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2009b), *Rapport stimuleringsfonds*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2004a), *Invoering WWB 2e fase*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2004b), *Notitie reïntegratiebeleid WWB*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2005a), *Reïntegratieverordening 2005*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2005b), *Verordening Wet Kinderopvang*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2005c), *Onderwijsnota 2005-2010. "Onderwijs als troefkaart"*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2005d), *Verslag WWB 2004 (VODU)*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2005e), *Notitie diversiteitsbeleid in Maastricht. Maastricht confetti*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2005f), *Uitvoeringsplan diversiteit 2006 en verder ontwikkeld tot 2010*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2006a), *Armoedepplan 2006-2010, gemeente Maastricht*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2006b), *Uitgangspuntennotitie inburgering*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2007a), *Innoverend arbeidsmarktbeleid 2007-2010*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2007b), *Programmabegroting 2008*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2008a), *Evaluatie Social Return (collegenota)*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2008b), *Beantwoording informatieve vragen programmabegroting 2009*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2008c), *Gemeenterekening 2007*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2008d), *Re-integratieverordening WWB 2008*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2008e), *Programmabegroting 2009*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2009a), *Verder bouwen aan een sterk en sociaal Maastricht. Lokaal actieprogramma als antwoord op de economische crisis*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Maastricht, (2009b), *Gemeenterekening 2008*. Maastricht: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2003), *Stedelijk sociaal beleid Middelburg. Tweede rapportage*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2004a), *Beleidsverslag Abw 2003*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2004b), *Beleidsplan "niemand aan de kant" Wet werk en bijstand*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2006), *Kaderstellende nota Wet Inburgering*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2007a), *Beleidsnota 2008-2011. Wet maatschappelijke ondersteuning*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2007b), *Nota opgroeien in balans*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2007c), *Programmabegroting 2008*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Middelburg, (2009), *Jaarstukken 2008*. Middelburg: Auteur.

Gemeente Oss, (2003), *Beleidskader Wet werk en bijstand*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2004b), *Reïntegratieplan 2005*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2005), *Reïntegratieplan 2006*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2006a), *Oss werkt! Economisch beleidsplan 2007-2010*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2006b), *Inburgering: er is veel te winnen! Beleidsnotitie inburgering regio Maasland 2007-2010*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2006c), *Jeugd- en onderwijsbeleidskader gemeente Oss 2006-2010*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2006d), *Opgroeien met beleid*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2006e), *Evaluatie Wet werk en bijstand 2004 t/m 2006*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2007a), *Beleidsplan WMO*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2007b), *Verantwoording Wwb 2006*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2008), *Programmabegroting 2009-2012*. Oss: Auteur.

Gemeente Oss, (2009), *Jaarverslag 2008*. Oss: Auteur.

Gemeente Roermond, (2005), *Notitie beleidsplan WWB 2006*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2007a), *Coalitieprogramma 2007-2010, op hoofdlijnen. Bruggen bouwen*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2007b), *College uitvoeringsprogramma 2007-2010. Bruggen bouwen*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2007c), *Reïntegratieverordening*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2007d), *Uitvoeringsbesluit gesubsidieerde arbeid 2007*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2007e), *Begroting 2008*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2008a), *Begroting 2009*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2008b), *Uitvoeringsbesluit uitstroompremie en stimuleringspremie WWB, IOAW en IOAZ 2008*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2008c), *Een kort onderzoek naar de gevolgen van de kredietcrisis in Roermond*. Roermond: Auteur.

Gemeente Roermond, (2008d), *Kadernota WMO*. Roermond: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2003a), *Beleidsverslag Algemene Bijstandswet 2002*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2003b), *Rotterdam zet door. Op weg naar een stad in balans*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2003c), *Beleidskader reïntegratie en gesubsidieerde arbeid*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand (2004-113)*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2004b), *Beleidsverslag werk & activering 2003*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2005), *Uitvoeringsverslag Wet werk en bijstand 2004*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2006a), *'Perspectief voor iedere Rotterdammer', coalitieakkoord 2006-2010 Rotterdam*. Rotterdam: Auteur

Gemeente Rotterdam, (2006b), *Uitvoeringsverslag Wet werk en bijstand 2005*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2007a), *'Iedereen werkt mee', beleidskader werk en re-integratie 2007-2010*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2007b), *Strategisch meerjarenplan 2008-2011 SoZaWe*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2007c), *Begroting 2008*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2008a), *Jaarverslag 2007 'De stad van aanpakken voor een Rotterdams resultaat'*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2008b), *Begroting 2009*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2009a), *Tussenrapportage actieplan "iedereen werkt mee"*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2009b), *Kwartaalrapportage re-integratie. Kwartaal 4 2008 (24.03.2009)*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2009c), *Actieplan inburgering*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Rotterdam, (2009d), *Re-integratieverordening Rotterdam 2009*. Rotterdam: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Schouwen-Duiveland*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2004b), *Beleidsverslag Werk, Inkomen en Zorg 2003*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2005a), *Startnotitie arbeidsmarktbeleid Schouwen-Duiveland*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2005b), *Verslag over de uitvoering WWB 2004*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2006), *Kadernota Wet maatschappelijke ondersteuning*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2007a), *Met elkaar en voor elkaar. Beleidsplan Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) 2008-2012*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2007b), *Arbeidsparticipatie: alle hens aan dek!* Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2007c), *Programmabegroting 2008-2011*. Schouwen-Duiveland: Auteur

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2008), *Programmabegroting 2009-2012*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2009a), *Notitie economische crisis*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2009b), *Programmarekening 2008*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Sittard-Geleen*. Sittard-Geleen: Auteur

Gemeente Sittard-Geleen, (2004b), *Beleidsplan Werk en inkomen 2005*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2004c), *Evaluatie armoedebeleid 2004*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2005), *Beleidsplan werk en inkomen 2006*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2006), *Beleidsplan Wet werk en bijstand 2007*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2007a), *Beleidsplan armoede en participatie Sittard-Geleen*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2007b), *Beleidsplan werk en inkomen 2008*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2007c), *Niet alleen balen, maar zelf mee bepalen. Beleidsplan WMO 2008-2011*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2007d), *Samen één in Sittard-Geleen! En dat met PIT: participatie, inburgering en tolerantie*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2007e), *Een innoverend arbeidsmarktbeleid. Randvoorwaarde voor een sociaaleconomisch vitaal stedelijk netwerk*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2008a), *Programmabegroting 2009. "Sittard-Geleen, alles wijst erop!*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2008b), *Beleidsplan werk en inkomen 2009*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2008c), *Jaarverslag en jaarrekening 2007*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2008d), *Onze jeugd maakt de toekomst van Sittard-Geleen. Jong zijn in 046*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Sittard-Geleen, (2009), *Jaarverslag en jaarrekening 2008*. Sittard-Geleen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2005a), *Actieplan economie Terneuzen*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2005b), *"Samen sterk in de gemeente Terneuzen. Kadernota jeugdbeleid 2005-2008*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2006), *Reïntegratiebeleid*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2007a), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2007b), *Begroting 2008*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2007c), *Beleidsplan Wet Inburgering 2007-2011*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2007d), *Meedoen in de gemeente Terneuzen. Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2008-2011*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2007e), *Evaluatie re-integratiebeleid*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2008), *Begroting 2009*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2009a), *Jaarrekening 2008. Jaarverslag en jaarrekening*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Terneuzen, (2009b), *Bijzondere bijstandsgids 2009 (waarin tevens nuttige informatie is opgenomen omtrent andere regelgeving)*. Terneuzen: Auteur

Gemeente Terneuzen, (2009c), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand*. Terneuzen: Auteur.

Gemeente Tiel, (2004a), *Reïntegratieverordening WWB*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2004b), *Beleidsregels reïntegratie WWB gemeente Tiel*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007a), *Programmabegroting 2008-2011*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007b), *Beleidsnota Wet Inburgering*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007c), *Verordening Wet Inburgering gemeente Tiel*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007d), *Samen leven. Startnotitie integratiebeleid gemeente Tiel*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007e), *Succesvol (ver)binden. Kadernotitie integraal jeugdbeleid Tiel*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007f), *WMO plan 2008-2012*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2007g), *Regionale sociale agenda Rivierenland 2008-2011. Rivierenland kiest voor integraal, samenhangend en toekomstbestendig sociaal beleid*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2008a), *Programmabegroting 2009-2012*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2008b), *Jaarstukken 2007*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2008c), *Kadernota maatschappelijke participatie en sociale integratie*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2008d), *Sociaaleconomische visie Rivierenland*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2008e), *Uitvoeringsprogramma maatschappelijke participatie en sociale integratie 2009-2012*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2009a), *Jaarstukken 2008*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tiel, (2009b), *Maatregelenpakket aanpak economische crisis Tiel*. Tiel: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2004a), *'Wat mensen beweegt'. Werkgelegenheidsbeleid in Tilburg*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2004b), *Beleidskader 2005-2009*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2005a), *Allemaal Tilburgers. Kaderstellende notitie integratie en participatie*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2005b), *Allemaal Tilburgers: zo gaan we het aanpakken. Uitvoeringsprogramma van de Kadernota Allemaal Tilburgers*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2006a), *De cirkel doorbreken. Bevindingen van de taskforce armoede*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2006b), *Beleidsanalyse Wet Werk en Bijstand 2005*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2007b), *Vooropgesteld: Tilburg werkt!* Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2007c), *Actieve burgers, ondersteunende stad. Meerjarenbeleidskader WMO 2008-2011*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2007d), *Kansrijke stad, vitale wijken. Visie op welzijn 2008- 2011*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2007e), *Kadernota vrouwenemancipatie Tilburg*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2007f), *Beleidsanalyse Wet Werk en Bijstand 2006*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2008a), *Collegeprogramma 2008-2010*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2008c), *De cirkel doorbreken deel 2. Bevindingen van de taskforce armoede 2*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2008d), *Verzamelerordering Wet Werk en Bijstand*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2008e), *Nota programma van eisen wijk- en buurtwerk 2009-2011*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Tilburg, (2009), *Jaarstukken 2008*. Tilburg: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2003), *Meerjarig integraal beleidsplan Werk en Bijstand 2004-2008*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2006a), *Reïntegratieverordening 2004*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2006b), *Programmabegroting 2007*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2006c), *Grotestedenbeleid in uitvoering. Aanvullingen op het meerjaren ontwikkelingsprogramma en het prestatieconvenant van Utrecht voor de GSBIII periode, 2005-2009*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2006d), *Contourennotitie re-integratiebeleid en uitvoering klant- en contractmanagement. Hoe maken we werk van bijstand*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2007b), *Aan de poort, op de ladder en aan het werk. Het re-integratiebeleid in Utrecht 2007-2010*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2007c), *Inburgering in Utrecht. Meerjarenperspectief inburgering 2007-2010*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2007d), *Bijlage 3 brief cie mo 2007 - 2010 e.v. I-deel*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2008a), *Programmabegroting 2009*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2008b), *Verantwoording 2007*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2009a), *Verantwoording 2008*. Utrecht: Auteur.

Gemeente Utrecht, (2009b), *Re-integratiebeleid 2008 tot en met 2011. Aan de slag!*
Utrecht: Auteur.

Gemeente Veendam (2004), *De reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand*. Veendam: Auteur

Gemeente Veendam (2007), *Beleidsplan WMO 2007 - 2011, "meedoen en erbij horen"*.
Veendam: Auteur.

Gemeente Veendam (2008a), *Programmabegroting 2009 Veendam, Beleidsinhoudelijke begroting*. Veendam: auteur.

Gemeente Veendam (2008b), *Programmabegroting 2009 Veendam, Aanvullende stukken begroting 2009*. Veendam: auteur.

Gemeente Venlo, (2004), *Kaderstellende nota Wet Werk en Bijstand (WWB)*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2005), *Verordening Wet Kinderopvang gemeente Venlo (VWK)*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007a), *Oplegnotitie 2007 Re-integratie*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007b), *Verordening Inburgering gemeente Venlo*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007c), *Maatregelen en meerjarenraming voor het WWB-bestand*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007d), *WWB-monitor 2006 gemeente Venlo*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2008a), *Programmarekening/ jaarrekening 2007*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2008b), *Beleidsbegroting 2009-2012*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2008c), *Re-integratieverordening WWB, IOAW, IOAZ gemeente Venlo 2008*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2008d), *Programma Achilles 2008-2011: Ambities en plannen*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2008e), *Perspectief 'Samen werken aan een betere toekomst'. Armoedebestrijding in Venlo 2008-2012*. Venlo: auteur

Gemeente Venlo, (2009), *Armoedebeleid Venlo*. Venlo: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2004a), *Reintegratieverordening Zaanstad 2004*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2004b), *Beleid reïntegratie 'Activerende regie'*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2006a), *Visienota inburgering: "burger in voor gezamenlijk gewin"*. Zaanstad : Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2007a), *Nota armoedebeleid*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2007b), *Evaluatie WWB Zaanstad: Van vangnet naar springplank*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2007c), *Programmabegroting 2008*. Zaanstad : Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2007d), *Meedoen in Zaanstad, WMObeleid 2007 - 2010 gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2007e), *De sociale staat van Zaanstad. De deïnende stad. Deel 1. sociale structuurschets*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008a), *Jaarstukken 2007 gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008b), *Kadernota 2009 - 2012*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008c), *Reïntegratieplan gemeente Zaanstad 2008 - 2009*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008d), *Beleidsregels re-integratie Zaanstad 2008*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2009), *Jaarstukken 2008 gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zeist, (2005a), *Kader uitvoering nieuwe 'Wet Inburgering'*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2005b), *Evaluatie WWB-beleid gemeente Zeist*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2005c), *Beleidsverslag WWB 2004*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2005d), *Scoren door samenspel. Een kader voor lokaal sociaal beleid*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2006a), *Beleidsverslag WWB Zeist 2005*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Zeist: Auteur

Gemeente Zeist, (2007b), *Kadernota educatie 2008 t/m 2011'*. Zeist: Auteur

Gemeente Zeist, (2008a), *Programmarekening 2007*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2008c), *Kadernota WMO 2008-2011*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2008d), *Jaarrekening 2007 SWZ*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2009a). *Programmarekening 2008*. Zeist: Auteur.

Gemeente Zeist, (2009b), *Voorjaarsnota 2009 "duurzaam op koers"*. Zeist: Auteur

Gemeente Zwolle, (2002), *Meerjarenplan inburgering oudkomers*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2003a), *Nota Wet Werk en Bijstand. Deel 1*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2003b), *Nota Wet Werk en Bijstand. Deel 2*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2004a), *Nota Wet Werk en Bijstand. Deel 3*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2004b), *Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand 2004*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2004c), *Samen leven is samenwerken. Aanvullende nota integratie*. Zwolle: Auteur

Gemeente Zwolle, (2004d), *Jong in Zwolle, vet mazzel*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2004e), *De kracht van Zwolle. Meerjaren Ontwikkelingsprogramma (MOP) 2005 - 2009*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2006a), *Uitvoeringsbesluit Re-integratieverordening Wet Werk en Bijstand*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2006b), *College akkoord 2006-2010*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2007), *Nota armoede- en participatiebeleid 2008-2011, deel II. Van kwetsbaar naar weerbaar*. Zwolle: Auteur

Gemeente Zwolle, (2008a), *Meedoen, nu en later. Concept beleidsnota welzijn en zorg*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Zwolle: Auteur

Gemeente Zwolle, (2008c), *Beleidsrapportage 2008*. Zwolle: Auteur.

Gemeente Zwolle, (2008d), *Nota 'Zwolle werkt aanpak en Reorganisatie Sozawe*. Zwolle: Auteur.

- Gemeente Zwolle, (2008e), *Beleidsnota integratie is van ons allemaal 2008-2010*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2009a), *Wijkactieplan Diezerpoort 2009-2011. En nu: actie!* Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2009b), *Zwolle aan zet met het participatiebudget. Gemeente Zwolle, voorbereidingstraject Participatiebudget. Evaluatie en voortgang*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2009c), *Stand van zaken re-integratiebeleid Zwolle december 2008*. Zwolle: Auteur
- Gemeente Zwolle, (2009d), *Rapport kredietcrisis/ economische recessie*. Zwolle: Auteur.
- Gent, M.J. van, Heekelaar, M.S. & Mallee, L. (2006), *Aan de slag met het werkdeel. Achtergronden van de besteding van het werkdeel*. Utrecht: Divosa.
- Goedhuys, M., Haar, D. ter, Hagoort, K. & Hersevoort, M. (2007), *Wie willen er werk? 2007. Participatiepotentieel in 2005 en 2006* (CBS rapport 07004). Voorburg: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Graaf-Zijl, M., Groot, I. & Hop, J.P. (2007), *Re-integratie van niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden. Inzet en effectiviteit van re-integratietrajecten bij nuggers* (SEO-rapport nr. 2007-62). Amsterdam: SEO.
- Gunsteren, H.R. van, (1999), *Zwartepieten of selectief sturen? Over de logica van politieke verantwoording.* ? In: *Bestuurskunde*, 8(4),136 - 144.
- H&S Adviseurs, (2009), *Plan van aanpak economische crisis regio rivierenland*. Tiel: Auteur.
- Hague, R. & Harrop, M. (2004), *Comparative government and politics. An introduction* (6e druk). New York: Palgrave Macmillan.
- Heuvel, H. van den, (2001), *Beleidsinstrumenten: naar strategisch beleid in netwerken*. Hoofdstuk 20 in: Abma, T. & 't Veld, R., in. (red.), *Handboek beleidswetenschappen, perspectieven, thema's en praktijkvoorbeelden* (pp. 281-291).
- Horsen, C. van, Mallee, L. & Mevissen, J.W.M., (2004), *De reïntegratiemarkt langs de meetlat van SUWI. Derde inventarisatie stand van zaken* (Regioplan publicatienr. twaalf16). Amsterdam: Regioplan.
- Jansen, P. M., (2007), *'De arbeidsmarkt werkt' . Stimuleringsprogramma voor de Amsterdamse arbeidsmarkt voor de periode 2008 - 2010*. Amsterdam: Platform Arbeidsmarkt Onderwijs (PAO, amsterdam)
- Janssen, M., Bijwaard, G. E. & Stavenuiter, M. M. J. (2001), *Ik ga niet betalen om te werken*. Breukelen: NYFER.
- Janssen, M. (7 oktober 2003), *Langer doorwerken biedt juist vrouwen kansen* (ingezonden brief, opinie). *NRC Handelsblad*, P.8
- Karrenbelt, E. (december 2008), *Bemiddeling nuggers vraagt om actieve, gerichte aanpak* (interview, opinie). *Tijdschrift Sprank*, p.6

Kickert, W.J.M., Mol, N.P. & Sorber, A. (1992), *Verzelfstandiging van overheidsdiensten*. In: *Bestuurskunde*, 1(1), 8 – 21.

Knaap, P. van der, (2000), *Resultaatgerichte verantwoordelijkheid. Naar een beleidsgerichte begroting en verantwoording*. In: *Bestuurskunde*, 9(5), 237 – 247.

Kop, R.P. (2004), *De kenmerken en achtergronden van de groep niet-uitkeringsgerechtigden. Een onderzoek naar de niet-uitkeringsgerechtigden in HZW, eindrapport* (publicatienr. B2866). Leiden: Research voor Beleid.

Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, (2003), *Beleidskader Werk en Inkomen Kromme-Rijn Heuvelrug 2003 - 2006*. Zeist: Auteur.

Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, (2004), *Regionaal beleid Wet Werk en Bijstand Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, deel 1: samenvattingen*. Zeist: Auteur.

Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, (2005), *Regionaal beleid Wet werk en bijstand Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, deel 3: Verordeningen WWB* Zeist: Auteur.

Lansbergen, N.G. (2003). *Gemeentelijke regie op het activerende arbeidsmarktbeleid. Een casestudie naar de manier van sturing op het activerend arbeidsmarktbeleid in de gemeenten Tilburg, Maastricht en Dordrecht*. Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgroep Bestuurskunde.

Lauwerier, R.G.J. (2008). *Wetgeving en publieke dienstverlening*. Doctoral dissertation, Universiteit van Tilburg.

Leeuw, F.L. & Thiel, S. van, (2002), *The performance paradox in the public sector. Productivity in review*. In: *Public Performance & Management Review*, 25(3), 267 – 281.

Litjens, B., Pröpper, I. & Weststeijn, E. (2004), *Lokale regie uit macht of onmacht? Onderzoek naar de optimalisering van de gemeentelijke regiefunctie*. Vught: Partners & Pöppers.

Meier, K.J. & Waterman, R.W. (1998), *Principal-agent models: an expansion?* In: *Journal of Public Administration Research and Theory*, 8(2), 173 – 202.

Neelen, G.H.J.M., Rutgers, M.R. & Tuurenhout, M.E. (Eds.) (2005), *De bestuurlijke kaart van Nederland. Het openbaar bestuur en zijn omgeving in nationaal en internationaal perspectief* (derde herziene druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Nieborg, S. (2000), *Gedeelde zorg: gedeeld werk: onderzoek naar verandering van de arbeidsverdeling in het gezin*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nieuwe kansen voor 45-plussers. (juni 2008). *Klantenkrant Sozawe*, p.1.

Olsthoorn, S. (2009a), *Nieuws: Arbeidsmarkt: Welke groepen op de arbeidsmarkt worden vooral getroffen door de economische crisis? Vraag en antwoord met hoogleraar Paul de Beer*. *Binnenlands Bestuur*, 30(3), 19

Olsthoorn, S. (2009b), *Nieuws: Jongeren & werk: Invoering werkloosheidsrecht onhaalbaar*. *Binnenlands Bestuur*, 30(15), 15

Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs (PAO), (2009), *Voortgangsrapportage programma ' de arbeidsmarkt werkt' .* Amsterdam: Auteur.

Raad voor Werk en Inkomen (2006), *De toegevoegde waarde van regionaal arbeidsmarktbeleid. Een discussienota van de Raad voor Werk en Inkomen.* Den Haag: Auteur.

Raad voor Werk en Inkomen (2007), *De drempel over. Advies over het aanboren van onbenut participatiepotentieel.* Den-Haag: Auteur.

Raad voor Werk en Inkomen (2009), *Arbeidsmarktanalyse 2009.* Den Haag: Auteur.

Regionaal Actieprogramma Arbeidsmarkt en Kansen (RAAK), (2008), *Rivierenlands actieprogramma, arbeidsmarkt kansen (RAAK). Werkplan 2008-2011.* Tiel: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2005a), *Beleids- en bedrijfsverslag 2004.* Gorinchem: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2005b), *Begroting 2006 RSD AOV.* Gorinchem: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2006), *De grenzen bereikt? Een aanzet tot een integraal armoedebeleid.* Gorinchem: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2007a), *Jaarrekening/ beleidsverslag 2006 RSD AOV.* Gorinchem: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2007b), *Begrotingswijziging 2007.* Gorinchem: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2007b), *Begroting 2008 en rapport van bevindingen 2008.* Gorinchem: Auteur.

Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden (2008), *Folder: Werk staat voorop. Hulp bij het vinden en krijgen van werk.* Gorinchem: Auteur.

Regio Rivierenland, (2009a), *Jaarverslag en jaarrekening 2008.* Tiel: Auteur.

Regio Rivierenland, (2009b), *Programmabegroting 2009.* Tiel: Auteur.

Regio Twente, (2008), *Nieuwsbrief Twents POWI (februari 2008, nr.1).* Enschede: Auteur.

Regio Twente, (2009a), *Notitie aanpak Twentse arbeidsmarkt in relatie tot de kredietcrisis.* Enschede: Auteur.

Regio Twente, (2009b), *In Twente doet iedereen mee. Intentieverklaring (6 april 2009, Hengelo).* Hengelo: Auteur.

Rekenkamercommissie Emmen (2006), *Verkenkend onderzoek bevordering arbeidsparticipatie in Emmen (18 februari 2006).* Emmen: Auteur

Rekenkamercommissie Oss, (2008), *Een wenkend perspectief. Onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van de uitvoering van het re-integratiebeleid van de gemeente Oss.* Oss: Auteur.

Rekenkamercommissie Roermond, (2008), *Onderzoek effectiviteit reïntegratiebeleid gemeente Roermond*. Roermond: Auteur.

Rekenkamercommissie Sittard-Geleen, (2009), *Oriënterend onderzoek reïntegratiebeleid en -uitvoering. Voorstel voor een verdiepend onderzoek*. Sittard-Geleen: Auteur.

Rekenkamer Lansingerland (2008), *Traject onbekend. Re-integratie WWB 2004 – 2007*. Rotterdam: auteur.

RSD KRH, (2006), *Programmabegroting 2006*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2008a), *Voorjaarsrapportage 2008*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2008b), *Plan van aanpak 2008*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2008c), *Begroting 2009 (deel II)*, Zeist: Auteur.

RSD KRH. (2008d), *Raadsinformatiebrief 'bestandsontwikkeling 2008'*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2009a), *Verslag van de informatie avond 22 april 2009: 'Re-integratie van het werkplein in tijden van recessie'*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2009b), *Begroting 2010*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2009c), *Wet Participatiebudget per 01-01-2009, startnotitie*. Zeist: Auteur.

Sociaal-Economische Raad (2005), *Van alle leeftijden. Een toekomstgericht ouderenbeleid op het terrein van werk, inkomen, pensioenen en zorg*. Den Haag: Auteur.

Sociaal-Economische Raad (2006), *Welvaartsgroei door en voor iedereen. Advies over het sociaal-economisch beleid op middellange termijn* (publicatienummer 8). Den Haag: Auteur.

Sociale Dienst Drechtsteden, (2006), *Verordening regelende uitvoering en handhaving van de Wet werk en bijstand*. Dordrecht: Auteur.

Sociale Dienst Drechtsteden, (2008), *Informatiefolder: 'Geen uitkering? Dan kunt u toch ondersteuning krijgen'*. Dordrecht: Auteur.

Sociale Dienst Walcheren (SDW), (2005), *Programmabegroting 2006*. Vlissingen: Auteur.

Sociale dienst Walcheren (SDW), (2006a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand Sociale Dienst Walcheren*. Vlissingen: Auteur.

Sociale dienst Walcheren, (SDW), (2006b), *Voorlopig beleidsplan 2006*. Vlissingen: Auteur.

Sociale dienst Walcheren (SDW), (2007), *Begroting 2008*. Vlissingen: Auteur.

Sociale dienst Walcheren (SDW), (2008a), *Jaarstukken 2007*. Vlissingen: Auteur.

Sociale dienst Walcheren, (SDW), (2008b), *Begroting 2009*. Vlissingen: Auteur.

Sociale dienst Walcheren (SDW), (2009), *Jaarstukken 2008*. Vlissingen: Auteur.

- Sol, E. (2000), *Arbeidsvoorzieningsbeleid in Nederland. De rol van de overheid en sociale partners*. Amsterdam: Sdu Uitgevers.
- Stoker, E. (14 februari 2009). Toch moet iedereen aan de slag [Economie bijlage], *De Volkskrant*, p.13
- Swanborn, P.G. (2003), *Casestudie's. Wat, wanneer en hoe?* (3^e druk). Amsterdam: Boom.
- Swanborn, P.G. (2002), *Basisboek sociaal onderzoek* (4e druk). Amsterdam: Boom.
- Thiel, S. van, (2007), *Bestuurskundig onderzoek, een methodologische inleiding*. Bussum: Coutinho.
- Tijdink, J.L.J.L. (1996), Neo-institutionele economie. Een eenduidig antwoord op bestuurskundige vragen?. In: *Bestuurskunde*, 5(5), 246 – 254.
- UWV WERKbedrijf (UWV), (2009), *Arbeidsmarktinformatie Zuidwest-Nederland per 31 januari 2009. Uitgave Zeeland*. Roosendaal: Auteur.
- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), (2008), *De regio werkt! Succesvol regionaal arbeidsmarktbeleid: visie en voorbeelden*. Den Haag: VNG.
- Vries, D. de, (2008), UWV en CWI fuseren op 1 januari 2009. Werk in uitvoering. *Sociaal Totaal*, 1(1), 25-27.
- Vries, J. de, (1992), Wilsons typologie van uitvoerende diensten. In: *Bestuurskunde*, 1(1), 57 – 62.
- Vries, M.S. de, (2003), Problemen op de agenda. Hoofdstuk 3 in: Herweijer, M. & Hoogerwerf, A. (Reds.), *Overheidsbeleid. Een inleiding in de beleidswetenschappen* (zevende druk) (pp. 67-87). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Waard. M. de, (15 november 2008), Arbeidsmarkt blijft krap in de crisis. *NRC Handelsblad*, P.13
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (1987), *Activerend arbeidsmarktbeleid*. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (1990), *Een werkend perspectief. Arbeidsparticipatie in de jaren '90*. 's-Gravenhage: SDU Uitgeverij.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. (2006), *De verzorgingsstaat herwogen. Over verzorgen, verzekeren, verheffen en verbinden*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Wet Inburgering, (5 september 2007), *Nieuwsbrief Ede, Werk, Inkomen en Zorg*, P.2
- Winnubst, M. (2006), Het Nederlandse arbeidsmarktbeleid. Hoe functioneert Nederland in vergelijking met Zweden? Erasmus Universiteit Rotterdam, vakgroep Bestuurskunde.

Geraadpleegde bronnen op internet

<http://besluitvorming.veendam.nl>, (2009a), *Raadsinformatiesysteem: gemeenteraad, archief*. <http://besluitvorming.veendam.nl/ris/ris/bladeren/1/Gemeenteraad>, geraadpleegd te 27.05.2009

<http://besluitvorming.veendam.nl>, (2009b), *Raadsinformatiesysteem: raadscommissie SML, archief*. <http://besluitvorming.veendam.nl/ris/ris/bladeren/5/Raadscommissie%20SML>, geraadpleegd te 27.05.2009

<http://ris.venlo.nl/>, (2009a), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine*. [Www.ris.venlo.nl](http://www.ris.venlo.nl), geraadpleegd te 22.06.2009

<http://ris.venlo.nl/>, (2009b), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine: Verslag van de openbare vergadering commissie sociaal maatschappelijke zaken (SMZ) d.d. 18 juni 2008*. <http://venlo.raadsinformatie.nl/?Commissie=117&Vergadering=5346>, geraadpleegd te 22.06.2009

<http://ris.venlo.nl/>, (2009c), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Bijlage 5, armoedebeleid (19 juni 2008)*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009

<http://ris.venlo.nl/>, (2009d), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Aanbestedingen re-integratie en activering inburgering 2008-2009 (26 september 2008"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.almere.nl, (2009a), *digitaal loket: project oudkomers*. <https://digitaaloket.almere.nl/?pagina=644>, geraadpleegd te 13.06.2009

www.alkmaar.nl, (2009a), *Loket: werk en inkomen: werk*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

www.alkmaar.nl, (2009b), *Loket: werk en inkomen: werkprojecten*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

www.alkmaar.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem: archief raadsvergaderingen: notulen raadsvergadering 5 juli 2007*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

www.alkmaar.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen: raadsvoorstel 5 juli 2007: 'Aanpassen beleidsplan re-integratie en voorzieningen miv 2007'*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

www.alkmaar.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen: raadsvoorstel 28 juni 2008: 'Toelichting nota arbeidsmarktbeleid'*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

www.alkmaar.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen: raadsvoorstel 7 mei 2009: 'Concrete maatregelen kredietcrisis'*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

www.almere.nl, (2009b), *De stad: bestuur: regelen en beleid: programmabegroting 2010: "College koersvast maar alert in begroting 2010'*.

http://www.almere.nl/de_stad/Bestuur/regels_en_beleid/programmabegroting_2010, geraadpleegd te 13.06.2009

www.almere.nl, (2009c), *Bestuurs Informatie Systeem: raadsbrieven: Raadsbrief 60/2007 'toezegging naar aanleiding van de Carrousel dd 07.12.2006 inzake plan van aanpak nuggers*. <http://bis.almere.nl/infoman/index.asp?onderdeel=vergaderingen>, geraadpleegd te 13.06.2009.

www.amersfoort.nl (2009a), *Bestuur en organisatie: stad: vergelijk de steden: bevolking: inwoners*. <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=189738>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009b), *Toerisme en vrije tijd: geschiedenis en archief: geschiedenis*. <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=150020&ch=TER>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009c), *Bestuur en organisatie: Archief vergaderingen gemeenteraad: 2004. 1517230 – Voorlopige agenda SOC d.d. 5 oktober 2004. Bijlagen bij bespreekpunt: 'Werk en inkomen, b. Beleidskader "doen wat je kunt", punt 8: Inspraakreactie Allochtonen Adviesraad Amersfoort*. <http://www.amersfoort.nl/docs/internet/2004/50549.pdf>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009d), *Bestuur en organisatie: Archief vergaderingen gemeenteraad: 2004. 1517230 – Voorlopige agenda SOC d.d. 5 oktober 2004. Bijlagen bij bespreekpunt: 'Werk en inkomen, b. Beleidskader "doen wat je kunt", punt 1: Inspraak notitie beleidskader Werk & inkomen en reïntegratieverordening, verordening toeslagen en verlagingen, maatregelenverordening en het fraudebeleidskader*. <http://www.amersfoort.nl/docs/internet/2004/50549.pdf>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009e), *Bestuur en organisatie: College van B en W: besluitenlijst college 2008: Besluitenlijst hamerstukken B. & W. d.d. 19 februari 2008: Raadsinformatiebrief 'iedereen is nodig'*. <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=185823>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009f), *Bestuur en organisatie: College van B en W: besluitenlijst college 2008: Besluitenlijst B. & W. d.d. 18 2008 maart: Raadsinformatiebrief 'Stand van zaken Operatie Amersfoort Jong'*. <http://www.amersfoort.nl/docs/bis/college/besluiten/2008/week%2012/2675084%20-%20Stand%20van%20zaken%20operatie%20Amersfoort%20Jong.pdf>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009g), *Bestuur en organisatie: College van B en W: besluitenlijst college 2008: Besluitenlijst B. & W. d.d. 20 mei 2008: Raadspeiling regionaal arbeidsmarktbeleid*. <http://www.amersfoort.nl/docs/bis/college/besluiten/2008/week%2021/2730988%20-%20Raadspeiling%20regionaal%20arbeidsmarktbeleid.pdf>, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009h), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: rekenkamercommissie: onderzoeksdossiers: onderzoek armoedebestrijding: 'Rekenkamerbrief uitgiven minimabeleid (nr.2108144) (17 oktober 2006)*. http://www.amersfoort.nl/docs/internet/_bestuur/_rekenkamercommissie/armoedebelid/rekenkamerbrief%20minimabeleid.pdf, geraadpleegd te 23.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009i), *Bestuur en organisatie: College van B en W: besluitenlijst college 2008: Besluitenlijst B. & W. d.d. 3 maart 2009: Raadsinformatiebrief nr. 21 'Acties en analyse economische crisis'*.

<http://www.amersfoort.nl/docs/bis/college/besluiten/2009/week%2010/3032640%20-%20RIB%20acties%20en%20analyses%20n.a.v.%20economische%20crisis%20in%20Amersfoort.pdf>, geraadpleegd te 31.03.2009.

www.amersfoort.nl (2009j), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: archief vergaderingen 2004 – 2009*. <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=150041>, geraadpleegd te 05.04.2009.

www.amersfoort.nl (2009k), *Bestuur en organisatie: College van B en W: samenstelling*. <http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=150811>, geraadpleegd te 05.04.2009.

www.amersfoort.nl (2009l), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: archief vergaderingen 2004 – 2009: Verslag De Ronde 13 mei 2008, programma 10 werk en inkomen*.

<http://www.amersfoort.nl/docs/bis/raad/2008/Raadsstukken/05-mei/2763739%20verslag%20bespreking%20jaarrekening%202007%20progr.%2010.pdf>, geraadpleegd te 05.04.2009.

www.amersfoort.nl (2009m), *Nieuws en publicaties: archief stadsberichten 2008: Amersfoort heeft de beste sociale dienst van Nederland*.

<http://www.amersfoort.nl/smartsite.shtml?id=198740>, geraadpleegd te 22.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009a), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad (2007 - 2009)*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/calendar.cgi>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009b), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 29.08.2007*.

<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=30#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009c), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 27.09.2007*.

<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=44#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009d), *'Vervolgstappen reïntegratie, voortgangsbrief aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (10 mei 2007)*.

<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=22>, geraadpleegd te 29.05.2009.

www.amsterdam.nl, (2009e), *Voortgangsrapportage jeugdparticipatietraject 'de jeugd doet weer mee', ter kennisname aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (21.06.2007)*.

<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=22#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009f), *Factsheets werk en inkomen, 1e kwartaal 2007, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (31.05.2007)*.

<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=22#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009g), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 08.11.2007.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=65#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009h), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 06.12.2007.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=75#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009i), *Meerjarenbeleidsplan werk en inkomen 2008 - 2011, ter advies aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (06.12.2007).*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=75#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009j), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 06.12.2007.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=87#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009k), *Factsheets werk en inkomen, 3e kwartaal 2007, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (10.01.2008).*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=87#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009l), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 10.01.2008.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=87#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009m), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 23.04.2008.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=143#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009n), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 22.05.2008.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=145#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009o), *Factsheets werk en inkomen, 3e kwartaal 2007, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (22.05.2008).*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=145#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009p), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 20.08.2008.* www.amsterdam.nl, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009q), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 06.11.2008.*
<http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=260#>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009r), *Factsheets werk en inkomen, 3e kwartaal 2008, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (29.01.2009)*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=310>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009s), *Stand van zaken re-integratie, ter kennisname aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (29.01.2009)*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=461>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl (2009t), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 29.01.2009*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=568>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl (2009u), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 07.05.2009*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=705>, geraadpleegd te 30.05.2009

www.amsterdam.nl, (2009v), *Beleidsvaluatie Sociale Dienst Amsterdam 2004, raadsvoordracht (06.07.2005)*. <http://biodata.asp4all.nl/centralestad/2005/4845/4845.pdf>, geraadpleegd te 30.05.2009.

www.apeldoorn.nl, (2009a), *Actueel: nieuwsoverzicht: Activerium verbetert dienstverlening (20 mei 2009)*. <http://www.apeldoorn.nl/smartsite.dws?ch=TER&id=134001>, geraadpleegd te 02.06.2009

www.apeldoorn.nl, (2009b), *Politiek en organisatie: gemeenteraad: Archief vergaderingen politieke markt 2007-2009*. <http://www.apeldoorn.nl/smartsite.dws?id=107622#>, geraadpleegd te 02.06.2009

www.breda.nl, (2009a), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009*. <http://www.breda.nl/index.php?month=1&year=2007&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12>, geraadpleegd te 12.06.2009

www.breda.nl, (2009b), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 01.03.2007 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'Economische impulsnota Breda 2006-2010*. <http://www.breda.nl/index.php?&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12&stukid=1607>, geraadpleegd te 12.06.2009

www.breda.nl, (2009c), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 23.05.2007 Commissie mens & maatschappij: document 'toelichting op 'Beleidsplan en verordening Wet Inburgering*. <http://www.breda.nl/index.php?&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12&stukid=1632>, geraadpleegd te 12.06.2009

www.breda.nl, (2009d), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 24.05.2007 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'Beleidsverslag 2006'*.

<http://www.breda.nl/index.php?month=5&year=2007&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12>, geraadpleegd te 12.06.2009

www.breda.nl, (2009e), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 24.05.2008 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'Startnotitie visie arbeidsmarktbeleid 2009-2012'*.
<http://www.breda.nl/index.php?simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12&stukid=1911>, geraadpleegd te 12.06.2009

www.breda.nl, (2009f), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 12.05.2008 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'concept-visie op arbeidsmarktbeleid 2009-2015'*.
<http://www.breda.nl/index.php?month=5&year=2009&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12>, geraadpleegd te 12.06.2009

www.breda.nl, (2009g), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief 21 april 2009: 'Raadsinformatiebrief effecten en maatregelen economische crisis'*.
http://www.breda.nl/index.php?current=20&sort_mode=&simaction=content&mediumid=1&pagid=18&trefwoord=Arbeitsmarktbeleid&searchtype=een&collection=570&documents=1&archive=1, geraadpleegd te 12.06.2009

www.cbs.nl (2008a), *CBS:thema's, bevolking, publicaties, artikelen en persberichten, archief 2003: Na 2010 slaat de vergrijzing toe*. <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2003/2003-1175-wm.htm>, geraadpleegd te 25.02.2008

www.cbs.nl (2008b), *CBS: publicaties, webpublicaties, webmagazine, archief 2007: Bijna half miljoen personen zonder uitkering en zonder werk wil aan de slag*.
<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2007/2007-2306-wm.htm>, geraadpleegd te 29.04.2008

www.cbs.nl (2009a) *Statline databank: tabellen per thema:re-integratietrajecten door gemeenten: Amersfoort 1^e halfjaar 2008*.
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71062NED&D1=a&D2=19,133,138,140,159,215,227,229,460&D3=l&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T>, geraadpleegd te 13.04.2009

www.cbs.nl (2009b) *Statline databank: tabellen per thema: inwonersaantal gemeenten 2009*. http://statline.cbs.nl/StatWeb/Download/Regionale_Kerncijfer_130409220825.xls, geraadpleegd te 13.04.2009

www.cbs.nl (2009c) *Statline databank: tabellen per thema:Regionale prognose bevolkingsofbouw 2007 - 2025*.
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/default.aspx?DM=SLNL&PA=71548NED&D1=0&D2=0&D3=0&D4=101-543&D5=a&VW=T>, geraadpleegd te 13.04.2009

www.cbs.nl (2009d) *Statline databank: tabellen per thema: inwonersaantal gemeente Gorinchem 1960 - 2008*.
<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37259NED&D1=24&D2=0&D3=410&D4=a&VW=T>, geraadpleegd te 13.04.2009

www.cpb.nl (2009), *Persberichten: 2009: Voorlopige ramingscijfers 2009 en 2010 beschikbaar (nr. 5, 17 februari)*. <http://www.cpb.nl/nl/news/>, geraadpleegd te 20.02.2009.

www.denhaag.nl, (2009a), *Werk en inkomen: wet kinderopvang*. <http://www.denhaag.nl/smartsite.html?id=34961>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009b), *Werk en inkomen: trainen met uitzicht op werk bij het leerwerk centrum*. <http://www.denhaag.nl/smartsite.html?id=38439>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009c), *Werk en inkomen: herintredende vrouwen, voorzieningen voor*. <http://www.denhaag.nl/smartsite.html?ID=21451>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009d), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: overzicht collegestukken: raadsinformatiebrief '13 oktober 2008', "Den Haag en de kredietcrisis*. <http://www.denhaag.nl/docs/college/20081015%20RIS%20158347.pdf>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009e), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009*. http://zbs.denhaag.nl/internet?sf_entry=cda&session=1851608568&rs=1155652&style=kws2&infile=presearch.glue&searcher=kws2.glue&sf_kopt1=TRUE&sf_kopt2=TRUE&sf_lopt=0&afterdate=&beforedate=&mtp=VERG&x=27&y=5, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009f), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SZWI 18 februari 2004*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2004/RIS113177CV.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009g), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SOWB 1 december 2004*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2004/RIS122063CV.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009h), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 5 april 2007*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2007/RIS144854CV1.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009i), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 10 mei 2007*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2007/RIS145800CV.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009j), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 11 oktober 2007*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2007/RIS149191CV1.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009k), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 8 oktober 2008*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2008/RIS158131CV1.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009l), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: Motie bevorderen arbeidsparticipatie nieuwkomende migrantenvrouwen*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2008/RIS155523.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009m), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: Beantwoording schriftelijke vragen over begroting 2007*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2006/RIS140780A.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.denhaag.nl, (2009n), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: overzicht collegestukken: raadsvoorstel '18 maart 2009', "Den Haag pakt recessie aan; analyse en maatregelen voor de stad*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2009/RIS161590.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

www.deventer.nl, (2009a), *Deventer nieuws: Stedendriehoek wil betere match vraag en aanbod arbeidsmarkt (11 oktober 2007)*. <http://www.deventer.nl/2007/10/11/stedendriehoek-wil-betere-match-vraag-en-aanbod-arbeidsmarkt>, geraadpleegd te 04.06.2009

www.deventer.nl, (2009b), *Deventer nieuws: voortraject inburgering (20 juni 2007)*. <http://www.deventer.nl/2007/6/20/voortraject-inburgering>, geraadpleegd te 04.06.2009

www.deventer.nl, (2009c), *Raadspresentatie scenario's arbeidsmarkt (presentatie Werk en Inkomen, 24 april 2007)*. <http://www.deventer.nl/bestuur/bestuursinformatie/raad/voorstellen/2007>, geraadpleegd te 04.06.2009

www.deventer.nl, (2009d), *Bestuur: gemeenteraad: archief: raad: notulen 2007 - 2009*. <http://www.deventer.nl/bestuursinformatie/raad/notulen>, geraadpleegd te 07.06.2009

www.deventer.nl, (2009e), *Bestuur: gemeenteraad: archief: raad: notulen: verslag politieke markt 14.01.2009*. <http://www.deventer.nl/bestuur/bestuursinformatie/archief/raad/notulen/2009>, geraadpleegd te 07.06.2009.

www.deventer.nl, (2009f), *Bestuur: gemeenteraad: archief: raad: notulen: verslag politieke markt 30.01.2008*. <http://www.deventer.nl/bestuursinformatie/raad/notulen/2008>, geraadpleegd te 07.06.2009

www.divosa.nl (2009), *Dossiers: Nuggers: actieve en gerichte aanpak: actieve benadering via buurthuizen en moskeeën*. <http://www.divosa.nl/smartsite.shtml?id=54687>, geraadpleegd te 26.02.2009.

www.doetinchem.nl, (2009a), *Politiek en organisatie: beleid in beeld: werktalent ondersteunen*. <http://doetinchem.beleid-in-beeld.nl/lokaal/doetinchem/beleidspunt/speerpunten/werktalent-ondersteunen/werktalent-ondersteunen/>, geraadpleegd te 20.06.2009

www.doetinchem.nl, (2009b), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: Advies cliëntenraad over 'Werken werkt' (30 november 2008)*.

<http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2001/31-december-2009>, geraadpleegd te 20.06.2009

www.doetinchem.nl, (2009d), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: Bestuurlijk dashboard februari 2009*.

http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle_organen/alle_documenten/1_januari_2001/31_december_2009/pagina_2, geraadpleegd te 20.06.2009

www.doetinchem.nl, (2009e), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: notulen raadsvergaderingen: notulen gemeenteraad 10 juli 2008*.

<http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nietuitkeringsgerechtigd/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2007/31-december-2009>, geraadpleegd te 20.06.2008

www.doetinchem.nl, (2009f), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009*. <http://besluitvorming.doetinchem.nl/Vergaderingen>, geraadpleegd te 20.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009a), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen 2007 - 2009*.

http://www.dordrecht.nl/pls/idad/!mozEgemMbScherm1.toonDossier?F_DOS_VOLGNR=134439&F_TAB=DOC&F_NOCACHE=67497252, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 15 november 2006*.

http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=494546, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 10 juli 2007*.

http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=494831, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 6 november 2007*.

http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495011, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 4 september 2007*.

<http://www.dordrecht.nl/pls/idad/!mozEgemMbScherm1.toonAgenda>, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 17 juni 2008*.

http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495471, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009g), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 16 september 2008*.

http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495677, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009h) *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: ingekomen stuk adviescommissie 17.09.2008: 'Presentatie, stand van zaken Sociale Dienst Drechtsteden: terugblik op 2007, resultaten 1e helft 2008'*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495678, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009i), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 23 september 2008*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495686, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009j), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 4 november 2008*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495804, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009k), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 11 november 2008*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495811, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009l) *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: raadsinformatiebrief: 'Raadsinformatie inzake consequenties van de recessie op de gemeentebegroting en de wijze waarop de gemeente daarop kan inspelen*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=497446, geraadpleegd te 10.06.2009

www.dordrecht.nl, (2009m) *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: raadsinformatiebrief: 'beantwoording motie VSP fractie inzake re-integratie 45-plussers'*.
<http://cms.dordrecht.nl/dordt?waxtrapp=dzfbodsHaKnPvBJmBND>, geraadpleegd te 10.06.2009

www.economics.phil.uni-erlangen.de (2008), *Lehre: betriebswirtschaftslehre:archiv: WS 2005/ 06: Organisation: Organisationstheoretische Ansätze*. http://www.economics.phil.uni-erlangen.de/lehre/lehmaterialien/bwl/ws0506/gs_bwl/Organisation_Stand_23_11_3FpS.pdf

www.ede.nl, (2009a), *Werk en inkomen: vragenboek online: re-integratie*.
<http://ede.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 26.06.2009

www.ede.nl, (2009b), *Persberichten: "Eigen bijdrage voor reïntegratietraject (10 juli 2003)"*.
<http://www.edegelderland.nl/page/1813.htm>, geraadpleegd te 26.06.2009

www.ede.nl, (2009c), *Bestuur: gemeenteraad: bestuurs-info-systeem: verslagen (archief 2004-2009)*. <http://raadswerk.edegelderland.nl/page/2481.htm>, geraadpleegd te 29.06.2009

www.ede.nl, (2009d), *Bestuur: gemeenteraad: bestuurs-info-systeem: verslagen (archief 2004-2009). Verslag commissie MZ 15 juni 2004*.
http://www2.ede.nl/verp_im/index.asp?onderdeel=vergaderdocumenten&id=MZ&documentsoort=7, geraadpleegd te 29.06.2009

www.ede.nl, (2009d), *Bestuur: gemeenteraad: bestuurs-info-systeem: verslagen (archief 2004-2009). Verslag raad 18 november 2004.*
<http://raadswerk.edegelderland.nl/page/2628.htm>, geraadpleegd te 29.06.2009

www.eindhoven.nl, (2009a), *Werk en inkomen: re-integratie.*
<http://www.eindhoven.nl/werk-inkomen/reintegratie.htm>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.eindhoven.nl, (2009b), *Zorg & welzijn: Geen betaald werk en toch kinderopvang.*
<http://www.eindhoven.nl/web/show/id=356803/contentid=27985>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.gemeente.eindhoven.nl, (2009a), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad.* <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.gemeente.eindhoven.nl, (2009b), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad: Verslag Discussiebijeenkomsten van de Wet Werk en Bijstand, 20040205.*
<http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.gemeente.eindhoven.nl, (2009c), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad: Verslag gecombineerde vergadering commissies BES en MZFPO, 27 augustus 2007.* <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.gemeente.eindhoven.nl, (2009d), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad: Verslag commissie Maatschappelijke Zorg, Financiën, Personeel en Organisatie, 20080311.* <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009a), *Werk en inkomen: werk: op weg naar werk/ seniorenbanen/ persoonsgebonden re-integratiebudget/ inburgering.*
<http://gemeente.groningen.nl/werk-en-inkomen/werk>, geraadpleegd te 13.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '9 maart 2009': 'gevolgen en maatregelen kredietcrisis.*
http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '23 mei 2008), 'Inzicht besteding werkdeel Wwb'.*http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: initiatiefvoorstel 'juni 2007', PVDA "Jongeren in beeld en aan de slag".*
http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen '2008-2009' (GR-o9). 'Samenwerking SOZAWE-DSW'.*
http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '19 december 2008', 'Persoonsgebonden re-integratiebudget'.*

http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009g), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '10 juli 2008', re-integratievoorzieningen 2008'*.

http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009h), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen: verslag CWI 21 januari 2009*. http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009i), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '18 september 2008', 'Gemeentelijke inburgeringsagenda 2008-2009'*.

http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009j), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen: verslag raad 7 november 2007*. http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009k), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen: verslag CWI 10 oktober 2007*. http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeente.groningen.nl, (2009l), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '14 mei 2008', 'Voortgang arbeidsmarktbeleid'*.

http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

www.gemeenteloket.szw.nl (2008), *Kort nieuws innovatieprogramma WWB (IPW)*. http://gemeenteloket.szw.nl/index.cfm?fuseaction=dsp_rubriek&rubriek_id=40115, geraadpleegd te 23.10.2008

www.gemeenteloket.szw.nl (2009), *Kernkaart Werk en Bijstand*. <http://www.gemeenteloket.szw.nl/kernkaart/index.cfm#9148400>, geraadpleegd te 22.02.2009

www.gemeenteraademmen.nl (2009a), *Raadsvergaderingen: archief raadsvergaderingen 2007/2009*. http://www.gemeenteraademmen.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/Archief_vergaderingen, geraadpleegd te 27.05.2009

www.gemeenteraademmen.nl (2009b), *Raadsvergaderingen: archief commissie Samenleving:2007/2009*. http://www.gemeenteraademmen.nl/Vergaderingen/Samenleving/Archief_vergaderingen, geraadpleegd te 27.05.2009

www.gemeentewinkel.veendam.nl (2009a), *Werkloos: gemeentelijke producten: herintreders, begeleiding*. https://gemeentewinkel.veendam.nl/productencatalogus/producten/herintreders_begeleiding, geraadpleegd te 27.05.2009

www.gemeentewinkel.veendam.nl (2009b), *Werkloos: gemeentelijke producten: uitstroombevordering specifieke doelgroepen*.

https://gemeentewinkel.veendam.nl/productencatalogus/producten/uitstroombevordering_specifieke_doelgroepen, geraadpleegd te 27.05.2009

www.gorinchem.nl (2009a), *Gorinchem: de stad: historie*.
<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=27167>, geraadpleegd te 14.04.2009

www.gorinchem.nl (2009b), *Bestuur en organisatie: Gemeenschappelijke regeling RSD 2008*.
<http://www.gorinchem.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1wuyBPekM35YuUCWRV1zyOvsfxaqys3h54uVxzY@p1K78HdWziQW2wD1FEo9vhsU&objectid=36829&!dsname=gorinchemextern>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009c), *Bestuur en organisatie: organisatie: Afdelingen en stafeenheden*. <http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=28987>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009d), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 2002-143 Beleidsplan Abw, Ioaw en Ioaz 2003 Regionale Sociale Dienst*. <http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=28206>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009e), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: raadsvergaderingen in 2007: 2007 - 014 Gemeentelijk minimabeleid*. <http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=30177>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009f), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: raadsvergaderingen in 2007: Raadsvoorstel 2007 - 93, Gemeentelijk minimabeleid*.
<http://www.gorinchem.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1wuyBPekM35YuUCWRV1zyOvsfxaqys3h54uVxzY@p1K78HdWziQW2wD1FEo9vhsU&objectid=36829&!dsname=gorinchemextern>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009g), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: raadsvergaderingen in 2008: informatie van het college - nummer 220: Voortgang realisatie gemeentelijk minimabeleid*.
<http://www.gorinchem.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!b8xG1jif5WxRzecGa5dbo5WzcZWns7p!8nhb9oWM9xXGwuyBP&objectid=36069&!dsname=gorinchemextern>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009h), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 2006-039 Kadernota Welzijnswerk*.
<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=27441>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009i), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 2006-038 beleidsplan WMO en verordening WMO*.
<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=27415>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009j), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 2005- 024 Evaluatie integraal Jeugdbeleid*.
<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=27652>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009k), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 2006-055 kadernota Beleid en Organisatie inburgering en Educatie*.
<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=27491>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009l), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: raadsvergaderingen en raadsbijeenkomsten 2004 – 2009.*

<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=27282> &

<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=28675>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gorinchem.nl (2009m), *Bestuur en organisatie: B&W: even voorstellen.*

<http://www.gorinchem.nl/content.jsp?objectid=28971>, geraadpleegd te 14.04.2009.

www.gouda.nl, (2009a), *Werk en inkomen: kinderopvang.*

<http://www.gouda.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!b8xG5jif1WxRze8Ge59bo5!z8Z!no7p!cnhbdoWM9xXGwuyBPegM35UuU&objectid=45058&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009b), *Nieuwsarchief: persbericht: "Goudse banenmarkt brengt succesvol vraag en aanbod bij elkaar (15.10.2008)".*

<http://www.gouda.nl/content.jsp?objectid=54904>. geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009c), *Raadsinformatie: raadsinformatiebrief: "beleidsplan 2008 dienst arbeid en inkomen, beantwoording vragen (4 februari 2008)".*

<http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!dpDcXH5WfcxG1nmb5WBNDacGa19bs1WzcV&objectid=49003&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009d), *Raadsinformatie: vergaderdata.* <http://www.gouda.nl/ris/>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009e), *Raadsinformatie: vergaderdataL verslag vergadering 30 januari 2008.*

<http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!&objectid=49361&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009f), *Raadsinformatie: raadsinformatiebrief: "uitwerking beleidsvoornemens beleidsplan 2008 (3 juni 2008)".*

<http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBfH@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=53303&!dsname=goudaextern&getastype=PDF>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009g), *Raadsinformatie: raadsinformatiebriefL "2e kwartaal 2008, dienst Arbeid en Inkomen (18 september 2008)".*

<http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!&objectid=54842&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009h), *Raadsinformatie: raadsinformatiebrief: "4e kwartaal 2007, dienst Arbeid en Inkomen (26 maart 2008)".*

<http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!dpDcXH5WfcxG1nmb5WBNDacGa19bs1WzcV&objectid=51256&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009i), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag vergadering commissie II 23 november 2006.*

<http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBfH@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=4703&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009j), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag vergadering commissie II 26 maart 2007*.

[http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=4662&!dsname=goudaextern,](http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=4662&!dsname=goudaextern,geraadpleegd%20te%2022.06.2009) geraadpleegd te 22.06.2009

www.gouda.nl, (2009k), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag 10 december 2008*.

[http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=55887&!dsname=goudaextern,](http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=55887&!dsname=goudaextern,geraadpleegd%20te%2022.06.2009) geraadpleegd te 22.06.2009

www.haarlem.nl, (2009a), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslagen: archief 2007 - 2009*. [http://e-](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen,geraadpleegd%20te%2031.05.2009)

[diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen,](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen,geraadpleegd%20te%2031.05.2009) geraadpleegd te 31.05.2009

www.haarlem.nl, (2009b), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 18.06.2007*. [http://e-](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/Easyk/ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML&uid=328610403,geraadpleegd%20te%2031.05.2009)

[diensten.haarlem.nl/infoman/Easyk/ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML&uid=328610403,](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/Easyk/ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML&uid=328610403,geraadpleegd%20te%2031.05.2009) geraadpleegd te 31.05.2009

www.haarlem.nl, (2009c), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 22.11.2007: beantwoording schriftelijk vragen van de heer Vrugt inzake subsidies en verantwoordingen SoZaWe-gelden*. [http://e-](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/getdocument/getdocument-ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML,geraadpleegd%20te%2031.05.2009)

[diensten.haarlem.nl/infoman/getdocument/getdocument-](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/getdocument/getdocument-ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML,geraadpleegd%20te%2031.05.2009) ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML, geraadpleegd te 31.05.2009

www.haarlem.nl, (2009e), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 16.06.2008*. [http://e-](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen,geraadpleegd%20te%2031.05.2009)

[diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen,](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen,geraadpleegd%20te%2031.05.2009) geraadpleegd te 31.05.2009

www.haarlem.nl, (2009f), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 14.05.2009*. [http://e-](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?onderdeel=raadsverslagen,geraadpleegd%20te%2031.05.2009)

[diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?onderdeel=raadsverslagen,](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?onderdeel=raadsverslagen,geraadpleegd%20te%2031.05.2009) geraadpleegd te 31.05.2009

www.helmond.nl, (2009a), *Nieuws: nieuwsarchief 2008: "mensen met ondernemerskriebels gezocht"*. [http://www.helmond.nl/smartsite.shtml?ch=TRA&id=97940,](http://www.helmond.nl/smartsite.shtml?ch=TRA&id=97940,geraadpleegd%20te%2025.06.2009) geraadpleegd te

25.06.2009

www.helmond.nl, (2009b), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-*

2009). [http://www.helmond.nl/Smartsite.shtml?id=100900,](http://www.helmond.nl/Smartsite.shtml?id=100900,geraadpleegd%20te%2025.06.2009) geraadpleegd te 25.06.2009

www.helmond.nl, (2009c), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen raadsvergadering 8 november 2007*.

[http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%208%20november%202007.pdf,](http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%208%20november%202007.pdf,geraadpleegd%20te%2025.06.2009) geraadpleegd te 25.06.2009

www.helmond.nl, (2009d), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen raadvergadering 12 juni 2008*.

[http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%2012%20juni%202008%20voorjaarsnota.pdf,](http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%2012%20juni%202008%20voorjaarsnota.pdf,geraadpleegd%20te%2025.06.2009) geraadpleegd te 25.06.2009

www.helmond.nl, (2009e), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen raadvergadering 6 november 2008*.

<http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%2006%20november%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009.

www.helmond.nl, (2009f), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen commissie MO&E 15 mei 2008.*

<http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Commissie%20MOE/Notulen%2015%20mei%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009

www.helmond.nl, (2009g), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen commissie MO&E 23 oktober 2008.*

<http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Commissie%20MOE/Notulen%2010%20oktober%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009

www.helmond.nl, (2009h), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen commissie MO&E, 12 februari 2009.*

<http://www.helmond.nl/BIS/2009/Notulen/Commissienotulen%20MO&E%2012%20februari%202009.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009

www.hengelo.nl, (2009a), *Gemeenteraad: verslagen*

gemeenteraad. <http://www.hengelo.nl/smartsite.dws?ch=&id=9947&code=2007>, geraadpleegd te 31.05.2009

www.hengelo.nl, (2009b), *Gemeenteraad: verslag gemeenteraad 20.03.2007.*

http://www.hengelo.nl/Pdf_Internet/BestuurOrganisatie/Raad-verslag/Verslag%20Raadsvergadering%2020-03-2007.pdf, geraadpleegd te 31.05.2009

www.hengelo.nl, (2009c), *Gemeenteraad: verslag gemeenteraad 27.05.2008.*

http://www.hengelo.nl/Pdf_Internet/BestuurOrganisatie/Raad/2008/Verslagen/2008-05-27_Verslag_Raad.pdf, geraadpleegd te 31.05.2009

www.hengelo.nl, (2009d), *Gemeenteraad: verslag gemeenteraad 20.01.2009.*

http://www.hengelo.nl/Pdf_Internet/BestuurOrganisatie/Raad/2009/Verslagen/2009-01-20_Verslag_Cie_Sociaal.pdf, geraadpleegd te 31.05.2009

www.hilversum.nl (2009a), *Bestuursinformatie online.*

<http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.hilversum.nl, (2009b), *Bestuursinformatie online. Vergadering raad d.d. 07-11-2007,*

<http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=6454>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.hilversum.nl (2009c), *Bestuursinformatie online. Vergadering raadscommissie d.d. 24-10-2007.*

<http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=6169>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.hilversum.nl (2009d), *Bestuursinformatie online. Vergadering raadscommissie 20-09-2008.*

<http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=7342>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.hilversum.nl (2009e), *Bestuursinformatie online. Vergadering raadscommissie, besluitenlijst 29&*

30/10/2008. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=7574>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.hilversum.nl (2009f), *Bestuursinformatie online. Initiatiefvoorstel GroenLinks Wet Werk en Bijstand (WWB) (30 januari 2006).*

<http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=apkd&id=19551>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.hilversum.nl (2009g), *Bestuursinformatie online. Vergadering raad 12-09-2006.*

<http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=4491>, geraadpleegd te 27.05.2009

www.home.szw.nl (2009), *Persberichten: 4 miljoen voor versterking gemeentelijk participatie- en armoedebeleid (6 februari 2009).*

http://home.szw.nl/index.cfm?menu_item_id=14761&hoofdmenu_item_id=13826&rubriek_id=391818&link_id=161761, geraadpleegd te 06.02.2009

www.hoorn.nl, (2009a), *Werk en inkomen: Kinderopvang.*

<http://www.hoorn.nl/Smartsite.shtml?id=58899>, geraadpleegd te 17.06.2009

www.hoorn.nl, (2009b), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen.*

<http://www.hoorn.nl/Smartsite.shtml?id=60234>, geraadpleegd te 17.06.2009

www.hoorn.nl, (2009c), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen:*

verslag CMB 23 november 2004. <http://www.hoorn.nl/DOCS%5C1416.PDF>, geraadpleegd te 17.06.2009

www.hoorn.nl, (2009d), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen: notulen raadsvergadering 3 april 2007.*

<http://www.hoorn.nl/BESTANDEN%5CVERGADER%5CRAAD%5C2007%5C04%5CNOTULEN%20RAAD%203%20APRIL%202007.PDF>, geraadpleegd te 17.06.2009

www.hoorn.nl, (2009e), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen: notulen raadsvergadering 20 februari 2007.*

<http://www.hoorn.nl/BESTANDEN%5CVERGADER%5CCOMMISSIES%5C2007%5C02%5CVERSLAG%20CIE%2020%20FEBRUARI%202007.PDF>, geraadpleegd te 17.06.2008

www.iwiweb.nl, (2008), *Over IWI: IWI in het stelsel.* <http://www.iwiweb.nl/>, geraadpleegd te 23.09.2008.

www.jouwhengelo.nl, (2009), *Hengelo sterk aan het werk (persbericht 24.12.2008).*

http://www.jouwhengelo.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=306:hengelo-sterk-aan-het-werk&catid=36:gemeente&Itemid=85, geraadpleegd te 01.06.2009.

www.leren-werken.nl (2008), *Accounts.* <http://www.leren-werken.nl/exec/home>, geraadpleegd te 30.01.2009

www.maastricht.nl, (2009a), *Persberichten: "Verder bouwen aan een sterk en sociaal Maastricht. Aanpak kredietcrisis (19 mei 2009).*

http://www.maastricht.nl/web/Home/M_e_d_i_a_i_t_e_m-tonenop/Verder-bouwen-aan-een-sterk-en-sociaal-Maastricht.htm, geraadpleegd te 26.05.2009

www.maastricht.nl, (2009b), *Gemeenteloket: werk en inkomen: om- en bijscholing.*

<http://www.maastricht.nl/web/GemeenteLoket/Gerangschikt-naar-thema.htm?subject=21&theme=10>, geraadpleegd te 26.06.2009

www.maastricht.nl, (2009c), *Projecten: "social return"*.
<http://www.maastricht.nl/web/Projecten/Projecten-tonenop/Social-Return.htm>,
geraadpleegd te 26.06.2009

www.maastricht.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: notulen (archief 2004-2009)*.
<http://www.maastricht.nl/maastricht/show/id=56710>, geraadpleegd te 26.05.2009

www.maastricht.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: notulen (archief 2004-2009): raadsvergadering 16.10.2007*.
<http://www.maastricht.nl/maastricht/servlet/nl.gx.maastricht.client.http.GetFile?id=313371&file=B8-2007.pdf>, geraadpleegd te 26.05.2009

www.maps.google.nl (2009a), *Amersfoort*.
<http://maps.google.nl/?ie=UTF8&ll=52.170773,5.396519&spn=0.07675,0.152607&z=13&pw=2>, geraadpleegd te 24.03.2009.

www.maps.google.nl (2009b), *Gorinchem*.
http://maps.google.nl/maps?f=q&source=s_q&hl=nl&geocode=&q=&gl=nl&g=gorinchem&ie=UTF8&ll=51.836414,4.972687&spn=0.077326,0.153122&z=13&pw=2, geraadpleegd te 13.04.2009

www.middelburg.nl, (2009a), *Wonen en leven: kinderopvang*.
<http://www.middelburg.nl/web/Wonen-en-Leven/Kinderopvang.htm>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.middelburg.nl, (2009b), *Digitaal loket: herintreders, begeleiding*.
<http://www.middelburg.nl/web/Digitaal-loket/Productdetailpagina.htm?dbid=577&typeofpage=73369>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.middelburg.nl, (2009c), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: Agenda's (2004-2009)*. <http://www.middelburg.nl/web/Bestuur-en-Organisatie/Gemeenteraad/Agendas.htm>,
geraadpleegd te 28.06.2009

www.minszw.nl (2008a), *Actueel, kamerstukken, 2008 (26.02.08): Brief van minister Donner en staatssecretaris Aboutaleb bij kabinetsreactie op het RWI-advies 'De drempel over'*. http://docs.szw.nl/pdf/35/2008/35_2008_3_11533.pdf, geraadpleegd te 05.04.2008.

www.minszw.nl (2008b), *Actueel, kamerstukken, 2008 (03.12.08): Brief van staatssecretaris Aboutaleb over de vraag of nabestaanden ermee geholpen zijn om alleen een uitkering te ontvangen, of dat die hulp verder zou moeten gaan*.
http://docs.minszw.nl/pdf/34/2008/34_2008_3_12558.pdf, geraadpleegd te 12.12.2008.

www.minszw.nl (2009), *Toespraken: Toespraak staatssecretaris Aboutaleb van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op de Voedselbankenconferentie op 3 december 2008 in Utrecht*.
http://home.szw.nl/index.cfm?menu_item_id=14146&hoofdmenu_item_id=13827&rubriek_item=392067&rubriek_id=391819&link_id=157251, geraadpleegd te 26.02.2009

www.nicis.nl (2009), *Thema's en dossiers, onderwijs en arbeidsmarkt, arbeidsparticipatie, arbeidsparticipatie van ouderen: "het is onacceptabel dat zo veel 45-plussers thuis zitten", interview met de wethouder SZW van de gemeente Amersfoort*.
http://www.nicis.nl/nicis/dossiers/OnderwijsenArbeidsmarkt/Arbeidsparticipatie/Arbeidsparticipatievanouderen/interview-Kruyt_1000.html, geraadpleegd te 03.03.2009

www.nrc.nl (2008), *Nieuwsthema: kredietcrisis: chronologie hypotheek- en kredietcrisis*.
<http://www.nrc.nl/nieuwsthema/kredietcrisis/article2002538.ece>, geraadpleegd te 19.11.2008

www.nu.nl (2009), *Economie: Donner pessimistisch over werkgelegenheid (6 februari 2009)*.
<http://www.nu.nl/economie/1912848/donner-pessimistisch-over-werkgelegenheid-.html>, geraadpleegd te 06.02.2009

www.oss.nl, (2009a), *Digitaal loket: werk en inkomen*.
<https://www.oss.nl/content.jsp?objectid=2746>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.oss.nl, (2009b), *Raad: raadsinformatiesysteem: verslagen (archieff)*.
<http://www.oss.nl/content.jsp?objectid=34>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.oss.nl, (2009c), *Raad: raadsinformatiesysteem: verslagen (archieff): verslag raadscommissie Maatschappelijke Participatie d.d. 14 juni 2005*,
<http://www.oss.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=12Az1JIsdvhsUICp3M4eGxJI@OuGE@hWdpz8XH5!b8BG1jif1WxRze8Ga59bo5W&objectid=7923&!dsname=ossextern&isapidir=/gvisapi/>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.platformarbeidsmarkt.nl (2009), *Over het platform: Wat is het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Rijnmond?*
http://www.platformarbeidsmarkt.nl/01_platform/01_index.htm, geraadpleegd te 29.04.2009

www.roermond.nl, (2009a), *Wonen in Roermond: sociale zaken: re-integratie*.
<http://www.roermond.nl/index52503.htm>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009b), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: raadsinformatiebrieven: "Raadsinformatiebrief betreffende een aantal ontwikkelingen op het gebied van de Wet werk en bijstand (23 maart 2009)"*.
http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/raadsinformatiebrieven_periode2007-2010/raadsinfobrief_20090326_12.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009c), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: raadsinformatiebrieven: "Raadsinformatiebrief betreffende een aantal ontwikkelingen op het gebied van werk, inkomen en arbeidsmarkt (1 juli 2008)"*.
http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/raadsinformatiebrieven_periode2007-2010/raadsinfobrief_20080708_39.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009d), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: schriftelijke vragen: "Artikel 43-vragen inzake artikel 43 vragen inzake eventuele opvang gevolgen van de financiële crisis (13 januari 2009)"*.
http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/vragen_artikel43_periode2007-2010/20081204_antwoord_47.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009e), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: schriftelijke vragen: "Artikel 43-vragen inzake re-integratie werkzoekenden"*.
http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/vragen_artikel43_periode2007-2010/20080214_antwoord_05.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009f), *Actueel: persberichten: "Informatiebijeenkomst 'Werk een nieuwe start' (12.06.2009)*. <http://www.roermond.nl/smartsite.dws?ch=INT&id=56023>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009g), *Actueel: persberichten: "UWV en gemeente Roermond bieden werkzoekenden project (05.03.2009)"*. <http://www.roermond.nl/smartsite.dws?ch=INT&id=55064>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.roermond.nl, (2009h), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: notulen en agenda (archief): notulen 30 september 2004*. <http://www.roermond.nl/DOCS%5CBESTUUR%5CGEMEENTERAAD%5CRAADSNOTULEN%5CNOTULEN-GEMEENTERAAD-2004-09-30.PDF>, geraadpleegd te 24.06.2009

www.rijksbegroting.minfin.nl (2008), *Rijksbegroting 2009 , Begrotingsvoorstel & behandeling, Begroting, XV Sociale Zaken en Werkgelegenheid*. http://rijksbegroting.minfin.nl/2009/begrotingsvoorstel_behandeling/begroting,hoofdstuk/40.22, geraadpleegd te 23.09.2008.

www.rivm.nl (2008), *Scholing en opleiding, Beschrijving opleidingscategorieën, Indeling opleidingsniveau*. http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o3142n21021.html, geraadpleegd te 23.09.2008.

www.rotterdam.nl, (2009a), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: 'Overlegdocument t.b.v. Raad & Commissie: Commissie SAR Re-integratie niet-uitkeringsgerechtigden en uitkeringsgerechtigden Algemene Nabestaandenwet' (31 januari 2002)*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=92143&highlights=&frompage=search_quick&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009b), *Gemeenteloket: ik ga (weer) aan het werk*. <http://www.rotterdam.nl/smartsite2142869.dws?Menu=715000&MainMenu=715000&SubStyle=251101>, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009c), *Wat is inburgeren?* <http://www.rotterdam.nl/smartsite.dws?id=2147972>, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009d), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: raadsinformatiebrief: 30 oktober 2008 'Doorbraken onderkant arbeidsmarkt'*. <http://www.bds.rotterdam.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1s7t!8nhb9o!M9xXGwuyBPekM35UuYCWZRZ1zyOvsfxauyo3h50uVxzYXp1K38HdW&objectid=191519&!dsname=bsd2i&isapidir=/gvisapi/>, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009e), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: raadsinformatiebrief: 14 oktober 2008 'Informereren samenstelling Rotterdamse jongerenbestand in bijstand'*. <http://www.bds.rotterdam.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1s7t!8nhb9o!M9xXGwuyBPekM35UuYCWZRZ1zyOvsfxauyo3h50uVxzYXp1K38HdW&objectid=191004&!dsname=bsd2i&isapidir=/gvisapi/>, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009f), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen (2007-2009)*. <http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=149929>, geraadpleegd te 11.06.2009.

www.rotterdam.nl, (2009g), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: raadsinformatiebrief: 21 juli 2008 'Afdoeningsvoorstel motie 2007-284 (kwaliteitsverbetering van inburgeringstrajecten in combinatie met re-integratie, activering of beroepsopleiding)*.
http://www.bds.rotterdam.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1s7t!8nhb9o!M9xXGwuyBPekM35UuYCWRZ1zyOvsfxauyo3h50uVxzYXp1K38HdW&objectid=187939&!dsname=bsd2i&highlights=&frompage=search_quick, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009h), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: 'Overlegdocument t.b.v. Raad & Commissie: 'Beantwoording schriftelijke vragen d.d. 13 februari 2007 van mevrouw Verwijs over armoede in Rotterdam'*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=163121&highlights=nietuitkeringsgerechtigd&frompage=search_quick&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009i), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: notulen raadsvergadering 12 juli 2007*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=174083&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009j), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: notulen raadsvergadering 29 januari 2009*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=196492&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009k), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: notulen raadsvergadering 14 mei 2009*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=198560&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009l), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: Verslag openbare overlegvergadering vergadering d.d. 30 oktober 2007 van de commissie MVP*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=174991&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009m), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: Verslag openbare overlegvergadering vergadering d.d. 15 november 2007 van de Commissie voor Economie, Sociale Zaken, Haven, Milieu en Vervoer*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=174744&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rotterdam.nl, (2009n), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: Verslag openbare overlegvergadering vergadering d.d. 29 oktober 2008 van de commissie MVP*.
http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=191704&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

www.rpa-nhn.nl (2009), *Nieuws: Nug-gers project Gorinchem (29 oktober 2008)*.
http://www.rpa-nhn.nl/nieuws/nuggers_project_gorinchem, geraadpleegd te 26.02.2009

www.rsdaov.nl, (2009a), *Organisatie: RSD: wie zijn wij?*
<http://www.rsdaov.nl/documents/organisatie/rsd.xml?lang=nl>, geraadpleegd te 14.04.2009

www.rsdaov.nl, (2009b), *Organisatie: De RSD in cijfers*.
<http://www.rsdaov.nl/documents/organisatie/rsd/de-rsd-in-cijfers.xml?lang=nl>,
geraadpleegd te 14.04.2009

www.rsdaov.nl, (2009c), *Nieuws: informatiebladen: W4 Wet Kinderopvang (informatie map RSD januari 2006)*. <http://www.rsdaov.nl/documents/pdf/infobladv4.pdf>, geraadpleegd te 14.04.2009

www.rsdaov.nl, (2009d), *Nieuws: informatiebladen: W3 "Werk" als reïntegratieinstrument (informatie map RSD januari 2006)*. <http://www.rsdaov.nl/documents/pdf/infobladv3.pdf>,
geraadpleegd te 14.04.2009, geraadpleegd te 14.04.2009

www.rsdaov.nl, (2009e), *Nieuws: informatiebladen: W2 Reïntegratie (informatie map RSD januari 2006)*. <http://www.rsdaov.nl/documents/pdf/infobladv2.pdf>

www.rsdkrh.nl, (2009), *Werk: hulp bij werk voor mensen zonder uitkering*.
<http://www.rsdkrh.nl/smartsite.shtml?ch=RSD&id=55959>, geraadpleegd te 10.06.2009

www.rwi.nl (2008), *Over de RWI: missie en taken*. <http://www.rwi.nl/nl-NL/Over+de+RWI/Missie+en+taken>, geraadpleegd te 23.09.2008.

www.s-hertogenbosch.nl, (2009a), *Werk, inkomen en zorg: het vragenboek online: re-integratie*. <http://s-hertogenbosch.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.s-hertogenbosch.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief, "Plan van aanpak kredietcrisis en economische recessie (10 maart 2009)*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/bijlagen/09.0280.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.s-hertogenbosch.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief, "Evaluatie inburgering 2008 (11 november 2008)"*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/voorstellen/08.1119.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.s-hertogenbosch.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen (archieff): raadsverslag 4 september 2007*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/notulen/07.0939.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.s-hertogenbosch.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief, "Regie leren en werken (19 augustus 2008)"*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/voorstellen/08.0745.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009

www.s-hertogenbosch.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen (archieff): raadsverslag CMO 21 augustus 2007*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/notulen/MO.21082007.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009.

www.schouwen-duiveland.nl, (2009a), *Vergaderstukken (BIS): Raad (2004-2009)*.
<http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=12224>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.schouwen-duiveland.nl, (2009b), *Vergaderstukken (BIS): Raad (2004-2009): Raadsbrief, 'effectiviteit en doelmatigheid reïntegratiebeleid' (24 juni 2008)*.
<http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=21089>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.schouwen-duiveland.nl, (2009c), *Vergaderstukken (BIS): Raad (2004-2009): Raadsbrief, 'Werkeloosheid januari 2009' (3 maart 2009)*. <http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=22239>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.sdw.nl, (2009), *Ik heb geen of weinig inkomsten: Work first*. <http://www.sdw.nl/geeninkomsten/workfirst/Pages/Default.aspx>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.sittard-geleen.nl, (2009), *Bestuurs informatie systeem Sittard-Geleen: Agendas: gemeenteraad: archief*. <http://62.250.6.35/sgbbis/Default.asp>, geraadpleegd te 27.06.2009

www.socialiedienstrechtsteden.nl, (2009), *Inkomen: voorzieningen minima: bijzondere bijstand*. <http://www.socialiedienstrechtsteden.nl/drechtsteden?waxtrapp=qyvzsDsHuOnMmcBzkBQzBU>, geraadpleegd te 10.06.2009

www.terneuzen.nl, (2009a), *Gemeente: bestuur: Gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: vergaderingen 2006-2009*. <http://www.terneuzen.nl/ris/Vergaderingen/Gemeenteraad>, geraadpleegd te 29.06.2009

www.terneuzen.nl, (2009b), *Gemeente: bestuur: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 'Collegevoorstel, 'Vaststelling re-integratieverordening Wet werk en bijstand'*. <http://www.terneuzen.nl/ris/dsresource?objectid=7219&type=org>, geraadpleegd te 29.06.2009

www.terneuzen.nl, (2009c), *Gemeente: bestuur: Gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: vergaderingen 2006-2009: notulen vergadering commissie samenleving 16 mei 2006*. <http://www.terneuzen.nl/ris/dsresource?objectid=9011&type=org>, geraadpleegd te 29.06.2009

www.terneuzen.nl, (2009d), *Gemeente: bestuur: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 'Beantwoording vragen- economische crisis: wat kan onze gemeente doen? (17-02-2009)'*. <http://www.terneuzen.nl/ris/dsresource?objectid=3758&type=org>, geraadpleegd te 29.06.2009

www.tiel.nl, (2009a), *Producten en diensten: werk en inkomen: digitale balie: "Kinderopvang"*. <http://www.tiel.nl/balie/product.asp?id=983F544B-0170-4453-AF80-02D023C9DE17>, geraadpleegd te 21.06.2009

www.tiel.nl, (2009b), *organisatie: gemeenteraad: RIS: Archief raadsvergaderingen (2005-2009)*. <http://www.tiel.nl/default.asp?A1PID=7833PDPE#agenda>, geraadpleegd te 21.06.2009

www.tiel.nl, (2009c), *Organisatie: gemeenteraad: "Presentatie Beursplein Rivierenland"*. <http://www.tiel.nl/default.asp?A1PID=2845PDA1&A1SID=2113621200925>, geraadpleegd te 21.06.2009

www.tilburg.nl, (2009a), *Gemeentelijk beleid: economie: arbeidsmarktbeleid*. http://www.tilburg.nl/gemeente/ep/channelView.do?channelId=-11419&displayPage=%2Fep%2Fchannel%2Ftl_channel_default_program.jsp&pageTypeId=9960, geraadpleegd te 07.06.2009

www.tilburg.nl, (2009b), *Gemeentelijk beleid: maatschappij: vrouwenemancipatie*.
http://www.tilburg.nl/gemeente/ep/channelView.do?channelId=-12447&displayPage=%2Fep%2Fchannel%2Ftl_channel_default_program.jsp&pageTypeId=9960#a2, geraadpleegd te 08.06.2009

www.tilburg.nl, (2009c), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem*.
http://bisburger.estate.nl/zoekschermbisburger.asp?query=nug&Rpp=25&Chk_Raadsnotulen=Raadsnotulen&verfijn=nug&zoekverfijn=zoeken, geraadpleegd te 08.06.2009.

www.tilburg.nl, (2009d), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 29 maart 2004*.

<http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=75174&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009

www.tilburg.nl, (2009e), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 10 mei 2004*.

<http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=75657&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009

www.tilburg.nl, (2009f), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 25 april 2005*.

<http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=78244&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009

www.tilburg.nl, (2009g), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 16 april 2007*.

<http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=83244&q=niet-uitkeringsgerechtigd>, geraadpleegd te 08.06.2009

www.tilburg.nl, (2009h), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: Verslag commissiebesluiten: rondvraag wethouder Mevis 20 februari 2006*.

<http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=80081&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009

www.utrecht.nl, (2009a), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen*. <http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=88538>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.utrecht.nl, (2009b), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: verslag CMO 23 november 2006*.

<http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=88508&commnr=15021&year=2006>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.utrecht.nl, (2009c), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: verslag CMO 18 oktober 2007*.

<http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Commissie%20Maatschappelijke%20Ontwikkeling/Openbaar/2007/Verslag%20MO%2018%20oktober%202007%20met%20toezeggingen.pdf>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.utrecht.nl, (2009d), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: notulen vergadering gemeenteraad Utrecht 29 mei 2008*.

<http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Notulen/2008/10e%20vergadering,%2029%20mei%202008,%20middag.pdf>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.utrecht.nl, (2009e), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: verslag CMO 15 mei 2008*. [http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Commissie Maatschappelijke Ontwikkeling/Openbaar/2008/15 mei 2008.pdf](http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Commissie%20Maatschappelijke%20Ontwikkeling/Openbaar/2008/15%20mei%202008.pdf), geraadpleegd te 09.06.2009

www.uwv.nl (2008), *Over UWV. De UWV organisatie*. <http://www.uwv.nl/overuwv/over-UWV/organisatie/index.aspx> , geraadpleegd te 16.06.2008

www.venlo.nl, (2009a), *Werk en inkomen: "herintreding in het arbeidsproces, begeleiding"*. http://www.venlo.nl/werken_onderwijs_zorg/Pages/Werk-en-inkomen.aspx?OPUSQ=ACTIE=1052~OPUSID=9C315CE1-ECDF-4E03-AABA-8E8D729E7837&OPUSSESSID=69b420d8c6cdad14a7da524b0af3375b#9C315CE1-ECDF-4E03-AABA-8E8D729E7837, geraadpleegd te 21.06.2009

www.venlo.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Project veelkleurige vrouwen in Nederland (15 november 2005)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.05.2009

www.venlo.nl, (2009c), *Actueel: persberichten: "Eerste jaar project 'Jongeren aan zet in de ouderenzorg' succesvol (18 juni 2007)"*. <http://www.venlo.nl/actueel/persberichten/Documents/Persberichten%202008/juni%202008/118%20080618%20Evaluatie%20jongeren%20aan%20zet%20in%20de%20ouderenzorg.pdf>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.venlo.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief " Korte terugblik ESF- 3 projecten PANGEA I & II De aanvragen ESF subsidie, in het kader van de nieuwe ESF periode 2007 – 2013, voor de projecten Niet Uitkering Gerechtigden en gedeeltelijk arbeidsbelemmerden (26 juni 2007)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.venlo.nl, (2009e), *Actueel: persberichten: "nu ook generaal pardonners en jonge "nug'ers" in aanmerking voor gesubsidieerde arbeid (27 juni 2008)"* . <http://www.venlo.nl/actueel/persberichten/Documents/Persberichten%202008/juni%202008/128%20080627%20Uitbreiding%20gesubsidieerde%20arbeid%20naar%20generaal%20pardonners%20en%20jonge%20nuggers.pdf>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.venlo.nl, (2009f), *Actueel: persberichten: "Venlo start met kwalificatieproject voor kinderopvang (13 november 2008)"*. <http://www.venlo.nl/SiteCollectionDocuments/Actueel/Persberichten/2008/November%202008/242%20081113%20Kwalificatieproject%20kinderopvang.pdf>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.venlo.nl, (2009g), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Stand van zaken inburgering (12 december 2008)"*.<http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.venlo.nl, (2009h), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief " Economische crisis (7 april 2009)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009

www.vilans.nl (2009), *Thema's, diversiteit, projectplan Dordrecht: 'Op weg naar een interculturele ouderenzorg. ActiZ, in samenwerking met de gemeente Dordrecht afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling (en lokaal samenwerkingsverband)*

Regionaal Project Dordrecht (Versie 8 september 2007).

http://www.vilans.nl/Site_Diversiteit/docs/PDF/Projectplan_Dordrecht.pdf, geraadpleegd te 03.03.2009.

www.vng.nl (2008a), *Documenten: Werk en inkomen 2008: nuggers: 'Vraag en antwoord bij de premiereregeling nuggers', versie 11 december 2008.*

http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Werk%20en%20inkomen%202008/nuggers/081212_vraag_en_antwoord_financiele_stimulansen_nuggers.pdf, geraadpleegd te 14.12.2008

www.vng.nl (2008b), *Nieuwsberichten, 2007: VNG en SZW eens over extra inspanningen voor WWB- gerechtigden: 'Samen aan de slag. Bestuursakkoord Rijk en gemeenten (4 juni 2007).*

http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Burger%20en%20bestuurlijke%20organisatie/Bestuursakkoord%20gemeenten%204_6_2007.pdf , geraadpleegd te 05.04.2008

www.vng.nl (2008c), *Documenten: Werk en inkomen 2008: nuggers: ledenbrief 12 december 2008 betreft 'financiële stimulansen voor aanvullende ambities Nuggers'.*

http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Werk%20en%20inkomen%202008/nuggers/Ledenbrief_BAWI_U200802018.pdf , geraadpleegd te 14.12.2008.

www.vng.nl (2008d), *Documenten: Werk en inkomen 2008: nuggers: Overeenkomst Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG en Staatssecretaris Aboutaleb van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 31 oktober 2008.*

<http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Werk%20en%20inkomen%202008/Arbeidsmarktbeleid%20W%20en%20I/NUG%20akkoord%20VNG%20SZW%20over%20extra%20stimulansen%20voor%20gemeenten.pdf> , geraadpleegd te 11.12.2008.

www.vng.nl (2008e), *Documenten: Verslag VNG-Divosa bijeenkomst regionaal arbeidsmarktbeleid, 6 juli 2007.*

www.vng.nl/Documenten/Extranet/Sez/WI/Verslag%206%20juli.doc , geraadpleegd te 05.10.2008.

www.vng.nl (2009a), *Arbeidsmarktbeleid: nieuws: nulmeting participatieafspraken naar de tweede kamer: document: nulmeting bestuurlijk akkoord participatie.*

http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Werk%20en%20inkomen%202009/Arbeidsmarktbeleid/090119_nulmeting_bestuurlijk_akkoord_participatie.pdf, geraadpleegd te 25.02.2009

www.vng.nl (2009b), *Nieuwsberichten: nieuwsarchief niet- uitkeringsgerechtigden (nuggers).*

<http://www.vng.nl/smartsite.dws?ch=,tkm&id=83886&jr=2008&pr=0>, geraadpleegd te 25.02.2009

www.vng.nl (2009c), *Sociale Zaken: niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers): praktijkvoorbeelden: 'Let's work in Almere': persbericht gemeente Almere.*

http://www.vng.nl/Documenten/Extranet/Werk%20en%20inkomen%202008/nuggers/081212_lets_work_in_almere.pdf, geraadpleegd te 25.02.2009

www.vng.nl (2009d), *Praktijkvoorbeelden van en voor de gemeente: 'Hoe hard is de kern?, Alkmaar 2008'.*

http://www.vng.nl/Praktijkvoorbeelden/SZI/RVR/2008/rvr08_hoehardisdekern_alkmaar.pdf, geraadpleegd te 03.03.2009.

www.werk.leenetxt.nl (2009), *Lokalisering van gemeenten naar RPA-gebied 2008*.
http://werk.leenetxt.nl/e-nieuwsbrief_lvn/RPA%20indeling%202008.pdf, geraadpleegd te 26.05.2009

www.wikipedia.org (2009), *Amersfoort*. <http://nl.wikipedia.org/wiki/Amersfoort>,
geraadpleegd te 24.03.2009.

www.wrr.nl (2009), *Actueel: nieuwsarchief 2007:Mini- seminar Street- level bureaucracy*.
<http://www.wrr.nl/content.jsp?objectid=4181>, geraadpleegd te 30.01.2009

www.zaanstad.nl, (2009a), *Wwb vragenboek online: Heb ik recht op re-integratie?*
<http://zaanstad.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 31.05.2009.

www.zaanstad.nl, (2009b), *Wwb vragenboek online: Hoe hoog is de gemeentelijke bijdrage voor kinderopvang?* <http://zaanstad.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 31.05.2009

www.zaanstad.nl, (2009c), *Wwb vragenboek online: Kan ik zelf een re-integratievoorziening aanvragen?* <http://zaanstad.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 31.05.2009

www.zaanstad.nl, (2009d), Bestuursinformatiesysteem, Archief raadsvergaderingen.
<http://bis.zaanstad.nl/infoman/>, geraadpleegd te 31.05.2009

www.zeist.nl, (2009a), *Raadsvoorstel: 'aanpak van de economische crisis'*.
<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=28033&type=org>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.zeist.nl, (2009b), *Raadsvoorstel: 'Verordening tot wijziging van de Verordening Wet Inburgering (Nr. 08RAAD0307)*. <http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=25205&type=org>,
geraadpleegd te 09.06.2009

www.zeist.nl, (2009c), *Raadsinformatie: 'Regionaal projectplan 'inburgering allochtone vrouwen 2006-2008', ter uitvoering van de Regeling inburgering allochtone vrouwen niet G31-gemeenten (de zgn. PAVEM-regeling)*.
<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=17779&type=org>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.zeist.nl, (2009d), *Raadsvoorstel: 'Minimabeleid 2004'*.
<http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=3049&type=org>, geraadpleegd te 10.06.2009

www.zeist.nl, (2009e), *Leven in Zeist: werken: kinderopvang*.
http://www.zeist.nl/Leven_in_Zeist/Werken/Kinderopvang, geraadpleegd te 10.06.2009

www.zeist.nl, (2009f), *Raadsstukken: notulen: archief: 2007-2009*.
http://www.zeist.nl/Raadsstukken/Notulen/Archief_notulen, geraadpleegd te 10.06.2009

www.zwolle.nl, (2009a), *E-loket Zwolle: productenlijst: arbeidstoeleiding niet-uitkeringsgerechtigden*. <http://www.zwolle.nl/cms/e-loket.nsf/AllByUNID/161DEC04109855DE41256DF60046679F>, geraadpleegd te 08.06.2009

www.zwolle.nl, (2009b), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: raadsbrief 17-03-2008 'Opzetten microfinancieringsfonds voor startende ondernemers'*.
http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009

www.zwolle.nl, (2009c), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: raadsbrief 17-03-2008 'Beleid Niet uitkeringsgerechtigden'*. http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009

www.zwolle.nl, (2009d), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: toelichting bij nota 'Inburgering, samen leven in Zwolle, invoering Wet Inburgering en inburgeringsregeling', 14.11.2006.* http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009

www.zwolle.nl, (2009e), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: raadsbrief 16-01-2009 'Kredietcrisis/ economische recessie.* <http://www.zwolle.nl/cms%5Cbis.nsf/SearchView/BE4CA67042F09A25C1257561003C606F?OpenDocument>, geraadpleegd te 09.06.2009

www.zwolle.nl, (2009f), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: 2007 -2009.* http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009

Overzicht gebruik wetgeving

Artikel 8, 2^e lid, Wet werk en bijstand, 2004

Toelichting op de 'Regeling vergoeding uitvoeringskosten reïntegratie niet-uitkeringsgerechtigden en Anw-ers', T.a.v. art. 3:1 Kaderwet SZW-subsidies en 14:4 BufW, 2001.

Overzicht gebruik opnames interviews/ enquêtes

Coumans, E., Sahin, E., Overbeek, C. (2009), [interview met Elly Coumans, projectleider Nug-project RSD AOV. En interview met Emine Sahin en Cora Overbeek, consultants RSD AOV/ UWV WERKbedrijf gericht op nuggers (opname 21.04.2009)]. Ongepubliceerd.

Neef, S. de., (2009) [interview met Conny de Neef, hoofd afdeling arbeidsintegratie Amersfoort (opname 17.04.2009)]. Ongepubliceerd.

Steentjes, J. (2009) [Enquête afgenomen bij J. Steentjes, projectmedewerker vrijwilligersorganisatie Ravelijn]. Ongepubliceerd

Kiewit, H. (2009) [Enquête afgenomen bij H. Kiewit, directeur inburgeringorganisatie N.V.A]. Ongepubliceerd.

Lijst van afkortingen en definities

Afkortingen

ABU	Algemene Bond Uitzendondernemingen
Abw	Algemene bijstandswet
AKO	Algemeen Keten Overleg
ANS	Arbeidsbureau nieuwe stijl
Anw-er	Persoon die een Anw uitkering ontvangt
Anw-uitkering	Uitkering op basis van de Algemene Nabestaandenwet
BIS/ RIS	Bestuurlijk Informatie Systeem; via dit systeem kunnen gemeenten hun documenten online en op toegankelijke wijze archiveren en publiceren. Bij sommige gemeenten wordt ook wel de term RIS (Raadsinformatiesysteem) gebruikt.
BKWI	Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
College van B&W	College van burgemeester en wethouders
CPB	Centraal Planbureau
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
DG WWI	Directoraat Generaal Wonen, Wijken en Integratie
IB	Stichting Inlichtingenbureau Gemeenten
Ioaw/ Ioaz	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers/ zelfstandigen
IPW	Innovatieprogramma Werk en Bijstand
LCR	Landelijke Cliënten Raad
Ministerie van OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Ministerie van SZW	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Ministerie van VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en milieu
NPM	New Public Management
Nugger	Niet-uitkeringsgerechtigde, waaronder in dit rapport ook de personen met een anw-uitkering worden gerekend indien deze niet apart worden genoemd
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
RPA's	Regionale Platforms Arbeidsmarkt
RSD AOV	Regionale Sociale Dienst Alblasterwaard-Oost/Vijfheerenlanden
RWI	Raad voor Werk en Inkomen
SER	Sociaal-Economische Raad
Suwi	Wet Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
SVB	Sociale Verzekeringsbank
TW	Toeslagenwet
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
WAZ	Wet Arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen
WEB	Wet Educatie Beroepsonderwijs
WI	Wet Inburgering

WIA	Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen
WIJ	Wet Investeren in Jongeren
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
WSP	Werkgeversservicepunt
WW	Werkeloosheidswet
Wwb	Wet werk en bijstand

Definities

Autonomie	De eigen bevoegdheden van gemeenten en provincies met betrekking tot de taken op hun grondgebied/ eigen autoriteit (Neelen, Rutgers & Tuurenhout, 2005, 26)
Beleidsinstrumenten	Middelen gericht op de beïnvloeding van het keuzegedrag van actoren (mensen, organisaties) zodat deze hun gedrag meer aanpassen aan de doelstellingen van het beleid die met de inzet van het instrument worden beoogd (Bekkers, 2007)
Het Bestuursakkoord	Hiermee wordt gerefereerd aan het in mei 2008 ondertekende Bestuursakkoord "Samen aan de slag". Hierin is het streven opgenomen om in de periode 2007-2011 25.000 nuggers te laten participeren (www.minszw.nl, 2008a; www.vng.nl, 2008b). Op 31 oktober 2008 hebben het kabinet en de VNG, in aanvulling op het akkoord uit mei 2008, de doelstelling om in de periode 2007 – 2011 25.000 nuggers te activeren, verhoogd naar 35.000 nuggers (www.vng.nl 2008c; 2008d).
Coproductie	Een proces van gemeenschappelijke beeldvorming dat is gericht op het ontwikkelen van een gezamenlijke beleidspraktijk in een netwerk van wederzijds afhankelijke actoren (Sol, 2000, 19)
Kostwinnersstelsel	Rolverdeling waarbij mannen worden geacht te werken en vrouwen zich met het huishouden bezig dienen te houden (Nieborg, 2000).
Krapte-indicator	Het aantal bij CWI/ UWV WERKbedrijf openstaande Vacatures tot en met mbo-niveau gedeeld door het aantal niet-werkende werkzoekenden dat korter dan zes maanden ingeschreven staat (RWI, 2009, 70)
Menselijk kapitaal	Vaardigheden van de beroepsbevolking. Volgens het CPB (2002, 12) bestaan deze vaardigheden uit "ongrijpbare vormen van kennis in hoofden van mensen", zoals "ervaringskennis, expertise, intuïtie" (CPB, 2002,12)
Multi-actor netwerk	Een netwerk waarin de "wederzijdse afhankelijkheden tussen handelende subjecten (de actoren)" centraal staat (De Bruijn & Ten Heuvelhof, 2007, 10)
Netwerk	Een aantal actoren met verschillende belangen, die voor de realisering van hun doelstellingen van elkaar afhankelijk zijn (De Bruijn en Ten Heuvelhof, 2007, 1)

Nugger	Persoon tussen de 15 en 64 jaar die geen voltijd onderwijs volgt, niet aan het werk is of minder dan twaalf uur per week werkt en die geen uitkering krijgt, maar wel graag twaalf uur of meer per week zou willen werken (CBS)
Potentiële beroepsbevolking Probleem	Het aantal 20 tot 65 jarigen (CBS) Een discrepantie tussen een maatstaf (beginsel, norm) en een voorstelling van een bestaande of een verwachte situatie (De Vries, 2003, 68)
Re-integratie	Re-integratie richt zich op (uiteindelijke) arbeidsinpassing in regulier werk, waarmee wordt bijgedragen aan de vergroting van de netto arbeidsparticipatie en de vermindering van uitkeringsafhankelijkheid (www. rijksbegroting.minfin.nl , 2008)
Vergrijzingsdruk	Omvang 65-plussers als percentage van de potentiële beroepsbevolking (CBS)
Vervangingsvraag	Banen die vrijvallen als gevolg van pensioen. De prognose is dat in de periode tot 2015 er een vervangingsvraag zal ontstaan van 2,6 miljoen (Bakker et al., 2008, 19)

Maak van een Nug^{ger} een olifant!

Bevordering arbeidsparticipatie niet- uitkeringsgerechtigden

Naslagwerk: bijlagen

Maak van een Nug_{ger} een olifant!

Bevordering arbeidsparticipatie niet-uitkeringsgerechtigden

Naslagwerk: bijlagen

**Afstudeeropdracht in het kader van de opleiding Bestuurskunde,
Erasmus Universiteit, Rotterdam.**

Datum: 12-08 -2009

Onderwijsinstelling: Erasmus Universiteit
Burgemeester Oudlaan 50
3062 PA Rotterdam

Door: Marloes Goudriaan
Studentennummer: 280549
Opleiding: Opleiding Bestuurskunde;
Master Beleid en politiek
Faculteit: Sociale Wetenschappen

Eerste Begeleider: Prof.dr. C.W.A.M. van Paridon

Tweede begeleider: Dr. H.J.M. Fenger

Inhoudsopgave bijlagen

TOELICHTING BIJ BIJLAGEN		- 169 -
BIJLAGE I	OVERZICHT VOORTREKKERSGEMEENTEN	- 171 -
BIJLAGE II	OVERZICHT OVERIGE INSTELLINGEN VERBONDEN AAN DE KETEN VAN WERK EN INKOMEN	- 175 -
BIJLAGE III	CONCEPTUELE MODELLEN	- 177 -
BIJLAGE IV	CODEBOEK T.B.V. ANALYSE	- 179 -
BIJLAGE V	OPERATIONALISERING CONCEPTEN, INDICATOREN	- 183 -
1.1.	INDICATOREN NORMEN BELEIDSVORMING	- 183 -
1.1.	INDICATOREN BEÏNVLOEDINGSFACTOREN BELEIDSVORMING	- 186 -
2.1.	INDICATOREN NORMEN BELEIDSUITVOERING	- 189 -
2.2.	INDICATOREN BEÏNVLOEDINGSFACTOREN BELEIDSUITVOERING	- 192 -
BIJLAGE VI	INTERVIEWVRAGEN	- 205 -
BIJLAGE VII	ENQUÊTE VRAGEN	- 205 -
BIJLAGE VIII	OVERZICHT DOCUMENTEN AMERSFOORT	- 209 -
1)	OVERZICHT DOELSTELLINGEN M.B.T (SUBGROEPEN) NUGGERS IN BEGROTING 2008 – 2011 EN BEGROTING 2009 – 2012	- 209 -
2)	OVERZICHT RAADSVERSLAGEN M.B.T WERK EN INKOMEN/ ARBEIDSMARKT	- 211 -
3)	OVERZICHT GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN AMERSFOORT	- 215 -
BIJLAGE IX	OVERZICHT DOCUMENTEN RSD AOV/ GORINCHEM	- 218 -
1)	OVERZICHT DOELSTELLINGEN M.B.T (SUBGROEPEN) NUGGERS IN BEGROTINGEN GORINCHEM/ NOTITIES RSD AOV PERIODE 2006 - 2012	- 219 -
2)	OVERZICHT RAADSVERSLAGEN M.B.T WERK EN INKOMEN/ ARBEIDSMARKT	- 220 -
3)	OVERZICHT GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN RSD AOV/ GORINCHEM	- 222 -
BIJLAGE X	TABEL: SCORES OP DE KRAPTE-INDICATOR VAN UWV WERKBEDRIJF VOOR HET TOTAAL AAN ALLE ELEMENTAIRE, LAGERE EN MIDDELBARE BEROEPEN NAAR RPA-REGIO	- 225 -
BIJLAGE XI	GEDETAILLEERDE ANALYSE CASUS AMERSFOORT	- 227 -
1)	CONTEXT: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID EN SPECIFIEK NUGGERSBELEID IN AMERSFOORT VERDIEPING PARAGRAAF 5.2	- 227 -
2)	GEDETAILLEERDE ANALYSE NORMEN OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 5.3.1	- 233 -
3)	GEDETAILLEERDE ANALYSE INVLOEDSFACTOREN OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 5.3.2	- 236 -
4)	GEDETAILLEERDE ANALYSE NORMEN OP HET BELEIDSUITVOERENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 5.4.1	- 239 -
5)	GEDETAILLEERDE ANALYSE INVLOEDSFACTOREN OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 5.4.2	- 243 -

BIJLAGE XII	GEDETAILEERDE ANALYSE CASUS RSD AOV/ - 249 -
	GORINCHEM - 249 -
1)	CONTEXT: HET ACTIVERENDE ARBEIDSMARKTBELEID EN SPECIFIEK NUGGERSBELEID VAN DE RSD AOV/ GORINCHEM: VERDIEPING PARAGRAAF 6.2..... - 249 -
2)	GEDETAILEERDE ANALYSE NORMEN OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 6.3.1 - 255 -
3)	GEDETAILEERDE ANALYSE INVLOEDSFACTOREN OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 6.3.2 - 257 -
4)	GEDETAILEERDE ANALYSE NORMEN OP HET BELEIDSUITVOERENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 6.4.1 - 259 -
5)	GEDETAILEERDE ANALYSE INVLOEDSFACTOREN OP HET BELEIDSVORMENDE NIVEAU. VERDIEPING VAN PARAGRAAF 6.4.2 - 263 -
BIJLAGE XIII	LIJST VAN GERAADPLEEGDE, GEÏNTERVIEWDE EN - 269 -
	GEËNQUÊTEERDE PERSONEN - 269 -
BIJLAGE XIV	GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN QUICKSCAN & - 271 -
	ONDERBOUWING NORMEN PER GEMEENTE - 271 -
	(ALFABETISCH) - 271 -
BIJLAGE XV	OVERZICHT RESULTATEN VOORTREKKERSGEMEENTEN - 335 -
	QUICKSCAN (ALFABETISCH) - 335 -

Toelichting bij bijlagen

Deze bijlagen dienen als naslagwerk voor de afstudeerscriptie 'Maak van een nigger een olifant!'. Ik heb ervoor gekozen om de bijlagen gescheiden te houden van de scriptie, zodat hun naslagfunctie goed tot uiting komt.

Mijn afstudeeronderzoek is kwalitatief van aard. Dit betekent dat ik gebruik heb gemaakt van erg veel documenten, en dat tevens de analyse van de documenten en bijbehorende onderbouwingen van de bevindingen erg uitgebreid zijn. Ten behoeve van de overzichtelijkheid heb ik in de scriptie alleen de bevindingen en hoofdlijnen terug laten komen. De gedetailleerde onderbouwing van alle uitspraken en conclusies is vervolgens in dit naslagwerk terug te vinden. Ik heb hierin alle overzichten van gekozen eenheden, uitgewerkte conceptuele modellen, uitgewerkte indicatoren, geraadpleegde documenten en geraadpleegde personen opgenomen.

In de bijlagen zijn, net als in de scriptie, literatuurverwijzingen opgenomen. Ik heb ervoor gekozen om alle verwijzingen uit de bijlagen en scriptie op te nemen in de literatuurlijst van de scriptie. Dit is dus niet gesplitst voor dit naslagwerk en de scriptie.

Bijlage I**Overzicht voortrekkersgemeenten**

<u>Gemeente</u>	<u>Status</u>
Emmen	OK
Assen	n.a.
Hoogeveen	n.a.
Almere	OK
Lelystad	n.a.
Leeuwarden	De vier Friese gemeenten overleggen nader over rolverdeling
Heerenveen	Idem
Smallingerland	Idem
Sneek	Idem
Apeldoorn	Ok
Ede	Ok, overlegt met Veenendaal (Vallei-regio)
Tiel	Ok
Doetinchem	Ok
Arnhem	n.a.
Nijmegen	n.a.
Groningen	Ok, overlegt met Hoogezand/Sappemeer
Hoogezand-Sappemeer	Zie boven
Veendam	OK
Delfzijl	n.a.
Appingedam	n.a.
Maastricht	Overlegt met Heerlen / Parkstad
Heerlen / Parkstad	Zie boven
Roermond	Ok
Venlo	Ok

Sittard-Geleen	Ok
Breda	Ok, overlegt met Roosendaal
Tilburg	Ok, overlegt met Waalwijk
's-Hertogenbosch	Ok
Eindhoven	Ok
Oss	Ok
Helmond	Ok
Roosendaal	n.a., komt overleg met Breda
Waalwijk	Komt overleg met Tilburg
Alkmaar	Ok
Amsterdam	Ok
Zaanstad	Ok
Haarlem	Ok; NB: zij zouden contact op moeten nemen met Haarlemmermeer cq Amstelveen
Hilversum	Ok
Hoorn	Ok
Zwolle	Ok
Deventer	Ok
Enschede	Zie onder
Almelo	n.a.
Hengelo	Hengelo wordt trekker voor Netwerkstad Twente, inc. Almelo en Enschede
Ommen	n.a.
Oldenzaal	n.a.
Utrecht	Ok
Amersfoort	Ok
Zeist	Ok
Veenendaal	Ede overlegt met Veenendaal (regio Vallei)
Terneuzen	Ok

Middelburg	Ok
Schouwen-Duiveland	Ok
Leiden	Overlegt met Katwijk
Rotterdam	Ok
Den Haag	Ok, overlegt met Delft
Dordrecht	Ok
Gouda	Ok
Schiedam	n.a.
Delft	Overlegt met Den Haag
Katwijk	Overlegt met Leiden
Gorinchem (RSD Alblasserwaard ca)	Ok

Toelichting op 'status'

62 gemeenten in totaal, waarvan 57 zijn benoemd tot voortrekkersgemeente en waarvan er 38 commitment uitspreken om de voortrekkersrol te vervullen.

- N.a. = niet aanwezig 6 juli
- **OK** = commitment om voortrekkersrol te vervullen (38 in totaal)

Bron: *www.vng.nl, 2008e*

- ❖ De *Inspectie voor Werk en Inkomen* (IWI). De IWI houdt "toezicht op de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van de sociale zekerheidswetgeving door het UWV, de CWI en de SVB" (Lauwerier, 2008, 61). Daarnaast houdt zij tevens toezicht op de uitvoering door gemeenten van de Abw⁴⁰, op de uitvoering door Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen (verder: BKWI), de uitvoering door Stichting Inlichtingenbureau Gemeenten (verder: IB) en op de wijze waarop de uitvoeringsorganisaties samenwerken (Lauwerier, 2008, 61; www.iwiweb.nl, 2008a). Het IWI vervult hiermee een "oog- en oorfunctie voor de minister van SZW. Zij brengt aan de minister haar oordelen uit en legt aan de minister verantwoording af" (www.iwiweb.nl, 2008a).
- ❖ Het *Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen* (BKWI). De BKWI "doet voorstellen op het gebied van gegevensuitwisseling tussen de partijen die gebruik maken van Suwinet, zorgt dat afspraken worden nagekomen en is technisch beheerder van Suwinet", zo is te lezen op de website van het IWI (www.iwiweb.nl, 2008a). Het Suwinet is "een ICT infrastructuur voor de gegevensuitwisseling tussen de gemeenten, het CWI, het [red.] UWV en het Inlichtingenbureau" (Winnubst, 2006, 42). De klanten van BKWI zijn de uitvoeringsorganisaties op het terrein van Werk en Inkomen (www.iwiweb.nl, 2008a).
- ❖ De Stichting Inlichtingenbureau Gemeenten (IB). De IB is, volgens omschrijving van het IWI (www.iwiweb.nl, 2007a): "knooppunt voor gegevensuitwisseling voor met name gemeenten, gericht op de goede werking van de structuur voor Werk en Inkomen. Het IB draagt ten behoeve van gemeenten bij aan het opsporen en bestrijden van bijstandsfraude".
- ❖ Het *Algemeen Keten Overleg* (AKO) is een overlegplatform, waarbinnen VNG, "het CWI en het [red.] UWV gezamenlijk het ketenprogramma vaststellen, welke richtlijnen bevat voor de Keten van Werk en Inkomen" (Winnubst, 2006, 42).
- ❖ *DIVOSA*. Een overlegorgaan bestaande uit onder andere de directeuren van de sociale diensten van de verschillende gemeenten (Winnubst, 2006, 42).
- ❖ De *Landelijke Cliënten Raad* (verder LCR) ten slotte is "een belangenorganisatie van de verschillende cliënten die zich bevinden in de Keten van Werk en Inkomen en overlegt met de verschillende instellingen binnen deze keten, waaronder het CWI, het [red.] UWV, de gemeenten, de RWI en de minister van SZW" (Winnubst, 2006, 42)

⁴⁰ Na 2004 de Wwb

Afhankelijke variabele:

Functioneren van het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij voortrekkersgemeenten op het beleidsvormende niveau (good practices en verbeterpunten).

Wordt bepaald vanuit: Context en normen zoals besproken in hoofdstuk 1 en 2

Onderzoeken & beoordelen

Score op normen: functioneren is afhankelijk van totaalscore

- 8) De voortrekkersgemeenten zijn zich bewust van de notie dat het activeren van nuggers een (deel)oplossing kan zijn voor het naderende arbeidstekort, de integratie- en emancipatiedoelstellingen, en dat zij hieromtrent het goede voorbeeld moeten geven aan de andere gemeenten.
- 9) Ze waarderen de doelstelling zoals opgesteld tussen de VNG en het ministerie van SZW positief
- 10) Ze voeren een gericht beleid ten aanzien van het activeren van de nuggers, met aparte doelstelling(en) voor de doelgroep nuggers
- 11) Het beleid is daarbinnen gericht op de verschillende groepen nuggers en daaraan verbonden verschillende belangen en doelstellingen (paragraaf 2.3.4)
- 12) Deze doelstelling(en) voldoet c.q. voldoen aan de SMART criteria van good governance, zodat de doelstelling duidelijk en controleerbaar is
- 13) Het beleid ten aanzien van nuggers conflicteert niet zodanig met ander beleid, dat het ondergeschikt raakt aan dat beleid en ze maken ook gebruik van voorzieningen/ subsidies afkomstig uit aanpalende beleidsterreinen.
- 14) De gemeenten voeren een evenwichtig beleid ten aanzien van het activeren van nuggers en uitkeringsgerechtigden

Goed functionerend beleid t.a.v. nuggers beleidsvormend niveau:

- Voldoet grotendeels tot geheel aan de normen

Slecht functionerend beleid t.a.v. nuggers beleidsvormend niveau:

- Voldoet niet tot gedeeltelijk aan de normen

Invloed

Onafhankelijke endogene variabelen: afgeleid uit theorieën:

- 1) Invloed raad
- 2) Samenstelling college
- 3) Aansluiting sturingsinstrumenten Rijk op rationaliteit gemeente

Onafhankelijke exogene variabelen:

- 4) Krapte-indicator regio gemeente
- 5) Inwoneraantal

Afhankelijke variabele:

Functioneren van het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij voortrekkersgemeenten op het beleidsuitvoerend niveau (good practices en verbeterpunten).

Wordt bepaald vanuit: Context en normen zoals besproken in hoofdstuk 1 en 2

Onderzoeken & beoordelen

Reikwijdte van het netwerk: bereiken, motiveren en activeren nuggers

Score op normen: functioneren is afhankelijk afhankelijk van totaalscore

- 1). kennis van doelgroep en hoe te bereiken en te motiveren
- 2). kenmerken doelgroep die is bereikt, zijn bekend
- 3). er wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal: lange termijn gericht en aansluitend op vraag vanuit arbeidsmarkt

Reikwijdte van het lokale netwerk: betrokken actoren en resultaten

Score op normen: functioneren is van totaalscore

- 4). structuur netwerk: lokale actoren worden, betrokken om nuggers te bereiken en te activeren (paragraaf 2.3.5)
- 5). de resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien

Goed functionerend beleid t.a.v. nuggers beleidsuitvoerend niveau:

- Voldoet grotendeels tot geheel aan de normen

Slecht functionerend beleid t.a.v. nuggers beleidsuitvoerend niveau:

- Voldoet niet tot gedeeltelijk aan de normen

Invloed

Onafhankelijke endogene variabelen: afgeleid uit theorieën:

- 4) regierol
- 5) regiecomponenten
- 6) ketensamenwerking
- 7) samenwerking

Endogene Variabelen	Omschrijving	Waarden
Functioneren van het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij voortrekkersgemeenten op het beleidsvormende niveau	<p><i>Casussen en quickscan</i></p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van de score op de normen (zie bijlage III).</p> <p>Bij een goed functionerend beleid wordt bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Casus: 6 van de 7 normen grotendeels tot geheel voldaan • Quickscan: 4 van de 5 normen grotendeels tot geheel voldaan (80%-100%) 	<p>Score op de normen: 0 = geen informatie/ onbekend, 1= voldoet niet, 2= voldoet minimaal, 3= voldoet gedeeltelijk 4= voldoet grotendeels 5= voldoet geheel</p>
Functioneren van het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers bij voortrekkersgemeenten op het beleidsuitvoerende niveau	<p><i>Casussen (en quickscan betreft 2 normen)</i></p> <p>Dit wordt beoordeeld aan de hand van de score op de normen (zie bijlage III).</p> <p>Bij een goed functionerend beleid wordt bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Casus: 4 van de 5 normen grotendeels tot geheel voldaan (80%-100%) • Quickscan: n.v.t.: er worden te weinig normen getoets (2). Quickscan dient voor overzicht hoe het zit met die twee normen 	<p>Score op de normen: 0 = geen informatie/ onbekend, 1= voldoet niet, 2= voldoet minimaal, 3= voldoet gedeeltelijk 4= voldoet grotendeels 5= voldoet geheel</p>
Invloed raad	<p><i>Casussen en quickscan</i></p> <p>Of de raad positieve invloed op het beleid t.a.v. nuggers heeft gehad: Score 'Ja' op aandacht vanuit raad voor nuggers Score 'Ja' op aandacht vanuit raad komt terug in het beleid t.a.v. nuggers</p>	<p>Ja Nee Onbekend</p>
Samenstelling college	<p><i>Casussen</i></p> <p>Welke politieke partijen worden vertegenwoordigd door het college en of er één bepaalde politieke partij domineert</p>	<p>0 = geen partij domineert 1= CDA; 2= PVDA; 3= VVD; 4= D66; 5= Groenlinks; 6= SP; 7= SGP/ CU; 8= Leefbaar</p>
Aansluiting sturingsinstrumenten Rijk op rationaliteit gemeente	<p><i>Casussen</i></p> <p>Welke sturingsinstrumenten worden ingezet vanuit het Rijk (SZW en VNG) t.b.v. de nuggers, en sluit dit aan bij de rationaliteiten van de voortrekkersgemeenten (waar de gemeenten behoefte aan hebben)</p>	<p>Sluit niet aan Sluit gedeeltelijk aan Sluit wel aan</p> <p>(zie bijlage V: kwalitatieve analyse)</p>
Regierol	<p><i>Casussen</i></p> <p>Welke regierol oefent de gemeente uit en past dit bij de situatie?</p>	<p>Regierol past (grotendeels) bij de situatie Regierol past niet bij de situatie</p> <p>(zie bijlage V: kwalitatieve analyse)</p>

Regiecomponenten	<p><i>Casussen</i></p> <p>Zijn alle regiecomponenten (grotendeels tot geheel) aanwezig die nodig zijn voor het uitoefenen van een goede regierol.</p> <p>Ja, indien minimaal 4 van de 4 componenten grotendeels tot geheel aanwezig zijn.</p> <p>Regiecomponenten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Overzicht houden over de gehele situatie 2) Verantwoording over het geheel afleggen 3) Het uitzetten of het organiseren van beleidslijnen t.a.v. het geheel 4) Het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel 	<p>--= regiecomponent niet aanwezig - = regiecomponent minimaal aanwezig +-= regiecomponent gedeeltelijk aanwezig + = regiecomponent grotendeels aanwezig ++= regiecomponent geheel aanwezig</p> <p>(zie bijlage V: kwalitatieve analyse)</p>
Ketensamenwerking	<p><i>Casussen</i></p> <p>Hoe de samenwerking tussen de ketenpartners (Gemeente/ sociale dienst, UWV Werkbedrijf, SVB) verloopt</p>	<p>Slecht Redelijk Goed/ zeer goed</p>
Samenwerking	<p><i>Casussen</i></p> <p>Hoe de samenwerking verloopt tussen alle actoren die intensief betrokken zijn bij het beleid t.a.v. nuggers. Dit wordt beoordeeld aan de hand van evaluatiecriteria van De Bruijn en Ten Heuvelhof (2007) Samenwerking verloopt goed indien aan minimaal 5 van de 5 criteria grotendeels tot geheel wordt voldaan.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Zijn alle betrokken actoren tevreden over het verloop van het beleid? 2) Zijn er problemen opgelost? 3) Hebben de partijen geleerd van het proces? 4) Zijn er duurzame relaties ontstaan? 5) Is er sprake geweest van een fair proces? 	<p>--= voldoet niet - = voldoet minimaal +-= voldoet gedeeltelijk + = voldoet grotendeels ++= voldoet geheel</p> <p>(zie bijlage V: kwalitatieve analyse)</p>
Exogene Variabelen	Omschrijving	Waarden
Krapte-indicator	<p><i>Casussen en quickscan</i></p> <p>Krapte-indicator van de RPA-regio waartoe de voortrekkersgemeente behoort (oktober 2008)</p>	<p>0 - 0,24 = zeer ruim 0,25 - 0,39 = Ruim 0,40 - 0,54 = Gemiddeld 0,55- 0,69 = Krap 0,70 en hoger = Zeer krap (bron: RWI, 2009, 70)</p>

Inwoneraantal	<i>Casussen en quickscan</i> Inwoneraantal van het verzorgingsgebied van de sociale dienst van de voortrekkersgemeente (per januari 2009)	0 tot 5.000 inwoners = 1 5.000-10.000 inwoners = 2 10.000-20.000 inwoners = 3 20.000-50.000 inwoners = 4 50.000-100.000 inwoners = 5 100.000-150.000 inwoners = 6 150.000-250.000 inwoners = 7 250.000 inwoners of meer = 8 (komt overeen met gemeenteklassen: www.gemeenteloket.szw.nl , 2009)
Stringvariabelen	Omschrijving	Waarden
Gemeente	<i>Casussen en quickscan</i> Voortrekkersgemeente	Zie bijlage I
RPA-regio	<i>Casussen en quickscan</i> Nodig om krapte-indicator te bepalen: Tot welke RPA-regio de voortrekkersgemeente behoort	Achterhoek, Centraal-Groningen, De Vallei, Eemland, Flevoland, Gooi en Vechtstreek, Haaglanden, IJssel en Vecht, Maastricht Mergelland, Midden-Brabant, Noord-Holland-Noord, Noord-Limburg, Noordoost-Brabant, Oost-Groningen, Rijn-Gouwe, Rijnmond, Rivierenland, Roermond, Stedendriehoek, Twente, Utrecht-Midden, West-Brabant, Westelijke Mijnstreek, Zeeland, Zuid- en Midden-Drenthe, Zuidelijk Noord-Holland, Zuidoost-Brabant
Aandacht gemeenteraad voor nuggers	<i>Casussen en quickscan</i> Nodig om invloed raad te bepalen: allereerst wordt er bestudeerd of er vanuit de raad aandacht is geweest voor nuggers	Ja Nee Onbekend
Aandacht voor nuggers gemeenteraad komt terug in het beleid	<i>Casussen en quickscan</i> Nodig om invloed raad te bepalen: Ten tweede wordt er bestudeerd of de aandacht vanuit de raad voor nuggers ook daadwerkelijk heeft doorgewerkt in de vormgeving van het beleid t.a.v. nuggers	Ja Nee Onbekend

41

⁴¹ In bijlage IV worden de concepten, waarden en het scoren verder toegelicht

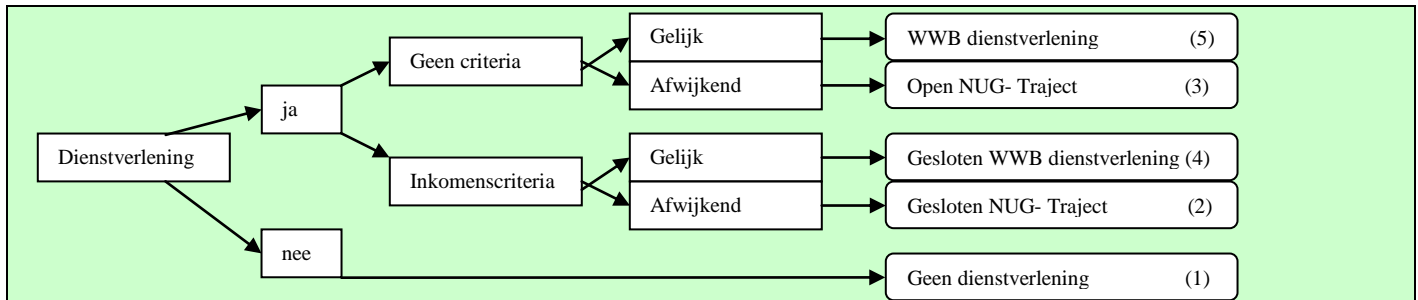
1. Interpretatie van de opdracht: beleidsvorming

1.1. Indicatoren normen beleidsvorming

- o Documenten: huidige beleidsstukken (2004/ 2009)
- o Interviews: met gemeenten

Activeren van zoveel mogelijk nuggers conform de opdracht vanuit het Rijk	
Deelnormen	Operationalisering
1.1.1 Bewust van nuggers als (deel)oplossing voor het naderende arbeidstekort, integratie-en emancipatiedoelstellingen, en voorbeeldrol (H2)	In beleidsstukken en interviews wordt bestudeerd welke aandacht er wordt geschonken aan de nuggers: <ul style="list-style-type: none"> - mening over nuggers en mogelijkheden. - relatie met arbeidsmarkt, integratie en emancipatiedoelstellingen genoemd? - Voortrekkersrol genoemd?
1.1.2 Positieve waardering doelstelling zoals opgesteld door ministerie van SZW en de VNG (H2)	Interview: <ul style="list-style-type: none"> - 1.1.2.1: de gemeente ziet de doelstelling om 35.000 nuggers te activeren als realistisch en haalbaar. - 1.1.2.2: de gemeente vindt dat er duidelijk overleg heeft plaatsgevonden over hoe de doelstelling is verspreid over diverse gemeenten. - 1.1.2.3: de gemeente vindt dat zijzelf een waardevolle bijdrage levert aan het halen van de doelstelling.
1.1.3 Gericht beleid en aparte doelstellingen voor de doelgroep nuggers (H2)	Beleidsstukken: <ul style="list-style-type: none"> - 1.1.3.1: er zijn aparte doelstellingen voor de nuggers: zij worden expliciet als doelgroep genoemd in een doelstelling. - 1.1.3.2: Cijfers opzoeken in beleidsstukken. Is informatie bekend over de omvang van de doelgroep nuggers in de gemeenten?
1.1.4 Het beleid daarbinnen is gericht op de verschillende groepen nuggers en daaraan verbonden verschillende belangen en doelen (H2)	Beleidsstukken: <ul style="list-style-type: none"> - er wordt ook gerept over de verschillende subgroepen nuggers en het belang van het bereiken van deze verschillende sub-groepen. - subgroepen: uitkeringsgerechtigden boven de 27 jaar met grote afstand tot de arbeidsmarkt; jongeren; inburgeraars; (allochtone) vrouwen; ouderen; hoger opgeleiden (paragraaf 2.3): of maatwerk! - Is er ook oog voor de andere subgroepen? I.v.m. kredietcrisis: jongeren en hoger opgeleiden. Let wel, het gaat om 10% van de doelgroep: aandacht hoeft niet gelijk te zijn verdeeld over andere groepen, als er maar wel oog is voor de diverse groepen.
1.1.5 Doelstelling (en) tav nuggers is (zijn) SMART geformuleerd (H2)	Beleidsstukken: De doelstelling moet zijn opgenomen in vastgesteld beleid dat ook naar de raad wordt gestuurd. De omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord telt dus alleen als dit ook zo als doelstelling wordt genoemd in beleid.

(Rekenkamer Lansingerland, 2008)		
	1.1.5.1: Specifiek	"er is één uitleg mogelijk: het doel is eenduidig"
	1.1.5.2: Meetbaar	"het doel is kwantitatief"
	Acceptabel	wordt buiten beschouwing gelaten: dit is aan de raad
	1.1.5.3: Realistisch	"de streefaantallen zijn onderbouwd: er is geen twijfel over de haalbaarheid"
	1.1.5.4: Tijdgebonden	"er is aangegeven wanneer een bepaald doel bereikt moet zijn"
1.1.6 Beleid tav nuggers conflicteert niet met/ is niet ondergeschikt aan ander beleid. Er wordt gebruik gemaakt van andere voorzieningen (H2)	Beleidsstukken en interview gemeente: - 1.1.6.1: er zijn geen tegenstrijdigheden tussen het beleid ten aanzien van nuggers en ander beleid (bijvoorbeeld: ontmoedigingsbeleid tav nuggers in ander/ aangrenzend beleid).	
1.1.7 Er is een evenwichtig beleid ten aanzien van het activeren van nuggers en uitkeringsgerechtigden (H2) (Bakker et al., 2007) Zie schema Bakker et al, 2007, 24	Beleidsstukken en interview gemeente: - 1.1.7.1: evenwichtig beleid, zoals gehanteerd in Bakker et al. (2007, 24): inhoud dienstverlening aan nuggers is gelijk aan inhoud dienstverlening bijstandsgerechtigden, wel kunnen inkomenscriteria worden toegepast. Gewenst is: WWB dienstverlening & Gesloten WWB dienstverlening. - 1.1.7.2: in het geval van inkomenscriteria: dit moet mensen niet afschrikken van re-integratietrajecten: wel ondersteuning in de vorm van bijdrage en nuggers laten profiteren van inkoop. Gewenst is een systeem van eventuele inkomensafhankelijke eigen bijdrage - 1.1.7.3: Nuggers komen net als bijstandsgerechtigden in aanmerking voor intensievere en duurdere re-integratie instrumenten als: scholing, sociale activeringstrajecten en ter ondersteuning een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. Ideaal zou zijn als ze ook in aanmerking zouden komen voor loonkostensubsidie (ook participatieplaatsen) en/ of een uitstroompremie (extra motivering), maar hier wordt niet streng op beoordeeld. Scholing is toch wel het belangrijkste instrument om (verouderde) kennis te herijken. Bovendien zouden nuggers al extra gemotiveerd moeten zijn. Ze zitten immers niet in een uitkerings situatie, de motivatie is dus intrinsiek. Het is de vraag hoeveel dure instrumenten als loonkostensubsidies en uitstroompremies daar nog aan bijdragen.	

Figuur IV-1: Beleidsvormen (bron: Bakker et al., 2007, 24)

“WWB-dienstverlening – De gemeente maakt in deze gevallen geen onderscheid tussen doelgroepen. Als een nuggers zich meldt voor re-integratiedienstverlening en de claim is volgens de gemeente legitiem, kan gebruik gemaakt worden van de dienstverlening die ook wordt ingezet bij de re-integratie van bijstandsgerechtigden.

Open Nug-traject – De gemeente maakt in deze gevallen onderscheid tussen nuggers en bijstandsgerechtigden. Nuggers hebben een eigen re-integratietraject of kunnen slechts gebruik maken van een beperkt aantal instrumenten uit het scala aan instrumenten dat voor WWB’ers ingezet kan worden. Eventuele beperkingen hebben dan betrekking op de lengte en/of de kosten van het traject.

Redactioneel: hierbij geldt ook een strikt onderscheid t.b.v doelgroepen, Bijvoorbeeld wanneer dienstverlening (bijna) alleen toegankelijk is Voor jongeren en inburgeraars.

Gesloten WWB-dienstverlening – De gemeente verstrekt in deze gevallen alleen dienstverlening aan nuggers die voldoen aan bepaalde inkomenscriteria. Er wordt dus onderscheid gemaakt in de doelgroep. Er wordt *geen* onderscheid gemaakt in de inhoud van de dienstverlening. Deze is gelijk aan die voor bijstandsgerechtigden.

Gesloten Nug-traject – De gemeente maakt in deze gevallen onderscheid in zowel de doelgroep van de dienstverlening als de inhoud van de dienstverlening. Alleen het gedeelte van de nuggers dat aan de gestelde inkomenscriteria voldoet, kan aanspraak maken op dienstverlening van de gemeente. Nuggers hebben een eigen re-integratietraject of kunnen slechts gebruik maken van een beperkt aantal instrumenten uit het scala aan instrumenten dat voor WWB’ers ingezet kan worden. Eventuele beperkingen hebben dan betrekking op de lengte en/of de kosten van het traject.

Geen dienstverlening – De gemeente doet in deze gevallen zelf niets voor nuggers. Clienten die verdergaande ondersteuning nodig hebben dan CWI kan bieden, zijn op zichzelf aangewezen. In sommige gevallen kan er gebruik gemaakt blijven worden van de standaard dienstverlening van CWI”.

(Bakker et al., 2007, 24)

1.2. Indicatoren beïnvloedingsfactoren beleidsvorming

- Documenten: huidige beleidsstukken (2004/ 2009) en verslagen raadsvergaderingen (2004 – heden).
Voor Rijk: zie hoofdstuk twee en websites ministerie van SZW en de VNG
- Interviews: met gemeenten

Activeren van zoveel mogelijk nuggers conform opdracht vanuit Rijk		
Benadering/ theorie	Onderdeel	Operationalisering
<p>1.2.1:</p> <p>Sturingsmodellen</p>	<p>Beïnvloeding belangen gemeenten door ministerie van SZW/ VNG</p> <p>1) Juridisch sturingsmodel</p> <p>2) Economisch sturingsmodel</p> <p>3) Communicatief sturingsmodel</p>	<p>1.2.1</p> <p>Documenten: welke sturingsinstrumenten worden ingezet door Rijk & VNG?</p> <ul style="list-style-type: none"> - zie tabel 3.3 voor onder welke sturingsmodellen de instrumenten vallen. - zie H2 voor een gedeeltelijk overzicht van de instrumenten. <p>Instrumenten o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wetgeving: evenwichtige benadering - financieel: aanpassing financiële prikkels/ subsidies: (IPW-projecten; ESF programma actie A; 1001 Kracht; Participatiebudget)/ - Voorlichtingsdagen VNG en SZW - Kernkaart werk en bijstand/ toegankelijke benchmark informatie (nu geen informatie over nuggers, zouden gemeenten daar wel behoefte aan hebben?) <p>Interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.2.1.1: welke instrumenten noemen de gemeenten zelf? - 1.2.1.2: aansluiting bij instrumenten genoemd in documenten? (en sturingsmodellen)
<p>1.2.2:</p>	<p>Sluiten sturingsmodellen aan op de rationaliteiten van gemeenten?</p>	<p>1.2.2</p> <p>Rationaliteiten gemeente?</p> <p>Interviews:</p> <p>1.2.2.1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - doel: nagaan welke rationaliteit overheerst bij geïnterviewde als het gaat om het beleid t.a.v. het activeren van nuggers? - leidraad: tabel 3.4. - wat is voor de gemeente de belangrijkste aanjager om het beleid meer op nuggers te richten? Wat ziet zij als grootste motivatie? Wat heeft de gemeente nodig als duwtje in de rug? <p>Rationaliteit van de gemeente wordt geoperationaliseerd als zijnde behoefte van de gemeente aan vormen van steun.</p> <p>Beoordelen op volgorde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ m.n. meer politieke aandacht voor het probleem als aanjager? Meer in het perspectief van een maatschappelijk probleem geplaatst? Hoe kijkt de gemeente aan tegen het

activeren van nuggers in het kader van de nadruk die politiek gezien zo sterk wordt gelegd op eigen verantwoordelijkheid? Is hier meer een omslag in nodig; van eigen verantwoordelijkheid naar meer ondersteuning vanwege het algemene belang? (politiek)

- Of meer behoefte aan verankering in wetgeving: meer in de richting van ambtelijk of mechanisch medebewind (paragraaf 3.2.3)? In wetgeving duidelijker vastgelegd wat wordt verwacht tav het activeren van nuggers? (juridisch)
- Of: zijn kosten en baten de belangrijkste overweging? Hoe kijken de gemeenten dan aan tegen de nieuwe financiële prikkel (paragraaf 2.3.3). Is dit voldoende of is er meer behoefte aan financiële steun/prikkels?
- Of: is er meer behoefte aan ontwerpen: voorstellen hoe nuggers te benaderen en hoe het beleid vorm te geven samen met relevante actoren. D.w.z.: meer behoefte aan uitwisseling van 'good practices'; of wellicht protocollen die worden vastgelegd met sociale partners en ketenpartners; of behoefte aan betere uitwisseling van informatie: ICT en mogelijkheden tot benchmarking? (bijv. via Statline, de kernkaart Werk en bijstand, of de gemeente atlas, suwi- landkaart e.d.) (technisch-wetenschappelijk)
- Of: is er een cultuuromslag nodig in de eigen organisatie? Is er genoeg steun van ambtenaren voor het activeren en bereiken van de nuggers, of slecht een taak voor ernaast? Indien cultuuromslag nodig: wat voor steun zou dan eventueel verwacht worden van Rijk/ VNG?
- Of: meer behoefte aan communicatie, in de vorm van workshops, voorlichtingsdagen e.d.? Communicatie om gedrevenheid bij de gemeente te stimuleren, behoefte aan enthousiasme voor het onderwerp vanuit Rijk, VNG? (sociaal-psychologisch)

Aansluiting sturingsmodellen bij rationaliteiten

gemeente? Afgeleid uit documentenonderzoek/ interviews:

1.2.2.2:

- behoefte gemeente vastleggen in volgorde: welke rationaliteiten staan voorop?
- Vervolgens vergelijken met instrumenten die worden ingezet en de sturingsmodellen. In hoeverre sluiten de sturingsmodellen aan op de rationaliteiten modellen?

Deelconclusie:

- beoordeling gemeenten van instrumenten? sluiten instrumenten aan bij rationaliteit gemeenten? Welke good practices en eventuele verbeterpunten?

<p><u>1.2.3.</u> Duali- sering</p>	<p>Verhouding : verantwoording Raad/ verantwoording Rijk</p>	<p>Documenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1.2.3.1: nagaan in raadsstukken (2007 – heden): aandacht voor nuggers? visie over nuggers, vanuit welke partijen, meerderheid/ minderheid? kortom welke kaders worden er vanuit de Raad gesteld voor het activeren van nuggers? <p>Aandacht vanuit Raad:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wanneer nuggers minstens 3x concreet genoemd worden o wanneer er moties worden aangenomen t.a.v. nuggers o wanneer raadsvoorstellen echt terugkomen in het beleid <ul style="list-style-type: none"> - 1.2.3.2: wordt hierbij ook aangegeven dat het beleid evenwichtig dient te zijn of hoe het beleid evenwichtig moet worden vormgegeven? - 1.2.3.3: Vergelijken met beleidsstukken en opdracht vanuit het Rijk: zit de meerderheid van de raad op dezelfde lijn wat betreft het activeren van nuggers? Is de aandacht voor nuggers positief of negatief? <p>Deelconclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rol van raad belangrijk geweest in de vormgeving van het beleid t.a.v. nuggers? - In welk opzicht wel of niet belangrijk: extra stimulans om beleid tav nuggers vorm te geven, of juist terughoudendheid vanuit de raad? - Heeft het doorgewerkt in het beleid?
<p><u>1.2.4.</u></p>	<p>Partij- ideologische invloed</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 1.2.4.1: Ten eerste in raadsstukken (2007 – heden) nagaan of er per partij consistente verschillende opvattingen zijn over nuggers - 1.2.4.2: Ten tweede nagaan of opvattingen over nuggers samenhangen met de partij ideologie: <ul style="list-style-type: none"> o Hiervoor de ideologische opvattingen van betreffende partij nagaan in het partij-manifest o En vergelijken met achterliggende opvattingen m.b.t. het activeren van nuggers. - 1.2.4.3: Ten derde nagaan welke partij kleuren overheersen in het college en dit koppelen aan de in raad bediscussieerde opvattingen over nuggers van de betrokken partijen. - 1.2.4.4: Ten vierde nagaan of de eventuele partij-ideologische invloed heeft doorgeklonken in de raadsdebatten en overeen komt met de door het college gekozen koers. <p>Deelconclusie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aangeven of de kleur van het college mogelijk invloed kan hebben uitgeoefend op de vormgeving van het beleid ten aanzien van nuggers.

2. Structuur en functioneren van het netwerk, beleidsuitvoering

2.1. Indicatoren normen beleidsuitvoering

- Documenten: beleidsstukken (2004/ 2009)
- Interviews: gemeenten

Functioneren van het netwerk	
Sluitstuk van het netwerk: bereiken, motiveren en activeren nuggers	
Deelnormen	Operationalisering
2.1.1: Kennis van doelgroep en hoe te bereiken en te motiveren	<p>Documenten en interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.1.1.1. (zie ook 1.1.4) nagaan of in de beleidsstukken tevens een onderscheid wordt gemaakt naar de verschillende sub-groepen nuggers (zie paragraaf 2.3.4 en zie operationalisering normen 1). - 2.1.1.2: er wordt blijk gegeven van de diverse motieven/ belemmeringen nuggers om weer te gaan werken en de instrumenten die de gemeente hierbij kan inzetten (zie paragraaf 3.3.2): de notie wordt gemaakt dat er voor de subgroepen diverse instrumenten nodig zijn, ter wille van verschillende ambities. <p>Instrumenten:</p> <p>Afgaande op 'discouraged worker effect' en 'roltheoretische traditie'</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ bijscholing en cursussen: toegankelijk voor nuggers. Hiervoor zijn contracten afgesloten met onderwijsinstellingen. ○ coaching of begeleiding: toegankelijk voor nuggers. Gericht op wegnemen onzekerheden en met name gericht op inburgeraars/ allochtonen. ○ intensieve taallessen: gericht op het behalen van niveau 3. ○ voorlichting aan nuggers: wanneer nuggers de gemeente benaderen, worden ze goed voorgelicht over de mogelijkheden (van taal cursus tot omscholing). Nuggers worden niet weggestuurd. Kijk ook na op de website of de mogelijkheden zoals genoemd in beleidsstukken/ interviews duidelijk terug te vinden zijn. ○ pro-actieve campagnes: omdat nuggers moeilijk te bereiken kunnen zijn, worden er pro-actieve campagnes georganiseerd (gebruiken voor norm 2.1 en 2.3) <p>Instrumenten:</p> <p>Afgaande op economische theorieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ economische stimulansen: <p>Hierbij valt met name te denken aan een plaatsingsbonus, zoals aangeraden door het ministerie van SZW en de VNG: maximaal 2200 euro. Verder valt te denken aan loonkostensubsidie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ tegemoetkoming in de kosten van het uitbesteden van huishoudelijke taken. In dit onderzoek afgebakend naar tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang, c.q. het beschikbaar stellen van kinderopvang, omdat dit vooral speelt voor vrouwen met kinderen. Andere huishoudelijke taken zijn toch al te zeer privé terrein.

<p>2.1.2: Kenmerken doelgroep die is bereikt, zijn bekend</p>	<p>Beleidsstukken en interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.1.2.1: de gemeente registreert de nuggers, en diens kenmerken, die zijn bereikt. Op deze manier kan de gemeente een overzicht krijgen van welke groepen worden bereikt, en waar eventueel bijgestuurd moet worden. - 2.1.2.2: uit de geregistreerde gegevens (2007- heden) blijkt op welke groep nuggers de gemeente zich met name richt.
<p>2.1.3: Er wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal: lange termijn gericht en aansluitend op vraag vanuit arbeidsmarkt</p>	<p>Beleidsstukken en interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.1.3.1: de instrumenten die ter beschikking staan zijn niet alleen op de korte termijn gericht (sollicitatietrainingen e.d.), maar ook op de langere termijn: cursussen en scholingen. De verhouding tussen de op de lange en korte termijn gerichte instrumenten t.a.v. nuggers wordt nagegaan (hierbij wordt ook gekeken naar de score op norm 1.1.7). - 2.1.3.2: er wordt getracht nuggers om te scholen/ werkzaam te krijgen in die sectoren waar een arbeidstekort is/ wordt verwacht. - 2.1.3.3: zie paragraaf 2.3.4: i.v.m. de kredietcrisis is er tevens oog voor de economische arbeidsmarkt motieven om nuggers te activeren. Met name aandacht voor jongeren.

<p>Deelnormen</p>	<p>Operationalisering</p>
<p>2.1.4: Structuur netwerk: lokale actoren worden betrokken om nuggers te bereiken en te activeren</p> <p>2.1.5: De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien.</p>	<p>Documenten en interviews:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.1.4.1: Er zijn samenwerkingsverbanden met de actoren, zoals beschreven in paragraaf 2.3.5 en tabel 2.2. - 2.1.4.2: De gemeente geeft aan dat er actief wordt samengewerkt met deze actoren om de nuggers te bereiken. - 2.1.4.3: Nagaan of ook de RWI wordt genoemd met diens lokale/ regionale rol <p>- 2.1.5.1: De resultaten betreffende de activering van nuggers over 2004 – 2007, en indien mogelijk 2008, zijn bekend, en worden verantwoord in de beleidsstukken.</p> <p>2004, omdat dit het jaar is waarin in de Wwb is bepaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een evenwichtig beleid t.a.v. nuggers en uitkeringsgerechtigden. 2007/ 2008, omdat toen de doelstelling uit het bestuursakkoord om 35.000 nuggers te activeren, is opgesteld.</p> <p>In Statline van het CBS zijn de resultaten per gemeente nog niet opgenomen. Daarom worden de resultaten per gemeente uit de beleidsstukken gehaald.</p>

De registratie per gemeente en de verantwoording per gemeente verschilt. De resultaten kunnen niet klakkeloos overgenomen worden en met elkaar vergeleken worden. Bij deze norm zal daarom per gemeente op basis van de beschikbare gegevens getracht worden een beeld te geven van in hoeverre de gemeente op weg is met het realiseren van de doelstelling. In bijlagen XIV en XV wordt de verantwoording hiervan voor alle gemeenten weergegeven.

Indien er geen cijfers in de beleidsstukken staan, wordt de norm toch beoordeeld met "1, niet", omdat dit erop wijst dat de gemeente zich nog niet echt gericht heeft op het activeren van en het afleggen van verantwoording over de nuggers. Mocht het zo zijn dat er erg weinig documenten beschikbaar zijn in het BIS of RIS (geen recente beleidsdocumenten werk en inkomen), dan pas wordt de norm beoordeeld met "0, geen informatie". (overigens geldt dit niet voor de case-studies, waar naar extra aanvullende informatie is gezocht, bijvoorbeeld door de interviews. Dit wordt meegenomen in de conclusie).

- **2.1.5.2:** De resultaten 2008/ 2007 laten een verbetering zien t.o.v. 2004

→ alleen van toepassing wanneer recente cijfers bekend zijn.

- **2.1.5.3:** De hoeveelheid nuggers die zijn geactiveerd in 2007, en 2008 indien cijfers beschikbaar zijn, voldoet ten minste aan de doelstelling uit het bestuursakkoord omgeslagen naar de betreffende gemeente.

Berekening omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord (35.000 nuggers in 2007 - 2011) per gemeente:

1) aantal inwoners (X) van de gemeente als % van het totaal aantal inwoners in NL (Y):

$$(X/Y)*100 = \%$$

2) % nemen als % van doelstelling uit het bestuursakkoord (35.000):

$$(35.000/100)*\% = \text{omgeslagen doelstelling/ gemeente voor 4 jaar (z)}$$

3) $Z/4 =$ omgeslagen doelstelling per voortrekkersgemeente per jaar.

Toelichting: in het najaar van 2008 is de doelstelling uit het bestuursakkoord om 25.000 nuggers te activeren in de periode 2007-2011 opgehoogd naar 35.000 nuggers. Gemeenten presenteren in het najaar hun programmabegroting. In veel programmabegrotingen zullen gemeenten nog uitgaan van de 25.000. Dit is begrijpelijk en gemeenten zullen dit op een later tijdstip nog moeten aanpassen. Dit is niet als een groot minpunt meegenomen.

2.2. Indicatoren beïnvloedingsfactoren beleidsuitvoering

- Documenten: huidige beleidsstukken (2004/ 2009)
- Interviews/ enquêtes: met gemeente, andere betrokken actoren

Functioneren van het netwerk		
Theorie	Onderdeel	Operationalisering
2.2.1 Regierol Gemeente	2.2.1 Regie varianten (litjens et al. 2004) (zie paragraaf 3.3.2.1) 1) beheersingsgerichte regisseur 2) uitvoeringsgerichte regisseur 3) visionaire regisseur 4) faciliterende regisseur	Beleidsdocumenten en interviews gemeenten: Nagaan: welke regierol vullen de gemeenten in en past deze regierol bij de specifieke situatie? - nagaan regierol: zie paragraaf 3.3.2.1 voor uitleg over regierol en in welke situatie deze past. 1) 2.2.1.1 (a): beheersingsgericht: <ul style="list-style-type: none"> - sterke doorzettingsmacht en stelt zelf beleidskader vast. - kan de gemeente op basis van een hiërarchische positie en bevoegdheden andere actoren 'dwingen' zijn script te volgen? - het initiatief komt duidelijk van de gemeente uit. Gemeente stelt zich dwingend/ opdringerig op aan andere betrokken actoren. ~ Hiërarchische positie: heeft een vastgelegde bovengeschikte relatie m.b.t. andere actoren. ~ Bevoegdheden: bijvoorbeeld mogelijkheden om sancties toe te passen, of ruime economische middelen om andere actoren 'opdrachten' te laten uitvoeren. - merk op dat deze rol zeer onwaarschijnlijk is. Zie H2: gemeente heeft geen onbeperkt budget, zal andere actoren aan zich moeten binden. 2.2.1.1 (b) Passend bij welke situatie: <ul style="list-style-type: none"> - Politiek medebewind, met zeer grote beleidsvrijheid voor gemeenten om eigen beleidskader vast te stellen. - Gemeente is in staat om aan alle betrokken actoren zijn wil op te leggen: andere actoren zijn afhankelijk van gemeente, hier ligt macht, geld en juridische basis.
		2) 2.2.1.2 (a) uitvoeringsgericht: <ul style="list-style-type: none"> - sterke doorzettingsmacht, maar zonder de mogelijkheid zelf een beleidskader vast te stellen. - voert de gemeente met name het script uit van een ander? D.w.z. van de rijksoverheid, VNG en het samenwerkingsverband? Of ligt bij gemeente juist de rol om dit script samen te stellen?

		<ul style="list-style-type: none"> - het initiatief komt voornamelijk van andere partijen vandaan. - doorzettingsmacht komt dan tot uiting door bvb het algemeen bindend verklaren van een onderhandelingsresultaat. - merk op dat deze rol niet gebruikelijk zou zijn. Zie H2: gemeente heeft juist veel vrijheid om eigen beleidskader vast te stellen, maar weinig middelen om andere actoren goed te binden. <p>2.2.1.2 (b) Passend bij welke situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ambtelijk/ mechanistisch medebewind: weinig beleidsvrijheid om eigen beleidskader vast te stellen. - of politiek medebewind, waarbij de gemeenten zijn betrokken bij een sterk samenwerkingsverband (waar het initiatief niet perse van de gemeente vandaan komt): hierbij weinig ruimte om beleidskader vast te stellen. Het beleidskader van het samenwerkingsverband wordt gevolgd. - de gemeente is in staat om aan alle betrokken actoren zijn wil op te leggen: de gemeente heeft genoeg middelen om concessies en ruil met de andere actoren te maken. (gemeente bezit over voldoende geld om de plannen te kunnen faciliteren). <hr/> <p>3)</p> <p>2.2.1.3 (a) Visionair:</p> <ul style="list-style-type: none"> - grote mogelijkheid/ veel vrijheid om zelf het beleidskader vast te stellen, maar zonder machtsbronnen om dit bij andere partijen af te dwingen. - het beleidskader dient vooral om andere benodigde actoren te enthousiasmeren. Initiatief komt voornamelijk vanuit de gemeente. - omdat de gemeenten weinig hulpmiddelen tot de beschikking heeft om het script door te drukken, moet zij bereid zijn om compromissen te sluiten met andere partijen en het beleid hierop aan te passen. <p>2.2.1.3 (b) Passend bij welke situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - politiek medebewind; de gemeente heeft veel vrijheid om het beleid vast te stellen en vorm te geven. - de gemeente heeft echter maar beperkte hulpmiddelen (geld/ wetgeving/ protocollen) om script op te dringen - de gemeente is afhankelijk van medewerking andere actoren. <hr/>
--	--	---

		<p>4)</p> <p>2.2.1.4 (a) Faciliterend:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de gemeente heeft weinig eigen vrijheid om een beleidskader vorm te geven en heeft ook weinig hulpmiddelen (geld/ macht) om eventuele eigen ideeën door te zetten. - de gemeente ondersteunt de andere actoren met het ontwikkelen en uitvoeren van hun plan. Het initiatief komt dus van de andere actoren vandaan en niet vanuit de gemeente. - de gemeente voert de regie uit in naam van de andere partijen (lokaal, nationaal) en treedt op als woordvoerder, organisator of coördinator. <p>2.2.1.4 (b) Passend bij welke situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ambtelijk/ mechanistisch medebewind: weinig beleidsvrijheid om eigen beleidskader vast te stellen. - of politiek medebewind, waarbij de gemeenten zijn betrokken bij een sterk samenwerkingsverband (waar het initiatief niet perse van de gemeente vandaan kwam): hierbij weinig ruimte om beleidskader vast te stellen. Het beleidskader van het samenwerkingsverband wordt gevolgd. - De gemeente is niet in staat om veel eigen initiatief in te brengen. Het ontbreekt aan geld, macht, een hiërarchische positie of juridische basis.
Theorie	Onderdeel	Operationalisering
<u>2.2.2</u> Regierol gemeente	<u>2.2.2</u> Regiecomponenten (Litjens et al., 2004)	<p>Documenten en interviews gemeenten en andere betrokken partijen in het netwerk:</p> <p>Nagaan: wordt de regierol succesvol uitgevoerd? Zijn alle componenten aanwezig voor een goede uitvoering van de regierol? (zie paragraaf 3.3.2.1)</p> <p>Componenten:</p> <p>1) 2.2.2.1: Overzicht houden over de gehele situatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de gemeente heeft inzicht in de problematiek tav nuggers en aanverwante problematiek (blijkt ook al uit norm 1!). - de gemeente kan aangeven welke verschillende doelen en belangen de diverse betrokken partijen nastreven met het activeren van nuggers. - Wat geeft de gemeente aan? Wat geven andere actoren aan? Komt dit met elkaar overeen?

		<p>2) 2.2.2.2: Verantwoording over het geheel afleggen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de gemeente is bereid en in staat om verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid t.a.v. nuggers en het handelen van de in het netwerk betrokken actoren. Bij verantwoording gaat het om: verantwoording, rekenschap, uitleg of toelichting over het beleid en handelen. - Wat geeft de gemeente aan? Wat geven andere actoren aan? Komt dit met elkaar overeen? <p>3) 2.2.2.3: Het uitzetten of het organiseren van de beleidslijnen ten aanzien van het geheel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De gemeente is in staat om de koers uit te stippelen: <ul style="list-style-type: none"> ~ de gemeente geeft (al dan niet in overleg) bij alle actoren aan wat het doel is en wat de randvoorwaarden zijn. ~de gemeente geeft (al dan niet in overleg) bij alle actoren aan welke middelen worden ingezet. ~ de gemeente geeft (al dan niet in overleg) bij alle actoren een tijdschema aan. - Wat geeft de gemeente aan? Wat geven andere actoren aan? Komt dit met elkaar overeen? <p>4) 2.2.2.4: Het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de gemeente slaagt erin om voldoende partijen te motiveren bij te dragen aan het bereiken van de doelstelling en om hiervoor samen te werken - nagaan hoe gemeente (denkt) partijen te motiveren? - nagaan hoe de genoemde partijen de motivatie vanuit de gemeente waarderen, en hoe zij de samenwerking waarderen: vindt er in hun ogen voldoende samenwerking plaats?
<p>2.2.3: Netwerk management</p>	<p>2.2.3: Ketensamenwerking (Bekkers, 2007; RWI, 2007; Bakker et al., 2007)</p>	<p>Doel: goede ketensamenwerking tussen gemeenten, WERKbedrijven en SVB? Middel: interviews gemeenten, WERKbedrijven en SVB</p> <p>Samenwerking ketenpartners:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2.2.3.1: zijn de SVB en WERKbedrijven goed op de hoogte van het beleid van de gemeente t.a.v. de nuggers, en de mogelijkheden en eventuele criteria, die nuggers daar kunnen krijgen voor ondersteuning? <p>~ Vergelijken antwoorden WERKbedrijven met documenten en interviews gemeenten over mogelijkheden.</p>

		<p>- 2.2.3.2: Houden de SVB en WERKbedrijven zich actief bezig met het doorverwijzen van ANW-ers/ nuggers naar de gemeente voor een re-integratietraject? Waarom wel/ niet?</p> <p>→ Is er sprake van een warme overdracht?</p> <p>→ Welke variant overheerst? Varianten (Bakker et al., 2007, 18), gezien vanuit UWV WERKbedrijf en SVB:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) "Hiervan is sprake als CWI [nu UWV WERKbedrijf] [en SVB] aan nuggers die direct bemiddelbaar zijn dienstverlening biedt en voor nuggers die uitgebreidere dienstverlening nodig hebben een re-integratieadvies opstelt en de kandidaat doorstuurt naar de gemeente. De gemeente heeft in deze gevallen voor de re-integratie van nuggers ook daadwerkelijk mogelijkheden ingericht" 2) Hiervan is sprake wanneer CWI [nu UWV WERKbedrijf] [en SVB] alleen de nuggers die direct bemiddelbaar zijn dienstverlening aanbiedt. Zodra er financiering van de gemeente nodig is stopt de dienstverlening. De gemeente biedt in deze gevallen namelijk geen of weinig dienstverlening aan nuggers. Nuggers die extra dienstverlening nodig hebben worden door CWI op de hoogte gesteld van het ontbreken van mogelijkheden daartoe. Veel van de werkzoekenden uit deze groep zullen waarschijnlijk afhaken voordat er een inschrijving bij het CWU heeft plaatsgevonden". 3) Ook in dit geval doet de gemeente (bijna) niets voor nuggers. CWI [UWV WERKbedrijf; SVB] is hiervan op de hoogte. Om er echter voor te zorgen dat betrokken werkzoekenden niet aan hun lot worden overgelaten, deelt het CWI deze personen standaard in als zijnde direct bemiddelbaar. Hierdoor is het voor CWI mogelijk om de eigen dienstverlening in te zetten en te zoeken naar eventuele andere mogelijkheden, buiten de gemeente om. Het gaat hier bijvoorbeeld om sectorfondsen die opleidingen verzorgen of bedrijven die interen opleidingen verschaffen". <p>~ Vergelijken antwoorden WERKbedrijven met documenten en interviews gemeenten over mogelijkheden.</p> <p>- 2.2.3.3: geven de gemeente terugkoppeling aan WERKbedrijven en SVB over de keuzen m.b.t. de dienstverlening aan de doorverwezen nuggers? Dit geeft de WERKbedrijven en de SVB de kans om in te schatten wat er gebeurt met hun doorverwijzingen, zodat ze hun beleid daar weer op kunnen afstemmen</p> <p>~ nagaan bij interviews gemeenten, SVB en WERKbedrijven.</p>
--	--	---

<p>2.2.4:</p>	<p>2.2.4 Reciprocal interdependency: Visies van actoren gelijkgestemd?</p> <p>(De Bruijn en Ten Heuvelhof, 2007)</p>	<p>Doel: tussentijdse evaluatie van het proces van samenwerking tussen de betrokken actoren in het netwerk: staan alle neuzen dezelfde kant op? Middel: interviews gemeenten en betrokken actoren, eventueel aanvullend nog documenten.</p> <p>1) 2.2.4.1: zijn alle actoren tevreden over het verloop van het beleid? Zijn ze het eens met de beleidsaanpak?</p> <ul style="list-style-type: none"> - welke verschillen bestaan hierover eventueel tussen de diverse actoren? <p>2) 2.2.4.2: zijn er problemen opgelost?</p> <ul style="list-style-type: none"> - let op: hierbij gaat het er niet om of de doelstelling zijn gehaald: het is een tussentijdse meting. - problemen worden geoperationaliseerd als: <ul style="list-style-type: none"> ~ zijn er initiatieven ontplooid om de nuggers te kunnen bereiken? ~ zijn de diverse partijen dichterbij elkaar gebracht? ~ is er voldoende budget beschikbaar gesteld? <p>3) 2.2.4.3: hebben de partijen geleerd van het proces?</p> <ul style="list-style-type: none"> - staan ze open voor andere benaderingen en het eventueel aanpassen van de standpunten? - de verschillende visies van de actoren nagaan: kijken welke visies terugkomen in het beleid en de aanpak: dit geeft openheid voor andere benaderingen aan. - wat zeggen de actoren hier zelf over? <p>4) 2.2.4.4: zijn er duurzame relaties ontstaan?</p> <ul style="list-style-type: none"> - zijn ze bereid te investeren in verdere samenwerking? - zien ze de samenwerking als eenmalig, of voor herhaling vatbaar in de toekomst? <p>5) 2.2.4.5: is er sprake geweest van een fair proces?</p> <ul style="list-style-type: none"> - hebben de partijen voldoende kans gehad om hun belangen te realiseren? Zijn hun kernwaarden gerespecteerd? Is er naar hun opvattingen geluisterd? - wat zeggen de partijen hier zelf over? Vinden ze dat ze een voldoende bijdrage hebben kunnen leveren en daar ook de kans toe hebben gekregen? - waarom wel/ niet? - vergelijk de antwoorden van diverse partijen.
----------------------	---	--

Afstudeerscriptie opleiding Bestuurskunde:

'Maak van een NUG_{ger} een olifant!

Bevordering arbeidsparticipatie niet-uitkeringsgerechtigden'

Interviewvragen gemeente

Deel 1: Beleidsvorming

- **1.1.1:** Welke rol zouden gemeenten volgens u moeten spelen in het lokale/ regionale arbeidsmarktbeleid?
- **1.1.1:** In welke opzichten kunnen nuggers volgens u een waardevolle bijdrage leveren aan het functioneren van de lokale/ regionale arbeidsmarkt? Of welke maatschappelijke belangen zijn er volgens u verbonden aan het bewust activeren van nuggers door gemeenten?
- **1.1.2.1:** Wat vindt u van de afspraken die tussen de VNG en het ministerie van SZW zijn gemaakt met betrekking tot het activeren van nuggers? Vindt u de doelstelling om 35.000 nuggers in de periode 2007 – 2011 te activeren bijvoorbeeld realistisch en haalbaar?
- **1.1.2.1:** Waarom wel/ niet?
- **1.1.2.1:** Eventueel: indien er wordt ingegaan op kredietcrisis: Zijn er daarnaast andere redenen waarom de doelstelling niet realistisch/ haalbaar wordt bevonden?
- **1.1.2.2:** Vindt u dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt over de verdeling van deze doelstelling over de verschillende gemeenten?
- **1.1.2.2:** Waarom wel/ niet?
- **1.1.2.3:** Wat vindt u van de bijdrage die uw gemeente levert aan het behalen van de doelstelling?
- **1.1.2.4:** Bent u (goed) op de hoogte hoe andere gemeenten een bijdrage trachten te leveren aan het behalen van de doelstelling?
- **1.1.6.1:** Welke prioriteit wordt er vanuit de gemeente gegeven aan het beleid t.a.v. nuggers? (leeft het onderwerp bij de gemeente?)
- **1.1.6.2:** Zijn er verbeterpunten met ander beleid, bijvoorbeeld wat betreft het beschikbaar stellen van middelen en tijd? Indien zo, kunt u dit specificeren?

- **1.1.6.3:** Van welke voorzieningen en subsidies maakt de gemeente gebruik om het beleid t.a.v. nuggers te financieren?
- **1.7.1.1:** Hoe verhoudt het beleid t.a.v. nuggers zich tot het beleid ten aanzien van bijstandsgerechtigden? Hebben nuggers bijvoorbeeld dezelfde toegang tot instrumenten als de bijstandsgerechtigden?
- **1.7.1.3:** Welke instrumenten zijn dit?
- **1.1.7.2:** Worden er, in vergelijking met bijstandsgerechtigden, aanvullende eisen gesteld aan nuggers om in aanmerking te komen voor re-integratie instrumenten?
- **1.1.7.2:** Indien zo: wat voor eisen? (inkomenseisen of...)
- **1.1.7.2:** Indien inkomenseisen: wat voor inkomenseisen worden er gesteld? (inkomensafhankelijke bijdrage, inkomensplafond of)
- **1.2.1.1:** Wat merkt u van stimulering/ aansturing/ steun vanuit het ministerie van SZW betreffende het activeren van nuggers. Welke middelen zet het ministerie van SZW in? Hoe ervaart uw gemeente dit?
- **1.2.1.1:** Wat merkt u van stimulering/ aansturing/ steun vanuit de VNG betreffende het activeren van nuggers. Welke middelen zet de VNG in? Hoe ervaart uw gemeente dit?

Over de aansturing vanuit het ministerie van SZW/ de VNG komt nog een vraag aan de orde tijdens het interview. Deze vraag kan ik nu niet schriftelijk doorsturen. Het betreft iig aan welke vormen van steun de gemeente behoefte heeft,

Deel 2: beleidsuitvoering/ samenwerking in lokaal netwerk

Bereiken van de doelgroep

- **2.1.1.1:** Hoe zou u de doelgroep nuggers omschrijven? Kunt u aangeven uit welke personen/ sub-groepen de doelgroep nuggers bestaat?
- **2.1.1.2:** Hoe richt u zich op de verschillende subgroepen nuggers? Wordt er een onderscheid gemaakt in de aanpak van de diverse groepen?

2.1.1.2: Over de aanpak van de verschillende subgroepen komt nog een vraag aan orde tijdens het interview. Deze vraag kan ik nu niet schriftelijk doorsturen. Het betreft iig of en in hoeverre de aanpak wordt gedifferentieerd.

- **2.1.2.1:** Vindt er een registratie plaats van de nuggers die zijn bereikt? Hoe worden de nuggers geregistreerd?
- **2.1.2.1:** Indien zo: in welk systeem?
- **2.1.2.2:** Indien zo: welke kenmerken van de nuggers worden geregistreerd?
- **2.1.3.2:** Wordt er met de activering van nuggers getracht deze groep juist in te zetten in sectoren waar een arbeidstekort is/ of wordt verwacht?
- **2.1.3.2:** Om welke sectoren/ beroepen gaat het dan?

- **2.1.3.3:** Heeft de huidige economische crisis nog gevolgen voor hoe het beleid ten aanzien van nuggers wordt uitgevoerd?
- **2.1.3.3:** Indien zo: hoe?
- **2.1.3.3:** Indien zo: Komt dit terug in de subgroepen die getracht worden te bereiken? Hoe staat de gemeente nu bijvoorbeeld tegen het activeren van ouderen vs het activeren van jongeren? Waarom?

Samenwerking met andere organisaties. Ketensamenwerking & netwerk

- **2.1.4.1:** Hoe tracht de gemeente de nuggers te helpen en te bereiken: doet zij dit alleen of werkt zij hiervoor samen met andere organisaties?
- **2.1.4.1:** Indien zo: met welke (lokale) organisaties wordt hiervoor samengewerkt.

Kunt u wellicht ook een lijstje samenstellen met contactpersonen en diens emailadressen van deze organisaties? Zodoende kan ik nog een (kleine) enquête uitzetten naar deze organisaties. Alvast hartelijk dank hiervoor!

-
- **2.1.4.2:** Hoe wordt er met deze actoren samengewerkt om de nuggers te bereiken? Is er bijvoorbeeld sprake van een hecht samenwerkingsverband, of vindt de samenwerking meer op ad hoc basis plaats?
- **2.1.4.3:** Specifiek over de RWI: Wat merkt u van het RWI op lokaal/ regionaal niveau? Komen hiervandaan nog stimulansen en handreikingen tav nuggers? Inzien zo, zou u dit kunnen omschrijven?
- **2.2.3.2:** Betreffende de ketensamenwerking: vindt er door het Werkbedrijf/ de SVB een warme overdracht plaats van de nuggers/ Anw-ers aan de gemeente? Kunt u dit apart specificeren voor het WERKbedrijf en de SVB?
(Nee, de overdracht vindt alleen op papier plaats middels het dossier. Er zijn verder geen contacten met de gemeente. /Ja, er wordt tevens een mondelinge toelichting en/ of informatie gegeven aan de gemeente over de overdracht. Anders, namelijk ..._
- **2.2.3.3:** Vindt er terugkoppeling plaats vanuit de gemeente aan het WERKbedrijf/ SVB over de re-integratieadviezen en uiteindelijke keuzen m.b.t. de dienstverlening aan de doorverwezen nuggers? Kunt u dit apart specificeren voor het WERKbedrijf en de SVB?
- **2.2.3.3:** Indien ja, hoe vindt dit plaats?

Samenwerking: inhoudelijk

- **2.2.2.1:** Kunt u aangeven welke belangen de diverse betrokken partijen nastreven met het activeren van nuggers? Streven zij verschillende belangen na?
- **2.2.4.5:** Indien zo: wordt er voldoende rekening gehouden met het belang van de gemeente?
- **2.2.2.3:** Is de gemeente de initiërende organisatie die bij de andere partijen aangeeft wat de randvoorwaarden zijn? Welke middelen er ingezet moeten worden? Wat het tijdsschema is?
- **2.2.2.3:** Wordt dit ook geaccepteerd door de andere partijen?
(Let op: vergelijk dit ook met antwoorden betreffende regierol: komt dit met elkaar overeen?)

- **2.2.2.4:** Hoe probeert u de diverse actoren te bereiken en te motiveren?
Welke initiatieven onderneemt de gemeente hiervoor? Kunt u er enkele noemen?
(let op: vraag ook door welke actoren de gemeente tracht te motiveren i.v.m. structuur van het netwerk!)
- **2.2.4.1:** Bent u tevreden over de wijze waarop het beleid t.a.v. de activering van nuggers wordt uitgevoerd (door de gemeente/ overige organisaties)?
 - Van welke punten vindt u dat de uitvoering goed verloopt?
 - Zijn er volgens u ook nog verbeterpunten? Welke (bij welke organisatie)?
- **2.2.2.2:** Geeft de gemeente ook tussentijds verantwoording over de behaalde resultaten ten aanzien van het activeren van nuggers aan alle betrokken partijen?
 - **2.2.2.2:** Indien ja: hoe ziet de verantwoording van de gemeente eruit? Bijvoorbeeld middels beleidsstukken, overleg, presentaties of...?
 - **2.2.2.2:** Indien ja: wordt de verantwoording onderbouwd middels cijfers?
- **2.2.4.4:** Wat vindt u, in het algemeen, van de samenwerking met de andere partijen (gemeente, sociale partners, onderwijsinstellingen e.d) tot zover?

2.2.1

- *Heeft de gemeente veel vrijheid gehad om het beleidsscript ten aanzien van nuggers vast te stellen of wordt vooral het beleid vanuit het samenwerkingsverband gevolgd?*
- *Kortom: komt het initiatief voornamelijk van de gemeente uit?*
- *Kan de gemeente haar wil opleggen aan de andere actoren in het samenwerkingsverband? Zijn er bijvoorbeeld sanctie mogelijkheden, of heeft de gemeente zoveel economische middelen dat zij de andere actoren 'opdracht' kan geven het beleid uit te voeren?*
- *Of is de gemeente juist sterk afhankelijk van de andere actoren om haar doelen ten aanzien van de nuggers te bereiken?*
- *Ziet zij haar rol vooral als een enthousiasmerende rol?*
- *Moet zij soms concessies doen met de andere partijen?*
- *Of treedt zij voornamelijk op als woordvoerder, organisator of coördinator van de partijen?*
- **2.2.4.2:** Kunt u enkele voorbeelden noemen van activiteiten die in de periode 2007 - heden, middels de samenwerking (met de gemeente), zijn ontplooid om de nuggers te kunnen bereiken en te kunnen activeren?
- **2.2.4.2:** Zijn de samenwerkende organisaties de afgelopen jaren intensiever gaan samenwerken?
- **2.2.4.2:** Is er volgens u in de periode 2007 – heden voldoende budget beschikbaar gesteld door de verschillende partijen om het beleid t.a.v. nuggers uit te kunnen voeren?
- **2.2.4.3:** Heeft uw organisatie de afgelopen jaren (2007 – heden) het standpunt aangepast aan die van de andere partijen wat betreft het activeren van nuggers?

- **2.2.4.3:** Indien ja: kunt u hier een voorbeeld van noemen. Welk standpunt werd aangepast en waarom?
- **2.2.4.4:** Zou u op deze wijze ook de komende jaren nog willen samenwerken met de andere partijen betreffende het activeren van nuggers? Kunt u motiveren waarom wel of niet?
- **2.2.4.5:** Vindt u, samengevat, dat de gemeente een voldoende bijdrage heeft kunnen leveren aan het uitvoeren van het beleid om nuggers te activeren? Waarom wel/ niet?

Afstudeerscriptie opleiding Bestuurskunde:

'Maak van een NUG_{ger} een olifant! Bevordering arbeidsparticipatie niet-uitkeringsgerechtigden'

Informatie overdracht ketenpartners Werk en Inkomen:

- 1) 2.2.3.1: Kunt u specificeren aan welke criteria nuggers eventueel moeten voldoen om in aanmerking te komen voor re-integratie hulp vanuit de gemeente? (meerdere antwoorden mogelijk)
 - Inkomenscriteria, namelijk
 - Leeftijdscriteria, namelijk
 - Geen criteria
 - Dat weet ik niet
 - Overige criteria, namelijk ...

- 2) 2.2.3.2: Worden alle nuggers/ Anw-ers met een grote afstand (route B, fase 2 -4) tot de arbeidsmarkt direct doorverwezen naar de gemeente?
 - 2a) 2.2.3.2: Indien ja: kunt u motiveren waarom de nuggers direct worden doorverwezen naar de gemeente?

 - 2b) 2.2.3.2: Indien nee: Kunt u motiveren waarom de nuggers niet direct worden doorverwezen naar de gemeente?
 - De gemeente stelt niet genoeg mogelijkheden beschikbaar om nuggers/ Anw-ers te activeren, dus doorverwijzen heeft geen zin. Wij kunnen hier verder niks mee doen.
 - De gemeente stelt niet genoeg mogelijkheden beschikbaar om nuggers/ Anw-ers te activeren, dus doorverwijzen heeft geen zin.
 - UWV WERKbedrijf: Wij delen de nuggers daarom standaard in als direct bemiddelbaar, zodat eventuele eigen middelen/ voorzieningen buiten de gemeente om ingezet kunnen worden.
 - SVB: Wij verwijzen daarom de Anw-ers door naar het UWV WERKbedrijf/ uitzendbureau/ anders om zodoende buiten de gemeente om werk te kunnen vinden.
 - Anders, namelijk ...
 -

- 3) 2.2.3.2: Vindt er een warme overdracht plaats van de nuggers/ Anw-ers aan de gemeente?
- Ja, er wordt tevens een mondelinge toelichting en/ of informatie gegeven aan de gemeente over de overdracht.
 - Nee, de overdracht vindt op papier plaats middels het dossier. Er zijn verder geen contacten met de gemeente.
 - Anders, namelijk ...
- 4) 2.2.3.3: Vindt er terugkoppeling plaats vanuit de gemeente aan het UWV WERKbedrijf/ SVB over de re-integratieadviezen en uiteindelijke gemaakte keuzen m.b.t. de dienstverlening aan de doorverwezen nuggers/ Anw-ers?
- Ja
 - Nee

4a) 2.2.3.3: Indien ja, hoe vindt dit plaats?

Mening over hoe de gemeente de samenwerking met andere organisaties arrangeert i.h.k.v. het bereiken en activeren van nuggers en Anw-ers

- 5) 2.2.2.1: Kunt u concreet benoemen, waarom uw organisatie zich bezig houdt met de activering van nuggers en welke (maatschappelijke) doeleinden dit dient?
- 6) 2.2.2.1/ 2.2.4.5: Komt het belang van uw organisatie, voor zover u weet, overeen met het belang van de gemeente?
- 6a) 2.2.2.1/ 2.2.4.5: Indien niet, kunt u aangeven waar het verschil in zit?
- 7) 2.2.2.4: Welke lokale organisaties betreft de gemeente bij het beleid t.a.v. het bereiken en activeren van nuggers/ Anw-ers?
- 8) 2.2.2.4: Vindt u dat de gemeente andere organisaties voldoende tracht te motiveren en te betrekken bij het beleid t.a.v. nuggers?
- 8a) 2.2.2.4: Indien nee: Kunt u dit motiveren?
- De gemeente betreft onvoldoende organisaties in haar beleid, bijvoorbeeld
 - De gemeente betreft wel voldoende organisaties in haar beleid, maar motiveert de organisaties onvoldoende. Bijvoorbeeld
 - Overig, namelijk ...
- 8b) 2.2.2.4: Indien ja, kunt u een voorbeeld noemen van hoe de gemeente tracht andere organisaties te motiveren?
- 9) 2.2.2.3: Vindt u dat de gemeente duidelijk aangeeft wat het beleid t.a.v. nuggers inhoudt en wat de rol van andere partijen hierin is?
- Ja
 - Nee
- 9a) 2.2.2.3: Kunt u motiveren waarom wel of niet?

10) 2.2.2.3: Vindt u dat de gemeente duidelijk aangeeft welke doelen er worden gesteld met het activeren van nuggers? Oftewel: geeft zij duidelijk aan wat er wordt verwacht van uw organisatie en binnen welk tijdsbestek?

11) 2.2.2.2: Geeft de gemeente tussentijds verantwoording over de behaalde resultaten ten aanzien van het activeren van nuggers aan alle betrokken partijen?

- Ja
- Nee

11a) 2.2.2.2: Indien ja: hoe ziet de verantwoording van de gemeente eruit? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Beleidsstukken/ documenten, namelijk ...
- Overleg/ presentatie e.d., namelijk ...
- Overig, namelijk ...

12) 2.2.4.5: Vindt u dat er tijdens het samenwerken met de andere partijen/ gemeenten voldoende naar uw organisatie en diens belangen is geluisterd

- Ja
- Nee

12a) 2.2.4.5: Kunt u motiveren waarom wel of niet?

Mening over de ontwikkeling van de samenwerking i.h.k.v. het bereiken en activeren van nuggers (periode 2007 – heden)

13) 2.2.4.1: Bent u tevreden over de wijze waarop het beleid t.a.v. de activering van nuggers wordt uitgevoerd (door de gemeente)?

- Ja
- Nee

13a) 2.2.4.1: Van welke punten vindt u dat de uitvoering goed verloopt?

13b) 2.2.4.1: Zijn er volgens u nog verbeterpunten? Welke?

14) 2.2.4.2: Kunt u enkele voorbeelden noemen van activiteiten/ projecten die in de periode 2007 - heden, middels de samenwerking (met de gemeente), zijn ontplooid om de nuggers te kunnen bereiken en te kunnen activeren?

15) 2.2.4.2: Zijn de samenwerkende organisaties de afgelopen jaren intensiever gaan werken?

- Ja
- Nee

15a) 2.2.4.2: Indien ja: kunt u hier een voorbeeld van noemen?

16) 2.2.4.2: Is er volgens u in de periode 2007 – heden voldoende budget beschikbaar gesteld door de verschillende partijen om het beleid t.a.v. nuggers uit te kunnen voeren?

17) 2.2.4.3: Heeft uw organisatie de afgelopen jaren (2007 – heden) het standpunt aangepast aan die van de andere partijen wat betreft het activeren van nuggers?

- Ja
- Nee

17a) 2.2.4.3: Indien ja, kunt u hier een voorbeeld van noemen: Welk standpunt werd aangepast en waarom?

18) 2.2.4.4: Zou u op deze wijze ook de komende jaren nog willen samenwerken met de andere partijen betreffende het activeren van nuggers?

- Ja
- Nee

19) 2.2.4.5: Vindt u dat uw organisatie een voldoende bijdrage heeft kunnen leveren aan het uitvoeren van het beleid om nuggers te activeren? Waarom wel/ niet?

- Ja
- Nee

19a) 2.2.4.5: Kunt u motiveren waarom wel of niet?

---- EINDE ----

1) Overzicht doelstellingen m.b.t (subgroepen) nuggers in begroting 2008 – 2011 en begroting 2009 – 2012

Begroting 2008 – 2011
1) We willen dat het aantal vrijwilligers gelijke tred houdt met de groei van de stad
<i>subdoel:</i> Via projecten Maatschappelijk Stages, Nestor en het project Vrijwilligerswerk allochtone Nederlanders stimuleren dat meer mensen uit <i>verschillende doelgroepen</i> vrijwilligerswerk gaan doen (doelgroepen: jongeren, senioren, allochtonen en langdurig werklozen)
2) We willen achterstanden van Amersfoorters van niet-Nederlandse oorsprong op gebied van arbeid, onderwijs en criminaliteitspreventie verminderen
<i>Subdoel:</i> De uitvoering van de WI leidt tot het aanbieden van in totaal 1400 trajecten in 2007, 2008 en 2009 (waarvan 50% gericht op arbeidsparticipatie)
3) Het verminderen van voortijdig schooluitval en ervoor zorgen dat meer jongeren (alsnog) een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt behalen
4) Bevorderen van maatschappelijke participatie door activering van inwoners met een minimuminkomen die (nog) niet werken in zo mogelijk een reguliere baan
<i>Subdoel:</i> Voorkomen instroom van jongeren in de bijstand (Operatie Amersfoort Jong)
<i>Subdoel:</i> Ontwikkelen arbeidsmarktbeleid gericht op creëren extra arbeidsplaatsen aan de onderkant van de arbeidsmarkt
<i>Subdoel:</i> Met het CWI en het UWV brengen we de zogenaamde niet-uitkeringsgerechtigden (Nug) in beeld en ondersteunen hen waar nodig in het vinden van werk (let wel: dit komt niet terug in de prestatie-indicatoren in de begroting)
<i>Subdoel:</i> Duale trajecten inburgeren en re-integreren op de arbeidsmarkt (voor WWB-ers, nuggers en UWV-ers)
<i>Subdoel:</i> Extra aandacht voor maatschappelijke participatie in de 'Amersfoort Vernieuwt' wijken

(bron: Gemeente Amersfoort, 2008c)

Begroting 2009 – 2012

1) Mensen uitdagen meer zelf initiatief te nemen (o.a. activeren mensen die nu nog aan de zijlijn staan en vrijwilligerswerk

2) We willen dat het aantal vrijwilligers gelijke tred houdt met de groei van de stad

Subdoel:

Ondersteunen van vrijwilligerswerk (o.a. wat betreft werving en stimuleren)

3) We willen achterstanden van Amersfoorters van niet-Nederlandse oorsprong op gebied van arbeid, onderwijs en criminaliteitspreventie verminderen

Subdoel:

Krachtens de WI bieden we over de periode 2007 – 2009 1405 inburgeringstrajecten aan (o.a. gericht op arbeidsparticipatie en duale trajecten)

4) Het verminderen van voortijdig schooluitval en ervoor zorgen dat meer jongeren (alsnog) een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt behalen

5) Bevorderen van maatschappelijke participatie door activering van inwoners met een minimuminkomen die (nog) niet werken in zo mogelijk een reguliere baan

Subdoel:

Gezamenlijke re-integratieacties binnen de keten Werk en Inkomen. In het kader van "Iedereen is nodig" wordt de totale onderkant van de arbeidsmarkt vanuit de keten benaderd (doelgroepen: wajong, nuggers, jongeren, ww, 45+ers, etc.) (let wel: in de begroting staan geen specifieke indicatoren voor nuggers)

Subdoel:

Duale trajecten inburgeren en re-integreren op de arbeidsmarkt (doelgroepen: Wwb-ers, nuggers en UWV-ers)

Subdoel:

Deelname Amersfoort Verniewt (AV) teams

Subdoel:

Benutten kansen regionale arbeidsmarkt

(bron: Gemeente Amersfoort, 2009a)

2) Overzicht raadsverslagen m.b.t werk en inkomen/ arbeidsmarkt

2004
<p>SOC 05.04.2004: korte toelichting op poging vormgeven regionaal arbeidsmarktbeleid. Geen kritische vragen vanuit de raad.</p>
<p>Raad 24.05.2004: De SP zegt dat eventuele bezuinigingen niet ten koste van het armoedebeleid moeten gaan. Leefbaar Amersfoort, D66 en CU zijn het hiermee eens. De VVD legt vooral de nadruk op het bevorderen van uitstroom uit de bijstand en het meetbaar maken hiervan. De PVDA benadrukt het belang van jongerenbeleid, en legt het accent op werken. Groenlinks is het hiermee eens. De PVDA geeft aan dat door het huidige beleid te veel mensen buiten de boot vallen. Zij pleit voor meer nadruk op 'iedereen doet mee' en het 'tijdig signaleren van problemen'. Samen met VVD dient de PVDA een plan in. Wethouder De Wilde is het eens dat er een verantwoord armoedebeleid gevoerd moet worden. Uitgangspunt van het college is daarnaast om uitkeringsgelden ook in te zetten voor het werkdeel. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op uitstroom.</p>
<p>SOC 05.10.2004 Bespreking van het beleidskader 'doen wat je kunt'. Geen aandacht voor nuggers vanuit de raad. Vooral opmerkingen over (sociale) activering, meten uitstroom en duurzame uitstroom.</p>
<p>Raad 02.11.2004 Vaststelling van het beleidskader 'doen wat je kunt'. Geen aandacht voor nuggers. De SP is tegen het beleidskader vanwege geplande bezuinigen. De overige partijen stemmen voor. PVDA en VVD hebben vooral aandacht voor het creëren van werk. Er wordt een motie aangenomen om geld van meevallers in te zetten op het terrein van 'werk en inkomen'. Re-integratieverordening wordt tevens aangenomen (SP is tegen).</p>
<p>Raad 22.12.2004 Het Jaarplan Werk en Inkomen 2004 wordt vastgesteld door de Raad, Groenlinks dient een motie in voor een Armoede Effect Rapportage (AER), daarmee o.a. doelend op een 'actief beleid om sociale uitsluiting te voorkomen en de armoedeproblematiek zoveel mogelijk te verminderen'. Leefbaar Amersfoort, CDA, PVDA, BPA, VVD, ChristenUnie en D66 stemmen tegen (niet meetbaar, is al goed armoedebeleid, kost teveel geld en brengt te weinig in kaart e.d). SP was bereid voor te stemmen. Groenlinks vormt motie om in een initiatiefvoorstel, op advies van CDA.</p>
<p>Conclusies 2004</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen aandacht voor nuggers vanuit de raad. - Vooral aandacht voor armoedebeleid en bezorgdheid dat dit niet hoeft te lijden onder bezuinigingen (vanuit vrijwel alle partijen). Daarom wordt ook de motie aangenomen dat meevallers weer geïnvesteerd moeten worden in Werk en Inkomen: dit vanuit het gedachtegoed 'iedereen doet mee'. - WWB: vooral aandacht voor uitstroombevordering. Vooral de VVD hamert erop dat dit transparant en meetbaar wordt gemaakt. PVDA en VVD: creëren van werk, meer in overleg met werkgevers, maar vooral m.b.t. uitkeringsgerechtigden. - Groenlinks en SP benadrukken nog wel een actiever beleid om sociale uitsluiting te voorkomen. Dit haalt de stemmingen niet. - PVDA en Groenlinks vragen daarnaast al wel veel aandacht voor jongeren, waaronder scholing en werkloosheidsbestrijding.
2005
<p>Raad 30.05.2005 (14.00 uur) De VVD geeft aandacht aan WWB, en uitstroom. De VVD geeft ook aan aandacht te blijven vragen voor mensen die aan de kant staan. Nuggers worden niet expliciet genoemd. De PVDA vraagt wel weer expliciet aandacht voor jongeren en (allochtone) vrouwen: onder het mom van participatie in de samenleving en emancipatie. Groenlinks vraagt aandacht voor maatschappelijke participatie, maar benoemt nog niet de nuggers. Beamt wel aandacht voor vrouwen en jongeren. evens legt ze aandacht op wachtlijsten kinderopvang.</p>
<p>Raad 30.05.2005 (19.15 uur): Gaat vooral over armoedebeleid. Geen aandacht voor activeringskwesties.</p>

<p>Raad 25.10.2005 De VVD vraagt weer vooral aandacht voor uitstroom (meetbaar e.d.). Daarnaast is ze weer van mening dat meevallers geïnvesteerd moeten worden in werk en inkomen. De PVDA is het hiermee eens.</p>
<p>Conclusies 2005:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vooral vanuit VVD, PVDA en Groenlinks aandacht voor participatie. - Geen expliciete aandacht voor nuggers.
2006
<p>Raad 07.02.2006 Over jaarplan werk en inkomen. Voornamelijk kritiek op armoedebeleid en verdwijnen ID-banen. Geen opmerkingen over re-integratie.</p>
<p>16 maart 2006, installatie nieuwe raad !</p>
<p>De Ronde 28.03.2006 Bespreking van armoedebeleid. VVD merkt hierover op dat er ook meer aandacht moet worden besteed aan het werkdeel (re-integratie e.d.) naast het inkomensdeel.</p>
<p>Raad 11.05.2006 Raadsprioriteiten: versterken kaderstellende rol raad: doelstellingen niet smart genoeg geformuleerd. Wat betreft werk en inkomen: de SP dient een motie in, omdat ze vindt dat er alleen aandacht wordt besteed aan armoedebeleid en er niet genoeg aandacht is voor werk en re-integratie. Ze dient een motie in die wordt verworpen, omdat andere partijen (PVDA, CU, VVD, CDA, JA) de formulering te beperkt vinden: teveel de nadruk op uitstroom naar regulier werk.</p>
<p>Raad 27.06.2006 De SP maakt een opmerking over de cijfers WWB in het jaarverslag. Zij vindt het jammer dat het verhaal achter de cijfers van de WWB dit jaar niet expliciet in de raad is behandeld.</p>
<p>De Ronde 06.10.2006 Bespreking WWB. Er is vooral aandacht voor gesubsidieerde banen/ schuldhulpverlening/ armoedebeleid. Vanuit de SP: aandacht voor evaluatie re-integratiebeleid. Vanuit Jouw Amersfoort (JA) aandacht voor leer/ werkplicht jeugdwerkloosheid. Wethouder Kruyt geeft aan dat er veel aandacht is voor jeugdwerkloosheid (verplichting werk/ school) en tevens voor het activeren van 45+ ers! (nuggers worden niet expliciet genoemd, maar bekend is dat die onder deze subgroepen voorkomen).</p>
<p>De Ronde 17.10.2006 Bespreking beleidskader WMO. De CU maakt een opmerking dat er een spanningsveld kan ontstaan tussen vrijwilligerswerk/ mantelzorg enerzijds en het anderzijds 'iedereen de arbeidsmarkt opjagen'. Er wordt niet concreet gesproken over nuggers, maar bij deze groep kan die spanning zich uiteraard voordoen. Wethouder Van Daalen reageert dat dit zo is, dat er spanning is tussen WMO en WWB wat dit betreft, maar dat vanuit het Rijk het signaal 'zoveel mogelijk mensen aan de slag te krijgen' prioriteit krijgt. Hij zegt echter niks over nuggers, betreft dus voornamelijk bijstandsgerechtigden.</p>
<p>De Ronde 31.10.2006 Bespreking begroting; programma 10 werk en inkomen. Beperkte aandacht voor re-integratie. Vanuit CDA aandacht voor activering 45-plussers. Vanuit CU weer aandacht voor spanningsveld tussen WMO en WWB. Wethouder Kruyt geeft aan dat voor WMO en WWB een meer integrale aanpak is gewenst. Verder geeft hij aan m.b.t 45-plussers dat er naar individuele mogelijkheden wordt gekeken en dat er landelijke initiatieven op dit terrein zijn. Verder geeft hij aan dat de aanpak bestrijding jeugdwerkloosheid succesvol is. Verder geeft Kruyt aan dat de komende jaren ontschotting nodig is wat betreft aanpak verschillende soorten werklozen. Hij geeft aan dat niet alle werklozen in de bijstand zitten, maar bvb ook een UWV uitkering kunnen krijgen. Hij geeft ook aan dat de activering van mensen de komende jaren steeds meer naar de gemeente zal gaan. Hij geeft dus blijk van het belang van activering, en dat dit verder reikt dan alleen bijstandsgerechtigden: ook andere uitkeringsgerechtigden en het belang van lokale samenwerking hierin. Echter, nuggers worden niet genoemd.</p>
<p>De Ronde 07.11.2006 Bespreking gemeentebegroting 2007 – 2010. De SP vindt dat er meer moet worden gedaan voor de jongeren. CDA vindt dat er meer moet worden gedaan voor 55+ers. De VVD vindt dat er meer moet worden gedaan voor 45+ers, omdat nu alle aandacht naar</p>

jeugdwerkeloosheid gaat. Wethouder Kruyt acht de moties ouderen overbodig, omdat de klantmanagers volgens hem al goed, maatgericht werk afleveren. Ook voor ouderen.

Raad 14.11.2006

De VVD en CDA: aandacht voor 55+ers, motie wordt aangenomen.

Wethouder Kruyt benadrukt nog wel dat 55+ers al worden meegenomen in het beleid, maar dat het probleem vooral bij de vooroordelen van de werkgevers ligt en dat de gemeente daar niet zoveel aan kan veranderen.

De Ronde 28.11.2006

Wwb: re-integratie palet.

SP, Groenlinks, CDA, PVDA: aandacht voor de jongeren.

BPA, CDA, VVD: aandacht voor 45-plussers.

Conclusies 2006:

- Geen concrete aandacht voor nuggers. De doelgroep wordt niet in brede zin genoemd.
- Wel aandacht voor activering subdoelgroepen: ouderen en jongeren.
Ouderen, vanuit: BPA, CDA, VVD.
Jongeren vanuit: SP, Groenlinks, CDA, PVDA, JA (Jouw Amersfoort).
- SP en VVD geven te kennen dat de nadruk in het armoedebelief te veel ligt op het inkomensgedeelte. Ze hebben behoefte aan meer aandacht voor het werkgedeelte en activering, en daarbij concretere cijfers en onderbouwing. Verbreding doelgroepen, in de vorm van nuggers, wordt niet van gesproken.

2007

De Ronde 27.03.2007

De nadruk ligt voornamelijk het op bereik van het minimabeleid en armoedebestrijding.

De PVDA vraagt aandacht voor de groep inburgeraars. Zij wil de toezegging dat inburgeringskosten worden betaald uit de bijzondere bijstand.

Wethouder Kruyt antwoordt hierop dat de gemeente in ieder geval de inburgering van cliënten van de sociale zekerheid betaalt, en dat conform de WWB re-integratiecursussen gevolgd kunnen/ moeten worden (de gemeente betaalt de kosten wanneer mensen niets hebben). Hierbij komt ook de groep mensen aan bod die niet bekend zijn bij de sociale dienst, zoals getrouwde vrouwen. De wethouder geeft aan dat hier nog geen zicht op is, maar dat het college er wel naar streeft om iedereen te laten inburgeren en werken (= is eerste echte referentie aan nuggers).

Raad 27.03.2007

Over de verordening Wet Inburgering.

De PVDA pleit voor een doelgroepenverbreding. Trajecten gericht op werk moeten voor iedereen binnen bereik zijn. Ook voor moeders met kinderen. De SP is het hier mee eens. De PVDA dient een motie in die vervolgens weer wordt ingetrokken. Wethouder Eerdman geeft aan dat trajecten voor iedereen bereikbaar zijn, en dat vrouwen met een kleine bijbaan (minder dan 16 uur) niet gefrustreerd worden.

Raad 24.04.2007

Over de pardonregeling.

Groenlinks vraagt aandacht voor pardonners die nog niet uitkeringsgerechtigd zijn. Zij wil dat deze groep ook op een fatsoenlijk manier kan participeren in taalcursussen, re-integratietrajecten e.d. VVD, CDA, JA zijn het hier mee eens, maar wijzen erop dat het college hiermee bezig is, en dat er al wel uitvoering wordt gegeven aan zorgplicht.

De Ronde 15.05.2007

Bespreking programma 10 Werk en Inkomen

De VVD geeft aan dat zij vindt dat 'iedereen mee moet doen'. Wethouder Kruyt geeft hierop aan dat er een bijeenkomst is geweest ihkv 'ouderen aan het werk'. Hij geeft aan dat hierop ingezet wordt.

De Ronde 30.10.2007

Bespreking begroting, programma 10 werk en inkomen.

De PVDA wil dat flink op het ondersteunen van 45+ ers wordt ingezet (bijvoorbeeld door ondernemerschap te stimuleren). Groenlinks en CDA vragen ook aandacht voor 45+ers. Wethouder Kruyt geeft aan dat er inmiddels meer 45+ers worden geactiveerd en dat werkgevers ook meer overtuigd raken van het nut van oudere werknemers. De CU vraag of bekend is hoeveel nuggers er in Amersfoort zijn. De wethouder reageert dat de gemeente geen zicht heeft op het aantal nuggers. Maar dat hierop wordt ingezet, omdat vanuit het Rijk een sterke druk bestaat om deze mensen aan het werk te krijgen vanwege macro economische belangen.

De Ronde 06.11.2007

<p>Behandeling gemeentebegroting 2008 – 2011.</p> <p>De PVDA vraagt aandacht voor een bredere doelgroep allochtonen en etnische minderheden. Wethouder Eerdmans geeft aan dat het college dit streven deelt en hiermee bezig is. De VVD is blij dat de motie 45+ers is opgenomen in de begroting.</p> <p>Wethouder Kruyt geeft aan dat er tevens aandacht is voor scholing van jongeren ivm demografische ontwikkelingen.</p>
<p>Conclusies 2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Veel aandacht vanuit Raad voor een verbreding van doelgroepen op het terrein van werk en inkomen/ inburgering/ WMO: <ul style="list-style-type: none"> o Verbreding doelgroep inburgeraars/ allochtonen (bvb ook getrouwde vrouwen): vooral vanuit PVDA, SP, Groenlinks (VVD, CDA, JA zijn het hier mee eens wat betreft pardonners, maar geen pro-actieve aandacht in discussies voor deze groep). o 45+ers. Vooral vanuit VVD, PVDA, Groenlinks, CDA <p>Onder deze doelgroepen vallen dus ook niet-uitkeringsgerechtigden, hierop wordt bedoeld met de term ‘verbreding’.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanuit CU wordt concreet geïnformeerd naar de omvang van de nuggers. Dit nav vermelding van deze groep in de gemeentebegroting. Wethouder Kruyt geeft hierover aan dat de omvang niet in zicht is, maar dat vooral vanuit het Rijk een sterke druk is om deze doelgroep aan het werk te krijgen. (omdat dit goed is voor de economie ivm lange termijn demografische veranderingen). - Wethouder Kruyt geeft aan dat door demografische veranderingen óók veel aandacht wordt geschonken aan de scholing van jongeren. - Dus 2007: niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars/ allochtonen en 45+ers vooral aandacht vanuit raad. Niet- uitkeringsgerechtigde jongeren en in het algemeen: wordt expliciet genoemd door wethouder ivm toenemende druk vanuit Rijk en demografische veranderingen.
2008
<p>De Ronde 26.02.2008</p> <p>Over wijkactieplan Kruiskamp Vernieuwt.</p> <p>PVDA vraagt aandacht voor microkrediet verschaffing vrouwen. Wethouder Kruyt geeft aan dat dit in het jaarplan geconcretiseerd zal worden en verwijst naar de aanpak van nuggers, grotendeels bestaande uit vrouwen.</p>
<p>De Ronde 13.05.2008</p> <p>Niet specifiek over re-integratie en al helemaal niet over nuggers. Met name meetbaarheid/ transparantie jaarverslag staat ter discussie.</p>
<p>De Ronde 13.05.2008</p> <p>Bespreking programma Werk en Inkomen in jaarverslag 2007.</p> <p>De VVD vraagt aandacht voor en is tevreden met het beleid om ouderen aan de slag te helpen. Volgens wethouder Kruyt dringt de noodzaak van ouderen steeds meer door tot de arbeidsmarkt. Wethouder Kruyt geeft daarnaast aan dat de gemeente zich de komende jaren intensief gaat bezighouden met het matchen van vraag en aanbod, en daarbij de samenwerking met CWI/UWV intensiveert. Nuggers worden niet expliciet genoemd.</p>
<p>De Ronde 10.06.2008</p> <p>Kadernota: programma werk en inkomen</p> <p>De VVD vraagt naar de stand van zaken omtrent de ‘visie op het arbeidsmarktbeleid’. Wethouder Kruyt geeft aan dat deze af is en binnenkort naar de raad wordt verzonden.</p>
<p>De Ronde 09.09.2008</p> <p>Overleg over ‘visie op het arbeidsmarktbeleid’</p> <p>Geen specifieke aandacht voor nuggers.</p>
<p>Raad 21.10.2008</p> <p>o.a. bespreking inburgering.</p> <p>CU wijst erop dat immigranten nodig zijn in tijden van arbeidskrapte en vergrijzing. Legt nadruk op zo snel mogelijk laten participeren van deze groep.</p>
<p>De Ronde 28.10.2008</p> <p>Onderzoek naar programma werk en inkomen. Discussie rapport. Gaat niet specifiek over nuggers, vooral vormgeving beleid centraal.</p>
<p>De Ronde 04.11.2008</p> <p>Bespreking programmabegroting 2009 – 2012. Geen nuggers.</p>

De Ronde 09.12.2008

Wijkactieplan Kruiskamp.

De VVD maakt een opmerking over prestaties AV-teams (wel efficiënt, meetbaar?)

Wethouder Kruyt reageert dat er tussentijdse rapportages komen voor de AV-teams, daarnaast wordt benadrukt dat vanuit de AV-teams sterk wordt ingezet op activering, ook nuggers.

Conclusies 2008

- Aandacht voor activering vrouwen (o.a. verschaffing microkrediet). Voornamelijk vanuit PVDA.
- Wethouder geeft aan dat hierop wordt ingezet met o.a. de AV-teams die zich tevens op nuggers richten, waaronder veel vrouwen.
- VVD is tevreden over het ouderenbeleid en hecht belang aan het doorontwikkelen van een visie op de arbeidsmarktbeleid.
- De wethouder deelt deze belangen. In 2009 wordt de visie op het arbeidsmarktbeleid verder uitgewerkt en wethouder Kruyt geeft aan dat ouderen belangrijk zijn voor het functioneren van de arbeidsmarkt. Nog breder: gemeente gaat zich meer richten op matches vraag en aanbod en intensivering samenwerking daartoe.
- Vanuit CU ook aandacht voor arbeidsmarkt, verwijst in dit kader naar noodzakelijkheid van immigranten.
- Raad dus vooral aandacht voor doelgroepen. Gemeente gaat verder met formuleren beleid voor overkoepelende groep nuggers.

2009

- Geen besprekingen in de raad

Algemene conclusie:

- **Tevens geen moties opgesteld en/ of aangenomen en/ of verworpen door raad betreffende nuggers**

(bron: www.amersfoort.nl, 2009j).

3) Overzicht geraadpleegde documenten Amersfoort

Geraadpleegde documenten/ beleidsstukken Amersfoort

Gemeentebreed:

- **Collegeprogramma Amersfoort 2006 – 2010 (07.04.2006)**
- **Jaarverslag 2007. Amersfoort, stad met een hart (2008)**
- **Begroting 2008 – 2011. Amersfoort, stad met een hart (2008)**
- **Kadernota 2009 – 2012. Werk in uitvoering (2009)**
- **Begroting 2009 – 2012. Amersfoort, stad met een hart (2009)**

Beleidskaders Werk en Inkomen

Bijlagen bij bespreking beleidskader ‘doen wat je kunt’ in de raadscommissie SOC 5 oktober 2004

- **Inspraaknotitie beleidskader Werk & Inkomen en reïntegratieverordening, verordening toeslagen en verlagingen, maatregelenverordening en het fraudebeleidskader**
- **Verslag inspraakbijeenkomst WWB 13 september 2004**
- **Verslag inspraakbijeenkomst WWB 11 augustus 2004**
- **Verslag inspraakbijeenkomst WWB 29 juni 2004**
- **Schriftelijk advies GPPA 7 augustus 2004**
- **Schriftelijk advies GPPA 10 september 2004**
- **Inspraakreactie Raad van Kerken Amersfoort**
- **Inspraakreactie Allochtonen adviesraad Amersfoort**

- Beantwoording SP vragen naar uitvoering van Wet Werk en Bijstand
- Opmerkingen BPA tbv kaders Werk en Inkomen
- **Beleidskader Werk en Inkomen 2005 – 2009. “Doen wat je kunt” (concept, 2004)**
- **Het reïntegratiepalet van de gemeente Amersfoort (2006)**
- **Beleidsverslag Werk en Inkomen 2004 gemeente Amersfoort (2005)**
- **Jaarplan Werk en Inkomen 2005 gemeente Amersfoort (2004)**
- **Beleidsverslag Werk en Inkomen 2005 gemeente Amersfoort (2006)**
- **Jaarplan Werk en Inkomen 2006 gemeente Amersfoort (2005)**
- **Raadsinformatiebrief nummer 144: Onderwerpen Werk en Inkomen (reg. Nr. 2278593) (2006)**
- Raadsinformatiebrief nummer 40: Aanpassing premiebeleid WWB-cliënten (reg. Nr. 2343736) (2007)

Specifiek beleid m.b.t. nuggers (vanaf 2005)

- **B&W-nota: Beleidsregels niet-uitkeringsgerechtigden en personen met een uitkering op grond van de algemene nabestaandenwet (NUG’GERS). (reg. Nr. 1716479/ 1700227) (2005)**
- **B&W-nota: Iedereen is nodig: intensivering aanpak niet-uitkeringsgerechtigden (reg.nr. 2516260/ 2567501) (2007)**
- **Raadsinformatiebrief ‘Iedereen is nodig’ (reg.nr 2663568/ 2674552) (2008)**

Flankerend beleid (waar nuggers subonderdeel van zijn): Regionaal Arbeidsmarktbeleid (vanaf 2008 specifiek beleid)

- **Raadspeiling ‘Visie op arbeidsmarktbeleid’ (reg. Nr. 2730988/ 2754703) (2008)**

Flankerend beleid (waar nuggers subonderdeel van zijn): Minimabeleid en Wijkaanpak (vanaf 2007 specifiek beleid)

- **Initiatiefvoorstel: Taskforce armoede Amersfoort (reg. Nr. 2404896) (aangenomen 26 juni 2007)**
- **B&W voorstel: Wijkactieplan voor Kruiskamp (reg. Nr. 2529091) (september 2007)**
- **Nota Amersfoort vernieuwt: Kruiskamp Krachtwijk Wijkactieplan (september 2007)**
- **Raadsinformatiebrief nr 115: Rapportage onderzoeken minimabeleid (reg.nr. 2539991) (2007)**
- **Raadsinformatiebrief nr 3: Projectvoorstel AV-teams (aanspreken en vooruithelpen) (reg.nr. 2619287) (2008)**
- **Raadsinformatiebrief: Reactie rapport Taskforce armoede Amersfoort (reg.nr. 2898804/ 2879300) (2008)**
- **Raadsinformatiebrief nr 26: Raadsinformatiebrief jaarverslag 2008 en jaarplan 2009 Amersfoort Vernieuwt (reg.nr. 3021887) (2009)**

Flankerend beleid (waar nuggers subonderdeel van zijn): WMO (vanaf 2008 specifiek beleid)

- **Nota Amersfoort ondersteunt. Beleidskader wet maatschappelijke ondersteuning 2008 – 2011 (2008)**
- **Actieplan behorende bij WMO beleidskader ‘Amersfoort ondersteunt’ (juli 2008)**

Specifiek doelgroepenbeleid (waaronder subdoelgroepen nuggers): Inburgeraars/ allochtone vrouwen (vanaf 2005 en eerder al gericht en specifiek beleid)

- ‘Bouwen aan binding’. Nota integratiebeleid 2006 – 2009 (januari 2006)
- Nota: Bouwen aan binding. Stand van zaken rondom de uitvoering van het Amersfoorts integratiebeleid. (maart 2008)
- Raadsinformatiebrief: Meedoen in Amersfoort; participeren door inburgeren (reg.nr. 2929004) (december 2008)

Specifiek doelgroepenbeleid (waaronder subdoelgroepen nuggers): 45+/ 55+ beleid (vanaf 2005 en eerder al gericht en specifiek beleid)

- Boekenoogen, M. (2005), *Vrijwilligerswerk, stadspeiling 2005*. Amersfoort: Onderzoek en Statistiek gemeente Amersfoort
- Nota: Vitaal seniorenbeleid heeft de toekomst. Vervolgaanpak seniorenbeleid 2006 – 2007 (reg.nr. 1987615) (2006)
- Raadsinformatiebrief nr. 54: Aanpak werkloosheid 45+ers. (reg nr 2731353) (2008)
- Raadsinformatiebrief nr 135: Overzicht beleid gericht op senioren (reg nr 2836344) (2008)

Specifiek doelgroepenbeleid (waaronder subdoelgroepen nuggers): Jongeren beleid (vanaf 2005 en eerder al gericht en specifiek beleid)

- Raadsinformatiebrief nr 26: Stand van zaken operatie Amersfoort Jong (reg nr. 2645454) (2008)

Divers:

- Rekenkamer commissie Amersfoort (2006), *Rekenkamerbrief uitgaven minimabeleid (nr.2108144)*. Amersfoort: auteur

Pers:

- Divosa: Actieve en gerichte aanpak nuggers Amersfoort (2008)
- Amersfoort: Minister vogelaar ziet eerste resultaten in Kruiskamp (10 november 2008)
- Coen Geerder, Nicis Institute: Het is onacceptabel dat zo veel 45-plussers thuis zitten (interview met wethouder Amersfoort, over o.a. nuggers)
- Amersfoort: ‘Duizend-en-een-kracht’ activeert allochtone vrouwen (4 februari 2009)
- Amersfoort: Grote schat aan vrijwilligers onder senioren (17 november 2008)
- Amersfoort: Begeleiding bij wonen, leren en werken (jongeren) (9 maart 2009)
- Amersfoort: Amersfoort heeft de beste sociale dienst van Nederland (18 november 2008)

1) Overzicht doelstellingen m.b.t (subgroepen) nuggers in begrotingen Gorinchem/ notities RSD AOV periode 2006 - 2012

Gorinchem

Begroting 2006 - 2009

- 1) Het voorkomen van jeugdwerkloosheid, onder meer door het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt

Subdoel:

Stimuleren van educatieve activiteiten voor volwassenen in achterstandssituatie, w.o. Nederlandse analfabeten, nieuwkomers, oudkomers, en anderstaligen.

(bron: Gemeente Gorinchem, 2005)

Begroting 2007 - 2010

- 1) Het voorkomen van jeugdwerkloosheid, onder meer door het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt
- 2) Het stimuleren en faciliteren van vrijwilligerswerk
- 3) Het toeleiden van werklozen richting de arbeidsmarkt

(bron: Gemeente Gorinchem, 2006b)

Begroting 2008 - 2011

- 1) Het voorkomen van jeugdwerkloosheid, onder meer door het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt
- 2) Het stimuleren van vrijwilligers
- 3) Verhogen van de arbeidsparticipatie RSD en WSW

(bron: Gemeente Gorinchem, 2007b)

Begroting 2009 - 2012

- 1) Het voorkomen van jeugdwerkloosheid, onder meer door het verbeteren van de aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt
- 2) Via het minimabeleid het integraal bestrijden van armoede en sociale uitsluiting

(bron: Gemeente Gorinchem, 2008b)

RSD AOV

Begroting 2006

Document is beschrijvend van aard. Er zijn geen concrete doelstellingen in opgenomen

(bron: RSD AOV, 2005b)

Begroting 2008

Document is beschrijvend van aard. Er zijn geen concrete doelstellingen in opgenomen

(bron: RSD AOV, 2007b)

Nota: 'De grenzen bereikt? Een aanzet tot een integraal armoedebeleid' (oktober 2006)	
1) Het doel is het integraal bestrijven van armoede en het bestrijden van sociale uitsluiting	
<i>Subdoel:</i>	Verhogen van maatschappelijke participatie in de vorm van betaald werk of als arbeidsinschakeling niet mogelijk is, d.m.v. het verrichten van maatschappelijk zinvolle onbeloonde activiteiten
<i>Subdoel:</i>	Verbeteren van de positie van de meest kwetsbaren door het bieden van een geïntegreerd aanbod (maatwerk)
2) De RSD AOV is een schakel in voornoemde keten en is verantwoordelijk voor het voorkomen en bestrijden van armoede en sociale uitsluiting door middel van:	
<i>Subdoel:</i>	Reïntegratie en sociale activering, waaronder vrijwilligerswerk, voor een beperkte groep burgers (de uitkeringsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) van de RSD AOV) binnen het wettelijke kader. (let op: zie 4: nuggers komen verder niet meer terug. Dit doel is niet verder uitgewerkt).
3) Algemeen: Burgers zijn primair zelf verantwoordelijk voor het verwerven van werk en inkomen. De RSD AOV ondersteunt en faciliteert burgers hierbij en verwacht van burgers inzet naar vermogen	
<i>Subdoel:</i>	De RSD benadert de burgers actief
4) Het vinden van werk door middel van reïntegratietrajecten en trajecten sociale activering	
<i>Subdoel:</i>	Deze doelen worden in de nota expliciet genoemd in relatie tot uitkeringsgerechtigden
(bron: RSD AOV, 2006)	

2) Overzicht raadsverslagen m.b.t werk en inkomen/ arbeidsmarkt

2003	
Raad 28.08.2003:	Pvda: aandacht voor minimabeleid en uitkering eenmalige extra uitkering. Wethouder Netze geeft aan dat deze uitkering ook geldt voor nuggers.
Raad 06.11.2003:	Vanuit PVDA, CU/SGP, CDA, SP en Groenlinks aandacht voor minimabeleid. Ze maken zich zorgen dat minima door de invoering van de Wwb erop achteruit zullen gaan. Tevens uiten ze zorgen over de transparantie van de RSD.
Raad 18.12.2003	Vooraf de CDA maakt zich zorgen over de invloed die de raad kan uitoefenen bij de RSD.
Conclusies 2003:	<ul style="list-style-type: none"> - Vanuit de gemeenteraad geen aandacht voor re-integratie en nuggers. - De raad uit vooral zorgen over het minimabeleid, en dan met name de inkomenspositie van minima. - Daarnaast uit de raad zorgen over de transparantie van de RSD
2004	
Raad 20.10.2004	

Bespreking van de re-integratieverordening Wwb. Geen opmerkingen vanuit de raad.
Conclusies 2004:
- Geen noemenswaardige aandacht vanuit de raad voor re-integratie en/ of nuggers.
2005
Raad 30.06.2005
- Vanuit de CU/SGP wordt aandacht gevraagd voor het jongerenbeleid. Zij benadrukt daarbij dat hierbij “ook de kansen op de arbeidsmarkt en het voorkomen van criminaliteit worden meegenomen”.
- Jongeren zijn dikwijls niet-uitkeringsgerechtigd, in die zin vraagt CU/SGP dus aandacht voor re-integratie bredere doelgroep dan alleen uitkeringsgerechtigd.
Conclusies 2005:
- Geen noemenswaardige aandacht vanuit de raad voor re-integratie en/ of nuggers.
- Alleen de CU/ SGP maakt éénmaal een opmerking over aandacht voor kansen op de arbeidsmarkt van jongeren.
2006
Raad 06.07.2006
- PVDA en CU/SGP maken zich zorgen over kaderstellende rol raad bij RSD
- De SP maakt een opmerking over re-integratie ouderen bij de RSD.
- Wethouder Netze legt de zaken uit.
Raad 09.11.2006
- Pvda vraagt de aandacht voor het minimabeleid, met name wat betreft de inkomenspositie, maar ook voor sociale activering
- CDA, SP en CU/SGP vragen tevens meer aandacht voor de inkomenspositie van minima
- De VVD vraagt informatie over het CWI, arbeidsmarktbeleid en de aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt
- Wethouder Netze wijst op initiatieven op het terrein van onderwijs, arbeidsmarkt en het raakvlak daartussen. Hij noemt de voorbeelden van KIS-AV en het Da Vinci College dat aan een ondernemersloket werkt.
Raad 14.11.2006:
- CDA en PVDA vragen aandacht voor inburgering en of hierbij ook aandacht wordt besteed aan de emancipatie van allochtone vrouwen. Is een link naar de nuggers
Raad 30.11.2006:
- Bespreking van kadernota inburgering
- PVDA: betwijfelt transparantie besluitvorming over inburgering RSD. Geeft aan werken erg belangrijk te vinden voor inburgeraars (reikt verder dan alleen uitkeringsgerechtigden)
- SP geeft aan aantal trajecten (180) minimaal te vinden. Vraagt zich af of er genoeg aandacht is voor vrouwen met schoolgaande kinderen en een lagere opleiding (is een typische nuggers doelgroep).
- Voor de VVD is ook niet duidelijk waarop het aantal trajecten is gebaseerd.
- CU/SGP is tevreden over de aandacht voor vrouwen.
Conclusies 2006:
- Geen concrete aandacht vanuit de raad voor nuggers.
- Weer veel aandacht voor inkomenspositie minima (CDA, SP, CU/SGP, PVDA)
- Dit jaar ook meer aandacht voor activering. De PVDA vraagt om aandacht voor sociale activering minima. De SP vraagt om aandacht voor o.a. de re-integratie van ouderen. De VVD vraagt aandacht voor de aansluiting tussen onderwijs- arbeidsmarkt. CDA, PVDA en SP vragen ten slotte ook nadrukkelijk aandacht voor begeleiding naar werk van inburgeraars, en met name ook van vrouwen met een lage opleiding en naar school gaande kinderen.
- Hoewel de nuggers niet concreet worden genoemd, is er dit jaar wel aandacht voor 2 specifieke subgroepen, waaronder een groot deel nuggers vallen. Namelijk: Inburgeraars en dan met name allochtone vrouwen (met een lage opleiding en naar school gaande kinderen)
2007
Raad 29.03.2007:
- VVD maakt zich zorgen over de verantwoording over re-integratietrajecten

Raad 28.06.2007:
- Discussie over re-integratietrajecten, maar alleen toegespitst op langdurige uitkeringsgerechtigden
Raad 08.11.2007:
- Behandeling van de begroting 2008. PVDA dient een motie aan t.a.v. minimabeleid (inkomenspositie). - De VVD maakt zich zorgen over de aansluiting tussen de arbeidsmarkt en scholing
Raad 29.11.2007:
- Discussie over vrijwilligerswerk en sociale activering bijstandsgerechtigden. Geen opmerkingen over nuggers.
Raad 12.12.2007:
- Pvda richt zich weer op het minimabeleid en de inkomenspositie van minima
Conclusies 2007:
- Geen aandacht vanuit de raad voor nuggers - Wel aandacht voor re-integratietrajecten, voornamelijk vanuit de VVD, maar alleen toegespitst op uitkeringsgerechtigden - Verder weer vooral aandacht voor het minimabeleid en de inkomenspositie van minima. Vooral vanuit de PVDA. Deze dient ook een motie in.
2008
Raad 08.07.2008:
- PVDA stelt vragen over de voortgang van het minimabeleid
Raad 04.11.2008:
- PVDA aandacht voor inkomenspositie minima (waaronder nuggers). Stelt vraag over extra uitkering.
Conclusies 2008
- Geen aandacht voor re-integratie en/ of nuggers vanuit de raad. - PVDA legt vooral de aandacht op de inkomenspositie van de minima.
2009
- Geen besprekingen in de raad
Algemene conclusie:
- Tevens geen moties opgesteld en/ of aangenomen en/ of verworpen door de raad betreffende nuggers

(bron: www.gorinchem.nl, 2009I)

3) Overzicht geraadpleegde documenten RSD AOV/ Gorinchem

Geraadpleegde documenten/ beleidsstukken Amersfoort
<u>Gemeentebreed:</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Burgerjaarverslag 2005. Gorinchem in 2006 (augustus 2006) • Beleidsprogramma 2006 – 2010 Gorinchem. Samen werken aan Gorinchem (04.04.2006) • Programmabegroting 2006-2009 Gorinchem (07.10.2005) • Programmaverslag 2006 Gorinchem (08.05.2007) • Burgerjaarverslag 2006. Gorinchem een veilige stad (2007) • Programmabegroting 2007-2010 Gorinchem (06.10.2006) • Programmaverslag 2007 Gorinchem (22.04.2008)

- **Burgerjaarverslag 2007 Gorinchem. Regionale samenwerking: de eeuwige spagaat tussen rechten en plichten (2008)**
- **Programmabegroting 2008-2011 Gorinchem (12.10.2007)**
- **Eerste tussenrapportage 2008 Gorinchem (juni 2008)**
- **Tweede tussenrapportage 2008 Gorinchem (oktober 2008)**
- **Perspectiefnota 2009 – 2012 Gorinchem (03.06.2008)**
- **Programmabegroting 2009-2012 Gorinchem (17.10.2008)**

Afdeling sociale zaken: de RSD AOV algemeen:

- **Begroting 2006 RSD AOV (mei 2005)**
- **Jaarrekening en beleidsverslag 2006 RSD AOV (februari 2007)**
- **Begrotingswijziging 2007 RSD AOV (oktober 2007)**
- **Gemeenschappelijke regeling RSD AOV (per 01.01.2008)**
- **Begroting 2008 RSD AOV (juni 2007)**
- **Beleidsvergelijking RSD AOV – Graafstoom (2004)**

Beleidsplannen/ Kaders sociale dienst en Gorinchem: WWB en minimabeleid

- **Rapportage taken Platform Arbeidsmarktbeleid Gorinchem (14.02.2001)**
- **Notitie beleidsplan ABW, IOAW en IOAZ 2003 RSD (20.11.2002)**
- **Beleidsverslag 2004 RSD AOV (maart 2005)**
- **Raadsvoorstel: extra steun voor de sociale minima. Cliëntenraad RSD AOV (06.12.2005)**
- **Nota ‘De grenzen bereikt? Een aanzet tot een integraal armoedebeleid’, RSD AOV (oktober 2006)**
 - Advies over de notitie ‘De grenzen bereikt’, Cliëntenraad RSD AOV (02.11.2006)
 - Reactie conceptnotitie ‘De grenzen bereikt’, College van B&W Leerdam (13.11.2006)
- **Raadsvoorstel gemeentelijk minimabeleid, gemeente Gorinchem (21.03.2007)**
- **Raadsvoorstel gemeentelijk minimabeleid, gemeente Gorinchem (19.11.2007)**
- **Presentatie gemeentelijk minimabeleid, gemeente Gorinchem (04.12.2007)**
- **Voortgang realisatie gemeentelijk minimabeleid, gemeente Gorinchem (14.11.2008)**

Flankerend beleid: WMO en Welzijnswerk

- **Kadernotitie Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Regio Zuid-Holland Zuid/ bestuur Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (30.05.2005)**
- **Raadsvoorstel Gorinchem: Regionale Kadernota WMO (17.08.2005)**
- **Adviesrapportage Welzijn gemeente Gorinchem, Bureau Obelon organisatie adviseurs (17.01.2006)**
- **Regionaal beleidsplan WMO 2007 gemeente Gorinchem, regionale ambtelijke werkgroep Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (september 2006)**
 - Raadsvoorstel Gorinchem Beleidsplan WMO en verordening WMO (20.09.2006)
 - Voorlopig advies WMO beleidsplan, Gehandicapten Platform Gorinchem (31.07.2006)
 - Verordening Maatschappelijke Ondersteuning, Gemeente Gorinchem (september 2006)
 - Toelichting op de verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning, Gemeente Gorinchem (augustus 2006)
- **Raadsvoorstel kadernota Welzijnswerk, gemeente Gorinchem (18.10.2006)**
- **Raadsinformatiebrief: Stand van zaken rondom de implementatie van de kadernota**

welzijnswerk, gemeente Gorinchem (15.05.2007)

- Raadsvoorstel: Nadere kaders t.b.v. de uitvoering van de WMO, gemeente Gorinchem 28.04.2008)
- Raadsvoorstel: Aanpassing verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Gorinchem 2007 (11.04.2008)
- Toelichting op de verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning, gemeente Gorinchem (april 2008)

Flankerend beleid: Jeugdbeleid

- Raadsinformatie: Evaluatie integraal jeugdbeleid, gemeente Gorinchem (22.06.2005)
- Raadspresentatie Gorinchem: De relatie onderwijs-arbeidsmarkt in de regio Alblasserwaard – Vijfheerenlanden. Vab KIS-AV naar BOA, Frank Leget kwartiermaker BOA en interim coördinator KIS-AV (13.03.2007)

Flankerend beleid: Inburgering

- Kadernota: beleid en organisatie, inburgering en educatie Alblasserwaard-Oost/ Vijfheerenlanden, Gorinchem (september 2006)
- Raadsvoorstel: Kadernota beleid en organisatie, inburgering en educatie, gemeente Gorinchem (22.11.2006)

Flankerend beleid: Vrijwilligersbeleid

- Raadsvoorstel: Vaststelling kaders vrijwilligersbeleid 2008 – 2011, gemeente Gorinchem (08.11.2007)
- Uitvoeringsnota vrijwilligersbeleid 2008, gemeente Gorinchem (december 2008)

Pers:

- VNG: Samen aan de slag. Nulmeting Bestuurlijk Akkoord Participatie. Ambitie (2) activeren van niet-uitkeringsgerechtigden. Voorbeeld RSD AOV: ‘Activering van nuggers: een kwestie van doen (www.vng.nl, 2009a, 10)
- Regionaal Platform Arbeidsmarkt/ AD-Rivierenland: Nieuws, NUG-gers project Gorinchem (28 oktober 2008) (www.rpa-nhn.nl, 2009)
- Ministerie van SZW: Toespraak staatssecretaris Aboutaleb van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op de Voedselbankenconferentie op 3 december 2008 in Utrecht (www.minszw.nl, 2009).

Folders RSD AOV:

- Informatiemap RSD AOV: Wet Kinderopvang (januari 2006)
- Informatiemap RSD AOV: “Werk” als reïntegratie instrument (januari 2008)
- RSD AOV: Werk staat voorop. Hulp bij het vinden en krijgen van werk (2008)

Bijlage X

Scores op de krapte-indicator van UWV WERKbedrijf naar RPA-regio (bron: RWI, 2009, 70)

okt-07			okt-08			jan-09		
	krapte indicator	typering		krapte indicator	typering		krapte indicator	typering
Noord-Groningen	0,37	ruim	Fryslan	0,33	ruim	Noord-Groningen	0,12	zeer ruim
Nijmegen en omstreken	0,39	ruim	Nijmegen en omstreken	0,33	ruim	Fryslan	0,12	zeer ruim
Oost-Groningen	0,46	gemiddeld	Noord-Groningen	0,34	ruim	Zuid en Midden Drenthe	0,13	zeer ruim
IJssel & Rijn Zuid en Midden Drenthe	0,46	gemiddeld	Zuid en Midden Drenthe	0,34	ruim	Oost-Groningen	0,16	zeer ruim
	0,47	gemiddeld	Parkstad Limburg	0,37	ruim	Noord-Limburg	0,19	zeer ruim
Fryslan	0,52	gemiddeld				Parkstad Limburg	0,19	zeer ruim
Parkstad Limburg	0,52	gemiddeld	Oost-Groningen	0,41	gemiddeld			
			Gooi- & Vechtstreek	0,41	gemiddeld	Stedendriehoek Nijmegen en omstreken	0,21	zeer ruim
Twente	0,53	gemiddeld	Zuidelijk Noord-Holland	0,42	gemiddeld		0,21	zeer ruim
Stedendriehoek	0,62	krap	IJssel & Rijn	0,5	gemiddeld	Twente	0,23	zeer ruim
						Gooi- & Vechtstreek	0,23	zeer ruim
IJssel-Vecht	0,64	krap	Twente	0,52	gemiddeld		0,23	zeer ruim
Flevoland	0,66	krap	Stedendriehoek	0,52	gemiddeld	IJssel-Vecht	0,26	ruim
Midden-Brabant	0,68	krap						
Roermond	0,69	krap	Midden-Brabant	0,52	gemiddeld	Flevoland	0,27	ruim
			IJssel-Vecht	0,53	gemiddeld	IJssel & Rijn	0,28	ruim
						Midden-Brabant	0,29	ruim
Noord-Limburg	0,71	zeer krap	Utrecht Midden	0,58	krap	Achterhoek	0,32	ruim
Achterhoek	0,72	zeer krap	Nederland	0,6	krap	Eemland	0,33	ruim
Eemland	0,73	zeer krap	Rijnmond	0,61	krap			
Noord-Holland						Nederland	0,34	ruim
Noord	0,75	zeer krap	Flevoland	0,62	krap	West-Brabant	0,36	ruim
Rijnmond	0,75	zeer krap	West-Brabant	0,62	krap	Centraal-Groningen	0,37	ruim
			Centraal-Groningen	0,66	krap	Zuidelijk Noord-Holland	0,37	ruim
Haaglanden	0,76	zeer krap	Noord-Holland	0,68	krap			
Nederland	0,77	krap	Noord			Utrecht Midden	0,39	ruim
Centraal-Groningen	0,8	zeer krap	Haaglanden	0,68	krap	Noord-Holland	0,39	ruim
						Noord	0,39	ruim
Utrecht Midden	0,82	zeer krap	Achterhoek	0,7	zeer krap			
Zuidelijk Noord-Holland	0,86	zeer krap	Rivierenland	0,78	zeer krap	Haaglanden	0,39	ruim
						Maastricht		
West-Brabant	0,86	zeer krap	Noord-Limburg	0,8	zeer krap	Mergelland	0,41	gemiddeld
Gooi- & Vechtstreek	0,88	zeer krap						
Rijn-Gouwe	0,88	zeer krap	Rijn-Gouwe	0,82	zeer krap	Roermond	0,42	gemiddeld
Zuidoost-Brabant	0,97	zeer krap	Eemland	0,85	zeer krap	Rijnmond	0,43	gemiddeld
Westelijke Mijnstreek	0,98	zeer krap	Noordoost-Brabant	0,86	zeer krap			
Noordoost-Brabant	1,03	zeer krap				Rijn-Gouwe	0,45	gemiddeld
			Roermond	0,88	zeer krap			
Zeeland	1,09	zeer krap	Zuidoost-Brabant	0,97	zeer krap	De Vallei	0,47	gemiddeld
Noordwest-Veluwe	1,21	zeer krap	Maastricht			Noordoost-Brabant	0,49	gemiddeld
			Mergelland	0,97	zeer krap	Zuidoost-Brabant	0,51	gemiddeld
De Vallei Maastricht	1,25	zeer krap						
Mergelland	1,26	zeer krap	De Vallei Westelijke Mijnstreek	1,05	zeer krap	Zeeland	0,54	gemiddeld
						Westelijke Mijnstreek	0,54	gemiddeld
Rivierenland	1,58	zeer krap	Zeeland	1,12	zeer krap			
Weert	2,17	zeer krap	Noordwest-Veluwe	1,29	zeer krap	Rivierenland	0,6	krap
			Weert	1,79	zeer krap	Noordwest-Veluwe	0,73	zeer krap
						Weert	0,75	zeer krap

* Normen: zeer ruim (0 - 0,24); ruim (0,25 - 0,39); gemiddeld (0,40 - 0,54); krap (0,55 - 0,69); zeer krap (0,70 en hoger).

In hoofdstuk vijf is de analyse van de casus Amersfoort aan bod gekomen. In dit hoofdstuk zijn de bevindingen m.b.t. de normen en invloedsfactoren op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau gepresenteerd. In deze bijlage is de volledige onderbouwing en gedetailleerde (tekstuele) analyse van die bevindingen opgenomen. Deze bijlage kent, net zoals de analyse in het vijfde hoofdstuk, een vijfdeling:

- 1) Ten eerste wordt de context uitgebreid beschreven. Dit om de data vast in onderlinge samenhang te ordenen. Hierop wordt met de analyses op terug gegrepen.
- 2) Ten tweede de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de normen op het beleidsvormende niveau;
- 3) Ten derde de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau;
- 4) Ten vierde de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de normen op het beleidsuitvoerende niveau;
- 5) Ten vijfde de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de invloedsfactoren op het beleidsuitvoerende niveau.

1) Context: het activerende arbeidsmarktbeleid en specifiek nuggersbeleid in Amersfoort verdieping paragraaf 5.2

1.1. Lagere prioriteit nuggers

De basis voor het huidige activeringsbeleid in Amersfoort is gelegd met de nota 'Doen wat je kunt, beleidskader Werk en inkomen 2005 – 2009' (Gemeente Amersfoort, 2004a). Deze nota werd opgesteld naar aanleiding van de invoering van de Wwb in 2004 (zie paragraaf 2.3.2). De nieuwe wetgeving zette de gemeente aan tot beleidsvernieuwing en gaf de gemeente daarbij de "vrijheid om de effectiviteit en efficiency van het beleid te vergroten" (Gemeente Amersfoort, 2004a, 4). De gemeente Amersfoort (2005a, 1) geeft aan dat de Wwb goed aansluit bij de tot dan toe gevoerde lijn. Amersfoort zette voor 2004 al in op "het terugdringen van uitkeringsafhankelijkheid door het voorkomen van instroom in de bijstand en het sterk inzetten op uitstroom uit de bijstand" (Gemeente Amersfoort, 2005a, 1). Wel werd de gemeente zich door de nieuwe wet nog meer bewust van de uitvoeringskosten.

In het beleidskader Werk en inkomen 2005 – 2009 wordt het beleid voornamelijk vanuit een aanbodgerichte visie vormgegeven. Het doen uitstromen van uitkeringsgerechtigden en het beperken van het uitkeringsvolume en de uitvoeringskosten staan centraal. In het beleidskader worden de nuggers wel genoemd, maar de gemeente geeft daarbij duidelijk aan dat de activering van deze groep een lagere prioriteit heeft dan de activering van personen met een uitkering (Gemeente Amersfoort, 2004a, 8).

Deze beslissing ten aanzien van nuggers wordt niet zonder kritiek ontvangen. Wanneer het college in 2004 advies vraagt van organisaties over het concept beleidskader Werk en Inkomen 2005, steekt de Allochtonen Adviesraad Amersfoort zijn oordeel niet onder stoelen of banken. Hij geeft aan dat het beleid "in het bijzonder ten nadele [zal] zijn van niet-uitkeringsgerechtigden, waaronder vooral veel vrouwen die willen gaan werken" (www.amersfoort.nl, 2009c, 2). Het college reageert op deze kritiek door aan te geven dat Amersfoort een zogenaamd 'inclusief beleid' voert. Dat houdt in: "maatwerk voor iedere klant" (www.amersfoort.nl, 2009d). Het geeft aan dat de gemeente daarmee het doelgroepenbeleid heeft losgelaten en in het beleidskader daarom geen speciale doelgroepen heeft benoemd. Het college gaat verder niet in op het vraagstuk omtrent de nuggers.

De lagere prioriteit ten aanzien van nuggers wordt in eerste instantie wel vertaald in:

- ❖ Een budgetplafond van maximaal 240.000 euro (in 2005 is dit ongeveer 2,3% van het totale budget begroot voor de besteding van het werkdeel)
- ❖ Een maximum van 4.000 euro trajectkosten per traject (hoewel in individuele gevallen wel tot een hoger bedrag besloten kon worden);
- ❖ Een eigen bijdrage wanneer het gezinsinkomen 130% hoger is dan het minimumloon. Bij een inkomen tot 200% van het minimumloon wordt een eigen bijdrage van 50% van de trajectkosten gevraagd. Bij een inkomen boven de 200% wordt een eigen bijdrage gevraagd die gelijk is aan de trajectkosten (100%). (Gemeente Amersfoort, 2004a, 27; idem, 2005a, 7; idem, 2005b, 4).

In 2005 en 2006 wordt dit beleid ten aanzien van nuggers voortgezet (Gemeente Amersfoort, 2004b, 3; idem, 2005c, 3). Tevens komt de lagere prioriteit ten aanzien van nuggers tot uiting in het ontbreken van doelstellingen voor deze groep, en bijvoorbeeld in het ontbreken van verslaggeving over nuggers in het beleidsverslag werk en inkomen 2005 (Gemeente Amersfoort, 2006a).

1.2. Kentering in het beleid ten aanzien van nuggers

Toch is er vanaf 2006 een kentering te bespeuren. Dit komt vooral tot uiting in het collegeprogramma Amersfoort 2006 – 2010 (Gemeente Amersfoort, 2006b). In dit collegeprogramma staat het motto "Amersfoort: vitale stad waar iedereen telt!" centraal (Gemeente Amersfoort, 2006b, 2). "iedereen doet mee" is het uitgangspunt (Gemeente Amersfoort, 2006b, 7)⁴². Deze opvatting wordt onder andere aangewakkerd door de op landelijk niveau toegenomen aandacht voor probleemwijken, probleemjongeren, integratie van allochtonen en de in de steigers staande nieuwe Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (verder: WMO).

De invoering van de WMO per 1 januari 2007 maakt dat de gemeente zich gaat bezinnen over hoe deze taak op te pakken. Participatie wordt een belangrijk concept. Het triggert ook de ambitie om de terreinen wonen en leven, zorg en welzijn, en werk en inkomen op elkaar af te stemmen. Tevens wordt ervan gesproken om de implementatie van de WMO, en de afstemming van de WMO met andere beleidsterreinen te koppelen aan de wijkgerichte aanpak (Gemeente Amersfoort, 2006b, 6). Deze wijkgerichte aanpak maakt het mogelijk om burgers actief te benaderen en individueel te beoordelen op de behoefte aan ondersteuning.

Binnen het collegeprogramma wordt daarnaast veel aandacht geschonken aan het integratie vraagstuk. Met het integratiebeleid wordt voornamelijk ingezet op deelname op de arbeidsmarkt en scholing van in het bijzonder jongeren (Gemeente Amersfoort, 2006b, 7). Het college lijkt hiermee de weg in te slaan van een doelgroepen-beleid, grenzend aan verschillende beleidsterreinen, en dat verder reikt dan alleen de uitkeringsgerechtigden.

In het jaarplan Werk en Inkomen 2006 komt deze kentering al voorzichtig naar voren (Gemeente Amersfoort, 2005c). Zo wordt in dit jaarplan de aandacht ook specifiek gericht op het activeren van jongeren en een sluitende aanpak voor deze groep. Tevens wordt concreet genoemd dat de gemeente "de vraag van de arbeidsmarkt" meer wil betrekken bij de re-integratieactiviteiten (Gemeente Amersfoort, 2005c). Zij geeft dus aan voornemens te zijn het specifieke aanbodgerichte beleid los te laten. Hiertoe wordt het ontwikkelen van een

⁴² Al vanaf 2001 – 2002 wordt de campagne "iedereen doet mee" gevoerd. Echter, deze was vooral gericht op inburgeraars (Gemeente Amersfoort, 2008b, 4). Vanaf 2006 wordt de slogan tevens geassocieerd met een verbreding van de doelgroepen op het overlappende terrein van werk en inkomen en aanpalende beleidsterreinen.

beleidsvisie arbeidsmarktontwikkeling op de agenda gezet (Gemeente Amersfoort, 2005c).

De kentering wordt pas echt duidelijk in 2007. In de B&W-nota 'Iedereen is nodig: intensivering aanpak niet-uitkeringsgerechtigden' wordt het accent óók concreet op de nuggers gelegd (Gemeente Amersfoort, 2007a). Het investeren in nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt wordt gezien als een preventieve aanpak. Hiermee wordt voorkomen dat de nuggers op een later tijdstip in de bijstand terecht komen. Daarnaast noemt de gemeente ook het sociale perspectief: "werk als middel om op een zinvolle manier participatie te bevorderen en sociale problematiek te voorkomen en verminderen" (Gemeente Amersfoort, 2007a). Ten slotte wordt de activering van nuggers ook noodzakelijk gezien, gezien vanuit het lokale arbeidsmarktperspectief. De gemeente geeft aan dat de aankomende vergrijzing het steeds meer noodzakelijk maakt dat zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan (Gemeente Amersfoort, 2007a). Deze nota breidt hiermee voort en sluit hierdoor aan op nieuw beleid dat wordt ontwikkeld ten behoeve van de WMO en de wijkaanpak. In juli 2007 wordt het nuggersbeleid concreet omgezet in het project 'Iedereen is nodig'. Uitgangspunt van dit project is om het bestand nuggers in kaart te brengen en om deze doelgroep pro-actief te benaderen (Gemeente Amersfoort, 2008e).

1.3. Kentering: Amersfoort Vernieuwt, implementatie WMO, beleid gericht op (subgroepen) nuggers in uitvoering.

De Wijkaanpak

Vanaf 2007 wordt er nog intensiever dan voorheen ingezet op armoedebestrijding en het uitdenken en ontwikkelen van de wijkaanpak. De wijkaanpak wordt gekatalyseerd door de landelijke aandacht voor achterstandswijken. De wijk Kruiskamp in Amersfoort wordt door minister Vogelaar (wonen, wijken en integratie) begin 2007 aangewezen tot één van de 40 achterstandswijken die extra geld krijgen vanuit het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie om sociaal- economische problematiek in deze wijken op te lossen.

Amersfoort sluit op dit landelijke beleid aan door het opstellen van het beleidskader 'Amersfoort Vernieuwt: Kruiskamp Krachtwijk Wijkactieplan' in september 2007 (Gemeente Amersfoort, 2007b). Inmiddels is de wijkaanpak uitgebreid naar de wijken Liendert en Randenbroek/ Schuilenburg, Soesterkwartier en de Koppel (Gemeente Amersfoort, 2007a).

Het thema 'werken' krijgt binnen dit beleid de nodige aandacht. Zo luidt de doelstelling op dit terrein: "het creëren van nieuwe werkgelegenheid en het terugdringen van de werkloosheid in de wijk" (Gemeente Amersfoort, 2007b, 8). De gemeente richt zich hierbij niet alleen op uitkeringsgerechtigden, maar ook op nuggers. Hiertoe heeft de gemeente allereerst een onderzoek uitgevoerd met het UWV om de doelgroep in kaart te brengen. Deze wijkgerichte aanpak is vervolgens gekoppeld aan het nuggersproject 'niet-uitkeringsgerechtigden toch aan een baan helpen' (www.amersfoort.nl, 2009e). Amersfoort geeft hierbij aan: "We willen benadrukken dat dit wat ons betreft een belangrijke stap op weg is naar een verbreding van ons blikveld bij de werkloosheidsbestrijding. Amersfoort kent een actief en goed werkgelegenheidsbeleid en wil ook op dit onderdeel vooruit lopen" (Gemeente Amersfoort, 2007b, 16). De gemeente richt zich hierbij voornamelijk op "het bevorderen van de participatie van niet-uitkeringsgerechtigden aan de onderkant van de arbeidsmarkt" (Gemeente Amersfoort, 2007b, 15).

De nuggers worden direct en individueel aangesproken door de AV-teams (Aanspreken & Vooruithelpen). Dit team "motiveert mensen om hulp te zoeken, jongeren om weer naar school te gaan en werklozen om hulp te zoeken bij het vinden van werk" (Gemeente Amersfoort, 2007b, 10; www.amersfoort.nl, 2009e). Het aanspreken van de nuggers is dus een subonderdeel van de diverse werkzaamheden van de AV-teams.

Implementatie WMO en overlappend/ flankerend beleid

De doelgroep nuggers is zeer breed. Zoals besproken in paragraaf 2.3.4 bestaat de groep nuggers uit diverse subgroepen, waaraan vervolgens weer verschillende (maatschappelijke) ambities verbonden kunnen worden wat betreft de activering. Het beleid ten aanzien van nuggers valt in Amersfoort daarom ook samen en overlapt met ander (doelgroepen)beleid.

In de beleidsnota 'Amersfoort ondersteunt. Beleidskader Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2008 – 2011' dat in 2008 verschijnt, wordt dit verschijnsel van flankerend en/ of overlappend beleid aangestipt (Gemeente Amersfoort, 2008a). Het beleidskader geeft in grote lijnen aan wat wordt beoogd met de WMO. Er worden vier sporen uitgewerkt, één van deze sporen luidt: "mensen uitdagen meer zelf initiatief te nemen" (Gemeente Amersfoort, 2008a, 9). Dit spoor is heel breed geformuleerd. Subonderdeel van dit doel is gericht op het activeren van mensen. In het beleidsstuk wordt daarbij tevens expliciet gerefereerd aan de nuggers (Gemeente Amersfoort, 2008a, 18):

Ondersteuning bij het vinden van werk

Het hebben van betaald werk is een belangrijke manier om mee te doen. Het is belangrijk voor het gevoel van eigenwaarde én het zorgt ervoor dat mensen financieel zelfredzaam kunnen zijn. Eerder bood de gemeente op grond van de Wet Werk en Bijstand (WWB) vooral ondersteuning aan mensen met bijstandsuitkering bij het zoeken naar een baan. Naast mensen mét een uitkering, zijn er ook mensen zonder uitkering die 'aan de kant staan' en die mogelijk wel op enigerlei wijze kunnen participeren in de samenleving. De komende periode intensiveren wij de ondersteuning van mensen zonder uitkering (de zogenaamde nug'gers). (...) Wij bieden individuen keuzemogelijkheden om een actieve bijdrage aan de samenleving te leveren. We leveren individueel maatwerk en denken met mensen mee over hun mogelijkheden. (p.18)

Dit spoor wordt in andere beleidsopgaven al opgepakt en moet ook worden gezien binnen de Wijkaanpak en zijn AV-teams, zoals hierboven beschreven. De gemeente geeft daarom aan er naar te streven om ander aangrenzend beleid in samenhang met het WMO beleid en de wijkaanpak te herzien (Gemeente Amersfoort, 2008a, 9).

Overlap is er bijvoorbeeld met het beleidsprogramma Amersfoort Jong (Gemeente Amersfoort, 2008a, 9). In dit programma worden onder andere de pijlen gericht op het aan het werk of leren krijgen van (niet-) uitkeringsgerechtigde jongeren (www.amersfoort.nl, 2009f, 6). Tevens is er overlap met het doelgroepenbeleid gericht op inburgeraars (zie o.a: Gemeente Amersfoort, 2006c; idem, 2008b). Vanuit dit integratiebeleid wordt bijvoorbeeld weer deelgenomen aan Operatie Jong. En ook binnen dit beleid neemt de toeleiding naar de arbeidsmarkt een belangrijke plaats in, zowel voor allochtone mannen als vrouwen, uitkeringsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigden. Specifiek bestaat er binnen dit beleid nog het onderdeel 1001 Kracht wat gericht is op, grotendeels, niet-uitkeringsgerechtigde allochtone vrouwen (Gemeente Amersfoort, 2008b, 4 – 7). Daarnaast is er ook nog beleid gericht op voornamelijk het activeren van ouderen, om de zogenaamde 'zilveren kracht' (kennis) van deze groep te kunnen benutten. Hierbij wordt door de gemeente in het bijzonder ingezet op het activeren van uitkeringsgerechtigde 45-plussers naar vrijwilligerswerk. Met het CWI⁴³ is afgesproken dat deze zich vooral richt op de activering van niet-uitkeringsgerechtigde oudere HBO-ers en WO-ers (Gemeente Amersfoort, 2006d).

⁴³ Nu het UWV WERKbedrijf

Samengevat kan geconstateerd worden dat het beleid ten aanzien van de activering van nuggers onder de Wwb regelgeving valt. Deze regelgeving valt vervolgens in Amersfoort onder het terrein van Werk en Inkomen. Onder het mom van 'Iedereen is nodig' en de transitie naar een meer vraaggerichte benadering wordt er binnen dit terrein voorts specifiek beleid gevoerd, gericht op de doelgroep nuggers (www.amersfoort.nl, 2009e; Gemeente Amersfoort, 2007a). Deze doelgroep bestaat echter uit verschillende subgroepen. Ten aanzien van deze verschillende subgroepen is in Amersfoort weer apart beleid uitgewerkt. Bijvoorbeeld ten aanzien van inburgeraars, allochtone vrouwen, (allochtone) jongeren en 45-plussers. Door middel van het recent opgezette beleid betreffende de WMO en de wijkaanpak wordt getracht samenhang aan te brengen in de verschillende beleidsprojecten. Getracht wordt dit te bereiken juist door individueel maatwerk te leveren. Burgers worden apart aangesproken en naar de juiste organisaties geleid, onder andere voor activering. Hiermee worden dus ook de verschillende subgroepen nuggers aangesproken. Wel bakent de gemeente af dat ze zich vooral richt op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt, dit geldt voor alle subgroepen nuggers.

1.4. Huidige stand van zaken: beleid ten aanzien van nuggers en visie op regionaal arbeidsmarktbeleid?

De activering van nuggers heeft nu dus definitief een plek veroverd op de agenda van de gemeente Amersfoort. De groep nuggers wordt ook als aparte doelgroep genoemd in de gemeentebegroting 2008 – 2011 en de gemeentebegroting 2009 – 2012 (Gemeente Amersfoort, 2008c, 186; idem, 2009a, 136). Aan het begin van het nuggers-project was de doelgroep wijkgebonden. Deze insteek is nu losgelaten, omdat het moeilijk blijkt nuggers in de prioriteitswijken te bereiken. Het beleid staat dus open voor een bredere doelgroep (Gemeente Amersfoort, 2008f). De intensivering van de aanpak van nuggers uit zich duidelijk in de aanpassingen die in 2007 zijn gedaan in de beleidsregels voor deze groep:

- ❖ Het budgetplafond is van 240.000 euro op jaarbasis verhoogd naar 750.000 euro op jaarbasis. Dit is een verdrievoudiging van het bedrag.
- ❖ De inkomensgrens is aangepast. Voor burgers met een gezinsinkomen tot 200% van het minimumloon worden alle kosten van het traject vergoed.

Wel blijft gehandhaafd dat burgers met een gezinsinkomen boven de 200% het traject zelf betalen (Gemeente Amersfoort, 2007a).

Er zijn geen concrete kwantitatieve doelstellingen vastgesteld ten aanzien van de nuggers. Begin 2007 stond in een collegenota dat het geld gereserveerd werd voor 500 trajecten per jaar, waarvan er dan 250 dienden te leiden naar betaald werk (Gemeente Amersfoort, 2007a). Het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie geeft echter in het met hem afgenomen interview aan dat het geld was gereserveerd voor 500 trajecten, maar dat de realisatie hiervan een onhaalbare kaart was. De afdeling laat zich leiden door de doelstelling uit het bestuursakkoord, gericht op het activeren van 35.000 nuggers in vier jaar tijd in heel Nederland. Amersfoort heeft dit naar rato berekend. en komt daarmee uit op een doelstelling van de activering van ongeveer 300 nuggers in vier jaar. Dat zijn 75 nuggers per jaar (zie ook bijlage XI, tabel XI.1). Echter, in de uitvoering wordt getracht meer nuggers te bereiken, wanneer dat mogelijk is.

Wel hanteert de gemeente de visie dat zij zich alleen op de onderkant van de arbeidsmarkt richt (Gemeente Amersfoort, 2007a; idem, 2009a, 136; idem, 2007b, 15). De gemeente richt zich niet op nuggers met een (gezins)inkomen dat twee keer hoger ligt dan het minimumloon. Daarnaast tracht de gemeente de nuggers te activeren door middel van intensieve begeleiding en bemiddeling naar werk. Aanvullende instrumenten worden alleen ingezet waar dit echt noodzakelijk is. In principe hanteert de gemeente ook een maximum van 4.000 euro per traject. Dit betekent dat de inzet van kostbare trajecten en loonkosten-subsidie bij nuggers tot een minimum worden beperkt (Gemeente Amersfoort, 2007a)

Het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie geeft tijdens het interview aan dat hier in de praktijk wel soepel mee wordt omgegaan. Het maximum van 4.000 euro aan trajectkosten is bijvoorbeeld een gemiddelde. Indien iemand echt duurdere instrumenten nodig heeft, dan is dat ook beschikbaar. Het principe van maatwerk en individuele beoordeling is leidend in de uitvoering. Tevens geldt de inkomensgrens niet voor de eerste 6 oriënterings-/ begeleidingsgesprekken bij medewerkers van de afdeling arbeidsintegratie. Begeleiding staat zodoende voor iedereen open (Gemeente Amersfoort, 2009b).

De benadering en afbakening van de nuggers komt ook terug in de nota 'visie op het arbeidsmarktbeleid' uit 2008 (www.amersfoort.nl, 2009g). Met de ontwikkeling van een visie op het regionale arbeidsmarktbeleid, heeft de gemeente Amersfoort de ontwikkeling van een voornamelijk aanbodgericht activeringsbeleid naar een meer vraaggericht beleid weer een nieuwe impuls gegeven. De gemeente zegt hier zelf over: "ons beleid werk en inkomen heeft zich echter ontwikkeld van reïntegratiebeleid vanuit het aanbod (WWB-cliënten) naar een breder een steeds effectiever beleid, met meer oog voor de arbeidsmarkt" (www.amersfoort.nl, 2009g). Vanuit dit uitgangspunt heeft de gemeente zich gecommitteerd om de rol van voortrekkersgemeente op zich te nemen. Dit houdt in dat zij de regierol toebedeeld heeft gekregen voor wat betreft "het versterken van het regionale arbeidsmarktbeleid in het kader van het verhogen van de arbeidsparticipatie" (idem). De gemeente is voornemens om hierin vooral een "signalerende, verbindende en stimulerende regierol" te spelen. De regie van de gemeente is daarbij tevens vooral gericht op de onderkant van de arbeidsmarkt (www.amersfoort.nl, 2009g).

De gemeente erkent dat er in haar aanpak een beperking schuilt (www.amersfoort.nl, 2009g). Hoewel ze in de nota 'Meedoen in Amersfoort. Participeren door inburgeren' inziet dat de vraag naar laaggeschoolde arbeid afneemt, ziet ze het niet als haar taak om zich daarom primair te richten op het afstemmen van vraag en aanbod voor wat betreft hooggeschoolde arbeid. Volgens haar is ze daartoe niet in staat vanwege haar positie "als publiek orgaan en de niet zo doorzichtige private arbeidsmarkt" (www.amersfoort.nl, 2009g; Gemeente Amersfoort, 2008d, 15).

De gemeente is wel tevreden over de resultaten die tot nu toe zijn geboekt met de aanpak van nuggers. In 2007 en 2008 zijn, door middel van bestandskoppeling, 1150 nuggers en 270 Anw-ers in beeld gebracht (Gemeente Amersfoort, 2008f; idem, 2008e; www.amersfoort.nl, 2009e). In de periode oktober 2007 – oktober 2008 zijn vervolgens in totaal 192 nuggers ingestroomd in een traject bij de gemeente. Hiervan hebben 66 nuggers in diezelfde periode betaald werk gevonden (Gemeente Amersfoort, 2008f). Amersfoort zit dus ruim boven de target van 75 trajecten per jaar die zij zich naar rato had opgelegd.

Edoch, de gemeente geeft ook een klein puntje van kritiek aan: "wel is gebleken dat de gemeente niet de meest kwetsbaren heeft bereikt. In de meeste gevallen blijkt het te gaan om redelijk goedgeschoolde mensen, zonder financiële problemen en met vrij hoge eisen ten aanzien van zaken als werktijden en functieniveau" (www.divosa.nl, 2009). Ze is daarom voornemens om nog meer in te zetten op het bereiken van de onderkant van de arbeidsmarkt (www.divosa.nl, 2009).

Bij een vergelijking met de resultaten in 2004 blijkt er inderdaad sprake te zijn van een verbetering. In 2004 werden 109 nieuwe trajecten gestart en liepen er, samen met de in eerdere jaren gestarte trajecten, 160 trajecten in totaal. In de periode oktober 2007 – oktober 2008 alleen zijn er 192 trajecten gestart (www.divosa.nl, 2009; Geerdes, 2008; Gemeente Amersfoort, 2005a, 7). De nuggers hebben de afgelopen jaren duidelijk steeds meer hun plek verworven in het gemeentelijke beleid.

Tijdens het interview geeft het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie aan dat het beleid ten aanzien van nuggers wordt voortgezet. Het project van de bestandsanalyse is nu echter afgelopen, alle bestanden zijn gescreend en de doelgroep is in beeld en benaderd. Verder wordt er nu iets minder actief geworven. Dit is mede het gevolg van de economische crisis en de teruglopende werkgelegenheid. Het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie geeft hierover aan: "de arbeidsmarkt geeft ook aanleiding om minder actief te werven. We werven nog wel en we halen ook uit de wijken en het netwerk, en mensen melden dus zichzelf in iets grotere mate vanwege die economische onzekerheid van het gezin. Maar we gaan geen bestanden meer screenen of mensen actief brieven schrijven. Het is nu echt een algemene werving" (De Neef, 2009).

2) Gedetailleerde analyse normen op het beleidsvormende niveau. Verdieping van paragraaf 5.3.1

2.1) *De voortrekkersgemeenten zijn zich bewust van de notie dat het activeren van nuggers een (deel)oplossing kan zijn voor het naderende arbeidstekort, de integratie- en emancipatiedoelstellingen, en dat zij hieromtrent het goede voorbeeld moeten geven aan de andere gemeenten.*

Uit de beleidsstukken komt naar voren dat de gemeente Amersfoort ruimschoots aan deze norm voldoet. De laatste jaren heeft zij haar beleid steeds meer gericht op de nuggers. Zoals besproken in paragraaf 5.2 hebben daarbij de volgende overwegingen een rol gespeeld:

- Het investeren in nuggers wordt gezien als een preventieve aanpak: het voorkomen dat mensen op een later tijdstip de bijstand instromen (Gemeente Amersfoort, 2007a);
- Het investeren in nuggers wordt gezien vanuit de integratie- en emancipatiedoelstellingen (zie paragraaf 5.2.2.; Gemeente Amersfoort, 2008b; idem, 2006c; idem, 2006d; Geerdes, 2008).
- Het investeren in nuggers wordt tevens gekoppeld aan de lokale arbeidsmarktproblematiek. De gemeente geeft aan dat de aankomende vergrijzing het steeds meer noodzakelijk maakt dat zoveel mogelijk mensen aan het werk gaan (Gemeente Amersfoort, 2007a). In haar 'visie op het arbeidsmarktbeleid' www.amersfoort.nl, 2009g) geeft de gemeente aan zich bewust te zijn van haar voortrekkersrol op dit gebied.

Deze overwegingen worden tijdens het interview bevestigd.

2.2) *De voortrekkersgemeenten waarderen de doelstelling zoals opgesteld tussen de VNG en het ministerie van SZW positief*

De geïnterviewde geeft aan dat zij de doelstelling omgeslagen naar de gemeente Amersfoort wel haalbaar en realistisch vindt. Wel plaatst zij, door de economische crisis, vraagtekens bij de haalbaarheid door andere gemeenten.

De wijze waarop de doelstelling naar rato is verdeeld over de gemeenten, vindt de geïnterviewde logisch en duidelijk. Tevens is zij van mening dat de gemeente Amersfoort een waardevolle bijdrage levert aan het halen van de doelstelling. Zo geeft ze aan: "als je kijkt naar wat we in 2007 en 2008 hebben bereikt, dan zitten we een aardig eind op streek" (De Neef, 2009). Wat betreft de bijdrage van andere gemeenten, geeft de geïnterviewde aan dat het nog even afwachten is, en dat er ook gemeenten zijn die nog niet zo veel hebben gedaan. Voor wat betreft de gemeente Amersfoort is de doelstelling, volgens de

geïnterviewde, in ieder geval voldoende haalbaar en realistisch.
Bovenstaande betekent dat de gemeente grotendeels Amersfoort aan deze norm voldoet.

2.3) De voortrekkersgemeenten voeren een gericht beleid ten aanzien van het activeren van de nuggers, met aparte doelstelling(en) voor de doelgroep nuggers.

Zoals besproken in paragraaf 5.2 heeft de gemeente samen met het UWV in 2007 de doelgroep in kaart gebracht. Door middel van bestandskoppeling werden 1150 nuggers in beeld gebracht (www.amersfoort.nl, 2009e). tevens zijn in deze periode de resultaten van het beleid ten aanzien van nuggers geregistreerd en bijgehouden (zie paragraaf 5.2.4; Gemeente Amersfoort, 2008f; idem, 2008e). Zoals besproken in paragraaf 5.2 zijn er ook aparte doelstellingen voor nuggers (en diverse subgroepen) geformuleerd. In bijlage VIII-1 is een overzicht opgenomen van de doelstellingen, zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2008 – 2011 en de begroting 2009 – 2012.

Bovenstaande betekent dat de gemeente Amersfoort aan de derde norm voldoet. Er is gericht beleid en er zijn aparte doelstellingen voor de doelgroep nuggers.

2.4) Het beleid van de voortrekkersgemeenten gericht op nuggers is gericht op de verschillende subgroepen nuggers en de daaraan verbonden verschillende belangen en doelstellingen (paragraaf 2.3.4).

In paragraaf 5.2 en bij de normen één en drie is al uiteengezet dat binnen het Amersfoortse beleid ten aanzien van nuggers een onderscheid wordt gemaakt in verschillende subgroepen. Hierbij is het niet zo dat het beleid ten aanzien van nuggers is onderverdeeld in diverse subgroepen. Het is eerder zo dat er al doelgroepenbeleid was ten aanzien van bepaalde subgroepen waaronder zich tevens nuggers bevinden - allochtone vrouwen, jongeren en inburgeraars – en dat er op een later tijdstip binnen het terrein van Werk en Inkomen een overkoepelend beleidsbeeld is geschetst voor de nuggers, waarbij voorts meer middelen beschikbaar zijn gesteld. Dit wordt tijdens het interview bevestigd door het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie.

Het beleid ten aanzien van nuggers staat dus niet op zichzelf. Het overlapt met en grenst aan ander doelgroepenbeleid, waarvan de nuggers deel uitmaken. De wijkaanpak dient daarom ook als een integrerende aanpak, waarmee diverse groepen tegelijkertijd aangesproken en doorverwezen kunnen worden. Tevens maakt de wijkaanpak meer maatwerk mogelijk. Het principe van maatwerk is sowieso leidend voor een ieder die in aanmerking wil komen voor ondersteuning, zo geeft de geïnterviewde aan. Het doelgroepenbeleid doet daar niets aan af. Wel is het zo dat de gemeente Amersfoort een duidelijke grens trekt betreffende de doelgroep nuggers die zij wil en kan helpen. Zij richt zich op de onderkant van de arbeidsmarkt, en veelal lagergeschoolde mensen. Zij bakent dit af door een inkomensgrens van 200% van het minimuminkomen te hanteren.

Verder moet nog opgemerkt worden dat de economische crisis, die nu neerslaat op de arbeidsmarkt en werkgelegenheid in Amersfoort, noodgedwongen een prioritering vereist ten aanzien van de doelgroepen. Duidelijkheid over de precieze gevolgen is er nog niet. De gemeente geeft aan dat pas met de behandeling van de begroting in het najaar van 2009 meer zicht zal zijn op de financiële consequenties. Wel benadrukt ze dat ze te allen tijde wil voorkomen dat jongeren en schoolverlaters de komende periode tussen wal en schip vallen. De prioriteit komt dan ook voornamelijk bij deze groep te liggen (www.amersfoort.nl, 2009i).

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Amersfoort grotendeels voldoet aan de vierde norm. Zij richt zich op de verschillende subgroepen nuggers en beargumenteert deze aanpak ook in de diverse beleidskaders. (bronnen: o.a. Gemeente Amersfoort, 2007a; idem, 2009a, 136; idem, 2007b, 15; idem, 2008b; idem, 2006c; idem, 2006d; idem, 2008a, 9; Geerdes, 2008). Dit beeld wordt bevestigd door de geïnterviewde.

2.5) De doelstellingen van de voortrekkersgemeenten ten aanzien van de nuggers voldoen aan de SMART criteria van good governance, zodat de doelstelling duidelijk en controleerbaar is.

Uit de gemeentebegrotingen van Amersfoort valt af te leiden dat er nog niet altijd met SMART doelstellingen wordt gewerkt (Gemeente Amersfoort, 2008c.; idem, 2009a; zie norm drie en Bijlage VIII-1). Dit is ook wat de Rekenkamercommissie concludeerde in haar onderzoek naar de uitgaven van het minimabeleid van de gemeente (www.amersfoort.nl, 2009h, 4; 9). Ook ten aanzien van de inburgeringstrajecten blijkt binnen de gemeente behoefte te zijn aan het concretiseren van een aantal projecten – zoals de inburgeringstrajecten en de AV-teams – in SMART doelstellingen (Gemeente Amersfoort, 2008d, 10)⁴⁴.

Voor de activering van nuggers zijn tevens geen SMART doelstellingen opgesteld. In de B&W- nota 'intensiveren aanpak niet-uitkeringsgerechtigden' lijkt in eerste instantie wel een gedeeltelijke SMART doelstelling te zijn opgenomen. Het gaat om de doelstelling:

'Het uitvoeren van 500 trajecten per jaar voor nuggers, waarvan een uitstroompercentage van 50%. Dat houdt in dat we ernaar streven om jaarlijks 250 mensen naar betaald werk te begeleiden' (Gemeente Amersfoort, 2007a).

Echter, tijdens het interview geeft de geïnterviewde aan dat deze doelstelling nooit is bekrachtigd en niet wordt nagestreefd (zie paragraaf 5.2.4). Dit betekent dat de gemeente Amersfoort niet voldoet aan de SMART-criteria van good governance. De gemeenteraad heeft geen zicht op het beleid ten aanzien van nuggers en kan zodoende hierover niet zijn kaderstellende en controlerende rol uitoefenen. Dit heeft overigens geen implicaties voor de effectiviteit van het beleid.

2.6) Bij de voortrekkersgemeenten conflicteert het beleid ten aanzien van nuggers niet zodanig met ander beleid, dat het ondergeschikt raakt aan dat beleid.

De gemeente Amersfoort heeft wat betreft deze norm duidelijk een ontwikkeling doorgemaakt de laatste jaren. Zoals beschreven in paragraaf 5.2.1 is de gemeente van geen beleid voor nuggers, naar gericht beleid voor nuggers gegaan. De geïnterviewde bevestigt in het interview dat het beleid ten aanzien van nuggers intern binnen de organisatie niet conflicteert met ander beleid. Wel wijst ze erop dat er externe knelpunten zijn. Doordat het Rijk nieuwe wetgeving doorvoert, die vooral extra administratieve rompslomp met zich meeneemt, kost dat de gemeente weer capaciteit die zij had kunnen inzetten ten behoeve van de nuggers. Als voorbeeld noemt de geïnterviewde de fusie van CWI en UWV in het UWV WERKbedrijf, en de op komst zijnde WIJ (De Neef, 2009).

Niettemin kan er geconcludeerd worden dat binnen de gemeente geen sprake is van conflicterend beleid en dat de gemeente Amersfoort daarmee voldoet aan deze norm.

⁴⁴ Wel geeft de afdeling Sociale Zaken van de gemeente aan dat er binnen de afdeling met een planning binnen de eigen bedrijfsvoering wordt gewerkt (www.amersfoort.nl, 2009h, 4).

2.7) De voortrekkersgemeenten voeren een evenwichtig beleid ten aanzien van het activeren van nuggers en uitkeringsgerechtigden.

Uit de aangepaste beleidsregels ten aanzien van nuggers uit 2007 blijkt dat nuggers niet hetzelfde worden benaderd als bijstandsgerechtigden (Gemeente Amersfoort, 2007a). Er geldt een inkomenscriterium. Voor burgers met een (gezins)inkomen tot en met 200% van het minimumloon worden de trajectkosten volledig vergoed. Voor burgers met een hoger inkomen geldt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage van 100%. Oftewel: geen vergoeding van de kosten (Gemeente Amersfoort, 2007a). Dit is een begrijpelijke maatregel bezien vanuit het perspectief van de gemeente. De gemeente wil voorkomen dat het geld van de trajectkosten bijvoorbeeld naar de 'vrouw van de tandarts' toestroomt.

De inhoud van de dienstverlening aan nuggers kent daarnaast beperkingen in vergelijking met de dienstverlening die bijstandsgerechtigden aangeboden krijgen. Bij nuggers zet de gemeente vooral in op intensieve begeleiding en bemiddeling naar werk. Aanvullende instrumenten worden alleen ingezet waar dit echt noodzakelijk is. Daarnaast hanteert de gemeente een maximum van 4.000 euro per traject (Gemeente Amersfoort, 2007a).

Volgens het schema van Bakker et al. (2007, 24) is er in Amersfoort strikt genomen dus sprake van een gesloten NUG-traject. Volgens dit schema is er dan geen sprake van een evenwichtig beleid. Echter, uit het interview blijkt dat er in de praktijk soepel wordt omgegaan met de vastgelegde beleidsregels (zie paragraaf 5.2.4). Tevens zijn voor iedereen, ongeacht het inkomen, de eerste 6 bijeenkomsten bij de afdeling arbeidsintegratie kosteloos. De gehanteerde inkomensgrens voor daarna is verder behoorlijk ruim. Daarnaast kan er in de praktijk besloten worden om van het maximumbedrag van 4.000 euro af te wijken. Dit is een gemiddelde, in de praktijk kunnen er wel duurere instrumenten worden ingezet. In principe zijn ook alle instrumenten, behalve de gesubsidieerde banen, toegankelijk voor de nuggers. Dit betekent dat het NUG-traject niet volledig gesloten is. Er zijn beperkingen, maar er blijft wel ruimte voor volledige ondersteuning. Vandaar dat ik toch geneigd ben om de dienstverlening aan nuggers door Amersfoort te typeren als een vorm van 'gesloten WWB dienstverlening'. Daarmee voldoet de gemeente grotendeels aan de norm.

3) Gedetailleerde analyse invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau. Verdieping van paragraaf 5.3.2

3.1) Beoordeling sturingsinstrumenten, zoals ingezet door het Rijk?

Rationaliteiten gemeente

Uit het interview is naar voren gekomen dat de geïnterviewde absoluut geen behoefte heeft aan:

- Meer verankering in de wetgeving &
- Meer communicatie.

Dit betekent dat de gemeente Amersfoort zich niet laat leiden door de juridische en sociaal-psychologische rationaliteitenmodellen (zie hoofdstuk drie). Wanneer het gaat om wetgeving gericht op de doelgroep zelf, bijvoorbeeld in de vorm van het afschaffen van de 'aanrechtssubsidie', dan zou de geïnterviewde daar overigens wel achter staan.

De geïnterviewde geeft aan dat binnen de eigen organisatie vooral de cultuur van de afdeling

bepalend is voor het beleid. Ze geeft bijvoorbeeld aan dat de afdeling sociale zaken er een eer in ziet om het hele werkdeel op te maken, en dat de nuggers een goede bestedingsgroep vormen: "We willen gewoon het geld dat we ter beschikking hebben gekregen van het Rijk om te activeren in zijn geheel gebruiken" (De Neef, 2009). Ze bevestigt dat de motivatie voor het nuggersbeleid van de afdeling zelf afkomstig is.

De geïnterviewde is wel van mening dat het Rijk diverse instrumenten moet inzetten om gemeenten meer te stimuleren. Ten eerste zou het Rijk gemeenten echt financieel moeten prikkelen om meer aan de activering van nuggers te doen. Bijvoorbeeld door per nigger te betalen. De geïnterviewde geeft aan de huidige aanpassing van de financiële prikkel in de Wwb – de 12.000 euro regelluw in het participatiebudget- geen financiële prikkel te vinden. Ze noemt het een "sigaar uit eigen doos". Ook de subsidies vindt zij niet toegankelijk genoeg. ESF is volgens haar alleen interessant wanneer de gemeente aanbesteedt, anders kost het teveel moeite aan administratie en levert het te weinig op. De gemeente laat zich dus heel erg leiden door een economische rationaliteit.

Ten tweede geeft de geïnterviewde aan meer behoefte te hebben aan de uitwisseling van toegankelijke informatie. Bijvoorbeeld via internet, door informatie over nuggers op te nemen in de benchmark van de VNG of de kernkaart Werk en Bijstand. De technisch-wetenschappelijke rationaliteit is dus ook een belangrijke rationaliteit bij de gemeente.

Ten derde geeft de geïnterviewde aan dat meer politieke aandacht zeker ook niet verkeerd is. De gemeente laat zich dus tevens leiden door een politieke rationaliteit.

Sturingsinstrumenten vanuit het Rijk

In hoofdstuk twee is ingegaan op de ontwikkeling van het beleid ten aanzien van nuggers op nationaal niveau. Een belangrijk sturingsinstrument dat wordt ingezet door het ministerie van SZW, en dat is besproken in hoofdstuk twee, is de wetgeving. In de Wwb is bepaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een evenwichtig beleid ten aanzien van bijstandsgerechtigden en nuggers. Dit is een dirigerend juridisch sturingsinstrument.

Een economisch sturingsinstrument dat in het tweede hoofdstuk is besproken, is de aanpassing van de financiële prikkel door het ministerie van SZW. Door de invoering van het participatiebudget moeten gemeenten minder financiële barrières voelen wat betreft het activeren van nuggers. Dit is bedoeld als een verruimend economisch sturingsinstrument. Tevens aanvullende subsidies, zoals ESF, 1001 Kracht en het IPW-project, worden ingezet als verruimende economische sturingsinstrumenten.

Communicatieve sturingsinstrumenten worden voornamelijk ingezet in de vorm van voorlichtingsdagen, georganiseerd door het ministerie van SZW en de VNG, waarbij onder andere aandacht wordt geschonken aan het belang van het activeren van nuggers. Dit zijn dirigerende communicatieve sturingsinstrumenten.

Aansluiting

De ingezette sturingsinstrumenten van het Rijk en bijbehorende modellen blijken, bij een eerste vergelijking, niet volledig aan te sluiten op de dominante rationaliteitenmodellen van de gemeente Amersfoort.

De gemeente Amersfoort laat zich absoluut niet leiden door een juridische rationaliteit. Het juridische instrument van wetgeving sluit dus niet aan bij de rationaliteit van de sociale dienst. Verdere vastlegging op dit gebied zal geen positieve invloed hebben op zijn beleid. Volgens de geïnterviewde wordt meer wetgeving juist als belastend ervaren.

De economische realiteit is echter wel heel belangrijk voor de gemeente Amersfoort. Meer financiële prikkels vanuit het Rijk, staat voor haar logischerwijs gelijk aan meer inzet voor nuggers. De huidige aanpassing van de financiële prikkel van de WWB en de subsidiemogelijkheden ziet zij echter niet als financiële prikkels⁴⁵. Het Rijk sluit dus niet aan bij dit economische rationaliteitenmodel, zelfs niet door middel van de aanpassing die het heeft gedaan aan het participatiebudget.

Naast deze economische rationaliteit laat de gemeente Amersfoort zich tevens leiden door een technisch-wetenschappelijke en een politieke rationaliteit. De geïnterviewde hecht veel belang aan goede toegankelijke kennisuitwisseling betreffende nuggers en meer politieke aandacht voor de nuggers. Volgens de geïnterviewde zijn dit belangrijke instrumenten om óók andere sociale diensten te motiveren.

Het Rijk kan communicatieve sturingsinstrumenten inzetten om aan te sluiten bij de politieke en technisch-wetenschappelijke rationaliteiten van de sociale dienst (zie hoofdstuk drie). Het zet deze instrumenten ook in, maar voornamelijk in de vorm van voorlichtingsdagen. Dit zijn dirigerende communicatieve sturingsinstrumenten passend bij sociale diensten/ gemeenten die zich laten leiden door een voornamelijk sociaal-psychologische rationaliteit. De gemeente Amersfoort laat zich echter helemaal niet leiden door deze rationaliteit. De geïnterviewde geeft aan dat meer workshops en taskforces e.d. vaak als belastend worden ervaren. Voorbeelden van communicatieve instrumenten die wél aansluiten bij de politieke en technisch-wetenschappelijke rationaliteit zijn verruimende en individuele communicatieve sturingsinstrumenten. Deze kunnen bijvoorbeeld gericht zijn op politieke overreding, het beschikbaar stellen van toegankelijke informatie, benchmark mogelijkheden en kennisuitwisseling t.a.v. nuggers via de al bestaande internet sites.

Geconcludeerd kan worden dat de invloed van de sturingsinstrumenten van het Rijk op het beleid van de gemeente Amersfoort ten aanzien van nuggers nihil tot beperkt is geweest. De omslag is echt vanuit de organisatie zelf gekomen. Voor meer aanmoediging en/ of stimulering van bovenaf is het van belang dat de sturingsmodellen worden afgestemd op de rationaliteiten die leven bij de sociale dienst.

3.2) De rol van de gemeenteraad?

Uit de raadsverslagen, zie bijlage VIII-2, blijkt dat er vanuit de raad nauwelijks aandacht is gevraagd voor de nuggers. Alleen in 2007 heeft de ChristenUnie éénmaal concreet informatie gevraagd over de omvang van de doelgroep nuggers. Dit was echter, omdat het college deze doelgroep uit eigen beweging voor de eerste maal in de begroting had benoemd. Tijdens de raadsvergaderingen geeft wethouder Kruyt dan ook verschillende malen aan dat de aandacht voor nuggers door het college voornamelijk voortvloeit uit de toenemende druk vanuit het Rijk en de demografische veranderingen (www.amersfoort.nl, 2009j).

Wel is er in de periode 2004 – 2009 vanuit de raad aandacht gevraagd voor diverse doelgroepen, waar nuggers tevens deel van uit kunnen maken. Het gaat hierbij om aandacht voor scholing en activering van jongeren vanuit PVDA, Groenlinks en SP, CDA en Jouw Amersfoort. Daarnaast is er vooral vanuit de VVD aandacht gevraagd voor de activering van 45-plussers. Maar ook de CDA, BPA en PVDA hebben de aandacht gevestigd op deze doelgroep. Verder hebben voornamelijk PVDA, SP en Groenlinks gepleit voor het verbreden

⁴⁵ De gemeente maakt geen gebruik van de ESF of IPW subsidiemogelijkheden. Wel maakt ze gebruik van 1001 Kracht, maar dit is verhoudingsgewijs niet echt een financiële prikkel.

van de doelgroep inburgeraars/ allochtonen naar o.a. getrouwde vrouwen. De PVDA heeft ten slotte ook gehamerd op de activering van vrouwen en het verbeteren van kinderopvang (www.amersfoort.nl, 2009j).

Vanuit de raad is dus wel aandacht gevraagd voor een verbreding van het doelgroepenbeleid. Echter, de nuggers zijn niet concreet genoemd door de raadsleden in de afgelopen jaren. Laat staan dat het vraagstuk van een evenwichtige benadering tussen bijstandsgerechtigden en nuggers aan bod is gekomen in de raad. Er kan daarom geconcludeerd worden dat de gemeenteraad geen belangrijke invloed heeft uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven.

Opvallend is verder dat er in de raad wél vaak aandacht is gevraagd voor meetbare en concrete (smart) doelstellingen. Juist een norm waar het nu nog aan hapert. Dit geeft tevens aan dat de invloed van de gemeenteraad tot nu toe nog beperkt is geweest in het beleid ten aanzien van nuggers (www.amersfoort.nl, 2009j).

3.3) Partij- ideologische invloed?

De laatste vraag is nu of de kleur van het college invloed kan hebben uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven in Amersfoort. Het huidige college van B en W van Amersfoort is in 2006 geïnstalleerd. Het bestaat uit in totaal vijf wethouders en één burgemeester. Van de wethouders vertegenwoordigen er twee de PVDA. De overige drie wethouders vertegenwoordigen Groenlinks, de ChristenUnie en de CDA. De burgemeester is lid van de VVD. Binnen het college overheerst dus niet duidelijk één kleur. Wethouder Kruyt van Sociale Zaken is van de PVDA (www.amersfoort.nl, 2009k).

Zoals aangegeven in de vorige paragraaf is er vanuit de raad geen noemenswaardige, concrete aandacht geschonken aan het activeren van nuggers. Dit gecombineerd met het feit dat er niet overduidelijk een kleur overheerst in het college, maakt dat deze invloedsfactor verder niet te toetsen is. Geconcludeerd kan worden dat in de casus Amersfoort de kleur van het college hoogst waarschijnlijk geen invloed heeft uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven.

4) Gedetailleerde analyse normen op het beleidsuitvoerende niveau. Verdieping van paragraaf 5.4.1

4.1) De voortrekkersgemeenten hebben kennis van de doelgroep en hoe de verschillende subgroepen te bereiken en te motiveren met behulp van diverse instrumenten

Amersfoort voldoet grotendeels aan de norm. Zij maakt een onderscheid in diverse subgroepen nuggers en heeft tevens apart beleid gericht op de verschillende subgroepen. Dit is in paragraaf 5.2 en 5.3 al uitgebreid besproken. De geïnterviewde bevestigt dit beeld. De belangrijkste subgroepen zijn de: (allochtone) vrouwen/ herintreedsters, jongeren en inburgeraars. Daarnaast richt de gemeente zich voornamelijk op personen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en lageropgeleiden.

Echter, naast dit doelgroepenbeleid staat maatwerk centraal. Per individu wordt beoordeeld waar deze behoefte aan heeft en welke instrumenten ingezet kunnen worden. Zowel de goedkopere als duurdere instrumenten, uitgezonderd gesubsidieerde banen, staan ter

beschikking van de nuggers. Bij duurdere instrumenten wordt wel eerst bepaald of dit de kansen op de arbeidsmarkt voldoende vergroot. Zelfs sociale activeringstrajecten worden ingezet. De geïnterviewde geeft aan dat de gemeente Amersfoort namelijk heel erg gelooft in werk als mogelijkheid om mee te doen aan de maatschappij (De Neef, 2009).

De nuggers worden ook echt pro-actief benaderd middels advertenties in de krant, en de wijkgerichte benadering. Tevens is er een folder gemaakt speciaal voor de nuggers (Gemeente Amersfoort, 2009b). De kosten van kinderopvang worden deels vergoed, zodat vrouwen extra worden gestimuleerd om te gaan werken.

De gemeente kan zich alleen niet vinden in de aanbeveling van het ministerie van SZW en de VNG om nuggers die aan het werk zijn geholpen, te 'belonen' met 2200 euro. De gemeente schrijft: "Als veel andere gemeenten beloont Amersfoort de mensen die een jaar 'uit de uitkering' zijn met 900 euro. Dat bedrag is vooral bedoeld om de armoedeval tegen te gaan. Ruim tweeduizend euro bonus voor een nigger lijkt dan wel erg veel, zeker als het gaat om mensen met weinig financiële problemen. De vraag is of dit rechtvaardig is" (Karrenbelt, 2008, 6).

4.2) De kenmerken van de personen die zijn bereikt en onder de doelgroep vallen, zijn geregistreerd door de voortrekkersgemeenten

Uit de geraadpleegde documenten, zie bijlage VIII-3, is niet direct te achterhalen of de kenmerken van de bereikte groepen worden geregistreerd. Wel geeft het persbericht van Divosa over de nigger aanpak in Amersfoort reden om te veronderstellen dat kenmerken als scholing, financiën en eisen worden geregistreerd of bijgehouden: "Wel is gebleken dat de gemeente niet de meest kwetsbaren heeft bereikt. In de meeste gevallen blijkt het te gaan om redelijk goedgeschoolde mensen, zonder financiële problemen en met vrij hoge eisen ten aanzien van zaken als werktijden en functieniveau" (www.divosa.nl, 2009). Uit het interview blijkt echter dat er geen kenmerken worden geregistreerd van nuggers. De in de persbericht genoemde eigenschappen zijn met name aan het licht gekomen door de inkomenstoetsen die worden uitgevoerd. De nuggers worden alleen als nigger geregistreerd, zonder verdere kenmerken (zie ook: Gemeente Amersfoort, 2008f). De gemeente voldoet daarom gedeeltelijk, minimaal, aan deze norm.

4.3) Het beleid van de voortrekkersgemeenten is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht in die zin dat er tevens wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal van de nuggers en dat er aansluiting wordt gezocht op de vraag vanuit de arbeidsmarkt

In paragraaf 5.2 is beschreven hoe de gemeente Amersfoort steeds meer richting een vraaggericht arbeidsmarktbeleid toe is gaan werken. Zij geeft aan dat zij steeds meer oog voor de arbeidsmarkt heeft gekregen en daarom ook de rol van voortrekkersgemeente op zich heeft genomen (www.amersfoort.nl, 2009g). Zij onderstreept daarbij het belang van het verhogen van de arbeidsparticipatie (www.amersfoort.nl, 2009g). In het interview geeft de geïnterviewde ook aan dat, met name bij de inzet van duurdere instrumenten, ook goed wordt gekeken of het wel aansluit bij de arbeidsmarktvrage. Daarnaast worden er regelmatig in samenwerking met de werkgevers kleine projecten opgezet om mensen, uitkeringsgerechtigden en nuggers, daar werkzaam te krijgen waar een arbeidstekort is. Bijvoorbeeld in de kraamzorg, of het Techniekgilde.

De gemeente geeft tevens aan dat de huidige economische crisis een andere prioritering van doelgroepen vraagt. Daarom benadrukt ze dat de gemeente zich de komende jaren nog meer gaat richten op jongeren en schoolverlaters (www.amersfoort.nl, 2009i). Een beslissing

die in overeenstemming is met een vraaggericht arbeidsmarktbeleid, in verband met de naderende vergrijzing. Juist jongeren zijn over een paar jaar hard nodig op de arbeidsmarkt.

Echter, de vraaggerichte arbeidsmarktbenadering van de gemeente kent grenzen. De gemeente bakent duidelijk af dat zij zich alleen op de onderkant van de arbeidsmarkt richt (Gemeente Amersfoort, 2007a; idem, 2009a, 136; idem, 2007b, 15). Ook geeft de gemeente aan dat zij voornamelijk instrumenten inzet die gericht zijn op de korte termijn bij nuggers, zoals intensieve begeleiding en (directe) bemiddeling naar werk. Aanvullende instrumenten worden alleen ingezet waar dit echt noodzakelijk is. Uit het interview blijkt wel dat hier soepel mee om wordt gegaan, vooral ten aanzien van inburgeraars.

Deze houding van de gemeente is ook begrijpelijk. In principe zijn de gemeenten aangewezen om zich actief te richten op de activering van ongeveer 10% van de doelgroep nuggers. Dit betekent dat zij hier dus een keuze in moet maken. Wel rijst hierdoor de vraag welke organisatie zich meer zou moeten richten op de activering van nuggers bezien binnen het economische arbeidsmarktperspectief. Hoe kan bewerkstelligd worden dat het regionale arbeidsmarktbeleid ook daadwerkelijk meer vraaggericht kan functioneren, tevens meer gericht is op hoogopgeleiden, en waar zou de verantwoordelijkheid voor een dergelijke afstemming moeten liggen?

De discussie over verantwoordelijkheden daargelaten, kan geconcludeerd worden dat de gemeente grotendeels aan de norm voldoet. Temeer ook, omdat in de praktijk blijkt dat het lastig is voor de gemeente om de lageropgeleiden nuggers te bereiken. In de praktijk zijn de geholpen nuggers dikwijls redelijk goedgeschoold (www.divosa.nl, 2009).

4.4) De structuur van het netwerk: de voortrekkersgemeenten betrekken andere relevante actoren , zoals besproken in paragraaf 2.3.5, in hun beleid om nuggers te bereiken, te activeren en om dit tevens op een vraaggerichte wijze vorm te kunnen geven

In het interview geeft de geïnterviewde aan dat er met het Rijk (ministerie van SZW en de VNG) een lichte vorm van samenwerking bestaat. Het gaat hier met name om een stimulerings- en verantwoordingsrelatie. De RWI wordt vooral gewaardeerd door de geïnterviewde, dankzij zijn heldere rapporten en goede inzichten. Het zijn rapporten waar de gemeente ook echt iets aan heeft.

Wethouder Kruyt van sociale zaken en werkgelegenheid geeft aan dat de gemeente, wat betreft het regionale niveau, voornemens is om de komende jaren de samenwerking met het UWV en CWI (nu UWV WERKbedrijf) nog meer te intensiveren. Dit met als doel om vraag en aanbod beter te laten matchen op de arbeidsmarkt. Daarnaast geeft hij aan dat er een werkgeversloket geopend zal worden om de samenwerking met en informatie naar werkgevers toe te verbeteren. In de nota 'visie op arbeidsmarktbeleid' geeft de gemeente ook aan dat de gemeente het van belang acht om relaties met werkgevers op te bouwen (www.amersfoort.nl, 2009l; www.amersfoort.nl, 2009g,5). In de raadsvergadering van september 2009 geeft de wethouder aan dat er tevens wordt samengewerkt met de ROC's, hoewel afstemming met deze onderwijsinstellingen lastig is.

In de nota 'visie op arbeidsmarktbeleid' geeft de gemeente ook aan om bewust te zoeken naar "effectieve intergemeentelijke afstemming met overige sectoren die een relatie tot de arbeidsmarkt hebben" (www.amersfoort.nl, 2009g, 2). Hierbij refereert de gemeente aan interne gemeentelijke afstemming, maar ook aan regionale afstemming. Zo vindt er bijvoorbeeld afstemming plaats met andere gemeenten binnen de regio Eemland. Daarnaast geeft de gemeente aan dat er sprake is van een structurele samenwerking met partners uit

de regio op het gebied van onderwijs en werkgelegenheid: "bijvoorbeeld in de vorm van het Techniekgilde. Een duurzame samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven om kennisuitwisseling te bevorderen en deelname aan technisch onderwijs te bevorderen (...). Eerste stappen zijn gezet om deze succesformule ook in de zorg toe te passen" (www.amersfoort.nl, 2009g, 5).

Daarnaast is er vooral sprake van projectmatige samenwerkingsverbanden met werkgevers en uitzendbureaus. Bijvoorbeeld: de samenwerking met uitzendbureaus in een project om jongeren aan een startkwalificatie te helpen, de samenwerking met Stichting SOVE om mensen in de zorg te plaatsen, de samenwerking met werkgevers in de kraamzorg in een kleinschalig project om mensen te plaatsen in de kraamzorg, e.d. Of ad-hoc samenwerkingsverbanden: bijvoorbeeld met Halt voor moeilijke kinderen, of met de SVB voor een bestandsuitwisseling om de Anw-ers op te sporen. Met de SVB wordt verder niet samengewerkt (gebaseerd op interview met het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie).

In de nota 'visie op arbeidsmarktbeleid' geeft de gemeente aan dat zij voor wat betreft de doelgroep nuggers vooral intensief samenwerkt met: het UWV WERKbedrijf, de AV-teams (intergemeentelijk) en de N.V.A (Centrum voor duurzame inburgering Amersfoort). De geïnterviewde geeft daarnaast aan dat met betrekking tot de nuggers ook intensief wordt samengewerkt met de vrijwilligersorganisatie Ravelijn. Geconcludeerd kan worden dat de gemeente dus ruimschoots aan deze norm voldoet. De belangrijkste spelers waar zij mee samenwerkt in het beleid ten aanzien van nuggers, zijn: het UWV WERKbedrijf, de N.V.A en Ravelijn.

4.5) De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien.

De resultaten betreffende de activering van nuggers in 2004 en 2007/ 2008 zijn bekend bij de gemeente Amersfoort (Gemeente Amersfoort, 2005a, 7-10; idem, 2008f; idem, 2008e; www.amersfoort.nl, 2009e; www.cbs.nl, 2009a). In tabel X.1. zijn de resultaten weergegeven.

Opvallend is dat de resultaten van het nuggersproject in de periode 2007/ 2008 gedetailleerder zijn bijgehouden dan in 2004. Over 2007/ 2008 zijn meer gegevens bekend. Dit komt doordat er in 2007 en 2008 veel is geïnvesteerd in het in kaart brengen van de doelgroep nuggers middels een bestandsanalyse. In 2007 en 2008 zijn hierdoor 1150 nuggers en 270 Anw-ers in beeld gebracht (Gemeente Amersfoort, 2005a, 7; idem, 2008f; idem, 2008e; www.amersfoort.nl, 2009e). Een summiere vergelijking tussen 2007/ 2008 en 2004 is wel mogelijk. In 2004 zijn er in één jaar tijd 109 trajecten gestart. In totaal liepen er in 2004 160 trajecten; dit is inclusief trajecten die in de jaren voor 2004 zijn gestart. In de periode 2007/ 2008 zijn er in één jaar tijd 192 trajecten gestart. Dit is een forse toename ten opzichte van 2004. Over 2004 ontbreken de gegevens van uitstroom naar werk. In de periode oktober 2007 – oktober 2008 hebben 66 van de 192 nuggers binnen diezelfde periode betaald werk gevonden (Gemeente Amersfoort, 2008f). Amersfoort zit dus ruim boven de target van 75 trajecten per jaar die zij zich naar rato had opgelegd⁴⁶. Geconcludeerd kan worden dat Amersfoort aan de norm voldoet.

⁴⁶ Ter vergelijking: in totaal, dus inclusief trajecten voor nuggers en uitkeringsgerechtigden, zijn er in 2008 ruim 2.000 re-integratietrajecten gestart in Amersfoort (www.cbs.nl, 2009a).

Tabel XI.1: Resultaten betreffende de activering van nuggers in Amersfoort, periode 2004 en 2007/ 2008

Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	Nuggersproject: Oktober 2007/ oktober 2008
Gestarte trajecten in jaar X	109	192
Doelstelling gestarte trajecten/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	?	75 ⁴⁷
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord)	Nvt	nvt
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	160	?
Uitstroom naar werk via traject in jaar X	?	66
Aantal lopende trajecten eind jaar x	?	93
Aantal gestopte trajecten in jaar X	?	33

5) Gedetailleerde analyse invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau. Verdieping van paragraaf 5.4.2

5.1) Regierol gemeente?

Welke regierol is passend bij de situatie?

De vraag is welke regierol de gemeente vervult en of deze regierol past bij de specifieke situatie. In de nota 'visie op arbeidsmarktbeleid' geeft de gemeente het een en ander aan over de regierol die zij vervult en wil vervullen in het regionale arbeidsmarktbeleid (www.amersfoort.nl, 2009g). Binnen dit overkoepelende regionale arbeidsmarktbeleid wordt tevens een spoor uitgezet specifiek gericht op de activering van nuggers en jongeren (www.amersfoort.nl, 2009g, 7-8). Dit document zal dan ook mede gebruikt worden om de regierol van de gemeente te benoemen.

Allereerst dient er echter uitgemaakt te worden welke regierol passend is bij de situatie van Amersfoort. Uit het document 'visie op arbeidsmarktbeleid' komt naar voren dat de gemeente nog bezig is met het uitkristalliseren van een regionaal arbeidsmarktbeleid. Er vinden al wel regionale projecten plaats en er zijn diverse samenwerkingsverbanden, maar er moet nog een actuele inventarisering komen van alle spelers binnen het regionale verband en van de inhoud van de relaties tussen de diverse spelers (www.amersfoort.nl,

⁴⁷ Berekening: $141.211/164.053,99 = 0,86\%$. Populatie in Amersfoort is 0,86% van de totale landelijke populatie. $0,86\%$ van 35.000 (doelstelling bestuursakkoord) = 301. $301/4 = 75$ trajecten per jaar.

2009g, 6). Er is nog geen sprake van een sterk samenwerkingsverband en een daaruit voortvloeiend beleidskader. Daarnaast wordt de situatie getypeerd door politiek medebewind van de gemeente, waardoor de gemeente veel vrijheid heeft om zelf een beleidskader vorm te geven en te promoten. De gemeente heeft echter maar beperkte middelen, zoals geld of wetgeving, om andere spelers in de regio bij dit beleid te betrekken. De gemeente heeft wel de beschikking over het werkdeel en zij houdt hier voldoende op over voor de nuggers, maar dit is geen 'uitdeelpot'. Zij is daarom afhankelijk van de medewerking die andere actoren willen verlenen. Bij een dergelijke situatie past een visionaire regierol, waarbij de gemeente initiatieven naar zich toe trekt en andere organisaties stimuleert en enthousiasmeert om haar beleidskader uit te voeren. Omdat zij beperkte hulpmiddelen heeft, moet zij hierbij bereid zijn om compromissen te sluiten en het beleid eventueel aan te passen aan de visies van andere actoren (zie bijlage V).

Welke regierol vervult de gemeente Amersfoort?

De gemeente Amersfoort benoemt haar regierol als een "signalerende, verbindende en stimulerende rol" (www.amersfoort.nl, 2009g, 5). Op het eerste gezicht lijkt dit bij een visionaire regierol te passen. Echter, de gemeente geeft ook aan: "Uitgangspunt is dat we als gemeente initiatieven niet primair naar ons toetrekken, maar vooral de partijen op de arbeidsmarkt stimuleren en met elkaar in contact brengen" (www.amersfoort.nl, 2009g, 5). Zij ziet haar activiteiten dan ook vooral als "complementair" aan de private arbeidsmarkt, waar een gemeente slechts enige invloed op kan uitoefenen (www.amersfoort.nl, 2009g, 2). Dit duidt erop dat de gemeente haar regierol vooral als een faciliterende regierol vormgeeft. Zij stelt zich open om andere partijen te ondersteunen in hun initiatieven en zij treedt op als coördinator om dergelijke processen te stimuleren, verbindingen te leggen waar nodig is en (nieuwe) verbeterpunten en kansen op te sporen (www.amersfoort.nl, 2009g, 6).

Wel blijkt uit het interview dat de gemeente inzake de nuggers hecht samenwerkt met enkele andere organisaties- zoals Ravelijn, de N.V.A en het UWV WERKbedrijf. Op dit terrein komt het initiatief ook vanuit de gemeente, bijvoorbeeld wat betreft de pro-actieve aanpak en de AV-teams. De gemeente probeert deze organisaties ook echt te stimuleren om trajecten voor de nuggers beschikbaar te stellen. Tevens staat de gemeente ook open voor compromissen aan deze organisaties. Uit het interview blijkt bijvoorbeeld dat de aanpassing van de inkomensgrens in de beleidsregels t.a.v. is nuggers o.a. is gedaan op aandringen van de andere organisaties waarmee wordt samengewerkt.

De observatie geeft dus geen eenduidig beeld van de regierol van Amersfoort ten aanzien van het nuggersbeleid en het activerende arbeidsmarktbeleid. De regierol grenst aan zowel een visionaire als een faciliterende regierol, afhankelijk van de actoren waarmee wordt samengewerkt. Deze regierol past grotendeels bij de situatie. Wel kan er gezien de situatie nog genoemd worden dat er eventueel ruimte is voor een nog sterkere visionaire regierol waar de gemeente meer het voortouw neemt.

5.2) Regiecomponenten?

In hoofdstuk drie is uitgelegd dat volgens de theorie het succes van de regierol kan worden bepaald aan de hand van een aantal regiecomponenten. De componenten zullen één voor één besproken worden voor de gemeente Amersfoort. De bestudeerde vorm van samenwerking wordt hierbij afgebakend tot het hechte samenwerkingsverband van Amersfoort, het UWV WERKbedrijf, de N.V.A en Ravelijn. Uit de onderstaande beschrijving blijkt dat de regiecomponenten allemaal deels tot geheel aanwezig zijn in de uitvoering van het nuggersproject. Dit wordt weergegeven in tabel X.2. Het aanwezig zijn van de regiecomponenten zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren.

Tabel XI.2: Aanwezigheid regiecomponenten in Amersfoort, voor wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers

Regiecomponenten (zie & bijlage V)	Score: Zijn de regiecomponenten aanwezig in Amersfoort?				
	Geheel ++	Grotendeels +	Gedeeltelijk +-	Minimaal -	Niet --
1) Overzicht houden over de gehele situatie	++				
2) Verantwoording over het geheel afleggen		+			
3) Het uitzetten of het organiseren van beleidlijnen t.a.v. het geheel		+			
4) Het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel	++				

Ten eerste de component 'overzicht houden over de gehele situatie'.

Deze component is zeer zeker aanwezig, zo blijkt uit het interview en de afgenomen enquêtes. De partijen zijn op de hoogte van elkanders belangen bij het activeren van nuggers. Voor de gemeente is preventie bijvoorbeeld erg belangrijk. De inzet van de gemeente ten aanzien van nuggers voedt vervolgens de belangen van de andere organisaties. Het UWV WERKbedrijf heeft namelijk belang bij de plaatsing van zoveel mogelijk mensen, waarvan o.a. nuggers. De N.V.A heeft zich tot doel gesteld om mensen zo goed mogelijk te helpen met inburgeren. Deze organisatie is "blij" dat de inburgeraars na afronding van het traject nog andere werkgerichte trajecten kunnen volgen. Ravelijn heeft als doel om zoveel mogelijk vrijwilligers te werven, zodoende ook onder nuggers. In eerste instantie zijn er dus geen tegengestelde belangen. Dit wordt bevestigd door de geïnterviewde en geënuquëeerde personen.

In de praktijk kunnen zich echter soms wel belangentegenstellingen voordoen. De gemeente is hier van op de hoogte. Wanneer er bijvoorbeeld een leuke vacature voor zowel een nigger als uitkeringsgerechtigde geschikt is, dan is het intern beleid van de gemeente om eerst de uitkeringsgerechtigde voor te stellen. Gesteld kan worden dat de gemeente dus overzicht houdt op de situatie, zich bewust is van gelijke en tegengestelde belangen, intern beleid voert wat betreft eventuele tegengestelde belangen, en dat de samenwerkende organisaties geen tegengestelde belangen ervaren.

Ten tweede de component 'Verantwoording over het geheel afleggen'.

De gemeente geeft aan dat de samenwerking tussen de sociale dienst en met name het UWV WERKbedrijf zeer hecht is. De sociale dienst en het UWV WERKbedrijf bevinden zich in hetzelfde gebouw. Door de korte lijnen vindt er voortdurend mondelinge terugkoppeling plaats. De samenwerking tussen de sociale dienst en de N.V.A en Ravelijn is tevens zeer hecht. Deze organisaties bevinden zich echter niet in hetzelfde gebouw. Verantwoording aan deze organisatie vindt daarom in mindere mate plaats. Volgens Ravelijn is er vanuit de gemeente helemaal geen verantwoording over de resultaten die zijn behaald met het activeren van nuggers. Dit komt ook doordat de samenwerking tussen de gemeente en Ravelijn wat betreft de nuggers nog maar jong is.

Samengevat is de verantwoording aan het UWV WERKbedrijf zeer goed, dit vindt voortdurend plaats. Verder geeft de geïnterviewde aan dat de verantwoording aan de N.V.A

tevens voortdurend plaats vindt door middel van mondeling terugkoppeling. Ten slotte geeft Ravelijn aan dat er geen verantwoording wordt afgelegd, maar dit komt deels doordat de samenwerking nog maar jong is. Vandaar dat mijns inziens deze component grotendeels aanwezig is.

Ten derde de component *'Het uitzetten of het organiseren van de beleidlijnen ten aanzien van het geheel'*. Uit het interview, dat is afgenomen met het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie, komt naar voren dat zij de gemeente zeker als initiërende organisatie ziet naar de andere partijen toe. Zij geeft hierbij wel aan dat de sociale dienst geen tijdsschema's inzet of bepaalt welke middelen ingezet moeten worden. Het initiatief komt voornamelijk vanuit het NUG team voort. Dit samenwerkingsverband is zo kleinschalig dat alles gewoon individueel beoordeeld kan worden en dat initiatieven dan ook individueel geopperd en afgewogen worden. De geënquêteerde medewerker van Ravelijn bevestigt dit beeld. Hij geeft inderdaad aan dat er vanuit de gemeente niet duidelijk wordt aangegeven wat er wordt verwacht van de organisatie t.a.v. nuggers en binnen welke tijdsbestek. De gemeente is echter wel in gesprek met de organisatie over hoe het project vorm te geven. Geconstateerd kan worden dat deze component daarom wel grotendeels aanwezig is.

Ten vierde de component *'het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel'*. Uit het interview, dat is afgenomen met het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie, blijkt dat de gemeente veel verschillende organisaties betreft bij haar re-integratie en nuggersbeleid. Zij motiveert de verschillende partijen op diverse manieren, maar één van de belangrijkste manieren is om te kijken waar er arbeidstekorten zijn. Als er een arbeidstekort wordt geconstateerd gaat de gemeente met een aantal werkgevers om tafel zitten en probeert zij hen te motiveren tot het oprichten van een leer-werk traject voor cliënten van de gemeente. De N.V.A geeft in de enquête aan niet goed op de hoogte te zijn van hoe de gemeente andere partijen tracht te motiveren. Ravelijn bevestigt echter het beeld van de gemeente. De geënquêteerde van Ravelijn geeft aan dat volgens zijn ervaring "de gemeente er alles aan doet om zoveel mogelijke not-for-profit en profit organisaties aan te haken bij het bereiken van haar doelen. Met name de persoonlijke inzet van de medewerkers en management maken het verschil". Deze component is dus ook aanwezig.

5.3) Ketensamenwerking ?

Het UWV WERKbedrijf en de SVB zijn de directe ketenpartners van de gemeente Amersfoort als het gaat om het activeren van nuggers. De gemeente geeft in het interview aan dat er met de SVB geen hechte samenwerking is. Er is wel een ad-hoc samenwerking, bijvoorbeeld in de vorm van bestandsuitwisseling gedurende het project om nuggers in kaart te brengen. Met het UWV WERKbedrijf daarentegen, is de samenwerking volgens de gemeente zeer hecht. De betrokken medewerker van het UWV WERKbedrijf had helaas geen tijd om de enquête in te vullen. Voor het beoordelen van de ketensamenwerking, wordt daarom uitgegaan van het verhaal van de gemeente.

De gemeente zit samen met het UWV WERKbedrijf in hetzelfde gebouw. Zij werken ook zeer hecht samen ten aanzien van de nuggers en hebben hiervoor een speciaal NUG team opgezet. Dit team bestaat uit twee mensen van de gemeente en twee mensen van het UWV WERKbedrijf. Deze medewerkers overleggen dagelijks met elkaar en zijn precies op de hoogte van de mogelijkheden voor de nuggers. Nuggers worden actief naar elkaar doorverwezen en er is sprake van een warme overdracht. De samenwerking tussen de gemeente Amersfoort en het UWV WERKbedrijf kan bestempeld worden als de beste variant volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 18). De nuggers worden direct doorverwezen naar de sociale dienst, en de dienst heeft ook daadwerkelijk mogelijkheden voor de nuggers ingericht. Er is tevens sprake van een maandelijks terugkoppeling tussen de sociale dienst

en het UWV WERKbedrijf. Die terugkoppeling vindt meestal plaats via mondeling overleg, waarbij aan de hand van de Excel sheets de in- en uitstroom wordt doorgenomen.

Geconcludeerd kan worden dat de ketensamenwerking met het UWV WERKbedrijf zeer goed is. Dit zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren. Van een hechte samenwerking met de SVB is geen sprake. Echter, het is onduidelijk of een hechtere samenwerking tot nog betere resultaten zou kunnen leiden. De geïnterviewde van de sociale dienst geeft bijvoorbeeld aan dat het project om nuggers en ANW-ers in kaart te brengen met de SVB, weinig heeft opgeleverd. Zij vraagt zich af of de tijd en energie opwegen tegen de resultaten.

5.4) Visie van actoren gelijk gestemd?

In het derde hoofdstuk is ten slotte nog aan bod gekomen dat de kwaliteit van de samenwerking tussen de actoren van invloed kan zijn op het functioneren van het netwerk. Aan de hand van de evaluatiecriteria van De Bruijn en Ten Heuvelhof (2007) zal de samenwerking hieronder worden beoordeeld. Hierbij wordt de samenwerking afgebakend tot het hechte samenwerkingsverband van de gemeente Amersfoort, het UWV WERKbedrijf, de N.V.A en Ravelijn. Uit de beschrijvingen komt naar voren dat de gemeente Amersfoort ook op deze evaluatiecriteria goed scoort. Dit wordt weergegeven in tabel X.3. Dit betekent dat tevens de goede kwaliteit van de samenwerking deels een verklaring zou kunnen zijn voor het goed functionerende lokale netwerk.

Tabel XI.3: De evaluatiecriteria wijzend op een goede wederzijdse samenwerking, en in hoeverre Amersfoort aan deze evaluatiecriteria voldoet voor wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers

Evaluatiecriteria goede samenwerking (zie & bijlage V)	Score: in hoeverre voldoet Amersfoort aan de evaluatiecriteria?				
	Geheel ++	Grotendeels +	Gedeeltelijk +-	Minimaal -	Niet --
1) Zijn alle betrokken actoren tevreden over het verloop van het beleid?		+			
2) Zijn er problemen opgelost?	++				
3) Hebben de partijen geleerd van het proces?	++				
4) Zijn er duurzame relaties ontstaan?	++				
5) Is er sprake geweest van een fair proces?		+			

Ten eerste: *Zijn alle betrokken actoren tevreden over het verloop van het beleid? Zijn ze het eens met de beleidsaanpak?*

De geïnterviewde en geënquêteerde personen geven aan tevreden te zijn over het nuggersbeleid. De geënquêteerde van Ravelijn waardeert vooral de inzet van de medewerkers van de sociale dienst. Wel blijkt uit het interview dat is afgenomen met het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie, dat diverse externe ontwikkelingen voor tegenslag zorgen. Door de economische crisis en de fusie wordt het UWV WERKbedrijf momenteel overspoeld door het dagelijkse werk, waardoor er momenteel minder aandacht beschikbaar

is voor de nuggers. Dit wordt tevens gevoeld door vrijwilligersorganisatie Ravelijn die over het nuggersbeleid aangeeft dat "publicitair en qua communicatie er meer en bredere inzet kan zijn". Geconcludeerd kan worden dat betrokken actoren tevreden zijn over het beleid dat er is, maar dat de uitvoering door externe ontwikkelingen momenteel niet geheel op rolletjes loopt. Er wordt echter wel grotendeels voldaan aan dit criterium.

Ten tweede: *Zijn er problemen opgelost?*

In Bijlage V is verantwoord dat met het oplossen van problemen niet bedoeld wordt op het al dan wel of niet halen van de doelstelling. Dit criterium dient als tussentijdse meting, waarbij het ontplooiën van initiatieven, het intensiever samenwerken, en het beschikbaar stellen van voldoende budget worden gezien als indicatoren voor het probleemoplossende vermogen. Al deze indicatoren zijn bij de gemeente Amersfoort aanwezig en zij voldoet daarmee ook aan dit criterium.

De gemeente Amersfoort heeft de afgelopen jaren veel initiatieven ontplooid om de nuggers te bereiken en te activeren. Bijvoorbeeld door haar pro-actieve benadering met de AV-teams, of door advertenties te plaatsen in de krant. Ook kan gedacht worden aan allerlei projecten die zijn opgezet om cliënten te laten werken in de kraamzorg en peuterzalen. Tevens heeft de gemeente een project opgezet met het uitzendbureau om jongeren te scholen. Bij deze projecten heeft de gemeente de andere organisaties intensief betrokken. Ravelijn noemt bijvoorbeeld nog het initiatief om nuggers in te zetten als vrijwilligers.

De gemeente en Ravelijn geven ook aan dat de samenwerking de laatste jaren steeds intensiever is geworden. De gemeente geeft dan hierbij vooral de samenwerking met de N.V.A erg intensief is. Het budget komt voornamelijk van de gemeente en volgens haar is dat ook genoeg. Ravelijn geeft echter aan dat meer budget altijd welkom is.

Ten derde: *Hebben de partijen geleerd van het proces?*

De gemeente voldoet aan dit criterium. Leren is vertaald als het luisteren naar elkaar en het eventueel aanpassen van de standpunten (zie bijlage V). Dit heeft zeer zeker plaats gevonden. Uit het interview dat is afgenomen met het hoofd van de afdeling arbeidsintegratie komt bijvoorbeeld naar voren dat de inkomenseisen ten aanzien van de nuggers zijn aangepast op verzoek van de partners waar mee werd samengewerkt (zie paragraaf 5.2.4). De geïnterviewde van Ravelijn geeft aan dat de organisatie zich tot vier jaar terug zelfs helemaal niet bezig hield met re-integratietrajecten. Dat standpunt is volledig gekanteld en de organisatie ziet nu zelfs het nut in van het re-integreren van nuggers.

Ten vierde: *Zijn er duurzame relaties ontstaan?*

De geïnterviewde en geïnterviewde personen zijn tevreden over de samenwerking. De samenwerking wordt voorlopig dan ook nog gecontinueerd. Er is sprake van duurzame relaties. Daarmee voldoet Amersfoort tevens aan dit criterium.

Ten vijfde: *Is er sprake geweest van een fair proces?*

De meeste betrokken partijen vinden dat ze een voldoende bijdrage hebben kunnen leveren aan het nuggersproject. Daar zijn ze tevreden over. Alleen de geïnterviewde van Ravelijn vindt dat deze organisatie nog niet voldoende heeft kunnen bijdragen aan het nuggersproject. Dit vanwege het beperkte budget en omdat hij van mening is dat "er vanuit Ravelijn voor dit onderwerp nog meer gerichte aandacht en beleid kan worden ontwikkeld met meer resultaat". Deze opvatting van Ravelijn staat een fair proces echter niet in de weg. De gemeente geeft ook aan dat het project en de samenwerking met Ravelijn nog in ontwikkeling is, dit is nog niet afgerond. Daarom kan geconcludeerd worden dat Amersfoort ook grotendeels aan dit criterium voldoet.

In hoofdstuk 6 is de analyse van de casus RSD AOV/ Gorinchem aan bod gekomen. In dit hoofdstuk zijn de bevindingen m.b.t. de normen en invloedsfactoren op het beleidsvormende en beleidsuitvoerende niveau gepresenteerd. In deze bijlage is de volledige onderbouwing en gedetailleerde (tekstuele) analyse van die bevindingen opgenomen. Deze bijlage kent, net zoals de analyse in het 6^e hoofdstuk, een vijfdeling:

- 1) Ten eerste wordt de context uitgebreid beschreven. Dit om de data vast in onderlinge samenhang te ordenen. Hierop wordt met de analyses op terug gegrepen.
- 2) Ten tweede de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de normen op het beleidsvormende niveau;
- 3) Ten derde de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau;
- 4) Ten vierde de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de normen op het beleidsuitvoerende niveau;
- 5) Ten vijfde de gedetailleerde analyse en onderbouwing van de invloedsfactoren op het beleidsuitvoerende niveau.

1) Context: het activerende arbeidsmarktbeleid en specifiek nuggersbeleid van de RSD AOV/ Gorinchem: verdieping paragraaf 6.2

1.1 Beleid RSD AOV: nuggers worden niet concreet genoemd

Het sociale beleid van de gemeente Gorinchem en de in paragraaf 6.1 genoemde omliggende gemeenten wordt uitgevoerd door de RSD AOV. De RSD AOV is opgericht in 2001. De gemeenschappelijke regeling moest er toe leiden dat de bedrijfsvoering van de sociale diensten verder zou professionaliseren, en dat de kwaliteit van de dienstverlening en efficiency zouden verbeteren (www.gorinchem.nl, 2009b, 2).

De RSD AOV is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wwb, de Ioaw/ Ioaz, de bijzondere bijstand en de re-integratie van uitkeringsgerechtigden, nuggers en Anw-ers. Tevens voert de dienst sinds 2007 de taken uit voor: de schuldhulpverlening, de Wet Inburgering (verder: WI) en de Wet Educatie Beroepsonderwijs (verder: WEB) (www.gorinchem.nl, 2009b, 1; www.gorinchem.nl, 2009c).

In de beleidsstukken van de RSD AOV wordt veel aandacht geschonken aan de activering van uitkeringsgerechtigden. Het activeren van nuggers wordt echter nauwelijks genoemd. In het 'beleidsplan ABW, IOAW en IOAZ 2003' van de regionale sociale dienst wordt kort ingegaan op de nieuwe verantwoordelijk voor het activeren van nuggers (www.gorinchem.nl, 2009d). Verder komen de nuggers voor in de tabellen van de beleidsverslagen (bijvoorbeeld: RSD AOV, 2005a, 34). Ten slotte worden de nuggers nog eenmaal genoemd in de beleidsnota '*De grenzen bereikt? Een aanzet tot integraal armoedebeleid*' (RSD AOV, 2006, 5). Hierin bepleit de RSD AOV dat hij verantwoordelijk is voor het voorkomen en bestrijden van armoede en sociale uitsluiting door middel van onder andere: "reïntegratie en sociale activering, waaronder vrijwilligerswerk, voor een beperkte groep burgers (de uitkeringsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) van de RSD AOV, binnen het wettelijk kader" (RSD AOV, 2006, 5). Edoch, verderop in deze notitie

waar de concrete beleidsdoelen met betrekking tot de activering worden uitgewerkt, wordt alleen nog geschreven over uitkeringsgerechtigden (RSD AOV, 2006, 18 – 20).

In de voortgangsrapportages met betrekking tot het minimabeleid komen de nuggers dan ook niet meer terug (www.gorinchem.nl, 2009e; idem, 2009f; idem, 2009g). In de begrotingen 2006 tot en met 2008 en de beleidsverslagen 2004 en 2006 wordt tevens niet concreet ingegaan op de nuggers en de taakstelling ten aanzien van deze groep (RSD AOV, 2005a; idem, 2005b; idem, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007c).

Wel geeft de RSD AOV voornemens te zijn de omslag te maken van aanbodgericht werken naar vraaggericht werken (RSD AOV, 2007a, 7; idem, 2007c, 7 en 18). Tevens geeft hij aan actief te stimuleren dat allochtone vrouwen met kinderen deelnemen aan het arbeidsproces, onder andere door het geven van voorlichtingsbijeenkomsten en ondersteuning in kinderopvang (RSD AOV, 2007a, 50;). Deze ambities geven blijk van een doelgroep van de sociale dienst die verder reikt dan alleen de uitkeringsgerechtigden.

1.2 Aanpalend beleid Gorinchem: WMO, jeugdbeleid, vrijwilligerswerk: geen link naar activeringsbeleid en nuggers

Het sociale beleid van de gemeente Gorinchem wordt uitgevoerd door de RSD AOV. De gemeente maakt echter zelf wel beleid op het gebied van welzijn. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan WMO beleid, jeugdbeleid en vrijwilligerswerkbeleid. Dit zijn aangrenzende beleidsvelden. Bij Amersfoort was bijvoorbeeld zichtbaar dat er getracht werd om het beleid dan ook op elkaar te laten aansluiten en overlappingen te benoemen.

De RSD AOV stipt in zijn beleidsnota *'De grenzen bereikt'* tevens de raakvlakken tussen de WMO en de WWB aan (RSD AOV, 2006, 16). De belangrijkste overeenkomst bestaat volgens hem uit de ambitie van beide wetten om "de zelfredzaamheid en participatie van burgers te versterken" (RSD AOV, 2006, 16). Het belangrijkste verschil is dat de doelgroep van beide regelingen verschilt. De WMO richt zich meer op ouderen, chronisch zieken en gehandicapten (RSD AOV, 2006, 16).

Ondanks de aangestipte raakvlakken, is er wat betreft de doelstelling van activering geen duidelijke overlap tussen de beleidsvelden van Gorinchem en het sociale beleid van de RSD AOV. Met de komst van de WMO heeft de gemeente wel de brede ambities van het: "versterken van zelfredzaamheid van inwoners" en "vergroten van het zelforganiserend vermogen van de samenleving" geformuleerd (www.gorinchem.nl, 2009h; idem, 2009i). Maar in het definitieve *'Beleidsplan wet maatschappelijke ondersteuning'* van de gemeente worden deze ambities niet concreet vertaald in het begeleiden naar werk o.i.d. In dit WMO beleidsplan ligt de nadruk op zorg en participatie (Gemeente Gorinchem, 2007a, 12). Ook in het jeugdbeleid van de gemeente is niet direct een koppeling zichtbaar met het doel van re-integratie naar werk. Het jeugdbeleid is vooral gericht op het voorkomen van schooluitval en de kwaliteit van het onderwijs (www.gorinchem.nl, 2009j). Alleen met het vrijwilligersbeleid van de gemeente wordt getracht ook niet-uitkeringsgerechtigde groepen- onder andere jongeren, allochtonen en ouderen- sociaal te activeren (Gemeente Gorinchem, 2008a, 4).

1.3 Aanpalend beleid Gorinchem: inburgeraars: nadruk op brede definitie doelgroep en het belang van activering

Het activeren naar werk neemt wél een belangrijke plaats in binnen het inburgeringsbeleid van de gemeente Gorinchem. Zo luiden enkele belangrijke doelen van dit beleid:

- ❖ Het vergroten van individuele ontwikkelingskansen richting de arbeidsmarkt.
- ❖ Het verbeteren van de participatie van herintreders (v/m).

- ❖ Het zorgen voor een passend arbeidsaanbod (in samenhang met flankerend beleid als revitalisering bedrijfsterreinen/ voldoende ontsluiting/ creatie industrie/ kantoorterreinen).
- ❖ Het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap (bestaande uit een startersbeleid, gericht op bijstand- en andere uitkeringsgerechtigden, herintreders en een beleid gericht op gevestigde ondernemers; inzet BZ; ondersteunende uitkering; kredietverstrekking).

(bron: www.gorinchem.nl, 2009k)

De gemeente benoemt de nuggers zonder betaalde baan zelfs als een prioritaire groep, naast uitkeringsgerechtigde inburgeraars en geestelijke bedienaren (Gemeente Gorinchem, 2006a, 2). De gemeente ziet de nuggers voornamelijk als: "allochtone vrouwen in een achterstandspositie met kinderen tot 18 jaar" (idem, 2006, 2, 12). De gemeente streeft bij de activering van de inburgeraars een integrale aanpak na, zodat de doelgroep tevens gebruik kan maken van aanvullende voorzieningen uit o.a. de WEB, de Wwb, en de WMO (idem, 2006, 7).

In 2007 is de uitvoering van het inburgeringsbeleid overgedragen aan de RSD AOV (www.gorinchem.nl, 2009k).

1.4 Uitvoering beleid RSD AOV: apart nuggers project en pro-actieve benadering

Het nuggersproject: vanuit de uitvoering

Uit de paragrafen 6.2.1 tot en met 6.2.3 blijkt dat er nauwelijks beleid ten aanzien van nuggers is vastgelegd in nota's bij de RSD AOV en de gemeente Gorinchem. Alleen in de inburgeringsnota van de gemeente Gorinchem zijn de nuggers expliciet als doelgroep benoemd.

Ondanks dat er geen beleid is geschreven ten aanzien van nuggers, staat de RSD AOV bekend om zijn succesvolle aanpak bij deze groep. Deze aanpak wordt dan ook regelmatig uitgelicht in persberichten en dient als voorbeeld voor andere gemeenten:

- ❖ De VNG noemt het nuggers- project van de RSD AOV bijvoorbeeld in haar nulmeting t.b.v. het bestuurlijke akkoord omtrent de participatiedoelstellingen (www.vng.nl, 2009a, 10).
- ❖ Het nuggers- project van de RSD AOV wordt ook als voorbeeld genoemd op de website van het RPA Noord Holland Noord (www.rpa-nhn.nl, 2009).
- ❖ Zelfs voormalig staatssecretaris Aboutaleb van het ministerie van SZW noemt de aanpak van de RSD AOV expliciet als voorbeeld voor andere gemeenten in zijn toespraak die hij hield op de Voedselbankenconferentie (www.minszw.nl, 2009).

Het beleid ten aanzien van nuggers is bij de RSD AOV niet vastgelegd in schrift. Daarom wordt in dit onderzoek veel informatie geput uit het interview dat dinsdag 21.04.2009 is afgenomen met medewerkers die sterk betrokken zijn bij het nuggersproject. Het gaat om de projectleider mevrouw Coumans, en de uitvoerders: mevrouw Overbeek van het UWV WERKbedrijf en het Werkgeversservicepunt (verder: WSP), en mevrouw Sahin die werkzaam is als consulent bij de RSD AOV. Triangulatie kan hierdoor maar beperkt worden toegepast. Datgene wat is gezegd, kan niet volledig worden getoetst aan beleidsstukken. Bovendien betreft het een kleinschalig project, met een innige maar in omvang beperkte samenwerking. Het enquêteren van andere actoren kan daarom niet worden toegepast. Dit is ook niet nodig, omdat de belangrijkste actoren van het project bij het interview aanwezig waren.

Tijdens het interview wordt bevestigd dat het beleid ten aanzien van de nuggers vanuit de uitvoering tot stand is gekomen. Het nuggersproject diende in eerste instantie twee doelen. Ten eerste het voldoen aan de taakstelling uit het bestuursakkoord. Dit hield in dat de RSD AOV de doelstelling had – niet op papier- om in vier jaar tijd ongeveer 276 nuggers te activeren. Dus: tussen de 60 en 70 nuggers op jaarbasis. Dit is naar rato berekend (zie ook bijlage XII, tabel XII.1). Ten tweede werd met het nuggersproject meteen geëxperimenteerd met een integrale samenwerking tussen de RSD AOV, UWV WERKbedrijf en WSP door twee uitvoerders van deze diensten één op één te laten samenwerken.

Gaandeweg de uitvoering, en toen het project succesvol bleek, is ook de doelstelling aangepast. De geïnterviewden wilden rustig opstarten, en de taakstelling gaandeweg opbouwen. Voor 2008 hadden ze de doelstelling om 25 nuggers te activeren. Dit werden er 50. Inmiddels hanteert de RSD AOV de doelstelling om 62 nuggers te activeren in 2009. Dat is nog iets onder de taakstelling. Dit betekent dat ze in 2010 en 2011 nog 164 trajecten (82 per jaar) zullen moeten opstarten.

Echter, deze doelstelling is in de uitvoering opgesteld, wordt in de uitvoering gehanteerd en staat volgens de geïnterviewden (nog) niet in een beleidsnotitie. De geïnterviewden geven ook aan dat ze, als gevolg van hun succes en de publicaties die eraan worden gewijd, dikwijls worden benaderd door andere gemeenten voor advies en beleidsstukken. Ze kunnen die gemeenten dan geen beleidsstukken geven, omdat er bijna niets op papier staat. Al “werkendeweg” heeft het nuggersproject steeds meer vorm gekregen (Coumans et al., 2009).

De geïnterviewden zijn van mening dat het succes van het nuggersproject deels ook tot stand is gekomen, doordat het vanuit de uitvoering is opgezet. Dit heeft de uitvoerders veel vrijheid en ruimte gegeven om het project op poten te zetten, om af te tasten wat mogelijk en haalbaar is, en om maatwerk te leveren. De geïnterviewden ervaren dit als positief. Ze geven ook aan dat meer regulering van bovenaf juist lastiger werken zou zijn voor hen: “Maar ik denk juist doordat er van bovenaf allemaal regeltjes zijn, dan leidt dat tot belemmeringen, en daardoor duurt het zo lang voordat ze [de nuggers, red.] aan de slag kunnen” (Coumans et al., 2009).

Behalve dat er geen nuggersbeleid op schrift staat, zijn er ook geen specifieke beleidsregels ten aanzien van nuggers vastgesteld. De re-integratie ondersteuning van de RSD AOV staat open voor iedereen, ongeacht wat het gezinsinkomen is. Tevens is er geen maximumbedrag voor de trajecten vastgesteld. Wie geholpen wordt, en hoe de mensen worden geholpen, is maatwerk. Dit wordt per persoon individueel beoordeeld op basis van motivatie en geschiktheid voor bepaalde vacatures. Wanneer er duurdere instrumenten ingezet worden, zoals scholing, dan beoordelen de consultants of met die opleiding wel voldoende wordt voldaan aan de vraag vanuit werkgevers.

De ondersteuning wordt individueel beoordeeld, zo noemen de geïnterviewden: “hoe kan het dan zijn dat op het moment dat ik gehuwd ben met iemand die 300 maal het modale inkomen verdient, ik in één keer niet individueel wordt bekeken? Voor mij, denk ik, het is een herintreder. We hebben hem of haar straks heel hard nodig [refererend aan de vergrijzing, red.]” (Coumans et al., 2009). De geïnterviewden laten zich hierbij leiden door verschillende uitgangspunten. Ten eerste het macro-economische oogpunt. Ze zijn zich er bewust van dat door de vergrijzing op de lange termijn een arbeidstekort ontstaat. Dit geldt met name voor de regio van de RSD AOV waar de werkloosheid, in vergelijking met de rest van Nederland, laag is en de frictie op de arbeidsmarkt groot is. Ten tweede bezien ze het ook vanuit een preventief oogpunt. Ze willen bijvoorbeeld dat vrouwen onafhankelijk kunnen zijn van hun man. Mocht een huwelijk bijvoorbeeld stuklopen, dan kan de vrouw of

man in ieder geval voor zichzelf zorgen, zodat deze niet in de bijstand belandt. Ten derde bezien ze het ook vanuit een welzijnsbevorderend oogpunt. Ze zijn van mening dat werken goed is voor de eigenwaarde van mensen, en dat ze door het werk een betere bijdrage kunnen leveren aan zichzelf en de maatschappij. Het bevordert de integratie van mensen in de maatschappij.

De individuele maatwerk aanpak lijkt zijn vruchten af te werpen. Wel dient er vanuit een bestuurskundig perspectief nog gewezen te worden op het spanningsveld dat hierdoor kan ontstaan betreffende de legitimiteit en rechtmatigheid van de genomen beslissingen. De lokale politieke invloed op het beleid wordt beperkt en vertroebeld, doordat het nuggersbeleid vanuit de uitvoering tot stand komt en niet is vastgelegd in nota's. De lokale gemeenteraden kunnen hierdoor hun kaderstellende en controlerende rol ten aanzien van dit stukje beleid niet goed uitoefenen. Doordat er geen beleidsregels ten aanzien van nuggers zijn vastgelegd, ontstaat daarnaast het risico dat genomen beslissingen in twijfel gebracht kunnen worden. De rechtmatigheid van genomen beslissingen kan concreet gezien niet worden getoetst aan beleidsregels. Dergelijke spanningsvelden zijn altijd aanwezig in het openbaar bestuur. Het is aan de RSD AOV en de lokale gemeenten hoe hier mee om te gaan en welke afwegingen te maken. Het doet verder natuurlijk niets af aan het succes dat tot nu toe met het nuggersproject is behaald.

Pro-actieve benadering: activiteiten

De uitvoerders hebben veel activiteiten ondernomen om het nuggersproject tot een succes te maken en om de nuggers te kunnen bereiken. De geïnterviewden geven aan dat ze de doelgroep heel gericht en pro-actief hebben benaderd:

- ❖ Ze hebben bijvoorbeeld advertenties geplaatst in de lokale krant;
- ❖ Die advertenties zijn vervolgens gekoppeld aan lokale bijeenkomsten;
- ❖ Ze zijn gericht naar moskeeën gegaan om te vertellen over de mogelijkheden voor nuggers;
- ❖ Er zijn contacten gelegd met zorginstellingen voor werk/ leer plekken voor nuggers;
- ❖ Er is een tour langs alle wethouders van de gemeenten van het regionale samenwerkingsverband gepland. Dit om de nuggers onder hun aandacht te brengen, en om een pro-actieve houding van de gemeenten te promoten. Bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van stageplekken en functies voor nuggers;
- ❖ Ze hebben een tijd lang een column bijgehouden in de lokale krant, waarin de zoektocht van de nuggers naar een 'droombaan' werd beschreven.

Deze pro-actieve houding heeft tot goede resultaten geleid. In mei 2008 is het project vanuit de uitvoering opgestart. De geïnterviewde uitvoerders geven aan dat zij begin 2008 zijn begonnen met een A4-tje waarop het plan stond omschreven en een 7-tal klanten. De geïnterviewden wilden het project rustig opstarten en hadden zichzelf tot doel gesteld om dat jaar 25 nuggers te activeren. De activiteiten waren echter succesvol en in plaats van 25 nuggers, hebben ze dat jaar 50 nuggers geholpen. Deze caseload van nuggers wordt door twee mensen beheerd. Van die 50 mensen waren er in oktober 2008 al 15 aan het werk. Dat betekent dat 30% van de nuggers binnen een jaar werk heeft gevonden (Coumans et al., 2009).

Verder geven de geïnterviewden aan dat er vooral veel herintreedsters worden bereikt, zowel allochtone als autochtone vrouwen. Jongeren komen niet vaak voor. De niet-uitkeringsgerechtigde jongeren die wel aankloppen bij de RSD AOV worden vaak doorverwezen naar de IB-Groep voor studiefinanciering, omdat ze daar dikwijls nog voor in aanmerking komen. De inburgeraars maken nog niet echt opvallend deel uit van het bestand. Dit komt mede doordat de inburgeringstrajecten pas medio 2007 zijn opgestart. Verwacht wordt dat de inburgeraars na afronding van de trajecten zullen doorstromen naar

een re-integratietraject. Van de nuggers die worden bereikt, is een deel hoogopgeleid en een deel laagopgeleid. Beide groepen hebben volgens de geïnterviewden wel een redelijk grote afstand tot de arbeidsmarkt.

1.5 Huidige stand van zaken: beleid ten aanzien van nuggers en visie op regionaal arbeidsmarktbeleid?

De geïnterviewden geven aan dat het nuggersproject wordt gecontinueerd. De economische crisis oefent daar voorlopig, wat hen betreft, geen invloed op uit. Ze blijven gefocust op de lange termijn en de verwachte arbeidstekorten als gevolg van de vergrijzing. Nuggers blijven volgens de geïnterviewden daarom een belangrijke bron van arbeidspotentieel voor sectoren waar arbeidskrachte wordt verwacht.

Voor 2009 is de doelstelling, die nog niet in beleid is vastgelegd, om 62 nuggers te activeren. Om dit te bereiken staan weer nieuwe activiteiten op de planning, zoals de tour langs de lokale wethouders. Naarmate het nuggersproject vordert, wordt het beleid volgens de planning ook langzaam uitgekristalliseerd in beleidsstukken. Zo vertellen de geïnterviewden dat er wordt gewerkt aan een raamwerk betreffende de re-integratiekosten en dat er wordt gewerkt aan een raamwerk m.b.t. de planning- en controlecyclus. Tevens werkt de RSD AOV op het moment van schrijven aan een vastgelegd projectplan, wat overeenkomt met het beleid dat tot nu toe in de uitvoering wordt gevolgd. Vanuit de uitvoering, bottom-up, wordt nu met het vorderen van het project dus ook gewerkt aan het op papier zetten van zaken.

De geïnterviewden geven verder aan dat ze zich zeer bewust zijn van de voortrekkersrol van de RSD AOV in het regionale arbeidsmarktbeleid ten opzichte van andere gemeenten/ sociale diensten. Ook dit is nog niet op papier vastgelegd. Maar uit het interview blijkt dat het nuggersproject bijvoorbeeld bij wijze van proeve diende om een integrale samenwerking tussen de RSD AOV en het UWV WERKbedrijf en WSP op te zetten. Deze integrale benadering uit zich in een één op één samenwerking tussen de uitvoerders. Zij werken ook in dezelfde kamer en hierdoor bestaan er zeer korte lijnen tussen de RSD AOV en het UWV WERKbedrijf. Bij de bemiddeling van de nuggers wordt ook expliciet rekening gehouden met de vraag vanuit de arbeidsmarkt. Er wordt echt getracht om de match tussen vraag en aanbod te bewerkstelligen. Verder worden duurdere instrumenten, als scholing, ingezet op voorwaarde dat er voldoende vraag is vanuit de regionale arbeidsmarkt naar die opleiding en/ of cursus.

De samenwerking met andere actoren, zoals werkgevers, is voornamelijk ad-hoc van karakter. Er is geen sprake van een hechte en/ of structurele samenwerking. De werkgevers worden benaderd wanneer dat nodig is en vice versa. De afstemming van vraag en aanbod, en het onderhouden van contacten staan volgens de geïnterviewden centraal. De RSD AOV neemt wat betreft de rol van nuggers in het regionale arbeidsmarktbeleid dus niet echt een initiërende rol in. Hij neemt vooral een stimulerende rol in ten aanzien van nuggers. Het stimuleren en coachen van nuggers en het ervoor zorgen dat ze vooral zelf initiatief nemen is een belangrijke strategie. Duurdere instrumenten worden alleen ingezet wanneer nodig. Verder neemt hij ook een stimulerende rol in ten aanzien van werkgevers: door ze over te halen vacatures te melden en vacatures beschikbaar te stellen e.d. Daarnaast speelt de RSD AOV ook vooral een coördinerende rol: het ervoor zorgen dat vraag en aanbod op elkaar aansluiten en het ervoor zorgen dat de juiste persoon bij de juiste opleiding komt e.d.

2) **Gedetailleerde analyse normen op het beleidsvormende niveau. Verdieping van paragraaf 6.3.1**

2.1) *De voortrekkersgemeenten zijn zich bewust van de notie dat het activeren van nuggers een (deel)oplossing kan zijn voor het naderende arbeidstekort, de integratie- en emancipatiedoelstellingen, en dat zij hieromtrent het goede voorbeeld moeten geven aan de andere gemeenten.*

De RSD AOV voldoet ruimschoots aan deze norm. Dit is in paragraaf 6.2.4 uitgebreid aan bod gekomen. Het wordt ook bekrachtigd door het gegeven dat de gemeente geen beleidsregels heeft opgesteld ten aanzien van nuggers.

2.2) *De voortrekkersgemeenten waarderen de doelstelling zoals opgesteld tussen de VNG en het ministerie van SZW positief.*

De RSD AOV voldoet tevens aan deze norm. Tijdens het interview geven de geïnterviewden aan dat zij denken dat de doelstelling in zijn geheel haalbaar is. De verdeling van de taakstelling over de diverse gemeenten is voor hen ook helder. Dat is gewoon per rato gegaan. De RSD AOV voldoet ruimschoots aan zijn deel van de taakstelling. Hij neemt bijna het dubbele op zich. De geïnterviewden geven dan ook aan dat de RSD AOV een waardevolle bijdrage levert. De geïnterviewden hebben ook getracht na te gaan hoe andere gemeenten proberen de doelstelling te realiseren. Dit bleek lastig, omdat veel gemeenten nog niet begonnen zijn aan deze taakstelling.

2.3) *De voortrekkersgemeenten voeren een gericht beleid ten aanzien van het activeren van de nuggers, met aparte doelstelling(en) voor de doelgroep nuggers.*

Strikt gezien, voldoet de RSD AOV niet aan deze norm. Hij heeft ten aanzien van de nuggers namelijk nog niets in beleid vastgelegd. Dit komt doordat het beleid vanuit de uitvoering is vormgegeven. In de uitvoering wordt wel met een doelstelling gewerkt: 62 trajecten voor nuggers in 2009. Hoewel deze doelstelling nu nog niet is vastgelegd in beleid, geven de geïnterviewden aan dat op het moment van schrijven door de RSD AOV wordt gewerkt aan een projectplan, waarin o.a. de doelstelling opgenomen zal worden.

In de beleidsstukken is daarnaast altijd verantwoording opgenomen over de nuggers. In de overzichtstabellen van het aantal cliënten en trajecten, zijn ook de nuggers opgenomen. Dit geeft aan dat er wel beleid is ten aanzien van deze groep. Ze worden immers geregistreerd en de resultaten worden bijgehouden (RSD AOV, 2005a, 34).

Mijns inziens voldoet de sociale dienst daarom toch grotendeels aan de norm. Vooral gezien het gegeven dat op het moment van schrijven de doelstelling t.a.v. nuggers wordt vastgelegd in een projectplan.

2.4) *Het beleid van de voortrekkersgemeenten gericht op nuggers is gericht op de verschillende subgroepen nuggers en de daaraan verbonden verschillende belangen en doelstellingen (paragraaf 2.3.4).*

Het beleid van de RSD AOV heeft twee kernprincipes. Ten eerste kent het geen beleidsregels ten aanzien van nuggers: er zijn geen inkomenseisen o.i.d. vastgesteld. De ondersteuning is

daarom voor iedereen toegankelijk. Ten tweede staat maatwerk centraal. Per individu wordt beoordeeld wat nodig is. Er wordt hierbij geen onderscheid gemaakt in de diverse subgroepen.

In het bijzonder zijn pro-actieve acties, zoals het bezoeken van moskees, gericht op het benaderen van de allochtone herintreedsters. Maar dit doet niet af aan het principe dat alle instrumenten voor alle verschillende subgroepen voorhanden zijn. De individuele benadering maakt dat de RSD AOV aan deze norm voldoen. De geïnterviewden geven dit ook aan.

2.5) De doelstellingen van de voortrekkersgemeenten ten aanzien van de nuggers voldoen aan de SMART criteria van good governance, zodat de doelstelling duidelijk en controleerbaar is.

In paragraaf 6.2.4 is beschreven dat de RSD AOV (nog) geen doelstellingen ten aanzien van de nuggers heeft vastgelegd in beleid. Dit betekent dat de sociale dienst niet voldoet aan de SMART-criteria van good governance. De lokale gemeenteraden hebben geen zicht op het stukje beleid ten aanzien van nuggers en kunnen hierover niet hun kaderstellende en controlerende taak uitoefenen. De RSD AOV voldoet dus niet aan deze norm. Dit heeft overigens geen implicaties voor de effectiviteit van het beleid.

2.6) Bij de voortrekkersgemeenten conflicteert het beleid ten aanzien van nuggers niet zodanig met ander beleid, dat het ondergeschikt raakt aan dat beleid.

Tijdens het interview kunnen de geïnterviewden geen knelpunten bedenken met ander beleid. Volgens hen kent het alleen maar positieve consequenties ten aanzien van ander beleid, aangezien de sociale dienst voldoende overhoudt op het werkdeel voor dit beleid. Het activeren van nuggers in samenwerking met het UWV WERKbedrijf helpt laatstgenoemde bijvoorbeeld om de plaatsingstargets te halen. De sociale dienst voldoet dus aan deze norm.

2.7) De voortrekkersgemeenten voeren een evenwichtig beleid ten aanzien van het activeren van nuggers en uitkeringsgerechtigden.

Uit het interview kwam naar voren dat de RSD AOV geen inkomensgrenzen hanteert, dat nuggers toegang hebben tot dezelfde instrumenten als uitkeringsgerechtigden en dat er ook geen maximumbedrag wordt gehanteerd voor de nug-trajecten. Tevens staat bij de behandeling van zowel nuggers als uitkeringsgerechtigden maatwerk centraal.

Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er dus sprake van een open nug-traject. De RSD AOV tracht wel zoveel mogelijk de inzet van duurdere instrumenten te beperken. In de meeste gevallen wordt ook volstaan met het coachen en bemiddelen van nuggers. Wanneer individuele gevallen daartoe aanleiding geven, worden echter ook duurdere instrumenten, zoals scholing en cursussen, ingezet. Geconcludeerd kan worden dat de RSD AOV ruimschoots aan deze norm voldoet.

3) Gedetailleerde analyse invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau. Verdieping van paragraaf 6.3.2

3.1) Beoordeling sturingsinstrumenten, zoals ingezet door het Rijk?

Rationaliteiten gemeente

Uit het interview is naar voren gekomen dat de geïnterviewden absoluut geen behoefte hebben aan:

- Meer verankering in de wetgeving &
- Meer communicatie

Dit betekent dat de RSD AOV zich niet laat leiden door de juridische en sociaal-psychologische rationaliteitenmodellen.

De geïnterviewden geven aan dat binnen de eigen organisatie vooral de cultuuromslag bij de uitvoerders van groot belang is geweest. In het begin was er weerstand om zoveel energie in de nuggers te steken. Door een verandering in het denken is dit opgeheven en werd de weg vrijgemaakt voor het nuggersproject. Uiteraard was het hierbij ook belangrijk dat er twee enthousiaste uitvoerders zijn uitgekozen die het project volmondig ondersteunen. De organisatiekundige rationaliteit is dus heel belangrijk geweest bij het opzetten van het project (zie hoofdstuk drie). Echter, de geïnterviewden geven aan dat dit van binnenuit de organisatie is gekomen. Voor een externe actor, als het Rijk of de VNG, is dat moeilijk te beïnvloeden.

Wel geven de geïnterviewden aan dat zij het heel belangrijk vinden dat er meer politieke aandacht wordt besteed aan het activeren van de nuggers. Volgens hen zou dit er toe kunnen leiden dat andere sociale diensten hun beleid (meer) op de nuggers gaan richten. De RSD AOV laat zich dus leiden door een politieke rationaliteit en is van mening dat deze manier van denken ook bij andere sociale diensten van belang is.

Daarnaast geven de geïnterviewden aan dat zij het tevens heel belangrijk vinden dat er meer aan kennisuitwisseling wordt gedaan en dat er meer behoefte is aan uitwisseling van voorbeelden, 'good practices', en toegankelijke informatie via het internet. Dit betekent dat ook de technisch-wetenschappelijke rationaliteit een belangrijke rol speelt bij deze organisatie.

Ten slotte geven de geïnterviewden aan dat zij ook financiële steun van belang vinden, zij het in mindere mate dan de hierboven genoemde instrumenten. Zij geven aan dat de RSD AOV zelf voldoende overhoudt op het werkdeel en extra financiën voor hen daarom niet belangrijk is. Het zou geen invloed uitoefenen op het nuggersproject. Wel denken ze dat meer financiële steun vooral belangrijk is voor gemeenten die minder te besteden hebben met het werkdeel. Tevens geven ze aan dat de huidige aanpassing van de financiële prikkel in de Wwb "een sigaar uit eigen doos is". Het heeft volgens hen geen invloed op de kosten-baten analyses die gemeenten maken bij de keuze om nuggers te activeren. Het enige positieve is dat het gemeenten wat meer ruimte geeft in de beleidsvrijheid, maar dat staat niet gelijk aan een financiële prikkel. Tevens geven ze aan dat de beschikbare subsidies niet toegankelijk genoeg zijn voor de RSD AOV. Het brengt voor hem te veel werk en administratieve rompslomp met zich mee. De RSD AOV laat zich dus ook leiden door een economische rationaliteit, hetzij in veel mindere mate dan bovengenoemde rationaliteiten.

Sturingsinstrumenten vanuit het Rijk

In hoofdstuk twee is ingegaan op de ontwikkeling van het beleid ten aanzien van nuggers op nationaal niveau. Een belangrijk sturingsinstrument dat wordt ingezet door het ministerie van SZW, en dat is besproken in hoofdstuk twee, is de wetgeving. In de Wwb is bepaald dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een evenwichtig beleid ten aanzien van bijstandsgerechtigden en nuggers. Dit is een dirigerend juridisch sturingsinstrument.

Een economisch sturingsinstrument dat in het tweede hoofdstuk is besproken, is de aanpassing van de financiële prikkel door het ministerie van SZW. Door de invoering van het participatiebudget moeten gemeenten minder financiële barrières voelen wat betreft het activeren van nuggers. Dit is bedoeld als een verruimend economisch sturingsinstrument. Tevens aanvullende subsidies, zoals ESF, 1001 Kracht en het IPW-project, worden ingezet als verruimende economische sturingsinstrumenten.

Communicatieve sturingsinstrumenten worden voornamelijk ingezet in de vorm van voorlichtingsdagen, georganiseerd door het ministerie van SZW en de VNG, waarbij onder andere aandacht wordt geschonken aan het belang van het activeren van nuggers. Dit zijn dirigerende communicatieve sturingsinstrumenten.

Aansluiting

De ingezette sturingsinstrumenten van het Rijk en bijbehorende modellen blijken, bij een eerste vergelijking, niet volledig aan te sluiten op de dominante rationaliteitsmodellen van de RSD AOV.

De RSD AOV laat zich absoluut niet leiden door een juridische rationaliteit. Het juridische instrument van wetgeving sluit dus niet aan bij de rationaliteit van de sociale dienst. Verdere vastlegging op dit gebied zal geen positieve invloed hebben op zijn beleid.

De RSD AOV laat zich maar in beperkte mate leiden door een economische rationaliteit. Dit komt mede doordat ze genoeg overhouden op het werkdeel. De aanpassing van de financiële prikkel van de Wwb, als economisch sturingsinstrument, oefent volgens de geïnterviewden daarom nauwelijks invloed uit op hun beleid. Wel zijn de geïnterviewden van mening dat een economisch sturingsinstrument andere gemeenten/ sociale diensten kan prikkelen die weinig overhouden op het werkdeel. Echter, dan moet er wel sprake zijn van een echte financiële prikkel en toegankelijke subsidies.

De RSD AOV laat zich wel heel sterk leiden door een politieke en een technisch-wetenschappelijke rationaliteit. De geïnterviewden hechten veel belang aan: de eigen autonomie/ beleidsvrijheid, aandacht vanuit de politiek voor de nuggers, en toegankelijke mogelijkheden voor kennisuitwisseling. Volgens de geïnterviewden zijn dit belangrijke instrumenten om óók andere sociale diensten te motiveren.

Het Rijk kan communicatieve sturingsinstrumenten inzetten om aan te sluiten bij de politieke en technisch-wetenschappelijke rationaliteiten van de sociale dienst (zie hoofdstuk drie). Zij zet deze ook in, maar voornamelijk in de vorm van voorlichtingsdagen. Dit zijn dirigerende communicatieve sturingsinstrumenten passend bij sociale diensten die zich laten leiden door een voornamelijk sociaal-psychologische rationaliteit. Dit is juist een rationaliteit die geheel niet aansluit bij de RSD AOV. De geïnterviewden geven aan dat de voorlichtingsdagen vaak veel tijd kosten en weinig opleveren. Ze vinden het wel interessant, maar ze hebben geen behoefte aan nog meer voorlichtingsdagen. Voorbeelden van communicatieve instrumenten die wél aansluiten bij de politieke en technisch-wetenschappelijke rationaliteit zijn verruimende en individuele communicatieve sturingsinstrumenten. Deze kunnen bijvoorbeeld gericht zijn op politieke overreding, het beschikbaar stellen van toegankelijke

informatie, benchmark mogelijkheden en kennisuitwisseling t.a.v. nuggers via de al bestaande internet sites.

Geconcludeerd kan worden dat de invloed van de sturingsinstrumenten van het Rijk op het beleid van de RSD AOV ten aanzien van nuggers beperkt tot nihil is geweest. De omslag is echt vanuit de organisatie zelf gekomen. Voor meer aanmoediging en/ of stimulering van bovenaf is het van belang dat de sturingsmodellen worden afgestemd op de rationaliteiten die leven bij de sociale dienst.

3.2) De rol van de gemeenteraad?

In het derde hoofdstuk is de rol van de gemeenteraad aan bod gekomen. Sinds de dualisering in 2002, zouden gemeenteraden meer invloed moeten hebben gekregen op het lokale bestuur. In de gemeenteraad van Gorinchem, de grootste gemeente die is aangesloten bij de RSD AOV, komen de nuggers echter niet voor in de debatten (zie bijlage IX, bron: www.gorinchem.nl, 2009I)⁴⁸. De gemeenteraad heeft dus geen kaderstellende rol gespeeld betreffende het beleid t.a.v. nuggers. Tevens oefent hij geen controlerende rol uit over dit beleid, aangezien het niet is opgenomen in beleidsnota's.

3.3) Partij- ideologische invloed?

De laatste vraag is nu of de kleur van het college invloed kan hebben uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven in Amersfoort. Het huidige college van B en W van Gorinchem is in 2006 geïnstalleerd. Het bestaat uit totaal vier wethouders en één burgemeester. De coalitie wordt gevormd door: PVDA, VVD, Stadsbelang/ Leefbaar Gorcum en CU/ SGP. De burgemeester is lid van de PVDA (www.gorinchem.nl, 2009m).

Zoals aangegeven in de vorige paragraaf is er vanuit de raad geen noemenswaardige, concrete aandacht geschonken aan het activeren van nuggers. Dit gecombineerd met het feit dat er niet overduidelijk een kleur overheerst in het college, maakt dat deze invloedsfactor verder niet te toetsen is. Geconcludeerd kan worden dat in de casus RSD AOV/ Gorinchem de kleur van het college hoogst waarschijnlijk geen invloed heeft uitgeoefend op hoe het beleid ten aanzien van nuggers is vormgegeven.

4) Gedetailleerde analyse normen op het beleidsuitvoerende niveau. Verdieping van paragraaf 6.4.1

4.1) De voortrekkersgemeenten hebben kennis van de doelgroep en hoe de verschillende subgroepen te bereiken en te motiveren met behulp van = diverse instrumenten

Bij norm vier (beleidsvormend niveau) is al aangegeven dat de RSD AOV vooral door middel van maatwerk de verschillende nuggers ondersteunt. In de beleidsstukken wordt geen onderscheid gemaakt naar verschillende subgroepen. Er wordt per persoon bepaald welke motieven en belemmeringen er zijn. En per persoon wordt vervolgens bepaald welke instrumenten nodig zijn. In principe staan, behalve gesubsidieerde banen, alle instrumenten ter beschikking: van een competentietest tot sollicitatietrainingen en van coaching tot

⁴⁸ Alleen in 2006 vragen de CDA, PVDA en SP de aandacht voor de groep allochtone vrouwen met kinderen tijdens het debat over inburgering. De aandacht voor mogelijk subgroepen nuggers, is dus ook erg gering geweest.

scholing. De geïnterviewden geven aan dat er ter wille van verschillende ambities dan ook verschillende instrumenten worden ingezet.

De nuggers worden ook voldoende voorgelicht over de mogelijkheden. Dit gebeurt middels de pro-actieve activiteiten die de dienst onderneemt (zie paragraaf 6.2.4) en voorlichting op de website en in folders. In de folders wordt duidelijk aangegeven dat ook nuggers een tegemoetkoming kunnen krijgen in de kosten van kinderopvang. Een werkpremie, zoals aangeraden door het minister van SZW en de VNG, wordt niet genoemd (RSD AOV, 2008; www.rsdaov.nl, 2009c; idem, 2009d; idem, 2009e).

Geconcludeerd kan worden dat de RSD AOV grotendeels aan deze norm voldoet.

4.2) De kenmerken van de personen die zijn bereikt en onder de doelgroep vallen, zijn geregistreerd door de voortrekkersgemeenten

Tijdens het interview komt naar voren dat de nuggers worden geregistreerd in de systemen van de RSD AOV en het UWV WERKbedrijf. Het zijn van een 'nuggers' is het voornaamste kenmerk bij de registratie. Daarnaast wordt nog het geslacht aangegeven en eventueel de opleiding. Maar dat is niet echt noodzakelijk volgens de geïnterviewden (Coumans et al., 2009). De RSD AOV voldoet hiermee gedeeltelijk aan de norm.

4.3) Het beleid van de voortrekkersgemeenten is niet alleen aanbodgericht, maar ook vraaggericht in die zin dat er tevens wordt geïnvesteerd in het menselijke kapitaal van de nuggers en dat er aansluiting wordt gezocht op de vraag vanuit de arbeidsmarkt

Uit het interview komt heel duidelijk naar voren dat de RSD AOV, vooral bij het nuggersproject, vraaggericht te werk gaat. Er worden zowel instrumenten voor op de korte termijn ingezet, bijvoorbeeld coaching en bemiddeling, als instrumenten voor op de lange termijn, bijvoorbeeld scholing. Het matchen van aanbod en vraag staat centraal in de aanpak van de sociale dienst. Het komt bijvoorbeeld regelmatig voor dat nuggers op zoek zijn naar licht administratief werk. De geïnterviewden geven dan heel duidelijk aan dat daar weinig werk in is. Ze wijzen de nuggers dan altijd op sectoren waar wel werk is.

Verder geven de geïnterviewden aan dat de economische recessie geen invloed uitoefent op de nuggers aanpak. Zo geven ze aan: "En als we het economisch bekijken dan is dat gewoon de enige manier waarop we het kunnen doen. Want die recessie is maar tijdelijk en het tekort aan arbeidskracht dat blijft duren. Het lange termijn denken, daar moet je gewoon mee doorgaan" (Coumans et al., 2009). Geconcludeerd kan worden dat de RSD AOV aan deze norm voldoet.

4.4) De structuur van het netwerk: de voortrekkersgemeenten betrekken andere relevante actoren, zoals besproken in paragraaf 2.3.5, in hun beleid om nuggers te bereiken, te activeren en om dit tevens op een vraaggerichte wijze vorm te kunnen geven

In het interview geven de geïnterviewden aan dat er met het Rijk (ministerie van SZW en de VNG) een lichte vorm van samenwerking bestaat. Het gaat hier met name om een stimulerings- en verantwoordingsrelatie. De RWI is niet bekend bij de geïnterviewden. Wel geven ze aan dat de beleidsmedewerkers waarschijnlijk meer op de hoogte zijn van de RWI.

De RSD AOV werkt zeer intensief samen met het UWV WERKbedrijf en het WSP. De geïnterviewden spreken van een integrale samenwerking, gekenmerkt door korte lijnen en

één op één contact. De uitvoerders zitten ook op dezelfde kamer.

Met de SVB wordt helemaal niet samengewerkt, ook niet voor het bereiken van de Anw-ers .

Verder is de RSD AOV aangesloten bij het RPA Rijnmond (www.platformarbeidsmarkt.nl, 2009). Samenwerking met de werkgevers gebeurt echter voornamelijk middels het WSP. Het WSP werft vacatures bij de regionale werkgevers, waar cliënten van het UWV WERKbedrijf en de RSD AOV op geplaatst kunnen worden. Voorlichting aan werkgevers en het matchen van vraag en aanbod zijn hierbij belangrijke uitgangspunten (RSD AOV, 2007a, 34). Daarnaast vindt een groot deel van de samenwerking met werkgevers ook plaats op ad-hoc basis. Vooral vanuit het UWV WERKbedrijf worden contacten met de werkgevers onderhouden en de afstemming van vraag en aanbod in de gaten gehouden. De werkgevers worden benaderd wanneer dat nodig is en vice versa, zo geven de geïnterviewden aan.

De RSD AOV werkt daarnaast samen met Stichting Syndion voor welzijnswerk, ook dit is op ad-hoc basis. Tevens werkt de RSD AOV samen met Tempo Team Uitzendbureau voor bemiddelingen op de korte termijn (RSD AOV, 2007a, 33), en met het ROC daVinci College om voortrajecten te ontwikkelen voor inburgeraars en het plaatsen van nuggers op de opleidingen (RSD AOV, 2007a, 33). Ook deze samenwerkingsverbanden zijn voornamelijk ad-hoc. Ten aanzien van de nuggers neemt de RSD AOV voornamelijk een pro-actieve en stimulerende rol in.

Geconcludeerd kan worden dat de RSD AOV grotendeels aan deze norm voldoet. De belangrijkste spelers waar hij mee samenwerkt in het beleid ten aanzien van nuggers, zijn: het UWV WERKbedrijf en het WSP. In het vervolg wordt de samenwerking tussen deze partijen verder onderzocht.

4.5) De resultaten zijn bekend en laten een verbetering zien.

De resultaten betreffende de activering van nuggers in 2004 en 2008 zijn bekend bij de gemeente RSD AOV (RSD AOV, 2005a, 34; Coumans et al., 2009; www.cbs.nl, 2009a). In tabel X.1. zijn de resultaten weergegeven.

Wel is opvallend dat de resultaten van het nuggersproject in de periode 2008 gedetailleerder zijn bijgehouden dan in 2004. Over 2008 zijn meer gegevens bekend. Dit komt doordat er in 2008 daadwerkelijk gericht werd ingezet op het activeren van nuggers. Voor die tijd waren er volgens de geïnterviewden nauwelijks mogelijkheden en aandacht voor deze doelgroep.

Een summier vergelijking tussen 2008 en 2004 is wel mogelijk. In 2004 liepen er gemiddels 25 re-integratietrajecten voor nuggers. Onbekend is hoeveel van die trajecten in 2004 zijn opgestart en hoeveel van die trajecten al voor 2004 liepen. In 2008 werd er middels het nuggersproject een nieuwe impuls gegeven aan het activeren van nuggers. Dat jaar zijn er 50 trajecten gestart en in totaal liepen er dat jaar ook 50 re-integratietrajecten voor nuggers. Dat is dus een verdubbeling ten opzichte van 2004. Over 2004 ontbreken de gegevens van uitstroom naar werk. In 2008 hebben 15 van de 50 mensen binnen diezelfde periode betaald werk gevonden.

Geconcludeerd kan worden dat de resultaten in 2008 een grote verbetering laten zien t.o.v. 2004. Tevens zit de RSD AOV ruim boven de target van 25 trajecten per jaar, die zij zich in eerste instantie had opgelegd voor 2008. Zij voldoet niet direct aan de omgeslagen

doelstelling uit het bestuursakkoord. Dat is namelijk 70 trajecten per jaar (zie berekening in voetnoot 32). Echter, de geïnterviewden geven aan dat ze voornemens zijn om de activering elk jaar op te bouwen. Daar hebben ze bewust voor gekozen. Ze zijn voorlopig in ieder geval hard op weg om de doelstelling te halen. Er wordt daarom grotendeels aan de norm voldaan.

Tabel XII.1: Resultaten betreffende de activering van nuggers door de RSD AOV, periode 2004 en 2007/ 2008

Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	Nuggersproject: 2008
Gestarte trajecten in jaar X	?	50
Doelstelling gestarte trajecten per jaar, naar rato uit bestuursakkoord	?	70 ⁴⁹
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op gaat om gestarte trajecten per jaar	Nvt	25
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	25	50
Uitstroom naar werk via traject in jaar X	?	15
Aantal lopende trajecten eind jaar x	?	?
Aantal gestopte trajecten in jaar X	?	?

⁴⁹ De geïnterviewden geven aan dat ze rustig wilden opstarten en daarom zijn begonnen met de doelstelling van 25 trajecten in 2008. De omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord (van 35.000) voor de RSD AOV is: Berekening: $131.215/164.053,99 = 0,8\%$. Populatie van verzorgingsgebied RSD AOV is 0,8% van de totale landelijke populatie. $0,8\% \text{ van } 35.000 \text{ (doelstelling bestuursakkoord)} = 280$. $280/4 = 70$ trajecten per jaar. De geïnterviewden hebben ervoor gekozen om niet de 70 per jaar aan te houden, maar om de doelstelling elk jaar te verhogen. Voor 2008 zijn er nu 50 trajecten gestart, voor 2009 is de doelstelling 62. Als deze doelstelling wordt gehaald in 2009 moeten ze in 2010 en 2011 dus nog in totaal 168 nug-trajecten starten (84 per jaar) om aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te kunnen voldoen. Ze zijn in ieder geval op weg.

5) **Gedetailleerde analyse invloedsfactoren op het beleidsvormende niveau. Verdieping van paragraaf 6.4.2**

5.1) Regierol sociale dienst?

Welke regierol is passend bij de situatie?

Bij deze invloedsfactor is het de vraag welke regierol de sociale dienst vervult en of deze regierol past bij de specifieke situatie. Allereerst dient er uitgemaakt te worden welke regierol passend is bij de situatie van de RSD AOV.

Uit het interview komt naar voren dat de samenwerking tussen de RSD AOV, UWV WERKbedrijf en WSP zeer hecht is. De samenwerking met andere actoren is meer op ad-hoc basis. Het samenwerkingsverband bestaat in de kern dus uit de RSD AOV, het UWV WERKbedrijf en het WSP. Dit samenwerkingsverband werkt niet met een beleidsscript ten aanzien van nuggers. Zoals al aangegeven in paragraaf 6.2 is er namelijk geen beleid vastgelegd in schrift. Het is vanuit de uitvoering en vanuit het integrale samenwerkingsverband tot stand gekomen.

Het gaat dus om een situatie waarbij de RSD AOV als gevolg van politiek medebewind veel beleidsvrijheid heeft om een eigen beleidskader vast te stellen ten aanzien van nuggers. Echter, de RSD AOV is voor wat betreft het nuggersproject betrokken bij een zeer hecht samenwerkingsverband tussen RSD AOV, UWV WERKbedrijf en WSP. De RSD AOV neemt binnen dit samenwerkingsverband niet het initiatief om het beleidskader op te zetten, het uitvoeringskader van het samenwerkingsverband wordt gevolgd. Dit kan ook, geven de geïnterviewden aan, omdat het samenwerkingsverband zo kleinschalig is. Het bestaat uit één projectleider en twee uitvoerders die de drie organisaties vertegenwoordigen.

Een tweede kenmerk van de situatie is dat het budget voor het nuggers project voornamelijk wordt bekostigd vanuit het werkdeel van de RSD AOV. De RSD AOV investeert, het UWV Werkbedrijf en WSP haken hier op in, en uiteindelijk profiteren de laatste partijen ook van de plaatsingen van de nuggers. De RSD AOV beschikt in dit opzicht dus over een belangrijk deel van het budget (Coumans et al., 2009). Hij beschikt over voldoende geld om de plannen te kunnen faciliteren. Op het budget na, is de relatie volledig wederzijds. Bij deze situatie past een uitvoeringsgerichte regierol.

Welke regierol vervult de RSD AOV?

De RSD AOV stelt het beleidskader niet zelf vast. Dit is in het samenwerkingsverband, vanuit de uitvoering, tot stand gekomen. De RSD AOV voert het script van het samenwerkingsverband uit. Hij neemt ook niet direct het initiatief. Het initiatief komt van alle partijen, vanuit de samenwerking. De RSD AOV bezit wel over doorzettingsmacht. Dit komt vooral doordat het grootste gedeelte van het budget bij hem vandaan komt, zo geven de geïnterviewden aan.

Daarnaast is de samenwerking van het samenwerkingsverband met andere actoren, zoals werkgevers, meer ad hoc van karakter (zie paragraaf 6.2.5). De RSD AOV neemt in het bredere regionale arbeidsmarktbeleid geen initiërende rol in. Hij neemt vooral een faciliterende en coördinerende rol in. Door andere actoren te faciliteren in hun initiatieven, bijvoorbeeld het ondersteunen van nuggers en werkgevers, en door ervoor te zorgen dat vraag en aanbod van arbeid op elkaar aansluiten.

Uit deze beschrijving is af te leiden dat de RSD AOV een voornamelijk uitvoeringsgerichte regierol vervult binnen een klein, maar hecht samenwerkingsverband. Daarnaast is binnen de context van het bredere regionale arbeidsmarktveld een faciliterende regierol te herkennen van de sociale dienst. De uitvoeringsgerichte regierol overheerst echter. Dit past ook goed bij de situatie van de RSD AOV. De passende regierol zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren.

5.2) Regiecomponenten?

In hoofdstuk drie is uitgelegd dat volgens de theorie het succes van de regierol kan worden bepaald aan de hand van een aantal regiecomponenten. De componenten zullen één voor één besproken worden voor de RSD AOV/ Gorinchem. De bestudeerde vorm van samenwerking wordt hierbij afgebakend tot het hechte samenwerkingsverband van de RSD AOV, het UWV WERKbedrijf en het WSP. Uit de onderstaande beschrijving blijkt dat de regiecomponenten allemaal deels tot geheel aanwezig zijn in de uitvoering van het nuggersproject. Dit wordt weergegeven in tabel XI.2. Het aanwezig zijn van de regiecomponenten zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren.

Tabel XII.2: Aanwezigheid regiecomponenten bij RSD AOV/ Gorinchem, voor wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers

Regiecomponenten (zie & bijlage V)	Score: Zijn de regiecomponenten aanwezig bij de RSD AOV/ Gorinchem?				
	Geheel ++	Grotendeels +	Gedeeltelijk +-	Minimaal -	Niet --
1) Overzicht houden over de gehele situatie	++				
2) Verantwoording over het geheel afleggen	++				
3) Het uitzetten of het organiseren van beleidslijnen t.a.v. het geheel		+			
4) Het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel	++				

Ten eerste de component 'overzicht houden over de gehele situatie'.

De partijen zijn op de hoogte van elkaanders belangen bij het activeren van nuggers. Voor de RSD AOV is het bijvoorbeeld belangrijk dat het activeren van nuggers voorkomt dat zij op een later tijdstip in de bijstand komen. Voor het UWV WERKbedrijf is het van belang om zoveel mogelijk nuggers te plaatsen. Zodoende kunnen nuggers het WERKbedrijf helpen om zijn taakstellingen te halen. Voor het WSP is het belangrijk dat aanbod en vraag zoveel mogelijk matchen. Alleen dan blijven de werkgevers ook geïnteresseerd. Nuggers kunnen hierin een belangrijke rol spelen. De samenwerking is zo vorm gegeven dat de verschillende belangen elkaar niet bijten, maar elkaar juist aanvullen. De samenwerkende partijen zijn het ook met elkaar eens over dit punt, zo blijkt uit het interview. Deze component is dus aanwezig.

Ten tweede de component *'Verantwoording over het geheel afleggen'*.

Tussen de hoofdrolspelers van het samenwerkingsverband- de RSD AOV, het UWV WERKbedrijf en het WSP- vindt voortdurend terugkoppeling plaats. Door de kleinschaligheid van het samenwerkingsverband is deze terugkoppeling volgens de geïnterviewden vrijwel altijd mondeling en direct. Deze component is dus tevens aanwezig.

Ten derde de component *'Het uitzetten of het organiseren van de beleidlijnen ten aanzien van het geheel'*.

De RSD AOV is niet degene die de randvoorwaarden, een tijdsschema en de middelen bepaalt. Dit blijkt ook uit de uitvoeringsgerichte regierol die gemeente inneemt. De koers van het nuggersproject wordt in samenwerking met de andere actoren bepaald. Er is echt sprake van een wederzijdse samenwerking. Dit betekent niet dat de RSD AOV niets in de melk heeft te brokkelen.

Doordat het samenwerkingsverband zo klein is – er zitten maar twee mensen echt op de uitvoering en de projectleider is van de RSD AOV- heeft de RSD AOV voldoende doorzettingsmacht. Hij heeft ook de beschikking over het budget en de wijze waarop dit wordt ingezet. Er wordt dus grotendeels voldaan aan deze component.

Ten vierde de component *'het organiseren van inzet en samenwerking met het oog op het geheel'*.

Het organiseren van inzet en samenwerking ten aanzien van de nuggers vindt bij de RSD AOV plaats in een klein, maar hecht en integraal samenwerkingsverband. Dit samenwerkingsverband- van de RSD AOV, het UWV WERKbedrijf en de WSP- vormt de kern van het project. Door de kleinschaligheid, directe contacten en goede resultaten is het project volgens de geïnterviewden gewaarborgd van inzet en samenwerking van de uitvoerders. Alle direct betrokken partijen zijn tevreden over deze hechte samenwerking.

Vanuit dit hechte samenwerkingsverband wordt tevens getracht om andere actoren in bredere zin te motiveren, zoals de werkgevers. Ook dit is maatwerk. Hierdoor worden werkgevers, wanneer het nodig is, direct betrokken en gemotiveerd. De vierde component is hierdoor ook aanwezig in de uitvoering.

5.3) Ketensamenwerking?

Het UWV WERKbedrijf en de SVB zijn de directe ketenpartners van de RSD AOV als het gaat om het activeren van nuggers. Zoals eerder al besproken vindt er met de SVB nauwelijks tot geen samenwerking plaats.

Met het UWV WERKbedrijf daarentegen, is de samenwerking zeer hecht. Het UWV WERKbedrijf is volgens de geïnterviewden precies op de hoogte van het beleid van de RSD AOV ten aanzien van nuggers. Nuggers worden ook actief naar elkaar doorverwezen. De overdracht vindt hierbij volgens de geïnterviewden warm plaats.

De samenwerking tussen de RSD AOV en het UWV WERKbedrijf kan bestempeld worden als de beste variant volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 18). De nuggers worden direct doorverwezen naar de sociale dienst, en de dienst heeft ook daadwerkelijk mogelijkheden voor de nuggers ingericht. De RSD AOV geeft tevens altijd direct terugkoppeling aan het UWV WERKbedrijf over de activering van de nuggers. Volgens de geïnterviewden is deze terugkoppeling zelfs "de noodzakelijkheid" om de samenwerking "houdbaar te houden" (Coumans et al., 2009).

Geconcludeerd kan worden dat de ketensamenwerking met het UWV WERKbedrijf zeer goed

is. Dit zou wellicht deels het succes van het functioneren van het lokale netwerk kunnen verklaren. Van samenwerking met de SVB is geen sprake. Dit zou dus nog een verbeterpunt kunnen zijn, hoewel het onduidelijk is of dit de resultaten daadwerkelijk zou verbeteren.

5.4) Visie van actoren gelijk gestemd?

In het derde hoofdstuk is ten slotte nog aan bod gekomen dat de kwaliteit van de samenwerking tussen de actoren van invloed kan zijn op het functioneren van het netwerk. Aan de hand van de evaluatiecriteria van De Bruijn en Ten Heuvelhof (2007) zal de samenwerking hieronder worden beoordeeld. Hierbij wordt de samenwerking afgebakend tot het hechte samenwerkingsverband van de RSD AOV, het UWV WERKbedrijf en het WSP. Uit de beschrijvingen komt naar voren dat de RSD AOV ook op deze evaluatiecriteria goed scoort. Dit wordt weergegeven in tabel XI.3. Dit betekent dat tevens de goede kwaliteit van de samenwerking deels een verklaring zou kunnen zijn voor het goed functionerende lokale netwerk.

Tabel XII.3: De evaluatiecriteria wijzend op een goede wederzijdse samenwerking, en in hoeverre de RSD AOV aan deze evaluatiecriteria voldoet voor wat betreft het activerende arbeidsmarktbeleid t.a.v. nuggers

Evaluatiecriteria goede samenwerking (zie & bijlage V)	Score: in hoeverre voldoet de RSD AOV aan de evaluatiecriteria?				
	Geheel ++	Grotendeels +	Gedeeltelijk +-	Minimaal -	Niet --
1) Zijn alle betrokken actoren tevreden over het verloop van het beleid?	++				
2) Zijn er problemen opgelost?	++				
3) Hebben de partijen geleerd van het proces?	++				
4) Zijn er duurzame relaties ontstaan?	++				
5) Is er sprake geweest van een fair proces?	++				

Ten eerste: *Zijn alle betrokken actoren tevreden over het verloop van het beleid? Zijn ze het eens met de beleidsaanpak?*

De RSD AOV, het UWV WERKbedrijf, en het WSP zijn allemaal volmondig tevreden over het verloop van het nuggersproject, zo blijkt uit het interview. Ze zijn vooral tevreden over de kleinschaligheid, waardoor er korte lijnen bestaan tussen de uitvoerders en er makkelijk overlegd kan worden. Daarnaast delen ze de waardering voor de ruimte die er is in de uitvoering voor toepassing van eigen inzichten. De actoren zitten wat dit betreft op één lijn.

Ten tweede: *Zijn er problemen opgelost?*

Kern van de samenwerking is dat deze heel intensief is, al vanaf het begin. Niet de belemmeringen vormen het uitgangspunt van de samenwerking, maar de mogelijkheden. Een voorbeeld hiervan is de wijze waarop het nuggersproject wordt gefinancierd. Door middel van inbesteding wordt er flink op de kosten bespaard, zodat er zich op dit gebied ook geen problemen hoeven voor te doen. Een andere indicatie die wijst op het

probleemoplossende vermogen van de partijen, is de grote hoeveelheid activiteiten die wordt ondernomen (zie paragraaf 6.2.5). Op dit criterium scoort de RSD AOV dus ook goed.

Ten derde: *Hebben de partijen geleerd van het proces?*

De geïnterviewden geven aan dat al vanaf het begin van de samenwerking voortdurend getracht wordt van elkaar te leren. Het aanpassen aan elkaars standpunt is daarbij onvermijdelijk. Ze noemen het voorbeeld van de cliënt waarvan de één dacht dat het hopeloos was en de ander toch nog wilde investeren in de cliënt. Uiteindelijk heeft de cliënt wel werk gevonden. De uitvoerders vulden elkaar op dit gebied aan.

Ten vierde: *Zijn er duurzame relaties ontstaan?*

De geïnterviewden zijn erg tevreden over de samenwerking. Volgens hen kan het project gewoon continueren. Wel geven ze beide aan dat een wisseling van carrière op de lange termijn de samenwerking in de bestaande formatie zou kunnen onderbreken.

Ten vijfde: *Is er sprake geweest van een fair proces?*

De betrokken partijen vinden dat ze een voldoende bijdrage hebben kunnen leveren aan het nuggersproject. Daar zijn ze tevreden over. Er is sprake geweest van een fair proces.

Raad voor Werk en Inkomen:

- Feedback op de onderzoeksopzet ontvangen van Frans de Haan: hoofd afdeling Onderzoek & Analyse
- Facilitaire ondersteuning ontvangen van Alex Driesens: Adviseur Beleid
 - o Facilitaire ondersteuning in de vorm van meelesen, advies voor informatie en bemiddeling met gemeenten

Amersfoort:

- Interview met C. de Neef: hoofd afdeling arbeidsintegratie Amersfoort (17.04.2009)
- Beantwoorde Enquêtes:
 - o H. Kiewiet: Directeur N.V.A, centrum voor duurzame inburgering Amersfoort
 - o J.Steentjes: Projectmedewerker vrijwilligersorganisatie Ravelijn, takengebied o.a. AV-werkt en nug-aanpak

RSD AOV:

- Interview op 21.04.2009 met:
 - o E. Coumans: projectleider RSD AOV voor onder meer de NUG- aanpak
 - o E. Sahin: consulent RSD AOV, i.k.v. NUG- project
 - o C. Overbeek: consulent UWV WERKbedrijf o.a. voor NUG-project/ betrokken bij het WSP

Alkmaar

Toets op de normen:**Documenten:**

- Gemeente Alkmaar, (2003a), *Nieuw beleid gesubsidieerd arbeid gemeente Alkmaar*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2003b), *Kadernotitie integratiebeleid*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2004a), *Reïntegratieverordening*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2004b), *Beleidsplan reïntegratie en voorzieningen*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2005a), *Gewijzigd beleidsplan reïntegratie en voorzieningen*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2005b), *Verordening Wet Inburgering*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2007), *Programmabegroting 2008, meerjarenraming 2009-2011*. Alkmaar: auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2008a), *Beleidskader re-integratie*. Alkmaar: Auteur.
- Gemeente Alkmaar, (2008b), *WMO beleidskader 2008-2012. Nieuwe verbindingen in wonen, welzijn en zorg*. Alkmaar: Auteur
- Gemeente Alkmaar, (2008), *Perspectiefnota 2008 t/m 2011*. Alkmaar: Auteur
- Gemeente Alkmaar, (2009), *Programmaplan opvoeden en opgroeien*. Alkmaar: Auteur.
- Jaarrekeningen 2007 en 2008 niet toegankelijk via het RIS
- o www.alkmaar.nl, (2009a), *Loket: werk en inkomen: werk*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009
 - o www.alkmaar.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen: raadsvoorstel 5 juli 2007: 'Aanpassen beleidsplan re-integratie en voorzieningen miv 2007'*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009
 - o www.alkmaar.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen: raadsvoorstel 28 juni 2008: 'Toelichting nota arbeidsmarktbeleid'*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009
 - o www.alkmaar.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen: raadsvoorstel 7 mei 2009: 'Concrete maatregelen kredietcrisis'*. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

Beoordeling:**Beleidsvorming**

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Er wordt met name aandacht besteed aan de activering en re-integratie van inburgeraars, jongeren en (allochtone) vrouwen - groepen waaronder zich ook nuggers bevinden - vanuit de integratie- en emancipatie doelstellingen. Daarnaast wordt het activeren van nuggers ook expliciet genoemd in relatie tot de landelijke doelstelling van het verhogen van de arbeidsparticipatie (www.alkmaar.nl, 2009e; Gemeente Alkmaar, 2003b; idem, 2007; idem, 2008a).
- o **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente heeft een aparte doelstelling voor de nuggers. Voor de doelstelling wordt gerefereerd aan het bestuursakkoord, in de beleidsstukken wordt niet aangegeven hoe groot de (geschatte) omvang van de doelgroep is. Wel geeft de gemeente aan hoe de doelgroep eruit ziet. De gemeente voldoet daarmee grotendeels aan de norm.
- o **Norm 1.1.4:** 5, geheel. De gemeente geeft aan dat de nuggers vooral bestaan uit (allochtone) vrouwen en inburgeraars. Hier richt de gemeente zich dan ook op. Daarnaast hecht de gemeente veel waarde aan het activeren van jongeren, en ook ouderen krijgen de nodige aandacht in het beleid. Los van het doelgroepenbeleid staat maatwerk centraal (Gemeente Alkmaar, 2008a; idem, 2008c; www.alkmaar.nl, 2009f).
- o **Norm 1.1.5:** 3, gedeeltelijk. De doelstelling tav nuggers luidt: "In het bestuursakkoord hebben gemeenten zich gecommitteerd aan de afspraak het aantal trajecten aan nuggers te verhogen. Voor Alkmaar betekent dat 150 trajecten" (Gemeente Alkmaar, 2008a). Deze doelstelling is meetbaar, want kwantitatief. Zij is ook realistisch, gezien de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Zij is echter niet tijdgebonden. Er wordt niet aangegeven voor welke periode de doelstelling geldt. Logisch zou zijn de periode 2008-2011, maar dat staat er niet bij. Ze had ook nog iets specifiek gekund door aan te geven hoe de doelstelling zich verhoudt tot die ten aanzien van de inburgeraars, en wat per jaar wordt beoogd.
- o **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. De gemeente hanteert een inkomensgrens. In eerste instantie kwamen personen met een gezinsinkomen van 130% van het minimumloon niet in aanmerking voor re-integratietrajecten. Personen met een gezinsinkomen tussen de 120% en 130% van het minimuminkomen dienden een eigen

bijdrage te betalen (www.alkmaar.nl, 2009d). In 2008 is het beleidskader herzien, en daarmee ook de beleidsregels. Ten aanzien van nuggers geldt nu dat: "Indien het gezinsinkomen meer dan 130% van het minimum loon bedraagt, de belanghebbende niet in aanmerking komt voor een traject sociale activering" (Gemeente Alkmaar, 2008a). Niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars betalen een eigen bijdrage, maar deze krijgen ze weer terug bij het afronden van het traject (idem, 2005b). Er gelden in principe dus geen inkomenscriteria, ze worden alleen toegepast in het kader van een beperking op de dienstverlening. Nuggers die een gezinsinkomen lager hebben dan 130% van het minimumloon kunnen gebruik maken van de meeste re-integratievoorzieningen, ook die gericht op sociale activering. Wel geldt er een uitzondering voor bepaalde vormen van gesubsidieerde arbeid en uitstroomprijes. Aangezien er een inkomenscriterium wordt gehanteerd ten aanzien van het aanbod, is er grotendeels sprake van een gesloten WWB dienstverlening voor nuggers met een hoger inkomen en een WWB dienstverlening voor nuggers met een lager inkomen.

- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. De gemeente richt zich met name op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid, juist ten tijde van de kredietcrisis (www.alkmaar.nl, 2009f). De nuggers worden ook genoemd ter bevordering van de arbeidsparticipatie, en aansluiting bij de vraag vanuit de arbeidsmarkt staat centraal (bijvoorbeeld via de sector projecten). Via het PGB voor nuggers worden zij ook juist in staat gesteld om zich verder te scholen (Gemeente Alkmaar, 2009; idem, 2008a; idem, 2007)
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.alkmaar.nl, (2009c), Raadsinformatiesysteem: archief raadsvergaderingen: notulen raadsvergadering 5 juli 2007. <http://www.alkmaar.nl/>, geraadpleegd te 16.06.2009

Conclusie:

De afgelopen jaren zijn de nuggers slechts eenmaal ter sprake gekomen in de raad. Daarbij is de doelgroep niet op zichzelf besproken, maar tezamen met andere doelgroepen. Gezien de nuggers zo gering ter sprake zijn gekomen, de conclusie dat de nuggers niet echt onderwerp van debat zijn geweest in de raad.

Almere

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Almere, (2004), *Beleidsuitvoeringsplan Reïntegratie in 2005 (deel 2)*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2005), *Verslag over de uitvoering. Wet werk en bijstand (WWB) 2004*. Gemeente Almere. Almere: 2004.
- Gemeente Almere, (2006a), *Coallitieakkoord 2006-2010. Voor een sociaal, ambitieus en avontuurlijk Almere*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2006b), *Plan van aanpak inburgering allochtone vrouwen*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2007a), *Re-integratieverordening sociale zaken 2007*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2007b), *Programmabegroting 2008*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2007c), *Verordening Wet inburgering gemeente Almere 2007*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2007d), *Iedereen actief! Re-integratienota 2008-2010*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2008a), *Programmarekening 2007*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2008b), *Definitieve programmabegroting 2009*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2008c), *Notitie Deltaplan inburgering in Almere: "vaste voet in Almere"*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2009a), *Informatie over (extra) tegemoetkoming kosten kinderopvang*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2009b), *Programmarekening 2008 (ontwerp)*. Almere: Auteur.
- Gemeente Almere, (2009c), *Programmabegroting 2010 (meerjarenbegroting, ontwerp)*. Almere: Auteur.
- Gemeente zoekt werkloze zonder uitkering, (29 november 2008), *Stadhuis aan huis. Wekelijkse informatiepagina's van de gemeente Almere*, p.1

- o www.almere.nl, (2009a), *digitaal loket: project oudkomers*. <https://digitaaloket.almere.nl/?pagina=644>, geraadpleegd te 13.06.2009
- o www.almere.nl, (2009b), *De stad: bestuur: regelen en beleid: programmabegroting 2010: "College koersvast maar alert in begroting 2010"*. http://www.almere.nl/de_stad/Bestuur/regels_en_beleid/programmabegroting_2010, geraadpleegd te 13.06.2009
- o www.almere.nl, (2009c), Bestuurs Informatie Systeem: raadsbrieven: Raadsbrief 60/2007 'toezegging naar aanleiding van de Carrousel dd 07.12.2006 inzake plan van aanpak nuggers'. <http://bis.almere.nl/infoman/index.asp?onderdeel=vergaderingen>, geraadpleegd te 13.06.2009.

Beoordeling:

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Het activeren van nuggers wordt met name genoemd in relatie tot het bevorderen van de arbeidsparticipatie en het naderende arbeidstekort. Vanuit het inburgeringsbeleid, deels ook gericht op nuggers, ligt de nadruk meer op de integratie- en emancipatiedoelstellingen (Gemeente Almere, 2006a; idem, 2006b; 2007d; idem, 2008c).
- o **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er is een aparte doelstelling voor de nuggers, en de doelgroep is in beeld. Dit blijkt met name uit de re-integratienota 'iedereen actief' (Gemeente Almere, 2007d).
- o **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, 45-plussers, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze met het oog op de lange termijn nog meer inzetten op het verhogen van de arbeidsparticipatie. De gemeente besteedt vooral veel aandacht aan jongeren (Gemeente Breda; 2006a; idem, 2006b; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2008c; idem, 2009b; idem, 2009c).
- o **Norm 1.1.5:** 5, geheel. De doelstelling t.a.v. nuggers luidt om `in de periode 2007-2011 350 nuggers in Almere te activeren. Dit komt per jaar neer op 88 nuggers voor Almere" (Gemeente Almere, 2007d). Deze doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Tevens is zij tijdgebonden. De streefaantallen lijkt realistisch gebaseerd op het aantal bij het CWI ingeschreven nuggers in Almere. De doelstelling zou alleen nog iets specifieker kunnen. Er wordt nu nog uitgegaan van het landelijke streven van 25.000. Inmiddels is dit streven gewijzigd in 35.000. Dit zou nog opgenomen moeten worden in de doelstelling van Almere. Het is echter goed mogelijk dat de wijziging nog niet opgenomen kon worden in de begroting. Vandaar de beoordeling 'geheel'.
- o **Norm 1.1.7:** 5, geheel. Met de herijking van het re-integratiebeleid in 2007 heeft de gemeente de inkomenscriteria voor nuggers afgeschaft. Verder geeft de gemeente aan dat nuggers "in aanmerking komen voor dezelfde soort trajecten als de Wwb-kliënten, met uitzondering van pre-starterstrajecten en gesubsidieerde arbeid. Nuggers kunnen evenals uitkeringsgerechtigden geen op (loopbaan)ontwikkeling gerichte scholing volgen, aangezien dit vanuit het W-deel niet gefinancierd kan worden. De ervaring leert overigens dat nuggers vooral in deze scholing geïnteresseerd zijn" (Gemeente Almere, 2007d; idem, 2007a). Daarnaast hebben nuggers recht op een zelfde vergoeding van de kinderopvang als uitkeringsgerechtigden (idem, 2009a). Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) voldoet de gemeente dus grotendeels aan het profiel van 'Wwb-dienstverlening'. Zij voldoet daarmee geheel aan de norm.
- o **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- o **Norm 2.1.3:** 5, geheel. De gemeente richt zich met name op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid. De nuggers worden vooral ook genoemd ter bevordering van de arbeidsparticipatie, zelfs met huidige economische crisis. Via het PGB voor nuggers worden zij ook juist in staat gesteld om zich verder te scholen. In de re-integratienota is ten slotte vastgelegd dat bij het inzetten van scholing, de vraag vanuit de arbeidsmarkt leidend dient te zijn voor de keuze (www.almere.nl, 2009b; idem, 2009c; Gemeente Almere, 2007b; idem, 2007d; idem, 2009b; idem, 2009c).
- o **Norm 2.1.5:** 5, geheel. Almere heeft de resultaten voor 2004 en 2007 bijgehouden. De resultaten van 2008 zijn nog niet volledig opgenomen in een beleidsstuk. In de programmarekening 2008 is alleen het aantal nuggers genoemd dat gebruik heeft gemaakt van het PGB (30). Het aantal gestarte trajecten in 2007 voldoet in ieder geval ruim aan de doelstelling, en laat ook een flinke verbetering zien t.o.v. 2004. De eigen doelstelling van de gemeente ligt lager dan de berekende omgeslagen doelstelling, maar dat komt doordat er bij deze doelstelling nog uit is gegaan van het landelijke streven van 25.000 nuggers ipv 35.000 nuggers (Gemeente Almere, 2005; idem, 2007d; idem, 2009b).
- o **Voldoet bij 2 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Involed raad op beleid?

De notulen er niet op nageslagen, uit de beleidsstukken blijkt aandacht vanuit de raad voor beleid en de doorwerking hiervan in het beleid. Zie de raadsbrieven, programmabegroting 2008 en de 're-integratienota 2008-2010, iedereen actief!': hierin staat een motie van de gemeenteraad tav nuggers! De motie is uitgevoerd, en er is beleid tav nuggers ontwikkeld in de re-integratienota (gemeente Almere, 2007b; idem, 2007d; www.almere.nl, 2009c).

Amersfoort

Zie gedetailleerde analyse bijlage XI

Amsterdam

Toets op de normen:

Documenten

Gemeente Amsterdam (2006), *Reintegratieverordening Wet Werk en Bijstand (versie 13 juli 2006)*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2007a), *Vrouwenemancipatie in Amsterdam. Niemand aan de kant*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2007b), *Meerjarenbeleidsplan Werk, Participatie en Re-integratie 2008 - 2011. Dienst werk en Inkomen, iedereen werkt mee*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam (2008a), *Notitie: 'Op zoek naar verborgen talent' (bijlage 2, behorende bij voordracht nr. 384 van 2008)*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam (2008b), *30 maanden DWI*. Amsterdam: Auteur.

Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs (PAO), (2009), *Voortgangsrapportage programma 'de arbeidsmarkt werkt'*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2009a), *Meerjarenbeleidsplan participatie 2009 - 2012*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Amsterdam, (2009b), *Jaarrekening 2008*. Amsterdam: Auteur.

- Jansen, P. M., (2007), 'De arbeidsmarkt werkt'. *Stimuleringsprogramma voor de Amsterdamse arbeidsmarkt voor de periode 2008 - 2010*. Amsterdam: Platform Arbeidsmarkt Onderwijs (PAO, amsterdam)
- www.amsterdam.nl, (2009d), 'Vervolgstappen re-integratie, voortgangsbrief aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (10 mei 2007)'. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=22>, geraadpleegd te 29.05.2009.
- www.amsterdam.nl, (2009e), *Voortgangsrapportage jeugdparticipatietraject 'de jeugd doet weer mee', ter kennisname aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (21.06.2007)*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=22#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009f), *Factsheets werk en inkomen, 1e kwartaal 2007, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (31.05.2007)*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=22#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009i), *Meerjarenbeleidsplan werk en inkomen 2008 - 2011, ter advies aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (06.12.2007)*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=75#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009k), *Factsheets werk en inkomen, 3e kwartaal 2007, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (10.01.2008)*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=87#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009o), *Factsheets werk en inkomen, 3e kwartaal 2007, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (22.05.2008)*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=145#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009r), *Factsheets werk en inkomen, 3e kwartaal 2008, ter kennisname en bespreking aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (29.01.2009)*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=310>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009s), *Stand van zaken re-integratie, ter kennisname aan de Commissie Werk, Inkomen en Jeugd (29.01.2009)*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=461>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009v), *Beleidsevaluatie Sociale Dienst Amsterdam 2004, raadsvoordracht (06.07.2005)*. <http://biodata.asp4all.nl/centralestad/2005/4845/4845.pdf>, geraadpleegd te 30.05.2009.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt duidelijk de link gelegd tussen het activeren van nuggers en de arbeidsmarkt-, emancipatie- en integratiedoelstellingen (Gemeente Amsterdam, 2007b; idem, 2008a; idem, 2009a).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er zijn aparte doelstellingen voor de nuggers. Deze zijn ambitieuzer dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. De gemeente heeft de nuggers in beeld en de resultaten worden bijgehouden (www.amsterdam.nl, 2009i; Gemeente Amsterdam, 2007b; www.amsterdam.nl, 2009k; idem, 2009o; idem, 2009r; idem, 2009s; idem, 2005; Gemeente Amsterdam, 2009a; idem, 2009b; idem, 2008b).

- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt een onderscheid gemaakt naar de diverse subgroepen. Daarnaast blijft maatwerk het uitgangspunt. Er is tevens veel aandacht voor jongeren, vooral nu met de crisis. De nadruk ligt op lageropgeleiden, maar ook hogeropgeleide nuggers worden geworven voor het beleid om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen (Jansen, 2007; www.amsterdam.nl, 2009; Gemeente Amsterdam, 2007a; idem, 2007b; idem, 2008a; PAO, 2009).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstellingen ten aanzien van nuggers zijn meetbaar (want kwantitatief) en tijdsgebonden. De onderbouwing van de streefgetallen had beter gekund. Vooral voor 2007. Het doel was om 500 nug-trajecten te starten, maar dit bleek voor dat jaar veel te ambitieus. Tevens hadden de doelen specifiek gekund, in de beleidsstukken is onderling soms tegenstrijdigheid betreffende de streefgetallen. In het document 'factsheets werk en inkomen 3e kwartaal 2008' wordt bijvoorbeeld de doelstelling genoemd dat in de periode 2007 t/m 2010 er 2500 nug-trajecten gerealiseerd moeten worden (www.amsterdam.nl, 2009r), in alle andere documenten wordt het streefgetal van 2000 gestarte trajecten over de periode 2007 t/m 2010 genoemd. Tevens wekt het verwarring dat voor 2007 het aantal gestarte trajecten binnen dat jaar als uitgangspunt voor de doelstelling wordt genomen, terwijl voor de rest van de jaren het aantal lopende trajecten aan het eind van dat jaar als uitgangspunt wordt genomen. Hierdoor ontstaat de volgende verwarring: voor 2007 was de doelstelling om 500 trajecten te starten en voor 2008 om eind van het jaar 1000 trajecten te hebben lopen (geteld vanaf 01.01.2007). Echter, in de registratie wordt voor 2007 de eindstand weergegeven. Hierbij zitten ook nog de 40 gestarte trajecten uit 2006. Vervolgens wordt ook voor 2008 de eindstand weergegeven. Dat betekent dat met de meting van 2008 dus niet alle trajecten vanaf 01.01.2007 worden weergegeven, want de trajecten die vanaf januari 2007 zijn gestart en voor december 2008 zijn afgelopen, worden dan niet meegeteld (www.amsterdam.nl, 2005; idem, 2009i; idem, 2009k; idem, 2009o; gemeente Amsterdam, 2009b; idem, 2008b; idem, 2007b). Het is van belang dat gemeenten een goed onderscheid maken tussen wat ze meten: de lopende of de gestarte re-integratietrajecten, en vanaf wanneer of over welke periode wordt gemeten."
- **Norm 1.1.7:** 5, geheel. In de beleidsregels en -stukken zijn geen inkomenscriteria terug te vinden tav nuggers. Tevens geeft de gemeente aan geen onderscheid te maken in de dienstverlening aan nuggers en uitkeringsgerechtigden. In principe staan alle instrumenten ook tot de beschikking van nuggers, indien nodig ook duurdere instrumenten als scholing. Er is dus sprake van een WWB-dienstverlening (Gemeente Amsterdam, 2006; idem, 2007b; idem, 2008a; idem, 2009b; www.amsterdam.nl, 2009i).
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. Uit de beleidsstukken komt naar voren dat er ook duurdere instrumenten als scholing beschikbaar zijn voor nuggers. De vraag vanuit de arbeidsmarkt is leidend voor de re-integratie en i.v.m. de huidige economische recessie wordt er juist naar de lange termijn gekeken en worden de pijlen op de jongeren gericht (Jansen, 2007; www.amsterdam.nl, 2009d; idem, 2009e; idem, 2009s; PAO, 2009).
- **Norm 2.1.5:** 5, geheel. Conclusie: Amsterdam heeft de resultaten van alle jaren paraat, de registratie is erg uitgebreid. Zowel voor 2004 als voor de jaren daarna. Voor 2007 is niet direct een verbetering te zien t.o.v. 2004. Echter, 2004 was een uitzonderlijk jaar voor nuggers. In 2005 en 2006 was de aandacht voor de nuggers flink afgenomen. Toen liepen er maar 140 trajecten in beide jaren. Wat dat betreft laat 2007 zien dat het beleid opnieuw een flinke impuls heeft gekregen. 2008 toont verder een significante verbetering t.o.v. 2004. De aandacht voor nuggers blijkt ook uit de doelstelling van Amsterdam. Deze is ambitieuzer dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. In 2007 voldoet Amsterdam nog niet geheel aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord, ook al is de gemeente goed op weg. In 2008 voldoet de gemeente ruimschoots aan de omgeslagen doelstelling, en dit compenseert ook het feit dat ze in 2007 nog niet geheel aan de doelstelling voldeed (www.amsterdam.nl, 2005; gemeente Amsterdam, 2009b; idem, 2008b).
- **Voldoet bij 2 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Involed raad op beleid?

Documenten:

- www.amsterdam.nl, (2009a), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad (2007 - 2009)*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/calendar.cgi>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009b), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 29.08.2007*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=30#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009c), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 27.09.2007*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=44#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009g), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 08.11.2007*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=65#>, geraadpleegd te 30.05.2009

- www.amsterdam.nl, (2009h), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 06.12.2007*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=75#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009j), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 06.12.2007*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=87#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009l), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 10.01.2008*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=87#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009m), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 23.04.2008*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=143#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009n), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 22.05.2008*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=145#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009p), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 20.08.2008*. www.amsterdam.nl, (2009m), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad*, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl, (2009q), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 06.11.2008*. <http://amsterdam.raadsinformatie.nl/uitzendinggemist.php?ag=260#>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl (2009t), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering raad 29.01.2009*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=568>, geraadpleegd te 30.05.2009
- www.amsterdam.nl (2009u), *RIA raadsinformatiesysteem Amsterdam: vergaderschema gemeenteraad. Vergadering Commissie Werk, Inkomen en Jeugd 07.05.2009*. <http://zoeken.amsterdam.raadsinformatie.nl/cgi-bin/agenda.cgi/id=705>, geraadpleegd te 30.05.2009

Conclusie:

I

In de periode 2007 - 2009 is er vanuit de raad veel aandacht geweest voor de activering van nuggers, vooral vanuit Groenlinks en de PVDA. De aandacht vanuit de raad heeft doorgewerkt in het beleid. De doelstelling van de gemeente m.b.t. de nuggers is ambitieuzer dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord (Gemeente Amsterdam, 2007b). Tevens heeft de motie vanuit de raad geleid tot beleid gericht op het afstemmen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (ook voor nuggers) (Jansen, 2007; PAO, 2009). Ten slotte is de notitie 'Verborgen talent' opgesteld vanwege de aandacht van de raad voor met name (niet-uitkeringsgerechtigde) vrouwen (Gemeente Amsterdam, 2008a).

Apeldoorn

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Apeldoorn, (2006a), *Apeldoorn verandert. Bestuursakkoord 2006 - 2010*. Apeldoorn: Auteur,
- Gemeente Apeldoorn, (2006b), *Programmabegroting 2007- 2010*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2007), *Meerjarenprogrammabegroting 2008 - 2011. Begroting in de wachtstand*. Apeldoorn: Auteur.
- De nota's 'kaderstelling Wet Werk en Bijstand (2003)', 'Beleidskader reïntegratie en handhaving (2004)', 'Vervolgotitie Werk boven Uitkering (2004)' zijn niet gepubliceerd op de gemeentesite, en daarom niet geraadpleegd.
- Gemeente Apeldoorn, (2008a), *Reïntegratieverordening gemeente Apeldoorn 2008*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2008b), *Meerjarenprogrammabegroting 2009 - 2011*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2008c), *Verstaan en begrijpen. Nota integratiebeleid gemeente Apeldoorn*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2008d), *Inspiraaknota Vierjaarplan WMO gemeente Apeldoorn. 'Mee meedoen mogelijk maken 2008 - 2011'*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2009a), *Jaarstukken 2008. Jaarrekening en jaarverslag*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2009b), *Prévoorjaarsnota 2009*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2009c), *Notitie "Vervolgotrajecten inburgering" en de kwaliteit van inburgering in Apeldoorn*. Apeldoorn: Auteur.
- Gemeente Apeldoorn, (2009d), *Niemand laten vallen. Contourennota werk en inkomen*. Apeldoorn: Auteur.
- www.apeldoorn.nl, (2009a), *Actueel: nieuwsoverzicht: Activerium verbetert dienstverlening (20 mei 2009)*. <http://www.apeldoorn.nl/smartsite.dws?ch=TER&id=134001>, geraadpleegd te 02.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De gemeente legt heel duidelijk de relatie tussen het activeren van nuggers en de arbeidsmarktproblematiek, de empatie- en integratiedoelstellingen (www.apeldoorn.nl, 2009a; Gemeente Apeldoorn, 2008c; idem, 2009d).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er is een aparte doelstelling voor nuggers, en de omvang van de doelgroep is in beeld (Gemeente Apeldoorn, 2009d).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. Er is duidelijk aandacht voor de diverse subgroepen, deze doelgroepen bestaan zelfs al langer dan de nuggers. Maatwerk staat centraal. Er wordt ook zeker aandacht gegeven aan de gevolgen van de economische recessie. De prioriteit ligt o.a. bij jongeren (Gemeente Apeldoorn, 2009d).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling luidt: " om in de periode 2006-2011 350 nuggers te reintegreren". De doelstelling is meetbaar, want kwantitatief. Zij is tevens tijdgebonden. Zij lijkt ook realistisch gezien de omvang van de doelgroep. Zij had alleen iets specifiekere gemogen. Het is niet duidelijk wat de resultaten tot nu toe zijn, en wat precies de komende twee jaar nog wordt getracht te bereiken (Gemeente Apeldoorn, 2009d).
- Norm 1.1.7: 0, onbekend/ geen informatie. De beschikbare beleidsstukken in het RIS, en de informatie op de website van de gemeente geven niet eenduidig weer hoe de dienstverlening t.a.v. nuggers is geregeld. In de re-integratieverordening staan bijvoorbeeld geen concrete bepalingen t.a.v. nuggers, voor nadere voorwaarden en beleidsregels wordt verwezen naar het beleidskader WWB (2003). Deze is echter niet toegankelijk via het RIS. In de begroting 2009 - 2011 staat verder dat participatieplaatsen alleen toegankelijk zijn voor uitkeringsgerechtigden. Er zijn dus wel verschillen in de dienstverlening aan nuggers en uitkeringsgerechtigden, maar de precieze beleidsregels zijn niet terug gevonden (Gemeente Apeldoorn, 2008a; idem, 2008b).
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente werkt heel vraaggericht, juist ten aanzien van nuggers. Dit staat uitgebreid beschreven in haar contourennota Werk en Inkomen (Gemeente Apeldoorn, 2009d). Het is echter niet duidelijk op welke doelgroepen zij zich richt (en of dit bijvoorbeeld ook hoger opgeleiden zijn). Daarom de beoordeling 'grotendeels'.
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de laatste contourennota werk en inkomen van de gemeente (Gemeente Apeldoorn, 2009d) geeft zij aan dat er getracht wordt in de periode 2006 - 2011 350 nug trajecten te starten. Dit komt ongeveer overeen met de berekende omgeslagen doelstelling uit die periode. In deze nota geeft de gemeente ook aan dat de resultaten t.a.v. nuggers nog niet geheel inzichtelijk zijn. Dit komt doordat er voorheen niet specifiek gericht werd op nuggers, maar met name op de doelgroepen jongeren en inburgeraars, waar zich veel nuggers onder bevinden. Er zijn dus wel nuggers bereikt, maar de resultaten moeten nog specifiek in beeld gebracht worden/ losgeweekt worden van de andere doelgroepen. In de contourennota staan dan ook geen resultaten tav nuggers vermeld. Omdat ten tijde van dit schrijven de prestaties nog niet inzichtelijk zijn gemaakt voldoet de gemeente niet aan deze norm (idem, 2009d).
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.apeldoorn.nl, (2009b), Politiek en organisatie: gemeenteraad: Archief vergaderingen politieke markt 2007-2009. <http://www.apeldoorn.nl/smartsite.dws?id=107622#>, geraadpleegd te 02.06.2009

Conclusie:

de nuggers vormen geen onderwerp van debat in de gemeenteraad

Breda

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Breda, (2005), *Armoedeprofiel Breda 2005*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2006a), *Beleidsverslag over de uitvoering van de Wet werk en bijstand c.s. 2005*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2006b), *Kiezen voor elkaar! Coallitieakkoord voor de bestuursperiode 2006-2010*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2006c), *Kwartaalrapportage arbeidsmarkt Breda 2006; 3 kwartaal*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2006d), *Rondkomen in Breda, 2006. Wegwijzer voor financiële tegemoetkomingen en regelingen*. Breda: Auteur.

- Gemeente Breda, (2007a), *Verordening Wet Inburgering*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2007b), *Re-integratieverordening Wet Werk en Bijstand Breda*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2007c), *Beleidsverslag Sociale Zaken 2006*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2007d), *Gemeentebegroting 2008*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2008a), *Gemeentebegroting 2009*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2008b), *Jaarverslag 2007*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2008c), *Kadernota 2009. Kiezen voor samen werken*. Breda: Auteur
- Gemeente Breda, (2008d), *Beleidsverslag Sociale Zaken 2008*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2008e), *Meedoen en verbinden. Diversiteitsbeleid 2008-2012*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2009a), *Jaarverslag 2008*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2009b), *Maatschappelijke visie Breda 2020: Meedoen en verbinden*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2009c), *Programma wijkontwikkeling*. Breda: Auteur.
- Gemeente Breda, (2009d), *Visie arbeidsmarktbeleid 2009-2015. Iedereen doet mee, want iedereen is nodig!* Breda: Auteur.
- o www.breda.nl, (2009b), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 01.03.2007 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'Economische impulsnota Breda 2006-2010*.
<http://www.breda.nl/index.php?&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12&stukid=1607>, geraadpleegd te 12.06.2009
 - o www.breda.nl, (2009c), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 23.05.2007 Commissie mens & maatschappij: document 'toelichting op 'Beleidsplan en verordening Wet Inburgering*.
<http://www.breda.nl/index.php?&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12&stukid=1632>, geraadpleegd te 12.06.2009
 - o www.breda.nl, (2009d), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 24.05.2007 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'Beleidsverslag 2006'*.
<http://www.breda.nl/index.php?month=5&year=2007&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12>, geraadpleegd te 12.06.2009
 - o www.breda.nl, (2009e), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 24.05.2008 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'Startnotitie visie arbeidsmarktbeleid 2009-2012'*.
<http://www.breda.nl/index.php?&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12&stukid=1911>, geraadpleegd te 12.06.2009
 - o www.breda.nl, (2009f), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009: vergadering 12.05.2008 Commissie onderwijs & economie: document 'toelichting op 'concept-visie op arbeidsmarktbeleid 2009-2015'*.
<http://www.breda.nl/index.php?month=5&year=2009&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12>, geraadpleegd te 12.06.2009
 - o www.breda.nl, (2009g), *Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief 21 april 2009: 'Raadsinformatiebrief effecten en maatregelen economische crisis'*.
http://www.breda.nl/index.php?current=20&sort_mode=&simaction=content&mediumid=1&pagid=18&trefwoord=Arbeidsmarktbeleid&searchtype=een&collection=570&documents=1&archive=1, geraadpleegd te 12.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Het activeren van nuggers wordt met name genoemd in relatie tot het bevorderen van de arbeidsparticipatie en het naderende arbeidstekort. Vanuit het inburgeringsbeleid, deels ook gericht op nuggers, ligt de nadruk meer op de integratie- en emancipatiedoelstellingen (Gemeente Breda, 2009d; idem, 2007a; 2008e; idem, 2009b).
- o **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er is een aparte doelstelling voor de nuggers, en de doelgroep is in beeld. Zowel op lokaal als op regionaal niveau. Dit blijkt met name uit de recente nota 'Visie arbeidmarktbeleid 2009-2015' (Gemeente Breda, 2009d).
- o **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen, met name jongeren en inburgeraars, in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze met het oog op de lange termijn nog meer inzetten op het verhogen van de arbeidsparticipatie. De gemeente besteedt vooral veel aandacht aan jongeren (Gemeente Breda, 2009d; idem, 2009c; idem, 2009a; idem, 2008d; idem, 2006b; www.breda.nl, 2009g).
- o **Norm 1.1.5:** 5, geheel. In 2008 noemt de gemeente voor het eerst een concrete doelstelling m.b.t. het activeren van nuggers. In de gemeentebegroting wordt genoemd dat het streven is om in 2009 "100 niet-

uitkeringsgerechtigden aan het werk te helpen" (Gemeente Breda, 2009a). In het beleidsverslag Sociale Zaken 2008 en in het Jaarverslag 2008 wordt vervolgens aangegeven dat het streven is om tot 2011 in totaal 250 nuggers aan het werk te helpen (Idem, 2008d; idem, 2009a). Tenslotte wordt 'in de visie arbeidsmarktbeleid ook een langere termijn doelstelling genoemd. Het streven is om tot 2016 600 nuggers aan werk te helpen, waarvan 100 per jaar (Idem, 2009d). De doelstelling van het aan het werk helpen van 100 nuggers per jaar geldt dus vanaf 2009. Deze doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Zij is tevens specifiek. Het doel is duidelijk en consistent tussen de beleidstukken. Zij is ook tijdgebonden, en realistisch gezien het totaal aantal (geschatte) nuggers in de stad.

- **Norm 1.1.7:** 3, gedeeltelijk. In de re-integratieverordening is geen bepaling opgenomen t.a.v. een eventuele eigen bijdrage voor nuggers (Gemeente Breda, 2007b). De precieze regels en eisen komen ook niet terug in de beleidstukken die beschikbaar zijn via het RIS of in de voorlichtingsfolders voor cliënten (bvb. Gemeente Breda, 2006b). Uit de re-integratieverordening blijkt wel dat er beperkingen zijn in de dienstverlening t.a.v. nuggers. Er wordt bijvoorbeeld genoemd dat nuggers, uitgezonderd de anw-ers, geen aanspraak kunnen maken op ondersteuning van kinderopvang vanuit de gemeente. Wat betreft de loonkostensubsidie en participatieplaatsen wordt er duidelijk gerefereerd aan alleen de uitkeringsgerechtigden. Een echt duidelijk beeld van waarop nuggers worden beoordeeld om in aanmerking te komen voor steun is er niet. Het lijkt erop dat er geen inkomenscriteria zijn, dit is in ieder geval niet vastgelegd. Daarnaast lijkt het erop dat de dienstverlening aan nuggers afwijkend is van de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden. Oftewel. dit lijkt op een 'open Nug-traject' volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24). Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'.
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Uit de verordening blijkt dat de gemeente zich met name richt op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid. De nuggers worden vooral ook genoemd ter bevordering van de arbeidsparticipatie, zelfs met huidige economische crisis. Via het PGB voor nuggers worden zij ook juist in staat gesteld om zich verder te scholen. In de re-integratieverordening is ten slotte vastgelegd dat bij het inzetten van scholing, de vraag vanuit de arbeidsmarkt leidend dient te zijn voor de keuze. Indien de toegankelijkheid voor nuggers zou worden vergroot (zie norm 1.1.7), dan zou de gemeente geheel aan de norm voldoen (Gemeente Breda, 2009d; idem, 2008e; idem, 2007b; www.breda.nl, 2009g; idem, 2009f; idem, 2009e; idem, 2009c; idem, 2009b).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Het beleid ten aanzien van nuggers wordt pas echt in 2009 duidelijk vormgegeven. Voor dit jaar is er voor het eerst een concrete doelstelling geformuleerd. Voorheen werden de nuggers in de beleidstukken wel genoemd als doelgroep, maar was er geen concrete doelstelling tav deze groep en dus ook geen concrete verantwoording. Tot heden zijn er in de beleidstukken, die toegankelijk zijn via het RIS, geen concrete cijfers opgenomen wat betreft het aantal geholpen nuggers. De gemeente geeft aan pas in 2009 echt de zinnen te zetten op de nuggers. Eind 2008 is ze daarvoor begonnen met de activiteiten, zoals een PGB voor nuggers. De gemeente voldoet nu nog niet aan de norm, het is afwachten hoe het project zich gaat ontwikkelen. Haar doelstelling is in ieder geval ambitieus.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.breda.nl, (2009a), Gemeenteraad Breda: raadsinformatiesysteem: archief vergaderingen 2007-2009. <http://www.breda.nl/index.php?month=1&year=2007&simaction=content&mediumid=42&pagid=2327&fontsize=12>, geraadpleegd te 12.06.2009

Conclusie:

de nuggers vormen geen onderwerp van debat in de gemeenteraad

Den Haag

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Den Haag, (2005), *Beleidsplan reïntegratie 2005*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2006a), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2007*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2006b), *Beleidsjaarverslag Werk en Inkomen 2005*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2006c), *Actieprogramma jeugd 2007-2010*. Den Haag: Auteur.

- Gemeente Den Haag, (2007a), *Programmabegroting 2008-2011*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2007b), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2008*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2007c), *Beleidsverslag Werk en Inkomen 2006*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2007d), *Programma inburgering 2007*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2007e), *Voortgangsrapportage burgerschap 2007*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2008a), *Programmabegroting 2009-2012*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2008b), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2008c), *Sociaal-economische agenda Den Haag 2010*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2008d), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2009*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2008e), *Beleidsverslag Werk en Inkomen 2007*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2008f), *Voortgangsrapportage jeugd 2008*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2009a), *Jaarverslag 2008*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2009b), *Verordening Wet Inburgering 2009*. Den Haag: Auteur,
- Gemeente Den Haag, (2009c), *Beleidsverslag werk en inkomen 2008*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag, (2009d), *Voortgangsbericht inburgering 2009 (RIS 164611)*. Den Haag: Auteur.
- Gemeente Den Haag (2009e), *Voortgangsbericht inburgering 2008 (RIS 160753)*. Den Haag: Auteur.
- o www.denhaag.nl, (2009a), *Werk en inkomen: wet kinderopvang*.
<http://www.denhaag.nl/smartsite.html?id=34961>, geraadpleegd te 18.06.2009
 - o www.denhaag.nl, (2009b), *Werk en inkomen: trainen met uitzicht op werk bij het leerwerk centrum*.
<http://www.denhaag.nl/smartsite.html?id=38439>, geraadpleegd te 18.06.2009
 - o www.denhaag.nl, (2009c), *Werk en inkomen: herintredende vrouwen, voorzieningen voor*.
<http://www.denhaag.nl/smartsite.html?ID=21451>, geraadpleegd te 18.06.2009
 - o www.denhaag.nl, (2009d), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: overzicht collegestukken: raadsinformatiebrief '13 oktober 2008', "Den Haag en de kredietcrisis*.
<http://www.denhaag.nl/docs/college/20081015%20RIS%20158347.pdf>, geraadpleegd te 18.06.2009
 - o www.denhaag.nl, (2009n), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: overzicht collegestukken: raadsvoorstel '18 maart 2009', "Den Haag pakt recessie aan; analyse en maatregelen voor de stad*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2009/RIS161590.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. De nuggers worden in de beleidsstukken van de gemeente Den Haag niet prominent als aparte doelgroep naar voren geschoven. De nuggers als aparte doelgroep worden in de beleidsstukken dan ook niet direct in verband gebracht met de participatie-, integratie- en emancipatiedoelstellingen. Wel is er in de beleidsstukken veel aandacht voor doelgroepen, waar de nuggers deel van uitmaken. Zoals bijvoorbeeld de jeugd, waarbij de gemeente ook fors investeert in niet-uitkeringsgerechtigde jongeren. Of de inburgeraars, waarbij de gemeente tevens fors investeert in inburgeraars en allochtone vrouwen zonder werk en inkomen. Bij deze doelgroepen wordt er juist gewezen op het belang van participatie i.v.m. het naderende arbeidstekort (zie met name: Gemeente Den Haag, 2008c) en i.v.m. de integratie en emancipatie van deze doelgroepen in de maatschappij (idem, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2007e; idem, 2008a).
- o **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente heeft in het beleidsplan werk en inkomen 2009 een doelstelling t.a.v. nuggers geformuleerd. Deze doelstelling is naar eigen zeggen nog niet gekwantificeerd, omdat de doelgroep nog in beeld gebracht moet worden. De gemeente heeft daartoe opdracht gegeven aan Nicis. De omvang van de doelgroep nuggers is nog niet gepubliceerd in de beleidsstukken, maar uit de raadsnotulen blijkt dat de wethouder hier inmiddels al aardig zicht op heeft. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (Gemeente Den Haag, 2008d; www.denhaag.nl, 2009k; idem, 2009j).
- o **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze vooral inzetten op het voorkomen van jeugdwerkloosheid (Gemeente Den Haag, 2009e; idem, 2008f; idem, 2008d; idem, 2008c; idem, 2008a; idem, 2007d; idem, 2007b; idem, 2006c; www.denhaag.nl, 2009n).
- o **Norm 1.1.5:** 2, minimaal. De gemeente heeft verschillende doelstellingen m.b.t. nuggers. Allereerst hanteert zij een doelstelling t.a.v. de niet-uitkeringsgerechtigde jongeren, namelijk: "Iedere nietuitkeringsgerechtigde (NUGer) jongere, krijgt binnen 3 weken een actief aanbod richting school, werk of een combinatie daarvan" (Gemeente Den Haag, 2006c; idem, 2008f). Ten tweede hanteert zij een doelstelling t.a.v. inburgeraars, namelijk: "realiseren van naar schatting 750 gecombineerde trajecten inburgering en re-integratie voor oud-en nieuwkomers (in 2008)", hieronder bevinden zich veel nuggers (idem, 2008a). Ten derde heeft ze een doelstelling m.b.t. de nuggers in het algemeen, namelijk: "Arbeidsmarktactivering van niet uitkeringsgerechtigden (nuggers). Doelstelling is om meer nietuitkeringsgerechtigden aan het werk te krijgen"

- (idem, 2008d). De doelstellingen zijn redelijk specifiek. Het is duidelijk op wie en wat de doelstellingen betrekking hebben. Uitgezonderd de doelstelling t.a.v. inburgeraars, zijn ze echter niet meetbaar, want niet kwantitatief, en niet tijdgebonden. Doordat twee doelstellingen niet meetbaar en niet tijdgebonden zijn, zijn ze al snel realistisch (elk resultaat telt). Dit geldt echter niet voor de doelstelling t.a.v. de inburgeraars. In 2008 zijn er 564 samenlooptrajecten gerealiseerd van de 750 wat de vraag oproept hoe realistisch de doelstelling voor 2008 was (idem, 2006c; idem, 2008f; idem, 2008a; idem, 2008d; idem, 2009e).
- **Norm 1.1.7:** 5, geheel. Uit de re-integratieverordening en de relevante beleidsstukken blijkt niet goed welke criteria er worden gehanteerd voor de nuggers (Gemeente Den Haag, 2008b; idem, 2005; idem, 2006a; idem, 2006b; idem, 2007b; idem, 2007c; idem, 2008d; idem, 2008e; idem, 2009c). Uit de raadsnotulen blijkt echter dat de gemeente geen eigen bijdrage vraagt aan de de nuggers en dat de nuggers toegang hebben tot dezelfde re-integratieinstrumenten als de uitkeringsgerechtigden, uitgezonderd enkele vormen van gesubsidieerd werk (www.denhaag.nl, 2009m, idem, 2009a). Er is, afgaande op de notulen, dus grotendeels sprake van een 'WWB dienstverlening'.
 - **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. De nuggers worden niet prominent genoemd in de beleidsstukken. Die richten zich meer op doelgroepen waar nuggers deel van uit kunnen maken, zoals jongeren. Juist nu, ten tijde van de economische crisis, richt de gemeente zich nog meer op de jongeren, de (om)scholing van jongeren, en intensiveert zij de samenwerking met de werkgevers voor een vraaggerichte benadering (www.denhaag.nl, 2009n; Gemeente Den Haag, 2007b). Tevens houdt de gemeente de lange termijn in de gaten door ernaar te streven onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten en te investeren in de kenniseconomie (en dus scholing van jeugd) (www.denhaag.nl, 2009n).
- **Norm 2.1.5:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Tenminste niet ten aanzien van de gehele groep nuggers. De gemeente houdt bijvoorbeeld wel de resultaten bij van niet-uitkeringsgerechtigde jongeren, en van inburgeraars die een samenlooptraject volgen (waaronder zich veel nuggers bevinden). Uitgaande van alleen al deze cijfers (schooljaar 2007/2008 zijn 611 niet-uitkeringsgerechtigde jongeren geholpen, en in 2008 hebben 564 inburgeraars, waarvan een deel nuggers, een samenlooptraject gevolgd) blijkt dat de gemeente de omgeslagen doelstelling van 254 nug-trajecten per jaar ruimschoots zou halen, als ze de resultaten t.a.v. nuggers als geheel zou verantwoorden in de beleidsstukken. De gemeente heeft dus niet volledig verantwoord over de doelgroep nuggers in de beleidsstukken, maar wel deels. Uit deze gedeeltelijke verantwoording blijkt dat de gemeente de omgeslagen doelstelling al ruimschoots haalt. Vandaar de beoordeling 'grotendeels' (een volledige verantwoording had tot beoordeling 'geheel' geleid).
- **Voldoet bij 2 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.denhaag.nl, (2009e), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009*.
http://zbs.denhaag.nl/internet?sf_entry=cda&session=1851608568&rs=1155652&style=kws2&infile=presearch.glue&searcher=kws2.glue&sf_kopt1=TRUE&sf_kopt2=TRUE&sf_lopt=0&afterdate=&beforedate=&mtp=VERG&x=27&y=5, geraadpleegd te 18.06.2009
- www.denhaag.nl, (2009f), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SZWI 18 februari 2004*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2004/RIS113177CV.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009
- www.denhaag.nl, (2009g), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SOWB 1 december 2004*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2004/RIS122063CV.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009
- www.denhaag.nl, (2009h), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 5 april 2007*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2007/RIS144854CV1.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009
- www.denhaag.nl, (2009i), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 10 mei 2007*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2007/RIS145800CV.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009
- www.denhaag.nl, (2009j), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 11 oktober 2007*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2007/RIS149191CV1.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009
- www.denhaag.nl, (2009k), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsel bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: notulen commissie SWEI 8 oktober 2008*.
<http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2008/RIS158131CV1.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009

- o www.denhaag.nl, (2009l), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009: Motie bevorderen arbeidsparticipatie nieuwkomende migrantenvrouwen*. <http://zbs.denhaag.nl/risdoc/2008/RIS155523.PDF>, geraadpleegd te 18.06.2009
- o www.denhaag.nl, (2009e), *Politiek en bestuur: bestuurlijke stukken: zoekstelsysteem bestuurlijke stukken: raadsagenda's en verslagen 2004-2009*. http://zbs.denhaag.nl/internet?sf_entry=cda&session=1851608568&rs=1155652&style=kws2&infile=presearch.glue&searcher=kws2.glue&sf_kopt1=TRUE&sf_kopt2=TRUE&sf_lopt=0&afterdate=&beforedate=&mtp=VERG&x=27&y=5, geraadpleegd te 18.06.2009

Conclusie:

De afgelopen jaren is er aandacht geweest voor het beleid rondom de nuggers vanuit de raad. Er is zelfs een motie ingediend, welke ook weer is aangehouden. Vanuit de raad wordt vooral gevraagd om meer specifieke en concrete informatie t.a.v. de nuggers, zoals de omvang van de doelgroep en concrete prestatie-indicatoren. De wethouder antwoordt wel altijd netjes op deze vragen, maar in de beleidsstukken is tot nu toe geen concretere informatie opgenomen over de doelgroep nuggers (in zijn geheel). De behoefte van de raad aan concretere informatie m.b.t. de nuggers heeft tot nu toe nog niet doorgewerkt in het beleid.

Deventer

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Deventer, (2004a), *Voortgangsrapportage Wet Werk en Bijstand in de gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2004b), *Nota Wet Werk en Bijstand in de gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2004c), *Beleidsnotitie: de gemeente Deventer en integraal arbeidsmarktbeleid*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2005a), *Beleidsregels Startbaan-vergoeding WWB 2005 (art.8 WWB jo.art.14 Reintegratieverordening)*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2005b), *Notitie Deventer Wijkaanpak*. Deventer: Auteur,
- Gemeente Deventer, (2005c), *Toekomst gesubsidieerde arbeid & opbouw werk loont 2005 - 2010*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2006a), *Programmabegroting 2007 (inclusief meerjarenbegroting 2008 - 2010)*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2006b), *Sturings- en verantwoordingsrapportage op het programma Werk en Inkomen, zoals uitgevoerd door de sector sociale voorzieningen van de gemeente Deventer*. Deventer: Auteur
- Gemeente Deventer, (2006c), *Nul-Resultaatmeting Werk Loont, peildatum 1 januari 2006*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2007a), *Uitvoeringsplan schoolverlatersoffensief Stedendriehoek*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2007b), *Alle inwoners doen mee! Aanvalsplan laaggeletterdheid 2007 tot 2011 gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2007c), *Opzet re-integratiebeleidsplan 2007 -2008, inc. bijlage A 'uitwerking scenario taakstellingen', bijlage B 'begroting W-deel 2007 - 2008', bijlage C 'presentatie scenario's WWB'*. Deventer: auteur.
- Gemeente Deventer, (2007d), *Re-integratiebeleidsplan 2007 - 2008, inc. bijlage A 'Wiz-navigator september 2007'; bijlage b 'evaluatierapport "Werk loont"; bijlage C project "relatie als nieuwe waarde"; bijlage d project "nieuwe instroom"*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2007e), *Re-integratiebeleidsplan 2007 - 2008: beantwoording vragen*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2007f), *Programmabegroting 2008 (inclusief meerjarenbegroting 2009 - 2011)*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008a), *Re-integratieverordening WWB, IOAW, IOAZ 2008*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008b), *Jaarverslag 2007 gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008c), *Beleidsplan WMO Deventer 2008 - 2011*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008d), *Integrale armoedenota 2008. Inzicht in achtergronden van armoede en maatregelen ter voorkoming van armoede en ter bevordering van participatie in deventer*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008e), *Programmabegroting 2009 (inclusief meerjarenbegroting 2010-2012)*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008f), *Re-integratiebeleidsplan 2009*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2008g), *Concep 'Visie op re-integratie 2009- 2014'*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2009a), *Jaarverslag 2008 gemeente Deventer*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2009b), *Uitvoeringsprogramma WMO 2008 - 2011. Jaarschijf 2009*. Deventer: Auteur.
- Gemeente Deventer, (2009c), *WIZ navigator 3e kwartaal 2008 & Analyse WIZ navigator 3e kwartaal 2008*. Deventer:

Auteur.

- www.deventer.nl, (2009a), *Deventer nieuws: Stedendriehoek wil betere match vraag en aanbod arbeidsmarkt (11 oktober 2007)*. <http://www.deventer.nl/2007/10/11/stedendriehoek-wil-betere-match-vraag-en-aanbod-arbeidsmarkt>, geraadpleegd te 04.06.2009
- www.deventer.nl, (2009b), *Deventer nieuws: voortraject inburgering (20 juni 2007)*. <http://www.deventer.nl/2007/6/20/voortraject-inburgering>, geraadpleegd te 04.06.2009
- www.deventer.nl, (2009c), *Raadspresentatie scenario's arbeidsmarkt (presentatie Werk en Inkomen, 24 april 2007)*. <http://www.deventer.nl/bestuur/bestuursinformatie/raad/voorstellen/2007>, geraadpleegd te 04.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De gemeente toont veel aandacht voor het functioneren van de arbeidsmarkt. Vandaar dat zij werkt aan een integraal arbeidsmarktbeleid, waarin één van de uitgangspunten het bevorderen van de participatie van nuggers is (Gemeente Deventer, 2004c; www.deventer.nl, 2009a). Daarnaast heeft de gemeente beleid gericht op de integratie en emancipatie van bepaalde subgroepen, waar nuggers deel van uit kunnen maken. Bijvoorbeeld het beleid t.a.v. laaggeletterden, schoolverlaters en t.a.v. niet-uitkeringsgerechtigde allochtone vrouwen (www.deventer.nl, 2009b; Gemeente Deventer, idem, 2005b; idem, 2007a; idem, 2007b; 2008d).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er is in de programmabegroting 2009 een aparte doelstelling t.a.v. nuggers opgenomen. Ook wordt hierbij een beschrijving van de doelgroep gegeven. De gemeente voldoet dus aan de norm (Gemeente Deventer, 2008e).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de verschillende beleidsstukken is veel oog voor de diverse subgroepen. Er is met name veel aandacht voor allochtone vrouwen, jongeren en maatwerk. (www.deventer.nl, 2009b; Gemeente Deventer, idem, 2005b; idem, 2007a; idem, 2007b; 2008d).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling in de programmabegroting 2009 luidt: "50 niet-uitkeringsgerechtigden hebben eind 2009 een traject richting arbeid". Deze doelstelling is meetbaar, want kwantitatief. Zij is tevens tijdgebonden, het gaat om de realisatie eind 2009. De doelstelling komt grotendeels overeen met de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord en is daarom realistisch te noemen. Zij had alleen nog specifiekere kunnen zijn. Er wordt in de programmabegroting 2009 namelijk niet aangegeven waarom er opeens wordt uitgegaan van 50 trajecten in plaats van de 30 trajecten, zoals genoemd in het voorliggende beleidsstuk 're-integratie beleidsplan 2009'. Logisch is dat dit samenhangt met de ophoging van de doelstelling uit het bestuursakkoord, maar dat wordt niet duidelijk uit het beleidsverslag (Gemeente Deventer, 2008e; idem, 2008f).
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. In de 're-integratieverordening 2008' staat aangegeven dat er inkomenscriteria worden gehanteerd t.a.v. nuggers. De verordening is vervolgens niet helemaal sluitend over welke inkomenscriteria dit zijn. In artikel 7, lid 2 wordt een inkomensgrens van 130% van het minimuminkomen genoemd. In de toelichting wordt vervolgens weer van een mogelijke hogere inkomensgrens gesproken (Gemeente Deventer, 2008a). Niettemin is duidelijk dat er inkomenscriteria worden gehanteerd. De nuggers hebben wel grotendeels toegang tot dezelfde instrumenten, uitgezonderd de gesubsidieerde banen. Zij komen zelfs in aanmerking voor activeringstrajecten die niet gericht zijn op betaald werk. Volgens de beleidsvormen van Bakker et al. (2007, 24) is er dus sprake van een vorm van gesloten WWB-dienstverlening. De gemeente voldoet hiermee grotendeels aan de norm.
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Het beleid van de gemeente is erop gericht om vraaggericht te werken. Dit geldt ook voor de nuggers. Daarom verzorgt het WerkLeerCentrum tevens trajecten voor nuggers. Deze trajecten zijn gericht op de vraag die er bestaat vanuit de werkgevers. De gemeente richt zich echter met name op mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en een laag inkomen. In de stukken wordt ook nog niet echt ingegaan op de nuggers en de economische crisis. Wel is er een ruime dienstverlening ten aanzien van nuggers. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (Gemeente Deventer, 2008f; idem, 2008g).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken zijn tot nu toe nog geen resultaten betreffende nuggers opgenomen. De gemeente voldoet dus niet aan deze norm. In de programmabegroting 2009 is wel voor het eerst een concrete doelstelling opgenomen t.a.v. nuggers. Deze komt ongeveer overeen met de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Dat de resultaten betreffende nuggers niet zijn gepubliceerd hoeft overigens niet te betekenen dat de gemeente de omgeslagen doelstelling niet haalt. Daar is nu nog niets over te zeggen, vanwege het ontbreken van de cijfers.
- Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.deventer.nl, (2009d), *Bestuur: gemeenteraad:archief:raad: notulen 2007 - 2009*. <http://www.deventer.nl/bestuursinformatie/raad/notulen>, geraadpleegd te 07.06.2009

- www.deventer.nl, (2009e), *Bestuur: gemeenteraad: archief: raad: notulen: verslag politieke markt 14.01.2009*. <http://www.deventer.nl/bestuur/bestuursinformatie/archief/raad/notulen/2009>, geraadpleegd te 07.06/2009.
- www.deventer.nl, (2009f), *Bestuur: gemeenteraad: archief: raad: notulen: verslag politieke markt 30.01.2008*. <http://www.deventer.nl/bestuursinformatie/raad/notulen/2008>, geraadpleegd te 07.06.2009

Conclusie:

In de afgelopen twee jaar is er vanuit de gemeenteraad twee maal aandacht gevraagd voor de nuggers. Verder is deze doelgroep niet aan bod gekomen in de vergaderingen. Er zijn geen moties opgesteld, en het is ook niet duidelijk of de geringe aandacht terug is gekomen in het beleid. De wethouder gaat i.i.g. niet expliciet in op de opmerkingen. Vandaar de conclusie dat er vanuit de aandacht geen (nauwelijks) aandacht is gevraagd voor de nuggers.

Doetinchem

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Doetinchem, (2006a), *Daadkracht naast visie. Coalitieakkoord 2006-2010*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2006b), *Uitgangspuntennotitie Sociaal Actieprogramma gemeente Doetinchem*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Doetinchem: Auteur
- Gemeente Doetinchem, (2007b), *Iedereen doet mee. WMO beleidsplan 2008-2012*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2007c), *Ondersteunen en meedoen. Armoedenota Doetinchem*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2007d), *Jongleren in Doetinchem/ Visiedocument jeugdbeleid 0-23 jaar, 2007-2011*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2008a), *Programmabegroting 2009*. Doetinchem: Auteur
- Gemeente Doetinchem, (2008b), *Jaarstukken 2007*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2008c), *Evaluatie re-integratiebeleid gemeente Doetinchem*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2009a), *Jaarstukken 2008*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2009b), *Werken werkt! Beleidsplan re-integratie 2009-2011*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2009c), *Re-integratieverordening gemeente Doetinchem 2009*. Doetinchem: Auteur.
- Gemeente Doetinchem, (2009d), *Trendnota 2010*. Doetinchem: Auteur.
- [www.doetinchem.nl](http://doetinchem.beleid-in-beeld.nl/lokaal/doetinchem/beleidspunt/speerpunten/werktaalent-ondersteunen/werktaalent-ondersteunen/), (2009a), *Politiek en organisatie: beleid in beeld: werktalent ondersteunen*. <http://doetinchem.beleid-in-beeld.nl/lokaal/doetinchem/beleidspunt/speerpunten/werktaalent-ondersteunen/werktaalent-ondersteunen/>, geraadpleegd te 20.06.2009
 - [www.doetinchem.nl](http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2001/31-december-2009), (2009b), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: Advies cliëntenraad over 'Werken werkt' (30 november 2008)*. <http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2001/31-december-2009>, geraadpleegd te 20.06.2009
 - [www.doetinchem.nl](http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2001/31-december-2009), (2009c), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: Reactie college op de adviezen van de TSR en de cliëntenraad op de nota 'Werken werkt!'*. <http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2001/31-december-2009>, geraadpleegd te 20.06.2009
 - [www.doetinchem.nl](http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle_organen/alle_documenten/1_januari_2001/31_december_2009/pagina_2), (2009d), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: Bestuurlijk dashboard februari 2009*. http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nug/alle_organen/alle_documenten/1_januari_2001/31_december_2009/pagina_2, geraadpleegd te 20.06.2009
- www.doetinchem.nl, (2009e), *Politiek en organisatie: bestuursinformatiesysteem: notulen raadsvergaderingen: notulen gemeenteraad 10 juli 2008*. <http://besluitvorming.doetinchem.nl/zoeken/nietuitkeringsgerechtigd/alle-organen/alle-documenten/1-januari-2007/31-december-2009>, geraadpleegd te 20.06.2008

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Een deel van de uitvoering van het re-integratiebeleid ligt bij de 'Regio Rivierenland'. Deze organisatie noemt het activeren van nuggers bewust als oplossing voor het naderende arbeidstekort en om de participatie te verhogen (Regio Rivierenland, 2009b). In de beleidsstukken van de gemeente Tiel komen de nuggers niet veelvuldig terug. Wel is er veel aandacht voor subgroepen als jongeren en allochtone vrouwen (waaronder zich veel nuggers bevinden). Activeren van deze doelgroepen moet leiden tot emancipatie van deze cliënten en integratie in de maatschappij (Gemeente Tiel, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2008a; idem, 2008c; idem, 2008e).

- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. De gemeente heeft geen concrete doelstelling t.a.v. nuggers, maar geeft aan meer aandacht te besteden aan de arbeidsparticipatie van nuggers (Gemeente Tiel, 2008a). De Regio Rivierenland heeft daarnaast ook echt een doelstelling tav nuggers (voor de gehele regio, zie: RAAK, 2008). De nuggers zijn redelijk in beeld via de gemeente. De gemeente heeft een overzicht van niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars, en de Beursplein heeft in beeld hoe groot het bestand niet werkende werkzoekende is dat niet in aanmerking komt voor een uitkering (www.tiel.nl, 2009c; Gemeente Tiel, 2007b).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, inburgeraars, allochtone vrouwen en ook allochtone ouderen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk. Ondanks de economische recessie wil de gemeente het re-integratiebeleid intensiveren. Raak geeft daarbij aan vooral in te zetten op jongeren, vanwege de naderende ontgroening en vergrijzing (Gemeente Tiel, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2007e; idem, 2008a; idem, 2008e; idem, 2009b; RAAK, 2008; www.tiel.nl, 2009c).
- **Norm 1.1.5:** 2, minimaal. De ambitie van Tiel t.a.v. nuggers luidt: "Daarnaast moeten we meer aandacht dan voorheen gaan besteden aan het stimuleren van arbeidsparticipatie van NUG-ers". Deze ambitie is niet SMART en ook niet vertaald in een SMART doelstelling (Gemeente Tiel, 2008a). De doelstelling van Regio Rivierenland luidt: "Kabinet en VNG hebben afgesproken de komende vier jaar 25.000 van de Nuggers aan het werk te helpen. Hiervoor zijn echter geen financiële middelen uitgetrokken. Deze taakstelling vertaald naar regio Rivierenland levert de doelstelling: het aan het werk helpen van 50 mensen" (RAAK, 2008). Deze doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Zij is tevens realistisch, gezien de omgeslagen doelstelling. Zij is echter niet tijdgebonden. Het is niet duidelijk voor welke periode deze doelstelling geldt. Verder is hij ook niet specifiek, er wordt niet aangegeven wat wordt beoogd per gemeente.
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. In de re-integratieverordening is opgenomen dat de gemeente een inkomensgrens hanteert tot 130% van het wettelijk minimumloon. Wanneer het gezinsinkomen van nuggers hoger is, kunnen ze geen aanspraak maken op ondersteuning. In principe staan voor de nuggers die wel in aanmerking komen, de meeste instrumenten tot beschikking (uitgezonderd gesubsidieerd werk). Maar zij mogen slechts eenmalig aanspraak maken op ondersteuning. De reikwijdte t.a.v. nuggers is in die zin dus beperkt. Volgens de criteria van Bakker et al, (2007, 24) is er grotendeels sprake van een 'gesloten NUG-traject' (Gemeente Tiel, 2004a; idem, 2004b).
- **Voldoet bij 3 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. Wel richt de gemeente zich op jongeren (waaronder ook nuggers). Wat betreft de nuggers, richt de gemeente zich met name op nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: : laag inkomen en grote afstand tot de arbeidsmarkt. Tevens is de dienstverlening ten aanzien van nuggers beperkt en wordt er in de stukken nog niet ingegaan op de (sub)doelgroepen nuggers en de economische recessie. In regionaal verband is er wel meer oog voor de arbeidsparticipatie van nuggers, en met name ook het bereiken van de hogeropgeleiden ten behoeve van de arbeidsmarkt. Dit strookt echter niet met het gemeentelijke beleid van Tiel. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'. Het activeren van nuggers zou meer gezien kunnen worden binnen het licht van het regionale arbeidsmarktbeleid (Raak, 2008; Regio Rivierenland, 2009a; H&S Adviseurs, 2009; Gemeente Tiel, 2009b; idem, 2008c; idem, 2007g; idem, 2007e; idem, 2007b; idem, 2004b; idem, 2004a).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS, documentensysteem van Regio Rivierenland zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.tiel.nl, (2009b), *organisatie: gemeenteraad: RIS: Archief raadsvergaderingen (2005-2009)*. <http://www.tiel.nl/default.asp?A1PID=7833PDPE#agenda>, geraadpleegd te 21.06.2009

Conclusie: in de raadsdebatten, periode 2005 - 2009, zijn de nuggers niet aan orde geweest.

Toets op de normen:

Documenten:

Drechtsteden, (2003), *Kansrijk in de Drechtsteden.Aanzet tot een visie op sociaal beleid in de Drechtsteden*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2004a), *"De kortste weg naar werk!" Strategische agenda 2004-2006, een nieuwe visie en aanpak voor werk en bijstand*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2004b), *Beleidsregels en aanbesteding verordening Werk en Bijstand 2004*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005a), *Jaarplan 2005 sociale dienst*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005b), *Meerjarenbeleidsprogramma Dordrecht 2006-2010. Dordrecht werkt door!* Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005c), *Verslag 2004 sociale dienst*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2005d), *Integraal verslag over de uitvoering 2004, sociale dienst*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2006), *Begroting 2007 gemeente Dordrecht*. Dordrecht: Auteur.

Sociale Dienst Drechtsteden, (2006), *Verordening regelende uitvoering en handhaving van de Wet werk en bijstand*. Dordrecht: Auteur.

Sociale Dienst Drechtsteden, (2008), *Informatiefolder: 'Geen uitkering? Dan kunt u toch ondersteuning krijgen*. Dordrecht: Auteur.

Drechtsteden, (2007a), *Jaarverslag en jaarrekening 2006*. Dordrecht: Auteur.

Drechtsteden, (2007b), *Programmabegroting 2008 gemeenschappelijke regeling Drechtsteden*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2007), *Naar een regionaal actieplan integraal arbeidsmarktbeleid*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2008a), *Programmabegroting 2009 en meerjarenbegroting 2010-2011*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2008b), *Uitvoeringsplan Wijkgericht werken 2009*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2008c), *Doorzetten en verbreden. Rapportage actieprogramma integratie 2007-2008*. Dordrecht: Auteur.

Gemeente Dordrecht, (2009), *Jaarverslag 2008 gemeente Dordrecht*. Dordrecht: Auteur.

- o www.dordrecht.nl, (2009h) *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: ingekomen stuk adviescommissie 17.09.2008: 'Presentatie, stand van zaken Sociale Dienst Drechtsteden: terugblik op 2007, resultaten 1e helft 2008'*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495678, geraadpleegd te 10.06.2009
- o www.dordrecht.nl, (2009i) *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: raadsinformatiebrief: 'Raadsinformatie inzake consequenties van de recessie op de gemeentebegroting en de wijze waarop de gemeente daarop kan inspelen'*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=497446, geraadpleegd te 10.06.2009
- o www.dordrecht.nl, (2009m) *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: raadsinformatiebrief: 'beantwoording motie VSP fractie inzake re-integratie 45-plussers'*. <http://cms.dordrecht.nl/dordt?waxtrapp=dzfb0DsHaKnPvBJmBND>, geraadpleegd te 10.06.2009
- o www.socialedienstdrechtsteden.nl, (2009), *Inkomen: voorzieningen minima: bijzondere bijstand*. <http://www.socialedienstdrechtsteden.nl/drechtsteden?waxtrapp=qyvzsDsHuOnMmcBzkBQzBU>, geraadpleegd te 10.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS komen de nuggers niet echt concreet voor. Vaak wordt er over de niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars gesproken. Het re-integreren van deze groep dient dan vooral de integratie- en emancipatiedoelstelling (Gemeente Dordrecht, 2005a; idem, 2005b; idem, 2006; idem, 2008a; idem, 2009; Drechtsteden, 2007b). Echter, in de raadsnotulen komen de nuggers veelvuldig aan bod. Tijdens de debatten laat de wethouder duidelijk merken dat de re-integratie van nuggers ook dient om de arbeidsparticipatie te bevorderen (www.dordrecht.nl, 2009k; idem, 2009g).
- o **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Ondanks het ontbreken van recente beleidsstukken van sociale zaken, blijkt uit de raadsnotulen dat er een aparte doelstelling is voor de nuggers. De wethouder noemt het streven om 400 nuggers te activeren (www.dordrecht.nl, 2009k; idem, 2009g). De doelgroep zou ook in beeld moeten zijn, gezien de cijfers voor het aantal niet werkende werkzoekers (minus alle uuv en gemeentelijke uitkeringsgerechtigden) die in de gemeentebegrotingen worden genoemd (Gemeente Dordrecht, 2006; idem, 2008a; idem, 2009).
- o **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. De gemeente geeft aan haar beleid te richten op verschillende doelgroepen: jongeren, 45+ers, inburgeraars e.d. Nuggers kunnen onderdeel uitmaken van deze diverse subgroepen. Wanneer de gemeente het specifiek over nuggers heeft, bedoelt zij daar voornamelijk de subgroep allochtone vrouwen mee (in de beleidsstukken gepubliceerd in het RIS). De gemeente richt zich ook voornamelijk op de

onderkant van de arbeidsmarkt. Vandaar de beoordeling grotendeels (Gemeente Dordrecht, 2005a; idem, 2005b; idem, 2006; idem, 2008a; idem, 2009; Drechtsteden, 2007b; www.dordrecht.nl, 2009k; idem, 2009g; idem, 2009m)

- **Norm 1.1.5:** 0, onbekend/ geen informatie. Uit de raadsnotulen blijkt dat er een aparte doelstelling is geformuleerd t.a.v. nuggers. Uit deze notulen blijkt echter niet hoe de doelstelling precies luidt, voor welke periode zij geldt, en hoe zij zich verhoudt tot de doelstelling t.a.v. de inburgeraars (www.dordrecht.nl, 2009k; idem, 2009g). Omdat de doelstelling op papier niet terug te vinden is in het RIS, kan er geen oordeel gegeven worden over het 'SMART-gehalte' van de doelstelling.
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. In de re-integratieverordening staat aangegeven dat het College een eigen bijdrage kan vragen van de nuggers. Hierbij wordt uitgegaan van dezelfde vermogenstoets als bij de bijzondere bijstand. Bij een inkomen van meer dan 110% van de bijstandsnorm, kan het college naar draagkracht een eigen bijdrage vragen. Dit wordt individueel afgewogen. Verder is in de re-integratieverordening of in de beleidsregels geen beperking qua dienstverlening tav nuggers terug te vinden. Dit betekent dat er sprake is van een 'gesloten WWB-dienstverlening'. De gemeente voldoet dus grotendeels aan de norm (Sociale Dienst Drechtsteden, 2008; idem, 2006; Gemeente Dordrecht, 2004b; www.socialedienstrechtsteden.nl, 2009).
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 0, onbekend/ geen informatie. In de beleidsstukken sociale zaken tot 2006 wordt er veel aandacht besteed aan het regionale arbeidsmarktbeleid en het vraaggericht werken. Een echte link met de nuggers wordt er dan nog niet gemaakt. Vanaf 2006 zijn de beleidsstukken sociale zaken niet goed inzichtelijk via het RIS van de gemeente. Het is daarom onduidelijk hoe de gemeente staat tegenover de nuggers in relatie tot de arbeidsmarkt, en of de nuggers ook echt deel uitmaken van een lange termijn strategie. Daarom de beoordeling onbekend.
- **Norm 2.1.5:** 0, onbekend/ geen informatie. Over 2004 zijn de resultaten bekend. Over de periode 2007/ 2008 zijn de resultaten niet terug te vinden in de beleidsstukken die zijn gepubliceerd in het RIS van de gemeente Dordrecht. Waarschijnlijk komt dit doordat het beleid nu wordt uitgevoerd door de Sociale Dienst Drechtsteden, en deze beleidsstukken zijn niet goed toegankelijk via het RIS. De resultaten moeten wel bekend zijn afgaande op de raadsnotulen. Gezien de doelstellingen en de tevredenheid van de raadsleden over de behaalde resultaten zou Dordrecht ook goed op weg moeten zijn om de doelstelling te halen. Maar dat is nu niet hard te maken op basis van de informatie uit het RIS. Er is geen recent beleidsplan of beleidsverantwoording op het gebied van sociale zaken inzichtelijk via het RIS (www.dordrecht.nl, 2009g; idem, 2009i; idem, 2009j; idem, 2009k; Gemeente Dordrecht, 2005c; idem, 2005d; idem, 2006; idem, 2008a; idem, 2009; Drechtsteden 2007a; idem, 2007b).
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.dordrecht.nl, (2009a), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen 2007 - 2009*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad!/mozEgemMbScherm1.toonDossier?F_DOS_VOLGNR=134439&F_TAB=DOC&F_NOCACHE=67497252, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 15 november 2006*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=494546, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 10 juli 2007*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=494831, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 6 november 2007*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495011, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 4 september 2007*.
<http://www.dordrecht.nl/pls/idad!/mozEgemMbScherm1.toonAgenda>, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 17 juni 2008*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495471, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009g), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 16 september 2008*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495677, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009i), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 23 september 2008*.
http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495686, geraadpleegd te 10.06.2009

- www.dordrecht.nl, (2009j), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen Adviescommissie 4 november 2008*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495804, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.dordrecht.nl, (2009k), *Raadsinformatiesysteem gemeente Dordrecht: notulen raadsvergaderingen: notulen 11 november 2008*. http://www.dordrecht.nl/pls/idad/mozEgemDocument?F_DOCNR=495811, geraadpleegd te 10.06.2009

Conclusie: in de raad zijn de nuggers (en diverse subgroepen) regelmatig onderwerp van debat geweest. Dit lijkt te hebben doorgewerkt in het beleid. Er is in 2008 een actieplan gestart t.a.v. nuggers.

Ede

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Ede, (2003), *Verordening reïntegratie niet uitkeringsgerechtigden en uitkeringsgerechtigden Anw*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2004), *Beleidsscenario Wet werk en bijstand*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2006), *Begeleiding naar werk, werken aan werk (brochure)*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2007a), *Meetellen en meedoen. Kadernota participatie en integratie, 2008-2011*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2007b), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2007c), *Beleidsplan WMO 2008-2011, gemeente Ede*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2007d), *Programmabegroting 2008-2011. Stevig fundament, uitdagend elan, goede toekomst*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2007e), *Nota jeugdbeleid Ede*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2008a), *Programmarekening 2007*. Ede: Auteur.
- Gemeente Ede, (2008b), *Programmabegroting 2009-2012. Vitaal en toekomstgericht*. Ede: Auteur.
- Wet Inburgering, (5 september 2007), *Nieuwsbrief Ede, Werk, Inkomen en Zorg*, P.2
 - www.ede.nl, (2009a), *Werk en inkomen: vragenboek online: re-integratie*. <http://ede.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 26.06.2009
 - www.ede.nl, (2009b), *Persberichten: "Eigen bijdrage voor reïntegratietraject (10 juli 2003)"*. <http://www.edegelderland.nl/page/1813.htm>, geraadpleegd te 26.06.2009
 - Er is recent gewerkt aan BIS. Hierdoor functioneerde het systeem ten tijde van raadplegen (24-06-2009 t/m 29-06-2009) niet optimaal. Veel raadsverslagen en relevante documenten konden niet worden achterhaald.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. Uit de re-integratieverordening blijkt dat nuggers worden geholpen in verband met de arbeidskrachte in bepaalde sectoren. Dit is ook vastgelegd als harde eis in de verordening voor nuggers (scholing mag alleen, wanneer ze ingezet kunnen worden in moeilijk vervulbare vacatures) (Gemeente Ede, 2007b). In de rest van de stukken komen de nuggers echter niet prominent voor. Wel is er veel aandacht voor jongeren, inburgeraars en allochtone vrouwen (waaronder zich ook nuggers bevinden). Dit vooral vanuit het oogpunt deze doelgroepen te emanciperen en te laten integreren in de maatschappij (Gemeente Ede, 2008b; idem, 2008a; idem, 2007e; idem, 2007a).
- **Norm 1.1.3:** 0, onbekend. In de beleidsstukken die beschikbaar zijn via het BIS komt geen concrete doelstelling t.a.v. nuggers voor. Echter, er ontbreken nog een aantal documenten in het BIS, waaronder recentere documenten op het gebied van werk en inkomen. Deze norm kan daarom niet beoordeeld worden.
- **Norm 1.1.4:** 0, onbekend. In de beleidsstukken worden de nuggers niet veel genoemd. Wel is er veel aandacht voor aparte subgroepen, als jongeren en allochtone vrouwen, waaronder zich ook nuggers bevinden. De beschikbare informatie via het BIS is echter niet compleet. Daardoor is het bijvoorbeeld onbekend hoe de gemeente met de huidige recessie omgaat en of dit nog invloed uitoefent op het beleid.
- **Norm 1.1.5:** 0, onbekend. In de beleidsstukken die beschikbaar zijn via het BIS komt geen concrete doelstelling t.a.v. nuggers voor. Echter, er ontbreken nog een aantal documenten in het BIS, waaronder recentere documenten op het gebied van werk en inkomen. Deze norm kan daarom niet beoordeeld worden.
- **1.1.7:** 2, minimaal. Ede hanteert inkomenscriteria en hanteert een afwijkende dienstverlening t.a.v. nuggers. Ze komen bijvoorbeeld niet in aanmerking voor sociale activeringstrajecten, premies, en ook aan scholing worden beperkingen gesteld (alleen wanneer dat helpt bij het vervullen van moeilijk vervulbare vacatures). Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er sprake van een gesloten nug-traject (Gemeente Ede, 2007b. Gemeente Ede, 2003 is waarschijnlijk niet meer geldig, maar dit toont de visie op de nuggers).
- **Voldoet bij 1 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 0, onbekend. Er is te weinig recente informatie beschikbaar via het BIS mbt het beleidsveld werk en inkomen om hier een uitspraak over te kunnen doen.
- **Norm 2.1.5:** 0, onbekend. Er is te weinig recente informatie beschikbaar via het BIS mbt het beleidsveld werk en inkomen om hier een uitspraak over te kunnen doen.
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.ede.nl, (2009c), *Bestuur: gemeenteraad: bestuurs-info-systeem: verslagen (archief 2004-2009)*. <http://raadswerk.edegelderland.nl/page/2481.htm>, geraadpleegd te 29.06.2009
- www.ede.nl, (2009d), *Bestuur: gemeenteraad: bestuurs-info-systeem: verslagen (archief 2004-2009)*. *Verslag commissie MZ 15 juni 2004*. http://www2.ede.nl/verp_im/index.asp?onderdeel=vergaderdocumenten&id=MZ&documentsoort=7, geraadpleegd te 29.06.2009
- www.ede.nl, (2009d), *Bestuur: gemeenteraad: bestuurs-info-systeem: verslagen (archief 2004-2009)*. *Verslag raad 18 november 2004*. <http://raadswerk.edegelderland.nl/page/2628.htm>, geraadpleegd te 29.06.2009

Conclusie: de nuggers zijn aan de orde geweest in de raadsdebatten de afgelopen jaren. De mening van de raad was hierbij erg verdeeld. Tevens konden niet alle raadsverslagen geraadpleegd worden, doordat het BIS nog niet optimaal werkte. Het is daardoor onbekend in hoeverre de aandacht vanuit de raad voor nuggers heeft doorgewerkt in het beleid.

Eindhoven

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Eindhoven, (2004a), *Raadsvoorstel met nadere toelichtingen inzake kaderstelling Wet werk en bijstand (raadsnummer 04.R744.001)*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2004b), *Reintegratieverordening gemeente Eindhoven*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2005), *Nota Herijking minimabeleid*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2006a), *Allochtonen/ Turkse ondernemers in Eindhoven, en hun aansluiting op de lokale voorlichtings- en adviesstructuur*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2006b), *Beleidsnota inburgering in Eindhoven, een kans tot (re-)integratie en participatie*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2007a), *Eindhoven één in werk . Werk voor velen in de brainport Eindhoven*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2007b), *Eindhoven één in werk. Actieplan*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2007c), *Programmabegroting 2008-2011*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2007d), *Programma diversiteit, " beter samen, samen beter". Plan van aanpak en uitvoeringsprogramma 2007-2009*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2008a), *Informatie nota voor de raad Betreft 2e tussentijdse rapportage 2008 (raadsnummer 08.R2807.001)*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2008b), *Informatienota voor de raad Betreft Programma Arbeidsmarktbeleid (raadsnummer 08.R2662.001)*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2008c), *Programmabegroting 2009-2012*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2009a), *Overzicht gemeentelijke regelingen (brochure)*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2009b), *Een pakket op maat... voor iedereen die wil participeren. Visie nota participatiebudget Eindhoven*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2009c), *Informatienota voor de raad Betreft invloed kredietcrisis op in- en uitstroomegegevens Wet werk en bijstand (raadsnummer 09.R2957.001)*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2009d), *Raadsinformatiebrief Betreft De kredietcrisis en de gemeente Eindhoven (raadsnummer 09.R2944.001)*. Eindhoven: Auteur.
- Gemeente Eindhoven, (2009e), *Concernverslag 2008*. Eindhoven: Auteur.
- Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE), (2007), *Goed, beter, best. Sociaal-economisch beleidsplan samenwerkingsverband regio Eindhoven 2008-2013*. Eindhoven: Auteur.

- [www.eindhoven.nl](http://www.eindhoven.nl/werk-inkomen/reintegratie.htm), (2009a), *Werk en inkomen: re-integratie*. <http://www.eindhoven.nl/werk-inkomen/reintegratie.htm>, geraadpleegd te 24.06.2009
- [www.eindhoven.nl](http://www.eindhoven.nl/web/show/id=356803/contentid=27985), (2009b), *Zorg & welzijn: Geen betaald werk en toch kinderopvang*. <http://www.eindhoven.nl/web/show/id=356803/contentid=27985>, geraadpleegd te 24.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De nuggers worden juist aangesproken als zijnde een 'stille reserve' voor de toekomstige krappe arbeidsmarkt. Daarnaast richt de gemeente zich met name op jongeren, en (allochtone) vrouwen ten behoeve van de emancipatie en integratie van deze groepen. Zij geeft in het algemeen aan dat integratie en emancipatie subeffecten zijn van het participatiebeleid (Gemeente Eindhoven, 2007d; idem, 2009b).
- **Norm 1.1.3:** 5: geheel. De gemeente heeft een aparte doelstelling t.a.v. nuggers en geeft daarbij een bestandsanalyse van de (geschatte) doelgroep nuggers (Gemeente Eindhoven, 2007b).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. de gemeente associeert de doelgroep nuggers voornamelijk met huisvrouwen/-mannen en herintredende vrouwen (Gemeente Eindhoven, 2007b). Daarnaast richt zij zich vooral op jongeren, ouderen en (allochtone) vrouwen (deels ook niet-uitkeringsgerechtigd). Naast het onderscheid in doelgroepen, concentreert de gemeente zich vooral op het leveren van maatwerk. Ten slotte geeft de gemeente aan nu, ten tijde van recessie, nog meer te investeren in scholing en zich daarbij ook te richten op jongeren die al een startkwalificatie hebben (Gemeente Eindhoven, 2009d; idem, 2009b; idem, 2007d; idem, 2007b; idem, 2007a; idem, 2006b; idem, 2006a)
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling van de gemeente t.a.v. nuggers luidt: "In een periode van 4 jaar willen we 400 stille reserves / Nuggers werven (jaarlijks gemiddeld 100 kandidaten en deze toeleiden naar voor hen kansrijke sectoren" (Gemeente Eindhoven, 2007b). Deze doelstelling is specifiek. Het gaat om het aantal gestarte trajecten in 4 jaar (en per jaar). Zij is ook meetbaar. Zij lijkt tevens realistisch gezien de omvang van de doelgroep en de omgeslagen doelstelling. Zij had alleen net iets meer tijdgebonden geformuleerd kunnen worden door te specificeren om welke jaren het precies gaat.
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. De gemeente geeft aan een inkomenstoets te hanteren (Gemeente Eindhoven, 2004a). De precieze bepalingen hiervan zijn niet terug te vinden in het RIS, ze zijn ook niet opgenomen in de re-integratieverordening (idem, 2004b). De dienstverlening t.a.v. nuggers en uitkeringsgerechtigden is vrijwel gelijk. De enige uitzondering zijn bepaalde vormen van gesubsidieerde arbeid (voor nuggers boven de 23 jaar). Nuggers komen wel in aanmerking voor sommige vormen van gesubsidieerde arbeid, en ze komen tevens in aanmerking voor sociale activering. De instrumenten gericht op directe bemiddeling (sollicitatiecursus, coaching, scholing e.d.) zijn gelijk voor uitkeringsgerechtigden en nuggers (idem, 2004a; idem, 2004b; idem, 2009a; www.eindhoven.nl, 2009a; idem, 2009b; www.gemeente.eindhoven.nl, 2009b).
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. Voor de nuggers staan juist instrumenten als scholing e.d. tot beschikking. Er wordt ook getracht om nuggers aan te trekken, juist zodat ze geplaatst kunnen worden in sectoren met arbeidskrapte. Een voorbeeld is het nuggersproject gericht op de zorg. Daarnaast geeft de gemeente aan zich juist, nu er een economische recessie is, te richten op jongeren. Daarbij worden jongeren met het oog op de langere termijn gestimuleerd om door te leren. Ook als ze al een startkwalificatie hebben (Gemeente Eindhoven, 2004a; idem, 2007b; idem, 2008c; idem, 2009b; idem, 2009d).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen volledige cijfers en/of resultaten opgenomen tav nuggers
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.gemeente.eindhoven.nl, (2009a), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad*. <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009
- www.gemeente.eindhoven.nl/, (2009b), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad: Verslag Discussiebijeenkomsten van de Wet Werk en Bijstand, 20040205*. <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009
- www.gemeente.eindhoven.nl/, (2009c), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad: Verslag gecombineerde vergadering commissies BES en MZFPO, 27 augustus 2007*. <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009
- www.gemeente.eindhoven.nl/, (2009d), *Bestuurlijk informatiesysteem: notulen gemeenteraad: Verslag commissie Maatschappelijke Zorg, Financiën, Personeel en Organisatie, 20080311*. <http://www.gemeente.eindhoven.nl/>, geraadpleegd te 24.06.2009

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel eens genoemd in de raadsvergadering, maar waren niet echt onderwerp van debat. Het informeren over de nuggers kwam vooral vanuit het college zelf.

Emmen

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeenten Emmen (2007a), *Beleidsplan Werk en Inkomen 2007 - 2010 (RIS 2478)*. Emmen: Auteur.
- Gemeente Emmen (2003a), *Wet werk en bijstand. Uitgangspuntennotitie (11 december 2003) (RIS 1196)*. Emmen: Auteur.
- Rekenkamercommissie Emmen (2006), *Verkenkend onderzoek bevordering arbeidsparticipatie in Emmen (18 februari 2006)*. Emmen: Auteur
- Gemeenten Emmen (2004), *Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand*. Emmen: auteur.
- Gemeente Emmen (2008a), *Jaarstukken 2007. Jaarrekening en jaarverslag. Programma 6. Arbeidsparticipatie*. Emmen: Auteur.
- Gemeente Emmen (2008b), *Kadernota 2008: meerjarenperspectief 2009 - 2012. Inclusief Bestuursrapportage 2008-1 (RIS 3148)*. Emmen: Auteur
- Gemeente Emmen (2003b), *Bijlage I werk boven inkomen: het klantenbestand (11 december 2003) (RIS 1199)*. Emmen: Auteur.
- Gemeente Emmen (2007b), *Invoeringsnota Wet Inburgering (16 februari 2007) (RIS 2588)*. Emmen: Auteur

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 3, deels. In het beleidsplan Werk en Inkomen 2007 - 2010 en de uitgangspunten notitie 2003 wordt kort ingegaan op het belang van het activeren van nuggers voor het verhogen van de arbeidsparticipatie. Echter, de motivering is heel kort, de nuggers komen niet terug in het jaarverslag (ook al zijn ze opgenomen in de doelstelling), en er is duidelijk een lagere prioritering voor de nuggers. In de beleidsstukken wordt geen directe link gelegd met de integratie- en emancipatiedoelstellingen, alhoewel dit wel terugkomt in het jongerenbeleid (Gemeente Emmen, 2007a; idem, 2003a; idem, 2008a).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er is wel een aparte doelstelling voor de nuggers (zie beleidsplan werk en inkomen 2007 - 2010 en het jaarverslag 2007). Uit de bestandsanalyse blijkt dat er zicht is op de omvang van de nuggers (Gemeente Emmen, 2007a; idem, 2003a; idem, 2008a).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. Er is apart beleid voor de jongeren, 45 plussers en inburgeraars (waaronder vrouwen). In het beleidsplan werk en inkomen 2007 - 2010 wordt tevens gerept over het belang van maatwerk. Echt aandacht voor hogeropgeleiden lijkt er niet te zijn, tevens geen opmerkingen gevonden over de gevolgen van de economische crisis (Gemeente Emmen, 2007a; idem, 2008b; idem, 2007b).
- **Norm 1.1.5:** 1, niet. Er is wel een aparte doelstelling voor nuggers (Gemeente Emmen, 2007a; idem, 2007b). Echter, in de verantwoording in het jaarverslag 2007 wordt er helemaal niet gerefereerd aan de nuggers, ook al zijn ze opgenomen in de doelstelling (idem, 2007b). Tevens zijn de doelstellingen kwalitatief, er wordt geen concreet streven genoemd (Gemeente Emmen, 2007a; idem, 2008b).
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. Afgaande op de beleidsregels (Gemeente Emmen, 2007a; idem, 2004) is er sprake van een gesloten NUG-traject volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24). Er zijn dus wel voorzieningen voor nuggers, maar beduidend minder dan voor uitkeringsgerechtigden. Ter verduidelijking: er wordt gerefereerd naar de re-integratieverordening uit 2004, omdat deze, op wat kleine technische aanpassingen na, grotendeels weer is overgenomen in 2007 (Idem, 2007a). Hierin staat ook dat er sprake is van minder mogelijkheden voor nuggers.
- **Voldoet bij 2 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken wordt de nadruk gelegd op de voortrekkersrol van Emmen en het belang van een vraaggerichte benadering. Ze hebben hier ook gericht actie op ondernomen, bijvoorbeeld door het werkgeversloket. Echter, er wordt geen duidelijke link gelegd naar de activering van nuggers. Daarom: gedeeltelijk (Gemeente Emmen, 2007a, idem, 2008a; idem, 2008b; Rekenkamercommissie Emmen, 2006).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: In de beleidsstukken en raadsinformatie in RIS zijn geen concrete cijfers opgenomen ten aanzien van de activering van nuggers. Er is alleen iets te vinden over het aantal lopende trajecten in 2004. De gemeente voldoet daarom niet aan de norm, ze verantwoordt niet over de nuggers in de relevante beleidsstukken (beleidsplannen werk en inkomen) (Gemeente Emmen, 2003a; idem, 2007a; 2003, b; idem, 2008a).
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- o www.gemeenteraademmen.nl (2009a), *Raadsvergaderingen: archief raadsvergaderingen 2007 - 2009*. http://www.gemeenteraademmen.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/Archief_vergaderingen, geraadpleegd te 27.05.2009
- o www.gemeenteraademmen.nl (2009b), *Raadsvergaderingen: archief commissie Samenleving 2007 - 2009*. http://www.gemeenteraademmen.nl/Vergaderingen/Samenleving/Archief_vergaderingen, geraadpleegd te 27.05.2009

Conclusie: in de raadsdebatten zijn de nuggers niet aan orde geweest.

Gorinchem (RSD AOV)

Zie gedetailleerde analyse bijlage XII

Gouda

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Gouda, (2005), *Beleidsplan 2006 Dienst Arbeid en Inkomen*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2006a), *Verslag over de uitvoering (VODU) WWB 2005*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2006b), *Discussienota integraal armoedebeleid*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2007a), *Programmabegroting 2008-2011*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2007b), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand, Gouda 2007*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2007c), *Beleidsplan 2008 Dienst Arbeid en Inkomen*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2007d), *Actieplan jeugdbeleid 2008. "Een goudse toekomst"*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2007e), *Nieuwe sporen op maat . Nota re-integratie 2007-2010/ beleidsplan 2007*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2007f), *Uitgangspunten en visie maatschappelijke ondersteuning Gouda (concept)*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2008a), *Programmabegroting 2009-2012*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2008b), *Kaders integraal armoedebeleid 2009-2012*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2008c), *Beleidsplan re-integratie 2009. Beleidsevaluatie en voornemens*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2008d), *Statusrapport Wet werk en bijstand gemeente Gouda, 1e kwartaal 2008*. Gouda: Auteur.
- Gemeente Gouda, (2009a), *Jaarstukken 2008*. Gouda: Auteur
- Gemeente Gouda, (2009b), *Uitvoeringsprogramma integraal armoedebeleid 2009-2012*. Gouda: Auteur.
- o www.gouda.nl, (2009a), *Werk en inkomen: kinderopvang*. <http://www.gouda.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!b8xG5jif1WxRze8Ge59bo5!z8Z!no7p!cnhbdoWM9xXGwuyBPegM35UuU&objectid=45058&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o www.gouda.nl, (2009b), *Nieuwsarchief: persbericht: "Goudse banenmarkt brengt succesvol vraag en aanbod bij elkaar (15.10.2008)"*. <http://www.gouda.nl/content.jsp?objectid=54904>. geraadpleegd te 22.06.2009
 - o www.gouda.nl, (2009c), *Raadsinformatie: raadsinformatiebrief: "beleidsplan 2008 dienst arbeid en inkomen, beantwoording vragen (4 februari 2008)"*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!dpDcXH5WfcxG1nmb5WBNDacGa19bs1WzcV&objectid=490038!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o www.gouda.nl, (2009f), *Raadsinformatie: raadsinformatiebrief: "uitwerking beleidsvoornemens beleidsplan 2008 (3 juni 2008)"*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=53303&!dsname=goudaextern&getastype=PDF>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o www.gouda.nl, (2009g), *Raadsinformatie: raadsinformatiebriefL "2e kwartaal 2008, dienst Arbeid en Inkomen (18 september 2008)"*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!objectid=54842&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o www.gouda.nl, (2009h), *Raadsinformatie: raadsinformatiebrief: "4e kwartaal 2007, dienst Arbeid en Inkomen (26 maart 2008)"*.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt duidelijk de link gelegd tussen het activeren van nuggers en de arbeidsmarkt-, emancipatie- en integratiedoelstellingen (Gemeente Gouda, 2007c; idem, 2008c; idem, 2008d; www.gouda.nl, 2009f).
- **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente heeft een aparte doelstelling tav de nuggers. Naast dat zij ambieert om aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te voldoen, streeft zij ernaar om vanaf 2009 75 nuggers per jaar te activeren. Uit de beleidsstukken blijkt dat de gemeente zich hierbij met name zal richten op de jongere nuggers. Deze subgroep heeft zij ook in beeld. Uit de beleidstukken komt niet naar voren dat de gemeente de hele groep nuggers in beeld heeft. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (Gemeente Gouda, 2009b; idem, 2008c; www.gouda.nl, 2009f).
- **Norm 1.1.4:** 5, de gemeente maakt een onderscheid in de verschillende groepen nuggers. Zij geeft in de definities aan dat nuggers vooral vrouwen van werkende of ww-gerechtigde partners betreft. Daarnaast richt zij zich vooral op niet-uitkeringsgerechtigde jongeren en (allochtone) vrouwen. De wethouder geeft zelfs aan ook na te denken over het meer betrekken van kansrijke nuggers (t.b.v. de arbeidsmarkt). Naast het onderscheid in doelgroepen, hanteert de gemeente vooral op het leveren van maatwerk (www.gouda.nl, 2009k; idem, 2009c; idem, 2009f; idem, 2009h; Gemeente Gouda, 2007a; idem, 2007c; idem, 2007e; idem, 2008a; idem, 2008b).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling van de gemeente t.a.v. nuggers luidt: "Gewenste situatie (vanaf 2009-2011): Aantal NUG'gers in een re-integratietraject geleidelijk verhogen naar 75 trajecten per jaar" (Gemeente Gouda, 2009b). Deze doelstelling is tijdgebonden, meetbaar en lijkt ook realistisch gezien de aantallen niet-uitkeringsgerechtigde jongeren en inburgeraars alleen al (idem, 2008c; idem, 2007c). De doelstelling had alleen nog iets specifiek gekund. Het is niet duidelijk of het nu om het aantal gestarte of het aantal lopende trajecten per jaar gaat.
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. In de re-integratieverordening zijn geen specifieke bepalingen t.a.v. nuggers opgenomen. Er wordt ook nergens gerept over een (inkomensafhankelijk eigen bijdrage). Het lijkt er sterk op dat er geen eigen bijdrage wordt gevraagd, alleen al door de definitie die de gemeente hanteert t.a.v. nuggers: "Niet-uitkeringsgerechtigden: het merendeel partners van iemand met een inkomen uit loon of WW" (Gemeente Gouda, 2007c). Daarnaast is ook niet direct een onderscheid te vinden in instrumenten, uitgezonderd de uitstroomprijs (hierbij wordt concreet gerefereerd aan uitkeringsgerechtigden) (idem, 2007c; idem, 2007e). Wel maakt de gemeente een onderscheid in doelgroepen die zij al dan niet actief benadert. Zij richt zich met name op jongeren (pro-actief) en allochtone vrouwen (wijkaanpak) zonder uitkering en inkomen. Het leveren van maatwerk bij deze groepen staat centraal (idem, 2007e; www.gouda.nl, 2009h). Al met al ontstaat het beeld van een grotendeels gesloten WWB dienstverlening of grotendeels een WWB dienstverlening (Bakker et al., 2007, 24).
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Uit de beleidsstukken blijkt dat de gemeente zich met name richt op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid. De nuggers worden vooral ook genoemd ter bevordering van de arbeidsparticipatie. Daarnaast hecht de gemeente veel waarde aan het verkrijgen van een startkwalificatie door de cliënten. Het is alleen nog niet duidelijk hoe de gemeente haar beleid gaat aanpassen als gevolg van de economische crisis. Die nota moet nog in de raad behandeld worden. Vandaar de beoordeling 'grotendeels' (www.gouda.nl, 2009b; idem, 2009f; Gemeente Gouda, 2007c; idem, 2007d; idem, 2007e; idem, 2008c; idem, 2009a).
- **Norm 2.1.5:** 4, grotendeels. Conclusie: Er zijn nog niet veel cijfers bekend over 2008, maar de gemeente geeft aan dat er in 2008 50 nug-trajecten liepen (Gemeente Gouda, 2009b). Begin 2008 (februari) gaf de wethouder aan dat er in totaal ongeveer 20 nug-trajecten liepen (5 'gewone' nug-trajecten en 15 trajecten waar allochtone niet-uitkeringsgerechtigde jongeren in participeerden) (www.gouda.nl, 2009c). Dit betekent dat er in 2008 minstens 30 nieuwe trajecten zijn gestart, en gezien de maanden januari en februari nog buiten beschouwing zijn gelaten, is de kans groot dat de gemeente de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord heeft gehaald. Dit is niet helemaal met zekerheid te zeggen, daarom de beoordeling 'grotendeels'.
- **Voldoet bij 2 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.gouda.nl, (2009d), *Raadsinformatie: vergaderdata*. <http://www.gouda.nl/ris/>, geraadpleegd te 22.06.2009

- www.gouda.nl, (2009e), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag vergadering 30 januari 2008*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!objectid=49361&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009
- www.gouda.nl, (2009i), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag vergadering commissie II 23 november 2006*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=4703&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009
- www.gouda.nl, (2009j), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag vergadering commissie II 26 maart 2007*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=4662&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009
- www.gouda.nl, (2009k), *Raadsinformatie: vergaderdata: verslag 10 december 2008*. <http://www.gouda.nl/ris/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=138Ld!ziQW2AD1FEo9vhsUICp3M0aKBFh@OqKEX@IWdtD8XH5Wf8xG1jmb5WBNDa&objectid=55887&!dsname=goudaextern>, geraadpleegd te 22.06.2009

Conclusie: het beeld is wisselend. Enerzijds is er vanuit de raad aandacht geweest voor nuggers, maar dit ging vooral om jongeren en mensen met psychosociale problemen die niet in beeld waren bij de gemeente. Hier is de afgelopen paar jaar twee keer aandacht voor gevraagd vanuit met name de PVDA. Anderzijds zijn de nuggers ook onderdeel van debat geweest, maar daarbij overheerste in eerste instantie vooral scepcis vanuit met name de VVD. Deze partij betwijfelde de noodzakelijkheid van het beleid ten aanzien van nuggers. In 2009 is deze partij echter omgeslagen en vraagt zij ook aandacht voor de hogeropgeleide nuggers, Geconcludeerd kan worden dat de raad in ieder geval wel oog heeft gehad voor de nuggers. Of de opmerkingen vanuit de raad hebben doorgewerkt is niet zeker. Ten eerste, omdat er in het begin nogal wat tegenstellingen waren in de raad. Ten tweede omdat de hernieuwde aandacht eind 2008, begin 2009 nog niet de tijd heeft gekregen om zich eventueel te uiten in het beleid.

Groningen

Toets op de normen:

Documenten:

Gemeente Groningen, (1999), *Economisch Business Plan. Groningen werkt! (grote steden beleid)*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2003), *Voortgangsrapportage Agenda voor de toekomst, 1e kwartaal 2003*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2004), *Verordening Wet Kinderopvang gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005a), *Opgroeien in balans. Beleidskader 2005-2011, integraal jeugdbeleid*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005b), *Opgroeien in Balans. Uitvoeringsprogramma integraal jeugdbeleid*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005b), *Welzijn, onderweg naar maatschappelijke ondersteuning. Nota over het welzijnsbeleid 2006-2010*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2005c), *Nota reïntegratie gemeente Groningen*. Groningen: Auteur,

Gemeente Groningen, (2006a), *Een werkend netwerk. Activerend arbeidsmarktbeleid gemeente Groningen 2006-2010*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2006b), *Inburgeren in Groningen. Uitgangspunten voor invoering van de Wet Inburgering*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2006c), *Werken, meedoen, erbij horen. Reïntegratiebeleid in samenhang met welzijn en zorg 2006-2008*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2006d), *Uitsluiting uitgesloten. Armoedebestrijding en sociale uitsluiting in Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2007a), *Wijkactieplan de hoogte. Samen het verschil maken*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2007b), *Gemeentebegroting 2008 van de gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008a), *Gemeenterekening 2007 van de gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008b), *Gemeentebegroting 2009 van de gemeente Groningen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008c), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand 2004 en wijzigingen reïntegratieverordening 2008*. Groningen: Auteur

Gemeente Groningen, (2008d), *Uitvoeringsbesluit voorzieningen reïntegratieverordening wet werk en bijstand*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008e), *Gesubsidieerde banen in Groningen: 2009-2012. Maatregelen voor de ombouw van gesubsidieerde banen*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2008f), *Resultaten van re-integratie*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2009a), *PR-bericht SoZaWe Groningen (jaarverslag 2008-2009)*. Groningen: Auteur.

Gemeente Groningen, (2009b), *Gemeenterekening 2008*, Groningen: Auteur.

De nota 'Niemand aan de kant' uit 2008 is nog niet toegankelijk via het RIS.

- o www.gemeente.groningen.nl, (2009a), *Werk en inkomen: werk: op weg naar werk/ seniorenbanen/ persoonsgebonden re-integratiebudget/ inburgering*. [http://gemeente.groningen.nl/werk-en-inkomen/werk, geraadpleegd](http://gemeente.groningen.nl/werk-en-inkomen/werk,geraadpleegd) te 13.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '9 maart 2009': 'gevolgen en maatregelen kredietcrisis*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '23 mei 2008), 'Inzicht besteding werkdeel Wwb'*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: initiatiefvoorstel 'juni 2007', PVDA "Jongeren in beeld en aan de slag"*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: raadsvoorstellen '2008-2009' (GR-o9). 'Samenwerking SOZAWE-DSW'*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '19 december 2008', 'Persoonsgebonden re-integratiebudget'*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009g), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '10 juli 2008', re-integratievoorzieningen 2008'*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009i), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '18 september 2008', 'Gemeentelijke inburgeringsagenda 2008-2009'*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009
- o www.gemeente.groningen.nl, (2009l), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief '14 mei 2008', 'Voortgang arbeidsmarktbeleid'*. [http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd](http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results,geraadpleegd) te 16.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Er wordt met name aandacht besteed aan de activering en re-integratie van inburgeraars, jongeren en (allochtone) vrouwen - groepen waaronder zich ook nuggers bevinden - vanuit de integratie- en emancipatie doelstellingen. Daarnaast wordt het activeren van nuggers ook expliciet genoemd in relatie tot de landelijke doelstelling van het verhogen van de arbeidsparticipatie (www.gemeente.groningen.nl, 2009l; Gemeente Groningen, 2009b; idem, 2008b; idem, 2008a; idem, 2007a; idem, 2006c; idem, 2006b).
- o **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. Vanaf 2008 worden er concrete doelstellingen genoemd t.a.v. de nuggers (Gemeente Groningen, 2007b; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2009b). De gemeente heeft daarnaast wel zich op de niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars, maar geeft geen overzicht van de nuggers in het geheel in de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS. De gemeent voldoet daarom grotendeels aan de norm.
- o **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, 45-plussers, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze met het oog op de lange termijn nog meer inzetten op het verhogen van de arbeidsparticipatie van jongeren (met name: Gemeente Breda, 2009b; idem, 2008b; idem, 2008a; www.gemeente.groningen.nl, 2009b; idem, 2009i).
- o **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. In de beoordeling ga ik uit van de meest recente doelstellingen, zoals opgenomen in de programmabegroting 2009. Deze luiden: "'75 personen zonder uitkering ('nuggers') gaan aan de slag (2009)'" en "'400 mensen met een bijstandsuitkering en 80 niet-uitkeringsgerechtigden activeren we met het project 'Meedoen'". De doelstellingen zijn kwantitatief en dus meetbaar. Ze zijn tevens tijdgebonden. Het gaat om de resultaten in 2009. De streefaantallen zijn gebaseerd op het bestuursakkoord en zouden realistisch moeten zijn. De doelstellingen zouden alleen specifiekere kunnen zijn. Het is niet helemaal duidelijk hoe de twee doelstellingen zich tot elkaar verhouden. Daarnaast is het de vraag of er nog overlap is met de doelstelling ten aanzien van de duale inburgeringstrajecten (500). Tevens wordt er in het beleidsstuk 'Gesubsidieerd banen in groningen' nog gesproken van 400 meedentrajecten in 2009 voor nuggers en uitkeringsgerechtigden tezamen. Deze doelstelling luidt iets anders. "
- o **Norm 1.1.7:** 5, geheel. De gemeente kijkt niet naar het inkomen van de nuggers en vraagt (vooralnog geen eigen bijdrage). Daarnaast hebben de nuggers toegang tot veel van dezelfde instrumenten als bijstandsgerechtigden, uitgezonderd enkele gesubsidieerde banen en uitstroompriemies, ook de instrumenten gericht op sociale activering. Dit staat niet concreet in de re-integratieverordening, maar blijkt uit de diverse beleidsstukken. Er is daarmee grotendeels sprake van een vorm van 'WWB dienstverlening' (Gemeente Breda, 2008e; idem, 2008d; idem, 2008c; www.gemeente.groningen.nl, 2009a; idem, 2009g).
- o **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. De gemeente richt zich met name op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid. De nuggers worden vooral ook genoemd ter bevordering van de arbeidsparticipatie, zelfs met huidige economische crisis. Via het PGB voor nuggers worden zij ook juist in staat gesteld om zich verder te scholen. In de beleidsstukken staat een met name vraaggerichte benadering centraal (Gemeente groningen, 2009b; idem, 2008f; idem, 2008d; idem, 2008c; idem, 2008b; idem, 2007a; idem, 2006c; idem, 2005c; www.gemeente.groningen.nl, 2009l; idem, 2009i; idem, 2009e; idem, 2009b).
- **Norm 2.1.5:** 3, gedeeltelijk. De resultaten t.a.v. nuggers zijn bekend. In de programmarekening 2008 wordt namelijk verantwoord over het aantal nug-trajecten dat is gestart en heeft geleid tot werk (Gemeente Groningen, 2009b). Dit waren 10 trajecten in 2008. Aan de hand van deze gegevens is niet te zeggen of de gemeente voldoet aan de (omgeslagen) doelstelling, er wordt namelijk niet verantwoord hoeveel trajecten er in totaal zijn gestart in 2008. Het lijkt erop dat de gemeente wel goed op weg is, aangezien van het aantal gestarte trajecten 10 al binnen een jaar tot werk hebben geleid. Daarnaast blijkt uit de programmarekening dat er in 2008 451 duale inburgeringstrajecten zijn gestart, hiervan is een deel ook voor nuggers. Voor 2008 is de doelstelling van de gemeente lager dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord, maar voor 2009 is deze doelstelling al opgeschroefd. Ten slotte is het niet bekend of er in 2008 een verbetering heeft plaats gevonden t.o.v. 2004. Omdat de gemeente in ieder geval al flink op weg lijkt te zijn (kan niet hard worden gemaakt), de beoordeling 'gedeeltelijk' (Gemeente Groningen, 2009b; idem, 2008b).
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.gemeente.groningen.nl, (2009j), Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen: verslag raad 7 november 2007. http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009
- www.gemeente.groningen.nl, (2009k), Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen: verslag CWI 10 oktober 2007. http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009
- www.gemeente.groningen.nl, (2009h), Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen: verslag CWI 21 januari 2009. http://gemeenteraad.groningen.nl/gemeenteraad-1/ris_search_results, geraadpleegd te 16.06.2009

Conclusie: de afgelopen jaren is er weinig aandacht geweest voor de nuggers vanuit de raad. Het CDA heeft zich éénmaal zorgen gemaakt over de kosten (www.gemeente.groningen.nl, 2009j). En vooral de PVDA heeft gevraagd naar hoe het zit met de nuggers (twee maal). Daarbij heeft de PVDA in 2007 gevraagd om het onderscheid tussen uitkeringsgerechtigden en nuggers op te nemen in de re-integratiemonitor. Dit is tot nu toe nog niet gebeurd, en de PVDA heeft daar ook niet meer naar gevraagd. Er is dus een geringe aandacht geweest voor de nuggers vanuit de raad, maar dit lijkt zich niet te hebben doorvertaald in het beleid (gemeente groningen, 2009j; idem, 2009k; idem, 2009h; Gemeente Groningen, 2008f; idem, 2009c)

Haarlem

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Haarlem, (2005), *Reintegratieverordening WWB (Wet Werk en Bijstand)*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2006a), *Coalitieakkoord Haarlem 2006 - 2010. Sociaal en Solide*. Haarlem : Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2006b), ' *Niemand aan de kant*', *kadernota reïntegratie 2006 - 2008*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2007a), *Strategisch bedrijfsplan 2007 - 2010 Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemeente Haarlem*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2007b), *Wet Inburgering in de gemeente Haarlem 2007 tot en met 2009*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2007c), *Volwasseneducatie en onderwijsachterstandenbeleid in het kader van het uitvoeringsprogramma Brede doeluitkering sociaal*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2007d), *Nota minimabeleid 2008 - 2010*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2007e), *Programmabegroting 2008 - 2012 Haarlem*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2008a), *Bestuursrapportage 2008-I*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2008b), *Kadernota 2008*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2008c), *Ontmoeten, verbinden en meedoen. Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning Haarlem*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem (2008d), *Programmabegroting 2009 - 2013*. Haarlem: Auteur.
- Gemeente Haarlem, (2008e), *Nota invoering participatiebudget per 1 januari 2009*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2008f), *Jaarverslag 2007*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009a), *Reintegratiebeleid: antwoorden op de vragen van de voorbereidingsgroep over reintegratiebeleid*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009b), *Reintegratiebeleid: Memo van 10 februari 2009 inzake resultaat trajecten 2007*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009c), *Re-integratieverordening WWB, IOAW en IOAZ gemeente Haarlem*. Amsterdam: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009d), *Addendum bij de kadernota re-integratie 2006 - 2008 van de gemeente Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Gemeente Haarlem, (2009e), *Jaarverslag 2008 Haarlem*. Haarlem: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. Tot 2009 werd er eigenlijk nauwelijks gerept over de nuggers in de beleidsstukken. Wel was er doelgroepenbeleid o.a. voor herintredende vrouwen en inburgeraars. Groepen waarvan een groot gedeelte nuggers zijn. Dit doelgroepenbeleid was ten behoeve van de emancipatie en integratie van deze burgers. Pas vanaf 2009 worden de nuggers ook echt concreet genoemd in de beleidsstukken. Hierbij wordt nog niet echt de link met het arbeidsmarktbeleid gelegd, alhoewel de vraaggerichte benadering wel in andere nota's terug komt. De gemeente is hard op weg om beleid t.a.v. nuggers vorm te geven (Gemeente Haarlem, 2009d; idem, 2009c; idem, 2009a; idem, 2007c; idem, 2007b; idem, 2007a).
- **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. Tot 2009 was er nog geen beleid t.a.v. nuggers. In 2009 is er een duidelijke doelstelling t.b.v. de activering van nuggers geformuleerd. De doelgroep is daarbij in beeld. De doelstelling is nog niet opgenomen in de programmabegroting 2009, omdat deze is uitgekomen voordat de gemeente haar beleid t.a.v. nuggers heeft aangepast. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (Gemeente Haarlem, 2009a; idem, 2009c; idem, 2009d; idem, 2008d).
- **Norm 1.1.4:** 5, helemaal. Tot 2009 werden de nuggers niet specifiek genoemd. Er was echter al wel doelgroepenbeleid gericht op inburgeraars, herintreders, allochtone vrouwen en met name jongeren. Met de recessie blijft de sluitende aanpak van jongeren een prioriteit. Tevens is er naast het doelgroepenbeleid genoeg aandacht voor maatwerk in de beleidsstukken (Gemeente Haarlem, 2006b; idem, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007c; 2009d).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling van de gemeente luidt "om tussen 2008 en 2011 350 nuggers naar werk te begeleiden" (Gemeente Haarlem, 2009d; idem, 2008e; idem, 2009a). De doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar, zij is tevens tijdgebonden, en gezien het aantal nuggers in de omgeving ook realistisch. De doelstelling is echter niet specifiek, want ze verschilt in de verschillende documenten. In de nota 'invoering participatiebudget' wordt gesproken van het activeren van 250 nuggers tussen 2008 - 2011. In de nota 'Reintegratiebeleid: antwoorden op de vragen van de voorbereidingsgroep over reintegratiebeleid' wordt vervolgens weer het doel van het activeren van 350 nuggers tussen 2008 - 2011 genoemd. De nota's moeten dus nog op elkaar aangepast worden, duidelijk moet worden wat nu specifiek het doel is.
- **Norm 1.1.7:** 5, helemaal. Tot 2009 was de het beleid tav nuggers en uitkeringsgerechtigden niet evenwichtig. Er waren inkomenscriteria voor nuggers, en de nuggers kregen niet dezelfde dienstverlening (Gemeente Haarlem, 2005). In 2009 zijn de beleidsregels aangepast. Er zijn geen inkomenscriteria meer voor nuggers. Ook hebben de nuggers toegang tot dezelfde instrumenten. Ze krijgen alleen geen premie bij het vinden van werk, omdat de stimulans vanuit de nugger zelf moet komen. De dienstverlening is dus zo goed als gelijk aan de WWB dienstverlening. Daarmee is er sprake van een evenwichtig beleid (Idem, 2005; idem, 2009c; idem, 2009d).
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. Omdat de uitvoering van het nuggersbeleid eigenlijk nog maar net pas echt goed op gang is gekomen (na het aanpassen van de beleidsregels in 2009), is het moeilijk om iets te zeggen over de uitvoering. Duidelijk is dat de gemeente zich voornamelijk blijft richten op jongeren, en dat zij in ander beleid ook aangeeft vraaggericht te werken. Hoe dit zal uitwerken tav de nuggers zal nog moeten blijken, daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'.
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: tot 2009 werden de nuggers nauwelijks genoemd in de beleidsstukken. Er waren geen doelstelling t.a.v. deze groepen, en er zijn geen resultaten bekend over de activering van nuggers in 2007 of 2008. Ze worden in ieder geval niet genoemd in de beleidsstukken. Omdat er geen resultaten bekend zijn over deze periode heeft vergelijken met 2004 geen zin. De gemeente geeft aan pas in 2009 echt de zinnen te zetten op de nuggers. Eind 2008 is ze daarvoor begonnen met een project. De gemeente voldoet nu nog niet aan de norm, het is afwachten hoe het project zich gaat ontwikkelen. De informatie zou overigens wel aanwezig moeten zijn, gezien de nulmeting van de VNG (Gemeente Haarlem, 2006b; idem, 2007a; idem, 2007d; idem, 2008a; idem, 2008e; idem, 2008f; idem, 2009a; idem, 2009b; idem, 2009e).
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- o [www.haarlem.nl](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen), (2009a), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslagen: archief 2007 - 2009*. <http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen>, geraadpleegd te 31.05.2009
- o [www.haarlem.nl](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/Easyk/ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML&uid=328610403), (2009b), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 18.06.2007*. <http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/Easyk/ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML&uid=328610403>, geraadpleegd te 31.05.2009
- o [www.haarlem.nl](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/getdocument/getdocument-ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML), (2009c), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 22.11.2007: beantwoording schriftelijk vragen van de heer Vrugt inzake subsidies en verantwoordingen SoZaWe-gelden*. <http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/getdocument/getdocument-ViewDoc.ASP?Item=0&Type=HTML>, geraadpleegd te 31.05.2009
- o [www.haarlem.nl](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen), (2009d), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 05.06.2008*. <http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen>, geraadpleegd te 31.05.2009
- o [www.haarlem.nl](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen), (2009e), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 16.06.2008*. <http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?try=Cookie&onderdeel=raadsverslagen>, geraadpleegd te 31.05.2009
- o [www.haarlem.nl](http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?onderdeel=raadsverslagen), (2009f), *Informatiemanager Haarlem: raadsverslag 14.05.2009*. <http://e-diensten.haarlem.nl/infoman/index.asp?onderdeel=raadsverslagen>, geraadpleegd te 31.05.2009

Conclusie: Er is aandacht vanuit de gemeenteraad voor de nuggers, vooral vanuit de CDA. Deze spoort er telkens op aan dat het gehele werkdeel wordt opgemaakt, en ingezet kan worden t.b.v. de nuggers. Er wordt ook een motie ingediend. In 2009 word het beleid hierop aangepast. Er komen meer re-integratiemogelijkheden voor nuggers.

Helmond

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Helmond, (2004), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2006), *Beleidsplan reïntegratie 2007, als bedoeld in artikel 4 reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2007a), *Begroting 2008*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2007b), *Verordening tegemoetkoming kosten kinderopvang gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2007c), *Nu of nooit. Jaarplan 2007-2008 in het kader arbeidsmarktbeleid gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2007d), *Kadernotitie arbeidsmarkt 2007-2010*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2008a), *Begroting 2009*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2008b), *Beleidsregels WWB (laatste versie)*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2008c), *Stille reserve/ Niet Uitkeringsgerechtigden (Concept)*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2008d), *Evaluatie inburgering*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2008e), *Kadernota integratiebeleid gemeente Helmond 2008-2011*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2008f), *Helmond, zorgzame, actieve en sociale stad. Wet maatschappelijke ondersteuning, beleidsplan 2008-2011*. Helmond: Auteur.
- Gemeente Helmond, (2009), *Jaarplan arbeidsmarktbeleid 2009 gemeente Helmond*. Helmond: Auteur.
- o [www.helmond.nl](http://www.helmond.nl/smartsite.shtml?ch=TRA&id=97940), (2009a), *Nieuws: nieuwsarchief 2008: "mensen met ondernemerskriebels gezocht"*. <http://www.helmond.nl/smartsite.shtml?ch=TRA&id=97940>, geraadpleegd te 25.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De nuggers worden vooral genoemd in relatie tot de verwachte arbeidskrapte in bepaalde sectoren. Daarnaast worden nuggers ook genoemd in relatie tot het bevorderen van de participatie en daarmee de zelfredzaamheid (integratie en emancipatie) van mensen (Gemeente Helmond, 2008c).
- o **Norm 1.1.3:** 5, geheel. De gemeente heeft aparte taakstellingen t.a.v. nuggers, en heeft getracht de doelgroep zo volledig mogelijk in beeld te brengen (Gemeente Helmond, 2007c).
- o **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, 45-plussers, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische

recessie wil ze nog steeds met het oog op de lange termijn inzetten op het verhogen van de arbeidsparticipatie. De gemeente besteedt vooral veel aandacht aan jongeren (Gemeente Helmond, 2007d; idem, 2008a; idem, 2008c; idem, 2008d; idem, 2008e).

- **Norm 1.1.5:** 5, geheel. De gemeente hanteert de volgende doelstelling t.a.v. nuggers: "Het Bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten, 4 juni 2007, gaat in de periode 2007-2011 over 106 nuggers. Dat betekent dat in de periode 2009-2011 een gemiddeld aantal van 35 nuggers per jaar aan de slag geholpen moet worden, om haar aandeel in de doelstellingen te leveren. De taakstelling van 35 nuggers per jaar is een ondergrens. De ambitie wordt hoger gelegd en met een factor 1,5 vastgesteld op 52 nuggers per jaar" (Gemeente Helmond, 2008c). Deze taakstelling geldt voor de jaren 2009, 2010 en 2011 (Idem). De doelstelling is specifiek. Het is duidelijk dat het om het aantal gestarte trajecten gaat. De doelstelling is kwantitatief en dus tevens meetbaar. Zij is ook realistisch gezien de omgeslagen doelstelling en de omvang van de doelgroep. Ten slotte is zij ook tijdgebonden. Er wordt duidelijk aangegeven wat binnen welke periode gehaald moet worden (idem).
- **Norm 1.1.7:** 3, gedeeltelijk. Uit de notulen, de reïntegratieverordening én de nota 'Stille reserve' blijkt dat de gemeente nochtans geen inkomenscriteria hanteerde voor de nuggers. Uit de notulen betreffende de aanpassing van het beleid, blijkt dat daar geen verandering in gaat komen (Gemeente Helmond, 2004; idem, 2008c; www.helmond.nl, 2009g). Er is in de re-integratieverordening echter wel bepaald dat nuggers niet tot alle instrumenten toegang hebben. Ze komen wel in aanmerking voor reïntegratietrajecten, scholing, tegemoetkoming kosten kinderopvang, startersondersteuning e.d. Ze komen echter niet in aanmerking voor sociale activeringstrajecten en vormen van gessubsidieerde arbeid (Idem, 2004). Uit de nota 'Stille reserve' en de notulen blijkt wel dat het college voornemens is om meer instrumenten beschikbaar te stellen voor de nugges, waaronder ook sociale activeringsinstrumenten. Dit moet echter nog verwerkt worden in de re-integratieverordening en is nog niet vastgelegd. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'. De gemeente zit dus in een overgangsfase en zal later dit jaar waarschijnlijk wel aan de norm voldoen (idem, 2008c; idem, 2004; www.helmond.nl, 2009g).
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. Voor de nuggers staan juist instrumenten als scholing e.d. tot beschikking. Er wordt ook getracht om nuggers aan te trekken, juist zodat ze geplaatst kunnen worden in sectoren met arbeidskrachte. Een voorbeeld is het nuggersproject gericht op de zorg. Daarnaast geeft de gemeente aan zich juist, nu er een economische recessie is, te richten op jongeren. Daarbij worden jongeren met het oog op de langere termijn gestimuleerd om door te leren (Gemeente Helmond, 2008a; idem, 2008c; idem, 2008e; idem, 2009).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen volledige cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Dit komt ook doordat de gemeente pas eind 2008 echt is begonnen met de uitvoering van het nuggersbeleid.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Involed raad op beleid?

Documenten:

- www.helmond.nl, (2009b), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009)*. <http://www.helmond.nl/Smartsite.shtml?id=100900>, geraadpleegd te 25.06.2009
- www.helmond.nl, (2009c), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen raadsvergadering 8 november 2007*. <http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%208%20november%202007.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009
- www.helmond.nl, (2009d), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen raadsvergadering 12 juni 2008*. <http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%2012%20juni%202008%20voorjaarsnota.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009
- www.helmond.nl, (2009e), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen raadsvergadering 6 november 2008*. <http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Gemeenteraad/Raadsnotulen%2006%20november%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009.
- www.helmond.nl, (2009f), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen commissie MO&E 15 mei 2008*. <http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Commissie%20MOE/Notulen%2015%20mei%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009
- www.helmond.nl, (2009f), *Bestuursinformatie: Raadsnotulen (archief 2006-2009): notulen commissie MO&E 18 september 2008*. <http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Commissie%20MOE/Notulen%2018%20september%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009

- [www.helmond.nl, \(2009g\), Bestuursinformatie: Raadsnotulen \(archief 2006-2009\): notulen commissie MO&E 23 oktober 2008.](http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Commissie%20MOE/Notulen%2010e%20vergadering%2023%20okt ober%202008.pdf)
<http://www.helmond.nl/BIS/2008/Notulen/Commissie%20MOE/Notulen%2010e%20vergadering%2023%20okt ober%202008.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009
- [www.helmond.nl, \(2009h\), Bestuursinformatie: Raadsnotulen \(archief 2006-2009\): notulen commissie MO&E, 12 februari 2009.](http://www.helmond.nl/BIS/2009/Notulen/Commissienotulen%20MO&E%2012%20februari%202009.pdf)
<http://www.helmond.nl/BIS/2009/Notulen/Commissienotulen%20MO&E%2012%20februari%202009.pdf>, geraadpleegd te 25.06.2009

Conclusie: de nuggers zijn overduidelijk onderwerp van debat geweest in de raad. Vooral het CDA en VVD pleitten voor meer dienstverlening. Het CDA heeft zelfs een motie ingediend, welke is aangenomen en uitgewerkt.

Hengelo

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente hengelo, (2003), *Investeren in mens en werk. Beleidsnotitie over de gevolgen van de Wet Werk en Bijstand voor de gemeente Hengelo*. Hengelo: Auteur
- Gemeente Hengelo, (2006), *Beleidsbegroting 2007 - 2010*. Hengelo: Auteur.
- Gemeente Hengelo, (2007), *Beleidsbegroting 2008 - 2011*. Hengelo: Auteur.
- Gemeente Hengelo, (2008a), *Beleidsbegroting 2009 - 2012*. Hengelo: Auteur.
- Gemeente Hengelo, (2008b), *Koers op kansen. Armoedebeleid 2008 - 2011, gemeente Hengelo*. Hengelo: Auteur.
- Gemeente Hengelo, (2008c), *Sterk aan het werk, voortgangsrapportage intensivering re-integratieaanpak (december 2008)*. Hengelo: Auteur,
www.jouwhengelo.nl, (2009), *Hengelo sterk aan het werk (persbericht 24.12.2008)*. http://www.jouwhengelo.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=306:hengelo-sterk-aan-het-werk&catid=36:gemeente&Itemid=85, geraadpleegd te 01.06.2009.
- Esselink, R. & Severijn, J., (2008), *Regiofoto Twente. Arbeidsmarkt in perspectief. POWI arbeidsmarktmonitor 2008*. Twente: Platform Onderwijs, Werk en Inkomen (POWI).
- Regio Twente, (2008), *Nieuwsbrief Twents POWI (februari 2008, nr.1)*. Enschede: Auteur.
- Gemeente Hengelo, (2008d), *Actieprogramma ondernemerschap. Actieprogramma gemeente Hengelo ter versterking van de economie in deze tijden van recessie*. Hengelo: Auteur.
- Gemeente Hengelo, (2009a), *Reintegratieverordening 2009*. Hengelo: Auteur.
- Regio Twente, (2009a), *Notitie aanpak Twentse arbeidsmarkt in relatie tot de kredietcrisis*. Enschede: Auteur.
- Regio Twente, (2009b), *In Twente doet iedereen mee. Intentieverklaring (6 april 2009, Hengelo)*. Hengelo: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. Uit de beleidsstukken komt duidelijk naar voren dat de nuggers-aanpak voornamelijk dient tbv de arbeidsmarkt, en het aan het werk krijgen van herintredende vrouwen. De integratiedoelstelling komt niet heel duidelijk naar voren uit de beleidsstukken. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (www.hengelo.nl, 2009d; Gemeente Hengelo, 2003; idem, 2006; idem, 2007; 2008c; www.jouwhengelo.nl, 2009).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. De gemeente heeft aparte taakstellingen t.a.v. nuggers, en heeft getracht de doelgroep zo volledig mogelijk in beeld te brengen (Gemeente Helmond, 2007c)
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. De gemeente maakt een onderscheid in verschillende subgroepen. Zij richt zich, wat betreft de nuggers, met name op schoolverlaters en herintredende vrouwen. Ivm de kredietcrisis wordt er tevens extra aandacht besteed aan jongeren. Er is sprake van maatwerk (Gemeente Hengelo, 2003; idem, 2006; idem, 2007; idem, 2008c; Regio Twente, 2009a; Regio Twente, 2009b).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling tav nuggers luidt: 'Het starten van 232 trajecten voor nuggers in de periode 2007 - 2011". Deze doelstelling is kwantitatief, dus meetbaar. Tevens is zij tijdgebonden. De ambitie is fors, maar gezien de geschatte omvang van de nuggers realistisch. De doelstelling zou alleen nog specifiek kunnen. Deze doelstelling is pas eind 2008 geformuleerd. Dat betekent dat er nog twee jaar over zijn om de doelstelling te realiseren. Echter, er wordt niet aangegeven wat de stand van zaken is tot 2009, en daardoor is ook niet duidelijk welke resultaten in 2009 en 2010 nog behaald moeten worden (Gemeente Hengelo, 2008c).
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. In de re-integratieverordening staat aangegeven dat het College een eigen bijdrage kan vragen van de nuggers. In de stukken is echter niet terug te vinden of dit ook echt gebeurt. Verder is in de re-integratieverordening geen beperking qua dienstverlening tav nuggers terug te vinden. Dit betekent dat i.h.g. van inkomenscriteria er sprake is van een 'gesloten WWB-dienstverlening'. Wanneer er in de

praktijk geen inkomenscriteria worden gehanteerd, is er sprake van 'WWB dienstverlening'. De gemeente voldoet dus of grotendeels, of geheel aan de norm.

- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. Er is veel aandacht voor de regionale arbeidsmarkt bij de gemeente. Op regionaal niveau houdt ook de organisatie Regio Twente zich hier mee bezig. De gemeente richt zich wat betreft de nuggers juist op de lange termijn, en de aankomende vergrijzing. Als gevolg van de economische crisis wordt daarnaast de aandacht nog meer gevestigd op jongeren. Vanuit Regio Twente zijn er allerlei initiatieven om vraaggericht te werk te gaan. Ook wordt getracht nuggers te stimuleren in het starten van een eigen onderneming (Regio Twente, 2009a; idem, 2009b; idem, 2008; Gemeente Hengelo, 2008c; idem, 2008a).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Er zijn geen cijfers tav de nuggers trajecten gepubliceerd in de stukken. Opvallend is dat juist in de voortgangsrapportage 'Sterk aan het werk' (2008) geen resultaten tav nuggers worden gepubliceerd, terwijl dit wel voor de uitkeringsgerechtigden gebeurt (het is immers een voortgangsrapportage). Hierin wordt alleen de doelstelling herhaald en aangegeven dat er in 2009 een actieplan tbv de activering van nuggers zal worden opgesteld. Alhoewel de gemeente dus wel bezig is met het beleid tav nuggers vorm te geven, voldoet ze nog niet aan deze norm. Er zijn geen resultaten bekend, en uit deze notitie blijkt dat de uitvoering eind 2008 nog niet volledig is opgestart. Opvallend is verder dat de gemeente zelf op een hele andere omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord komt, namelijk 232 nuggers trajecten voor de periode 2007 - 2011. Het is niet duidelijk hoe de gemeente dit heeft berekend, maar het geeft wel een grote ambitie weer. Ze neemt meer voor rekening, dan naar rato van het inwoneraantal verwacht zou worden.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.hengelo.nl, (2009a), *Gemeenteraad: verslagen gemeenteraad*. <http://www.hengelo.nl/smartsite.dws?ch=&id=9947&code=2007>, geraadpleegd te 31.05.2009
- www.hengelo.nl, (2009b), *Gemeenteraad: verslag gemeenteraad 20.03.2007*. http://www.hengelo.nl/Pdf_Internet/BestuurOrganisatie/Raad-verslag/Verslag%20Raadsvergadering%2020-03-2007.pdf, geraadpleegd te 31.05.2009
- www.hengelo.nl, (2009c), *Gemeenteraad: verslag gemeenteraad 27.05.2008*. http://www.hengelo.nl/Pdf_Internet/BestuurOrganisatie/Raad/2008/Verslagen/2008-05-27_Verslag_Raad.pdf, geraadpleegd te 31.05.2009
- www.hengelo.nl, (2009d), *Gemeenteraad: verslag gemeenteraad 20.01.2009*. http://www.hengelo.nl/Pdf_Internet/BestuurOrganisatie/Raad/2009/Verslagen/2009-01-20_Verslag_Cie_Sociaal.pdf, geraadpleegd te 31.05.2009

Conclusie: de nuggers zijn driemaal aan bod gekomen in de raad, maar éénmaal vanuit de wethouder. De raad had niet gevraagd naar de nuggers. Verder is de aandacht vanuit de raad voor de nuggers erg minimaal en passief geweest. Daarom de conclusie dat er vanuit de raad geen noemenswaardige interesse voor de nuggers is getoond (er wordt bijvoorbeeld ook niet gevraagd, waarom er geen resultaten zijn opgenomen in de voortgangsrapportage).

s-Hertogenbosch

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2002), *Project niet-uitkeringsgerechtigden*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2003), *beleidsplan 2004 van Arbeidsmarkt en Sociale Zaken (AmSZ)*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2004a), *Verordening tegemoetkoming kosten kinderopvang*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2004b), *Wet werk en bijstand: gemeentelijk beleid (reg.nr. 04.0688)*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2005a), *Verslag over de uitvoering WWB 2004 gemeente 's-Hertogenbosch*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2005b), *Samenhang economie en arbeidsmarkt in 's-Hertogenbosch*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007a), *Begroting 2008*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007b), *Beleidsplan inburgering*. 's-Hertogenbosch: Auteur.

- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007c), *Participatie op de arbeidsmarkt*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2007d), *Leren(d) werken aan de toekomst*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2008a), *Jaarverslag 2007*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2008b), *Begroting 2009*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009a), *Verordening Wet werk en bijstand 2009, gemeente 's-Hertogenbosch*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009b), *Beleidsregels Wet werk en bijstand 2009*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009c), *Jaarverslag 2008*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- Gemeente 's-Hertogenbosch, (2009d), *Actualisatie begroting 2009*. 's-Hertogenbosch: Auteur.
- o www.s-hertogenbosch.nl, (2009a), *Werk, inkomen en zorg: het vragenboek online: re-integratie*. <http://s-hertogenbosch.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 23.06.2009
 - o www.s-hertogenbosch.nl, (2009b), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief, "Plan van aanpak kredietcrisis en economische recessie (10 maart 2009)*". <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/bijlagen/09.0280.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009
 - o www.s-hertogenbosch.nl, (2009c), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief, "Evaluatie inburgering 2008 (11 november 2008)"*". <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/voorstellen/08.1119.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009
 - o www.s-hertogenbosch.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: raadsinformatiebrief, "Regie leren en werken (19 augustus 2008)"*". <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/voorstellen/08.0745.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Met name in de raadsinformatiebrief "plan van aanpak kredietcrisis" wordt er ingegaan op het belang van het verhogen van de arbeidsparticipatie en de rol die nuggers hierin kunnen spelen (www.s-hertogenbosch.nl, 2009b). Verder schenkt de gemeente vooral veel aandacht aan de niet-uitkeringsgerechtigde jongeren en (vrouwelijke) inburgeraars, en de emancipatie en integratie van deze groepen in de maatschappij (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2007d; idem, 2007c; idem, 2007b; idem, 2007a).
- o **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente hanteert een aparte doelstelling t.a.v. de nuggers (en daarnaast nog specifiek voor niet-uitkeringsgerechtigde jongeren en inburgeraars). De gemeente geeft geen overzicht van het nuggersbestand in zijn geheel, maar wel specifiek van de niet-uitkeringsgerechtigde jongeren en inburgeraars (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2009d; idem, 2007d; idem, 2007b; www.s-hertogenbosch.nl, 2009c).
- o **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt niet direct een onderscheid gemaakt in verschillende subgroepen nuggers, maar de gemeente voerde al beleid diverse (niet-uitkeringsgerechtigde) subgroepen, zoals inburgeraars, allochtone(n) vrouwen, jongeren e.d.. Daarnaast blijft maatwerk het uitgangspunt. Er is vooral veel aandacht voor jongeren. Zelfs nu ten tijde van de economische crisis geeft de wethouder aan dat ernaar gestreefd wordt om het arbeidspotentieel te behouden. In het kader van de arbeidsmarkt, zou er alleen nog iets meer aandacht kunnen zijn voor de hogeropgeleide nuggers en de daarvan toegevoegde waarde voor het regionale arbeidsmarktbeleid (matchen vraag en aanbod). De gemeente bakent haar dienstverlening voor nuggers nu met name af tot jongeren en inburgeraars (www.s-hertogenbosch.nl, 2009b; idem, 2009c; idem, 2009e; Gemeente 's-Hertogenbosch, 2005b; idem, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2008b; idem, 2009c).
- o **Norm 1.1.5:** 3, gedeeltelijk. De gemeente hanteert de volgende doelstelling t.a.v. nuggers: "In het bestuursakkoord is de afspraak gemaakt om landelijk 75.000 WWB 'ers en 25.000 Niet-uitkeringsgerechtigden extra naar de arbeidsmarkt toe te leiden. Voor onze gemeente betekent dat globaal 675 WWB 'ers en 225 niet-uitkeringsgerechtigden" (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2009d). Deze doelstelling is kwantitatief, dus meetbaar. Zij is ook realistisch aangezien ze is afgeleid uit het bestuursakkoord. Zij is echter niet tijdgebonden. Er wordt niet precies aangegeven binnen welk tijdsbestek deze doelstelling gerealiseerd moet worden, en wat de doelstelling per jaar is. Geldt dit voor 2009 en 2010 of 2009 t/m 2011 of 2008 tot 2011? De doelstelling had daarnaast specifiek gekund. De gemeente hanteert namelijk ook een doelstelling specifiek voor de niet-uitkeringsgerechtigde jongeren, én een doelstelling voor niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars. Het is de vraag hoe deze doelstellingen zich tot elkaar verhouden (idem, 2007b; idem, 2007d).
- o **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken is niet terug te vinden dat de gemeente inkomenscriteria hanteert voor nuggers. Tevens komt niet concreet terug dat zij bepaalde doelgroepen echt uitsluit (zoals bij Venlo). Tot 2009 was er sprake van een ongelijke dienstverlening. Nuggers kwamen alleen in aanmerking voor het instrument bemiddeling. Vanaf 2009 komen de nuggers ook in aanmerking voor de (duurdere) scholingsinstrumenten. De dienstverlening is hierdoor, uitgezonderd gesubsidieerde arbeid en uitstroompriemies, bijna gelijk aan die van uitkeringsgerechtigden (er staan tevens in de nieuwe re-integratieverordening niet aangegeven dat nuggers niet in aanmerking komen voor sociale activering o.i.d.). Er lijkt grotendeels sprake van een 'WWB-dienstverlening'. Het is echter onduidelijk of nuggers ook in aanmerking komen voor sociale activering. Dit lijkt wel het geval voor niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars, maar het is niet duidelijk terug te vinden. Daarom de beoordeling 'grotendeels'. (Gemeente 's-Hertogenbosch, 2009b; idem, 2009a; idem, 2008b; idem, 2007a).
- o **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. In de begroting 2009 is te lezen dat de gemeente ook scholingskosten gaat vergoeden voor nuggers, gericht op duurzame arbeidsparticipatie. In de maatregelenbrief t.b.v. de economische crisis geeft de gemeente vervolgens aan extra in te zetten op jongeren en de scholing van jongeren. Zij gaat daarbij expliciet sectorgericht te werk (bijvoorbeeld de zorg). Dit geldt ook voor de nuggers, waar zij, ondanks de recessie, nog meer op gaat inzetten. In de raadsinformatiebrief geeft de gemeente dan ook aan een lange termijn perspectief te hanteren, daarbij rekening houdend met de toenemende arbeidskrapte die verwacht kan worden na de economische recessie. Het verhogen van de arbeidsparticipatie blijft voor haar daarom een speerpunt (www.s-hertogenbosch.nl, 2009b; Gemeente 's-Hertogenbosch, 2008b).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.s-hertogenbosch.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen (archieff)*. <http://gemeenteraad.s-hertogenbosch.nl/bis/overzicht/raadsnotulen.cfm>, geraadpleegd te 23.06.2009
- www.s-hertogenbosch.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen (archieff): raadsverslag 4 september 2007*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/notulen/07.0939.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009
- www.s-hertogenbosch.nl, (2009f), *Raadsinformatiesysteem: raadsverslagen (archieff): raadsverslag CMO 21 augustus 2007*. <http://www.s-hertogenbosch.nl/cms/bis/notulen/MO.21082007.pdf>, geraadpleegd te 23.06.2009.

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel eens genoemd in de raadsvergadering, maar waren niet echt onderwerp van debat.

Hilversum

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Hilversum (2006a), *Reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand 2006*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2009a), *Re-integratieverordening 2009, en beleidsregels*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2008a), *Werken aan Werk, Visie op re-integratie, strategie en aanpak*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2008b), *Programmabegroting 2009*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2008c), *Plan van aanpak impuls re-integratie*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2009b), *Verslag re-integratie 2008*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2006b), *Inventarisatieonderzoek naar de minima in Hilversum*. Hilversum: Auteur.
- Gemeente Hilversum (2005), *Jaarplan 2005 en 2006 sociale zaken*. Hilversum: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. In de beleidsplannen en de programmabegroting is veel aandacht voor het vraaggericht werken, en het arbeidsparticipatievraagstuk (Gemeente Hilversum, 2008a; idem, 2008b; idem, 2008c; idem, 2009b). Hierbij worden niet concreet de nuggers genoemd. Echter, in het onlangs verschenen 'plan van aanpak impuls re-integratie' wordt die relatie wel genoemd, i.v.m. het nog uit te werken ketenjaarplan: beleid gericht op het verbeteren van de match op de arbeidsmarkt. Hierin wordt ook gerefereerd aan het belang van de integratie van nuggers, en het feit dat veel nuggers inburgeraars zijn (idem, 2008c).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. In haar beleidsplan 'werken aan werk' geeft de gemeente aan dat er ook gericht beleid t.a.v. nuggers zal worden ontwikkeld. De omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord dient daarbij als leidraad (Gemeente Hilversum, 2008a). Uit het beleidsverslag re-integratie 2008 blijkt dat de omvang van de nuggers bekend is (idem, 2009b).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt niet gesproken van verschillende subgroepen nuggers. Wel wordt er aandacht gevraagd voor specifieke groepen, namelijk: inburgeraars, jongeren, (allochtone) vrouwen. Onder deze groepen kunnen zich eventueel nuggers bevinden. Daarnaast wordt er echt gehamerd op maatwerk en een sluitende aanpak voor jongeren. Dit maakt dat de gemeente grotendeels aan deze norm voldoet.
- **Norm 1.1.5:** 5, geheel. In haar beleidsplan 'werken aan werk' geeft de gemeente aan dat de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord t.a.v. nuggers wordt gehandhaafd. Ten tijde van dit verslag kwam dat neer

op 31 gestarte nug-trajecten per jaar, omdat in het bestuursakkoord toen nog de doelstelling van 25.000 was opgenomen. In 2008 is dit gewijzigd en zou de gemeente dus de omgeslagen doelstelling van 44 gestarte nug-trajecten per jaar moeten hanteren. Omdat de gemeente de omgeslagen doelstelling expliciet als doel noemt in haar beleidsplan, kan hier geen verwarring over bestaan. Het kan zijn dat de gemeente de nieuw norm nog niet heeft kunnen verwerken. De doelstelling is verder SMART (Gemeente Hilversum, 2008a; idem, 2008b; idem, 2009b).

- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. In de laatste re-integratieverordening staat aangegeven dat er een inkomenscriterium wordt gehanteerd van 150% van de geldende bijstandsnorm (Gemeente Hilversum, 2009a). Nuggers die hieraan voldoen, kunnen gebruik maken van het complete aanbod re-integratie instrumenten (idem, 2008a). Ten aanzien van de inburgeraars worden zelfs helemaal geen criteria gehanteerd. Er is dus sprake van een vorm van gesloten WWB dienstverlening.
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. De gemeente benadrukt ook haar voortrekkersrol hierin. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. De gemeente richt zich ook met name op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: inburgeraars, jongeren zonder startkwalificatie, personen met een laag inkomen en een grote afstand tot de arbeidsmarkt (Gemeente Hilversum, 2009a; idem, 2008a; idem, 2008b). Wel is er een ruime dienstverlening ten aanzien van nuggers. Daarom de beoordeling 'grotendeels'. Het activeren van nuggers zou meer gezien kunnen worden binnen het licht van het regionale arbeidsmarktbeleid.
- **Norm 2.1.5:** 3, gedeeltelijk. De nuggers waren tot 2007 geen doelgroep. In de beleidsverslagen sociale zekerheid tot die periode ontbreken cijfers over de nuggers. Een verbetering kan daarom niet met zekerheid vastgesteld worden. Wel blijkt uit de raadsnotulen dat er voorheen maar een handjevol nuggers werden geholpen. Dus een verbetering is zeer aannemelijk. Of de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord is gehaald, kan tevens niet met zekerheid worden gezegd. In het beleidsverslag 2008 wordt niet concreet aangegeven hoeveel nug trajecten er dat jaar zijn gestart en hoe het staat met de doelstelling uit het bestuursakkoord. Opvallend, omdat dit wel gedetailleerd wordt beschreven betreffende de doelstelling uit het bestuursakkoord t.a.v. uitkeringsgerechtigden. Toch zijn de cijfers t.a.v. nuggers behoorlijk. Aangezien er voor 2007 geen aandacht voor deze doelgroep was, is het aannemelijk dat Amersfoort wel goed op weg is. Omdat er geen harde conclusies getrokken kunnen worden, krijgt het de beoordeling 'gedeeltelijk' (Gemeente Hilversum, 2009b)."
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.hilversum.nl (2009a), *Bestuursinformatie online*. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp>, geraadpleegd te 27.05.2009
- www.hilversum.nl, (2009b), *Bestuursinformatie online*. Vergadering raad d.d. 07-11-2007, <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=6454>, geraadpleegd te 27.05.2009
- www.hilversum.nl (2009c), *Bestuursinformatie online*. *Vergadering raadscommissie d.d. 24-10-2007*. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=6169>, geraadpleegd te 27.05.2009
- www.hilversum.nl (2009d), *Bestuursinformatie online*. *Vergadering raadscommissie 20-09-2008*. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=7342>, geraadpleegd te 27.05.2009
- www.hilversum.nl (2009e), *Bestuursinformatie online*. *Vergadering raadscommissie, besluitenlijst 29 & 30-10-2008*. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=7574>, geraadpleegd te 27.05.2009
- www.hilversum.nl (2009f), *Bestuursinformatie online*. *Initiatiefvoorstel GroenLinks Wet Werk en Bijstand (WWB) (30 januari 2006)*. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=apkd&id=19551>, geraadpleegd te 27.05.2009
- www.hilversum.nl (2009g), *Bestuursinformatie online*. *Vergadering raad 12-09-2006*. <http://www.hilversum.nl/live/bisonline.jsp?f=doc&t=vergd&id=4491>, geraadpleegd te 27.05.2009

Conclusie: in de periode 2007 - 2009 is er vooral vanuit Groenlinks en CDA aandacht voor de activering van nuggers. Zij willen graag dat de gemeente zich hier serieus mee bezig houdt. In de re-integratieverordening van 2006 wordt de inkomensgrens van nuggers van 120% opgeschroefd naar 130%, op aandringen van GL. De voorstellen en aandacht van de raad voor de nuggers komt dus terug in het beleid.

Toets op de normen:

Documenten:

www.hoorn.nl, (2009a), *Werk en inkomen: Kinderopvang*. <http://www.hoorn.nl/Smartsite.shtml?id=58899>, geraadpleegd te 17.06.2009

Gemeente Hoorn, (2004a), *Beleidsregels arbeidsvoorwaarden detachering*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2004b), *Beleidsregel participatieplaatsen Hoorn*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2004c), *Beleidsregel uitstroomplaatsen Hoorn*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006a), *Meedoen en erbij Hoorn'n. Kadernotitie Wet Maatschappelijke Ondersteuning*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006b), *Programmabegroting 2007. Meerjarenraming 2008-2010*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006c), *Collegeakkoord Hoorn. Hoorn: de mens centraal*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2006d), *Collegeuitvoeringsprogramma 2006-2010*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2007a), *Programmabegroting 2008. Meerjarenraming 2009-2011*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2007b), *Beleidsplan/ activiteitenplan GWI West-friesland*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2008a), *Jaarstukken 2007. Programmaverantwoording en programmarekening*. Hoorn: Auteur

Gemeente Hoorn, (2008b), *Programmabegroting 2009. Meerjarenraming 2010-2012 (werkversie)*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2008c), *Participatie, de mens centraal. "Van A(fhankelijkheid) naar Z(elfstandigheid)", beleidsplan Werk en Bijstand 2008-2010 (over de kaderstelling)*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2008d), *Groeien, bloeien en boeien. Kadernota jeugdbeleid gemeente Hoorn (concept)*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2009a), *Jaarstukken 2008. programmaverantwoording en programmarekening*. Hoorn: Auteur.

Gemeente Hoorn, (2009b), *Rapport stimuleringsfonds*. Hoorn: Auteur.

De relevante verordeningen (re-integratieverordening/ afstemmingsverordening e.d.) stonden ten tijde van het verslag niet in het RIS. De gemeente is nog bezig met het overzetten van de documenten. Dit geldt ook voor de inburgeringsbeleidsplannen en de kwartaalrapportages SoZaWe

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Het activeren van nuggers wordt met name genoemd in relatie tot het bevorderen van de arbeidsparticipatie. Vanuit het inburgeringsbeleid en jeugdbeleid, deels ook gericht op nuggers, ligt de nadruk meer op de integratie- en emancipatiedoelstellingen (Gemeente Hoorn, 2009; idem, 2008d; idem, 2008c; idem, 2008b; idem, 2007b; idem, 2006d).
- **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. Er is een aparte doelstelling voor de nuggers (Gemeente Hoorn, 2008c; idem, 2008b; idem, 2007b). Er wordt geen blijk gegeven van de omvang van de doelgroep nuggers, maar wel van de doelgroep inburgeraars (waaronder zich veel nuggers bevinden) (Idem, 2009).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, 45-plussers, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze vooral inzetten op het voorkomen van jeugdwerkloosheid (Gemeente Hoorn, 2009b; idem, 2008d; idem, 2008c; idem, 2007b; idem, 2007a).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling t.a.v. nuggers luidt: "in de periode 1 januari 2008 tot 1 januari 2011 worden per jaar minimaal 25 nuggers aan het werk geholpen". De doelstelling is meetbaar, want kwantitatief. Tevens is zij realistisch, zij komt overeen met de (oude) omgeslagen doelstelling. Zij is ook tijdgebonden, de periode is duidelijk afgebakend. De doelstelling had alleen iets specifiek gekund. Het is niet helemaal duidelijk of het gaat om het aantal gestarte trajecten in dat jaar, of om de daadwerkelijke uitstroom naar werk in dat jaar. Tevens komt deze doelstelling nog overeen met de oude omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord, maar is de looptijd maar 3 jaar in plaats van 4 jaar. Ook wordt er in het 'beleidsplan GWI West-Friesland' een ander streefgetal genoemd, namelijk 46. Zonder dat hierbij duidelijk is welk deel gerealiseerd moet worden door de gemeente of het UWV (Gemeente Hoorn, 2008c; idem, 2008b; idem, 2007b).
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. Nog niet alle regelgeving is beschikbaar via het BIS van Hoorn. Dit geldt ook voor de re-integratieverordening. Het is daarom niet duidelijk of er wel of geen inkomenscriteria zijn. Wel geeft de gemeente in de programmabegroting 2009 aan dat er een gelijke dienstverlening is voor de nuggers, zij kunnen gebruik maken van dezelfde re-integratieinstrumenten als de bijstandsgerechtigden. Er is dus sprake van een 'gesloten WWB dienstverlening' of een 'WWB dienstverlening'. De gemeente voldoet sowieso grotendeels aan de norm (Gemeente Hoorn, 2008d; idem, 2008b; www.hoorn.nl, 2009a).
- **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. De nuggers komen juist ook in aanmerking voor instrumenten als scholing e.d. Met het oog op de economische crisis heeft de gemeente trajecten gestart- onder de noemer van social return-gericht op sectoren waar nu nog vraag is naar arbeidskrachten (zoals de zorg, schoonmaak, groenvoorziening e.d.). Ook juist de nuggers krijgen veel aandacht (Gemeente Hoorn, 2009b; idem, 2007b; idem, 2008b).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.hoorn.nl, (2009b), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen*. <http://www.hoorn.nl/Smartsite.shtml?id=60234>, geraadpleegd te 17.06.2009
- www.hoorn.nl, (2009c), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen: verslag CMB 23 november 2004*. <http://www.hoorn.nl/DOCS%5C1416.PDF>, geraadpleegd te 17.06.2009
- www.hoorn.nl, (2009d), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen: notulen raadsvergadering 3 april 2007*. <http://www.hoorn.nl/BESTANDEN%5CVERGADER%5CRAAD%5C2007%5C04%5CNOTULEN%20RAAD%203%20APRIL%202007.PDF>, geraadpleegd te 17.06.2009
- www.hoorn.nl, (2009e), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: agenda's en verslagen: notulen raadsvergadering 20 februari 2007*. <http://www.hoorn.nl/BESTANDEN%5CVERGADER%5CCOMMISSIES%5C2007%5C02%5CVERSLAG%20CIE%2020%20FEBRUARI%202007.PDF>, geraadpleegd te 17.06.2008

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel een genoemd in de raadsvergadering, maar niet als zijnde onderwerp van debat.

Maastricht

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Maastricht, (2004a), *Invoering WWB 2e fase*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2004b), *Notitie reïntegratiebeleid WWB*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2005a), *Reïntegratieverordening 2005*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2005b), *Verordening Wet Kinderopvang*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2005c), *Onderwijsnota 2005-2010. "Onderwijs als troefkaart"*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2005d), *Verslag WWB 2004 (VODU)*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2005e), *Notitie diversiteitsbeleid in Maastricht. Maastricht confetti*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2005f), *Uitvoeringsplan diversiteit 2006 en verder ontwikkeld tot 2010*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2006a), *Armoedeplan 2006-2010, gemeente Maastricht*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2006b), *Uitgangspuntennotitie inburgering*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2007a), *Innoverend arbeidsmarktbeleid 2007-2010*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2007b), *Programmabegroting 2008*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2008a), *Evaluatie Social Return (collegenota)*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2008b), *Beantwoording informatieve vragen programmabegroting 2009*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2008c), *Gemeenterekening 2007*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2008d), *Re-integratieverordening WWB 2008*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2008e), *Programmabegroting 2009*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2009a), *Verder bouwen aan een sterk en sociaal Maastricht. Lokaal actieprogramma als antwoord de economische crisis*. Maastricht: Auteur.
- Gemeente Maastricht, (2009b), *Gemeenterekening 2008*. Maastricht: Auteur.
- Backerra, V.H.P. & Cremers, M.W.J., (2007b), *Arbeidsmarktanalyse Maastricht 2007. Evaluatie van de arbeidsmarktsituatie en -ontwikkelingen in Maastricht anno 2007*. Maastricht: Universiteit Maastricht Holding bv.
- Nota 'Innoverend arbeidsmarktbeleid in Maastricht. Leerwerkbedrijven voor lager opgeleiden' is op 20 april 2009 voorgesteld aan de raad en ingetrokken. Inhoud is nog niet beschikbaar (tevens niet van de notulen).

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De gemeente ziet het verhogen van de arbeidsparticipatie als een belangrijke voorwaarde voor economische groei en als oplossing om de naderende tekorten op de arbeidsmarkt op te lossen. Zij zet daarbij ook in het activeren van nuggers. Verder schenkt ze veel aandacht aan (met name allochtone) vrouwen en jongeren om de emancipatie en integratie van deze groepen te bevorderen (Gemeente Maastricht, 2007a; idem, 2006a; idem, 2006b).
- **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente hanteert een aparte doelstelling t.a.v. de nuggers (en daarnaast nog specifiek voor niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars). De gemeente geeft geen overzicht van het nuggersbestand in zijn geheel, maar wel specifiek van de niet-uitkeringsgerechtigde (vrouwelijke) inburgeraars (Gemeente Maastricht, 2007a; idem, 2006b).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze nog steeds met het oog op de lange termijn inzetten op het verhogen van de arbeidsparticipatie. De gemeente besteedt vooral veel aandacht aan jongeren (Gemeente Maastricht, 2007a; idem, 2006a; idem, 2006b; idem, 2009a; www.maastricht.nl, 2009a).
- **Norm 1.1.5:** 2, minimaal. De doelstelling van de gemeente t.a.v. nuggers luidt: "Participatiegraad verhogen door te investeren in het omhoog brengen van aantal uren per parttimer werknemer en nuggers en zij-instromers te laten instromen" (Gemeente Maastricht, 2007a). Deze doelstelling is niet SMART (hooguit realistisch, aangezien er geen streefaantallen zijn). De gemeente heeft daarnaast nog een doelstelling t.a.v. niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars. Deze luidt om in 2008 en 2009 per jaar 220 duale trajecten voor inburgeraars te realiseren, en om in de periode 2007-2009 in totaal 490 inburgeringstrajecten te hebben gerealiseerd (Idem, 2009a; idem, 2009b; idem, 2007b). Deze doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Tevens is zij tijdgebonden. Zij lijkt echter niet realistisch, omdat in 2008 maar de helft van de doelstelling is gerealiseerd (Idem, 2009b). Daarnaast is zij niet echt specifiek in die zin dat niet duidelijk is hoe deze doelstelling zich verhoudt tot die t.a.v. de nuggers in het geheel. Wordt er met de doelstelling t.a.v. nuggers getracht een bredere doelgroep te bereiken dan de inburgeraars of niet? Daarom voldoet de doelstelling minimaal aan de norm.
- **Norm 1.1.7:** 5, geheel. In de beleidstukken, notulen en re-integratieverordening is niets terug te vinden dat erop wijst dat er een eigen bijdrage of inkomenscriteria worden gehanteerd bij nuggers. Tevens hebben de nuggers toegang tot bijna dezelfde dienstverlening als bijstandsgerechtigden. De nuggers komen ook in aanmerking voor gesubsidieerd werk, uitgezonderd detachingsbanen, en sociale activeringstrajecten (Gemeente Maastricht, 2008d; idem, 2005a; idem, 2004b; idem, 2004a; www.maastricht.nl, 2009b; idem, 2009c). Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er dus grotendeels sprake van een WWB dienstverlening.
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Voor de nuggers staan juist instrumenten als scholing e.d. tot beschikking. Er wordt ook getracht om nuggers aan te trekken, juist zodat ze geplaatst kunnen worden in sectoren met arbeidskrachte. Een voorbeeld is het project gericht op callcentre werk. Daarnaast geeft de gemeente aan zich juist, nu er een economische recessie is, te richten op jongeren. Daarbij worden jongeren met het oog op de langere termijn gestimuleerd om door te leren. In de stukken wordt nog niet echt ingegaan op de doelgroep nuggers in het algemeen en de economische crisis. Tevens zouden de nuggers meer genoemd kunnen worden in relatie tot het arbeidsmarktbeleid. Vandaar de beoordeling 'grotendeels' (www.maastricht.nl, 2009c; Gemeente Maastricht, 2004b; idem, 2005c; idem, 2007a; idem, 2008b; idem, 2008d; idem, 2009a).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers (Gemeente Maastricht, 2005d)."
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.maastricht.nl, (2009d), *Raadsinformatiesysteem: notulen (archief 2004-2009)*.
<http://www.maastricht.nl/maastricht/show/id=56710>, geraadpleegd te 26.05.2009
- www.maastricht.nl, (2009e), *Raadsinformatiesysteem: notulen (archief 2004-2009): raadsvergadering 16.10.2007*.
<http://www.maastricht.nl/maastricht/servlet/nl.gx.maastricht.client.http.GetFile?id=313371&file=B8-2007.pdf>, geraadpleegd te 26.05.2009

Conclusie: in de raadsdebatten, periode 2004 - 2009, zijn de nuggers niet aan orde geweest.

Middelburg (SDW)

Toets op de normen:

Documenten:

- www.sdw.nl, (2009), *Ik heb geen of weinig inkomsten: Work first*. <http://www.sdw.nl/geeninkomsten/workfirst/Pages/Default.aspx>, geraadpleegd te 28.06.2009
- www.middelburg.nl, (2009a), *Wonen en leven: kinderopvang*. <http://www.middelburg.nl/web/Wonen-en-Leven/Kinderopvang.htm>, geraadpleegd te 28.06.2009
- www.middelburg.nl, (2009b), *Digitaal loket: herintreders, begeleiding*. <http://www.middelburg.nl/web/Digitaal-loket/Productdetailpagina.htm?dbid=577&typeofpage=73369>, geraadpleegd te 28.06.2009
- Sociale Dienst Walcheren (SDW), (2005), *Programmabegroting 2006*. Vlissingen: Auteur.
- Sociale dienst Walcheren (SDW), (2006a), *Reintegratieverordening Wet werk en bijstand Sociale Dienst Walcheren*. Vlissingen: Auteur.
- Sociale dienst Walcheren, (SDW), (2006b), *Voorlopig beleidsplan 2006*. Vlissingen: Auteur.
- Sociale dienst Walcheren (SDW), (2007), *Begroting 2008*. Vlissingen: Auteur.
- Sociale dienst Walcheren (SDW), (2008a), *Jaarstukken 2007*. Vlissingen: Auteur.
- Sociale dienst Walcheren, (SDW), (2008b), *Begroting 2009*. Vlissingen: Auteur.
- Sociale dienst Walcheren (SDW), (2009), *Jaarstukken 2008*. Vlissingen: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2003), *Stedelijk sociaal beleid Middelburg. Tweede rapportage*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelbrug, (2004a), *Beleidsverslag Abw 2003*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2004b), *Beleidsplan "niemand aan de kant" Wet werk en bijstand*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2006), *Kaderstellende nota Wet Inburgering*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2007a), *Beleidsnota 2008-2011. Wet maatschappelijke ondersteuning*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2007b), *Nota opgroeien in balans*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2007c), *Programmabegroting 2008*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Middelburg: Auteur.
- Gemeente Middelburg, (2009), *Jaarstukken 2008*. Middelburg: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 3, gedeeltelijk. De nuggers komen niet duidelijk terug in het beleid van de gemeente Middelburg en de SDW. Ze worden genoemd als wettelijke doelgroep, maar verder wordt er niet op ingegaan. Er worden ook geen concrete (SMART) doelstellingen t.a.v. de nuggers geformuleerd. Wel is er aandacht voor subgroepen, waar nuggers deel van uit kunnen maken, zoals jongeren, inburgeraars en allochtone vrouwen. Dit voornamelijk vanuit de integratie- en emancipatiedoelstellingen. Een relatie met (toekomstige) krapte op de arbeidsmarkt wordt wel genoemd in het 'beleidsplan 2006' van de SDW, maar dit wordt alleen in relatie genoemd tot het opleiden van jongeren (SDW, 2006b; idem, 2007; idem, 2008b; Gemeente Middelburg; 2006).
- **Norm 1.1.3:** 3, gedeeltelijk. De SDW noemt de nuggers in de algemene doelstelling t.a.v. re-integratie. In de beleidsstukken wordt geen blijk gegeven van de omvang van deze doelgroep.
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. Er is veel aandacht in de beleidsstukken voor de verschillende subgroepen waar nuggers deel van uit kunnen maken. Juist met name voor de jongeren, en allochtone(n) (vrouwen). Maatwerk is één van de uitgangspunten. Wel beperkt de gemeente zich tot de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en er wordt nog geen link tussen doelgroepen en recessie gemaakt (SDW, 2006b; idem, 2007; idem, 2008b; Gemeente Middelburg, 2006; idem, 2008b).
- **Norm 1.1.5:** 1, niet. Er is wel een aparte doelstelling voor nuggers. Deze luidt: "Het bieden van ondersteuning bij het verwerven van reguliere arbeid aan uitkeringsgerechtigden tot 65 jaar, aan Nuggers, Anw-ers en Ww'k'ers" (SDW, 2006b; idem, 2007; idem, 2008b). Echter, in de verantwoordingsstukken wordt er helemaal niet gerefereerd aan de nuggers, ook al zijn ze opgenomen in de doelstelling (SDW, 2008a; idem, 2009). Tevens is de doelstelling kwalitatief, er wordt geen concreet streven genoemd.
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. De gemeente hanteert een (gezins)inkomensgrens van 150% van het wettelijke bruto minimumloon. Daarnaast krijgen nuggers niet dezelfde dienstverlening, Ze hebben bijvoorbeeld geen recht op premies, sommige vormen van gesubsidieerde arbeid en sociale activeringstrajecten. Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er sprake van een 'gesloten nug-traject' (SDW, 2006a; idem, 2006b).
- **Voldoet bij 1 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken geeft de SDW het belang aan van een vraaggerichte benadering en een regionaal arbeidsmarktbeleid. De organisatie hier ook gericht actie op ondernomen, bijvoorbeeld door het werkgeversloket. Echter, er wordt geen duidelijke link gelegd naar de activering van nuggers. Wel richt de gemeente zich op jongeren (waaronder ook nuggers). Wat betreft de nuggers, richt de gemeente zich met name op nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: : laag inkomen en grote afstand tot de arbeidsmarkt. Tevens is de dienstverlening ten aanzien van nuggers beperkt en wordt er in de stukken nog niet ingegaan op de (sub)doelgroepen nuggers en de economische recessie. Daarom: gedeeltelijk (SDW, 2006a; idem, 2006b; idem, 2007; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2009).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.middelburg.nl, (2009c), *Bestuur en organisatie: gemeenteraad: Agenda's (2004-2009)*. <http://www.middelburg.nl/web/Bestuur-en-Organisatie/Gemeenteraad/Agendas.htm>, geraadpleegd te 28.06.2009

Conclusie: in de raadsdebatten, periode 2004 - 2009, zijn de nuggers niet aan orde geweest.

OSS

Toets op de normen:

Documenten:

- www.oss.nl, (2009a), *Digitaal loket: werk en inkomen*. <https://www.oss.nl/content.jsp?objectid=2746>, geraadpleegd te 23.06.2009
- Gemeente Oss, (2003), *Beleidskader Wet werk en bijstand*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2004b), *Reïntegratieplan 2005*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2005), *Reïntegratieplan 2006*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2006a), *Oss werkt! Economisch beleidsplan 2007-2010*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2006b), *Inburgering: er is veel te winnen! Beleidsnotitie inburgering regio Maasland 2007-2010*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2006c), *Jeugd- en onderwijsbeleidskader gemeente Oss 2006-2010*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2006d), *Opgroeien met beleid*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2006e), *Evaluatie Wet werk en bijstand 2004 t/m 2006*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2007a), *Beleidsplan WMO*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2007b), *Verantwoording Wwb 2006*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2008), *Programmabegroting 2009-2012*. Oss: Auteur.
- Gemeente Oss, (2009), *Jaarverslag 2008*. Oss: Auteur.
- Rekenkamercommissie Oss, (2008), *Een wenkend perspectief. Onderzoek naar de effectiviteit en efficiëntie van de uitvoering van het re-integratiebeleid van de gemeente Oss*. Oss: Auteur.
- Begroting 2008 niet toegankelijk via het RIS. Downloaden gaat niet goed

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1: 5**, geheel. In de beleidsstukken wordt duidelijk de link gelegd tussen het activeren van nuggers en de arbeidsmarkt-, emancipatie- en integratiedoelstellingen (opmerking: de nota's zijn al van een aantal jaar terug, maar het gaat om nog niet herziene beleidskaders, die nog steeds geldig zouden moeten zijn: Gemeente Oss, 2003; idem, 2004b; idem, 2006b)
- **Norm 1.1.3:** 3, gedeeltelijk. Er is een aparte doelstelling t.a.v. nuggers. Er wordt in de beleidsstukken echter niet ingegaan op de omvang van het bestand (Gemeente Oss, 2003; idem, 2004b; idem, 2006b; idem, 2006c; idem, 2007b).

- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren en inburgeraars- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk. Ondanks de economische recessie is de gemeente nog niet voornemens om het beleid te wijzigen, maar zij moet bestuderen welke maatregelen er precies getroffen moeten worden (Gemeente Oss, 2003; idem, 2004b; idem, 2006a; idem, 2006b; idem, 2006d; idem, 2006e; idem, 2008).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling van de gemeente t.a.v. nuggers luidt: "per jaar kunnen 100 re-integratietrajecten voor nuggers gestart worden, waarvan 50% tot uitstroom naar regulier werk moet leiden" (Gemeente Oss, 2003; idem, 2004b; idem, 2006e; Rekenkamercommissie Oss, 2008). Deze doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Tevens is zij tijdgebonden. Zij had alleen niet ietsjes realistischer en specifiekere geformuleerd kunnen worden. Bijvoorbeeld door aan te geven waarop het (vrij hoge) streefgetal van 100 is gebaseerd. Daarnaast is 'kunnen' erg vrijblijvend.
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. De gemeente geeft aan een inkomensafhankelijke eigen bijdrage te kunnen vragen aan nuggers. Verder geeft ze aan dat de dienstverlening aan nuggers niet gelijk is aan die van uitkeringsgerechtigden. Nuggers komen niet in aanmerking voor gesubsidieerd werk, maar ook niet voor sociale activeringstrajecten. Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er sprake van een gesloten nug-traject.
- **Voldoet bij 3 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. De gemeente benadrukt ook haar voortrekkersrol hierin. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. De gemeente richt zich ook met name op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt (inkomenscriteria). Wel heeft de gemeente veel aandacht voor jongeren, een doelgroep waaronder zich ook nuggers bevinden. Voor de nuggers in het algemeen is de dienstverlening echter beperkt. Tevens heeft de gemeente nog niet uitgewerkt welke gevolgen de recessie heeft voor het beleid. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'. Het activeren van nuggers zou meer bezien kunnen worden binnen het licht van het regionale arbeidsmarktbeleid (Gemeente Oss, 2006a; idem, 2006d; idem, 2008).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen duidelijke cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Er wordt wel verantwoord over de periode 2004-2006 (150 gestarte trajecten in 21/2 jaar, +- 60 per jaar), maar daarbij is het niet duidelijk wat de behaalde resultaten in een specifiek jaar waren. In de kadernota WWB is wel een doelstelling opgenomen. Deze is een stuk hoger dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Wat dat betreft lijkt de gemeente goed op weg te zijn, maar dat is niet hard te maken aangezien de resultaten over 2007 en 2008 nog niet zijn verantwoord in een beleidsstuk (Gemeente Oss, 2006e; idem, 2008; idem, 2009; Rekenkamercommissie Oss, 2008).
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.oss.nl, (2009b), Raad: raadsinformatiesysteem: verslagen (archief). <http://www.oss.nl/content.jsp?objectid=34>, geraadpleegd te 23.06.2009
- www.oss.nl, (2009c), Raad: raadsinformatiesysteem: verslagen (archief): verslag raadscommissie Maatschappelijke Participatie d.d. 14 juni 2005, <http://www.oss.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=12Az1JIsdvhsUICp3M4eGxJI@OuGE@@@hWdpz8XH5!b8BG1jif1WxRze8Ga59bo5W&objectid=7923&!dsname=ossextern&isapidir=/gvisapi/>, geraadpleegd te 23.06.2009

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel eens genoemd in de raadsvergadering, maar waren geen onderwerp van debat

Roermond

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Roermond, (2005), *Notitie beleidsplan WWB 2006*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2007a), *Coalitieprogramma 2007-2010, op hoofdlijnen. Bruggen bouwen*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2007b), *College uitvoeringsprogramma 2007-2010. Bruggen bouwen*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2007c), *Reintegratieverordening*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2007d), *Uitvoeringsbesluit gesubsidieerde arbeid 2007*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2007e), *Begroting 2008*. Roermond: Auteur.

- Gemeente Roermond, (2008a), *Begroting 2009*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2008b), *Uitvoeringsbesluit uitstroompremie en stimuleringspremie WWB, IOAW en IOAZ 2008*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2008c), *Een kort onderzoek naar de gevolgen van de kredietcrisis in Roermond*. Roermond: Auteur.
- Gemeente Roermond, (2008d), *Kadernota WMO*. Roermond: Auteur.
- Rekenkamercommissie Roermond, (2008), *Onderzoek effectiviteit reïntegratiebeleid gemeente Roermond*. Roermond: Auteur.
- www.roermond.nl, (2009a), *Wonen in Roermond: sociale zaken: re-integratie*. <http://www.roermond.nl/index52503.htm>, geraadpleegd te 24.06.2009
 - www.roermond.nl, (2009b), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: raadsinformatiebrieven: "Raadsinformatiebrief betreffende een aantal ontwikkelingen op het gebied van de Wet werk en bijstand (23 maart 2009)"*. http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/raadsinformatiebrieven_periode2007-2010/raadsinfobrief_20090326_12.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009
 - www.roermond.nl, (2009c), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: raadsinformatiebrieven: "Raadsinformatiebrief betreffende een aantal ontwikkelingen op het gebied van werk, inkomen en arbeidsmarkt (1 juli 2008)"*. http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/raadsinformatiebrieven_periode2007-2010/raadsinfobrief_20080708_39.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009
 - www.roermond.nl, (2009d), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: schriftelijke vragen: "Artikel 43-vragen inzake artikel 43 vragen inzake eventuele opvang gevolgen van de financiële crisis (13 januari 2009)"*. http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/vragen_artikel43_periode2007-2010/20081204_antwoord_47.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009
 - www.roermond.nl, (2009e), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: schriftelijke vragen: "Artikel 43-vragen inzake reïntegratie werkzoekenden"*. http://www.roermond.nl/Docs/bestuur/gemeenteraad/vragen_artikel43_periode2007-2010/20080214_antwoord_05.pdf, geraadpleegd te 24.06.2009
 - www.roermond.nl, (2009f), Actueel: persberichten: "Informatiebijeenkomst 'Werk een nieuwe start' (12.06.2009)". <http://www.roermond.nl/smartsite.dws?ch=INT&id=56023>, geraadpleegd te 24.06.2009
 - www.roermond.nl, (2009g), Actueel: persberichten: "UWV en gemeente Roermond bieden werkzoekenden project (05.03.2009)". <http://www.roermond.nl/smartsite.dws?ch=INT&id=55064>, geraadpleegd te 24.06.2009
 - Niet alle relevante documenten zijn via het RIS op te halen, bijvoorbeeld de: jaarverslagen, 'Beslisnota reïntegratie'; ; Nota Productiehuis Roermond, Kadernota 'Op de groei', Plan van aanpak 'Op de groei', Nota diversiteitsbeleid, Plan van aanpak

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De gemeente heeft een nuggersproject opgezet, juist ter bevordering van de arbeidsparticipatie. Daarnaast heeft zij specifiek beleid ten aanzien van jongeren en inburgeraars (waaronder nuggers) t.b.v. de integratie en emancipatie van deze groepen (www.roermond.nl, 2009c; Gemeente Roermond, 2007a; idem, 2008a).
- **Norm 1.1.3:** 0, geen informatie. De gemeente heeft een doelstelling t.a.v. nuggers, maar er is niet te zeggen of de gemeente de doelgroep in beeld heeft. Hiervoor ontbreken relevante documenten.
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren en inburgeraars- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk. Ondanks de economische recessie is de gemeente nog niet voornemens om het beleid te wijzigen, maar zij moet bestuderen welke maatregelen er precies getroffen moeten worden (Rekenkamercommissie Roermond, 2008; Gemeente Roermond, 2008c; idem, 2008a; idem, 2007e; www.roermond.nl, 2009e).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De gemeente hanteert de volgende doelstelling t.a.v. nuggers. Deze wordt voor het eerst opgenomen in de programmabegroting 2009: "50 nuggers in arbeidsinpassing (2009)". Deze doelstelling is kwantitatief, dus meetbaar. Tevens is zij tijdgebonden. Zij lijkt ook specifiek. Zij had alleen iets realistischer gekund. De doelstelling is best fors, vergeleken met de omgeslagen doelstelling. Een onderbouwing van de haalbaarheid had hier meer duidelijkheid over verschaft (Gemeente Roermond, 2008a).
- **Norm 1.1.7:** 0, geen informatie. Er is niet genoeg informatie beschikbaar via het RIS om hier een uitspraak over te kunnen doen. In de re-integratieverordening alleen staat te weinig informatie. Het is niet duidelijk of de gemeente een eigen bijdrage of afbakening hanteert.
- **Voldoet bij 3 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 0, geen informatie. Er is niet genoeg informatie beschikbaar via het Ris om hier een uitspraak over te kunnen doen.
- **Norm 2.1.5:** 0, geen informatie. De cijfers ten aanzien van nuggers worden niet bijgehouden. Ze zijn in ieder geval niet opgenomen in de gemeentebegroting. In het RIS van deze gemeente staat erg weinig informatie. Er

zijn bijvoorbeeld ook geen beleidsstukken te vinden betreffende het beleidsgebied ' Werk en Inkomen'. Gezien het gebrek aan informatie, en de onzekerheid die hiermee gepaard gaat, de beoordeling ' 0' .

- o **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- o www.roermond.nl, (2009h), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: notulen en agenda (archief)*. <http://www.roermond.nl/index8249.htm>, geraadpleegd te 24.06.2009
- o www.roermond.nl, (2009h), *Het stadsbestuur: gemeenteraad: notulen en agenda (archief): notulen 30 september 2004*. <http://www.roermond.nl/DOCS%5CBESTUUR%5CGEMEENTERAAD%5CRAADSNOTULEN%5CNOTULEN-GEMEENTERAAD-2004-09-30.PDF>, geraadpleegd te 24.06.2009

Conclusie: in 2004 heeft Groenlinks aandacht gevraagd voor de nuggers (en dan met name de herintredende vrouwen) en een amendement hiervoor ingediend, maar deze is destijds verworpen. De raad heeft verder recent geen aandacht meer getoond voor de nuggers.

Rotterdam

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Rotterdam, (2003a), *Beleidsverslag Algemene Bijstandswet 2002*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2003b), *Rotterdam zet door. Op weg naar een stad in balans*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2003c), *Beleidskader reïntegratie en gesubsidieerde arbeid*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand (2004-113)*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2004b), *Beleidsverslag werk & activering 2003*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2005), *Uitvoeringsverslag Wet werk en bijstand 2004*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2006a), *'Perspectief voor iedere Rotterdammer', coalitieakkoord 2006-2010 Rotterdam*. Rotterdam: Auteur
- Gemeente Rotterdam, (2006b), *Uitvoeringsverslag Wet werk en bijstand 2005*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2007a), *'Iedereen werkt mee', beleidskader werk en re-integratie 2007-2010*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2007b), *Strategisch meerjarenplan 2008-2011 SoZaWe*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2007c), *Begroting 2008*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2008a), *Jaarverslag 2007 'De stad van aanpakken voor een Rotterdams resultaat'*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2008b), *Begroting 2009*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2009a), *Tussenrapportage actieplan "iedereen werkt mee"*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2009b), *Kwartaalrapportage re-integratie. Kwartaal 4 2008 (24.03.2009)*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2009c), *Actieplan inburgering*. Rotterdam: Auteur.
- Gemeente Rotterdam, (2009d), *Re-integratieverordening Rotterdam 2009*. Rotterdam: Auteur.
- o De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers. (31 september 2008). *WERKblad*, p.4
- o Nieuwe kansen voor 45-plussers. (juni 2008). *Klantenkrant Sozawe*, p.1.
- o www.rotterdam.nl, (2009a), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: 'Overlegdocument t.b.v. Raad & Commissie: Commissie SAR Re-integratie niet-uitkeringsgerechtigden en uitkeringsgerechtigden Algemene Nabestaandenwet' (31 januari 2002)*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=92143&highlights=&frompage=search_quick&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- o www.rotterdam.nl, (2009b), *Gemeenteloket: ik ga (weer) aan het werk*. <http://www.rotterdam.nl/smartsite2142869.dws?Menu=715000&MainMenu=715000&SubStyle=251101>, geraadpleegd te 11.06.2009
- o www.rotterdam.nl, (2009c), *Wat is inburgeren?* <http://www.rotterdam.nl/smartsite.dws?id=2147972>, geraadpleegd te 11.06.2009
- o www.rotterdam.nl, (2009d), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: raadsinformatiebrief: 30 oktober 2008 'Doorbraken onderkant arbeidsmarkt'*. <http://www.bds.rotterdam.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1s7t!8nhb9o!M9xXGwuyBPekM35UuYCWZR1z>

yOvsfxauyo3h50uVxzYXp1K38HdW&objectid=191519&!dsname=bsd2i&isapidir=/gvisapi/, geraadpleegd te 11.06.2009

- o www.rotterdam.nl, (2009e), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: raadsinformatiebrief: 14 oktober 2008 'Informeren samenstelling Rotterdamse jongerenbestand in bijstand'*.
<http://www.bds.rotterdam.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1s7t!8nhb9o!M9xXGwuyBPekM35UuYCWRZ1zyOvsfxauyo3h50uVxzYXp1K38HdW&objectid=191004&!dsname=bsd2i&isapidir=/gvisapi/>, geraadpleegd te 11.06.2009
- o www.sozawe.rotterdam.nl, (2009), *Werken: werk zoeken/ werk en sozawe./ werkgevers*.
<http://www.sozawe.rotterdam.nl/smartsite2148583.dws?Menu=2156225&MainMenu=2156225>, geraadpleegd te 11.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt duidelijk de link gelegd tussen het activeren van nuggers en de arbeidsmarkt-, emancipatie- en integratiedoelstellingen (zie met name artikel: De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers, 2008; Gemeente Rotterdam, 2008b; idem, 2007b).
- o **Norm 1.1.3:** 5, geheel. Er is een specifieke doelstelling voor de nuggers. Deze luidt om in de periode tot 2011 met 2500 nuggers een traject te starten, waarvan er minimaal 1500 (ex-)inburgeraars zijn (Gemeente Rotterdam, 2009a). De nuggers lijken ook in beeld te zijn, aangezien de pijlen voornamelijk worden gericht op de inburgeraars.
- o **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt een onderscheid gemaakt naar de diverse subgroepen, zoals ouderen, inburgeraars, allochtone(n) vrouwen e.d.. Daarnaast blijft maatwerk het uitgangspunt. Er is vooral veel aandacht voor jongeren. Zelfs nu ten tijde van de economische crisis geeft de wethouder aan dat de (ambitieuze) doelstelling t.a.v. de nuggers gehandhaafd wordt. In het kader van de arbeidsmarkt, zou er alleen nog iets meer aandacht kunnen zijn voor de hogeropgeleide nuggers en de daarvan toegevoegde waarde voor het regionale arbeidsmarktbeleid (matchen vraag en aanbod) (www.rotterdam.nl, 2009k; De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers, 2008; Nieuwe kansen voor 45-plussers, 2008; Gemeente Rotterdam, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007c; idem, 2008a; idem, 2009a; idem, 2009c).
- o **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. In het RIS van de gemeente staat de doelstelling t.a.v. nuggers als volgt opgenomen in 2 verschillende documenten: ""Om dit te realiseren zal de komende 4 jaar (tot 31 december 2011) inspanning worden gepleegd om aan 2.500 nuggers een aanbod te doen gericht op arbeidsbemiddeling"" (De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers, 2008) & ""Het college wil in de periode tot 2011, 2.500 nuggers (niet-uitkeringsgerechtigden) ondersteuning bieden gericht op activering of bemiddeling naar werk. Van deze 2.500 nuggers dienen er minimaal 1.500 (ex-)inburgeraar te zijn"" (Gemeente Rotterdam, 2009a). De doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Tevens is zij tijdgebonden. Gezien de overlap met de inburgeraars lijkt zij ook realistisch. De doelstelling kan alleen nog specifieker. In de twee documenten is zij verschillend geformuleerd, waardoor ze anders opgevat kan worden. Zo wordt er gesproken van een ""aanbod doen aan"" versus ""ondersteuning bieden gericht op activering of bemiddeling naar werk"". De laatste formulering lijkt het meest logisch en komt het meest overeen met het 'aantal gestarte trajecten'. De eerste formulering is niet helemaal duidelijk: gaat het nu om het aanbod of om het daadwerkelijk aantal gestarte trajecten? Daarnaast wordt in de eerste formulering aangegeven dat het de periode ""tot 31 december 2011"" betreft, terwijl in de tweede formulering wordt aangegeven dat het de periode ""tot 2011"" betreft. Het is daardoor niet duidelijk of uiteindelijk geteld wordt tot 2011 of tot en met 2011.
- o **Norm 1.1.7:** 5, geheel. Uit de re-integratieverordening en uit het beleidskader re-integratie komt niet naar voren dat er inkomenscriteria worden gehanteerd. Er wordt alleen een eigen bijdrage gevraagd, wanneer de nugger het traject voortijdig stopzet. Daarnaast komt uit de beleidsstukken naar voren dat, uitgezonderd de uitstroompremie, nuggers toegang hebben tot dezelfde voorzieningen als de uitkeringsgerechtigden. Er is dus grotendeels sprake van een WWB-dienstverlening, en daarmee voldoet de gemeente geheel aan de norm (Gemeente Rotterdam, 2003c; idem, 2004a; idem, 2009d; idem, 2007c; idem, 2009a; www.rotterdam.nl, 2009b; idem, 2009j; De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers, 2008; www.sozawe.rotterdam.nl, 2009).
- o **Voldoet bij 5 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- o **Norm 2.1.3:** 5, geheel. Uit de beleidsstukken komt naar voren dat er ook duurdere instrumenten, bijvoorbeeld scholing en gesubsidieerd werk, beschikbaar zijn voor nuggers. De vraag vanuit de arbeidsmarkt is leidend voor de re-integratie en i.v.m. de huidige economische recessie wordt er juist naar de lange termijn gekeken. De gemeente werkt ook heel sectorgericht in haar werkgeversbenadering, en schenkt veel aandacht aan jongeren (Gemeente Rotterdam, 2009a; idem, 2008b; idem, 2007b; idem, 2007a; www.rotterdam.nl, 2009d; idem, 2009k; De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers, 2008).
- o **Norm 2.1.5:** 3, gedeeltelijk. De gemeente heeft eind 2008 echt een concreet doel geformuleerd t.a.v. de nuggers. Voorheen was dit concrete doel er niet, en werd er in de 'verslagen' dan ook niet gerapporteerd over de nuggers (ten minste, niet over de doelgroep in zijn geheel, wel over subgroepen als niet-uitkeringsgerechtigde oudkomers). In de 'Tussenrapportage actieplan iedereen werkt mee' wordt daarom een tussenstand gegeven. Uit de tussenstand blijkt dat er in 2008 90 nug-trajecten zijn gestart. Dit aantal voldoet

nog niet aan de omgeslagen doelstelling of de doelstelling van de gemeente, maar dat komt ook doordat de tussenstand geen heel jaar betreft en de projecten pas eind 2008 zijn gestart. Verder is te lezen dat er nog een aantal nieuwe projecten zijn gestart, waarvan een hoog rendement wordt verwacht in 2009. Er is bijvoorbeeld met alleen de taalaanbieders al afgesproken dat zij in 2009 600 inburgeraars doorsturen naar SoZaWe voor een nug-traject. Gezien de aantallen lijkt dit haalbaar, en daarom ben ik geneigd om te zeggen dat de gemeente grotendeels op weg is om aan de (omgeslagen) doelstelling te voldoen. Zij is in 2009 ook begonnen met het verantwoorden van de resultaten ten aanzien van nuggers. Een vergelijking met 2004 is niet mogelijk, omdat er in het RIS geen cijfers terug te vinden zijn over 2004 wat betreft de nuggers. Echter, deze cijfers zijn wel terug te vinden voor 2003. Toen zijn er 318 trajecten gestart van de geplande 1250 trajecten. Gelet op de projecten die nu van start zijn gegaan, is het waarschijnlijk dat de gemeente die resultaten in 2009 overtreft. Vooralsnog is de beoordeling gedeeltelijk gegeven, omdat het nog even afwachten is hoe het beleid zich ontwikkelt het komende jaar (Gemeente Rotterdam, 2009a; idem, 2004b; idem, 2009b; idem, 2008a; idem, 2006b; idem, 2003a).

- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.rotterdam.nl, (2009f), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen (2007-2009)*. <http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=149929>, geraadpleegd te 11.06.2009.
- www.rotterdam.nl, (2009g), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: raadsinformatiebrief: 21 juli 2008 'Afdoeningsvoorstel motie 2007-284 (kwaliteitsverbetering van inburgeringstrajecten in combinatie met re-integratie, activering of beroepsopleiding)*. http://www.bds.rotterdam.nl/dsc?c=getobject&s=obj&!sessionid=1s7t!8nhb9o!M9xXGwuyBPekM35UuYCWRZ1zyOvsfxauyo3h50uVxzYXp1K38HdW&objectid=187939&!dsname=bsd2i&highlights=&frompage=search_quick, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009h), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: 'Overlegdocument t.b.v. Raad & Commissie: 'Beantwoording schriftelijke vragen d.d. 13 februari 2007 van mevrouw Verwijs over armoede in Rotterdam'*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=163121&highlights=nietuitkeringsgerechtigd&frompage=search_quick&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009i), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: notulen raadsvergadering 12 juli 2007*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=174083&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009j), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: notulen raadsvergadering 29 januari 2009*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=196492&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009k), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: notulen raadsvergadering 14 mei 2009*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=198560&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009l), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: Verslag openbare overlegvergadering vergadering d.d. 30 oktober 2007 van de commissie MVP*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=174991&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009m), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: Verslag openbare overlegvergadering vergadering d.d. 15 november 2007 van de Commissie voor Economie, Sociale Zaken, Haven, Milieu en Vervoer*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=174744&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009
- www.rotterdam.nl, (2009n), *Bestuurlijk documentair Systeem Rotterdam: archief raadvergaderingen: Verslag openbare overlegvergadering vergadering d.d. 29 oktober 2008 van de commissie MVP*. http://www.bds.rotterdam.nl/content.jsp?objectid=191704&highlights=nietuitkeringsgerechtigden&frompage=search_raad_en_comm&sr=t, geraadpleegd te 11.06.2009

Conclusie: de afgelopen jaren is er vanuit de raad voldoende aandacht geweest voor de nuggers. De meeste partijen drongen erop aan om meer in te zetten op het activeren van voornamelijk allochtone nuggers. Leefbaar Rotterdam wilde dat de eigen bijdrage van de nuggers bij afbreken van het traject omhoog ging, maar dat werd niet gesteund door de andere partijen. De aandacht lijkt zijn doorwerking te hebben gevonden in het beleid. In 2008 heeft het college een concrete doel geformuleerd t.a.v. de nuggers, én dit gekoppeld aan de inburgeringstrajecten.

Toets op de normen:

Documenten:

www.schouwen-duiveland.nl, (2009b), *Vergaderstukken (BIS): Raad (2004-2009): Raadsbrief, 'effectiviteit en doelmatigheid reïntegratiebeleid' (24 juni 2008)*. <http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=21089>, geraadpleegd te 28.06.2009

www.schouwen-duiveland.nl, (2009c), *Vergaderstukken (BIS): Raad (2004-2009): Raadsbrief, 'Werkeloosheid januari 2009' (3 maart 2009)*. <http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=22239>, geraadpleegd te 28.06.2009

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Schouwen-Duiveland*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2004b), *Beleidsverslag Werk, Inkomen en Zorg 2003*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2005a), *Startnotitie arbeidsmarktbeleid Schouwen-Duiveland*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2005b), *Verslag over de uitvoering WWB 2004*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2006), *Kadernota Wet maatschappelijke ondersteuning*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2007a), *Met elkaar en voor elkaar. Beleidsplan Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) 2008-2012*. Schouwen -Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2007b), *Arbeidsparticipatie: alle hens aan dek!* Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2007c), *Programmabegroting 2008-2011*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2008), *Programmabegroting 2009-2012*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2009a), *Notitie economische crisis*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Gemeente Schouwen-Duiveland, (2009b), *Programmarekening 2008*. Schouwen-Duiveland: Auteur.

Edzes, a., & Westerhof, E., (2008), *Effectiviteit en doelmatigheid van re-integratie in Schouwen-Duiveland*. Schouwen-Duiveland: Auteur

UWV WERKbedrijf (UWV), (2009), *Arbeidsmarktinformatie Zuidwest-Nederland per 31 januari 2009. Uitgave Zeeland*. Roosendaal: Auteur

Niet alle relevante beleidsstukken waren via het RIS beschikbaar, namelijk: de 'Reïntegratienotitie Schouwen-Duiveland (2004)', de 'Notitie integraal jeugdbeleid 2006', het 'Beleidsverslag 2004 afdeling WIZ', de 'VODU 2005'

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. Uit de beleidsstukken komt duidelijk naar voren dat de nuggers-aanpak voornamelijk dient tbv de (verwachte) krappe arbeidsmarkt. De integratie- en emancipatoedoelstellingen komen niet heel duidelijk naar voren uit de beleidsstukken. Ze kunnen wel gelinkt worden aan het beleid t.a.v. jongeren en inburgeraars, maar dit wordt niet duidelijk uitgeschreven. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2008; idem, 2007b).
- **Norm 1.1.3:** 3, gedeeltelijk. De gemeente formuleert in de 'programmabegroting' de ambitie om meer nuggers te stimuleren tot deelname aan de arbeidsmarkt. In de beleidsstukken die beschikbaar zijn via het RIS wordt echter geen blijk gegeven van de kenmerken en/ of omvang van de doelgroep (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2008).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. Er is veel aandacht in de beleidsstukken voor de verschillende subgroepen waar nuggers deel van uit kunnen maken. Juist met name voor de jongeren, en allochtone(n) (vrouwen). Maatwerk is één van de uitgangspunten. Wel beperkt de gemeente zich tot de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en er wordt nog geen link tussen doelgroepen en recessie gemaakt (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2009b; idem, 2009a; idem, 2008; idem, 2005a; www.schouwen-duiveland, 2009b).
- **Norm 1.1.5:** 1, niet. In de programmabegroting wordt aangegeven dat de gemeente ook verantwoordelijk is voor het activeren van nuggers, maar hier worden geen acties aan verbonden. In de programmabegroting wordt voor het allereerst een ambitie t.a.v. nuggers geformuleerd, namelijk: "Wij gaan vanuit het werkgevers service punt onderzoeken in hoeverre wij niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) kunnen stimuleren tot deelname aan de arbeidsmarkt, vooral in de zorg" (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2008). Dit is niet echt een concrete doelstelling. De ambitie is ook niet SMART geformuleerd of uitgewerkt in nadere concretere activiteiten (Idem, 2007c; idem, 2008).
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. De gemeente hanteert een (gezins)inkomensgrens van 150% van het wettelijke bruto minimumloon. Daarnaast krijgen nuggers niet dezelfde dienstverlening, Ze hebben bijvoorbeeld geen recht op premies, sommige vormen van gesubsidieerde arbeid en sociale activeringstrajecten. Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er sprake van een ' gesloten nug-traject' (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2004a).
- **Voldoet bij 2 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. De gemeente benadrukt ook haar voortrekkersrol hierin. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. De gemeente richt zich ook met name op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt (inkomenscriteria). Wel heeft de gemeente veel aandacht voor jongeren, een doelgroep waaronder zich ook nuggers bevinden. Tevens geeft ze aan nuggers te willen inzetten in sectoren waar een grote arbeidskrachte wordt verwacht, zoals de zorg. Dit voornemen is echter nog niet uitgewerkt in concrete plannen. Voor de nuggers in het algemeen is de dienstverlening daarnaast beperkt. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'. Het activeren van nuggers zou meer gezien kunnen worden binnen het licht van het regionale arbeidsmarktbeleid (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2009a; idem, 2008; idem, 2007b; idem, 2005a).
 - **Norm 2.1.5:** 2, minimaal. In de beleidsstukken, die beschikbaar zijn via het RIS, zijn geen recente cijfers opgenomen t.a.v. nuggers opgenomen. Wel is over 2004 verantwoord hoeveel nuggers een traject hebben gestart. Dat waren er geen. Over 2008 is verantwoord dat 5 oudkomers een inburgeringstraject zijn gestart. Hieronder bevinden zich ook nuggers, maar onduidelijk is hoeveel en welke trajecten ook dual waren. Doordat er verder geen verantwoording over de nuggers is opgenomen in de beleidsstukken is niet aan te geven in hoeverre de gemeente op weg is om de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te halen (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2008; idem, 2005b)
 - **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**
- Invloed raad op beleid?**

Documenten:

- [www.schouwen-duiveland.nl](http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=12224), (2009a), *Vergaderstukken (BIS): Raad (2004-2009)*. <http://www.schouwen-duiveland.nl/content.jsp?objectid=12224>, geraadpleegd te 28.06.2009

Conclusie: in de raadsdebatten, periode 2004 - 2009, zijn de nuggers niet aan orde geweest.

Sittard-Geleen

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Sittard-Geleen, (2004a), *Reïntegratieverordening Wet werk en bijstand gemeente Sittard-Geleen*. Sittard-Geleen: Auteur,
- Gemeente Sittard-Geleen, (2004b), *Beleidsplan Werk en inkomen 2005*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2004c), *Evaluatie armoedebeleid 2004*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2005), *Beleidsplan werk en inkomen 2006*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2006), *Beleidsplan Wet werk en bijstand 2007*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2007a), *Beleidsplan armoede en participatie Sittard-Geleen*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2007b), *Beleidsplan werk en inkomen 2008*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2007c), *Niet alleen balen, maar zelf mee bepalen. Beleidsplan WMO 2008-2011*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2007d), *Samen één in Sittard-Geleen! En dat met PIT: participatie, inburgering en tolerantie*.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2007e), *Een innoverend arbeidsmarktbeleid. Randvoorwaarde voor een sociaaleconomisch vitaal stedelijk netwerk*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2008a), *Programmabegroting 2009. "Sittard-Geleen, alles wijst erop!"*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2008b), *Beleidsplan werk en inkomen 2009*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2008c), *Jaarverslag en jaarrekening 2007*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2008d), *Onze jeugd maakt de toekomst van Sittard-Geleen. Jong zijn in 046*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Gemeente Sittard-Geleen, (2009), *Jaarverslag en jaarrekening 2008*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Rekenkamercommissie Sittard-Geleen, (2009), *Oriënterend onderzoek reïntegratiebeleid en -uitvoering. Voorstel voor een verdiepend onderzoek*. Sittard-Geleen: Auteur.
- Kadernota WWB niet beschikbaar via het RIS. Documenten van voor 2004 zijn niet gepubliceerd.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De gemeente ziet het verhogen van de arbeidsparticipatie als een belangrijke voorwaarde voor economische groei en als oplossing om de naderende tekorten op de arbeidsmarkt op te lossen. Zij zet daarbij ook in het activeren van nuggers. Verder schenkt ze veel aandacht aan (met name allochtone) vrouwen en jongeren om de emancipatie en integratie van deze groepen te bevorderen (Gemeente Sittard-Geleen, 2008a; idem, 2008b; idem, 2009a; idem, 2007b).
- **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. In 2008 heeft de gemeente haar terughoudende beleid t.a.v. nuggers aangepast en koers gezet richting een pro-actief beleid. Vanaf 2009 heeft zij ook een concrete doelstelling t.a.v. nuggers. De gemeente geeft geen overzicht van het nuggersbestand in zijn geheel, maar wel van de jongeren (ook niet-uitkeringsgerechtigd) en de inburgeraars en niet werkende werkzoekenden (Gemeente Sittard-Geleen, 2008b; idem, 2008d; idem, 2007e; idem, 2007d).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, inburgeraars en allochtone vrouwen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, en juist nu ondanks de economische recessie wil ze nog steeds met het oog op de lange termijn inzetten op het verhogen van de arbeidsparticipatie, ook van de nuggers. De gemeente besteedt vooral veel aandacht aan jongeren (Gemeente Sittard-Geleen, 2009; idem, 2008d; idem, 2008b; idem, 2007d).
- **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De gemeente heeft in 2009 voor het eerst een doelstelling t.a.v. nuggers geformuleerd. Deze luidt: " In 2009 willen wij dan ook een project starten om 150 NUG-ers en ANW- ers naar regulier werk toe te leiden" (Gemeente Sittard-Gellen, 2008b). Deze doelstelling is specifiek. Zij is tevens kwantitatief en meetbaar. Ook is zij tijdgebonden. Zij had alleen wel realistischer geformuleerd kunnen worden. Deze doelstelling is een stuk hoger dan de omgeslagen doelstelling per jaar. 150 nuggers is een vrij groot aantal. Het is niet helemaal duidelijk hoe de gemeente dit wil bereiken. Een referering aan doelgroepen (bvb jongeren) en aantallen had het realistischer gemaakt.
- **Norm 1.1.7** 2, minimaal. Vanaf 2009 voert de gemeente een gericht en pro-actief beleid t.a.v. nuggers. Zij heeft echter de beleidskaders nog niet aangepast, en volgens deze kaders is het beleid t.a.v. uitkeringsgerechtigden en nuggers niet evenwichtig vorm gegeven. Allereerst staat er bepaald in de re-integratieverordening dat de gemeente een eigen bijdrage kan vragen aan de nuggers en dat dit zeker geldt voor scholing. Ten tweede staat er bepaald dat nuggers geen toegang hebben tot dezelfde instrumenten. Ze kunnen bijvoorbeeld geen gebruik maken van bepaalde vormen van gesubsidieerde arbeid, maar bijvoorbeeld ook niet van sociale activeringstrajecten. Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er sprake van een gesloten nug-traject (Gemeente Sittard-Geleen, 2004a; idem, 2008b).
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Voor de nuggers staan juist instrumenten als scholing e.d. tot beschikking. Er wordt ook getracht werknemers en met name jongeren aan te trekken, juist zodat ze geplaatst kunnen worden in sectoren met arbeidskrachte. Daarnaast geeft de gemeente aan zich juist, nu er een economische recessie is, te richten op jongeren. Daarbij worden jongeren met het oog op de langere termijn gestimuleerd om door te leren. In de stukken wordt nog niet echt ingegaan op de doelgroep nuggers in het algemeen en de economische crisis. Tevens zouden de nuggers meer genoemd kunnen worden in relatie tot het arbeidsmarktbeleid en zou de gemeente zich tevens kunnen richten op de hogeropgeleiden i.v.m. de arbeidskrachte in bepaalde sectoren Vandaar de beoordeling 'grotendeels'
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers (Gemeente Sittard-Geleen, 2008b).

Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.sittard-geleen.nl, (2009), *Bestuurs informatie systeem Sittard-Geleen: Agendas: gemeenteraad: archief.* <http://62.250.6.35/sbbis/Default.asp>, geraadpleegd te 27.06.2009
- Van de commissievergaderingen zijn slechts beperkt notulen aanwezig uit 2008 en 2009 in het BIS

Conclusie: in de raadsdebatten, periode 2004 - 2009, zijn de nuggers niet aan orde geweest.

Toets op de normen:

Documenten:

- www.terneuzen.nl, (2009b), *Gemeente: bestuur: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 'Collegevoorstel, 'Vaststelling re-integratieverordening Wet werk en bijstand'*.
<http://www.terneuzen.nl/ris/dsresource?objectid=7219&type=org>, geraadpleegd te 29.06.2009
- www.terneuzen.nl, (2009d), *Gemeente: bestuur: gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: 'Beantwoording vragen-economische crisis: wat kan onze gemeente doen? (17-02-2009)'*.
<http://www.terneuzen.nl/ris/dsresource?objectid=3758&type=org>, geraadpleegd te 29.06.2009
- Gemeente Terneuzen, (2005a), *Actieplan economie Terneuzen*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2005b), *"Samen sterk in de gemeente Terneuzen. Kadernota jeugdbeleid 2005-2008*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2006), *Reïntegratiebeleid*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2007a), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2007b), *Begroting 2008*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2007c), *Beleidsplan Wet Inburgering 2007-2011*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2007d), *Meedoen in de gemeente Terneuzen. Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2008-2011*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2007e), *Evaluatie re-integratiebeleid*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2008), *Begroting 2009*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2009a), *Jaarrekening 2008. Jaarverslag en jaarrekening*. Terneuzen: Auteur.
- Gemeente Terneuzen, (2009b), *Bijzondere bijstandsgids 2009 (waarin tevens nuttige informatie is opgenomen omtrent andere regelgeving)*. Terneuzen: Auteur,
- Gemeente Terneuzen, (2009c), *Re-integratieverordening Wet werk en bijstand*. Terneuzen: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. Uit de beleidsstukken komt duidelijk naar voren dat de nuggers-aanpak voornamelijk dient tbv de (verwachte) krappe arbeidsmarkt in bepaalde sectoren, zoals de tuinbouw. De integratie- en emancipatoedoelstellingen komen niet heel duidelijk naar voren uit de beleidsstukken. Ze kunnen wel gelinkt worden aan het beleid t.a.v. jongeren en (vrouwelijke) inburgeraars, maar dit wordt niet duidelijk uitgeschreven. Daarom de beoordeling 'grotendeels' (Gemeente Terneuzen, 2008; idem, 2007c; idem, 2005b)
- **Norm 1.1.3:** 3, gedeeltelijk. De gemeente formuleert in de 'programmabegroting' de ambitie om meer nuggers te stimuleren tot deelname aan de arbeidsmarkt. In de beleidsstukken die beschikbaar zijn via het RIS wordt echter geen blijk gegeven van de kenmerken en/ of omvang van de doelgroep (Gemeente Terneuzen, 2008; idem, 2006; idem, 2007e).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. Er is veel aandacht in de beleidsstukken voor de verschillende subgroepen waar nuggers deel van uit kunnen maken. Juist met name voor de jongeren, en allochtone(n) (vrouwen). Maatwerk is één van de uitgangspunten. Wel beperkt de gemeente zich tot de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en er wordt nog geen link tussen doelgroep nuggers en recessie gemaakt (www.terneuzen.nl, 2009b; idem, 2009d; Gemeente Terneuzen, 2005b; idem, 2006; idem, 2007c; idem, 2008).
- **Norm 1.1.5:** 1, niet. De gemeente heeft in de beleidsstukken geen concrete doelstelling t.a.v. nuggers geformuleerd. Ze geeft wel aan: "zonodig voorzieningen aan te bieden voor (niet-)uitkeringsgerechtigden en mensen met een Algemene Nabestaanden Wet (ANW)-uitkering" en deze ook te betrekken bij projecten om mensen te stationeren in sectoren met veel vraag, zoals de glastuinbouw (Gemeente Terneuzen, 2008). Hier is echter geen concrete SMART doelstelling aan verbonden.
- **Norm 1.1.7:** 5, geheel. Uit de beleidsstukken komt niet naar voren dat er sprake is van inkomenscriteria t.a.v. nuggers. Tevens blijkt uit de re-integratieverordening dat de dienstverlening aan nuggers en uitkeringsgerechtigde vrijwel gelijk is, uitgezonderd sommige gesubsidieerde banen en premies. Er is dus grotendeels sprake van een 'WWB-dienstverlening' (Gemeente Terneuzen, 2009c; idem, 2009b; idem, 2007a; idem, 2006).
- **Voldoet bij 3 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Het beleid van de gemeente is erop gericht om vraaggericht te werken. Dit geldt ook voor de nuggers. Daarom worden ook de nuggers geworden voor bijvoorbeeld werktrajecten in de glastuinbouw. Deze trajecten zijn gericht op de vraag die er bestaat vanuit de werkgevers. De gemeente richt zich echter met name op mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. In de stukken wordt ook nog niet

echt ingegaan op de nuggers en de economische crisis. Wel is er een ruime dienstverlening ten aanzien van nuggers en krijgen de nuggers middel het PGB de mogelijkheid zich te scholen. Tevens geeft de gemeente aan juist nu ten tijde van de crisis te investeren in de scholing van werkloze jongeren met het oog op de lange termijn (Gemeente Terneuzen, 2009c; idem, 2008; www.terneuzen.nl, 2009b).

- o **Norm 2.1.5:** 1, niet. In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers
- o **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- o www.terneuzen.nl, (2009a), *Gemeente: bestuur: Gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: vergaderingen 2006-2009*. <http://www.terneuzen.nl/ris/Vergaderingen/Gemeenteraad>, geraadpleegd te 29.06.2009
- o www.terneuzen.nl, (2009c), *Gemeente: bestuur: Gemeenteraad: raadsinformatiesysteem: vergaderingen 2006-2009: notulen vergadering commissie samenleving 16 mei 2006*. <http://www.terneuzen.nl/ris/dsresource?objectid=9011&type=org>, geraadpleegd te 29.06.2009

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel eens genoemd in de raadsvergadering, maar waren geen onderwerp van debat

Tiel

Toets op de normen:

Documenten:

- www.tiel.nl, (2009a), *Producten en diensten: werk en inkomen: digitale balie: "Kinderopvang"*. <http://www.tiel.nl/balie/product.asp?id=983F544B-0170-4453-AF80-02D023C9DE17>, geraadpleegd te 21.06.2009
- www.tiel.nl, (2009c), *Organisatie: gemeenteraad: "Presentatie Beursplein Rivierenland"*. <http://www.tiel.nl/default.asp?A1PID=2845PDA1&A1SID=2113621200925>, geraadpleegd te 21.06.2009
- Gemeente Tiel, (2004a), *Reïntegratieverordening WWB*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2004b), *Beleidsregels reïntegratie WWB gemeente Tiel*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007a), *Programmabegroting 2008-2011*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007b), *Beleidsnota Wet Inburgering*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007c), *Verordening Wet Inburgering gemeente Tiel*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007d), *Samen leven. Startnotitie integratiebeleid gemeente Tiel*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007e), *Succesvol (ver)binden. Kadernotitie integraal jeugdbeleid Tiel*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007f), *WMO plan 2008-2012*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2007g), *Regionale sociale agenda Rivierenland 2008-2011. Rivierenland kiest voor integraal, samenhangend en toekomstbestendig sociaal beleid*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2008a), *Programmabegroting 2009-2012*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2008b), *Jaarstukken 2007*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2008c), *Kadernota maatschappelijke participatie en sociale integratie*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2008d), *Sociaaleconomische visie Rivierenland*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2008e), *Uitvoeringsprogramma maatschappelijke participatie en sociale integratie 2009-2012*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2009a), *Jaarstukken 2008*. Tiel: Auteur.
- Gemeente Tiel, (2009b), *Maatregelenpakket aanpak economische crisis Tiel*. Tiel: Auteur.
- H&S Adviseurs, (2009), *Plan van aanpak economische crisis regio rivierenland*. Tiel: Auteur.
- Regionaal Actieprogramma Arbeidsmarkt en Kansen (RAAK), (2008), *Rivierenlands actieprogramma, arbeidsmarkt kansen (RAAK). Werkplan2008-2011*. Tiel: Auteur.
- Regio Rivierenland, (2009a), *Jaarverslag en jaarrekening 2008*. Tiel: Auteur.
- Regio Rivierenland, (2009b), *Programmabegroting 2009*. Tiel: Auteur.
- Nota reïntegratiebeleid en bijbehorende heroverwegingsnota 2006 Tiel zijn niet beschikbaar via het RIS. Dit geldt ook voor het beleidsverslag WWB 2005 en 2004.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 5, geheel. Een deel van de uitvoering van het re-integratiebeleid ligt bij de 'Regio Rivierenland'. Deze organisatie noemt het activeren van nuggers bewust als oplossing voor het naderende arbeidstekort en om de participatie te verhogen (Regio Rivierenland, 2009b). In de beleidsstukken van de gemeente Tiel komen de nuggers niet veelvuldig terug. Wel is er veel aandacht voor subgroepen als jongeren en allochtone vrouwen (waaronder zich veel nuggers bevinden). Activeren van deze doelgroepen moet leiden tot emancipatie van deze cliënten en integratie in de maatschappij (Gemeente Tiel, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2008a; idem, 2008c; idem, 2008e).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. De gemeente heeft geen concrete doelstelling t.a.v. nuggers, maar geeft aan meer aandacht te besteden aan de arbeidsparticipatie van nuggers (Gemeente Tiel, 2008a). De Regio Rivierenland heeft daarnaast ook echt een doelstelling tav nuggers (voor de gehele regio, zie: RAAK, 2008). De nuggers zijn redelijk in beeld via de gemeente. De gemeente heeft een overzicht van niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars, en de Beursplein heeft in beeld hoe groot het bestand niet werkende werkzoekende is dat niet in aanmerking komt voor een uitkering (www.tiel.nl, 2009c; Gemeente Tiel, 2007b).
- **Norm 1.1.4:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt de groep nuggers niet echt onderverdeeld in diverse subgroepen. Wel wordt er apart van de nuggers aandacht gevraagd voor diverse subgroepen- met name jongeren, inburgeraars, allochtone vrouwen en ook allochtone ouderen- in de beleidsstukken. Groepen waaronder zich ook nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk. Ondanks de economische recessie wil de gemeente het re-integratiebeleid intensiveren. Raak geeft daarbij aan vooral in te zetten op jongeren, vanwege de naderende ontgroening en vergrijzing (Gemeente Tiel, 2007a; idem, 2007b; idem, 2007d; idem, 2007e; idem, 2008a; idem, 2008e; idem, 2009b; RAAK, 2008; www.tiel.nl, 2009c).
- **Norm 1.1.5:** 2, minimaal: De ambitie van Tiel t.a.v. nuggers luidt: "Daarnaast moeten we meer aandacht dan voorheen gaan besteden aan het stimuleren van arbeidsparticipatie van NUG-ers". Deze ambitie is niet SMART en ook niet vertaald in een SMART doelstelling (Gemeente Tiel, 2008a). De doelstelling van Regio Rivierenland luidt: "Kabinet en VNG hebben afgesproken de komende vier jaar 25.000 van de Nuggers aan het werk te helpen. Hiervoor zijn echter geen financiële middelen uitgetrokken. Deze taakstelling vertaald naar regio Rivierenland levert de doelstelling: het aan het werk helpen van 50 mensen" (RAAK, 2008). Deze doelstelling is kwantitatief en dus meetbaar. Zij is tevens realistisch, gezien de omgeslagen doelstelling. Zij is echter niet tijdgebonden. Het is niet duidelijk voor welke periode deze doelstelling geldt. Verder is hij ook niet specifiek, er wordt niet aangegeven wat wordt beoogd per gemeente.
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. In de re-integratieverordening is opgenomen dat de gemeente een inkomensgrens hanteert tot 130% van het wettelijk minimumloon. Wanneer het gezinsinkomen van nuggers hoger is, kunnen ze geen aanspraak maken op ondersteuning. In principe staan voor de nuggers die wel in aanmerking komen, de meeste instrumenten tot beschikking (uitgezonderd gesubsidieerd werk). Maar zij mogen slechts eenmalig aanspraak maken op ondersteuning. De reikwijdte t.a.v. nuggers is in die zin dus beperkt. Volgens de criteria van Bakker et al, (2007, 24) is er grotendeels sprake van een 'gesloten NUG-traject' (Gemeente Tiel, 2004a; idem, 2004b).
- **Voldoet bij 3 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. Wel richt de gemeente zich op jongeren (waaronder ook nuggers). Wat betreft de nuggers, richt de gemeente zich met name op nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: : laag inkomen en grote afstand tot de arbeidsmarkt. Tevens is de dienstverlening ten aanzien van nuggers beperkt en wordt er in de stukken nog niet ingegaan op de (sub)doelgroepen nuggers en de economische recessie. In regionaal verband is er wel meer oog voor de arbeidsparticipatie van nuggers, en met name ook het bereiken van de hogeropgeleiden ten behoeve van de arbeidsmarkt. Dit strookt echter niet met het gemeentelijke beleid van Tiel. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'. Het activeren van nuggers zou meer gezien kunnen worden binnen het licht van het regionale arbeidsmarktbeleid (Raak, 2008; Regio Rivierenland, 2009a; H&S Adviseurs, 2009; Gemeente Tiel, 2009b; idem, 2008c; idem, 2007g; idem, 2007e; idem, 2007b; idem, 2004b; idem, 2004a).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS, documentensysteem van Regio Rivierenland zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.tiel.nl, (2009b), organisatie: gemeenteraad: RIS: Archief raadsvergaderingen (2005-2009).
<http://www.tiel.nl/default.asp?A1PID=7833PDPE#agenda>, geraadpleegd te 21.06.2009

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel eens genoemd in de raadsvergadering, maar waren geen onderwerp van debat

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Tilburg, (2004a), *'Wat mensen beweegt'. Werkgelegenheidsbeleid in Tilburg*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2004b), *Beleidskader 2005-2009*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2005a), *Allemaal Tilburgers. Kaderstellende notitie integratie en participatie*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2005b), *Allemaal Tilburgers: zo gaan we het aanpakken. Uitvoeringsprogramma van de Kadernota Allemaal Tilburgers*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2006a), *De cirkel doorbreken. Bevindingen van de taskforce armoede*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2006b), *Beleidsanalyse Wet Werk en Bijstand 2005*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2007b), *Vooropgesteld: Tilburg werkt!* Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2007c), *Actieve burgers, ondersteunende stad. Meerjarenbeleidskader WMO 2008-2011*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2007d), *Kansrijke stad, vitale wijken. Visie op welzijn 2008- 2011*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2007e), *Kadernota vrouwenemancipatie Tilburg*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2007f), *Beleidsanalyse Wet Werk en Bijstand 2006*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2008a), *Collegeprogramma 2008-2010*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2008c), *De cirkel doorbreken deel 2. Bevindingen van de taskforce armoede 2*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2008d), *Verzamelerordering Wet Werk en Bijstand*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2008e), *Nota programma van eisen wijk- en buurtwerk 2009-2011*. Tilburg: Auteur.
- Gemeente Tilburg, (2009), *Jaarstukken 2008*. Tilburg: Auteur.
- o www.tilburg.nl, (2009a), *Gemeentelijk beleid: economie: arbeidsmarktbeleid*.
http://www.tilburg.nl/gemeente/ep/channelView.do?channelId=-11419&displayPage=%2Fep%2Fchannel%2Ftl_channel_default_program.jsp&pageTypeId=9960, geraadpleegd te 07.06.2009
 - o www.tilburg.nl, (2009b), *Gemeentelijk beleid: maatschappij: vrouwenemancipatie*.
http://www.tilburg.nl/gemeente/ep/channelView.do?channelId=-12447&displayPage=%2Fep%2Fchannel%2Ftl_channel_default_program.jsp&pageTypeId=9960#a2, geraadpleegd te 08.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. De gemeente noemt de activering van nuggers in relatie tot de arbeidsmarkt en de integratie- en emancipatiedoelstellingen (Gemeente Tilburg, 2007a).
- o **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. De gemeente heeft een aparte doelstelling voor de niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars (met name allochtone vrouwen). Deze doelstelling voor 2009 luidt: " 20 mensen is een traject naar werk aangeboden, 50 mensen krijgen een beroepskwalificerende opleiding aan het ROC; 75 mensen bemiddelen naar vrijwilligerswerk via Contour; 200 voornamelijk vrouwelijke deelnemers activeren in de Tilburgse (impuls)wijken" Het gaat in totaal om: 345 trajecten voor niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars (Gemeente Tilburg, 2008b). In een eerdere notitie geeft de gemeente aan dat zij de doelgroep nog niet in beeld had, en daarom nog geen concrete streefcijfers kon formuleren (idem, 2008e). In de begroting zijn die streefcijfers wel opgenomen, dus aannemelijk is dat de doelgroep nu wel in beeld is bij de gemeente. Vandaar de beoordeling 'grotendeels'.
- o **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt een onderscheid gemaakt naar de diverse subgroepen, zoals ouderen, inburgeraars, allochtone(n) vrouwen e.d.. Daarnaast blijft maatwerk het uitgangspunt. Er is vooral veel aandacht voor jongeren. Zelfs nu ten tijde van de economische crisis geeft de wethouder aan dat de (ambitieuze) doelstelling t.a.v. de nuggers gehandhaafd wordt. In het kader van de arbeidsmarkt, zou er alleen nog iets meer aandacht kunnen zijn voor de hogeropgeleide nuggers en de daarvan toegevoegde waarde voor het regionale arbeidsmarktbeleid (matchen vraag en aanbod) (www.rotterdam.nl, 2009k; De werkverwachting van hedenmorgen: Nuggers, 2008; Nieuwe kansen voor 45-plussers, 2008; Gemeente Rotterdam; 2007a; idem, 2007b; idem, 2007c; idem, 2008a; idem, 2009a; idem, 2009c).
- o **Norm 1.1.5:** 5, geheel. De doelstelling voor 2009 luidt: " 20 mensen is een traject naar werk aangeboden, 50 mensen krijgen een beroepskwalificerende opleiding aan het ROC; 75 mensen bemiddelen naar vrijwilligerswerk via Contour; 200 voornamelijk vrouwelijke deelnemers activeren in de Tilburgse (impuls)wijken" Het gaat in totaal om: 345 trajecten voor niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars (Gemeente Tilburg, 2008b). Deze

doelstelling is meetbaar, want kwantitatief. Tevens is zij tijdgebonden, het gaat om de resultaten eind 2009. Afgaande op de resultaten genoemd in het jaarverslag 2008 (Idem, 2009) lijken de cijfers realistisch. Ze zijn ook duidelijk en daarom specifiek (voor wat betreft 2009, 2008 is niet specifiek geformuleerd).

- **Norm 1.1.7:** 3, gedeeltelijk. Deze norm is lastig te beoordelen voor Tilburg. In de re-integratie (verzamel) verordening zijn namelijk geen inkomenscriteria opgenomen, en uit de doelstelling voor de niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars blijkt dat de nuggers ook toegang hebben tot de meeste voorzieningen voor de verschillende re-integratie ladders. Dit zou duiden op een vorm van 'Wwb dienstverlening' (Gemeente Tilburg, 2008d; idem, 2008b). Dit is echter niet met zekerheid te zeggen. In de verordening wordt de doelgroep bijvoorbeeld heel strikt afgebakend tot jongeren, en in de verordening geeft de gemeente ook aan dat de activering van nuggers vooral een taak van het CWI is. Tevens staat dat in de verordening dat alleen uitkeringsgerechtigden in aanmerking komen voor een premie (idem, 2008d). In de praktijk blijkt vervolgens weer dat deze strikte afbakening niet gehandhaafd wordt, gezien de doelstelling voor niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars. Kortom: het lijkt erop dat het beleid vrij evenwichtig is, maar dit kan niet bevestigd worden, doordat de documenten elkaar hierin tegenspreken. Ondanks dat de documenten niet eenduidig zijn, wordt toch de beoordeling grotendeels gegeven. De doelstelling toont namelijk dat er voor niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars veel mogelijkheden zijn, en dat zij kunnen participeren op het niveau van alle re-integratieladders. Indien er meer eenduidige informatie was geweest, had de beoordeling wellicht hoger kunnen uitvallen.
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **2.1.3:** 4, grotendeels. Uit de verordening blijkt dat de gemeente zich met name richt op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid (Gemeente Tilburg, 2008d). Wat betreft de niet-uitkeringsgerechtigde ex-inburgeraars wordt middels de re-integratieladder juist gefocust op de lange termijn (idem, 2008b). De wethouder geeft ten slotte ook aan dat de nuggers interessant kunnen zijn, gezien de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in Noord-brabant (www.tilburg.nl, 2009h). De gevolgen van de economische crisis worden nog niet genoemd in de beleidsstukken. De gemeente voldoet daarom grotendeels aan deze norm.
- **Norm 2.1.5:** 3, gedeeltelijk. Tilburg houdt de resultaten van nuggers wel bij, maar uit de beleidsstukken en bestuursinformatie uit het BIS is niet direct op te maken wat de resultaten zijn. In het Jaarverslag 2008 wordt bijvoorbeeld verslag gedaan van de resultaten behaald met de taal- en participatietrajecten voor inburgeraars (Gemeente Tilburg, 2009). Uit een andere notitie is op te maken dat het hierbij grotendeels gaat om niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars (idem, 2008e). Gezien de cijfers (zo'n 250 gestarte trajecten in minder dan een jaar) is het aannemelijk dat Tilburg hard op weg is om de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te halen (108). Dit is echter niet met zekerheid te zeggen, omdat de resultaten in het jaarverslag niet precies worden gespecificeerd voor de nuggers (idem, 2009). Dit is echter wel aannemelijk, en omdat deze resultaten in minder dan een jaar zijn geboekt, lijkt er ook sprake te zijn van een verbetering t.o.v. 2004. Toen werden in het gehele jaar 294 nug-trajecten gestart (idem, 2006b). Nogmaals: deze resultaten zijn nog niet hard te maken. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.tilburg.nl, (2009c), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem*. http://bisburger.estate.nl/zoekschermp.asp?query=nug&Rpp=25&Chk_Raadnotulen=Raadnotulen&verfijn=nug&zoekverfijn=zoeken, geraadpleegd te 08.06.2009.
- www.tilburg.nl, (2009d), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 29 maart 2004*. <http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=75174&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009
- www.tilburg.nl, (2009e), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 10 mei 2004*. <http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=75657&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009
- www.tilburg.nl, (2009f), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 25 april 2005*. <http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=78244&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009
- www.tilburg.nl, (2009g), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: raadsnotulen 16 april 2007*. <http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=83244&q=niet-uitkeringsgerechtigd>, geraadpleegd te 08.06.2009
- www.tilburg.nl, (2009h), *De gemeenteraad: bestuurlijke informatie: bestuurs informatie systeem: Verslag commissiebesluiten: rondvraag wethouder Mevis 20 februari 2006*. <http://bisburger.estate.nl/zoekresultaat.asp?rID=80081&q=nug>, geraadpleegd te 08.06.2009

Conclusie: vanuit de raad is er de afgelopen jaren aandacht geweest voor de activering van nuggers, vooral vanuit de PVDA. Er zijn zelfs twee moties ingediend tav nuggers. De eerste motie heeft het niet gehaald. De tweede motie, die met name gericht was op niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars, is wel in behandeling genomen. De aandacht vanuit de raad voor de nuggers komt met name terug in het inburgeringsbeleid (www.tilburg.nl, 2009c; idem, 2009d; idem, 2009e; idem, 2009f; idem, 2009g; idem, 2009h).

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Utrecht, (2003), *Meerjarig integraal beleidsplan Werk en Bijstand 2004-2008*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2006a), *Reintegratieverordening 2004*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2006b), *Programmabegroting 2007*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2006c), *Grotstedenbeleid in uitvoering. Aanvullingen op het meerjaren ontwikkelingsprogramma en het prestatieconvenant van Utrecht voor de GSBIII periode, 2005-2009*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2006d), *Contourennotitie re-integratiebeleid en uitvoering klant- en contractmanagement. Hoe maken we werk van bijstand*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2007b), *Aan de poort, op de ladder en aan het werk. Het re-integratiebeleid in Utrecht 2007-2010*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2007c), *Inburgering in Utrecht. Meerjarenperspectief inburgering 2007-2010*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2007d), *Bijlage 3 brief cie mo 2007 - 2010 e.v. I-deel*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2008a), *Programmabegroting 2009*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2008b), *Verantwoording 2007*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2009a), *Verantwoording 2008*. Utrecht: Auteur.
- Gemeente Utrecht, (2009b), *Re-integratiebeleid 2008 tot en met 2011. Aan de slag!* Utrecht: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. De gemeente koppelt de activering van nuggers met name aan de activering van inburgeraars en de daarbij behorende integratie- en emancipatiedoelstellingen. Echt een duidelijke link tussen de arbeidsmarkt en de nuggers wordt niet gemaakt in de beleidsstukken (Gemeente Utrecht, 2008a; idem, 2007c; idem, 2007b; idem, 2007a; idem, 2006d; idem, 2006b; idem, 2003).
- **Norm 1.1.3:** 5, geheel. In de programmabegroting 2009 is een specifieke doelstelling t.a.v. de nuggers opgenomen, namelijk: "Ook in 2009 krijgen vijfhonderd niet-uitkeringsgerechtigden een re-integratieaanbod. Wij stimuleren deze mensen actief zich te melden bij het CWI of de wijkactiveringscentra om gebruik te maken van de dienstverlening. Zij zullen actief worden geworven om zich te melden bij het CWI of de wijkactiveringscentra om gebruik te kunnen maken van de dienstverlening" (Gemeente Utrecht, 2008a). De gemeente heeft de doelgroep ook in kaart, zo blijkt uit de overzichten in de diverse beleidsstukken (idem, 2006d; idem, 2007b; idem, 2007c).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. De gemeente geeft aan haar beleid te richten op verschillende doelgroepen: jongeren, 45+ers, inburgeraars e.d. Nuggers kunnen onderdeel uitmaken van deze diverse subgroepen. Wanneer de gemeente het specifiek over nuggers heeft, bedoelt zij daar voornamelijk de subgroep allochtone vrouwen mee. De gemeente richt zich ook voornamelijk op de onderkant van de arbeidsmarkt. Vandaar de beoordeling grotendeels (Gemeente Utrecht, 2008a; idem, 2007c; idem, 2007b; idem, 2006c).
- **Norm 1.1.5:** 3, gedeeltelijk. De doelstelling t.a.v. nuggers luidt: in 2009 krijgen vijfhonderd nuggers een re-integratieaanbod" (Gemeente Utrecht, 2008a). De doelstelling is meetbaar, want kwantitatief. Gezien de cijfers m.b.t. de doelgroep is zij ook realistisch. Tevens is zij tijdgebonden. De doelstelling is alleen niet echt specifiek. Allereerst wordt er genoemd het aantal 'aangeboden trajecten'. Onduidelijk is of hiermee ook de daadwerkelijk lopende trajecten mee bedoeld wordt. Ten tweede is niet duidelijk hoe deze doelstelling zich verhoudt tot de volgende doelstelling t.a.v. de inburgeraars: " 500 samenlooptrajecten voor inburgeraars met een bijstandsuitkering of een algemene nabestaandenwet-uitkering en niet-uitkeringsgerechtigden met uitstroomprofiel professionele zelfredzaamheid". Deze laatste doelstelling is voor zowel uitkeringsgerechtigde als niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars. In de praktijk blijkt het veelal om nuggers te gaan. Dit roept twijfel op of dit dezelfde doelstelling is als die t.a.v. nuggers, en zo niet, hoe die twee doelstellingen zich dan tot elkaar verhouden (Idem, 2008a; idem, 2007c; idem, 2007b; www.utrecht.nl, 2009e).
- **Norm 1.1.7:** 5, geheel. Uit de beleidsstukken komt niet duidelijk een inkomensgrens o.i.d. naar voren, dit betekent dat alle nuggers in aanmerking kunnen komen voor hulp. In de re-integratieverordening 2004 wordt echter wel opgemerkt dat er ten aanzien van nuggers een beperking kan zijn in de instrumenten. Echter, in de programmabegroting 2009 wordt deze beperking teruggebracht tot de gesubsidieerde banen en uitstroompremies. Verder hebben de nuggers toegang tot dezelfde instrumenten als de uitkeringsgerechtigden. Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er dus grotendeels sprake van een vorm van 'WWB dienstverlening'. Vandaar dat de gemeente geheel aan deze norm voldoet (Gemeente Utrecht, 2003; idem, 2006a; idem, 2008a).
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 5, geheel. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. De gemeente benadrukt ook haar voortrekkersrol hierin. De gemeente richt zich met name op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: voornamelijk allochtone vrouwen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, en daarnaast het jongerenbeleid (waaronder zich ook nuggers bevinden) (Gemeente Utrecht, 2008a; idem, 2007c; idem, 2007b; idem, 2006d). Wel hebben deze nuggers ook toegang tot duurdere instrumenten, als scholing. Met name voor de inburgeraars benadrukt de gemeente het belang van scholing en het behalen van een startkwalificatie ten tijde van een recessie (idem, 2009b). Vanwege de recessie is er een 'aanvalsplan arbeidsmarkt' opgesteld. Hierin worden ook de nuggers concreet als doelgroep genoemd. De Gemeente zet extra in op de scholing van klanten (uitkeringsgerechtigd en nuggers) om hen te kunnen plaatsen in sectoren waar nu nog een vraag is naar arbeidskrachten, zoals de zorg en beveiliging (idem, 2009b).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Uit de meest recente beleidsstukken komt niet duidelijk naar voren hoeveel nuggers tot nu toe aan een traject zijn geholpen. In de 'verantwoording 2007' wordt alleen maar gerefereerd aan de doelstelling van de 100 extra trajecten en de hierop behaalde resultaten. Het is niet duidelijk hoeveel trajecten er in totaal zijn gestart. In de 'verantwoording 2008' wordt alleen het aantal samenlooptrajecten verantwoord, hiervan is niet duidelijk of het om allemaal nuggers gaat (zie norm 1.1.5). De gemeente zou dit wel moeten registreren, maar heeft het nog niet verantwoord in de beleidsstukken (Gemeente Utrecht, 2008b; idem, 2009).
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.utrecht.nl, (2009a), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen*. <http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=88538>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.utrecht.nl, (2009b), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: verslag CMO 23 november 2006*. <http://www.utrecht.nl/smartsite.dws?id=88508&commnr=15021&year=2006>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.utrecht.nl, (2009c), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: verslag CMO 18 oktober 2007*. <http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Commissie%20Maatschappelijke%20Ontwikkeling/Openbaar/2007/Verslag%20MO%2018%20oktober%202007%20met%20toezeggingen.pdf>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.utrecht.nl, (2009d), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: notulen vergadering gemeenteraad Utrecht 29 mei 2008*. <http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Notulen/2008/10e%20vergadering,%2029%20mei%202008,%20middag.pdf>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.utrecht.nl, (2009e), *Gemeenteraad: over de gemeenteraad: raadsinformatie: raadsverslagen: verslag CMO 15 mei 2008*. [http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Commissie Maatschappelijke Ontwikkeling/Openbaar/2008/15 mei 2008.pdf](http://www.utrecht.nl/CoRa/Griffie/Commissie%20Maatschappelijke%20Ontwikkeling/Openbaar/2008/15%20mei%202008.pdf), geraadpleegd te 09.06.2009

Conclusie: Vanuit de raad is er zeker wel aandacht getoond voor de nuggers, met name vanuit de PVDA. Het debat concentreerde zich daarbij specifiek op de allochtone vrouwen. In het beleid worden de nuggers tevens gekoppeld aan deze specifieke subgroep. Het is dus waarschijnlijk dat mening van de raad invloed heeft uitgeoefend op het beleid.

Veendam

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Veendam (2004), *De reïntegratieverordening Wet Werk en Bijstand*. Veendam: Auteur
- [www.gemeentewinkel.veendam.nl](https://gemeentewinkel.veendam.nl) (2009a), *Werkloos: gemeentelijke producten: herintreders, begeleiding*. https://gemeentewinkel.veendam.nl/productencatalogus/producten/herintreders_begeleiding, geraadpleegd 27.05.2009
- [www.gemeentewinkel.veendam.nl](https://gemeentewinkel.veendam.nl) (2009b), *Werkloos: gemeentelijke producten: uitstroombevordering specifieke doelgroepen*. https://gemeentewinkel.veendam.nl/productencatalogus/producten/uitstroombevordering_specifieke_doelgroepen, geraadpleegd te 27.05.2009
- Gemeente Veendam (2008a), *Programmabegroting 2009 Veendam, Beleidsinhoudelijke begroting*. Veendam: auteur.
- Gemeente Veendam (2008b), *Programmabegroting 2009 Veendam, Aanvullende stukken begroting 2009*. Veendam: auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 0, geen informatie. In het RIS en op de website van de gemeente zijn geen beleidsplannen terug te vinden van de gemeente over de WWB en/ of het arbeidsmarktbeleid. Specifieke informatie hierover komt ook niet terug in de programmabegrotingen. Het is dus onbekend wat voor standpunt de gemeente t.o.v. deze norm inneemt.
- **Norm 1.1.3:** 1, niet. De nuggers worden niet als aparte doelgroep genoemd in de programmabegrotingen, of in het beleidsplan WMO (Gemeente Veendam, 2008a; idem, 2008b; idem, 2007). In de informatie die beschikbaar is, wordt alleen gerefereerd aan uitkeringsgerechtigden. De nuggers worden ook niet genoemd in de cijfermatige overzichten. Ook in de re-integratieverordening is geen duidelijke bepaling opgenomen t.a.v. nuggers (Idem, 2004). In de aanvullende stukken m.b.t. de gemeente begroting 2009 wordt nog expliciet gerefereerd aan het bestuursakkoord, zoals afgesloten tussen de VNG en het ministerie van SZW. De gemeente geeft aan nog niet alle doelen uit dit bestuursakkoord te hebben geconcretiseerd, en ook in dit stuk wordt niet gerept van de nuggers (Idem, 2008b).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de begroting 2009 wordt niet gesproken van nuggers. Wel wordt er aandacht gevraagd voor specifieke groepen, namelijk: inburgeraars, jongeren en gehandicapten. Onder deze groepen kunnen zich eventueel nuggers bevinden. Vandaar dat de gemeente gedeeltelijk aan deze norm voldoet (Gemeente Veendam, 2008a).
- **Norm 1.1.5:** 1, niet. Zie norm 1.1.3: er zijn geen specifieke doelstellingen voor of cijfers van nuggers. Deze norm is daardoor helemaal niet meer van toepassing.
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. Uit de stukken is niet duidelijk wat voor beleid er is ten aanzien van nuggers. In de re-integratieverordening en in de folder 'uitstroombevordering specifieke doelgroepen' wordt genoemd dat er onder bepaalde voorwaarden mogelijkheden zijn voor de re-integratie van nuggers. Maar er wordt niet gespecificeerd onder welke voorwaarden. Opvallend is wel dat in de folder 'herintreders, begeleiding' specifiek genoemd wordt dat de dienstverlening alleen geldt voor uitkeringsgerechtigden. Dat terwijl herintreders juist vaak onder de doelgroep nuggers vallen. Tevens is het opvallend dat in alle doelstellingen t.a.v. re-integratiebevordering, zoals opgenomen in de gemeentebegroting, specifiek wordt gesproken van uitkeringsgerechtigden alleen. Hieruit is af te leiden dat er wellicht beleid is t.a.v. nuggers, maar dat dit ondergeschikt is aan het beleid t.a.v. uitkeringsgerechtigden (Gemeente Veendam, 2004; idem, 2008a; idem, 2008b; www.gemeentewinkel.veendam.nl, 2009a; idem, 2009b).
- **Voldoet bij 1 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 0, geen informatie. Er is geen vastgelegd beleid t.a.v. nuggers terug te vinden. Het is niet duidelijk hoe de gemeente hier tegenover staat.
- **Norm 2.1.5:** 0, geen informatie. De cijfers ten aanzien van nuggers worden niet bijgehouden. Ze zijn in ieder geval niet opgenomen in de gemeentebegroting. In het RIS van deze gemeente staat erg weinig informatie. Er zijn bijvoorbeeld ook geen beleidsstukken te vinden betreffende het beleidsgebied 'Werk en Inkomen'. Gezien het gebrek aan informatie, en de onzekerheid die hiermee gepaard gaat, de beoordeling '0'.

Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel

Invloed raad op beleid?

Conclusie: Hier is niets over te zeggen. De notulen van de raadsvergaderingen zijn niet gepubliceerd in het RIS.

Venlo

Toets op de normen:

Documenten:

Gemeente Venlo, (2004), *Kaderstellende nota Wet Werk en Bijstand (WWB)*

Gemeente Venlo, (2005), *Verordening Wet Kinderopvang gemeente Venlo (VWK)*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007a), *Opleginitie 2007 Re-integratie*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007b), *Verordening Inburgering gemeente Venlo*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007c), *Maatregelen en meerjarenraming voor het WWB-bestand*. Venlo: Auteur.

Gemeente Venlo, (2007d), *WWB-monitor 2006 gemeente Venlo*. Venlo: Auteur.

- Gemeente Venlo, (2008a), *Programmarekening/ jaarrekening 2007*. Venlo: Auteur.
- Gemeente Venlo, (2008b), *Beleidsbegroting 2009-2012*. Venlo: Auteur.
- Gemeente Venlo, (2008c), *Re-integratieverordening WWB, IOAW, IOAZ gemeente Venlo 2008*. Venlo: Auteur.
- Gemeente Venlo, (2008d), *Programma Achilles 2008-2011: Ambities en plannen*. Venlo: Auteur.
- Gemeente Venlo, (2008e), *Perspectief 'Samen werken aan een betere toekomst'. Armoedebestrijding in Venlo 2008-2012*. Venlo: auteur
- Gemeente Venlo, (2009), *Armoedebeleid Venlo*. Venlo: Auteur.
- o [www.venlo.nl](http://www.venlo.nl/werken_onderwijs_zorg/Pages/Werk-en-inkomen.aspx?OPUSQ=ACTIE=1052~OPUSID=9C315CE1-ECDF-4E03-AABA-8E8D729E7837&OPUSSESSID=69b420d8c6cdad14a7da524b0af3375b#9C315CE1-ECDF-4E03-AABA-8E8D729E7837), (2009a), *Werk en inkomen: "herintreding in het arbeidsproces, begeleiding"*. http://www.venlo.nl/werken_onderwijs_zorg/Pages/Werk-en-inkomen.aspx?OPUSQ=ACTIE=1052~OPUSID=9C315CE1-ECDF-4E03-AABA-8E8D729E7837&OPUSSESSID=69b420d8c6cdad14a7da524b0af3375b#9C315CE1-ECDF-4E03-AABA-8E8D729E7837, geraadpleegd te 21.06.2009
 - o [www.venlo.nl](http://ris.venlo.nl/), (2009b), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Project veelkleurige vrouwen in Nederland (15 november 2005)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.05.2009
 - o [www.venlo.nl](http://www.venlo.nl/actueel/persberichten/Documents/Persberichten%202008/juni%202008/118%20080618%20Evaluatie%20jongeren%20aan%20zet%20in%20de%20ouderenzorg.pdf), (2009c), *Actueel: persberichten: "Eerste jaar project 'Jongeren aan zet in de ouderenzorg' succesvol (18 juni 2007)"*. <http://www.venlo.nl/actueel/persberichten/Documents/Persberichten%202008/juni%202008/118%20080618%20Evaluatie%20jongeren%20aan%20zet%20in%20de%20ouderenzorg.pdf>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o [www.venlo.nl](http://ris.venlo.nl/), (2009d), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief " Korte terugblik ESF- 3 projecten PANGEA I & II De aanvragen ESF subsidie, in het kader van de nieuwe ESF periode 2007 – 2013, voor de projecten Niet Uitkering Gerechtigden en gedeeltelijk arbeidsbelemmerden (26 juni 2007)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o <http://ris.venlo.nl/>, (2009c), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Bijlage 5, armoedebeleid (19 juni 2008)*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o [www.venlo.nl](http://www.venlo.nl/actueel/persberichten/Documents/Persberichten%202008/juni%202008/128%20080627%20Uitbreiding%20gesubsidieerde%20arbeid%20naar%20generaal%20pardonners%20en%20jonge%20nuggers.pdf), (2009e), *Actueel: persberichten: "nu ook generaal pardonners en jonge "nug'ers" in aanmerking voor gesubsidieerde arbeid (27 juni 2008)"*. <http://www.venlo.nl/actueel/persberichten/Documents/Persberichten%202008/juni%202008/128%20080627%20Uitbreiding%20gesubsidieerde%20arbeid%20naar%20generaal%20pardonners%20en%20jonge%20nuggers.pdf>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o <http://ris.venlo.nl/>, (2009d), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Aanbestedingen re-integratie en activering inburgering 2008-2009 (26 september 2008)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o [www.venlo.nl](http://www.venlo.nl/SiteCollectionDocuments/Actueel/Persberichten/2008/November%202008/242%20081113%20Kwalificatieproject%20kinderopvang.pdf), (2009f), *Actueel: persberichten: "Venlo start met kwalificatieproject voor kinderopvang (13 november 2008)"*. <http://www.venlo.nl/SiteCollectionDocuments/Actueel/Persberichten/2008/November%202008/242%20081113%20Kwalificatieproject%20kinderopvang.pdf>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o [www.venlo.nl](http://ris.venlo.nl/), (2009g), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief "Stand van zaken inburgering (12 december 2008)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009
 - o [www.venlo.nl](http://ris.venlo.nl/), (2009h), *Raadsinformatiesysteem, zoekmachine: raadsinformatiebrief " Economische crisis (7 april 2009)"*. <http://ris.venlo.nl/>, geraadpleegd te 22.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- o **Norm 1.1.1:** 5, geheel. In de beleidsstukken wordt duidelijk de link gelegd tussen het activeren van nuggers en de arbeidsmarkt-, emancipatie- en integratiedoelstellingen (www.venlo.nl, 2009d; idem, 2009g; Gemeente Venlo, 2007a; idem, 2008a; idem, 2008b).
- o **Norm 1.1.3:** 4, grotendeels. Er is een aparte doelstelling voor de nuggers (Gemeente Venlo, 2008b). Er wordt geen blijk gegeven van de omvang van de doelgroep nuggers, maar wel van de doelgroep inburgeraars (waaronder zich veel nuggers bevinden) (www.venlo.nl, 2009g).
- o **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt een onderscheid gemaakt naar de diverse subgroepen, zoals inburgeraars, allochtone(n) vrouwen, jongeren e.d.. Daarnaast blijft maatwerk het uitgangspunt. Er is vooral veel aandacht voor jongeren. Zelfs nu ten tijde van de economische crisis geeft de wethouder aan dat ernaar gestreefd wordt om het arbeidspotentieel te behouden. In het kader van de arbeidsmarkt, zou er alleen nog iets meer aandacht kunnen zijn voor de hogeropgeleide nuggers en de daarvan toegevoegde waarde voor het regionale arbeidsmarktbeleid (matchen vraag en aanbod). De gemeente bakent haar dienstverlening voor nuggers nu met name af tot jongeren en inburgeraars (vooral: generaal pardonners) (Gemeente Venlo, 2007a; idem, 2008b; idem, 2008d; idem, 2008e; www.venlo.nl, 2009h; idem, 2009g; idem, 2009e; idem, 2009d; idem, 2009c).
- o **Norm 1.1.5:** 4, grotendeels. De doelstelling t.a.v. nuggers luidt: "Realiseren van 90 trajecten voor niet-uitkeringsgerechtigden in 2008, en realiseren van 90 trajecten voor niet-uitkeringsgerechtigden in 2009"(Gemeente Gouda, 2008b). De doelstelling is tijdgebonden en meetbaar. Zij lijkt tevens realistisch gezien het aantal jongeren en inburgeraars. Zij had alleen iets specifieker gekund. In andere beleidsstukken wordt gesproken van ' 60 extra nug-trajecten voor nuggers'. Het is niet duidelijk of die hier al bij inzitten (Gemeente Venlo, 2009; idem, 2008e; <http://ris.venlo.nl>, 2009c; www.venlo.nl, 2009g).

- **Norm 1.1.7:** 3, gedeeltelijk. Uit de beleidsstukken komt niet naar voren dat de gemeente een eigen bijdrage vraagt aan de nuggers. Wel bakent zij haar dienstverlening t.a.v. nuggers af. Allereerst geeft ze aan dat alleen nuggers die "niet over een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt1 beschikken, danwel van wie de kwalificatie dusdanig is verouderd, dat actualisering noodzakelijk is voor duurzame arbeidsinschakeling, waarbij tevens het in de wet vastgelegde uitgangspunt van de kortste weg naar werk blijft gelden", in aanmerking komen voor dienstverlening vanuit de gemeente (Gemeente Venlo, 2008c). Daarnaast geeft de gemeente aan dat de nuggers niet dezelfde dienstverlening krijgen als uitkeringsgerechtigden. Een uitzondering vormen de niet-uitkeringsgerechtigde jongeren en generaal pardonners die wel toegang krijgen tot gesubsidieerde arbeid. Dit is echter ook weer afgebakend tot een maximum aantal plekken (Idem, 2008c; www.venlo.nl, 2009e; <http://ris.venlo.nl>, 2009d). De dienstverlening komt hierdoor het meeste in de buurt van een 'open nug-traject' (Bakker et al., 2007, 24).
- **Voldoet bij 4 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. Uit de beleidsstukken blijkt dat de gemeente zich met name richt op jongeren, en op scholing van die jongeren in sectoren waar vraag is naar arbeid. De nuggers worden vooral ook genoemd ter bevordering van de arbeidsparticipatie. Daarnaast hecht de gemeente veel waarde aan het verkrijgen van een startkwalificatie door de cliënten. De gemeente geeft tevens aan dat zij zich, ondanks de economische recessie, blijft focussen op het benutten van het arbeidspotentieel i.v.m. de vergrijzing en naderende arbeidskrachte op de langere termijn. Wat betreft de nuggers is de dienstverlening echter nog wat beperkt (zie norm 1.1.7). Indien de toegankelijkheid voor nuggers zou worden vergroot, dan zou de gemeente geheel aan de norm voldoen (Gemeente Gouda, 2009; idem, 2008b; idem, 2008a; www.venlo.nl, 2009h; idem, 2009f; idem, 2009d; idem, 2009c).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. (wel van projecten, maar geen volledige resultaten (www.venlo.nl, 2009c; Gemeente Venlo, 2009; idem, 2008b; idem, 2008a; idem, 2007d).
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- <http://ris.venlo.nl/>, (2009a), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine*. www.ris.venlo.nl, geraadpleegd te 22.06.2009
- <http://ris.venlo.nl/>, (2009b), *Raadsinformatiesysteem Venlo, zoekmachine: Verslag van de openbare vergadering commissie sociaal maatschappelijke zaken (SMZ) d.d. 18 juni 2008*. <http://venlo.raadsinformatie.nl/?Commissie=117&Vergadering=5346>, geraadpleegd te 22.06.2009

Conclusie: De nuggers zijn de afgelopen jaren wel een genoemd in de raadsvergadering, maar waren geen onderwerp van debat.

Zaanstad

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Zaanstad, (2008d), *Beleidsregels re-integratie Zaanstad 2008*. Zaanstad: Auteur.
- Gemeente Zaanstad, (2004a), *Reintegratieverordening Zaanstad 2004*. Zaanstad: Auteur.
- www.zaanstad.nl, (2009a), *Wwb vragenboek online: Heb ik recht op re-integratie?*. <http://zaanstad.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 31.05.2009.
- www.zaanstad.nl, (2009b), *Wwb vragenboek online: Hoe hoog is de gemeentelijke bijdrage voor kinderopvang?* <http://zaanstad.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 31.05.2009
- www.zaanstad.nl, (2009c), *Wwb vragenboek online: Kan ik zelf een re-integratievoorziening aanvragen?* <http://zaanstad.vragenboek.nl/>, geraadpleegd te 31.05.2009
- Gemeente Zaanstad, (2004b), *Beleid re-integratie 'Activerende regie'*. Zaanstad: Auteur.
- Gemeente Zaanstad, (2006a), *Visienota inburgering: "burger in voor gezamenlijk gewin"*. Zaanstad : Auteur.
- Gemeente Zaanstad, (2007a), *Nota armoedebeleid*. Zaanstad: Auteur.
- Gemeente Zaanstad, (2007b), *Evaluatie WWB Zaanstad: Van vangnet naar springplank*. Zaanstad: Auteur.
- Gemeente Zaanstad, (2007c), *Programmabegroting 2008*. Zaanstad : Auteur.
- Gemeente Zaanstad, (2007d), *Meedoen in Zaanstad, WMObeleid 2007 - 2010 gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2007e), *De sociale staat van Zaanstad. De deinende stad. Deel 1. sociale structuurschets*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008a), *Jaarstukken 2007 gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008b), *Kadernota 2009 - 2012*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008c), *Reintegratieplan gemeente Zaanstad 2008 - 2009*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2008d), *Programmabegroting 2009 - 2012. Gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Gemeente Zaanstad, (2009), *Jaarstukken 2008 gemeente Zaanstad*. Zaanstad: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 3, gedeeltelijk. De nuggers zijn pas recent echt opgenomen in het beleid van de gemeente. De visie op het algemeen belang van het activeren van nuggers is hierdoor niet direct terug te vinden in de beleidsstukken. Wel, was de gemeente al eerder bezig met het ontwikkelen van meer vraaggericht arbeidsmarktbeleid, en vormden de inburgeraars en jongeren (waaronder zich nuggers bevinden) al doelgroepen van het beleid. De gemeente heeft dus al een basis gelegd voor beleid waar het met de nuggers op kan inhaken. Vandaar de beoordeling gedeeltelijk (Gemeente Zaanstad, 2004b; idem, 2006a; idem, 2007c; idem, 2007e; idem, 2008d).
- **Norm 1.1.3:** 3, gedeeltelijk. In het 're-integratieplan 2008-2009' en in de 'programmabegroting 2009 - 2012' is een doelstelling opgenomen t.a.v. nuggers. Echter, in de programmabegroting wordt deze als enige doelstelling niet verder uitgewerkt in de overzichten. Bovendien wordt er ook geen blijk gegeven van de omvang van de doelgroep. Tevens is de doelstelling niet consistent met de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord waaraan gerefereerd wordt. Vandaar de beoordeling gedeeltelijk (Gemeente Zaanstad, 2008c; idem, 2008d).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. Alhoewel de nuggers pas recent zijn opgenomen in het beleid, was er voorheen al wel aandacht voor diverse subgroepen zoals jongeren, ouderen, inburgeraars e.d. Deze groepen werden niet gelinkt aan de groep nuggers, maar logischerwijs bestaan deze subgroepen ook deels uit nuggers. Verder geeft de gemeente aan dat maatwerk leidend is, en dat juist nu extra wordt ingezet op de activering van jongeren (Gemeente Zaanstad, 2004b; idem, 2006a; idem, 2008c; idem, 2008d; idem, 2009).
- **Norm 1.1.5:** 3, gedeeltelijk. De doelstelling luidt: "om vanaf 2009 minimaal 40 nuggers jaarlijks aan het werk te helpen of maatschappelijk te laten participeren" (Gemeente Zaanstad, 2008c; idem, 2008d). Dit is kwantitatief en dus meetbaar. Tevens is de doelstelling tijdgebonden. 40 per jaar is tevens realistisch voor de gemeente, vergeleken met het inwoneraantal. De doelstelling is echter niet specifiek. In het re-integratieplan en de programmabegroting, die eind 2008 zijn opgesteld, wordt uitgegaan van de doelstelling van het activeren van 25.000 nuggers in heel NL in de periode 2007 - 2011. Die 40 is daardoor niet correct (Idem, 2008; idem, 2008d). In de verantwoording over 2008 wordt vervolgens uitgegaan van de juiste landelijke doelstelling uit het bestuursakkoord en wordt de ambitie geformuleerd om: "in deze kabinetperiode 280 nug-trajecten te starten". Deze doelstelling wordt vervolgens niet concreet opgenomen in de overzichten en verder uitgewerkt. Het is daardoor niet duidelijk hoe de gemeente dit wil bereiken in 2009 en 2010 (wat hiervan al is gerealiseerd en wat er nog gerealiseerd moet worden), er wordt ook niet meer terug gekomen op de doelstelling van 40 per jaar die niet toereikend is. Bovendien voldoet het aantal van 280 ook niet aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord: het zou een totaal aantal van 300 gestarte trajecten moeten zijn (Idem, 2009).
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. Er geldt een inkomenscriterium van 130%. Voor de nuggers die hieraan voldoen zijn in principe alle re-integratieinstrumenten beschikbaar, m.u.v. de gesubsidieerde banen. Er is sprake van een gesloten WWB-dienstverlening, en daarmee voldoet de gemeente grotendeels aan de norm.
- **Voldoet bij 2 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. Omdat de uitvoering van het nuggersbeleid eigenlijk nog maar net pas echt goed op gang is gekomen (pas in 2009 wordt er een doelstelling genoemd), is het moeilijk om iets te zeggen over de uitvoering. Duidelijk is dat de gemeente zich voornamelijk blijft richten op jongeren, en dat zij in ander beleid ook aangeeft vraaggericht te werken. Hoe dit zal uitwerken tav de nuggers zal nog moeten blijken, daarom de beoordeling 'gedeeltelijk' (Gemeente Zaanstad, 2009; idem, 2008d; idem, 2008c; idem, 2007c).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: in 2004 wordt bepaald dat de nuggers geen prioriteit zijn, en dat het aantal trajecten omlaag moet. Hiertoe wordt een inkomensgrens van 130% gehanteerd (Gemeente Zaanstad, 2004b). Tot 2008 zijn er dan ook geen doelstellingen en verantwoordingsresultaten betreffende de nuggers. In de programmabegroting van 2008 wordt vervolgens wel gerefereerd aan de doelstelling uit het bestuursakkoord, maar de gemeente formuleert hiervoor geen concrete doelstelling. Het betreft volgens haar een ambitie en geen taakstelling (idem, 2007c). Pas in het re-integratieplan 2008-2009 en in de programmabegroting 2009 wordt een doelstelling tav nuggers geformuleerd, gebaseerd op de oude doelstelling uit het bestuursakkoord (het activeren van 25.000 nuggers periode 2007 - 2011) (Idem, 2008c; idem, 2008d). De doelstelling luidt: "" om vanaf 2009 minimaal 40 nuggers jaarlijks aan het werk te helpen of maatschappelijk te laten participeren"" (idem, 2008c; idem, 2008d). Deze doelstelling is lager dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. In de verantwoordingstukken 2008 wordt vervolgens wel uitgegaan van de juiste doelstelling uit het bestuursakkoord (35.000 nuggers), maar er wordt niet verantwoord

hoeveel nuggers er in Zaanstad in 2008 zijn geholpen. De resultaten zijn dus nog niet gepubliceerd in de beleidsstukken, en de uitvoering moet nog op gang komen. Bovendien is de huidige doelstelling niet toereikend om aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord (zowel de oude als de nieuwe) te voldoen. De gemeente voldoet daarom niet aan deze norm. "

- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.zaanstad.nl, (2009d), *Bestuursinformatiesysteem, Archief raadsvergaderingen*. <http://bis.zaanstad.nl/infoman/>, geraadpleegd te 31.05.2009

Conclusie: de nuggers zijn geen gespreksstof in de raad.

Zeist

Toets op de normen:

Documenten:

- www.zeist.nl, (2009a), *Raadsvoorstel: 'aanpak van de economische crisis'*. <http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=28033&type=org>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.zeist.nl, (2009b), *Raadsvoorstel: 'Verordening tot wijziging van de Verordening Wet Inburgering (Nr. 08RAAD0307)*. <http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=25205&type=org>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.zeist.nl, (2009c), *Raadsinformatie: 'Regionaal projectplan 'inburgering allochtone vrouwen 2006-2008', ter uitvoering van de Regeling inburgering allochtone vrouwen niet G31-gemeenten (de zgn. PAVEM-regeling)*. <http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=17779&type=org>, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.zeist.nl, (2009d), *Raadsvoorstel: 'Minimabeleid 2004'*. <http://www.zeist.nl/dsresource?objectid=3049&type=org>, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.zeist.nl, (2009e), *Leven in Zeist: werken: kinderopvang*. http://www.zeist.nl/Leven_in_Zeist/Werken/Kinderopvang, geraadpleegd te 10.06.2009
- www.rsdkrh.nl, (2009), *Werk: hulp bij werk voor mensen zonder uitkering*. <http://www.rsdkrh.nl/smartsite.shtml?ch=RSD&id=55959>, geraadpleegd te 10.06.2009
- Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, (2003), *Beleidskader Werk en Inkomen Kromme-Rijn Heuvelrug 2003 - 2006*. Zeist: Auteur.
- Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, (2004), *Regionaal beleid Wet Werk en Bijstand Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, deel 1: samenvattingen*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2005a), *Kader uitvoering nieuwe 'Wet Inburgering'*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2005b), *Evaluatie WWB-beleid gemeente Zeist*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2005c), *Beleidsverslag WWB 2004*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2005d), *Scoren door samenspel. Een kader voor lokaal sociaal beleid*. Zeist: Auteur.
- Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, (2005), *Regionaal beleid Wet werk en bijstand Kromme Rijn-Heuvelruggemeenten, deel 3: Verordeningen WWB*. Zeist: Auteur.
- RSD KRH, (2006), *Programmabegroting 2006*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2006a), *Beleidsverslag WWB Zeist 2005*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2007a), *Programmabegroting 2008*. Zeist: Auteur
- Gemeente Zeist, (2007b), *Kadernota educatie 2008 t/m 2011'*. Zeist: Auteur
- Gemeente Zeist, (2008a), *Programmarekening 2007*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2008c), *Kadernota WMO 2008-2011*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2008d), *Jaarrekening 2007 SWZ*. Zeist: Auteur.
- RSD KRH, (2008a), *Voorjaarsrapportage 2008*. Zeist: Auteur.
- RSD KRH, (2008b), *Plan van aanpak 2008*. Zeist: Auteur.
- RSD KRH, (2008c), *Begroting 2009 (deel II)*, Zeist: Auteur.
- RSD KRH. (2008d), *Raadsinformatiebrief 'bestandsontwikkeling 2008'*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2009a). *Programmarekening 2008*. Zeist: Auteur.
- Gemeente Zeist, (2009b), *Voorjaarsnota 2009 "duurzaam op koers"*. Zeist: Auteur
- RSD KRH, (2009a), *Verslag van de informatie avond 22 april 2009: 'Re-integratie van het werkplein in tijden van recessie'*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2009b), *Begroting 2010*. Zeist: Auteur.

RSD KRH, (2009c), *Wet Participatiebudget per 01-01-2009, startnotitie*. Zeist: Auteur.

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 3, gedeeltelijk. De nuggers komen niet duidelijk terug in het beleid van de gemeente Zeist en de RSD KRH. Ze worden soms kort genoemd als wettelijke doelgroep, maar verder wordt er niet op ingegaan. Laat staan dat er verschillende doelstellingen worden verbonden aan het activeren van nuggers. Wel is er aandacht voor subgroepen, waar nuggers deel van uit kunnen maken, zoals jongeren, inburgeraars en personen die in aanmerking kunnen komen voor volwasseneducatie. Dit voornamelijk vanuit de integratie- en emancipatiedoelstellingen. Een relatie met (toekomstige) krapte op de arbeidsmarkt wordt wel genoemd in de 'kadernota volwasseneducatie', maar vervolgens wordt aangegeven dat herintreders geen prioritaire doelgroep zijn.
- **Norm 1.1.3:** 2, minimaal. De nuggers worden niet als aparte doelgroep genoemd in de programmabegrotingen, of in het beleidsplan WMO. In de informatie die beschikbaar is, wordt alleen gerefereerd aan uitkeringsgerechtigden. De nuggers worden ook niet genoemd in de cijfermatige overzichten. Ook in de re-integratieverordening is geen duidelijke bepaling opgenomen t.a.v. nuggers. Ze komen wel terug in het inburgeringsbeleid, waar onder de doelgroepen ook wordt gerefereerd aan niet-werkende en niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars (www.zeist.nl, 2009b; Gemeente Zeist, 2005a; idem, 2005b; idem 2006a; idem, 2007a; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2008d; idem, 2009a; idem, 2009b; RSD KRH, 2006; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2008d; idem, 2009a; idem, 2009b; idem, 2009c).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken wordt niet gesproken van nuggers. Wel wordt er aandacht gevraagd voor specifieke groepen, namelijk: inburgeraars, jongeren en allochtone vrouwen. Onder deze groepen kunnen zich eventueel nuggers bevinden. De gemeente geeft aan uit te gaan van maatwerk, maar richt het beleid met name op personen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De RSD KRH geeft aan zich bewust te zijn van de gevolgen van de economische crisis en daarom juist in te zetten op toeleiding naar de arbeidsmarkt. Jongeren blijven een prioriteit (www.zeist.nl, 2009b; idem, 2009a Gemeente Zeist, 2005a; idem, 2005b; idem 2006a; idem, 2007a; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2008d; idem, 2009a; idem, 2009b; RSD KRH, 2006; idem, 2008a; idem, 2008b; idem, 2008d; idem, 2009a; idem, 2009b; idem, 2009c).
- **Norm 1.1.5:** 2, minimaal. Er zijn geen doelstellingen t.a.v. nuggers geformuleerd. Wel ten aanzien van inburgeraars, waaronder niet-uitkeringsgerechtigde en niet-werkende inburgeraars. Doelstelling hiervan is om jaarlijks 150 trajecten te starten. Het is echter niet duidelijk hoeveel van deze trajecten voor niet-uitkeringsgerechtigden is (Gemeente Zeist, 2009a). De gemeente voldoet daarom minimaal aan deze norm (wat betreft nuggers).
- **Norm 1.1.7:** 2, minimaal. Er wordt een inkomenscriterium gehanteerd van 115% van de bijstandsnorm (excl. Vermogen). Het beleid is dus echt puur gericht op mensen met een zeer laag inkomen. Daarnaast hebben nuggers geen toegang tot dezelfde instrumenten als bijstandsgerechtigden. Ze mogen alleen trajecten volgen direct gericht op werk; sociale activeringstrajecten vallen hiermee af. Tevens komen nuggers niet in aanmerking voor premies. In de beleidsstukken wordt ook aangegeven dat nuggers alleen ondersteuning krijgen die "noodzakelijk wordt geacht om algemeen geaccepteerde arbeid te verwerven. Dus geen trajecten gericht op positieverbetering". In de 'kadernota educatie 2008 t/m 2011' wordt ook aangegeven dat nuggers (boven nederlandse taalbeheersing niveau A2) een lagere prioriteit hebben wat betreft volwasseneducatie (www.rsdkrh.nl, 2009; Kromme Rijn-Heuvelgemeenten, 2004; idem, 2005; Gemeente Zeist, 2007b). Volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24) is er sprake van een 'gesloten NUG-traject'.
- **Voldoet bij 1 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 3, gedeeltelijk. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. (Gemeente Utrecht, 2008a; idem, 2007c; idem, 2007b; idem, 2006d). Wel richt de gemeente zich op jongeren (waaronder ook nuggers). Wat betreft de nuggers, richt de gemeente zich met name op nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: : laag inkomen en grote afstand tot de arbeidsmarkt. Tevens is de dienstverlening ten aanzien van nuggers beperkt en wordt er in de stukken nog niet ingegaan op de (sub)doelgroepen nuggers en de economische recessie. Daarom de beoordeling 'gedeeltelijk'. Het activeren van nuggers zou meer gezien kunnen worden binnen het licht van het regionale arbeidsmarktbeleid, daarbij zou met name meer aandacht besteed kunnen worden aan de herintreders (www.zeist.nl, 2009a; Gemeente Zeist, 2007a; idem, 2009a; RSD KRH, 2008b; idem, 2009b).
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. Conclusie: in de beleidsstukken gepubliceerd in het RIS van de gemeente Zeist en de RSD KRH zijn geen cijfers m.b.t. nuggers terug te vinden. De resultaten zijn niet opgenomen in de beleidsstukken, en daarom onbekend.
- **Voldoet bij 0 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- o www.zeist.nl, (2009f), *Raadsstukken: notulen: archief: 2007-2009*.
http://www.zeist.nl/Raadsstukken/Notulen/Archief_notulen, geraadpleegd te 10.06.2009

Conclusie: de nuggers vormen geen onderwerp van debat in de gemeenteraad periode 2007 - 2009, voor zover af te leiden uit de 'beknopte notulen'.

Zwolle

Toets op de normen:

Documenten:

- Gemeente Zwolle, (2002), *Meerjarenplan inburgering oudkomers*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2003a), *Nota Wet Werk en Bijstand. Deel 1*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2003b), *Nota Wet Werk en Bijstand. Deel 2*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2004a), *Nota Wet Werk en Bijstand. Deel 3*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2004b), *Reintegratieverordening Wet Werk en Bijstand 2004*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2004c), *Samen leven is samenwerken. Aanvullende nota integratie*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2004d), *Jong in Zwolle, vet mazzel*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2004e), *De kracht van Zwolle. Meerjaren Ontwikkelingsprogramma (MOP) 2005 - 2009*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2006a), *Uitvoeringsbesluit Re-integratieverordening Wet Werk en Bijstand*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2006b), *College akkoord 2006-2010*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2007), *Nota armoede- en participatiebeleid 2008-2011, deel II. Van kwetsbaar naar weerbaar*. Zwolle: Auteur
- Gemeente Zwolle, (2008a), *Meedoen, nu en later. Concept beleidsnota welzijn en zorg*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2008b), *Programmabegroting 2009*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2008c), *Beleidsrapportage 2008*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2008d), *Nota 'Zwolle werkt aanpak en Reorganisatie Sozawe*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2008e), *Beleidsnota integratie is van ons allemaal 2008-2010*. Zwolle: Auteur.
- Fleur, E., (2008), *Tussentijdse evaluatie Werkloket de Lure. Periode 1 april 2006 tot 31 december 2007*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2009a), *Wijkactieplan Diezerpoort 2009-2011. En nu: actie!* Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2009b), *Zwolle aan zet met het participatiebudget. Gemeente Zwolle, voorbereidingstraject Participatiebudget. Evaluatie en voortgang*. Zwolle: Auteur.
- Gemeente Zwolle, (2009c), *Stand van zaken re-integratiebeleid Zwolle december 2008*. Zwolle: Auteur
- Gemeente Zwolle, (2009d), *Rapport kredietcrisis/ economische recessie*. Zwolle: Auteur.
- www.zwolle.nl, (2009a), *E-loket Zwolle: productenlijst: arbeidstoeleiding niet-uitkeringsgerechtigden*. <http://www.zwolle.nl/cms/e-loket.nsf/AllByUNID/161DEC04109855DE41256DF60046679F>, geraadpleegd te 08.06.2009
- www.zwolle.nl, (2009b), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: raadsbrief 17-03-2008 'Opzetten microfinancieringsfonds voor startende ondernemers'*. http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.zwolle.nl, (2009c), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: raadsbrief 17-03-2008 'Beleid Niet uitkeringsgerechtigden'*. http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.zwolle.nl, (2009d), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: toelichting bij nota 'Inburgering, samen leven in Zwolle, invoering Wet Inburgering en inburgeringsregeling', 14.11.2006*. http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009
- www.zwolle.nl, (2009e), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: raadsbrief 16-01-2009 'Kredietcrisis/ economische recessie'*. <http://www.zwolle.nl/cms%5Cbis.nsf/SearchView/BE4CA67042F09A25C1257561003C606F?OpenDocument>, geraadpleegd te 09.06.2009

Beoordeling

Beleidsvorming

- **Norm 1.1.1:** 4, grotendeels. De nuggers worden niet concreet genoemd in relatie tot het naderende arbeidstekort, en de integratie én emancipatiedoelstelling. Dit gebeurt echter wél m.b.t. het participatiebudget en voor de belangrijkste subgroepen, waaronder zich veel nuggers bevinden. Namelijk de inburgeraars en jongeren (Gemeente Zwolle, 2009b; idem, 2009a; idem, 2008e; idem, 2008c; 2008b; idem, 2006b; idem, 2004d; idem, 2004c).
- **Norm 1.1.3:** 3, gedeeltelijk. Deze norm is lastig te beoordelen voor de gemeente Zwolle. In 2008 had de gemeente twee doelstellingen tav nuggers. Eén voor nuggers in het algemeen met het streven om in 2008 65 nug-trajecten te starten. Een tweede doelstelling was in 2008 specifiek voor een subgroep van de inburgeraars, namelijk de oudkomers zonder werk en uitkering. Hierbij werd gestreefd naar het starten van 148 trajecten in 2008. Voor 2009 zijn er in het BIS vooralsnog geen specifieke doelstellingen tav nuggers terug te vinden. Deze komen ook niet terug in de programmabegroting 2009. Wat betreft de oudkomers zonder werk en uitkering is ook geen specifieke doelstelling meer terug te vinden. In de programmabegroting wordt aangegeven dat voor 2009 het doel is om in totaal 200 inburgeringstrajecten te starten, maar er wordt geen onderscheid gemaakt naar uitkeringsgerechtigden en nuggers e.d. In 2008 waren er dus wel aparte doelstellingen. Voor 2009 zijn deze nog niet terug te vinden in het BIS. Verder wordt in de beleidsstukken ook niets aangegeven over de omvang van de doelgroep. Vandaar de beoordeling gedeeltelijk (Gemeente Zwolle, 2008b; idem, 2008c; idem, 2009c; idem, 2009b; idem, 2008e).
- **Norm 1.1.4:** 4, grotendeels. Er is veel aandacht in de beleidsstukken voor de verschillende subgroepen waar nuggers deel van uit kunnen maken. Juist met name voor de jongeren, en allochtone(n) (vrouwen). Maatwerk is één van de uitgangspunten. Wel beperkt de gemeente zich tot de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en er wordt nog geen link tussen doelgroepen en recessie gemaakt (Gemeente Zwolle, 2009c; idem, 2009b; idem, 2009a; idem, 2008e; idem, 2008c; idem, 2008b; idem, 2007; idem, 2006b; idem, 2004).
- **Norm 1.1.5:** 3, gedeeltelijk. In 2008 waren er twee doelstellingen t.a.v. nuggers: de eerste was het streven om 65 nug-trajecten te starten in 2008. De tweede was om 148 trajecten voor oudkomers zonder werk en uitkering in 2008 te starten. Voor 2009 zijn nog geen specifieke doelstellingen voor nuggers te vinden in het BIS. De doelstellingen voor 2008 waren meetbaar, want kwantitatief. Ze waren tevens tijdgebonden. Ze waren ook realistisch aangezien de aantallen overeen komen met de omgeslagen aantallen uit het bestuursakkoord. Specifiek waren de doelstellingen echter niet. Het is niet duidelijk wie er als nuggers worden beschouwd en hoe de twee doelstellingen zich tot elkaar verhouden. Omdat er daarnaast ook nog geen doelstelling voor 2009 is, de beoordeling gedeeltelijk.
- **Norm 1.1.7:** 4, grotendeels. Voor wat betreft de nuggers die worden bereikt, is er grotendeels sprake van een evenwichtige benadering. Er is sprake van een gesloten WWB dienstverlening volgens de criteria van Bakker et al. (2007, 24). De gemeente hanteert een inkomensgrens van anderhalf keer het minimumloon op gezinsniveau (1800 euro). Wanneer nuggers boven deze grens zitten, kunnen ze wel om advies vragen bij de gemeente, maar betalen ze het traject zelf (Gemeente Zwolle, 2004b; idem, 2006a; www.zwolle.nl, 2009c). Wanneer nuggers onder de inkomensgrens zitten, wordt het hele traject vergoed door de gemeente. Hierbij wordt er een zelfde maximum bedrag gehanteerd als bij de uitkeringsgerechtigden (5.000 euro) (www.zwolle.nl, 2009c).
- **Voldoet bij 3 v/d 5 normen grotendeels tot geheel**

Beleidsuitvoering

- **Norm 2.1.3:** 4, grotendeels. In de beleidsstukken is veel aandacht voor het vraaggerichte werken en de werkgeversbenadering. De gemeente benadrukt ook haar voortrekkersrol hierin. Echter, de link met de nuggers wordt hierbij nog niet echt gemaakt. De gemeente richt zich met name op de nuggers aan de onderkant van de arbeidsmarkt: inburgeraars, jongeren, personen met een laag inkomen en grote afstand tot de arbeidsmarkt (Gemeente Zwolle, 2008e; idem, 2008c; idem, 2008b; www.zwolle.nl, 2009e). In de stukken wordt daarnaast nog niet concreet ingegaan op de (sub)doelgroepen nuggers en de economische recessie. Wel geeft ze aan ondanks de recessie rekening te houden met de verwachte arbeidskrachte op de langere termijn en de noodzaak van scholing en het regionale arbeidsmarktbeleid. (Gemeente Zwolle, 2008e; idem, 2008c; idem, 2008b; idem, 2009d; www.zwolle.nl, 2009e)
- **Norm 2.1.5:** 1, niet. In 2008 heeft de gemeente, volgens eigen presentatie van resultaten, de eigen doelstelling en/ of de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord niet gehaald. Zij schrijft dat er 14 nugtrajecten zijn gestart in 2008 (incl. de trajecten voor inburgeraars) (Gemeente Zwolle, 2009c). Het is echter niet duidelijk of de gemeente ook de groep 'oudkomers zonder werk en inkomen' meetelt bij de nuggers, zoals sommige andere gemeenten wel doen. De gemeente had voor 2008 voor deze groep nog eens een doelstelling van het opstarten van 148 trajecten (gemeente Zwolle, 2008c). Er zijn dus wel resultaten bekend, maar het is niet zeker of ze compleet zijn. De cijfers die bekend zijn, kunnen worden vergeleken met 2007. In dat jaar zijn er minstens 25 nug-trajecten gestart (alleen bij het Werkplein, dit kunnen er meer zijn geweest in totaal) (Fleer, 2008). Er heeft dus geen verbetering plaats gevonden t.o.v. 2007. De resultaten over 2004 zijn niet terug te vinden in het BIS. Vooralsnog de conclusie dat de gemeente niet aan de norm voldoet. Ten eerste, omdat met de resultaten die worden gepresenteerd de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord bij lange na niet wordt gehaald. Ten tweede, omdat het onzeker is of echt alle nug-trajecten (inburgeraars/ oudkomers zonder werk en uitkering) over 2008 zijn meegeteld in dit overzicht.
- **Voldoet bij 1 v/d 2 normen grotendeels tot geheel**

Invloed raad op beleid?

Documenten:

- www.zwolle.nl, (2009f), *Gemeenteraad: raadsplein: agenda en verslagen: 2007 -2009*.
http://www.zwolle.nl/cms/gemeenteraad.nsf/V_LUSCW/B64317C992F58DF641256F43004F85C0, geraadpleegd te 09.06.2009

Conclusie: in de raadsdebatten, periode 2007 - 2009, zijn de nuggers niet aan orde geweest.

Bijlage XV**Overzicht resultaten voortrekkersgemeenten quickscan (alfabetisch)****Toelichting**

In deze bijlage zijn de resultaten van de voortrekkersgemeenten uit de quickscan opgenomen. Het gaat om de resultaten t.a.v. nuggers, zoals deze gemeenten ze hebben opgenomen in de beleids- en verantwoordingsstukken. Deze resultaten zijn niet compleet. Tevens kan de betrouwbaarheid van de resultaten niet gegarandeerd worden. De cijfers in de beleidsstukken t.a.v. nuggers zijn namelijk inconsistent tussen de gemeenten. Voor dit onderzoek betekent dit dat de cijfers alleen zijn gebruikt om de stand van zaken per gemeente te schetsen, aan de hand van de informatie die op dat moment beschikbaar en toegankelijk was. De cijfers zijn niet toereikend voor een vergelijking tussen de gemeenten, of om aan te geven hoe ver de voortrekkersgemeenten zijn gevorderd met de realisatie van de doelstelling uit het bestuursakkoord. Doel van dit overzicht is om een beeld te geven van de stand van zaken, en om de verschillen qua registratie en verantwoording tussen de voortrekkersgemeenten te illustreren.

Alkmaar		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	50
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.

Amersfoort		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	okt 2007/ okt 2008
Gestarte trajecten in jaar X	109	192
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	75
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord)	nvt	nvt
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	160	
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		66
Aantal lopende trajecten eind jaar X		93
Aantal gestopte trajecten in jaar X		33

Conclusie: resultaten bekend, verbetering t.o.v. 2004 qua registratie en resultaat, omgeslagen doelstelling bestuursakkoord (betreffende de periode van een jaar) gehaald (zie ook bijlage XI).

Almere		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007
Gestarte trajecten in jaar X	23	124
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	98
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	88
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: Almere heeft de resultaten voor 2004 en 2007 bijgehouden. De resultaten van 2008 zijn nog niet volledig opgenomen in een beleidsstuk. In de programmarekening 2008 is alleen het aantal nuggers genoemd dat gebruik heeft gemaakt van het PGB (30). Het aantal gestarte trajecten in 2007 voldoet in ieder geval ruim aan de doelstelling, en laat ook een flinke verbetering zien t.o.v. 2004. De eigen doelstelling van de gemeente ligt lager dan de berekende omgeslagen doelstelling, maar dat komt doordat er bij deze doelstelling nog uit is gegaan van het landelijke streven van 25.000 nuggers ipv 35.000 nuggers (Gemeente Almere, 2005; idem, 2007d; idem, 2009b).

Amsterdam				
Re-integratietrajecten nuggers	Periode			
	2004	2007	2008	2010
Gestarte trajecten in jaar X	391	266	740	
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	398	398	1592
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op gaat om gestarte trajecten voor 2007 en lopende trajecten p/jaar vanaf 2008	nvt	500	1000	2000
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	606		?	?
Uitstroom naar werk via traject in jaar X	48		?	?
Aantal lopende trajecten eind jaar X	334	306	1046	?
Aantal gestopte trajecten in jaar X	149		?	?

Conclusie: Amsterdam heeft de resultaten van alle jaren paraat, de registratie is erg uitgebreid. Zowel voor 2004 als voor de jaren daarna. Voor 2007 is niet direct een verbetering te zien t.o.v. 2004. Echter, 2004 was een uitzonderlijk jaar voor nuggers. In 2005 en 2006 was de aandacht voor de nuggers flink afgenomen. Toen liepen er maar 140 trajecten in beide jaren. Wat dat betreft laat 2007 zien dat het beleid opnieuw een flinke impuls heeft gekregen. 2008 toont verder een significante verbetering t.o.v. 2004.

De aandacht voor nuggers blijkt ook uit de doelstelling van Amsterdam. Deze is ambitieuzer dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord.

In 2007 voldoet Amsterdam nog niet geheel aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord, ook al is de gemeente goed op weg. In 2008 voldoet de gemeente ruimschoots aan de omgeslagen doelstelling, en dit compenseert ook het feit dat ze in 2007 nog niet geheel aan de doelstelling voldeed (www.amsterdam.nl, 2005; gemeente Amsterdam, 2009b; idem, 2008b).

Apeldoorn		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	83
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op! Gaat om gestarte trajecten tussen 2006 en 2011	nvt	350
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: in de laatste contournota werk en inkomen van de gemeente (Gemeente Apeldoorn, 009d) geeft zij aan dat er getracht wordt in de periode 2006 - 2011 350 nug trajecten te starten. Dit komt ongeveer overeen met de berekende omgeslagen doelstelling uit die periode. In deze nota geeft de gemeente ook aan dat de resultaten t.a.v. nuggers nog niet geheel inzichtelijk zijn. Dit komt doordat er voorheen niet specifiek gericht werd op nuggers, maar met name op de doelgroepen jongeren en inburgeraars, waar zich veel nuggers onder bevinden. Er zijn dus wel nuggers bereikt, maar de resultaten moeten nog specifiek in beeld gebracht worden/ losgeweekt worden van de andere doelgroepen. In de countournota staan dan ook geen resultaten tav nuggers vermeld. Omdat ten tijde van dit schrijven de prestaties nog niet inzichtelijk zijn gemaakt voldoet de gemeente niet aan deze norm (idem, 2009d).

Breda		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	vanaf 2009
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	91
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Doelstelling is 250 trajecten tot 2011 (= minder dan omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord) en vervolgens 600 trajecten tot 2016: 100 per jaar (Gemeente Breda, 2008b; idem, 2009d)	nvt	100
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: het beleid ten aanzien van nuggers wordt pas echt in 2009 duidelijk vormgegeven. Voor dit jaar is er voor het eerst een concrete doelstelling geformuleerd. Voorheen werden de nuggers in de beleidsstukken wel genoemd als doelgroep, maar was er geen concrete doelstelling tav deze groep en dus ook geen concrete verantwoording. Tot heden zijn er in de beleidsstukken, die toegankelijk zijn via het RIS, geen concrete cijfers opgenomen wat betreft het aantal geholpen nuggers. De gemeente geeft aan pas in 2009 echt de zinnen te zetten op de nuggers. Eind 2008 is ze daarvoor begonnen met de activiteiten, zoals een PGB voor nuggers. De gemeente voldoet nu nog niet aan de norm, het is afwachten hoe het project zich gaat ontwikkelen. Haar doelstelling is in ieder geval ambitieus.

Den Haag		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	254
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Tenminste niet ten aanzien van de gehele groep nuggers. De gemeente houdt bijvoorbeeld wel de resultaten bij van niet-uitkeringsgerechtigde jongeren, en van inburgeraars die een samenlooptraject volgen (waaronder zich veel nuggers bevinden). Uitgaande van alleen al deze cijfers (schooljaar 2007/2008 zijn 611 niet-uitkeringsgerechtigde jongeren geholpen, en in 2008 hebben 564 inburgeraars, waarvan een deel nuggers, een samenlooptraject gevolgd) blijkt dat de gemeente de omgeslagen doelstelling ruimschoots zou halen, als ze de resultaten t.a.v. nuggers als geheel zou verantwoorden in de beleidsstukken.

Deventer		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2009
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	52
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op gaat om lopende trajecten eind 2009.	nvt	50
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: in de beleidsstukken zijn tot nu toe nog geen resultaten betreffende nuggers opgenomen. In de programmabegroting 2009 is voor het eerst een concrete doelstelling opgenomen t.a.v. Nuggers. Deze komt ongeveer overeen met de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord.

Doetinchem		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2009
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	30
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): aantal gestarte trajecten in de periode 2009-2012: 50 (= 15 à 16 per jaar)	nvt	15
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen precieze cijfers opgenomen tav nuggers. Wel wordt de voortgang aangegeven via het bestuurlijke dashboard (middels de voortgangskleuren groen, geel en rood) (www.doetinchem.nl, 2009d). De gemeente hanteert verder een andere doelstelling dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. De eigen doelstelling is een stuk lager. Dit komt mede doordat de gemeente ten tijde van het vaststellen van de doelstelling nog uitging van het oude landelijke streven om 25.000 nuggers te activeren. Echter, zelfs dan zou de eigen doelstelling van de gemeente nog lager uitvallen (15 vs 21 per jaar) (Gemeente Doetinchem, 2009b).

Dordrecht		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X	34	?
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	63
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Onduidelijk of dit per jaar of 4 jaar is, waarschijnlijk voor de periode 2007-2011	nvt	(400?)
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	56	
Uitstroom naar werk via traject in jaar X	3	
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X	2	

Conclusie: over 2004 zijn de resultaten bekend. Over de periode 2007/ 2008 zijn de resultaten niet terug te vinden in de beleidsstukken die zijn gepubliceerd in het RIS van de gemeente Dordrecht. Waarschijnlijk komt dit doordat het beleid nu wordt uitgevoerd door de Sociale Dienst Drechtsteden, en deze beleidsstukken zijn niet goed toegankelijk via het RIS. De resultaten moeten wel bekend zijn afgaande op de raadsnotulen. Gezien de doelstellingen en de tevredenheid van de raadsleden over de behaalde resultaten zou Dordrecht ook goed op weg moeten zijn om de doelstelling te halen. Maar dat is nu niet hard te maken op basis van de informatie uit het RIS. Er is geen recent beleidsplan of beleidsverantwoording op het gebied van sociale zaken inzichtelijk via het RIS (www.dordrecht.nl, 2009g; idem, 2009i; idem, 2009j; idem, 2009k; Gemeente Dordrecht, 2005c; idem, 2005d; idem, 2006; idem, 2008a; idem, 2009; Drechtsteden 2007a; idem, 2007b).

Ede		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	57
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Er is te weinig recente informatie beschikbaar via het BIS mbt het beleidsveld werk en inkomen om hier een uitspraak over te kunnen doen.

Eindhoven		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	Vanaf 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	112
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op: gaat om gestarte trajecten, jaarlijks vanaf 2008! (nog gebaseerd op de oude omgeslagen doelstelling, die was 80 p/jaar)	nvt	100
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. De doelstelling die de gemeente hanteert is nog gebaseerd op de oude doelstelling uit het bestuursakkoord. Dit hangt samen met het tijdstip waarop de nota's van Eindhoven zijn vastgesteld.

Emmen		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	58
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord)	nvt	nvt
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	150	
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken en raadsinformatie in RIS zijn geen concrete cijfers opgenomen ten aanzien van de activering van nuggers. Er is alleen iets te vinden over het aantal lopende trajecten in 2004. De gemeente voldoet daarom niet aan de norm, ze verantwoordt niet over de nuggers in de relevante beleidsstukken (beleidsplannen werk en inkomen) (Gemeente Emmen, 2003a; idem, 2007a; 2003, b; idem, 2008a).

RSD AOV/ Gorinchem		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008
Gestarte trajecten in jaar X		50
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	70
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op gaat om gestarte trajecten per jaar	nvt	25
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	25	50
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		15
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: resultaten bekend, verbetering t.o.v. 2004 qua registratie en resultaat, omgeslagen doelstelling bestuursakkoord grotendeels gehaald. Zie bijlage XII. De RSD AOV heeft gekozen voor een progressieve benadering van de doelstelling (door elk jaar de doelstelling t.o.v. het vorige jaar te verhogen. De RSD AOV is dus goed op weg qua resultaten.

Gouda		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008 (2009)
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	38
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op! gaat om aantal trajecten per jaar vanaf 2009!	nvt	75 (vanaf 2009)
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		50
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: Er zijn nog niet veel cijfers bekend over 2008, maar de gemeente geeft aan dat er in 2008 50 nug-trajecten liepen (Gemeente Gouda, 2009b). Begin 2008 (februari) gaf de wethouder aan dat er in totaal ongeveer 20 nug-trajecten liepen (5 'gewone' nug-trajecten en 15 trajecten waar allochtone niet-uitkeringsgerechtigde jongeren in participeerden) (www.gouda.nl, 2009c). Dit betekent dat er in 2008 minstens 30 nieuwe trajecten zijn gestart, en gezien de maanden januari en februari nog buiten beschouwing zijn gelaten, is de kans groot dat de gemeente de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord heeft gehaald. Dit is niet helemaal met zekerheid te zeggen, daarom de beoordeling 'grotendeels'.

Groningen		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	97
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let gaat om het aan het werk helpen van 75 personen in 2008	nvt	75
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		10
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: De resultaten t.a.v. nuggers zijn bekend. In de programmarekening 2008 wordt namelijk verantwoord over het aantal nug-trajecten dat is gestart en heeft geleid tot werk (Gemeente Groningen, 2009b). Dit waren 10 trajecten in 2008. Aan de hand van deze gegevens is niet te zeggen of de gemeente voldoet aan de (omgeslagen) doelstelling, er wordt namelijk niet verantwoord hoeveel trajecten er in totaal zijn gestart in 2008. Het lijkt erop dat de gemeente wel goed op weg is, aangezien van het aantal gestarte trajecten 10 al binnen een jaar tot werk hebben geleid. Daarnaast blijkt uit de programmarekening dat er in 2008 451 duale inburgeringstrajecten zijn gestart, hiervan is een deel ook voor nuggers. Voor 2008 is de doelstelling van de gemeente lager dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord, maar voor 2009 is deze doelstelling al opgeschroefd. Ten slotte is het niet bekend of er in 2008 een verbetering heeft plaats gevonden t.o.v. 2004 (Gemeente Groningen, 2009b; idem, 2008b).

Haarlem		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007 of 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	79
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op! Gaat om gestarte trajecten tussen 2008 en 2011	nvt	350
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: tot 2009 werden de nuggers nauwelijks genoemd in de beleidsstukken. Er waren geen doelstelling t.a.v. deze groepen, en er zijn geen resultaten bekend over de activering van nuggers in 2007 of 2008. Ze worden in ieder geval niet genoemd in de beleidsstukken. Omdat er geen resultaten bekend zijn over deze periode heeft vergelijken met 2004 geen zin. De gemeente geeft aan pas in 2009 echt de zinnen te zetten op de nuggers. Eind 2008 is ze daarvoor begonnen met een project. De gemeente voldoet nu nog niet aan de norm, het is afwachten hoe het project zich gaat ontwikkelen (Gemeente Haarlem, 2006b; idem, 2007a; idem, 2007d; idem, 2008a; idem, 2008e; idem, 2008f; idem, 2009a; idem, 2009b; idem, 2009e).

Helmond		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	vanaf 2009
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	46
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op, gaat om gestarte trajecten per jaar, vanaf 2009 voor een periode van 3 jaar!	nvt	52
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen volledige cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Dit komt ook doordat de gemeente pas eind 2008 echt is begonnen met de uitvoering van het nuggersbeleid.

Hengelo		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	43
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op! Gaat om gestarte trajecten tussen 2007 en 2011	nvt	232
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: er zijn geen cijfers tav de nuggers trajecten gepubliceerd in de stukken. Opvallend is dat juist in de voortgangsrapportage 'Sterk aan het werk' (2008) geen resultaten tav nuggers worden gepubliceerd, terwijl dit wel voor de uitkeringsgerechtigden gebeurt (het is immers een voortgangsrapportage). Hierin wordt alleen de doelstelling herhaald en aangegeven dat er in 2009 een actieplan tbv de activering van nuggers zal worden opgesteld. Alhoewel de gemeente dus wel bezig is met het beleid tav nuggers vorm te geven, voldoet ze nog niet aan deze norm. Er zijn geen resultaten bekend, en uit deze notitie blijkt dat de uitvoering eind 2008 nog niet volledig is opgestart. Opvallend is verder dat de gemeente zelf op een hele andere omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord komt, namelijk 232 nuggers trajecten voor de periode 2007 - 2011. Het is niet duidelijk hoe de gemeente dit heeft berekend, maar het geeft wel een grote ambitie weer. Ze neemt meer voor rekening, dan naar rato van het inwoneraantal verwacht zou worden.

s-Hertogenbosch		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2003 (!)	vanaf 2009 (?)
Gestarte trajecten in jaar X	60	
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	73
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Onduidelijk voor welke periode dit is, waarschijnlijk voor de periode 2009 t/m 2011	nvt	(225?)
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.

Hilversum		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	45
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op gaat om gestarte trajecten per jaar	nvt	31
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		143
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

De omgeslagen doelstelling van 45 is gebaseerd op de doelstelling 35.000 nuggers in het bestuursakkoord. In het beleidsplan van de gemeente (Werken aan werk) uit 2007 wordt nog uitgegaan van de doelstelling van 25.000 nuggers (= 31 p/jaar).

Conclusie: de nuggers waren tot 2007 geen doelgroep. In de beleidsverslagen sociale zekerheid tot die periode ontbreken cijfers over de nuggers. Een verbetering kan daarom niet met zekerheid vastgesteld worden. Wel blijkt uit de raadsnotulen dat er voorheen maar een handjevol nuggers werden geholpen. Dus een verbetering is zeer aannemelijk. Of de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord is gehaald, kan tevens niet met zekerheid worden gezegd. In het beleidsverslag 2008 wordt niet concreet aangegeven hoeveel nug-trajecten er dat jaar zijn gestart en hoe het staat met de doelstelling uit het bestuursakkoord. Opvallend, omdat dit wel gedetailleerd wordt beschreven betreffende de doelstelling uit het bestuursakkoord t.a.v. uitkeringsgerechtigden. Toch zijn de cijfers t.a.v. nuggers behoorlijk. Aangezien er voor 2007 geen aandacht voor deze doelgroep was, is het aannemelijk dat Amersfoort wel goed op weg is. Omdat er geen harde conclusies getrokken kunnen worden, krijgt het de beoordeling 'gedeeltelijk'. (gemeente Hilversum, 2009b)

Hoorn		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	vanaf 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	37
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	25
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.

Maastricht		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	63
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X	360	
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers (Gemeente Maastricht, 2005d).

Middelburg (SDW)		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	61
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers

OSS		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	41
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	100
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen duidelijke cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Er wordt wel verantwoord over de periode 2004-2006 (150 gestarte trajecten in 21/2 jaar, +- 60 per jaar), maar daarbij is het niet duidelijk wat de behaalde resultaten in een specifiek jaar waren. In de kadernota WWB is wel een doelstelling opgenomen. Deze is een stuk hoger dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. Wat dat betreft lijkt de gemeente goed op weg te zijn, maar dat is niet hard te maken aangezien de resultaten over 2007 en 2008 nog niet zijn verantwoord in een beleidsstuk (Gemeente Oss, 2006e; idem, 2008; idem, 2009; Rekenkamercommissie Oss, 2008).

Roermond		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	Vanaf 2009
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	29
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	50
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: De cijfers ten aanzien van nuggers worden niet bijgehouden. Ze zijn in ieder geval niet opgenomen in de gemeentebegroting. In het RIS van deze gemeente staat erg weinig informatie. Er zijn bijvoorbeeld ook geen beleidsstukken te vinden betreffende het beleidsgebied ' Werk en Inkomen'. Gezien het gebrek aan informatie, en de onzekerheid die hiermee gepaard gaat, de beoordeling ' 0' .

Rotterdam		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008
Gestarte trajecten in jaar X		90
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	311
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): " <i>Het college wil in de periode tot 2011, 2.500 nuggers (niet-uitkeringsgerechtigden) ondersteuning bieden gericht op activering of bemiddeling naar werk. Van deze 2.500 nuggers dienen er minimaal 1.500 (ex-)inburgeraar te zijn</i> " (Gemeente Rotterdam, 2009a).	nvt	625 (incl. Ex-inburgeraars) 250 (excl. Ex-inburgeraars)
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: De gemeente heeft eind 2008 echt een concreet doel geformuleerd t.a.v. de nuggers. In de 'Tussenrapportage actieplan iedereen werkt mee' wordt daarom een tussenstand gegeven. Uit de tussenstand blijkt dat er in 2008 90 nug-trajecten zijn gestart. Dit aantal voldoet nog niet aan de omgeslagen doelstelling of de doelstelling van de gemeente, maar dat komt ook doordat de tussenstand geen heel jaar betreft en de projecten pas eind 2008 zijn gestart. Verder is te lezen dat er nog een aantal nieuwe projecten zijn gestart, waarvan een hoog rendement wordt verwacht in 2009. Er is bijvoorbeeld met alleen de taalaanbieders al afgesproken dat zij in 2009 600 inburgeraars doorsturen naar SoZaWe voor een nug-traject. Gezien de aantallen lijkt dit haalbaar, en daarom ben ik geneigd om te zeggen dat de gemeente grotendeels op weg is om aan de (omgeslagen) doelstelling te voldoen. Zij is in 2009 ook begonnen

met het verantwoorden van de resultaten ten aanzien van nuggers. Een vergelijking met 2004 is niet mogelijk, omdat er in het RIS geen cijfers terug te vinden zijn over 2004 wat betreft de nuggers. Echter, deze cijfers zijn wel terug te vinden voor 2003. Toen zijn er 318 trajecten gestart van de geplande 1250 trajecten. Gelet op de projecten die nu van start zijn gegaan, is het waarschijnlijk dat de gemeente die resultaten in 2009 overtreft. Vooralsnog is de beoordeling gedeeltelijk gegeven, omdat het nog even afwachten is hoe het beleid zich ontwikkelt het komende jaar (Gemeente Rotterdam, 2009a; idem, 2004b; idem, 2009b; idem, 2008a; idem, 2006b; idem, 2003a).

Schouwen-Duiveland		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X	0	
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	18
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. Wel blijkt dat er in 2004 nog helemaal geen nuggers zijn bediend met een traject (Gemeente Schouwen-Duiveland, 2005b).

Sittard-Geleen		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	Vanaf 2009
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	51
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	150
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers (Gemeente Sittard-Geleen, 2008b).

Terneuzen		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	29
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen recente cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers

Tiel		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	22
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers.

Tilburg		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2009
Gestarte trajecten in jaar X	294	
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	108
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op gaat om lopende trajecten eind 2009.	nvt	345
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: Tilburg houdt de resultaten van nuggers wel bij, maar uit de beleidsstukken en bestuursinformatie uit het BIS is niet direct op te maken wat de resultaten zijn. In het Jaarverslag 2008 wordt bijvoorbeeld verslag gedaan van de resultaten behaald met de taal- en participatietrajecten voor inburgeraars (Gemeente Tilburg, 2009). Uit een andere notitie is op te maken dat het hierbij grotendeels gaat om niet-uitkeringsgerechtigde inburgeraars (idem, 2008e). Gezien de cijfers (zo'n 250 gestarte trajecten in minder dan een jaar) is het aannemelijk dat Tilburg hard op weg is om de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te halen. Dit is echter niet met zekerheid te zeggen, omdat de resultaten in het jaarverslag niet precies worden gespecificeerd voor de nuggers (idem, 2009). Tevens blijkt uit de programmabegroting 2009 dat de gemeente voor eind 2009 een doelstelling heeft geformuleerd waarbij het aantal lopende trajecten en niet het aantal gestarte trajecten wordt geteld (idem, 2008b). Hierdoor kan eind 2009 niet met zekerheid gezegd worden hoe ver de gemeente is met de realisatie van de omgeslagen doelstelling, welke uit gaat van het aantal gestarte trajecten in de periode 2007 - 2011.

Utrecht		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	157
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): let op gaat om het aantal aangeboden trajecten aan nuggers per jaar.	nvt	500
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: Uit de meest recente beleidsstukken komt niet duidelijk naar voren hoeveel nuggers tot nu toe aan een traject zijn geholpen. In de 'verantwoording 2007' wordt alleen maar gerefereerd aan de doelstelling van de 100 extra trajecten en de hierop behaalde resultaten. Het is niet duidelijk hoeveel trajecten er in totaal zijn gestart. In de 'verantwoording 2008' wordt alleen het aantal samenlooptrajecten verantwoord, hiervan is niet duidelijk of het om allemaal nuggers gaat (zie norm 1.1.5). De gemeente zou dit wel moeten registreren, maar heeft het nog niet verantwoord in de beleidsstukken (Gemeente Utrecht, 2008b; idem, 2009).

Veendam		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	15
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord)	nvt	nvt
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: De cijfers ten aanzien van nuggers worden niet bijgehouden. Ze zijn in ieder geval niet opgenomen in de gemeentebegroting. In het RIS van deze gemeente staat erg weinig informatie. Er zijn bijvoorbeeld ook geen beleidsstukken te vinden betreffende het beleidsgebied ' Werk en Inkomen'. Gezien het gebrek aan informatie, en de onzekerheid die hiermee gepaard gaat, de beoordeling ' 0' .

Venlo		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	49
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op! Gaat om gestarte trajecten per jaar (vanaf 2008)	nvt	90
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: In de beleidsstukken die toegankelijk zijn via het RIS zijn geen cijfers en/ of resultaten opgenomen tav nuggers. (wel van projecten, maar geen volledige resultaten)

Zaanstad		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato uit bestuursakkoord	nvt	76
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord). let op gaat om gestarte trajecten per jaar vanaf 2009!	nvt	40
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: in 2004 wordt bepaald dat de nuggers geen prioriteit zijn, en dat het aantal trajecten omlaag moet. Hiertoe wordt een inkomensgrens van 130% gehanteerd (Gemeente Zaanstad, 2004b). Tot 2008 zijn er dan ook geen doelstellingen en verantwoordingsresultaten betreffende de nuggers. In de programmabegroting van 2008 wordt vervolgens wel gerefereerd aan de doelstelling uit het bestuursakkoord, maar de gemeente formuleert hiervoor geen concrete doelstelling. Het betreft volgens haar een ambitie en geen taakstelling (idem, 2007c). Pas in het re-integratieplan 2008-2009 en in de programmabegroting 2009 wordt een doelstelling tav nuggers geformuleerd, gebaseerd op de oude doelstelling uit het bestuursakkoord (het activeren van 25.000 nuggers periode 2007 - 2011) (Idem, 2008c; idem, 2008d). De doelstelling luidt: " om vanaf 2009 minimaal 40 nuggers jaarlijks aan het werk te helpen of maatschappelijk te laten participeren" (idem, 2008c; idem, 2008d). Deze doelstelling is lager dan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord. In de verantwoordingstukken 2008 wordt vervolgens wel uitgegaan van de juiste doelstelling uit het bestuursakkoord (35.000 nuggers), maar er wordt niet verantwoord hoeveel nuggers er in Zaanstad in 2008 zijn geholpen. De resultaten zijn dus nog niet gepubliceerd in de beleidsstukken, en de uitvoering moet nog op gang komen. Bovendien is de huidige doelstelling niet toereikend om aan de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord te voldoen. De gemeente voldoet daarom niet aan deze norm.

Zeist/ RSD KRH		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2007/ 2008
Gestarte trajecten in jaar X		
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	101
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord):	nvt	
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		
Aantal lopende trajecten eind jaar X		
Aantal gestopte trajecten in jaar X		

Conclusie: in de beleidsstukken gepubliceerd in het RIS van de gemeente Zeist en de RSD KRH zijn geen cijfers m.b.t. nuggers terug te vinden. De resultaten zijn niet opgenomen in de beleidsstukken.

Zwolle		
Re-integratietrajecten nuggers	Periode	
	2004	2008
Gestarte trajecten in jaar X		14
Doelstelling gestarte trajecten p/ jaar, naar rato	nvt	62
Eventueel: eigen doelstelling (wanneer deze afwijkt van bestuursakkoord): Let op: gaat om gestarte trajecten in 2008!	nvt	65
Totaal aantal lopende trajecten in jaar X		?
Uitstroom naar werk via traject in jaar X		4
Aantal lopende trajecten eind jaar X		10
Aantal gestopte trajecten in jaar X		?

Conclusie: In 2008 heeft de gemeente, volgens eigen presentatie van resultaten, de eigen doelstelling en/ of de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord niet gehaald. Zij schrijft dat er 14 nugtrajecten zijn gestart in 2008 (incl. de trajecten voor inburgeraars) (Gemeente Zwolle, 2009c). Het is echter niet duidelijk of de gemeente ook de groep 'oudkomers zonder werk en inkomen' meetelt bij de nuggers, zoals sommige andere gemeenten wel doen. De gemeente had voor 2008 voor deze groep een doelstelling van het opstarten van 148 trajecten (gemeente Zwolle, 2008c).

Er zijn dus wel resultaten bekend, maar het is niet zeker of ze compleet zijn. De cijfers die bekend zijn, kunnen worden vergeleken met 2007. In dat jaar zijn er minstens 25 nug-trajecten gestart (alleen bij het Werkplein, dit kunnen er meer zijn geweest in totaal) (Fleer, 2008). Er heeft dus geen verbetering plaats gevonden t.o.v. 2007. De resultaten over 2004 zijn niet terug te vinden in het BIS.

Vooralsnog de conclusie dat de gemeente niet aan de norm voldoet. Ten eerste, omdat met de resultaten die worden gepresenteerd de omgeslagen doelstelling uit het bestuursakkoord bij lange na niet wordt gehaald. Ten tweede, omdat het onzeker is of echt alle nug-trajecten (inburgeraars) over 2008 zijn meegeteld in dit overzicht.

